

Cl. Phil. O.

1391

Jos. Manch. Trui.-Rhenf.
1775.

MUSEUM PHILOLOGICUM

ET HISTORICUM, COMPLECTENS

- I. ISAACI CASAUBONI de Satyrica Græcorum Poësi, & Romanorum Satira libros duos, in quibus etiam Poëtæ recensentur, qui in utraque Poësi floruerunt.
- II. *Ejusdem* QUATUOR EPISTOLAS hactenus ineditas.
- III. Euripidæ Cyclopem Latinitate & notis donatam à Q. Septimio Florente Christiano, & Josepho Scaligero.
- IV. *Inscriptionem Veterem Græcam nuper ad Urbem in Via Appia effossam, Dedicationem fundi continentem ab Herode Rege factam, quam Is. Casaubonus recensuit, & notis illustravit.*
- V. D. ÆGIDII STRAUCHII
ΟΛΥΜΠΙΚΟΝ ΑΓΩΝΑ.
- VI. JOH. LEHMANNI *Dissertationem Historicam de Serapide Ægyptiorum Deo.*

THOMAS CRENIUS

Conlegit, recensuit, emendavit, ac præfatione,
notis & concinnò indice auxit.

LUGDUNI BATAVORUM.

Sumtibus ABRAHAMÍ vander MIJN.
Bibliopolæ elo. 166. 16.

1690

100

1900

over the top of the hill.

AKADEMIE

KÖNYV-
MŰHELY

1891

LECTORI
BENEVOLO
THOMAS CRENIUS

S.

N tertiidecimi 21. al. 22. inciso capitis non solum summi Prophetæ, sed & *Evangelistæ*, ut Hieronymus in ad Eustochium Virginem laudat præmio, & *Apostoli* Jesaïæ, quid שְׁעִירִים sint, quique hoc nomine veniant, disquirunt Interpretes, in quibus tamen B. D. noster Sebastian. Schmidt, Comment. in h. l. non solus tacet: cum & prætereat Joannes Oecolampadius, cujus Commentarios omnes in Prophetarum libros lego ex editione optima Crispiniana Genev. M. D. LVIII. in fol. ac F. Francisc. Förerius Ulyssiponensis, Sux Theologiæ Professor Dominicanus & Concionator Regius, p. m. 54. b. Commentar. in Jesa. edit. Venet. 1563. in fol. scribat: *Parum refert, scire, quæ genera animalium hæc nomina propriè indicent: sat est, hîc intelligere Prophetam, quòd omnes aves ferales, & animalia quæ solitudinibus gaudent, ad ruinas Babylonis concurrerent,*
* 2 *quò*

quò significat vastitatem & desolationem illius inclytæ civitatis. Vide Hieronymum. Antè paullo tamen: Pilosi, inquit, Hebraum nomen פִּלְסִי non dubium, quin à pilis sit dictum, quasi hirsuti seu pilosi & nomen satyricum hoc Hebræo convenit: ego simias dicerem. Chaldaus dæmones dixit. Jo. Lorinus in p. 110. a. Comment. in Levitic. IV. 23. putat Fœræum eas velle simias quæ pilosæ sint. Sanè, quòd à radice פֶּרַח horrere, horrescere, nomen Toar, ut Kimchi vocat, פֶּרַח pilosus, abundans pilis, & ab hoc singulari plurale, quod hìc cum præfixo legitur וְפֶרַח, descendat, nemo hanc Lingvam doctus negabit. Talis פֶּרַח sive hirsutus fuit Esau Gen. XXVII. 11. unde & cognomentum Esavi Seir, quasi pilosus, Numer. XXIV. 18. auctore Victorinò Bythnerò in Clave Lingvæ sanctæ, p. m. 43. edit. Cantabrigiens. M. DC. XLVIII. in 8t. Talis פֶּרַח fuit Elias 2. Regum I. 8. Longis quia pilis sive villis hircus est, obtinuit is quoque hoc nomen. Sic Et conjunget (adplicabit, admovebit) manum suam super caput פֶּרַח hirci. Levit. IV. 24. Et jugulaverunt (occiderunt) פֶּרַח hircum caprarum. Gen. XXXVII. 31. ubi est in statu constructo. וְפֶרַח Et hircus caprarum unus. Numer. XV. 24. In regimine legitur Levit. XVI. 5. יָקַח שְׁנֵי פֶרַח עִזִּים Accipiet

piet duos hircos caprarum. Sed v. 7. Et capiet duos **השעירים** *hircos vox hæc jod altero caret, notatque illic Masora, omnia esse talia præter duo, quæ utrinque plena sunt, scil. nostr. loc. Jesaiæ XIII. 21. & 2. Paralip. XI. 15. Et statuit sibi sacerdotes excelsis* **ולשעירים** *& demonibus, & vitulis, quos fecit. Dico demonibus, cum pluribus ex Hebræis* **שעירים** *exponantur post Chaldæum demones, qui hircorum sub similitudine & forma hirsuta in silvis, agris, montibus ac desertis locis adparebant, & hi sunt Fauni, inquit Bythnerus laudatô locô, sive Satyri, quibus Gentiles sacrificabant. Addit & Aben-Ezra, quòd phantasmate suò homines exhorrere faciant, seu horripilare, ut in Thesauro Sanctis Pagnini Joh. Mercerus adduxit, col. m. 3076. edit. raræ ac opt. Colonienf. M.DC.XIV. in fol. Varias fanè adferunt Hebræi caussas, Dæmones cur sic adpellentur. Aben-Ezra in Leviticum:* **נִקְרְאוּ כֵן שֶׁנִּצְטַעַר הַגּוֹף הָרֹאֶה אוֹתָם** *Sic vocatur, quia mæret quisquis illos videt. Sequitur;* **וְהִקְרֹב בְּעֶבֶר שִׁירָאן אוֹתָם** *והקרוב בעבור שיראן אותם Sed vero similis est sic vocari, quia maniaci vident eos in specie hircorum. Quod idem sequitur Abarbanel in Jesaiam. Et Kimchius in Lexico, Eos ità nominat Moses, quia hircorum specie sibi credentibus apparent. Maimonides itidem*

in *More Nebochim*, lib. III. c. XLVI. Ex Zabiis quidam fuerunt, qui demones colebant, & eos existimabant habere formam hircorum. Unde etiam demones דִּירִי seirim, hoc est, hircos appellabant. Quæ opinio Moſis ævô jam longè latèqve in orbe diffusa fuit, sicut ait, Levit. XVII. 7. “Et non sacrificabant ultra sacrificia sua דִּירִי hircis, id est, demonibus ita adpellatis. Huc refer, quod in *Jamblichi* *Babylonicis* apud *Photium* τράγου τιφώσµα ἐξ ὧν Σινώνιδος, hirci spectrum quoddam deperit *Sinonidem*, id est, diabolus hirci specie; Et totam veterum Theologiam de *Pane*, *Fauno*, *Sylvano*, *Silenis*, & *Satyris*, qui & ipsi hirci dicti sunt. Proinde *Erymologus* *Tragoediam* ex eo nomen habere adferit, ὅτι τὰ πολλὰ οἱ χοροὶ ἐκ Σατύρων συνίσταντο, οὓς ἐκάλουν τράγους, quod chori plerumque ex *Satyris* constabant, quos hircos appellabant. Quin *Arabice* *satar*, Plur. *asatir*, hircum sonat. Ad demones referunt adductum præter *Chaldæum* & *Syrus* & *Arabs*. Targum hîc & c. XXXIV. *Jes. comm.* 14. habet דִּירִי. LXX. hîc verterunt *δαιμόνια*. At in altero *Jesaiæ* loco, decurtata eis oratio, ut *Matth. Martinus*, col. 2692. edit. *Bremenſ.* M. DC. XXIII. ait; καὶ βοήσονται ἑτέρος πρὸς τὸν ἕτερον, cùm antecessisset: καὶ συναντήσουσι δαιμόνια ὀνοκενταύροις. *Santes Pagninus* hîc & ibi trans-

transtulit *dæmones*. Et in Thesauro, col. 3076. adducens Jefa. xxxiv. 14. דַּמּוֹן & *dæmon* ad socium suum clamabit, addit: Et vocatur sic eò quòd adpareat, (*conspiciatur*) pilosus credenti illi: inquit Rab. David. in lib. Radic. possibile tamen est, inquit in Comment. ut sit genus animalis in deserto commorantis. Inde fortè Hieronymus Oforius Lusitanus Episcopus Silvensis, lib. II. Paraphras. in Isaiam, quam habeo in 8t. Coloniae editam annò M. D. LXXIX. ita transtulit, p. 50. b. *Sylvestria animantia pilis hirsuta*. Sanè in Levit. xvii. 7. per דִּמְיוֹן *hircos*, & per hos *dæmones* intelligunt R. David Kimchi in libro Radicum, & R. Moses Maimonides, locò à nobis antè productò. Ac causam uti dictum, adferunt, quia Satanas præcipuè in hirci figura se soleat hominibus obferre. Unde gentiles inter numina retulère Faunos sive Ægipanas: pro quo *Capripedes Panes* ait Propertius, lib. III. eleg. xvi. v. 34. Uti *capripedes Satyros* Lucretius in iv. v. 581.

Hæc loca capripedes Satyros, Nymphasque tenere Finitimi fingunt, & Faunos esse loquuntur. Nec sanè alii ab his Sileni, nisi quòd *Satyræ* nomen generale sit, præcipuè autem junioribus tribuatur: at *Sileni* sint seniores, qui junioribus *Satyræ* præfecti. Nec à vero abludit, auctore Vossio in I. de Idololatr. c.

VIII. p. m. 31. edit. Amsterdam cio. 100.
 LXVIII. in fol. *Satyrus* unius litteræ immuta-
 tione fieri à voce ea; quâ Moſen uſum vidi-
 mus; nempe à *ſahir*, quô dicebamus pro-
 prie notari *piloſum*, vel *hircum*, ac μετω-
 μως *dæmonem*. Jeſaiæ tamen XIII. 21. ubi
 fermo de urbis excidio, ſic ut in ædium rui-
 nis habitaturi ſint ſurunculi, & ululæ, &
ſehirim: Aben-Eſra, quia de ululis anteceſ-
 ſit, aves intelligit horrendas locorum deſer-
 torum. Ac Junius ſimiliter, qui *ſopes* inter-
 pretatur. Verùm LXX. qui Levitici XVII. 7.
 μεταίους verterant, non dubitant hîc δαιμό-
 νια transferre. Ac ſatis verifimilis eſt opinio
 Serarii, qui, ſuô in Tobiam commentariô,
 p.m. 86. cenſet, μετουζίον, (quomodo, Pſellô &
 Eugubinô lib. VIII. c. XXVIII. teſtibus, Chaldæis
 & Hebræis vocabatur lapis ſacrificari ſolitus ad-
 verſus dæmonem terreſtrem) ſic dici, quaſi *me-
 noſtarim*, vel *iſirim*, vel *zeirim* hoc eſt, fugans
 adverſarios, dolores, ſeu piloſos, five dæmonas,
 prout iſtos interpretatur hîc Hieronymus & in
 Ezech. XXXV. Sanè & dæmonia locis gaudere
 deſertis, notiffimum eſt. B. Lutherus in noſtro
 vertit *feldgeiſter*, at in poſteriore Prophetæ loco
feldreuffel. Belgæ utrobique *de duy velen*. B. Ioh.
 Wigando, Comment. h.l.p.m. 109. b. edit. Er-
 phordienſ. M.D. LXXXI. in 8t. *Piloſi ſunt Satyri,
 Fauni, hoc eſt, ſpectra Diabolorum*. Jac. Tirinus
 Ant-

Antverpianus, Jesuita, p. m. 596. a. edit. Antverp. M. DC. XLV. in fol. comment. h. l. *Pilosi*, inquit, i. e. *Fauni & Satyri*, *Chaldaei & LXX. dæmones*, qui in silvis & desertis locis solent hirsuti specie hirco-cervorum, & similibus animalium immundorum, quasi diæmorum, viatoribus apparere. Audiemus & Gaspar. Sanctium Centumputecolanum Jesuitam, cujus in p. m. 156. a. n. 26. Commentar. in h. l. edit. Moguntinæ, M. DC. XVI. in fol. hæc sunt verba: *Quæ sint hæc ferarum monstra, quæ habitatura dicuntur in Babyloniciis ruinis, adeo obscurum est, ut neque inter autores nostros, neque inter Hebræos magistros de illorum significatione conveniat.* Pro *pilosi*, Hebraicè est פִּלְשִׁי פִּלְשִׁי *sehhiarim*, (malè) quidam exponunt Satyros, alii hircos, quia hi pilosi sunt, & hirsuti; Septuaginta cum Chaldaeo vertunt Dæmonia: Neque id improbat Hieronymus, quod mihi placet præter cetera, Tum quia Dæmones antiqua Gentilitas Satyrorum, Faunorumque specie venerabatur; qui Dii putabantur nemorum: & Babylon non jam urbs, sed sylva, commodum videbatur domicilium sylvestrium Deorum. Et hoc facit quod פִּלְשִׁי פִּלְשִׁי *sehhiarim*, aliis in locis sacra Scriptura pro Dæmonibus usurpatur: Levit. XVII. 7. Nequaquam ultra immolabunt hostias suas Dæmonibus, & 2. Paral. XI. 15.

Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum, & Dæmoniorum.. Sed probat maximè Ioannes Apoc. xviii. 2. Qui respiciens ad hoc, & ad xiii. Isaia caput, sic inquit de Babylonia: Cecidit, cecidit Babylon illa magna, & facta est habitatio Dæmoniorum, & custodia omnis spiritus immundi, & custodia omnis volucris immundæ & odibilis. Hæc Sanctius. Quandoquidem verò & Förerius nos ad Hieronymum ablegat & Sanctius, age subjiciemus integram Sancti illius expositionem. *In tantum*, inquit Hieronymus, *Babylon vastata erit, ut ne ad pascua quidem armentorum & pecorum utilis sit. Non enim tendet ibi Arabs Sarracenusque tentoria, nec pastores post vestigia gregum fessi labore quiescant: sed inter parietinas angustias veterum ruinarum habitabunt* □"י, *quod soli LXX. ὄφια i. e. bestias transtulerunt. Alii ipsò nomine, quod apud Hebræos scriptum est: volentes genera demonum intelligi vel phantasmata. Et replebuntur, inquit Dominus, ut nos diximus, draconibus: ut Aquila transtulit, typhonibus: ut Symmachus* □"מא, *ipsum verbum Hebraicum exprimens: LXX. verò & Theodotio ὄφιοι, i. e. clamores vel sonitus interpretati sunt. Quodque sequitur: Pilosi saltabunt ibi: vel incubones vel satyros, sylvestres quosdam homines, quos nonnulli Faunos ficarios vocant, aut demonum*

ge-

genera intelligunt. Pro ululis quoque omnes ipsum verbum Hebraicum ד'ן, soli LXX, monocenturos transtulerunt. Sirenes autem ד'ן vocantur, quos nos aut demones aut monstra quædam, vel certè dracones magnos interpretati sumus; qui cristati sunt & volantes. Per quæ omnia, vastitatis & solitudinis signa monstrantur: quòd eantia sit depopulatio urbis quondam potentissima: ut præ multitudine demonum ac bestiarum nullus in eam audeat pastorem, i. e. deserti appetitor, intrare. Quæ verba ideò adduxi, ut pateat, B. nostrum Salomonem Gesnerum, Comment. in h. l. p. m. 397. edit. Witteb. M. DC. IX. in 8t. expositionem Hieronymi, quam de ד'ן, voce in Textu nostro sequente, habet, confundere cum explicatione vocabuli שעיר. En verba Magni illius Theologi: Seirim LXX. exposuerunt Demonia; Chaldeus, Demones; Hieronymus nativam hebraicæ vocis significationem exprimens nuncupat pilosos, & in commentario ait, se demones aut monstra quædam vel certè dracones magnos intelligere, qui cristati sunt & volantes: In qua sententia etiam D. Lutherus est, qui reddidit, demones in sylvis & incultis locis miris prestigiis obvios deludentes: cujus generis sunt Fauni, Satyri, Dryades, Hamadryades, de quibus spectris in locis desertis apparentibus passim poëtæ & classici au-

auctores. Nolo & sequentia ejus è p. 399. dicti in Jesaiæ priora Commentarii capita prætermittere verba fortè minimè vana: Babylonis Assyriacæ vastitas typus fuit Babylonica confusionis sub Antichristi Romani Imperio. Sicut illa facta est stabulum bestiarum; ita de tenebrarum regno Romani Papatus Apocal. XVIII. 2. scribitur: Cecidit Babylon magna, & facta est habitatio demoniorum, & custodia omnis Spiritus immundi, & custodia omnis volucris immunda & odibilis. Nam Romana Ecclesia reverà est receptaculum & stabulum omnium superstitionum & impiarum opinionum, sceleratissimorumque hominum colluvies. Demus autem diligenter operam, ne nostrà lasciviâ, bellicationibus, nocturnis clamoribus, & tumultibus, nostram hanc Witebergam in ejusmodi Babylonem convertamus, de qua dici possit, bestias, dracones, bubones, struthiones, nyctico-races, satyros, sive (ut vulgò loquimur) incarnatos diabolos hîc grassari, latrare furiosos canes, mugire temulentos boves, grunnire ebrios porcos, ululare nocturnos bubones. Quod detestabile DEUS avertat omen. Ego valde metuo, ne futura prædixerit, eaque quæ usu fortè partim venerunt, partim venient, cecinerit ut vates. Adscribo & huc facientia Rodolphi Gvaltheri Ecclesiæ Tigurinæ Antistitis quondam verba, quæ leguntur. in Homiliar. ejus in Jesajam Ar-
che-

chetyp. p. m. 41. b. edit. Tigurinæ M. DC. VII. Opponit hoc præsentibus illorum moribus. Habebant palatia, hortos, & in his animalia & aves peregrinas: cantores item, ludiones cum choreis lascivis, &c. Vicissitudinem ergo fore dicit, ut palatia fiant speluncæ & lustra ferarum: ubi ululent bubones, saltent spectra diabolica. Ita captat occasionem diabolus, & permittit DEUS, ut testetur, quàm sibi displiceat luxus & petulantia. Redeamus autem ad expositionem, & audiamus quid Joh. Calvinus sentiat. Alii, inquit apud Augustin. Marloratum, p. m. 121. b. Expositionis Ecclesiasticæ in Jesa. edit. Genev. M. DC. X. in fol. Demones quoque saltabunt ibi. Alii Fauni. Hebræorum quidam dicunt, hic significari hircos sylvestres. Possumus de Satyris aut Panibus exponere, quos Galli, pro regionum varietate, nunc Luitons, nunc folets, nunc loups-garous appellant. Ut enim Satan variis prestigiis hominibus illudit, ita varia in iis nomina sortitur. Et certè scopus Prophetæ est ostendere, tantam illic solitudinem futuram ut non tantum locus sit desertus ab hominibus, sed etiam demones illic prestigiis suis illudant. Captant enim demones occasionem ex locis qui solitudine suâ horrorem incutiunt. Quemadmodum enim hostes & latrones, quum ex occulto & latebroso loco erumpant, terribiliores se præbent:

bent: ita demones noctem & tenebras & loca ab hominum conspectu remota captant, quò majorem terrorem hominibus aliqui naturâ metriculosis inferre possint. Nec dubium est, Satanam in talibus locis sepe ac variis modis Gentibus apparuisse, ut eas ad idololatriam provocaret. Zachar. Ursinus Uratislavienfis, Comment. in h. l. qui est in II. Volum. Tractationum ejus Theologiar. p. m. 436. b. edit. Neustadienf. m. d. LXXXIX. in fol. שַׁעֲרֵי עֵינַי vox, inquit, alicubi pilosos, alicubi hircos in scriptura significat. Inde ad satyros & faunos, id est, demones, pilosâ & hircinâ specie adparentes, Hieronymus & alii sequuti Jonathan exposuere. Alii scopes, aves deformes & nocturnas ex noctuarum genere exponunt: cum sit avis saltatrix, apud Plinium, lib. x. c. XXIII. Sequitur Joh. Piscator, Tom. IV. Commentar. in omnes Libros Veteris Testamenti. p. m. 48. b. edit. Herborn. m. dc. XLV. in fol. Vox Hebræa שַׁעֲרֵי עֵינַי alias hircos significat. Nostri reddunt scopes: id est, aves deformes, motu satyricò, voce inconditâ. Vide Annotationes Fr. Junii. Scribit שַׁעֲרֵי עֵינַי derivans fortè a שַׁעֲרֵי. Laudatus Piscatori Junius vertit: & scopes saltabunt illic, in notis scribens: aves deformes motu satyricò, olim inauspicatæ, voce inconditâ, quarum meminit Homerus, Od. ε. v. 66. Latini etiam Asiones vocant.

cant. Galli suâ adpellatione dominas, quæ avis est imitatrix ac parasita, & quôdam genere saltatrix; ut loquitur Plinius, lib. X. Natural. Hist. c. XXIII. Quamobrem nos habitâ ratione proximè precedentis membri & huic adjuncti verbi malumus sic interpretari; quàm ad satyros, faunos, tragopanades aut ejusmodi portentosa adcommodare. Juvat Aben-Ezra, notans hic, præstare ut intelligantur aves horrendæ, desertorum locorum, quàm hirci silvestres, Dæmones, Fauni, aut animalia similia; ut vidimus. At Wolfgango Musculo non displicet. Ebr. inquit in Comment. in h. l. p. m. 235. edit. opt. Basileens. M. DC. XXIII. in fol. שׁעִירִים. Vox שׁעִירִים sonat pilosum. LXX. dæmonia. verterunt, sicut & Jonathas. Levit. IV. 24. ponitur pro hirco. Quidam vertunt Satyros, qui supernè hominis speciem habent, infernè desinunt in pedes hircorum, ad uncis naribus, & fronte cornibus asperatâ, qualis illorum forma à Hieronymo in vita Antonii solitarii describitur, talemque sub Constantino visum esse Alexandria memoratur. Meminit item Hieron. Antonio cellam Pauli quærenti, talem esse factum obviam, & petisse, ut communem Deum oraret pro suo grege, cujus legatione fungeretur: testatumque esse, se ex iis esse, quos superstatio gentilium faunos,

nos, satyros & incubos, coleret. Aquilâ interprete οἱ τερχιῶντες ὀρχήσονται ἐκεῖ, cui Vulgata consentit: pilosi saltabunt ibi; & Anglicana: and satyres shal dance there. Matth. Martinius, col. 2692. f. Etymolog. Voce Pilosus, intelligit spectra diabolica, quæ in locis desertis dominantur. Vetus Vocabular. Pilosi, sicut dicit Glossa Esa. XXXIV. 14. monstra sunt ad similitudinem hominum, vel demones incubones, vel satyri, id est, silvestres homines. quorum forma secundum Papiam ab humana effigie incipit, sed bestiali extremitate terminatur. Isidorus autem, lib. VIII. Origin. c. ult. sic ait: Pilosi dicuntur, qui Gracè παντα, (Jo. de Janua habet Ephialta) Latine incubi adpellantur, sive inni. (al. inivi, fortè inni, vel inii) ab ineundo passim cum animalibus, unde & incubi dicuntur, ab incumbendo, hoc est, stuprando. Sæpe enim improbi existunt etiam mulieribus & earum peragunt concubitus, quos demones Galli Dufios nuncupant, quia adsidue hanc peragunt immunditiam. Quem autem vulgò incubonem vocant, hunc Romani Faunum ficarium dicunt, ad quem Horatius dicit, lib. III. Carmin. Od. XVIII. princip.

*Faune Nympharum fugientum amator
Per meos fines, & aprica rura
Lenis incedas. ———*

Hunc

*Hunc alii Satyrum vocant. Sed alii distinguunt, quòd Faunorum pater Saturnus, ac Satyrorum Picus. An inde Ficarii, quasi Picarii? aut quòd ficuum amatores? Joann. Maldonatus, Andalusius, Jesuita, p. m. 233. Commentar. in Jerem. lib. xxxix. edit. Mogunt. cis rdc xi. in 4to, Fatuos, Faunos, aut Satyros, qui cum hominibus conludunt, ait esse genus demonum, quod Galli adpellant Folets, stultulos, & siccarios dici à locis aridis. Doctiss. Joh. Henr. Ursinus noster, Spirensis, Orthodoxæ Ecclesiæ Christi Ratisponensis quondam Pastor & Superintendens, Volum. I. Analector. sacror. lib. vi. c. xxvii. p. m. 366. edit. Francof. M. DC. LXVIII. in 8to. Ficarios dici putat ab infami falacitate, unde & Panos nomen *Innuus*, cùm *ficum* obscenò usu dici, nemini non notum. Unde vernaculum nostratum Proverbium: *Ficum ostendere*. Quod sit eò gestu, quò veteres *fascinum*, aut *turpiculum virile* effingebant. Vetus Onomasticon Græco-Latin. *Ficarium* exponit συκόλιον. Sic Bacchus Græcis *Sycites* & *Milichius*; & fabula *ficum invenisse*, quasi dixeris *Ficarium*, quia libidinis incentor est, de quo Athenæus in III. c. iv. Nec alia de causa in Triumpho Bacchi:*

Bassaridas, Satyros, Panas, Faunosque docebat

Ludere Silenus, jam Numine plenus alumni.
Hic enim Bacchi Magister creditus est, illi
comites, ut est in Sidonii Apollinaris Burgo.
Eucherius Lugdunensis: *Pilosi*, inquit, in
Esaia demonum genera. Nonnulli etiam hos
doctissimorum incubones, vel satyros, aut quos-
dam silvestres homines intelligendos putaverunt.
Mamotrectus: *Pilosi*, monstra sunt ad simili-
tudinem hominum, quorum forma ab humana
effigie incipit, sed bestiali in extremitate termi-
natur, vel sunt demones incubones, vel saty-
ri, vel homines silvestres. Nobiliss. Barthiô
auctore, lib. xxiii. Adversarior. c. xv. col.
m. 1142. *Pilosi* illi, qui δαιμόνια redduntur,
sunt capiendi pro Panibus, Silvanis, Faunis,
Satyris, Silenis, & tali petulcorum figmen-
torum choro, quos antiquitas cæca atque
furda rerum cælestium formis saltitantium &
piloformum hircoformumque dæmoniorum effi-
giavit. De *Satyris* Nonnus, mistis videli-
cet ex *Tauro* & homine, lib. xxi. Ex equo
& homine lib. xiv. Bassaricorum. De for-
ma eorum Lucianus, Ecclesiâ, sive Conciliô
Deor. p. m. 907. Tom. II. Oper. edit. Basil. in 8t.
ὁ δὲ καὶ ὅλην Φρατρίαν εἰσεποίησεν ἡμῖν, καὶ τὸ χορὸν
ἐπαλόμενος πάρεστι. καὶ Θεοὺς ἀπέφηνε, τὸν πᾶνα, καὶ
τὸν Σιληνὸν, καὶ Σατύρους, ἀγροίκους τινὰς καὶ αἰ-
πόλους τοὺς πολλοὺς, σκιρτητικοὺς ἀνθρώπους καὶ
τὰς μορφαὶς ἀλλοκότους. ὧν ὁ μὲν κέρατα ἔχων
καὶ

καὶ ὅσον ἐς ἡμυσείας ἐς τὸ κάτω αἰγὶ εἰκῶς, καὶ
 γένειον βαθὺ καθειμένον ὀλίγον τράγον διαφέρειν
 ἐστίν. κ. λ. λ. Id est, Vincentiō Obsopceō in-
 terprete: Ille verò totam fratriam nobis indu-
 xit, & totò chorò advectò præsto est, deosque
 declaravit & Pana, & Silenum, & Satyros,
 ἀγrestes quospiam & caprarios permultos homi-
 nes saltationi deditos, & formâ monstrosâ spe-
 ctabiles: quorum hic quidem gerens cornua
 dimidiâ parte corporis capram referens, bar-
 bamque profundam nutriens; parum ab hircò
 discrepat. Sed forma tam bellorum Numi-
 num nullibi non obvia est, unde meritò pi-
 losi, hircinis barbis & pilis obsiti à Scriptu-
 ra adpellantur. Joanni Lorino Jesuitæ Ave-
 nionensi in p. m. 506. a. Commentar. in Le-
 vit. xvi. 22. edit. Lugdunens. m. dc. xix. in
 fol. דמיון demones sunt, qui hirci adparent
 formâ, caprinisque cornibus, & pedibus; &
 Satyri, vel Tityri, ac Sileni, Faunisque ad-
 pellati sunt, (quamvis aliqui distinguant)
 de quibus Athenæus, lib. v. Plinius, lib. vi. c.
 ult. (falsò, fortè erit c. xxx. extr.) lib. vii.
 c. II. lib. ix. c. liv. (rursus malè, est e-
 nim lib. viii. c. liv. extr. Tu adde lib. v.
 c. viii.) Pausanias in Eliacis & Atticis. Pto-
 lomæus (Ptolemæus) vii. Geograph. Atha-
 nas. in Anton. Hieronymus in eodem & in Pau-
 lo. Scaliger, i. de Arte Poët. c. xii. Natalis,

v. *Mytholog. c. viii. Isidorus, lib. xi. Etymolog. c. III. homunciones facit aduncis naribus, cum cornibus & pedibus, quos dixi. Pausanias in Atticis (p. m. 41. v. 32. edit. Hanovienf. m. dc. xiii. in fol.) rufos, caudisque praeditos minoribus, quàm sint equinae, infra clunes. Plinius, lib. vii. c. II. perniciosissimos (mendosè perniciosissimum animal lego in Plinio) quadrupedes, rectà (in Plinio est rectè) currentes humanà effigie. Forsitan Satyri modicà variatione ab Hebræo vocabulo derivati sunt. Haftenus Lorinus. Cujus & adde Commentar. in Numer. xxviii. 22. p. m. 1066. b. f. edit. Lugdun. m. dc. xxi. in fol. Placet & Jo. Conr. Dieterico hæc sententia, cujus in p. m. 450. b. Antiquit. Biblicar. hæc sunt verba: *Arias in loco Esa. xxxiv. vertit Satyrus, quæ vox ad Ebræam propius accedit. Præprimis si cum hisce conferas locum Deut. xxxii. 17. ubi habetur דַּיְמוֹנִים Dæmones, quo cum conferendus est, Lev. xvii. 7. etiamsi ibi habeatur דַּיְמוֹנִים, cum utramque vocem Pagninus reddat dæmonia. In utroque loco reprehendit Israëlitas Moses ob cultum Satyris præstitum, ut aut non nocerent, aut mala depellerent. In forma hirci pilosi apparuisse Dæmones indicium exhibet, tum vox דַּיְמוֹנִים, tum illud, cum hac in forma majestatem aliquam sibi apud suos comparare putaverint, uti adhuc**

in nocturnis sagarum conventibus comparere solent, confer Remig. de Dæmonolatr. lib. I. c. XXIII. vel ideò, quia stulta mortalium eaque perve-
tusta erat opinio, Pana, Deum esse naturæ,
unde τὸν τῆς ὕλης κύριον, herum materiæ &
κόσμοιο τὸ σύμπαν totum hoc universum dice-
bant, prout videre est apud Macrobi. lib. I. Sa-
turn. c. XXII. Nat. Comit. lib. V. c. VI. is
verò bipes & ut pilosus hircus pingi solebat.
Hanc Dæmonolatriam didicere Israëlita ab Æ-
gyptiis, qui hircum divinò coluere cultu, prout
tradit Diodorus, lib. I. Biblioth. τὸν δὲ τεράγον
ἀπεθέωσαν, καθάπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι τετι-
μῆσθαι λέγουσι τὸν πρίαπον, ut & libidinosus
& impuris vetulis plus placeat, τὸ μὲν γὰρ
ζῶν εἶναι τοῦτο κατωφερέστατον πρὸς τὰς συνου-
σίας, τὸ δὲ μορίον τοῦ σώματος τὸ τῆς γενέσεως
αἰτίον τιμᾶσθαι προσηκόντως ὥς ἂν ὑπάρχον ἀρ-
χέγονον τῆς τῶν ζώων φύσεως. Hircum inter
Deos retulere ob genitale membrum: sicut
Græcis propterea ajunt venerationi esse Pria-
pum, &c. Apud Mendesios hircum fuisse cul-
tum scribit Clemens Alexandrinus, Admonit.
ad gent. & Herodotus in Euterpe: Σέβονται
πάντας τοὺς αἰγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς
ἄρσενας τῶν θηλέων, καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τι-
μὰς μείζονας ἔχουσι. Capris etiam divinum
Mendefii honorem, tribuunt, ac magis mari-
bus quàm feminis. Atque ex iis caprarii præ-

cipuo sunt in honore. Subdit deinde, ut, si
 caprariorum princeps decesserit, ingens totam
 Mendesium regionem occupet luctus: Imò &
 iisdem ab hirci cultu nomen esse ex eo colligitur,
 quia μέγας αἰγυπτιώτης, τράγον καὶ πάντα notet.
 De cetero cum Lev. xvii. 7. Jes. xlii. 21.
 & xxxiv. 14. in textu Originali habea-
 tur vox מַיִם, quæ propriè significat pilosus,
 hinc nonnulli arbitrantur intelligi his locis,
 si ἀγρίαις licet, Satyros, Faunos & Sylvanos,
 qui non Diaboli, sed horrenda fuere animan-
 tia bruta, unde & jam in utroque loco Iesaiæ
 adnumerentur brutis ferisque aliis animalibus,
 quorum etiam apud profanos frequens sit men-
 tio, quæ superiori parte hominem, inferiori ve-
 rò hircum præsentabant. Quorum horrendâ &
 monstrosâ abusus Spiritus infernalis formâ,
 Gentilibus persuasit esse Deos, atque per & in
 Satyris istis apparuit, responsa dedit, seque in eis
 coli voluit & iussit. Ex quibus constat Diabo-
 lum præcipuè hircinâ delectari formâ, quippe
 qui & caput est hircorum Mat. xxv. 33. ad si-
 nistram locandorum. Hæc Dietericus. Inlu-
 strat & hanc rem eruditissimus Bochartus in
 I. Chanaan c. xviii. p. m. 483. edit. Franco-
 furt. M. DC. LXXXI. in 4to, ideò ejus verba
 adscribo. Satyris, inquit, hircorum species
 ideò tribuitur, quia מַיִם sive Hebrais, &
 hircum significat, & Demonem hircinâ formâ.
 Quam

Quam fuisse Demonum formam credidēre דַּבְּרֵי
 Zabii, ut author est Maimonides, More Ne-
 boc. lib. III. c. XLVI. quia diabolus eā specie sæ-
 pe se præbet conspiciendum. Sic in Famblichi
 Babylonici apud Photium, τράγου τὴ φάσμα ἐρᾷ
 Σινώνιδος hirci spectrum quoddam deperit Si-
 nonidem, id est diabolus hirci specie. Et è re-
 centioribus Bodinus & Delrius multa testimonia
 congerunt, quibus probent demonem in hac po-
 tissimum forma sibi placere. Neque id Hebra-
 os latuit. Kimchius enim non semel scribit
 שַׁעִירִים fairim, id est hircos vocari demones
 לְפִי שְׁהֵם נִרְאִים כְּדַמִּית הַשַּׁעִירִים לַמַּאֲמִינִים
 בָּם Quia credentibus in se hircorum specie
 conspiciendos se offerunt. Quod ipsum lege-
 re est in Aben-Ezra commentariis super hac Le-
 vit. cap. XVII. 7. Et non sacrificabunt am-
 pliùs sacrificia sua לַשַּׁעִירִים hircis (Satyris)
 quibuscum fornicantur. Unde videtur occa-
 sio nata illos describendi salaces, quamvis alia
 species fornicationis, idololatria nimirum ibi
 intelligatur. Vid. Philostr. lib. VI. c. XIII. Et
 Pausan. in Atticis. Neque pertinet minus ad Sa-
 tyrorum characterem, quod eos in eremis salta-
 re dicit Jesa. XIII. 21. Ita enim Poëta pas-
 sim. Virgilius, Ecl. v. v. 73.

Saltantes Satyros imitabitur Alphesibœus,
 Et Nonnus, lib. XIV. Dionysiac.

Ἰδμους ὀρχηστῆρες &c. Hæc Bochartus.

Ceterum superbissimus cur ille spiritus, cum aliàs Protei in morem multiformis sit, aliquam majestatis hircina quærat in forma imaginem, inque ea adpareat, quando à suis, ut ferunt, adoratur, eosque signat & initiat, non æquè planum apud Scriptores est ac expeditum. Vulgò enim quæ adferuntur causæ capri cur adpareat in forma, quia nimirum ob graveolentiam, obscœnitatem & alia hircorum sit similis, quibus de videndus in II. Disquisition. Magicar. Quæst. XXVIII. Sect. III. p. m. 304. f. edit. Mogunt. cis. 150. xxiv. in 4to, Martinus Delrio Jesuita, item, quod & Dieterico placere vidimus, quia hircorum ad sinistram locandorum sit caput, ad quæsitum de majestatis imagine parum aut nihil faciunt. *Quid ergo?* quærit ante paullò laudatus p. m. Ursinus, Volum. I. Analector. sacror. lib. VI. c. xxxix. & respondet, p. m. 389. *stulta mortaliū eaque per vetusta illa opinio, Pana Deum esse naturæ, qui ut bipes hircus pingi solebat & coli, stultissimum spiritum ita cepit, ne non aliter adpareat, ubi magnificentissimè vult, quàm hirciformis, quasi se jactet Dominum Naturæ in Hirco ab antiquissimis temporibus cultum, cujus Symbolum Hircus sit & à suis fidelibus habeatur. Sic Luc. IV. 6. Tandem ne quid desit, quod ullò modò hujus ad rei explanationis*

cationem facere possit, addam sententiam & verba Cl. Bocharti, quô nescio an doctiorem Philologum, Lingvarumque Orientalium peritiorem Reformati habuerint in Galliis unquam, ex optimo ejus libro, cui titulum fecit Hierozoici, quemque inter & Phaleg oppidò differentia magna est. A $\aleph \aleph \psi$, pilo, inquit in part. poster. lib. VI. c. VII. col. m. 828. *Hebraeis $\aleph \aleph \psi$ est hircus, animal hirsutissimum.* Sic Græcè $\tau\rho\acute{\alpha}\gamma\omicron\nu$ dici volunt ἀπὸ τῆς $\tau\rho\acute{\alpha}\chi\upsilon\tau\eta\tau\omicron\varsigma$, à pilorum asperitate. Et in Festo hircipili sunt densarum pilorum homines. Rem ita ponit ob oculos Theocritus in Thalyfia;

Ἐκ μὲν γὰρ λασίοιο δασύτρεχος ἔχε $\tau\rho\acute{\alpha}\gamma\omicron\nu$,
Κνακὸν δέρι' ὤμοισι.

Hirsutum: & villosum humeros circumda-
bat hirci

Exuvium.

Sed & nomine $\aleph \aleph \psi$, idola, vel demones appellari videas, Levit. xvii. 7. & 2. Chron. XI. 15. ut puto propter Ægyptios, qui nam modò τὸν $\tau\rho\acute{\alpha}\gamma\omicron\nu$ ἀπεθέωσαν, inter Deos hircum retulerant, sed & in ejus cultum tantò furore ferebantur, ut oporteret τοὺς ἱερεῖς, τοὺς παραλαβόντας πατρικὰς ἱερωσύνας κατ' Αἴγυπτον, τούτῳ τῷ θεῷ πρῶτον μυεῖσθαι, sacerdotes, qui paterna sacerdotia per Ægyptum suscipiebant, huic Deo primùm initiari. Ita

Diodorus, *librò primò Bibliothecæ. Accedit quòd complures Dii gentium, ut Pan Mendefius, Faunorumque, & Satyrorum omne genus, aut hircinâ specie, aut hirco proximâ culti sunt. Et in Maimonide, More Neboch. lib. III. c. XLVI. ע"ב, Tfabii, id est, Ethnici apud Arabes, & Chaldæos, demones existimabant hircorum habere formam. Nempe diabolus hirci specie se præbet conspiciendum. Sic in Jamblichi Babylonicis, τράγου τὶ φάσμα ἐξ ἑ Σινώνιδος, hirci spectrum aliquod deperit Sinonidem, id est, diabolus hirci specie. Et apud Philostratum, Vitæ Apollon. lib. VI. c. XIII. ἐπεφοίτα δὲ ἄρα τῇ κώμῃ δέκατον ἤδη μῆνα σατύρου φάσμα, λυτῶν ἐπὶ τὰ γύναια, καὶ δὲ ἀπεκτονένας σφῶν ἐλέγετο, ὧν μάλιστα ἐδόκει ἐξῆν, Venerat in vicum (Æthiopix Nili catarrhactas) decimò jam antè mense Satyri spectrum, id est, diabolus Satyri specie, furens erga mulieres, jamque duas illarum interfecisse ferebatur, quas videbatur maximè amare. Idem Judicium de Silvanis, & Faunis, & Gallorum Dufiis, de quibus Augustinus, de civit. Dei libri decimi quinti capite vigesimò tertio. Quoniam creberrima fama est, multique se expertos, vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non est, audisse confirmant, Sylvanos & Faunos, quos vulgò Incubos vocant, impro-*

probos sæpe exstitisse mulieribus, & earum appetisse ac peregisse concubitum, & quosdam dæmones quos *Dusios Galli* nuncupant, hanc assidue immunditiam & tentare & efficere, plures talesque asleverant, ut hoc negare impudentiæ videatur. *Atque ex his confirmatur id quod diximus, diabolum in hirci forma, aut quæ ad hanc proximè accedit, in Satyri, Sylvani & Fauni specie potissimum sibi placere.* Neque id Hebræos latuit. Kimchius enim non semel scribit שְׂעִירִים vocari dæmones לפי שהם נראים כדמות השְׂעִירִים quia credentibus in se hircorum specie conspiciendos se offerunt. Quod ipsum legere est in Aben Ezra Levit. xvii. 7. Itaque cum Jesa. xiii. 21. & xxxiv. 14. prædicatur fore, ut in desolatis urbibus שְׂעִירִים, hirci, salient, & clament alter ad alterum, spectra potius intelligo, & ut habetur in Jamblichō τεράτων φάσματα quàm veros hircos. Eadem mens fuit veterum interpretum, qui pro hircis vel demonia, vel pilosos, explicant, Græcis τευχιδόντας & ἐξοτευχιδόντας, effictis nominibus ad instar Hebræi שְׂעִירִים, quod à pilis esse diximus. Pilosi Hieronymo sunt Satyri vel Incubones. Inde sumpta Satyrorum vox in nuperis versionibus, atque eò libentiùs usurpata est, quòd species, qualem Poëta describunt, ab hircina non abluat, neque

que ipsa Satyri vox ab Hebraico שַׂעִיר sahir. Absit interim, ut ex his locis quisquam colligat ullos aut jam exstare, aut unquam exstitisse in rerum natura Satyros. Nam vel si שַׂעִיר Hebræis esset Satyrus, quod non liquet, tamen in Jesaia vox שַׂעִירִים non significaret veros Satyros, sed demones Satyrorum specie, hominum oculis illudentes. Proinde non assentior narrationi magni scriptoris, in qua Satyrus introducit Antonium in eremo rogans, ut pro se communem Deum deprecetur, tanquam salutis in Christo particeps futurus. Non alios servat Christus quam quos assumpsit. At non assumpsit Angelos, multò minùs demones, aut Satyros qui nusquam sunt, sed semen Abrahamæ. Hactenus Bochartus. Quæ ex hoc Prophetæ loco de styli sacrarum litterarum efficacia in Philolog. lib. I. Tract. III. Sect. III. p. m. 202. n. 3. p. m. Glasius adfert, legantur apud ipsum, quem omnibus sacris Theologicis operantibus familiarissimum velim. Hæc prece permotus præfari volui honesti Bibliopolæ, proponentis sibi profundæ eruditionis libros de Satyrica Græcorum Poësi, & Romanorum Satira omni exceptione, ut Joseph. Scaliger. in p. m. 281. Opusculor. eum vocat, nostròque majoris encomiò, Is. Casauboni (qui, de sententia Danielis Heinsii in p. m. 126. not.

in Horat. edit. Elsevir. c15. 15c. xxix. in 12.
*unus hâc atate, quæ ad Satyros spectant, ac-
curatè persequutus est*) denuo diuturnissimum
ob Parisiensis editionis anni M. DC. v. in 8t. ex-
emplarium defectum publicare. Cùm enim
hoc suum mihi aperuisset consilium, rogâs-
setque eos ut cognoscere vellem libros, hanc-
que suam exornare editionem ac augere: non
potui non laudare mentem ejus, benignè-
que polliceri ei omnia, quæ in tanta, quâ
ipse me premi non ignorabat, temporis an-
gustia, negotiorumque aliorum frequentia,
proficisci à me possent; ratus me non medio-
cre studiosis politiorum litterarum adlaturum
hâc novâ tam eximiorum editione librorum
emolumentum, à multis eruditistam impen-
sè laudatorum. Judiciô fanè B. Taubman-
ni nostri, p. m. 70. b. Commentar. in Ma-
ron. Culic. v. 128. *Satyrorum historiam post
hominum memoriam nemo accuratius scripsit,
quàm Is. Casaubonus.* Operæ pretium erit
audire & Andr. Schottum non solum ob aucto-
rem, (Casaubonum) sed & ob argumentum
præsentis libri: *Ceterùm, inquit in p. 18. Notar.
in Procli Christomathiam, de Satyra nemo,
quem viderim, legerim, audierim, satis accu-
ratè. Errant enim, & vehementer errant, qui
nuperam illam Latinorum Satyram, quæ in
manibus est puerorum, ex prisca Comœdia na-*
tam

ram, cum veteri Satyra, de qua hic sermo, & Sicinnis olim etiam vocabatur, temere confundunt. Disces de veteri Satyra ex Julio Polluce, Onomastici lib. IV. c. XIV. XVIII. & XIX. ex Athenaeo, lib. I. c. XVI. & lib. XIV. c. XII. Dion. Halicarn. lib. III. extremo ῥωμαῖκ. ἀρχαίων. Plutarcho in Catone, Arriano de rebus Indicis, Laërtio in Platonis, Menedemi item vita, de Achæo. ex Eustathio in Hom. Odys. & Inter Latinos verò, ut & hi symbolam conferant, ex Livio, libr. VII. initio, Valer. Maximo, libr. II. c. IV. Vitruvio, lib. V. c. VIII. Diomede, lib. III. Gramm. & priscis Horatii interpretibus in artem Poëticam. Qui verò Satyram fabulam docuerint, hos ferè Athenæus suggestit: Achæus Eretriensis, Anaxandrides, Astydamus, Cameleon, Heracleotes Ponticus, Ecphantides, Lycophron Chalcidicus, (de quo Gul. Canterus, lib. VI. Novar. lect. c. XVII.) Phrynichus, Sophocles, Sophron, Sulla Rom. Imperator, Timocles, & Alexander Rex. unum Prutinam nominat Satyricum Isacius Tzetza in Cassandram Lycophronis. Alianus, libr. II. Var. Hist. c. VIII. de Euripidis Satyris (cujus & Cyclops exstare in hoc genere creditur) & Xencelis; idem & de Satyris, Tityris & Silenis lib. III. Varia historia, c. XL. Cum hæc pridem adnotassent, comperi post Isaac. Casaub. præclare multa de Satyra Græca & Latina

na observâsse. Haftenus Schottus Jesuita. Cui alium eo ex ordine addo Schottô sicuti eruditione inferiorem sic impudentiâ superiori longè ac maledicentiâ animique impotentiâ, Maximilianum Sandæum, cujus in Commentatione VII. Grammatici Profani §. xxvi. p. 266. hoc δῶρον ἄδωρον, ineptumque legitur iudicium; Præterire silentiô non oportet Scaligeri amicissimum, Isaacum Casaubonum, celebri famâ Grammaticum, sed quamdiu Grammaticum agere: quamdiu in officina Stephaniana prælo corrigendo, reconditos ejus lingvæ thesauros in usus domesticos convertere: quamdiu Athenæi triclinium everrere, Svetonium elucidare, Persium exponere, de Satyra disputare sustinuit: at postquàm in Britanniam trajiciens, ex Grammatico derepentè in Theologum transformatus, de religionis Orthodoxæ controversiis, Regiô nomine, ad Cardinalem Perronium; de abditis fidei mysteriis, in Exercitationibus ad Annales Cesaris Baronii; de Ecclesiastica antiquitate, & difficillimis divinæ Scripturæ locis in iisdem: de sacra potestate, in Epistola ad Frontonem Ducem disceptare, ac, tanquàm auctoritatem habens, pronunciare non est verecundatus, & pristini honorem nominis apud suos, id est, Grammaticos penè perdidit, & delirantis titulô se ridendum apud exteros propinavit. Præclarè Andreas

dreas Eudæmon - Ioannes, ad Casaubonum ipsum scribens, in Præfat. Respons. ad epist. Casaub. Vellem eam tibi mentem DEUS immortalis dedisset Isaace Casaubone, ut artificio tuo contentus, Apellæum illud ad extremum servares; Ne ultra crepidam, & molestiâ me, & te dedecore liberâsses. Excitasti enim virorum doctorum studia, ut patefaciendis quæ calumniis, quæ mendaciis, quæ etiam in omni disciplinarum genere erratis tuis omnium te mortalium fannis exponerent. Quamquam enim in illustrandis, cum Græcis, tum Latinis, etiam deterioris seculi, scriptoribus ita versatus es, ut non malus Grammaticus haberere, & extinctis non multo antè iis, quibus vivis, an ullus omnino esses, vix domi tuæ sciebatur: nunc quidem propè solus in hoc Grammaticæ Regno dominabaris: tamen neque defunt, qui in eo ipso genere multa reprehendant in scriptis tuis; & cum aliarum disciplinarum plenè sis expertus, tamdiu inscitiam istam tegere potuisti, dum te intra fines artificii tui continuisti. Quæ tua animi moderatio quantò mirabilior in Calviniano, eoque Grammatico visa est: tantò tibi magis eorum benevolentiam conciliavit, à quibus detegi poterant errata tua. Ut cum neque rarò, neque leviter lapsus sis: vix quisquam tamen reperiretur, qui non ea
con-

condonare modestiæ tuæ mallet, quàm iis patefaciendis, hominis, ut videbâre, moderati existimationi officere. FORTUNATUS, cui sine invidia, sine obtrectatoribus, sine æmulis hunc qualiscumque laudis fructum, capere liceret, tua tantùm si bona nôsses. Sed rarò admodùm sanum simul & fortunatum esse, concessit eidem DEUS. *factus momentò Theologus, & scribere aggressus* in argumento versaris maximè Theologico, sed non aliter, quàm si prunas tractes, ita Theologica vix audes attingere. In politicis, quòd nonnihilò plus à Cæsarum vitis in iis intelligere te credis, paulò prolixior es, sed insulsè admodùm, & imperitè. Dialecticas in ratiocinando, concludendoque leges, credo ne *Sophista* à tuis audias, vix unquam servas. Ita denique de rebus gravissimis disputas, *ut parum-putum* GRAMMATICUM te prodas, disciplinarum omnium expertem. Hactenus ex Eudæmone Sandæus. Quorum summa huc redit: Est eruditus Casaubonus, quando non contra Pontificios scribit, sed cùm ad illos disputat, omnem statim eruditionem amittit, ineptusque redditur. Usque adeo horum in hominum calumniis quidem nihil ingeniosum, nihil acutum est, nihil quod Lectoris animum vellicet; insulsa modò ac frigida con-

vicia, maledicta de trivio, meræ betæ. Sed mittamus hos tristium ineptiarum candidatos, quos modestiâ semper vicit Casaubonus, ut nunquàm opus habuerit *Satyri cerâ*, quâ, ut est apud Aristotelem, amici illius, cùm litem habuerunt; aures illi obturarent, ne cùm ab Adversariis convitiis adficeretur, propter iram causæ turbaretur cognitio. Qua de videndus in quarto Operum Tomo Desiderius Erasmus, fol. 62. sub med. Dominic. Baudius, Cent. II. Epist. ix. p. m. 155. edit. opt. Amstelod. 1654. in 12. ita scribit ad Joann. de Wouweren. *Refrixit jam sermo levissimorum hominum, qui Polymathiam tuam plagii suspicione infamabant. Casaubonus vir melior & candidior est, quàm ut hujus culpæ insimulandus esse videatur. Misit ad me recens opus de Satyrica poësi Græcorum, &c. cum benignissimis literis, in quibus modum non tenuit circa laudes nostras. Vir ille plurima scit, pauca ignorat. Quàm multa cottidie eruit, quæ frustra alibi requiras.* B. Christophoro Adamo Ruperto, Professori quondam Altorphino unicè placuit vocabuli *Saturæ* interpretatio viri summi Is. Casauboni, quamobrem & ejus verba, ut à doctissimorum virorum hallucinationibus, juvenus sibi caveret, adscripsit è lib. II. c. iv. Observationibus suis
ad

ad Sallustii Bell. Jugurthin. c. xxix. p. m. 369. edit. Noriberg. m. dc. lxxi. in 8t. Quoniam non viderant eruditi viri, quæ de Satira & Satyrica poësi scripsit libris duobus ὁ πανεπισήμων Casaubonus, mera περιεργία est, quæ de Satyris & Faunis notant illi, (scil. in Horat. I. Epist. xix. q.) alteris nimirum Græcos, alteris Latinos designari, auctore principe ingeniorum Dan. Heinsio, not. in loc. cit. Flacci, p. m. 37. edit. Rapheleng. cio. ioc. x. in 8t. vel, p. 56. edit. Lugdun. Batav. Elzevir. m. dc. xii. in 8t. quod eò addo, quia in edit. Lugdun. Batav. Elsevir. ann. cio. ioc. xxix. in 12. p. m. 106. superius adlata verba omissa sunt. Ut igitur eruditiores tam egregios videre, minoreque molestia libros legere ac usurpare possent, integros illos perlegi, à variis liberavi mendis, addenda ab Auctore in fine subjuncta suis locis inserui, quæque sub lectionem in mentem venerunt consignavi, minime tamen omnia, cum spatium chartæ numerusque paginarum mihi ferè definitus fuerit à bibliopola; quod ferè solent illi. In p. verò 37. lib. I. c. II. addas velim ad laudati ibi Georgii Franci Tractatum de Cornutis, Cl. Adami Preyeli Pastoris primùm Ecclesiæ Reformatæ Francofurtanæ ad Mœnum, postea Bremensis Artificia Hominum

miranda Naturæ in Sina & Europa, c. XLVI. p. m. 1384. f. edit. Francof. cis. 1506. LVII. in 12. ubi aliquos dat homines cornutos, in quibus cornuum tuberibus nonnunquam Natura lusit, quem Scriptorem quia Dn. Francus omisit, ego hîc adducere volui. Legas item Thomam Bartholinum de Unicornu c. I. p. 17. f. 288. f. edit. Patavin. M. DC. XLV. in 8to. & Centur. V. Historiar. Anatomicar. & Medicar. rariorum, n. xxxvii. p. 44. 45. Catalogo verò Satyricorum Poëtarum, quos enumerat Casaubonus, adjungas velim & Philoxenum, cujus cujusmodi dictio fuerit & ingenium laudatus dicet Casaubonus, IV. Animadversionum in Athenæum, c. XI. nempe planè ad lasciviam & nugas comparata. Vixit Platonis temporibus, & Syracusanorum Tyranno Dionysio juniore familiaris fuit, ut Pausanias in Atticis, p. m. 3. v. 36. edit. Hanoviens. M. DC. XIII. in fol. testatur. *Sed idem ab eo est interemptus, postquam eum ἐσχηματισμένος, seu figuratè deriserat in Cyclope suo, sive de Amoribus Cyclopi & Galatæe, scribit Ger. Jo. Vossius in de Poëtis Græcis, c. VII. p. m. 47. Scripsit Δείπνον five Convivium, unde quædam adducit Athenæus, lib. IV. & XIV. qui & lib. I. meminit Philoxeni, sicuti & Ælianus, lib. XII. Var. Histor. c. XLIV. Diogenes Laërtius, lib.*

lib. IV. c. XXXVI. *Hunc inter Poëtas Satyricos*, inquit Gisbert. Cuperus in III. Observation. c. XV. p. m. 323. *referendum cenſeo, cum Cyclops materiam Satyrici Poëmatis tribuat: Scripſit autem amorem Polyphemi Cyclopis in Galatheam Nympheam, ubi Cyclops citharizans introducitur. Suidas: Θρεττανελοῦ ἦχος κιθάρας. Φιλόξενον γὰρ τὸν διθυραμβοποιὸν, ἢ τραγωδιο- διδάσκαλόν φασι γράφειν τὸν ἔρωτα τοῦ κύκλω- πος τὸν ἐπὶ τῇ Γαλατείᾳ· εἶτα κιθάρας ἦχον μιμοῦμε- νον, ἐν τῷ ἐπιγράμματι, τοῦτο εἰπεῖν τὸ ῥῆμα Θρετ- τανελό. Ἐκεῖ γὰρ εἰσάγει τὸν κύκλωπα συρίζοντα, καὶ ἐρεθίζοντα τὴν Γαλάτειαν* *Quæ etiam ſed auſti- ora reperies apud Phavorinum: hunc autem dixi Satyrici ſcriptorem eſſe, ut addatur numero illo- rum, quos recenset Eruditiffimus Caſaubonus in pereleganti libello de Satyrica Græcorum Poëſi: & (ei) licet adjungas etiam Ariſtium de quo Suidas: Αὕτη δὲ παροιμία γέγονεν ἐκ τοῦ Ἀριſτίου Κύκλωπος, ὡς φηſι Χαμαιλέων ἐν τῷ περὶ Σατύρων. Cujus ibi- dem fragmentum eſt, meminitque ejus etiam Zeno- bius, Centur. II. Proverb. XVI. Hæc Cuperus. Di- ximus & nos non nihil hoc de Poëta in p. 12. hujus libri. At quoniam nemo elegantius hoc de Poëta ſcripſit & jucundius Muretô, placet audire illum in p. m. 264. Commen- tar. in III. Ethicor. Ariſtotelis ita commen- tantem: Fuit Philoxenus genere Cytherius, Poë- ta, ſcripſit dithyrambos, & poëma, quod in-*

ſcripſit

scripsit δεῖπνον quò tanta edulia & instruendi, apparandique convivii rationem exposuit. Hunc narrant non tantum ipsum studiosum fuisse laute, opiparèque vivendi, verum etiam curam adhibuisse, ut Cives sui bene conditis epulis vescerentur. Itaque ejus rei causà quotidie cum lavisset, urbem circuibat comitantibus pueris, vinum, oleum, acetum, aliaque ad cibos condiendos necessaria ferentibus, & singulorum domos ingrediens inspiciebat, quid cuique in cœnam paratum esset, ac si quid minus rectè conditum erat, ipse de suo condiebat. Tum ita lustratâ urbe, domum reversus epulabatur. Hic cum aliquando Ephesum venisset, ac forum cupidinarium vacuum offendisset, percontatus quid esset rei, cum accepisset, quidquid erat obsoniorum, in aedes cujusdam, qui nuptias celebrabat, delatum esse, ipse quoque, quamquam & hospes, & invocatus, eodem ad prandium profectus est, & cum ceteris accubuit. Cumque dominus epuli, ejus ingenio delectatus dixisset: Philoxene, numquid, cras quoque nobiscum epulaturus es? etiam, inquit, si ut hodie, nihil erit in macello. Adhibitus ad mensam aliquando à Dionysio Tyranno, cum ipsi quidem Dionysio ingentem mullum, sibi autem multò minorem adpositum videret, summâ patina sublatum ad aurem admovit, simulavitque quasi quiddam ex eo percontaretur.

Que-

Querenti causam Dionysio, ego, inquit, ô Rex poëma quoddam de Galatea scribo, quare quærebam ex hoc pisce quiddam de Nereidibus, quô poëma meum exornarem, sed ipse juniorem se captum ait, quàm ut illa per ætatem cognoscere potuerit, è grandiore illo, qui tibi adpositus est, si quæram, illum mihi facilè, ea quæ volo, explicaturum. Conversus in risum Dionysius, piscem, qui sibi adpositus erat, ad Philoxenum misit. Ab hoc tamen ipso Tyranno conjectus est in latomias, cujus rei hæc causa à Plutarcho traditur librò de Fortuna, & virtute Alexandri. Dionysius, ipse quoque poëmata scribebat, eaque cùm inconcinna, & illepida essent, optima videri volebat. Cùm igitur tragædiam quamdam scripsisset, eam Philoxeno inspiciendam dedit, ut corrigeret, si quid forte corrigendum videretur. Ille vero unâ liturâ totam emendavit. Indignatus Dionysius compegit eum in illum carcerem, quem modo nominavi. Unde tamen postea liberatus, cùm iterum Dionysium audiret sua poëmata recitantem, adulantibus, & plaudentibus ceteris, exsurgens ipse, mitte me, inquit, denuo in latomias, illic enim ætatem degere fatius est, quàm tam mala poëmata audire. Athenæus paullo aliter. Narrat enim, eâ pœnâ affectum, quòd deprehensus fuisset, cum Galatea tibicina, quam

Dionysius ipse amabat. Quin etiam in ipso carcere conscripsisse poemation in Galateam, in quo se quidem Ulysses faceret, Dionysium autem Cyclopa. Solebat hic in balneis non modò manus in aquam ferventem demittere, & sic assuefacere se ad perferendum immoderatum illum calorem, verum etiam eadem aqua os sibi proluere, & ut Græci dicunt, γαργαρίζειν, ut postea in mensa, cum ad rem gerendam ventum esset, facilius & contrectare, & deglutire calidissima quæque posset. Quin etiam orabat coquos, ut omnia ferventia in mensam inferrent, ut ceteris calorem illum reformidantibus, ipse bulgam arbitratus suò impleret: Narrat Plutarchus foedius etiam, & tetrius quiddam, quod legentibus prope nauseam moveat. Spuere eum ait, solitum, & emungere se in patinas, ut ceteris à tanta foeditate abhorrentibus, solus ipse impleretur, idem & Gnathonem quemdam Siculum factitasse. Hoc autem votum ipsius, cujus hic mentio est, (quò collum sibi dari optabat longius collò gruvis, ut diutius ciborum voluptate frueretur) refertur etiam apud Athenæum, lib. I. & VIII. Narratur & mors, ipsius vite consentanea. Emerat Syracusis polypum bicubitalem, ejusque præter caput nihil reliqui fecerat. Ex cruditate igitur ita laborare cæpit, ut nulla spes salutis esset. Quare cum admonitus esset à medico, ut ordinaret su-
preo

*prema sua, sibi enim ante horam septimam esse moriendum. De ceteris, inquit, non magnoperè laboro, sed quando moriendum est, afferte mihi hìc polypi caput, ut id quoque comedam anteqvàm oculos claudam. Hactenus Muretus, qvìcum & digressionem hanc claudo. Porro non neglexi in Parisina prætermissum, rerum adornare indicem concinnum, qui, si prætereà nihil accessisset, satis hanc nostram commendaret præ illa editionem. Non præter rem autem Euripidæ laudatus ipse Auctor addidit Cyclopa *eleganter*, censente Ger. Jo. Vossio, lib. II. Institut. Poëtic. c. xx. extr. §. 26. p. m. 103. Latinitate donatam à Q. Septimo Florente Christiano, cujus in nomen sequens epigramma invenio in Josephi Scaligeri Silva Carminum, n. XLIX. p. m. 40.*

Ὡ πέμπ' ἀδελφῶν, μηνὸς ἑβδόμου τέκος,
τὴν κλῆσιν ἄνθους εὐχλόου καλούμενε
τῆς εὐαγίστου πίστεως φερώνυμε.

Quo de eodem & ipse Christianus ibidem canit:

*Ne quis miretur prænomena nostra: nempe
Quintum est*

Enixa mater, Septimòque mense.

*Quod si lingua fuisset ter mea Tulliana, possem
Tertullianus esse Christianus.*

*Verùm ter valeat mihi Tullius atque Tullianus,
Dùm Christiani floreant stolones.*

Ipsa verò Euripidis de Tragœdia Theſſalo-
 nicenſis (ut volunt Michaël Neander in
 Deſcript. Orbis Terr. & Heïdmannus in c. xi.
 Europæ, n. 23.) Euſtathius, *celebris ille,*
 ſi Geſnero credimus, *Homeri & valde di-*
ſertus luculentuſque interpres, ad Odyſſ. Σ.
 ita ſcribit : Λογιſτέον δὲ καὶ ὡς ἐκ τῆς Οὔδυσſει-
 ακῆς εὐμεθόδου Σιλλογραφίας, ὅπῃ παρήκοι πα-
 ραμιγνύſης ἀſτεῖα τοῖς ſπουδαίοις, εἰκὸς ἐπινόη-
 θῆναι τοῖς ὕſτερον τὴν Σατυρικὴν ποίηſιν. ἥς τὴν
 μέθοδον παραδηλοῖ ὁ μέχρι νῦν εὗριſκόμενος Εὐ-
 ριπίδειος Κύκλωψ. Id eſt (dignus enim locus
 eſt qui penitus conſideretur), *Notandum*
autem quomodo ex ſcribendi ratione, quâ in
Odyſſea utitur Poëta, & quæ ut ad Sillorum
penitus naturam accedit, ita ſummâ eam arte
exprimit (ſiquidem urbanitatem rebus miſcet
gravibus ſubindè) verifiſimile eſt excogitatam à
poſterioribus Satyricam poëſin. Cujus rationem ac
naturam is, qui hodieque exſtat, Cyclops Euripi-
dis oſtendit. Hoc Euripidis drama, quod ho-
 die Satyricis ex omnibus unum ſupereſt, ſuô-
 que memoratus ævô ſolum exſtitiffe ibidem
 tradit Euſtathius, partim luctuoſum eſt,
 partim jocofum, & ridiculum. Luctuoſum,
 quatenus eſt Tragicum : idque ob Cyclopem,
 cui oculus effoditur ab Ulyſſe. At jocofum
 eſt ob Satyros, quorum ſales ac luſus per-
 miſcentur. Fingitur enim Silenus cum Sa-
 tyra-

tyrarum choro operam navare Polyphemo in gregibus pascendis, & caseo parando: ac Ulyssi, cum ad litus adpulisset, vinum illis promittenti, illi pollicentur lac, & caseum, & carnes. Silenus etiam, cum bibisset, effutit multa ridiculè: quemadmodum & Satyri multa jocosè dicunt. Ceterum stilius est tenuis, sed sic, ut quandoque adsurgat, maximè in Ulyssis persona, quæ heroica. Veluti verò satyricæ scenæ arboribus ornabantur, speluncis, montibus, reliquisque rebus agrestibus, in topiarii operis speciem deformatis, ut apud M. Vitruvium legitur in octavo quinti libri capite, de tribus agentem scenarum generibus, Tragicis, Comicis ac Satyricis: sic in Euripidis Cyclope à parte una erat antrum Polyphemi: ex altera colles & pascua, grexque pascens. Solum igitur ejus debuit sterni glebis herbæ virentis. Quò pertinet versus iste:

Καὶ μὴν λαχνῶδες τοῦδας ἀνθηρᾶς χλόης.

Nempe herba floret grandior humum vestiens.

Noster ut Septimus Florens reddidit. Ac in veteri etiam epigrammate drama satyricum, idcirco dicitur παίγνιον ἀν' ὕλαν, id est, *lusus per sylvam*; nempe ob sylvas, quæ in eo exhiberentur. Indèque & hoc Horatii in Arte, v. 244. *Sylvis deducti caveant, me judice, Fauni.* Sileni mentio facit, ut hic ver-

verba Suidæ, quæ & Casaubonus, lib. I. c. II. p. 48. habet, integrè adducam, prout ea reperi apud B. Dorscheum in Interventione pro Myſterio Trinitatis, c. xxiv. p. 364. Σειληνὸς ὁ Διόνυσος παρὰ τὸ σείεσθαι ἐν τῷ ληνῷ. Σειλινὸς ὁ γέρον διαὶ τοῦ ἰ, παρὰ τὸ σείεσθαι ἄλλῃς Σειλινὸς ὁ σάλος καὶ Φλυάρος ἐκ τοῦ λιλλαίνω τὸ Φλυαρῷ. Eustath: σιληνοὶ δαίμονές τινες ὀρχηστικοὶ Διονύσου ὁπαδοὶ παρὰ τὸ σιλλαίνειν: quod est, oculis distortis intueri, oculis agitatatis decidere, dicaciter & falsè illudere. Ergo possis à σίλλος dicere. Nicander Alexipharmac. princip. Ὡς δ' ὁπότ' ἀρχαίόεσαν ὑποθλίχοντες ὁπώρην Σιλεινοὶ κεραῖο Διονύσοιο τιθεινοὶ, πρῶτον ἐπ' ἀφρίζοντι πότῳ φρένα θωρεχθέντες, &c. Id est. *Quemadmodum autem Sileni Bacchi cornuti nutritii agrestibus uvis calcatis, primum potu spumante mente armati, quod valet, ebrii facti. &c.* Desider. Erasmus in p. m. 653. Adag. *Sileni Alcibiadis*, edit. Francof. m. dc. xlvi. *Ajunt, inquit, Silenos imaginunculas quaspiam fuisse sectiles, & ita factas, ut diduci & explicari possent, & quæ clausæ ridiculam ac monstrosam tibicinis speciem habebant, apertæ subito numen ostendebant, ut artem sculptoris gratiorem jocosis faceret error. Porro statuarum argumentum sumptum est, à ridiculo illo Sileno Bacchi paedagogo, numinumque poeticonum morione.*

Quan-

Quandoquidem habent & illi principum nostrum exemplo suos γελωτοποιούς. Eadem habet in Adagiis ad Gregorii XIII. præscriptum expurgatis Paulus Manutius, p. 1179. & seqq. Qvis Christianæ pietatis studiosus illa portenta ad Salvatorem Jesum adcommo-
dare aufit? Fecit id quidem, sed non sine petita venia, Erasmus, l. c. cùm post Socratem, Diogenem, Epictetum Silenorum nomine commendatum ait, *Annon mirificus quidem Silenus fuit Christus, si fas est de hoc ad eum loqui modum, quem equidem haud video cur non omnes pro virili debeant exprimere, qui Christiani nomine gloriantur. Si summam Sileni faciem intuearis, quid juxta popularem estimationem abjectius, aut contemptius? Tenuis & obscuri Parentes, domus humilis, ipse pauper, & pauculos & pauper-
culos habuit discipulos, non è magnatum palatiis, non è Phariseorum cathedris, non è Philosophorum scholis, sed à telonio & retibus adscitos. Tum vita, quàm à voluptatibus omnibus altera, per famem, per lassitudinem, per convitia, per ludibria, ad crucem denique pervenit.* Hæc illum parte contemplantur mysticus ille vates, cùm eum depingens: Non erat ei, inquit, species, neque decor. Vidimus eum, & non erat aspectus, & desideravimus eum despectum, ac novissimum virorum. Ceteraque

que permulta, quæ in hanc sequuntur sententiam. Jam si contingat apertum hunc Silenum propius intueri, hoc est, si cui dignetur ipse se purgatis animi luminibus ostendere, Deum immortalem! quàm ineffabilem reperies thesaurum, in quanta vilitate, quale margaritum, in quanta humilitate, quantam sublimitatem in quanta paupertate, quantas divitias, in quanta infirmitate, quàm incogitabilem virtutem, in quanta ignominia, quantam gloriam, in quantis laboribus quàm absolutam requiem? denique in morte tam acerba perennem immortalitatis fontem. Cur sic abhorrent ab hac imagine, qui titulò tamen illius se jactitant? Nimirum erat in proclivi Christo totius orbis occupare Monarchiam, atque id possidere, quod olim Romani principes frustra affectârunt, satellitiò superare Xerxes, opibus antecire Cræsos, philosophis universis silentium imponere, & inane sophos detrahere. Verùm hac una forma placuit, quàm suis discipulis, & amicis, hoc est, Christianis proponeret, hanc potissimum delegit philosophiam à philosophorum decretis, à mundi ratione longè latè quæ diversam, sed eam, quæ sola omnium præstaret, quod alii aliis viis conantur assequi, nempe felicitatem. Hujusmodi quondam Sileni fuere Propheta exiles, errantes in solitudinibus, cum feris exigentes vitam, vili olusculò victitantes, ovium & capra-

præarum amicti pellibus. Sed introspexerat hos Silenos ille, qui dixit, quibus dignus non erat mundus. Hujusmodi Silenus fuit Johan. Baptista, qui Camelorum tectus pilis, zonâ cinctus pelliceâ, longè Regum purpuras ac gemmas vicit, locustis vescens, principum omnium delitias superavit, Nimirum cernebat, quid thesauri lateret sub agresti pallio, qui mirò illò elogiò laudum ejus summam complexus, inter natos, inquit, mulierum non surrexit major Johanne Baptistâ. Hujusmodi Sileni fuerunt Apostoli, pauperes, inculti, illiterati, ignobiles, impotentes, abjecti, omnibus omnium contumeliis expositi, irrisi, invisi, execrabiles, ac penè publicum orbis simul & odium, & ludibrium. Verùm aperi mihi Silenum, quis tyrannorum cum horum potentia possit æquari, qui dictò imperant demonibus, nutu sedant fœvientia maria, verbò vitâ defunctos in vitam revocant? Quis non Cræsus ad hos pauper esse videatur, qui vel umbrâ suâ conferunt sanitatem agrotis, qui solò manus contactu spiritum illum cælestem impertiunt? Quis non Aristoteles stultus & indoctus, ac nugator, cum his collatus, habeatur? qui ex ipso fonte cælestem hauserant sapientiam, ad quam omnis humana sapientia, mera stultitia est? Tum verè regnum celorum grani synapis imaginem habebat, specie pusillum & contemptum, virtute maximum.

A quo prorsus ut dixi & ἐν διαμέτρῳ (quod
ajunt) dissidet hujus mundi ratio. Hujusmo-
di Silenus fuit contemptus & irrisus ille Mar-
tinus Episcopus. Tales fuerunt veteres illi E-
piscopi, humilitate sublimes, paupertate locu-
pletes, gloriâ neglectâ gloriosi. Sed quia E-
rasmus apud Bellarminum Semichristianus
habetur, & dura de eo loquitur Anton.
Possevinus in *Adp. sacr. Voc. Desiderius & Eras-
mus*, & *Biblioth. select. T. I. p. 114. & 214.
& 371.* Pontificii ceteri debuissent moniti
meliora sequi. Nihilominus JOHANNES
DE CARTHAGENA Hispanus, Ord. Mi-
norum de observantia provinciæ immacu-
latæ conceptionis, *Hom. Cathol. Tom. II.
de sacris arcanis Deipara & Josephi Hom.
VII. num. 4.* ait: Magni faciebat antiqui-
tas, ut author est Plato in *sympos. amoris*,
Silenos, qui sub figura horrida pulchram in-
tus imaginem continebant. Sed cum hoc di-
vino Sileno non venirent ullatenus comparan-
di. Etenim illud ad unum depingens D.
Paulus ad *Rom. VIII. 3.* ait: Venisse in similitu-
dinem carnis peccati. Ecce turpem & de-
formem, quam hic mysticus Silenus exterius
pretendit figuram. Verum de illo eodem ait,
quod est splendor Patris & figura substantiæ
ejus: Ecce pulchram & perbellem hujus divini
Sileni imaginem intus latentem. Vidē ego non
semel

semel tam in Hispania, quàm in Italia tali perspective scientie artificiò elaboratas imagines, ut si à dextris illas conspicientes, ditissimum Crœsum, si verò à sinistris, pauperem Leberidem: Hinc Heraclitum illum, illinc Democritum, unum ridentem, & alium flentem, hinc pulcherrimam Lucretiam, hinc teterrimum Serpentem videres. Hoc ipsò supernaturali ac supremò artificiò factum intueor in Christo Domino, Davide in ejus persona dicente, Psalmò LXX. 7. Tanquàm prodigium, vel ut vertit Cardinal. Cajetanus: tanquàm miraculum fortius sum multis. Si enim ex una parte illum intuearis, divitiis affluere non dubitabis: Gloria & divitiæ in demo ejus: ex altera verò tantâ invenies paupertate premi, ut diceret: Vulpes foveas habent, Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet. Matth. VIII. 20. Ex una parte tibi apparebit mœstus: Tristis est anima mea: Ex alia verò letus, Circumdedisti me letitiâ. Ac tandem hodiernò die oculis intuentium se objicit tanquàm puer parvulus: cum inducerent puerum Jesum parentes ejus. Et tamen aliunde tantæ magnitudinis Gigas est, ut terram tangens, simul contingat calum, ut dixit Salomon, Sap. XVIII. 15. Durus debellator, in mediam exterminii terram profilivit, & usque ad calum attingebat stans in terra. Ad quod respiciens D. Bernhardus dixit sermon.

mon.

mon. XXVIII. in Cantica: Sensus nigrum re-
 nunciat, fides candidum, & formosum probat:
 manus Esau, vox Jacob. Hæc Carthageria.
 Ergò Dominus Jesus, divinus & mysticus
 Silenus, Satyrorum senior, semicaper & capri-
 pes & Bacchi custos, famulusque. Horrendum!
 Sequitur tamen Carthagenam Ludovicus
 Granatensis Dominicanus, Christum Silenis
 comparans, in Duce Peccatorum, lib. I.
 part. II. c. XI. p. 191. Addidi rogatus In-
 scriptionem Veterem Græcam ad Urbem in
 Via Appia, effossam, dedicationem fundi
 continentem ab Herode Rege factam, quam
 prædictus recensuit Casaubonus & notis in-
 lustravit, laudavitque in III. de Synedriis
 Veterum Ebræorum, c. XIV. p. m. 158.
 magnus Seldenus. Joseph. Scaliger, lib. IV.
 Epist. cccxxxi. p. m. 791. ad Janum Gru-
 terum: *An Græcam Inscriptionem nobilissimam
 nuper non longè Româ effossam videris, scire
 aveo. Eam noluit mihi mittere Casaubonus,
 nisi prius commentariô suô inlustratam. Itaque
 eam adhuc expecto. Et lib. II. Epist. CXL.
 p. m. 349 ipsum ad Casaubonum ita scribit:
 Heri præstantissimam Herodis Regis Inscriptio-
 nem accepi. Tuae Notæ non discedunt à genio
 auctoris sui. Ideo noli querere an placuerint,
 quum partim à præstantia ingenii tui, partim
 ab ipsa Inscriptioe etiam admiratio accesserit.*
 Quæ

*Quæ quum sit ejusdem argumenti cum ea, quæ
litteris veteribus Ionicis exarata erat; quî fa-
ctum, ut vel illa tam obsoletis & jamdudum
desuetis characteribus concepta fuerit, hæc verò
tua communibus literis, altera solutâ, hæc ad-
strictâ versuum legibus oratione; non minus
miror. Herodem ipsum semipaganum, semi-
judæum scio. Sed de his fortasse plura alias.
Omniño dicam. Valde me delectavit illud, quod
in eam dictasti. Adjicere placet memorati
in Casauboni laudem verba sequentia è vita
Georgii Richteri Epistolis ejus præmissa, p.
m. 45. edit. Norimberg. M. DC. LXII. in 4to.
de Isaaco Casaubono, incomparabili omnigenæ
Eruditionis Heroë, memorant, & admirantur
hodieque omnes, qui vel legunt, vel audiunt,
illum valetudinarium, inter lentos morborum
ignes, suspiria, stillicidia, aliaque mortis sa-
tellitia, solo animi ardore & constantiâ incre-
dibili fretum, plura elaborasse, quàm alium,
qui flore ætatis & valetudinis fastigiò excelluit.
Quin & longò denique cum laboribus & morbis
conflictu fractum non animò, sed membris, non
mentis acie, sed organis, ad ultimum usque spiritum
in demando munere summa cum laude perstitisse.
Aliò, cum DEO, tempore dabo Salmasii duarum
Inscriptionum Veterum, Herodis Attici Rhe-
toris & Regillæ Conjugis, honori positarum
explicationem, cum ejusdem ad Dosiadæ A-*

ras, Simmiæ Rhodii Ovum, alas, securim Theocriti Fistulam notis admodum eruditis. In præsentia gratificari quoque volui amicis quatuor illas, mihi quæ adhuc reliquæ fuerunt è Mscris, quarumque una præsentì super libro ad Scipionem Gentilem exarata, Isaaci Casauboni epistolas, nunquam antehac in publico visas, & ideo summâ cupiditate à me expetitas, undique ceteras quoque summorum virorum, quas in scriniis epistolas ineditas servo non paucas, protrudendi quærens occasionem in publicum. An verò Disputationem suam, ut vocat Exercitat. xiv. ad Baronium, §. iv. p. m. 319. opt. edit. Londin. m. dc. xiiii. in fol. laudatus unquam ediderit Casaubonus, *de Cura universalis Ecclesie, in primitiva Ecclesia, omnibus Episcopis communi*; ignoro planè. Illud autem mirum, quod Theodorus Bussiùs ad Ioan. Kirchmannum, Epist. ccii. in Gudian. p. m. 273. edit. Ultrajectin. m. dc. xcvii. in 4to scribit: *Casaubonus aliquid contra Baronii Annales adfectum habet, quod tamen in Gallia non edet, si unquam edet: ipse enim haberet animi, non tam Pontificiorum, quàm suæ partis hominum invidiam metuens. Sic enim autumat, se parem gratiam Geneva, quàm Romæ scriptio ejusmodi meriturum. In Angliam videtur omnino adspirare, quorum Ecclesi-*
astici-

*sasticam politiam magis probat, certè ab illa
 Hugonottarum planè abhorret, quam in sen-
 tentiam plurima est nobiscum locutus. Nisi per
 Thuanum aliosque paucos staret, jam diu ab-
 iisset: ibit tamen hoc autumnò, saltem vi-
 dendi Regis causâ, qui ipsum vix dimittet.
 Tandem invenies Ο'λυμπικὸν Ἀγῶνα Viri o-
 mnium seculorum memoriâ digni, B. D.
 Ægidii Strauchii, quem legisse non pœnite-
 bit, cum eximia Dissertatione Historica de
 Serapide Ægyptiorum Deo maximo Cl. Dn.
 M. Johannis Lehmanni, hominis naturæ do-
 tibus ac eruditione non spernendâ insignis.
 Celeberrimi Olympiadum Scriptoris Phle-
 gontis Fragmentum non solùm habemus ex e-
 ditione Joh. Meursii: sed & invenimus Pin-
 daro præfixum, qui prodiit Oxonii M. DC.
 xcvii. in fol. Cui quòd integras notas,
 præfationes & epistolas, ipsis editoribus
 Anglis Pindari, in præfatione tantoperè
 laudati Erasmi nostri Schmidii, ut de Jo-
 hannis Benedicti Commentariis Salmurii vul-
 gatis annò M. DC. xx. in 4to nihil dicam, non ad-
 jecerint, dicere non habeo, resque aliò
 spectat. Hæc tantùm in præsentia volui. Va-
 le, sequentemque hanc è lib. II. Epist.
 cxv. p. m. 301. f. edit. Lugdun. Batav. M.
 DC. xxvii. in 8to. Josephi Scaligeri ad H.
 Casaubonum, super hujus de Satyra librum*

& Florentis Cyclopem Epistolam; notas verò memorati Scaligeri in Epistolis omiffas in Cyclopem Euripidis ipsi illi Epistolæ in Opusculis Josephi Scaligeri Francofurti M. DC. LXIV. in 8t. evulgatis p. m. 381. f. exstanti subjunctas coronidis vice accipe. JOS. SCALIGER ISACIO CASAUBONO. *Nemo vivit hodie qui melius de me meruerit, quam tu. Omitto amorem tuum in me, qui aestimari non potest. De doctrina tua loquor, ex qua quotidie haurio, qui melior & doctior, καὶ κρείττων ἐμαυτοῦ fiam. Alii, qui tua legunt, & admirantur, non ita ὀνείσθαι αὐτῶν possunt, ut ego. Propterea in beneficiariis tuis primus locum occupavi, & qui de scriptis tuis judicare solent, quamvis, ut debent, optimè de illis sentiunt, tamen patiantur se vinci à me, qui melius, quam ullus eorum te novi, & familiarius ad tua scripta admittor quotidie. Quantum enim me liber tuus de Satyra oblectaverit; quam multa me docuerit, dicerem, nisi modus epistolæ me in ordinem redigeret. Omnino totum devoravi: & nihil in eo desideravi, nisi quòd mecum præclarius ageretur, si longior fuisset, ut longiore bonò fruerer. Itaque nemo est, cui in literis plus debeam, quem magis suspicer, in quo bonarum literarum thesauros omnes repostos sciam, quam tu. Quò magis à te exigo, ut in Polybio pergas, quem ne-*

mo

mo, præter te, nobis talem dare potest, qualem ego exopto. Quia enim totum nobis invidit injuria temporum, id quod nobis relictum est, quis melius exornare possit, quam tu? Scriptoris illius me studiosum fuisse profiteor. Sed quæ ad illum notavimus, in alieno libro reposita sunt, & nulla spes est recipi, & præterea non sunt tanti, ut aut editionem tuam morari debeant, aut expectationi tuæ satisfacere. Non solum contentus fui lectione libri tui de Satyra, sed etiam, ut honorem haberem manibus & memoriæ Florentis nostri, Cyclopem Græcum revisi, quæ olim, quum Genevæ essemus, in ora libri annotavimus: & quæ præterea nunc inter legendum succurrerunt, in schedion conjeci, ut te non solum magistrum, sed etiam censorem habeam. Nunc fervet Chronologia omnes hoc forum excalfaciunt. Aliquot simioli nostri hoc an-
νόferias suas ediderunt, ἐλκτὰ πάντα ἢ οὐδὲν ὕγιες.
 Solus desuit nugari ignoratus hætenus Sethus Calvisius, homo Germanus, qui accuratissimum Chronicon edidit, nostrarum rationum munimentis insistent, ut ne latum quidem unguem ab illis discedat. Eum librum, propterea quod ad nundinas delatus non est, videre non potuisti, quem verò ego habeo, ipsius auctoris liberalitate ad me missus est, eleganter, ut captus Germanorum est, compactus, deauratus, pumicatus. Tandem ego misellus in sterquilinio delitui, donec repertus est iste

bonus & doctus vir, qui rationes nostras in lu-
 cem proferret, earumque fructum huic seculo
 βαρβαρίζοντι proponeret. Viveret ille liber. Callisthe-
 nem illum nunquam vidi. & quia à Pseudogurio-
 nide citatur, omnino Latinum fuisse, non Græcum,
 quem ille vidit, necesse est. Nam Græcismi im-
 peritum cum vincunt scripta ejus. Istiusmodi
 ὑποβολιμαίων scriptorum monstra olim fuerunt,
 in quibus Dares Phrygius, Dictys Cretenſis, quæ
 hodie Latini exstant. eos etiam Græci habue-
 runt, quorum fragmenta in Cedreno exstant.
 Quid dicas de Epitome Iliados Epica Latina,
 quàm ridiculè Pindarum Thebanum proſcri-
 pserunt? Quid Aristæas ille, quàm antiquus
 est, ut etiam a Josepho citetur? quod est τῶν ἐλλήνι-
 στῶν Ἰουδαίων παρ'εγχείρημα. Quid Ecataeus de
 Judæis, quem ab iisdem Hellenistis antiquitus
 confictum fuisse manifestò ex Origene colligitur?
 Quid Pseudosibyllina oracula, quæ Christiani
 Gentibus objiciebant, quum tamen è Christia-
 norum officina prodiissent, in Gentium autem
 bibliothecis non reperirentur? Adeo verbum
 Dei inefficax esse censuerunt, ut regnum Chri-
 sti sine mendaciis promoveri posse diffiderent.
 Atque utinam illi primi mentiri cœpissent. Vale.
 Lugduni Batavorum III. Cal. Novembr. Juli-
 ani. CIO. IO. CV. Ad novam versionem Polybii
 ultro te hortor. Nam illa Musculi ridicula est, Pe-
 rotti ad quinque libros manca. Aliam non vidi.
 Iterum vale.

QVÆ-

QUÆDAM IN CYCLOPEM

Euripidis carptim animadversa.

ἤνικ' ἐκ μανείας Ἡρας ὕπο) non ἐμμανής.

-- ἐν πρύμνῃ δὲ ἄκρα αὐτὸς λαχὼν ἔϋθυνον
 ἀμφῆρες δόρυ.) τὸ ἀμφῆρες δόρυ est τὸ δίκωπον
 σκάφος, ut alibi, νεὼς μελαίνης κοῖλον ἐμβήσας
 σκάφος διπλαῖσι κώπαις τῆς δὲ ἀποστελῶ χθονός.
 ἀμφηρικὸν vocat Thucydides. Ejusmodi e-
 rant τὰ ληστρικά σκάφη. λαχὼν igitur, non λα-
 βὼν. & de navigio non de clavo, τὸ εὐθύνειν
 intelligendum.

παῖδες μὲν οὐ' μοι,) id est, οἱ ἐμοί.

βρομίου πόλιν ἐοίκαμεν εἰς βαλεῖν.) lege εἴγμεν.

κακῶν τε λῆσις) non λῆστις.

ἰδοὺ τάδ' ὑμῖν ποιμνίων βοσκήματα) non
 ποιμένων.

-- σχοινίοις τ' ἐν τεύχεσι) non σχοινίοις.

οἶμοι. πυρέσσω συγκεκομένος τάλας) κυριολο-
 γία. inde συγκοπή.

κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν μέσον) Ridiculè. Quo-
 modo quis vinciri potest κλοιῷ τριπλήχει κατὰ
 τὸν ὀφθαλμὸν. legendum. — δῆσαντες δέ σε

κλοιῷ τριπλήχει, καὶ τὸν ὀμφαλὸν μέσον

τὰ σπλάγχχ' ἔφασκον ἐξαμήσασθαι σέθεν.

ἀποδώσειν τινὶ πέτρους μοχλεύειν) Paullò an-
 te exenteratum iri dicebat, hic exenteratus
 imponitur navi deportandus ad metalla la-
 pidum, ut ibi pœnæ servus ingentia saxa

moliatur, quomodo qui extenteratus fuerit? Multas ejusmodi Euripidis ἀλογιστείας deprehendimus alibi passim.

τὰ καινὰ γὰρ τῶν ἡθάρων, &c.) Ita melius, neque vulgatam damnamus.

αὐτὸς ἔχ.) Id est, εἰς κεφαλὴν σοι. Ita olim notavimus in margine libri.

πολλῷ πέποιθα, καὶ δικαιότερον λόγῳ) non λέγω.

ὁδυ. Θεοῦ τὸ πρᾶγμα.) Retrahe huc duodecimum versum, & ita continua:

ὁδυ. δύσφορὰ γ' ὄνειδ' Ἰφρυξίν οὐκ ἐδώκαμεν.

Θεοῦ τὸν πρᾶγμα. μηδέν' αἰτιῶ βροτῶν.

Ita nos ipsi sumus, qui Trojam vastavimus. Sed non nostrum est factum, quod tot δυσφόρητα ὄνειδ' Phrygibus dedimus, sed Deus in causa est, qui ita decreverat. Quis non miretur illum versum hinc tam procul submotum?

Γεραίστιοί τε καταφυγαί, τὰ θ' Ἑλλάδος) τᾶς θ' Ἑλλάδος.

ἐν στέγοντι γαστέρ' ὑπλίαν) ineptè. εὖ στέγων τε γαστέρ' ὑπλίαν. muniens saturum ventrem πέπλω. Tegens ventrem, ut postea dicit.

σὴν σάρκα διαφόρητον) non δυσφόρητον.

χο. εὐρείας φάρυγος) Ponendum ἡμιχ. non χο. Nam dimidium chori progressum antro jam paratis epulis Cyclopem invitat. alterum Semichorium intus relictum est.

ἐφθὰ καὶ ὀπλὰ καὶ τ' ἀνθρακιᾶς. non καὶ ἀν-
θρακιᾶς.

μόνος μόνῳ κόμιζε πορθμίδος σκάφος.) *Solus
soli mihi confer hanc celocem*, ut Plautus, for-
tasse huc alludens, loquitur. vult eum inte-
gram famem ad has epulas adferre.

χαιρέτω μὲν αὖλιν ἥδε.) Hic præponendum
alterum semichorium ἡμιχ. χαιρέτω μὲν αὖλιν
ἥδε. Semichorium averfatum belluinum Cy-
clopis prandium foras egreditur. Itaque in-
ter versiculum μόνος μόνῳ, & χαιρέτω μὲν αὖ-
λιν, canticum interjectum est ab iis, qui
modos faciebant.

ἀποβώμιος ἄν) non ἄν. Alioquin non par-
va caligo offusa erat.

εὐτρεφέστατον πάχος) non ἐντρεφέστατον.
σκύφος τε κισσοῦ) Nullus ederæ truncus
tantus est uspiam terrarum, ut ex eo pocil-
lum palmari magnitudine confieri possit. Hic
tamen σκύφος κισσοῦ est latum tres cubitos,
profundum quatuor. Papæ! est ἀλογιστία Eu-
ripidis.

ὀβελούς τ' ἄκρους) obscurissimus & maximè
inconcinnus locus. Ponam veram lectionem.

ὀβελούς τ' ἄκρους μὲν ἐγκεκαυμένους πυρὶ,
ξεστούς δὲ δρεπάνῳ τὰλλα, πηλιούρου κλά-
δων.

Verua ex paliuri durissimi ligni ramis aut fu-
dibus præustis quidem igne acumine, reli-
quò

qvô hastili falce dedolatos. Apud Athenæum legendum κλάδων, non κλάδον. Εὐριπίδης ἐν Κύκλωπι λέγει παλιούρου κλάδων. Qvàm inepta sententia antea concipiebatur, qvum videretur poëta dicere, verua non falce dedolata esse, sed paliuri ramô. Hæc sunt planè delira, ut taceam inconcinnitatem versus.

παίων πρὸς ὄξυν στόνυχα) non γ' ὄνυχα.

ἀνέπεσε Φάρυγος αἰὲρ ἐξιείς βαρύν.) non Φάρυγος αἰθέρ ἐξιείς βαρύν.

ἐδέξατ' ἐξέσπασ' ἄμυστιν) non ἔσπασεν.

κηρεύομεν. τὸν δὲ οὐκ ἔχομεν καταφυγεῖν.) non καταφυγεῖν.

ῥυσμοῖσί νιν σφίγξαι μενοινᾶς.) non ῥυθμοῖσί νιν σφάξαι.

ὀφθαλμὸν, ὥσπερ σφηκιὰν, ἐκθλίψομεν) non ἐκτρίψομεν.

ἡμι. μακάριος.) sunt ᾠσματα ἐπικώμια, qvibus ad κῶμον invitatur Cyclops satur. Beatus qvī bene satur, & appotus, odoratus nitentes capillos ad fores amicæ cantat Θύραν τίς οἶξει μοι;

χλιδανὴν ἔχων ἑταίραν.) Nam χλιδανῆς ἑταίρος, qvōd vulgatum est; ineptissimum.

μυρόχριστος λιπατρὸν) non λιπατρός. Horatius, lib. II. Carmin. Od. vii. 7. Coronatus nitenteis malobatro Syrio capillos. μυρόχριστος ξανθὸν λιπατρὸν βόστρευχον.

γάνυμαι καὶ δαιτὸς ἥδης.) Qvô illud ἥδης?

Scri-

Scribendum putârim, γάννυμαι δὲ δαιτὸς (αἰβοῖ.)
 Est ἐπίφθεγμα saturorum hominum. hoc e-
 nim dicens ructat. Est enim exsultantis. A-
 ristophanes, Αἰβοῖ οὐκ ἔστιν οὐδὲν τοῦ πέτεσθαι
 γλυκύτερον Scholion. αἰβοῖ, τὸ αἰβοῖ οὐ μόνον
 ἐπὶ σχετλιασμοῦ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἡδονῆς, ὡς
 καὶ νῆαυ.

σκάφος ὀλκοῖς ὡς) Euripideaphrasis, σκάφος
 ὀλκάς. μανίας λύσσημα, in Oreste. δρομάς κῶ-
 λον, in Helena Latina *victricia arma*.

χο. καλὸν ὄμμασι δεδορκώς.) *praeponenda*
Semichorii nota. ἡμιχ. καλὸν ὄμμασι. Est enim
 idem semichorium, quod antea, invitans
 εἰς κῶμον.

καλὸν ἐκπερᾶ) Obscurissima sunt sequen-
 tia, idque propter mutationem personæ se-
 cundæ in tertiam. Alloquuntur enim Cy-
 clopem invitantes ad amicam ἐπὶ κῶμον, ἀ
 qua in antro ait eum exspectari, καλὸν ὄμ-
 μασι δεδορκώς καλὸς ἐκπέρα μελάθρων. Φιλεῖ τις
 ὕμᾱς. Est quædam nympha, quæ vos depe-
 rit, ζὼν χροάθ', quæ te tuumque corpus de-
 perit, utpote τέρεινα ἐντὸς ἀντρων. Illud (λύ-
 χνα δὲ ἀμύμένα δαίει) includenda parenthesi.
 Ita lux reddita obscurissimo loco.

κατάθες αὐτὸν ἐς μέζον) non κατάθες αὐτὸν εἰς μέζον.
 Θές δὲ τὸν ἀγκῶν εὐρύθμως, κατ' ἐκπτε, ὥς περ
 μὲ ὄρᾳ, πίνοντα, ὥς περ οὐκ ἐμῶ.) non οὐκ ἐμῶ.
 Nam ingurgitabat se Cyclops, ita ut vinum

redundans ejiceret. ipsum docet Silenus compositō cubitō paulatim bibere, ne vinum vomat.

παρεντρέπεται δ' οὐδέν ἄλλο.) Mira verbi elegantia, ut παρορᾶν aliquid perperam videre, vel potius aliquid omittere videndo, sic παρεντρέπίζειν, quum aliquid deest, quod apparandum erat. sic *nihil hic, nisi carmina, desunt.* οὐδέν παρεντρέπεται πλὴν τῶν ἐπαιδῶν.

χώρει δ' ἐς οἴκους, πρὶν τι τὸν πατέρα μαθεῖν ἀλλαγμὸν. ὥς σοι τάνθ' ἐστὶν εὐτρέπῃ. non ἀπαλλαγμὸν & τάνθενδ'.

καὶ τὰδ' ὄμματα μέτεστιν ἡμῶν κόνεως) Barbare, & ineptè. Imò καὶ τὰ δ' ὄμματα μέστ' ἐστὶν ἡμῶν κόνιος, ἢ τέφρας πόθεν.

πάλαι μὲν ἤδει σ' ὄντα τοιοῦτον φύζει) Ἀττικῶς ἤδει, ἐτετύφει, ἤδειν, ἐτετύφειν.

ὁ μισαρός, ὅς μοι δοὺς τὸν πῶμα κατέκαε.) non κατέκαυζε.

καὶ δεδορκότως λέγε) Planè ita olim in ora libri annotatum est ante 31. annos.

NOBILISSIMO VIRO
JOHANNI DE RIEV

RUTENORUM PRÆSIDI,

ISAACUS CASAUBONUS S. D.

OSTRICTAM tibi fidem ante aliquot annos, cum unà Mompe-
 lii essemus, túqve domum ad me
 visendi & salutandi causâ venis-
 ses, quæ tua est humanitas, & in literas sin-
 gularis amor, Præses dignissime: seriùs qui-
 dem, sed eò cumulatius jam tandem libero.
 Diatribam enim super Romanæ Satiræ natu-
 ra atqve appellatione, cum inter colloquen-
 dum de literarum studiis, in eum fortè sermo-
 nem incidissemus, tibi pollicitus: ne tam
 benignus creditor fortem sine aliquo fenore,
 longò adeò præsertim intervallò, reciperes:
 disputationem aliam adjeci, ut non planè e-
 jusdem, ita nec usquequaqve dissimilis argu-
 menti. Nam qui sciremus, non mediocri-
 ter

ter solum eruditos cum vulgo credere, sed longe doctissimos etiam viros, & summæ in literis auctoritatis, docere, genus illud Latinæ poëseos à Græcorum Satyrica originem simul ac nomen traxisse: quum secus rem habere nobis persuasissemus, ne sine justa satis causa à communi hac & omnibus ferme recepta opinione videremur discedere: faciendum esse duximus, ut de utraqve poësi quæ veniebant in mentem, unâ eademque operâ scriptis mandaremus. Accipe igitur, Præses clarissime, & quod sapientes haut minoris fecerint, vir doctissime, non ut spoponderam, paucarum horarum diatribam: sed aliquot saltem dierum lucubrationem, tuo nomini multo etiam prius quàm nasceretur dicatam, meritissimèque consecratam. etsi enim magnò & locorum & temporum intervallò dividimur: hæret tamen animo nihilominus, semperque hærebit, mutui amoris nostri iocundissima memoria: & honoris ejus grata recordatio, quem studiis meis aliquando habuisti, cum ut fructus illorum aliquis in vulgus manaret, vigiliæque nostræ publicarentur, quia Mompelii res erat propter loci conditionem difficilior, nullis parsum te sumtibus, & verbis prolixè ostendisti, & re etiam ipsâ luculentè probasti. Equidem non sum adeo ignotus ipse mihi, ut
quæ

quæ à me fuerint profecta, tantò hòc cu-
jusquam, nedum tuò viri eruditissimi, stu-
diò digna censeam : tu tamen, quum amo-
re nostri aciem judicii tui præpediente, ali-
ter sentires : præclarè hòc pactò, quantum
humanitatis literis tribueres, palàm fecisti.
simul amentiam illorum auctoritate sententiæ
tuæ confutasti, quos nihil pudet exquisitio-
rem lingvarum & antiquitatis notitiam, ceu
Reip. inutilem, pietati verò etiam adver-
santem, differre convitiis ac diffamare. qui
error fanaticus cùm occultò quòdam Dei
judiciò per multa secula hominum mentes
occupasset : memorià demum avorum pene
undique è Gallia nostra profligatus, certo-
rum nunc hominum scelere immani in eam-
dem & universam quoque Europam revoca-
tur. Quid ? nonne superioribus mensibus
facerrimus liber prodiit, quò impietatis o-
mnes promiscuè arcessuntur, qui post lite-
rarum *παλιγγενεσίαν* cum aliqua laude in iis
sunt versati ? aut quisquam dubitet melioris
literaturæ pernitiem eos moliri, qui nefariò
ausu in doctissimum quemque nostræ ætatis,
& de rep. literaria optimè meritum tanta cum
petulantia atque impudentia invehuntur ? sal-
tem si maledicere volebant, portentis men-
daciorum abstinere : si scribere gestiebant,
Latinè scriberent. nam quis barbarismos,

soloecismos, strigilignes eorum enumeret,
 aut patienter ferat? Non hortabor te Præ-
 ses integerrime, ut certo huic istorum malè
 conciliatorum furori te opponas, quod in te
 fuerit: ne prudentiæ & constantiæ tuæ in
 amore literarum videar diffidere. gratulabor
 potius bonitati naturæ tuæ, quæ neque in
 ratione studiorum, neque in administratione
 Reip. à recto tramite & via regia deflectere
 unquam se sivit. Quamobrem, qui & bo-
 nas artes semper ornâris, & bonas partes
 fortissimè semper defenderis, magnumque
 ex eare nomen tibi pepereris: pulcherrimam
 hanc laudem illibatam ad extremum te con-
 servaturum, omnes speramus, qui excel-
 lentem virtutem tuam habemus notam: atque
 adeo ut ita facias, ex animo optamus. Vale.
 Lutetiæ Parisiorum ix. Kal. Sept. cio iocv.

I N D E X C A P I T U M

Q V Æ

Duobus hisce libris continentur.

LIBRO PRIMO.

CAPUT PRIMUM.

DE SATYRICÆ poëseos origine, & appellationibus. ἀρχέτυπον σημεῖον γενέσεως omnium inventorum. Poëtices principia ὑπάλληλα tria: ἡ φύσις, τὰ αὐτοσχεδιάσματα, ἡ τέχνη. de his accommodatè ad propositum argumentum ordine dictum. Festorum dierum origo & causse: quomodo & per quos gradus inde nata SATYRICA cum Tragœdia & Comœdia. τραγωδία sive τραγωδία commune nomen. Athenæi locus emendatur. Σατύρων προεισαγωγή. Σάτυροι & Σάτυρος pro fabula Satyrica: item Σατυρικόν. locus Xenophontis illustratus. Satyri & Satyrica apud Latinos. Error eorum, qui Satyricam Græcam vocant Satyram. Donati locus. Satyra Græcorum, οἱ σίλλοι non ἡ σατυρική.

***** 2

CAP

I N D E X

C A P. I I.

Illustratur SATYRICÆ definitio ὀνοματώδης. cur Satyri initio in hanc poësim inducti, varia causse afferuntur, eaque ordine expositæ. De choro Bacchi duplici: vetustiore è Nymphis & Musis: recentiore, additis Satyris, Silenis, aliis. Orpheus illustratur & corrigitur. Satyri qui, quàm vetusti, quò genere orti. Δευκαλίδαι & Δευκαλίωνες. error credentium exstare in rerum natura Satyros. historia hominis cornuti. Satyrorum & Silenorum veriloquium variè expositum. σεσημέναι. σατυρός, libidinosus. Σατύρα proprium nomen. σάτης & διασάτης voces Dorum. Φῆρες & Φηρέες Satyri Atticis & Ionibus. locus Suidæ animadversus. Appellationes communes Baccho & ejus ministris: Sabus, Satyrus, Lenæus, Bacchus. Βακχέχορος vox Orphei. is poëta pluries emendatus. De recondita Satyrorum & Silenorum sapientia. Silenus à Midâ captus. Silenus Virgilii. Socrates Silenus dictus. Mos artificum statuariorum Athenis. Marsyas ἐπὶ συνέσει καὶ σωφροσύνῃ θαυμαζόμενος. De figura Satyrorum & Silenorum: sint ne iidem Satyri & Sileni. Gemma pulcherrima Bacchi chorum ob oculos ponens, & ejusdem dilu-

C A P I T U M.

*dilucidatio. Mos pingendi ludos. Δευδοφο-
ρίαι Bacchi & aliorum deorum. Bacchus
κάγπιμος idem variè depictus. Sileni ejus βα-
τουλοι: Satyrorum epistata, loci aliquot Or-
phei correcti. varia forma Silenorum, &
calvities ac barba. Satyrorum vultus: lo-
cus Aristotelis emendatus. σατυριασμός tripli-
cis morbi nomen. tumor circa aures Satyro-
rum. Φηγεῖα. Satyriaseos & priapismi diffe-
rentia. Avisenæ locus animadversus. cau-
da Satyrorum. Tityri. cornu Amaltheæ
inter Bacchi πομπεῖα: item cantharus, &
personæ. Δύστος & νάγθνηξ. Baccharum ludi-
era. περισφύριον. tibiæ binæ.*

C A P. III.

*De perfectâ ab arte SATYRICA. Genus il-
lius investigatur à partitione poëseos, quæ apud
Platonem & Aristotelem. locus Aristotelis
illustratus & emendatus. ὅτ' ἐ μὲν, non se-
quente ὅτ' ἐ δὲ. differentia inter μιμεῖσθαι δρῶν-
τας & μιμεῖσθαι δρῶντα. Δραματικὴ &
δράματα, unde sint dicta. locus insignis
Aristotelis illustratur & ter quater emen-
datur. πρῶτ' εἰν pro tragœdiam componere.
Fabula unde dicta. Diomedis locus animad-
versus. Dramaticæ poëseos species variè
recensitæ veteribus. nova earundem divisio.*

***** 3

Finis

I N D E X

Finis dramatica. οἱ διδάσκοντες. οἱ τοῦ γέλω-
τος ποιηταί. μίμοι γελοίων: *mimorum spe-*
cies, παίγνια, ἔ' ὑποθέσεις. *Satyrice me-*
dia inter tragœdiam ἔ' comœdiam. τραγωδία
pro Satyrice: Horatii locus illustratur. Af-
finitas Satyrice cum tragœdia: item diffe-
rentia. *Affinitas Satyrice cum comœdia.*
L. Sulla σατυρικαὶ κωμωδίαι. σατυρίζειν, ἔ'
κωμωδεῖν. σατυρικός φίλος, κωμικός, τραγι-
κός. *Propria Satyrice: chorus è Satyris:*
item personæ ridiculae. *Burris brevitās fa-*
bulae ἔ' simplicitas: dicacitas hilaris potiùs
quàm palàm obscena: character versuum
Satyricorum: Satyrice tragicis dramatis in-
terjecta aut subiecta. *Mos tragicorum poë-*
tarum, quaternis fabulis certandi. τετραλο-
γίαι τραγικῶν ἔ' τριλογίαι. *Colligitur defini-*
tio Satyrice. variae tragœdiae παρεκβάσεις.

CAP. IV.

De nonnullis quæ SATYRICÆ extrinsecus
accidunt. artes subsidiarie poëseos dramati-
cæ: partes dramaticæ ὅψεως κόσμος, ἔ' με-
λοποιία. *De personis Satyricis ἔ' earum or-*
nementis. locus Pollucis illustratus. πάππος,
παππίδιον, παπποσείληνος. ἰζάνη, ἰσάλη,
ἰξαλή. *locus Hippocratis jam olim διτλογρα-*
φούμενος. φόβαι ὀρθότριχες, in capitibus Sa-
ty-

C A P I T U M.

tyrorum. παρδαλὴ ὑφασμένη. Θύραιον Διονυσιακόν. χλανὶς ἀνδρὶνὴ *Satyrorum.* χορταῖοι χιτῶνες *Silenorum.* *Apparatus scenæ Satyricæ.* *De saltatione Satyrica.* σόβοι. σύβαι in *manibus Satyrorum.* σοβάς. κονίσσαλος. σίκινυς. σικιννιστῆαί. *Athenæi & Plutarchi loci emendati.* *Pyladis & Bacchylæ saltatio.* ὑπόρχημα διατίθεσθαι. Κῶμος, & de eo obiter nonnulla.

C A P. V.

De poëtis SATYRICARUM fabularum. Σατυρογράφοι. *Quando cœperint Satyricæ componi,* primus auctor Thespis, aut Pratinas. *eorum dramata.* Cratinus malè pro Pratina. *Aeschylus & Chæcillus antagonista Pratina.* *agonum scenicorum institutio.* *Mos certandi pluribus dramatis.* τριλογία & τετραλογία tragicorum. *Liberalia trina Athenis.* *Panathenæa ibidem, & Chytiri.* *Mos poëtarum in tetralogiis componendis.* *Orestia Aeschyli, & Philoclis Pandionis.* *Catalogus poëtarum hujus generis, & Satyricarum,* quæ apud veteres nominatæ reperiuntur, post Thespidem & Pratinam. *Aeschylus quot Satyricas scripserit: quæ illæ: loca animadversa in vita Aeschyli & veteri catalogo fabularum ipsius.* Cercyon. Obi-

I M D E X

ter questum de olympiade, quâ natus & de-
 natus Aeschylus. ejus Σατυρικόν. Ionis μέ-
 γα δεῖμα. Phrynicius tragicus. Sopholis Sa-
 tyrica fabula: item Achai: Euripidis: Xe-
 noclis: Philoclis: Astydamantis: Iophon-
 tis: Platonis. item Lycophronis, Bionis,
 Demetrii. Comici, qui Σατύρους scripserunt.
 ænigma de loro, quò appensa ampulla. O pro
 ΟΥ. οὐ γὰρ; ἐκπίπτειν. non stare. πῶλος &
 παρθένος pecunie nomina. poëtæ οἱ Ταρσικοὶ
 λεγόμενοι. Tarsensium extemporalitas. Lo-
 ca multa apud Athenæum, Aelianum,
 Diogenem Laërtium, Pollucem, Hesychium
 & Græcos scholiastas corriguntur atque ex-
 plicantur.

CAP. VI.

Corollarium hujus libri, sive in Cyclopem fa-
 bulam Satyricam notæ. Euripidis esse osten-
 ditur. κῶπης ἀναξ. ἀναπίπτειν. Athenæi lo-
 cus animadversus. Satyricam esse probatur,
 ex choro, scena, ornatu, tempore, quò docta
 fuit. veris principium in Anthesterione. alia
 argumenta ex natura ipsius fabula. exitus
 illius, tristis an latus sit censendus. observa-
 tio super inscriptionibus dramatum. hanc fa-
 bulam esse ἡδυκλήν. joci in ea multi illustran-
 tur. βλέφ' ὧδε. ἀνὴρ κρόταλον. διακροτεῖν.
 ἐκπα-

C A P I T U M.

ἐκπατάσσειν. διακανάσσειν. *Metra satyrica.*
loca aliquot hujus fabula emendantur. συν-
 ασπίζειν εἰς δόμους. ἀποθλίβειν. ἀποδρύπτειν.
 αὐτὸς ἔχε. ἀποχναύειν. βρύκειν. Δαναΐδες
 νύμφαι. λελημμένος πτέρυγος. ῥυσμός. δεδοκό-
 τως.

LIBRO SECUNDO.

CAPUT PRIMUM.

SATIRÆ Romanae forma pro temporibus di-
versa : parum hactenus cognita. præcipua
capita hōc librō tractanda. Antiquissima
poësis Latina, Saturnii versus, Fescennini,
& Satira. quæ illa. initia rei scenicæ apud
Romanos. item incrementa per Livium An-
dronicum. Satira spreta postquam fabulæ
doceri cœptæ. eadem redit in scenam : sed
aliter atque olim. exodiarius. Atellanarum
exodia. εἰσόδιον. ἐξόδιον. Atellannum canticum.

CAP. II.

De Satirâ Ennii & Pacuvii, ea cujusmodi fue-
rit. varietas metrorum in illis: item argu-
mentorum. quadrati versus, non soli jam-
bici. L. Pomponii Satira. Græci qui poëma-
ta ex diversis metris composuerunt. Home-
ri

I N D E X

ri Margites: Charemonis Centaurus. Satira Enniana Græcis incognita. Locus Horatii in eam rem correctus. De Varroniana Satira quomodo prior Lucilianâ: qualis illa, & quàm multiplex in ea varietas. locus Ciceronis animadversus. Menippus & Meleager duo scriptores σπουδογελοῖοι. Strabo ex conjectura correctus: Varro Menippum imitatus. ejus Satiræ Menippeæ dictæ & cynicæ. ipse quoque Menippus cognominatus. Probi error super Satiris Menippi. character dicendi Menippeus. παρωδία in legitima scriptione vitiosa: παρωδείν pro convitiari. differentia inter Menippi scripta & Varronis Satiras. Juliani Casares. Luciani stilus. Senecæ Apocolocyntosis. Petronii Satiricum: item Martiani. Boëtii liber De consolatione, Satiræ similis.

CAP. III.

DE SATIRA LUCILIANA: quomodo Lucilius ejus inventor. quî differat ab Enniana. varia metra apud Lucilium. materia hujus Satiræ: imitatio priscae comœdiæ in libertate maledicendi. Stilus populo accommodatus. pedestre eloqvium. Sermo & fermocinari de comicis, Græca mixta Latinis à Lucilio. Error Isidori, qui Satiram fasit speciem comœdiæ, quomodo tota Roma-

ma-

C A P I T U M.

mana. Error eorum qui Satiram cum Satyrica confundunt. quid differant. Similitudo Satiræ cum Sillis. Timonis Silli: & Xenophanis. locus Apulei correctus. Recensus poetarum qui post Lucilium Satiras scripserunt: & de titulis Satirarum Horatianarum nonnulla. item aliquot locorum emendationes.

CAP. IV.

DE SATYRICA poësi Romanorum. *Atellane cum Satyrica Græcorum comparata. non tamen propriè erant Satyricæ. Sullæ Σατυρικὰ καὶ κωμῳδία, quæ. verè Satyrica carmina apud Rom. obscura. Montanus poëta. De nomine SATIRA disputatio. opinio eorum qui à Satyrica Græca deduxerunt, & per y scribere instituerunt. σατυρίζειν, σατυροῦν, σατύρωμα. Satyroma. confutatur posita sententia variis argumentis. religio Romanorum in derivatione vocum Græcarum. antiquitas vocis hujus apud Rom. Ostenditur error ex sola dictionum similitudine ortus. cautio necessaria in rimandis vocabulorum originibus. varia scriptio hujus dictionis. u & i promiscuè poni in multis. Satura & Satira idem. quid propriè Satura. variae illius vocis translationes: lex Satura. per saturam ex-*
qui.

INDEX CAPITUM.

quisitæ sententiæ. ejusdem vocis usus in librorum inscriptionibus. Historia per saturationem. Λίναξ. quomodo variis poëseos generibus antè expositis, idem nomen conveniat, singillatim declaratur. farrago. Satiricum. Satyricon.

CAP. V.

COROLLARIUM hujus libri: quò discutuntur duæ ab Horatio propositæ quæstiones: AN SATIRA SIT POEMA. &, AN SIT JUSTUM POEMA. Platonis item & Aristotelis placita super natura poëseos expenduntur.

ADDENDUM.

In p. 204. & 206. habet Casaubonus, Juliani Saturnalia sive Symposium in veteribus codicibus ita, malè verò Cæsares inscribi. Nec tamen, inquit, lib. LX. Adversarior. c. 11. col. 2840. C. Barthius, Cæsarum Titulum ego spreverim, ut quem agnoscant clarè Socrates in Ecclesiastica Historia, Suidas & Zonaras.

ISAACI CASAUBONI
DE
SATYRICA
GRÆCORUM POESI,
ET
ROMANORUM SATIRA
LIBER PRIMUS.

CAP. I.

DE SATYRICÆ poëseos, origine, & appellatio-
nibus. ἀρχέτυπον σημεῖον γενέσεως omnium in-
ventorum. Poëtices principia ὑπάλληλα tria: ἡ
Φύσις, τὰ αὐτοσχεδιάσματα, ἡ τέχνη. de his
accommodatè ad propositum argumentum ordine di-
ctum. Festorum dierum origo & causæ: quomo-
do & per quos gradus inde nata SATYRICA cum
Tragœdia & Comœdia. τραγωδία sive τραγωδία
commune nomen. Athenæi locus emendatur. Σα-
τύρων προεισαγωγή. Σάτυροι & Σάτυρος pro fa-
bula Satyrica: item Σατυρικόν. locus Xenophon-
tis illustratus. Satyri & Satyrica apud Latinos.
Error eorum qui Satyricam Græcorum vocant Sa-
tyram. Donati locus. Satyra Græcorum, οἱ σίλ-
λοι, non ἡ σατυρική.

SATYRICA Græcorum poësis cum
Tragoedia & Comœdia atque univer-
sa dramatica Scenicorum sive Musi-
corum ludorum propria olim fuit.
hi dierum festorum maximè causâ

sunt inventi: res enim tota ἐορτασική. Celebratio festorum duas præcipuè causas habuit: honorem divini numinis, & hominum à consuetis laboribus suis cessationem: cui postea adjunctus est lusus & jocus: quia, ut ait Aristoteles, ἀναπαύσει ἔοικεν ἡ παιδία. Utraque causa à natura est, ut & omnium nobilium inventorum. natura enim, quod ait verè & doctè Longinus, πρῶτόν τι καὶ ἀρχέτυπον γενέσεως στοιχείον ἐπὶ πάντων ὑφέστηκε: neque ulla res memorabilis à mortalibus est unquam inventa, cujus ingenita animis principia, & ab initio impressa non extarent: quæ Longinus appellat ἀρχέτυπα στοιχεία γενέσεως, sive elementa generationis, unde hominum inventa manant. Horum veniat in mentem necesse est, quoties alicujus scientiæ aut artis originem quærimus. ideò sapientissimus philosophorum Aristoteles, cum poëtices universæ ortum scrutaretur, hanc viâ & methodo usus, tria hæc illius ὑπάλληλα principia proposuit, τὴν φύσιν, τὰ αὐτοσχεδιάσματα, τὴν τέχνην: naturam, initia rudia sine arte, artem ipsam. hanc viam & nos infitemur, dicemusque ordine de his tribus dramaticæ poëseos, quæ Satyricam complectitur, principiis. non enim veterum aut recentiorum Grammaticorum placeat exemplum: qui de proposita quæstione hoc solum fermè nos docent: Satyricam poësim à Satyris esse denominatam: & auctorem illius primum fuisse Pratinam, aut nescio quem alium: de quo postea videbimus: sed prius quem instituimus sermonem persequamur: ac quoniam jucundissima est in tractatione rerum antiquarum

ἡ με-

ἡ μεταλλεία τοῦ ἀληθοῦς, rem paullò altiùs ab ipso capite reperamus. Celebrationem igitur Festorum * esse homini naturalem, quod antè dicebamus, etiam à veteribus sapientibus admonemur. Strabo, librò x. † Κοινὸν τοῦτο καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βαρβάρων ἐστὶ, τὸ τὰς ἱεροποιίας μετὰ ἀνέσεως ἐορταστικῆς ποιεῖσθαι, τὰς μὲν μετ' ἐνθουσιασμοῦ, τὰς δὲ χωρὶς · καὶ τὰς μὲν μετὰ μουσικῆς, τὰς δὲ μὴ · καὶ τὰς μὲν μυστικὰς, τὰς δὲ ἐν φανερώ. καὶ τοῦθ' ἡ φύσις οὕτως ὑπαγορεύει. Festorum dierum causas facit, ἱεροποιίαν, sacrorum curam, ad honorem deorum: & ἀνεσιν, hoc est, laborum intermissionem: atque hoc in-

* *Festorum.*] De Festis leguntur integri Tractatus Hospiniani, Dresseri, Castellani, Meursii & Balthaf. Meineri.

† Laudat & hunc Strabonis locum è p. 467. Joh. Marshamus, Anglus, Eqves auratus in Canon. Chronic. Secul. ix. p. m. 193. edit. Lipsiens. m. dc. lxxvi. in 4to. quâ præ ceteris non ab re utor; addens, ab omni populo ab omni tempore factum est. Longè vetustissimus mos fuit dies Sacros celebrare, & fastos à profastis distinguere; ejusque origo à priscis fuit agricolis, qui (conditis in horreum frugibus) collectarum primitias Diis offerre solebant; & quum daretur feriandi occasio (post exactos vertentis anni labores) conventus celebrabant; ut relaxarent animum & hilaritati indulgerent. Hinc Aristoteles, ad Nicomach. viii. c. xi. (leg. ix.) Αἱ ἀρχαῖαι θυσίαι καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς, οἷον Ἀπαρχαί· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς, i. e. Prisca sacrificia & conventus post fructuum collectionem fieri videntur, ut Primitiæ. His enim temporibus maximè cessabant à labore. Hæc Marsh. Vide infra, p. 9.

inventum, non tam ab ingenio hominum esse profectum ostendit, quàm ab ipsa natura suggestum: neque Græcorum proprium esse, sed Græcis commune cum aliis omnibus orbis terrarum gentibus: id enim est, τῶν βαρβάρων. rectè quidem istud prudentissimus Strabo: sed virum πολυμαθέστατον fugit, quod erat præcipuum & momenti maximi. hic enim tantus omnium, ut ait, gentium consensus, non solum ab instinctu quodam communis naturæ est profectus: verum etiam à Dei ipsius, qui naturæ auctor, institutione ac iussione. dierum enim distinctio in ἑργασίμους καὶ ἑορτασίμους, festos & profestos, non hominum est inventum, sed illius qui & hominem & omne hoc solus esse iussit, & iubendo fecit. quod cum nobis ex literis sacris liquidò constet: operæpretium est animadvertere, quomodo partim retinuerunt, partim stultissimis inventionibus divinum institutum nationes universæ præter Hebræorum τὸν περιούσιον λαόν, depravarunt. Quod igitur finem rectè designarint honorem numinis & quotidianarum curarum intermissionem cum hilaritate quadam ac voluptate: memoriam in eo primævi instituti agnoscimus. Itaque etiam Hebræorum magistri, dierum ἑορτασίμων, & omnium solennitatum quas ille populus observavit, causas simillimè afferunt, non solum istas: **מִשְׁבַּת** ἀνάπαυσιν καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων ἐκχειρίαν, ut ait * Josephus lib. I. c. II. de sabbati institutione loquens: &
תַּעֲנִית

* Idem, lib. III. Antiqv. c. x. fol. m. 93. F. edit. Colon. M. DC. XCI. in fol. Ἔστι, inquit, δὲ οὐδεμία τῶν ἑορ-

תענית five תענות ac מספר peccatorum expiationem per jejunia, luctum, & similes κα-
 κουχίας ritus, quos etiam gentium superstitio
 agnovit & variè est imitata: verum etiam תענוג,
 id est εὐφρασίαν & hilaritatem ac jocundioris
 vitæ usum: unde etiam lætos illos dies vocârunt
 יומים טובים ἀγαθὰς ἡμέρας: de quorum læ-
 titia multa sunt præcepta in Talmud parte se-
 cunda, tam in capite מועד כטן quam in aliis:
 & in Jad Rambam, in eo tractatu qui inscribi-
 tur הלכות שביתת יום טוב itemque in li-
 bro R. Mosi Mikkotfi quò Præcepta vetantia
 jubentiaque, five ut ipsi dicunt, negativa atque
 affirmativa, & fusiùs persequitur, & diversò or-
 dine quàm ipse Rambam, aut alii. Instituti hu-
 jus auctorem pronunciat Plato in secundo De le-
 gibus, non solum naturam, ut Strabo, sed ve-
 rò etiam Deum. unde & istud in Græcorum
 moribus remansit, quòd omnium suorum ludo-
 rum, solennitatum, oblectationum, atque adeò
 πάσης εὐωχίας, ut ait Athenæus, τὴν αἰτίαν εἰς
 τὸν θεὸν ἀνέφερον. Sed qui veri Dei notitiam,
 amiserant, & modum primitùs institutum festos
 dies

ἐορτῶν, καὶ ἣν οὐχ ὀλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ἐπὶ
 τοῖς ἔργοις ἀνεσιν οὐ διδόασιν. i. e. nullum agitur festum sine
 holocausto, & laborum vacatione. Scilicet, subjicien-
 te Marshamò, locò paullò antè cit. p. 192. duæ sunt Fe-
 storum causæ; Dei honor, & Laborum intermissio. Quo-
 tidianorum laborum intermissionem secuta est Hilaritas, &
 jucundioris vitæ usus. Quod apud gentes notissimum, etiam
 ab Ebraeis observatum est. Præcepta enim multa sunt apud
 Magistros de lætitia dierum illorum, quos Bonos dies vocant.

dies agitandi erant obliti, tantum in utroque delirârunt, quantum à prima antiquitate recesserunt. Deos igitur cum alios sunt commenti, tum in primis Liberum patrem: quem cum non solum ut vini largitorem venerarentur, sed ipsam etiam intermissionem laborum, καὶ τῆς συντονίας ἀνάπαυσιν, ut ait Aristoteles, ferrent illi acceptam, ut primo festivitatis omnis auctori, Lyæum, Methymnæumque propterea eum dixerunt. Athenæus, librò ix. τὰς εὐωχίας ἐκάλουν οὐκ ἀπὸ τῆς ὀχῆς, ἥ ἐστι τροφή, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ κατὰ ταύτας εὖ ἔχειν. εἰς αὐς δὴ συνιόντες οἱ τὸ θεῖον τιμῶντες, καὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ ἀνεσιν αὐτοὺς μεθιέντες, τὸ μὲν ποτὸν μέθυ, τὸν δὲ τοῦτο δωρησάμενον θεὸν Μεθυμναῖον καὶ Λυαῖον, καὶ Εὐῖον, καὶ Ἰήιον προσηγόρευον. Plato verò paulò aliter: qui hujus rei institutionem: ad potiores deos refert: Bacchum verò cum Apolline & Musis, quasi ministros munere deorum concessos hominibus, festorum dierum exhilarandorum causâ. sic enim ait: οἱ θεοὶ οἰκτεῖραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφυκὸς γένος, ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάζαντο, τὰς τῶν ἐορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς θεοῖς. καὶ Μούσας, Ἀπόλλωνά τε Μουσηγέτην καὶ Διόνυσον ξυνεορταστάς ἔδοσαν. Sed enim omnis vetustas principatum hujus honoris Baccho semper detulit: huic scenicos ludos consecrârunt: huic dramaticam poësim, & universam θεατρικὴν μουσικὴν dicârunt, quam antiquissimi homines eam ob causam τραγωδίαν appellârunt, sicut postea cum nomen commune in plures ideas est divisum, Satyrica & Silli à Bac-

Bacchi comitibus Silenis & Satyris appellationem invenerunt. scenici quoque histriones universi propterea Græcis Διονυσιακοὶ τεχνῖται artifices Bacchi semper sunt dicti. Satyricæ igitur poëseos non secus ac tragoediæ & comoediæ origo prima ab illis repetenda conventibus, quos vetustissimi mortales collectis frugibus cogere soliti, ut gratias diis acturi sacrificiis operarentur, & laborum quos sustinuerant memoriam positu- ri, animum relaxarent ac jucunditati se darent. ibi tùm homines curis soluti, & genio indulgentes ac vinô pleni, ciendi risus gratiâ, dicta dicere, aliâque in alium scommata jacere, & sua sibi vitia aut inhonesta facta objectare. omnia enim etiam acerbiora dicta licentia epularum & temulentia excusabant. τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτὸς, ut ait poëta. quò respexit Prometheus apud Lucianum, cùm Jovem alloquens & fraudem excusans, quâ illi inter epulas illu- ferat, in jocorum subsannandique licentia omnem conviviorum venustatem & præcipuum fructum contendit esse positum. ἦν ἀφέλη τις, in- quit, τῶν συμποσίων τὰς κομψείας ταύτας, ἀπάτην καὶ σκώμματα, καὶ τὸ διασιλλαίνειν καὶ ἐπιγελαῖν, τὸ καταλειπόμενον ἐστὶ μέθη καὶ κόρος καὶ σιωπὴ, σκυθρωπὰ καὶ ἀτερπῆ πρᾶγματα, καὶ ἥκιστα συμποσίῳ πρέποντα. ita paullatim ab istis principiis mox auxit in festorum dierum solennibus: successu ipsô & voluptate, quam ex hoc omnes percipiebant, studia elegantiorum alente atque aciente: cùm interea artem adhiberent per diu nullam: sed solô naturæ impulsu, & singuli singulos, & plures confertim multos, tam inter epulas quàm post epulas, suæ atque a-

liorum oblectationis causâ liberioribus istiusmodi dictis lacefferent: simul etiam ad numeros inconditos pedes moverent, veriùs quàm saltarent. unde tandem nati sunt chori, saltationesque ad numerum; atque adeo poësis ipsa: naturâ paulatim eò ducente, ut & verba, quæ dicebant, & pedes, quos movebant, numeris astringerent. per numeros intelligo μέτρα, ῥυθμὸν καὶ ἀρμονίαν: de quorum origine * & cum animis nostris cognatione non est hic locus plura dicendi. Rem esse vetustissimam inde paret, quòd ex omnibus conventibus qui honoris deorum causâ cogi soliti, vetustissimi illi sunt, quos conditis in horreum frugibus rustici celebrabant: nam & collectarum frugum primitias † diis offerre moris fuit semper: & eò potissimum tempore feriandi erat occasio, post exactos verrentis anni labores rusticos.

* Habebis aliquid de hac in Isaaci Vossii erudito libro de Poëmatum cantu & viribus Rythmi, Oxonii M. DC. LXXIII. in 8t. edito; quem fortè cum aliis eò pertinentibus propediem, si Deus dederit, de novo publicabimus.

† *Primitias*] Donatus, Not. in Virgil. xi. Æn. v. 16. col. m. 1556. C. edit. Basileens. M. DC. XIII. in fol. *Primitiæ propriè, inquit, dicuntur, quæ obferuntur diis, de fructibus novis, aut fœtibus gregum. Fecerunt id Ægyptii, Græci & Romani. De Ægyptiis testatur Diodorus Siculus, lib. 1. Biblioth. Hist. p. 13. eorum ceremonias Isidis in festo referens, quòd κατὰ τὸν θερισμὸν τοὺς πρῶτους ἀμνηθέντες ὑτάχους κτλ. Messis tempore oblatis spicarum primitiis; juxta manipulos Isidem invocare solent. Græci τῇ Δημήτρει vel Cereri, quæ secundùm Herodotum lib. 11. c. LIX. cum Iside eadem, post comportatas fruges, θάλασσιαν, i. e. τὰς τῶν καρπῶν ἀπαρχὰς, sive primitias, cæcâ tribuerunt gratitudine. Unde & festum cum primitiarum*

cos. utramque causam philosophus tangit lib. VIII. Nicomacheorum: αἱ ἀρχαῖαι θυσίαι, inquit καὶ σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς, οἷον ἀπαρχαί. μάλιστα γὰρ ἐν τοῦτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς. atque hæc ratio est, cur ab hominibus rusticis & tragoediam & comœdiam esse inventas constanter affirmant veteres: quod & comœdiæ * appellatio ipsa arguit, ut est apud philosophum. Satyricam quoque I-facius Tzetzes scribit esse γεωργῶν καὶ εὐτελῶν ἀνθρώπων inventum. hoc nempe significare voluerunt: priusquam homines urbes incolerent cū pagatim adhuc habitarent, & ut Athenienses loquebantur, κατὰ δῆμους, aliqua dramaticæ poëseos initia jam tum fuisse nota. Aristotelis hæc sententia est, cū de universæ poëseos ortu primo disputat: quia imitandi studium & harmoniæ amorem à natura homines acceperint, pene cum ipso humano genere poëseos quædam rudimenta cepisse: κατὰ φύσιν, inquit, c. IV.

ὄντος

tiarum oblatione conjunctum, θαλύσια nomen accepisse in quarto Græciæ feriatae, p. 142. perhibet Meursius. Cui adfuit festum erat Ὠραία dictum. Nam Ὠραία θύειν, inquit Hesychius, τελετὴ τις, ἐν ἣ τῶν Ὠραιῶν ἀπάντων ἐγίνοντο ἀπαρχαί. De Romanis non finit nos dubitare Titus Calphurnius Siculus, cujus hæc sunt Ecl. IV.

--- --- Ut primas Cereri dare cultor aristas

Posses & intacto Bromium (Bacchum) perfundere vino.

* Comœdiæ.] Nimirum dicta nonnullis à κῶμη & ᾠδή, quod in vicis istiusmodi Poëmata decantarentur; licet & non desint, qui à κωμάζειν & ᾄδειν, hoc est, per vicos vagando, comissando & canendo derivent. Vide Scaligerum in 1. Poëtices, c. v. p. 24. f. Adde & Interpretes Comicorum in Prolegomen.

όντος ἡμῶν τοῦ μιμεῖσθαι, καὶ τῆς ἀρμονίας καὶ τοῦ ῥυθμοῦ (τὰ γὰρ μέτρα, ὅτι μόρια τῶν ῥυθμῶν ἐστὶ, φανερόν) ἐξ ἀρχῆς οἱ πεφυκότες πρὸς αὐτὰ μάλιστα, κατὰ μικρὸν προάγοντες ἐγένησαν τὴν ποίησιν ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμάτων, appellat philosophus αὐτοσχεδιάσματα, * numeros innumeros eō tempore fundi solitos & sine arte, qui ante inventam poësin pro poësi fuerunt cæcis illis hominibus: quales ferè apud vetustissimos Latinos versus Saturnios legimus fuisse. Maximus Tyrius αὐτοσχεδία ᾄσματα similiter nominat in sententia planè gemina: nam ut Aristoteles ait de poësi in universum disputans, ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμάτων eam esse prognatam: sic scribit Maximus, scenicæ & theatriali poësi incondita veterum cantica originem dedisse. Ἀθηναίοις, inquit sermone XXI. ἡ μὲν παλαιὰ μουσα χοροὶ παίδων οὔσα καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐργάται κατὰ δήμους συνιστάμενοι ἄρτι ἀμητοῦ καὶ ἀρότου κεκονιμένοι, ᾄσματα ᾄδοντες αὐτοσχεδία. μετέπεσε δὲ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνην ἀχορέστου χάριτος ἐν σκηνῇ καὶ θεάτροις. hæc ita Horatius in epistola I. ad Augustum, libr. II. v. 139. f. penè ad verbum:

*Agricolæ prisci, fortes, parvôque beati
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum spe finis dura feren-*
tem

*Cum sociis operum, & pueris, & conjuge fida,
Tellurem porcô, Silvanum lacte piabant;
Floribus & vinô Genium memorem brevis ævi.*

Fe-

* Vide Cresoll. lib. III. Theatri Rhetor. c. XI.

† Di-

*Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica ludit.*

Duo genera vetustissimæ poëseos & adhuc nascentis commemorat heic Horatius : alterius quâ utebantur in deorum laudibus : alterius, quam usurpabant cum per ludum & jocum convicia sibi dicebant. hoc ipsum est quod philosophus nos docet : ἔπη sive heroica metra & ἰάμβους fuisse primum in usu : illa usurpasse viros graviores cum deorum laudes canerent, & honestas heroum actiones imitarentur, aut casus illorum narrarent : jambis usos seqvioris ingenii homines, quibus volupe erat perperam facta ab aliis imitando, probra illis dicere. καὶ ἐγένοντο, inquit, τῶν παλαιῶν οἱ μὲν ἡρωϊκῶν, οἱ δὲ ἰάμβων ποιηταί. idcirco gravissimi scriptores cum de antiquissima poësi loqvuntur, duo illius genera commemorant : alterius ἐναγωνίᾳ καὶ κατεσπουδασμένης, quæ tota seria, tota severa : alterius κερτόμου καὶ τωθαστικῆς, quæ tota jocularis & ridicula. ad prius genus pertinere dithyrambi † Liberi patris, genus carminis vetustissimum

† *Dithyrambi.*] *Dithyrambus* dicebatur hymni genus, quod Baccho cani solebat. Nam quod à quodam Thebano, qui item *Dithyrambus* dictus fuerit, idque invenerit, dictum volunt nonnulli, adprobari satis non potest. Nam si se res ita haberet, Pindarus certè ceteras inter laudes patriæ suæ hoc inventum non tacuisset, quin vel magnificè extulisset. Nunc verò tantum abest, ut unquam meminerit, ut laudem & inventionem *Dithyramborum* potius Corinthiis disertè adscribat, quod & Proclo notatum in *Chrestomathia*, p. m. 8. edit. Hanoviens. m. dc. xv. in 4to. Arioni Poëtæ pariter ac Citharædo tribuit illos

stissimum : hymni deorum aliorum, & heroum
en-

los Aristoteles, ut ibidem auctor est Proclus. Est verò hic Arion, insulâ Lesbios, urbe Methymnæus, seu historiâ, seu fabulâ de delphino vectore nobilis. Quem primum dithyrambos Corinthi docuisse, multò ante Aristotelem prodiderat Herodotus in Clio. At alii hanc gloriam adsignant Philoxeno Cytherio; ut auctor est Pindari Scholiastes. Carmine hic lyricò genealogiam Æacidarum scripsit; teste Suidâ. Sed prætereà quatuor & viginti dithyrambos reliquisse, idem Suidas observat. Addit inter alia, quæ apud eum legi malim, Euletidæ fuisse filium, patriâ autem Cytherium: à Callistrato tamen credi Heraclææ Ponticæ natum. De patria Suidæ assentit Isacius Tzetzes: διάσημος ποιητής, Φιλόξενος ὁ Κυθήριος, ὃς διθύραμβον, ἥτοι κυκλικὸν χορὸν, ἐν Κορίνθῳ πρῶτον ἐστῆσεν. Insignis poëta, Philoxenus Cytherius, qui dithyrambum, ac chorum cyclicum, primus instituit Corinthi. Andr. Schottus, notis in Procli Chrestomathiam, superiora Tzetze verba ita interpretatur, quasi & quidam fuerit dithyrambicus poëta Diasemus. Sed Philoxenus est is, qui διάσημος, sive illustris poëta, nuncupatur. Meminit hujus Philoxeni quoque Aristoteles in Poëtica, Dionysius Halicarnass. περὶ συνδέσεως ὀνομάτων, & Zenobius Proverbiò, Οἶω με ὁ δαίμων τέρατι συγκατεῖρξεν. i. e. Quali me monstro Deus, hic inclusit. Sed quid sibi ibidem volunt hæc Tzetze verba: Δεύτεροι δὲ Λάσσης, Λαβρίνης, Ἑρμιονεύς. Siquid video, ait Vossius in III. Instit. Poëtic. c. xvi. p. m. 37. librarii, vel Tzetze, manifestus est error. Nam unus idemque est poëta, Λάσσης Χαβρίνου Ἑρμιονεύς. i. e. Lassus Chabrini vel Chabrie filius ex Hermione, Achajæ urbe. De quo vide Suidam. Sanè id cum non videret doctissimus Schottus, loc. cit. semel iterumque ex uno tres nobis fabricat poëtas, Lassum, Labrinum, & Hermioneum. De eodem sic Clemens lib. i. Στρωματ. Διθύραμβον ἐπεισήσεν Λάσσης Ἑρμιονεύς. i. e. Dithyrambum excogitavit Lassus Hermioneus.

encomia : ad posterius † jambi illi vetustissimi
re-

neus. Hujus Lasi, sive Lassi, meminit quoque Ælianus, lib. vii. Histor. Animal. c. xlvii. Telestæ dithyrambos ab Harpalo dono missos esse Alexandro Regi, unâ cum Tragicis Æschylo, Sophocle & Euripide, narrat in ejus vita Plutarchus. De quibus etiam tragœdiæ principibus, ut hoc obiter admoneam è Schotto, Ptolemæo Ægypti Regi Alexandriam magni muneris locô missis, legant Poëtici Studiosi Galenum, Commentar. in libr. iii. Εἰς ἰδίημ. Hippocratis, ut quo in pretio haberi debeant, hîc discant. Fit quoque Telestæ mentio apud Athenæum, à quo Dithyramborum Scriptores hi ferè nominantur. Alcymnius Chius, Amphisc Comicus, Anaxandrides, Chomenes Rheginensis, Lamprocles, Melanippides Milesius, Philoxenus Cytherius, & Telestes. Sanè Melanippides Milesius Dithyramborum reliquisse libros, quos & Xenophon sit admiratus, ab aliis quoque dicitur; & Pericletes Lesbios primus concinuisse. Pindarus quoque in his excelluit, ut auctor est Scholiastes & Flaccus, sed interciderunt omnia. Diagoram etiam Melium primùm Dithyrambicum fuisse Sextus Empiricus libr. πρὸς μαθηματικούς refert. Sic enim elegans ille scriptor libr. viii. Διαγοράς δὲ ὁ Μήλιος διθυραμβοποιὸς, ὡς φασὶ, τὸ πρῶτον γενόμενος, ὡς εἴ τις καὶ ἄλλος δεισιδαίμων, ὅς γε καὶ τῆς ποιήσεως ἑαυτοῦ κατήρξατο τὸν τρόπον τοῦτον. Κατὰ δαίμονα καὶ τύχην πάντα τελεῖται. Ἀδικοιθεὶς δὲ ὑπὸ τινος ἐπιτορκήσαντος, καὶ μηδὲν ἕνεκα τούτου παθόντος, μεθερμόσητο εἰς τὸ λέγειν μὴ εἶναι θεόν. Quæ eò libentiùs Græcè, hoc est, suâ, quàm alienâ, lingvâ loquentem, induxi, ut videant, quantô eruditionis fructu careant, qui Græcarum litterarum inscientiâ non contenti, ab hac etiam & abhorreant vehementer, & alios improbè deterreant, subjicit doctiss. Schottus, Not. in Chrestomath. Procli, p. 35. A Latinis hoc Carminis genus minùs fuit celebratum, etsi contrarium dicere videtur Cicero, in libri de Optimo genere Oratorum principio. Poëma-
tis

referri debent , de quibus modò dicebamus ex
Ari-

tis Tragici , Comici , Epici , Melici etiam , ac Dithyrambici , quod magis est tractatum à Latinis suum quodvis est diversum à reliquis genus. Sic enim est in Codicib. vulgaris : ac retinent eam lectionem Adrian. Turnebus , lib. i. Adversar. c. iv. p. m. 3. Gulielmius & Gruterus. Sed non dubium , quin verius sit , quod Vossius , ii. Institut. Poëticar. c. i. §. 7. p. 4. & lib. iii. c. xvi. §. 8. p. 89. dixit , placuisse Romulo Amasæo & Dionysio Lambino : quod minus (ita enim in Vossii posteriore loco promagis : est legendum , quod vel memoriæ ipsius auctoris vitio , vel typographi irrepsit) est tractatum à Latinis. Vel legendum , quod minore vi : ut sæpius laudatus conjectat Schottus cit. locò. Non audiendus igitur Jo. Antonius Viperanus , qui lib. iii. de re Poëtica , c. xii. vulgari lectione deceptus , mirari se , ait , negari à nonnullis , dithyrambos fuisse in usu Latinis , cum Cicero dicat magis id carmen tractatum esse à Latinis. Nec solum Ciceronis ævò , atque antea , sed post etiam neglectui fuit. Hodie quidem nihil putant ejusdem extare. Meminit eorundem rursus Cicero , in iii. de Oratore ad Quinctum Fratrem , c. xlviii. Etenim sicut ille suspicatur , & ex illis modis , quibus hic usitatus versus efficitur , post anapaestus , procerior quidam numerus , effloruit ; inde ille licentior , & divitior fluxit dithyrambus : cujus membra , & pedes , ut ait idem , sunt in omni locupleti oratione diffusa. Ceterum erat hoc Carminis genus ita compositum , ut inventionem , dictionem & numeris , à castigata ratione abiret longius , & miram licentiam audaciamque cum tumore quodam referret , ut non tam à sanis & sobriis , quàm concitatis furore Bacchicò videretur scriptum Lyricis , naturamque illius dei , cujus honori dedicatum erat , imitaretur. Quare & initium inter pocula cepisse dithyrambos in rusticorum conviviiis & lusibus , memoratus in Chrestomathia testatur his verbis Proclus , p. 9. Εῳκε δὲ ὁ μὲν διθύραμβος ἀπὸ τῆς κατὰ τοὺς ἀγχοὺς

Aristotele, & †† τὰ Φαλλικά: est hoc antiquissimum

ἀγροῦς παιδιᾶς, καὶ τῆς ἐν τοῖς πότοις εὐφροσύνης, ἐορε-
θῆναι. Videtur dithyrambus in rusticis lusibus inter pocu-
la, & hilaritates, esse inventus. Itaque deinceps etiam
in dithyrambo fuere, ut idem ibidem ait, μέθη, καὶ
παιδιὰ, temulentia, & lusus. Ac, ut apud Athenæum
legas lib. xiv. p. 628. edit. Commel. Φιλόχορος φη-
σιν, ὡς οἱ παλαιοὶ σπένδοντες, οὐκ αἰεὶ διθύραμβοῦσιν,
ἀλλ' ὅταν σπένδωσιν τὸν μὲν Διόνυσον ἐν οἴνῳ καὶ μέθη· τὸν
δ' Ἀπόλλωνα μεθ' ἡσυχίας καὶ τάξεως μέλποντες. Philo-
chorus ait, veteres, cum libarent, non semper esse usos di-
thyrambis; sed vinò madidos, & temulentos, & Libe-
rum si patrem invocarent: sin Apollinem; placidè & or-
dine cecinisse. Subjicit deinde Archilochi illud: Ὡς Διο-
νύσοιο ἀνακτος καλὸν ἐξάρεξαι μέλος οἶδα διθύραμβον, οἷῳ
συγκεραννυθεὶς φρένας. Bacchi regis canticum elegans di-
thyrambicum auspicari scio, vini fulmine percussâ mente. I-
tem hoc Epicharmi in Philoctete:

Οὐκ ἐστὶ διθύραμβος ὅκχ' ὕδωρ πίης.

Dithyrambus haut futurus est, si aquam bibas.

Hinc proverbium:

Διθύραμβοποιῶν νοῦν ἔχειν ἐλάττωνα.

Habere, quàm dithyrambici, mentis minus

Furoris dithyrambici meminit & Proclus in Chresto-
mathia, cum p. 9. ait: Ἔστι δὲ ὁ μὲν διθύραμβος κεκινημέ-
νος, καὶ πολὺ τὸ ἐνθουσιῶδες μετὰ χορείας ἐμφαίνων, εἰς
πάδη καλῶς κεναζόμενος, τὰ μάλιστα οἰκεῖα τοῦ θεοῦ. (αἰ.
τῷ θεῷ) Est verò dithyrambus incitatus, & multum fu-
roris cum saltatione ostendens, atque ad ciendos affectus com-
paratus; inprimis eos, qui huic deo conveniunt. Hinc &
διθύραμβεῖν, pro furere. Pluribus hoc argumentum per-
tractant Jul. Cæsar Scaliger, lib. I. Poëtices, c. XLIV:
p. 126. f. Eruditissimus Erasmus Schmidius in pecu-
liari Diatribe de Dithyrambis, quam Pindari subjunxit
Commentario; B. Olaus Borrichius, Dissertat. I. de
Poëtis, §. LXIII. p. m. 26. f.

† Jam-

mum quoque genus infamæ licentiæ versuum
jam-

† Jambi] Quamquam etiam in Dramatis adhibean-
tur Jambi: extra tamen Comœdiam Tragoœdiamque u-
surpavêre non rarò veteres; quod vel Archilochus Pa-
rius Poëta doctus, sed dentatus; florens, ut ex Eusebii
colligimus Chronico, circa XXI. Olympiadem, suò do-
cuerit exemplò, qui ut ingeniosius convitiaretur, jam-
bum excogitavit, si verus Alexandrinus Clemens, eò-
demque sine dramate usus est. Α'λλὰ γὰρ, inquit Pro-
clus in p. 7. Chrestomath. καὶ τὸν Ἰάμβον τάττεσθαι μὲν
ἐπὶ λοιδορίας τὸ παλαιόν· καὶ γὰρ τὸ ἰαμβίζειν κατὰ τινὰ
γλῶσσαν, λοιδορεῖν ἔλεγον· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Ἰάμβης θερ-
παινίδος θράττης τὸ γένος· i. e. Jambum similiter ad con-
vitiandum olim ait comparatum. Ἰαμβίζειν enim lingvæ quā-
dam proprietate contumeliam dicere significabat: alii ex
Jambæ ancilla, genere Thressa derivant. Alii παρὰ τὸ ἰάττω:
quidam ἀθριάμβω, hoc est, Baccho triumphante, alii ali-
unde. Hephæstionis Grammatici Græcus interpres di-
sertè hæc omnia: sed quia liber Turnebianæ editionis
perpaucorum manibus teritur, vehementerque hæc il-
lustrant, integra appendam: Ἰάμβος, ἐκ βραχέας καὶ
μακρᾶς συγκείμενος. ἐκλήθη δὲ οὕτως, ἢ ἀπὸ Ἰάμβης τῆς
Κελεῶ θερραπείης, ὅτι ἡ Δημήτηρ περιλυπὼ ἔσα ἐπὶ τῇ
ἄρπαγῇ τῆς ἑαυτῆς θυγατρὸς, καὶ πλανωμένη παρεξενήθη
ἐνὶ ὀνόματι Κελεῶ, καὶ τῇ αὐτοῦ γαμητῇ Νῆει. καὶ τού-
του ἡ θερραπεία, ἢ καὶ Ἰάμβη καλουμένη, ὡς ἔφαμεν, πα-
ρεμυθήσατο τὴν Δήμητρα ὀρχησαμένη, καὶ ᾄσματι ἐν τοιού-
τῳ ῥυθμῷ ᾠθενεγκοῦσα. ἢ ἀπὸ Ἰάμβης ἑνὸς πόρης αἰ-
σχρῶς ὑβρισθείσης καὶ διὰ τοῦτο ἀγκυλὴ χρησαμένης. ἢ
ἀπὸ γραὸς ἑνὸς Ἰάμβης καλουμένης, ἢ πλυνούση συντυ-
χῶν ὁ Ἰππώναξ, καὶ ἀψάμενος τῆς σκάφης, ἐφ' ἧς ἔ-
πλυνεν ἡ γραῦς τὰ οὖρα, ἤκουσε λεγούσης,

Ἄνθρωπ' ἄπελθε τὴν σκάφην ἀναλρέπεις.

ἢ ὅτι τὸ λοιδορεῖν ἰαμβίζειν ἐλέγετο, ἀπὸ τοῦ ἰβάζειν τοῦτ'
ἔστι λόγους μεστούς πικρίας λέγειν. ἔστι δὲ τὸ μέτρον λοι-
δορικόν. Nos maledicere dicimus Latine. Vide Aristotelem.

jambicorum, quos tum usurpabant, cum Phal-
lagogia dictam Bacchi impurissimam solennita-
tem agitabant. Ut hæc rudia αὐτοσχεδιάσματα
progenita erant, teste philosopho, ἀπὸ φυσικῆς
ἀρχῆς: sic ars, auctore eodem, ἀπ' ἀρχῆς αὐτο-
σχεδιαστικῆς. nam qui soliti erant in sacris con-
ventibus & ludorum solennitatibus deos aut he-
roës laudare, levi quâdam operâ, & non admo-
dum operosa eorum imitatione, quæ fuerant ab
illis gesta, rem in majus, ut fieri amat, augen-
tes, fabulas & dramata cepere componere: quæ
postea appellârunt tragoedias: qui autem jocular-
es versus funditare soliti, ut phallica, & id ge-
nus

ex quo Strabo desumpsit. Inde & nostrum *jacere παρὰ τὸ
ἰεῖν ἄχος*, inde *jacere maledicta* apud Livium: *jacere con-
tumeliam*, atque etiam *injuriam* apud Ciceronem; ex quo
ad eandem notionem *objicio* compositum putat Julius
Scaliger, libr. 1. Poëtic. cap. xii.

†† Τα φαλλικά] Convenit dithyrambicum Carminis
genus in hoc cum Phallico, quod utrumque fuerit in
honorem Bacchi: utrumque etiam antiquissimum, cum
ex illo Tragoedia, ex hoc Comœdia enata sit. Quamvis
non negem adulatione Græcanicâ etiam in hominum
quorundam honorem compositum. Quale illud, quod
à Choro cantatum Athenis, cum obviam iretur De-
metrio Poliorcetæ, post sublatam Cassandri tyranni-
dem, & libertatem ab eo urbi restitutam. Quod car-
men è Duride Samio in vi. Athenæus refert. Sed pri-
us ita latuit, ut non agnosceretur. Ut nunc agnosca-
tur, debemus nostro Is. Casaubono in Animadversionib.
Est nomen Phallicis & Ithyphallicis ex eo, quia cum
Carmen hoc caneretur in honorem Bacchi, φαλλὸς ἰθύ-
φαλλος, i. e. penis erectus, perticæ gestaretur imposi-
tus. Vide Celeberr. Ger. Joan. Vossium, in iii. Insti-
tution. Poëticar. c. xvii. p. 92. f.

nus alia: adhibitâ arte & fabulis integris com-
 politis, comœdiam ediderunt. Aristotelis verba
 fune c. iv. ἐγένετο οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικῆς
 καὶ ἡ τραγωδία καὶ ἡ κωμωδία. καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τῶν
 ἐξαρχόντων τὴν διθύραμβον, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν τὰ Φαλ-
 λικὰ, ἃ ἔτι καὶ νῦν ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων διαμένει
 νομιζόμενα, κατὰ μικρὸν ἡυξήθη. Artis præcipuum
 opus fuit ἐν τῇ συστάσει τῶν πραγμάτων καὶ μύθων,
 ut ait philosophus, c. vi. id est, in contexendis argu-
 mentis, quæ iuxta fabulæ magnitudinem imple-
 rent, non excederent. nam dum ars adhuc i-
 gnorabatur, carptim multa perstringi solita: fa-
 bulam verò componere neque moris erat, ne-
 que pro captu eorum seculorum: deinde condi-
 cepere fabulæ, sed minutæ, & imperfectæ. hæc
 erant artis nascentis rudimenta quædam. itaque
 scribit philosophus, c. iv. τραγœδιæ τὸ μέγεθος, να-
 tum esse ἐκ μικρῶν μύθων: & cum tragœdiam
 definit, ante omnia illud ponit, ut iuxtam ma-
 gnitudinem fabula habeat. vult enim esse μίμη-
 σιν πράξεως τελείας, μέγεθος ἐχούσης. c. viii. multas
 autem tragœdia mutationes est passa, priusquam
 perfectionem adepta conquiesceret: πολλὰς,
 inquit philosophus, c. iv. μεταβολὰς μεταβαλοῦσα
 ἡ τραγωδία ἐπαύσατο, ἐπεὶ ἔσχε τὴν ἐαυτῆς φύσιν.
 Ac quamvis gravissimum sit tragœdia & ple-
 num majestatis genus poëseos, initia tamen illi-
 us non solum humilia, sed etiam cum lascivia ac
 petulantia conjuncta. principiò enim chori Saty-
 rorum instituti, qui parvas illas quas dicebamus
 fabulas apparatu modicò cum saltibus, & con-
 veniente Satyrorum lasciviæ petulantia oratio-
 nis, agerent. hoc illa Aristotelis, c. iv. nos docent:

το μέγεθος τῆς τραγωδίας ἐκ μικρῶν μύθων καὶ
λέξεως γελοίας, διὰ τὸ ἐκ σατυρικοῦ μεταβαλεῖν,
ὅψε ἀπεσεμνώθη. & statim addit: ad scribendas
tragoedias initiō tetrametra adhiberi solita, quod
esset tota illa poësis σατυρική καὶ ὀρχηστικώτερη.
& constat vetustissimos choros è Satyris compo-
ni solitos. idem alibi: τὰ παλαιὰ οἱ χοροὶ ἐκ τῶν
Σατύρων συνίσταντο. ex his discimus Satyricæ poë-
seos tantam esse vetustatem, ut etiam prior fue-
rit verâ tragoediâ, & quasi mater illius. tragoe-
diam autem multo antè quàm comœdiam fuisse
excultam, ostendit multis Aristoteles. postea ve-
rò quàm novis inventionibus ἀπεσεμνώθη prior
poësis, suntque argumenta gravia & integra sin-
gulis fabulis deputata, constitutaque est ars hi-
strionum ὑποκριτική, mutatō etiam genere ver-
sum: quæ hætenus simplex fuerat, duplex re-
perta est: ejusque alteram ideam Satyricam di-
xerunt, alteram Tragœdiam. Habet igitur Sa-
tyrica Græcorum poësis, quod ex dictis apparet,
communem cum tragœdia originem: cui & ad-
hæsit semper: nam iidem poëtæ qui tragœdias
edebant, etiam Satyros docebant. sunt eidem &
cum veteri comœdia multa communia: de qui-
bus omnibus, cū illius naturam declarabimus,
accuratè sumus dicturi. constat sanè, primis tem-
poribus ignoratum fuisse discrimen inter tragœ-
diam & comœdiam: cū quidem communi no-
mine omnes ejus generis δραματικαὶ μιμήσεις,
vocarentur τραγωδαὶ sive τραγωδίαι. Athenæ-
us, librō II. Ἀπὸ μέθης καὶ ἡ τῆς κωμωδίας καὶ
ἡ τῆς τραγωδίας εὐρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τῆς Ἀττικῆς εὐ-
ρέθη, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς τρύγης καιρὸν. ἀφ' οὗ

δὴ καὶ τραγωδία τὸ πρῶτον ἐκλήθη καὶ κωμωδία.
 Lego, ἐκλήθη καὶ ἡ τραγωδία καὶ ἡ κωμωδία.
 nam & τραγωδία & τραγωδία, primitus nomen
 fuit commune, quod postea διεσπάσθη, ut ait
 Aristoteles, & veteres critici testantur. idem:
 τραγωδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινόν, καὶ πρὸς
 τὴν κωμωδίαν ὕστερον δὲ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχεν
 ἡ τραγωδία ἡ δὲ κωμωδία, ἴδιον. Non desunt
 ex antiquis Grammaticis, qui hujus poëseos ori-
 ginem paullo aliter, hōc modō narrent. Ajunt,
 fuisse morem initiō, ut in Bacchi sacris chori
 dithyrambos ad honorem ipsius canerent. deinde
 consuetudine hāc neglectā, cepisse poëtas Bacchi
 vicem Ajaces, Centauros aut alios sive deos, si-
 ve heroas, celebrare: quod cū videretur spe-
 ctatoribus ridiculum, hōc illos dictēriō excepisse:
Nihil hoc ad Bacchum: quod postea proverbii lo-
 cum obtinuerit. hanc reprehensionem ut effuge-
 rent poëtae, istum postea morem instituisse, ut
 ceteris quæ docere vellent introductione Satyro-
 rum præluderent: ne quis ipsos calumniaretur,
 quasi Dei oblitos cujus causā convenissent. Di-
 dymus sive Tarræus: τῶν χορῶν ἐξ ἀρχῆς εἰθι-
 σμένων διθύραμβον ᾄδειν εἰς τὸν Διόνυσον, οἱ ποιη-
 τὰ ὕστερον ἐκβάντες τὴν συνήθειαν ταύτην, Αἴαν-
 τας καὶ Κενταύρους γράφειν ἐπεχείρουν. ὅθεν οἱ
 θεώμενοι σκώπτοντες ἔλεγον, Οὐδὲν πρὸς τὸν Διό-
 νυσον. διὰ γοῦν τοῦτο τοὺς Σατύρους ὕστερον ἔδο-
 ξεν αὐτοῖς προεισάγειν, ἵνα μὴ δοκῶσιν ἐπιλαν-
 θάνεσθαι τοῦ Θεοῦ. est autem Σατύρων προεισα-
 γωγή, dramatis Satyrici introductio ante aliam
 fabulam, puta tragoediam aut comœdiam: sed
 de

de tragoedia potius accipiendum : nam Ajaces & Centauri & similes historiae tragicæ sunt hypotheses non comicæ. Satyricas fabulas Græci vocant modò Σατυρικὴν ποίησιν, aut Σατυρικά δράματα : modò simpliciter, ut heic, Σατύρους **: quia semper hujusmodi fabularum chori constabant

** Σατύρους] Σάτυροι scil. significabant etiam ipsa dramata Satyrica. Sic è quatuor illis dramasi, quibus certabant olim Poëtæ, quartum erat Σάτυρος, ut ostendit Joannes Jonsius Holsatus in erudito libro & à solis eruditis æstimato, de Scriptorib. Historiæ Philosophicæ, lib. i. c. xvi. p. m. 86. f. Cùm Σατύρους docebis voca me inquit ille apud Aristophanem Θεσμοφ. Athenæus, lib. x. c. v. μαρτυρεῖ περὶ τούτων λυκόφρων ὁ χαλκιδεύς γράψας Σατύρους εἰς Μενέδημον. Drama autem quod hîc Σάτυρος dicitur, idem σατυρικὸν δράμα nuncupatur eidem, lib. ii. c. xiv. λυκόφρων ὁ Χαλκιδεύς ἐν σατυρικῷ δράματι ὃ ἐπὶ καλαμακῆσει ἔγραψεν εἰς Μενέδημον τὸν φιλόσοφον. Laërtius lib. ii. c. cxl. drama illud σατύρους adpellat, sed ἐγκώμιον Philosophi fuisse indicat : insectatus enim est Menedemi nimiam frugalitatem, quam in laude ponendam duxit Laërtius. Scripsit & Timon Σατύρους, teste Laërtiô, lib. ix. c. cx. Tim. & Ecphantides, teste Athenæô, lib. iiii. c. xvii. Ejusmodi σάτυρος fuit Omphale Achæi poëtæ Eretrien-sis ætate Euripidis apud Laërtium lib. ii. Mened. c. cxxxiiii. extr. Ejusdem Æthon apud Athenæum, lib. vi. c. xx. lib. ix. c. i. iv. lib. x. c. vii. quem Cæcilius suum fecit, citante Festô Numero, Ore, Sentinare, ubi pro Æthrione legendum Æthone, uti è Menandro idem Cæcilius plerasque vertit, observante Clem. Alex. Strom. vi. Æthon autem dicebatur Erisichthon Myrmidonis Fil. ob famem illam inexplebilem, quâ à Cerere puniebatur. Vide Ovidium, Metam. lib. viii. Athenæum, lib. x. c. iv. Meursium ad Lycophrona, p. 337. Erat

bant è Satyris & Silenis. Diogenes Laërtius in Menedemo, c. cxxxiii. Ἀρχαίῳ τὸ δευτερεῖον ἐν τοῖς Σατύροις, Αἰσχύλῳ δὲ τὸ πρωτεῖον ἀπεδίδου. *vertere debes in Satyricis fabulis.* est tamen ubi οἱ Σάτυροι, apud Græcos non plures fabulas, sed unam solùm significat. Athenæus, librò x. μαρτυρεῖ δὲ περὶ τούτων Λυκόφρων ὁ χαλκιδεύς, γράψας Σατύρους ΜΕΝΕΔΗΜΟΝ· ἐν αἷς φησὶν ὁ Σειληνὸς πρὸς τοὺς Σατύρους. nam MENEDEMUS Lycophronis unica fuit fabula. Laërtius, lib. ii. c. cxl. αἱ πάντα φησὶν ὁ Λυκόφρων ἐν τοῖς πεποιημένοις Σατύροις αὐτῷ, οὗς ΜΕΝΕΔΗΜΟΝ ἐπέγραψεν, ἐγκώμιον τοῦ φιλοσόφου ποιήσας τὸ δράμα. sed & numerò unitatis singula dramata designarunt: etsi contra rationem id quidem: cum nunquam singuli producerentur Satyri, sed plures semper, cum epistata Sileno. Demetrius Phalereus, aut quicumque est ille scriptor, ἐνθά μὲν γὰρ γέλωτος τέχνη καὶ χαρίτων ἐν Σατύρῳ καὶ κωμῳδαίαις. & statim, οὐδὲ γὰρ ἐπινοήσκειεν ἂν τις τραγωδίαν παίζουσιν· ἐπεὶ Σάτυρον γράψει ἀντὶ τραγωδίας. *Satyrum* manifestò dixit pro Satyrico dramate: nisi scripserat ἐν Σατυρικῷ: &, ἐπεὶ Σατυρικὸν γράψει· alioquin subabsurda

VOX

quoque Æthon nomen equi Solis, Platonis, Hectoris, Pallantis. Porro Achæi Ἀλκμαίων Σατυρικὸς laudatur Athenæo, lib. v. c. xxii. Ἡφαιστός Σατυρικὸς & Ἴρις Σατυρικὴ eidem. Astydamantis Tragici Ἡρακλῆς Σατυρικὸς eidem, lib. x. c. i. Pythonis Catanensis Ἀγὴν Σατυρικὸς eidem, lib. xiii. c. vi. Æschyli κῆρυκες Σατυρικοὶ Polluci Onomast. lib. x. c. xlix. Euripidis Autolycus eidem, lib. x. c. xlvii.

vox fuerit, propter rationem, quam diximus. Σα-
 τυρικὰ autem dicebant ὁπλῶς cū Satyrnicas fa-
 bulas vellent intelligi. Xenophon in Convivio,
 p. 515. edit. Steph. τί τοῦτο; ἔφη Σωκράτης. ὥς
 γὰρ καὶ ἐμοῦ κακίων ὢν ταῦτα κομπάζεις. νῆ Δί.
 ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἢ πάντων Σειληνῶν τῶν ἐν
 τοῖς Σατυρικοῖς αἰσχιστος ἂν εἴην. eruditissimus
 vir & de literis optimè meritis, qui Xenophon-
 tis opera omnium novissimus Latina fecit, po-
 strema verba sic vertit: *cæteroquin omnium Sileno-
 rum Satyricorum essem turpissimus.* certum est, non
 esse assecutum, quid illa sibi vellent, τῶν ἐν τοῖς
 Σατυρικοῖς: esset aliquid si dixisset, *omnium Sa-
 tyrici generis Silenorum.* sed aliud verba Xeno-
 phontis postulant. quare vertendum τῶν ἐν τοῖς
 Σατυρικοῖς, qui in Satyricis fabulis spectari solent.
 in quinto Athenæi, ubi locus Xenophontis, sine
 damno sententiæ, hæc verba præterminis sunt.
 Apud Platonem in extremo Symposio, Σατυρι-
 κὸν δρᾶμα ἢ Σιληνικόν, ponitur παροιμιακῶς
 pro fictione & oratione figurata, cū aliud in
 speciem simulatur, quàm quod intendit qui lo-
 quitur. affert & illustrat eum locum Dionysius
 Halicarnassæus in Arte: ubi figuratæ orationis
 quartam speciem facit, quàm vocat βαδύτατον
 σχῆμα, τὸ δι' ἄλλων πορευόμενον, ἄλλην πέραίνειν.
 idque esse, δρᾶμα Σατυρικὸν aut Σιληνικόν. La-
 tini scriptores cū de fabulis Satyricis Græcorum
 loquuntur, non aliis appellationibus utuntur,
 quàm Græcorum. Horatius in Arte, v. 221.

Mox etiam agresteis Satyros nudavit.

Deinde, v. 225.

Verum ita risores ita commendare dicaces,

Conveniet Satyros. -----

Aliquanto post, v. 233.

Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.

Et statim, v. 235. *Satyrorum scriptor.* Hisce omnibus in locis Satyros posuit Horatius pro fabulis Satyricis Græcorum: de illis enim loquitur, non de Romana Satira: quæ & ratione nominis & definitione τῆς οὐσίας, diversissimum poemâ est à Græcorum Satyrica poësi: ut non ferendus sit eorum error, qui cum de dramatis Satyricis Græcorum verba faciunt, Satirarum appellationem illis tribuunt. quæ prorsus insignis est doctissimorum etiam virorum hallucinatio. & tamen vix aliquem invenias, qui errorem hunc non erraverit, etiam illorum, qui ex professo de poëtica libros ediderunt. Caveant verò sibi tirones ab hoc tanto errore, & cum loquentur, & cum neotericorum scripta legent. est enim, ut diximus, insignis & ridicula hallucinatio. Non nescimus auctoritate aliquot Latinorum Grammaticorum novitium hunc errorem posse defendi: nam ut nihil dicam de Horatii interpretibus, Donati †† ipsius verba sunt in Prolegomenis Terentianis: *Et hinc deinde aliud genus fabulæ, id est, Satyra sumsit exordium: quæ à Satyris, quos illotos semper ac petulantes deos scimus esse, vocitata est. Etsi aliunde nomen traxisse pravè putant alii. Hæc, quæ Satyra * dicitur, ejusmodi fuit, ut in ea, quamvis duro & veluti agresti loco † (scribe joco: sic παιδικὸν δυσάγεστον ** tribuit*

†† Sive Euanthii.

* I. e. Satyrica.

† In edit. veteri Tarvisina anni cdo cccc lxxvii. Stephani, Parisina 1552. in fol. p. m. 38. b. est modo, sicuti & in Aldi Veneta, M. D. lv. in 8t. item Basilcen-

buit Satyris Ælianus. †) *de vitiis civium* (tamen) *sine ullo proprii nominis titulo carmen esset.* appellatione *Satyræ* Græcorum satyricam heic intelligi nullum esse potest dubium. nos infra suô locô clare probaturi sumus, contra omnem analogiam & rationem esse, ut à Satyris Satyra sit dicta. quod etymon satis etiam & res ipsa & historia confutat, sicut ostendemus. Quare aut scripsit Donatus utrôque locô *Satyrica* non *Satyra*, quæ nihili vox est: aut imperitè fecit cum hic Grammaticus, tum omnes alii, quando diversissima poëseos genera Græcæ & Latinæ, sub nominis unius ambitu putârunt posse comprehendî. si virum doctum excusare malumus, admittâ, quam proposuimus, emendatione, inducenda mox erunt ista necessariò: *etsi aliunde nomen traxisse pravè putant alii.* nam Σατυρικὴν Græcorum nemo unqvàm dubitavit, aut potuit dubitare, aliunde quàm à Satyris nomen invenisse: Romanæ vero Satiræ nomen variè & inconstanter prodiderunt Latini critici. iidem tamen quoties de Græcis sermo esset constanter cum Græcis locuti. Marius Victorinus, De metrorum ratione, librô IV. *hoc genus versuum apud Græcos comædiarum veterum scriptores plurimum est: & magis apud eos qui Satyrica scripserunt.* hoc est Satyrica dramata; ut apud Xenophontem ἀπλῶς dictum monebamus, ἐν τοῖς Σατυρικοῖς. Diomedes Grammaticus, lib. tertiô: col. 488. *Satyrica*

si M. DC. XVI. in 8t. ut & in Antverpiana, M. D. XXV. in 8t. Ego sanè in nullo exemplari loco, unde joco emendat Noster Casaubonus, invenire potui.

** I. e. lusum displicentem, atqve ingratum.

† Lib. III. Var. Hist. c. XL.

ca est apud Græcos fabula, in qua item tragici poë-
tæ, non reges aut heroes, sed Satyros induxerunt
ludendi causâ jocandique simul. omitto similes lo-
cos. Horatii interpretamenta $\psi\epsilon\upsilon\delta\epsilon\pi\acute{\iota}\gamma\rho\alpha\phi\alpha$
esse & nugis ineptissimis plena, nemo erudito-
rum ignorat: quare ratio illorum nulla haberi
debet. Melius scriptor eruditissimus Apulejus,
qui Satiræ appellationem Græcorum Sillis, non
autem Satyricæ poësi attribuit, ut infra dicturi
sumus. Atque de origine & appellatione Sa-
yricæ Græcorum, hætenus.

C A P U T II.

Illustratur SATYRICÆ definitio $\delta\epsilon\iota\phi\iota\sigma\iota\varsigma$. cur
Satyri initio in hanc poësim inducti variæ causse
afferuntur, eæque ordine expositæ. De choro Bac-
chi duplici: vetustiore è Nymphis & Musis: re-
centiore, additis Satyris, Silenis, aliis. Orpheus
illustratur & corrigitur. Satyri qui, quàm vetu-
sti, quò genere orti. $\Delta\epsilon\upsilon\kappa\alpha\lambda\acute{\iota}\delta\alpha\iota$ & $\Delta\epsilon\upsilon\kappa\alpha\lambda\acute{\iota}\omega\nu\epsilon\varsigma$.
error credentium extare in rerum natura Satyros.
historia hominis cornuti. Satyrorum & Silenorum
veriloquium variè expositum. $\sigma\epsilon\sigma\eta\gamma\acute{\epsilon}\nu\alpha\iota$. $\sigma\alpha\tau\upsilon\rho\acute{o}\varsigma$,
libidinosus. $\Sigma\alpha\tau\upsilon\rho\alpha$ proprium nomen. $\sigma\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma$ &
 $\delta\iota\alpha\sigma\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma$ voces Dorum. $\Phi\eta\gamma\epsilon\varsigma$ & $\Phi\eta\gamma\acute{\epsilon}\epsilon\varsigma$ Satyri
Atticis & Ionibus. locus Suidæ animadversus.
Appellationes communes Baccho & ejus ministris:
Sabus, Satyrus, Lenæus, Bacchus. $\beta\alpha\kappa\chi\acute{\epsilon}\chi\omicron$ -
 $\rho\omicron\varsigma$ vox Orphei. is poëta pluries emendatus. De
recondita Satyrorum & Silenorum sapientia. Si-
lenus à Mida captus. Silenus Virgilii. Socrates
Silenus dictus. Mos artificum statuariorum Athe-
nis. Marsyas ἐπὶ συνέσει καὶ σωφροσύνη θαυ-
μα-

μαζόμενος. De figura Satyrorum & Silenorum
 sint ne iidem Satyri & Sileni. Gemma pulcher-
 rima Bacchi chorum representans, & ejusdem
 dilucidatio. Mos pingendi ludos. Δευδαιοφορίαι
 Bacchi & aliorum deorum. Bacchus κάρπιμος
 idem variè depictus. Sileni ejus Βαίτουλοι: Sa-
 tyrorum epistatae. loci aliquot Orphei correcti. va-
 riae formæ Silenorum, & calvities ac barba. Sa-
 tyrorum vultus. locus Aristotelis emendatus. σα-
 τυρίασμος triplicis morbi nomen. tumor circa au-
 res Satyrorum. Φηγεῖα. Satyriaseos & priapismi
 differentia. Avisenæ locus animadversus. cauda
 Satyrorum. Tityri. cornu Amaltheæ inter Bacchi
 πομπεῖα: item cantharus, & personæ. Δύρεος
 & νάρεθξ. Baccharum ludicra. περισφύριον.
 tibiæ binæ.

QVUM igitur SATYRICÆ definitio ὀνομα-
 τώδης ex iis quæ dicta sunt eliciatur hujus-
 modi, poëseos speciem esse à Satyris ita nomi-
 natæ, quod Satyros in scenam induceret: prius-
 quàm ulterius progredimur quædam sunt de his
 dicenda. Ostendemus autem, cur ab initio in
 hanc poësim Satyri fuerint inducti, varias exti-
 tisse causas. ante omnia illud fuit, quod Bac-
 chi † comites & συγχορευταί, ut vocantur Æ-
 liano, lib. III. Var. Hist. c. XL. vulgò cense-
 bantur.

† Bacchi comites] Qui cum Dionysio, inquit Cœl. Rho-
 diginus, lib. XIX. c. XXV. p. m. 755. princip. per tri-
 pudia & festos lusus pleraque terrarum obiēre, nunc saty-
 ros nuncupant, quandoque & Tityros, puto de cantuum
 lascivia, quæ τερετίσματα dicunt, quibus id genus duci ma-
 gnâ parte, animadvertitur. Satyros autem ἀπὸ τοῦ σατη-
 γένος

bantur. itaque convenientissimum erat, ut ubi præsens Bacchus putaretur esse, eodem & chorum illius advocarent. accedit quod occultam quendam sapientiam Satyrico generi, maximè autem Silenis inesse sibi persuadebant: cum tamen formam illis ridiculam ac turpem vetustas tribuerit: & hoc amplius, mores lascivos, petulantes, dicaces. ut hæc de eorum sapientia opinio ad παιδείαν & docendum ac præcipiendum de disciplina morum, personam illorum aptam reddebat: ita quæ de forma & moribus diximus, ad παιδιάν & ciendum risum plurimum valere, omnes intelligunt. Hæc ut clariùs demonstramus, ordiamur à Bacchi choro. Prima chori Bacchici institutio simplicior quam postea fuit: è solis enim ipsius nutricibus constabat. Διονυσιακοῦ χοροῦ ejusmodi meminit poëta Ἰλιάδ. Z. v. 132. de Lycurgo Thrace loquens:

Ὅς ποτε μαινομένοιο Διωνύσσοιο τιθήνας

Σεῦε κατ' ἡγάθεον Νυσσηῖον. αἱ δ' ἅμα πᾶσαι.

Θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν.

nulli heic Satyri, aut Sileni, sed nutriculae tantum. ex autem erant Nymphae, quas Bacchum infantem esse nutritas nugabantur. Homerus, five

γέναι vocitatos opinantur. Plutarchus hos Satyros adulatores potius Dionysii fuisse censet. Vide eum in lib. de Adulat. & Amici discrimin. & Lucian. περὶ ὀρχέσεως. At rectiùs per Satyros intelligimus illos de plebe deorum infima, quos conlusores & thiasotos Baccho dedit Gentilium vanitas. Ælianus, quem Casaubonus adducit, vocat locô, quem nos adscripsimus, συγχορευτὰς Βάκχου, qui lusibus, choreis, jocis, habitu, motuque corporum ad risum compositio deastrum oblectabant.

five Homeridarum aliquis, poëta vetustissimus, in posteriore Bacchi hymno xxv. 3.

Ον τρέφον ἡΰκομοι Νύμφαι παρὰ πατρὸς ἄ-
νακτος

Δεξάμεναι κόλποισι.

Orpheus, cujus hodie extant hymni, poëta & ipse proculdubio perantiquus, etsi non est, quod facile probari queat, theologus ille vetustissimus, de quo tam multa Græci: is igitur in hymno Nympharum,

Κρυψίδομοι, Βάκχοιο τροφοί, χθόνιαι, πα-
λυγηθεῖς.

ita scribendum, non ut editum est κρυψίδρομοι. nam respicit Nympharum antra, in quibus plurimum habitare credebantur. præcedunt ibidem ista: γαίης ὑπὸ κεύθεσιν οἰκί' ἔχουσαι. & postea quoque ἀντροχαρεῖς nominat. amat enim poëta ille rem eandem verbis diversis sæpius repetere. idem vates alibi nutricem Bacchi nominatim celebrat nympham Hippam:

Ἰππῶαν κικλήσκω Βάκχου τροφὸν, δῶδα κοῦ-
ρην.

item Leucotheam in ipsius hymno:

Λευκοθέαν καλέω Καδμήϊδα δαίμονα σεμνήν,

Εὐδύνατον, θρέπλειραν εὖστεφάνου Διονύσου.

sed veteres, non ut in ceteris suis diis, uni aut alteri solum è Nymphis, verum pluribus simul Liberi patris educationem attribuerunt: cujus rei causam affert Plutarchus, quod pluribus aquæ mensuris, (hanc συμβολικῶς appellatione Nympharum voluere sapientes intelligi:) debere Bacchum ad mansuetudinem institui ac condocere fieri, & ferociam ejus castigari, significarent.

Locus

Locus est Symposiacorum librō I I I. probl. IX. extr. δοκοῦσιν οἱ παλαιοί, ἰπηνίτ, τοῦ μὲν Διὸς δύο ποιεῖν τιθηνὰς, τὴν 1^η τὴν καὶ τὴν Ἀδράστειαν. τῆς δὲ Ἡῤας μίαν τὴν Εὐβοίαν. ἀμέλει δὲ καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος δύο, τὴν Ἀλήθειαν καὶ τὴν Κορυθαίλειαν. τοῦ δὲ Διονύσου πλείονας. ὅτι δεῖ τὸν θεὸν τοῦτον ἐν πλείοσι μέτροις νυμφῶν τιθασσεύμενον καὶ παιδεύμενον, ἡμερώτερον ποιεῖν καὶ φρονιμώτερον. ex his ergo Nymphis quæ numero plures erant, cœpêre primitus in Dionysiacis solennibus chori Baccho institui, quales ipse in montibus ac sylvis exerceret. Homerus eodem hymnō, v. 7. f.

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τόνδε θεὰ πολύῤῃνον ἔθρεψαν,
 Δὴ τότε φοιτίζεσκε κατ' ὕληντας ἐναύλους
 Κισσῶ καὶ δάφνῃ πεπυκασμένος. αἶ' δ' ἄμ'
 ἔποντο

Νύμφαι. ὁ δ' ἐξηγεῖτο. βρόμος δ' ἔχεν ἄσπετον ὕλην.

Nymphis adjunctæ sunt & Musæ, similem ob causam: nam & has Bacchum aluisse fingeant. Athenæus, librō II. Διονύσου τροφοὶ αἱ Μοῦσαι λέγονται. ideo in Orphei hymnis Musarum præses Apollo celebratur Μουσαγέτης, χοροποιός, Βάκχιος. & Plato quoque, ut ostendimus, ipsum cum Musis Apollinem Liberi patris facit συγχορευτὴν, propter Musicæ & poëtices originem, de qua superiore capite. quinetiam Apollinem & Liberum patrem eundem esse antiqui Græcorum theologi docuerunt, ut refert Macrobius in Saturnalibus, lib. I. c. XVIII. princ. Ascripti sunt postea in eundem chorum Satyri, Sileni, Ty-

Tytiri, atque alii præterea multi ejus dei ministri, quos Græci προσπόλους dicunt. Strabo, libro x. Διονύσου πρόσπολοι Σειληνοί τε καὶ Σάτυροι καὶ Βάκχαι, Λήναι τε καὶ Θυῖαι καὶ Μιμαλόνες καὶ Ναῖδες καὶ Νύμφαι καὶ Τίτυροι προσ-
αγορευόμενοι. adde his Panem Lenæos, Scirtos, Sevidas, τὰς Κλώδωνας, Bassaras, Lydias, Gelotem, Comum, & item alios. Servata est tamen etiam à posterioribus poetis primi chori simplicitas in nonnullarum rerum memoria, quas à Libero patre quondam cum Bacchis fuisse gestas, in epici Cycli vetustissimis historiae fabularis auctoribus legebant. exemplum habes in Penthei casu: nam in fabula illa nullum Satyrum aut Silenum agnovit, non dicam Euripides in Bacchis, cui per legem tragoediae non licebat Satyrum εἰσάγειν εἰς χορὸν τραγικὸν: sed nec Theocritus in Lenis, nec in Metamorphosi sua Naso, neque in Imaginibus suis Philostratus. quod autem in Euripidis fabula Satyros hoc versu chorus nominat, παρὰ δὲ μοινομένοι Σάτυροι: usitatissima est poetis figura, anachronismus. in ipso quidem fabulae argumento neque Satyri neque Sileni usquam comparent. similis anachronismus ab iis commissus, qui Dionysiacam pompam Ptolemæo regi instruxerunt, quam describit Athenæus in quinto. nam ibi puero Baccho adest † Priapus: quem certum est ex Strabone no-

† *Priapus*] Juvat hanc rem inlustrare disertissimi Mureti verbis: *Bacchi filius*, inquit, Schol. in Tibull. lib. i. Eleg. iv. 7. p. m. 46. edit. Venetæ Aldinæ m. d. lviii. in 8t. est præclarus iste & virginalis deus. atque ita esse, confirmat etiam versus Antipatri Sidonii:

---- τὰ ὕδ'

novitium esse Lampfacenorum inventum, Homero & omnibus vetustioribus poëtis ignoratum. Omnium verò Bacchi comitum præcipui fuerunt
secun-

---- ---- ταῦθ' ὁ Πρίηπος

Ἵμιν ἐνορχήτης παῖς ἐνέπω Βρομίου.

Orpheus Bacchum, Solem, & Priapum eundem facere videtur. Theocriti scholiastes ait, Priapum esse Naidis, aut Chiones nymphæ, & Bacchi filium: at alios eum cum Baccho eundem facere. Diodorus Siculus (lib. iv. c. vi.) & Pausanias (lib. ix. p. m. 588. v. 23. edit. Hanovienf. M. D. C. xiii.) Bacchô & Venere genitum esse tradunt. Apud Lucianum reperio, eum esse Veneris filium: sed, si etiam Bacchi, næ ille patrem suum haudquaqvàm paternè accepit, qvem, Lampfacci hospitio exceptum, noctu hastâ illâ suâ confodere voluerit. at constat, eum è Luciano non esse Dionysi filium. Ceterum plura de Priapo docet ex Scioppij elegantis Venereæ rei interpretis commentis S. A. Gabbema, not. in Petronii Satyric. p. m. 483. f. edit. Amstelodam. M. DC. Lxix. in 8t. Vide tamen & quæ pro se dicat Scioppius in Amphotidib. p. m. 101. f. Confer & Henr. Kipping. lib. i. Antiquit. Roman. c. iiii. §. vii. p. m. 125. f. Casparem Scioppium Patrem castissimum libidinantium, & rei Veneriæ sollicitum interpretem vocantem. At quod ibi Cœlium Rhodigin. laudat, ac si ille lib. viii. c. xxx. xxxi. totius Mastupatorum ordinis historiam ab Orpheo repetat ac pertexat, adjungereqve jubet Elmenhorstium, in notis ad libr. i. Appuleji fol. 36. in utroqve errat; cum enim Cœlii liber viii. xix. tantum capita contineat, palam erravit vel B. Auctor non inspiciens Cœlium aliqve credens, vel, quod malim, Typographus. Tu, Lector, ne nescias, evolve Cœlii lib. xv. c. ix. & x. At Geverh. ElmenhorstI locum adhuc quæro. In libro sanè i. quem obiter percurri, tale quid mihi non obvenit, sicuti nec in Lipsii notis, (quas ibidem laudat Kipping.) ad German. Tacit. p. 53.

secundum Bacchas, Satyri & Sileni : quos non specie, sed ætate solum differre Græcorum plerique censuerunt. Sileni * Satyrorum erant epistatæ propter grandem ætatem, Bacchi ipsius pædagogi, τεροφοι & bajuli. Satyri ejusdem Bacchi collusores. secuti enim sunt etiam in istis eandem rationem cum eos Libero patri addixerunt, quâ & prius usi in Nymphis & Musis. minus rectè Diodorus † Sículus primò libro, ex quo-

* *Sileni*] Silenus dictus est à συλαίνειν, quod est petulanter & dicaciter ludere. Fingitur reconditæ ac compositæ sapientiæ deus hic Bacchi nutricius vel pædagogus, qui multa sapienter docuit, fuitque, si judicium Ger. Jo. Vossii sequimur, vir pro temporibus illis & naturæ & antiquitatis omnis intelligentissimus. Vide ipsum, lib. I. Theol. Gentil. c. XXI. p. m. 81. b. 82. a. Tertullian. de Pallio, c. 11. princip. it. libr. advers. Hermogen. & de Anima, c. 11. Cononis Διήγησιν apud Photium, Plutarch. lib. de Consolat. ad Appollon. Hinc cum Maro de rerum principiis disputantem indicat Ecl. VI. ebrium quidem illum, ut Bacchi educatorem decebat, sed tamen peritè secundum Epicureorum opinionem de iis (primordiis scil. rerum) canentem; idque in gratiam Quinctilii Vari, qui (Donatò teste) unà cum Virgilio sectæ huic sub Sirone Philosopho operam dedit. Luciano, Tomò 11. Oper. p. m. 710. in deorum Concilio describitur φαλακρός, σιμὸς τὴν ῥίνα ἐπὶ ὀνόματι τὰ πολλὰ ὀχοῦμενος, Λυδὸς οὗτος. Calvinus, simis naribus, plurimum super asino inequitans, genere Lydus. Vide Jul. Cæsar. Scaliger. I. Poëtices, c. IV. p. 22. c. XII. p. 47. lib. III. c. XCIX. p. 380. Lil. Gregor. Gyraldum, Tomò 1. Oper. Syntagm. XV. Historiæ deor. col. 445. f. edit. Lugdun. Batav. M. DC. XCVI. in fol. Euseb. Nirenbergerum, lib. V. Histor. Natural. c. IX. & X.

† Vide hic Joann. Marsham. Can. Chronic. p. 66. ad Secul. IV.

quorundam sententia, in Æthiopia id primum institutum scribit: est enim Græcanicæ vanitatis hoc quoque inventum, res Bacchicas in majus semper attollentium. Verustissimum autem est apud Græcos figmentum de Satyrico genere. ita vocârunt sylvarum & montium ridiculos quosdam semideos: nam ἡμιθεοὶ plerique auctores ascribunt, etsi θεοὶ Hesiodus indiget. Ovidius superis annumerat, videturque separare à semideis: in Ibin, v. 79.

*Vos quoque plebs superûm, Fauni, Satyrique
Laresque,*

Fluminaque, & Nymphæ; semideûmque genus.
sed aliter accipiendum esse hunc locum ex aliis ejusdem apparet. Metamorphoseon primô, v. 192.

*Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyrique, & monticolæ Sylvani.*
ita sæpe Latini poëtæ Satyros Faunis * jungunt, ut classis ejusdem atque ordinis. idem Ovidius in VI. Metamorphosi de Marfya Satyro, v. 392.

*Illum ruricolæ Sylvarum numina Fauni
Et Satyri flêrunt. -----*

Horatius; lib. I. Epist. XIX. v. 3.

---- ut malè sanos

Adscripsit Liber Satyris Faunisque poëtæ,
nôrant Satyros Græci multô prius quàm in Bacchi familiam eos transcriberent: nam in antiquis-

* *Faunis*] Vide Turneb. lib. XXVI. Adversar. c. XIX. p. m. 562. Casp. Barthium ad Scriptores Venat. p. 184. Henr. Kipping. I. Antiquit. Rom. c. IV. §. IV. p. 138. f. & cum primis Cl. Salmas. Exercitat. Plinian. p. m. 294. a.

qvissimis fabularis historiæ narrationibus Satyros reperias nominatos, sed sine Baccho, ut cum refert Apollodorus Satyrum ab Argo Panopta esse occisum, qui Arcadiam habebat infestam: cum Promethei & Satyri colloqvium narrat Plutarchus: aut cum Nauplius, vel alii heroës, habuisse Satyros genitores dicuntur. Notissima etiam est de Marisyæ Sileni infelici cum Apolline certamine historia. meminit & poëta in hymno Veneris IV: ubi cum de Nymphis montium multa dixisset, de Silenorum ac Mercurii cum iisdem consuetudine ista subjicit, v. 263.

Τῆσι δὲ Σιληνοὶ τε καὶ εὐσκοπὸς Ἀργειφόντης

Μίσχοντ' ἐν φιλότῃτι, μυχῷ σπείων ἐροέντων.

De Satyrorum genere varia & incerta prodidēre veteres. itaqve scriptum à Diodoro, librò III. Bibliothecæ, Sileni genus propter nimiam vetustatem penitus ignorari. τὸ Σιληνοῦ γένος ὅθεν ἦν ὑπὸ πάντων ἀγνοεῖται διὰ τὴν ἰαρχαιότητά. de Satyrorum certè satū in Theogonia nihil Hesiodus: qui tamen alibi Oreadibus Nymphis, Hecataï cujusdam & Phoronei filiabus, cum istos, tum Curetes prognatos cecinit. Strabo, lib. x. p. 325. Ησίοδος Ἑκαταίου καὶ τῆς Φορωνέως θυγατρὸς πέντε γενέσθαι θυγατέρας φησίν.

— ἐξ ὧν οὐρεῖαι Νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο,

Καὶ γένος οὐτιδανῶν Σατύρων καὶ ἀμηχανοέργων.

Κουρῆτες τε θεοὶ φιλοπαίγμονες ὀρχηστῆρες.

materni solū generis Hesiodus heic meminit: ut etiam † Ælianus, de Sileno qui à Mida captus

† Vide in eum Æliani locum doctiss. Joach. Kühnii notas, laudantis ibi hunc Casauboni locum, p. m. 201. 202.

ptus scribens librô III. c. xviii. Νύμφης παῖς
 ὁ Σιληνὸς οὗτος, θεοῦ μὲν ἀφανέσερος τὴν φύσιν,
 ἀνθρώπου δὲ κρείττων καὶ θανάτου ἦν. paternum
 Satyrorum genus retulêre quidam ad Deucalionem.
 propterea enim DEUCALIDÆ poëtis
 Græcis sunt dicti. Hesychius: Δευκαλίδαι, Σά-
 τυροι. sunt autem Deucalidæ filii aut nepotes
 Deucalionis Theffali: quos etiam aliâ formâ
 poëtæ Græcorum Δευκαλίωνας nominant: ut in
 Syracusanis Theocritus:

Οὐθ' οἱ ἐτι πρότερον Λαπίθαι καὶ Δευκαλίω-
 νες.

vetus scholium: Δευκαλίωνες, ἀντὶ τοῦ Δευκα-
 λίδαι, ἀπὸ Δευκαλίωνος τοῦ Θεσσαλοῦ. sed &
 Deucalum nominant Græcorum archæologi, à
 quo & Deucalion & omnes Deucalidæ sint orti.
 Alii in ea quidem terræ Græciæ provincia, sed
 non à Deucalione verùm à Centauris Satyros
 volunt esse genitos: utrumque genus διφυές,
 sed diversô modô: utrosque Attici & Iones Φῆ-
 ρας vel Φηρέας appellârunt: de quo mox. Non-
 nus in Dionysiæis, librô xiii.

Καὶ λασίων Σατύρων Κενταυρίδος αἶμα γενέ-
 θλης.

Σιληνῶν τε Φάλαγγα δασυκνήμοιο γενέθλης.
 idem poëta in xiv. Satyrorum patres Silenos fa-
 cit: hos autem Telluris filios. In secundo Bi-
 bliothecæ Apollodori leges, Pholum Centau-
 rum nobilem Sileni & Nymphæ Meliæ fuisse fi-
 lium. en Centauros Satyrorum genitores: en Sa-
 tyros Centaurorum. adeo sunt hæc tradita diver-
 sè. quidni autem? mera enim sunt delirantium
 poë-

poëtarum primò, deinde pictorum figmenta: in quibus nulla potest esse constantia. Absit enim ut putemus extare ullos, aut extitisse unquam, in rerum natura Satyros Silenosve. Sed cum errans aut ludens natura sicut ait Plinius, † hominem aliquando produxisset in lucem cum cornibus, * aut alia deformitate contra consuetas ipsi leges notabilem: paullatim persvasere sibi mortales rerum imperiti, & naturali quâdam inclinatione generis humani ad τερατολογίαν ac rerum mirabilium fictionem & auditionem justâ proni, nasci in sylvis & abruptis montium tale animalium genus: quod commentum pari levitate à posteris & acceptum & variè concinnatum est, atque à prioribus fuerat excogitatum. accessere phantasmata illudentium dæmonum: quorum est unicum studium, mendacia cujuscunque generis pro veris ingerere, & omnibus modis in hominum animis illa firmare. Hæc ita accidisse fidem faciunt similes naturæ lusus, quorum nulla ætas fuit expers. Adductus est ante hos sex septem annos ad Christianissimum regem ex montanis Cenomanorum homo quidam cornutus, cui nomen erat Francisco Trovilluvio. narrabat ille nobis, nulla sibi nascenti fuisse in capite indicia cornu: circa septimum ætatis suæ annum coepisse sinciput erumpente cornu exasperari: quod postea cum ætate auxerat, vervecini modò leviter ἐλκτόν: cujus rei pudore Firmi

† lib. XI. c. XXXVII.

* Legendus hîc omnino est elegans ac eruditus Excellent. Dn. D. Georgii Franci Tractatus Philologico-Medicus de Cornutis, Heidelbergæ editus M. DC. LXXVI. in 4to. Cujus miror diligentiam hunc Casauboni locum præterisse.

mi sive Firmini pagum, natalem sibi locum, adolescens aiebat reliquisse, & in montes Cenomanorum concessisse. ibi inter operas carbonarias ad annum usque xxxv latuit: nihil pari studio cavens, ac ne cui unquam caput aperiret: quod metuebat, ne si res palam fieret pro monstro haberetur, & libertate αὐτοπραγίας adempta circumduceretur. quæ tandem misero fortuna quum evenisset, homo ferox & contumeliæ impatiens, quique deformitatem suam ab agyrtis in occasionem æruscationis esse versam, ægerri-
mè ferret, brevi eò mœrore & indignatione confectus periit. huic si cornu exciperes, nihil quicquam fuit à communi lege animi corporisve humani diversum. cornu verò planè insigne & τεράστιον. durities illi & crassities, quanta solet esse vervecinis, aut caprinis: color fulvus, & omnino qualis comæ & barbæ: nam excepto sincipite, comatus ceteris capitis partibus more aliorum fuit, & barbatus. sinciput verò totum glabritie στιλπνόν: materiâ omni pilorum in cornu absuntâ: quod in dextra bregmatis parte enatum, non extra caput more vervecinorum reflectebatur, sed versus sinistram. unde fiebat, ut extremum cornu in caput incideret: perituum haut dubie & perniciem allaturum, nisi aliquoties fuisset præcisum: quæ ex re maximos & ferè continuos dolores percipere se affirmabat. Non dubito similia portenta primis hominibus occasionem dedisse Satyros & Panes atque Ægipanes fingendi: quæis cum initio cornua solum essent attributa, postea variis figmentis aucta eorum deformitas: ex quo tandem factum, ut omnes monstruosos, aut aliquâ insignes deformitate, vocarent Satyros vel Panes aut Ægipanes.

nes. quinetiam simiæ † turpissimæ bestiæ genus quoddam Satyros dixerunt. Hesychius obscure more suô hæc omnia nos docet, cum sic scribit: σατύροι, μορφῇ ἀπρεπεῖς. quæ verba γενικῶς interpretari oportet, & quàm latissimè extendere. atque ita accipere debes apud Plinium, lib. v. c. viii. lib. vi. c. xxx. extr. & alios Geographos * qui tot locis Satyros & Ægypanas commemorant. Non excidère tamen nobis, quæ de veris Satyris scriptores maximi, Plutarchus †† & B. Hie-

† Satyros & Sphinges sub simiis recensent Plinius, lib. viii. c. liv. extr. De iisdem accipiendus est & locus lib. vii. c. ii. cum ait: Sunt & Satyri sub solanis Indorum montibus (Cartadulorum dicitur regio) perniciosissimum animal: tum quadrupedes, tum rectè currentes humanâ effigie, propter velocitatem, nisi senes aut ægri, non capiuntur. Ubi Dalechampius: In vasto Oceano repertos Satyros ab Euphemo Care in insulis, quas Satyridas vocant, Pausanias narrat, lib. i. p. m. 41. ruffos, caudis, non minoribus quàm equorum, salacissimos ut qui mulierem expositam & anteriore Venere & posteriore vexârint petulantissimè. Solin. Polyhist. c. xxx. (al. xxvii. al. xl.) extr. de Simiarum generibus exponens: Sunt & quas vocant Satyros, facie admodum gratâ, gesticulatis motibus inquieta. Hasque Dionysium in deliciis habuisse sicut & hodie à magnis & principibus viris fieri videmus, non desunt, qui putent. Diodor. Siculus, lib. iii. Biblioth. καὶ σατύρους φασὶν αὐτὸν (Διόνυσον) περιάγεσθαι, καὶ τοὺς ἐν ταῖς ὀρχήσεσι καὶ ταῖς τραγωδίαις τέρεσθαι καὶ πολλὴν ἡδονὴν παρέχεσθαι τῷ θεῷ. Confer Nostrum Casaubon. in Theophrasti Character. p. 166. f.

* Vide & Solin. c. xxxiv. extr. Salmas. in Exercitationib. Plinian. p. 585. b.

†† Plutarchi locus est in Sylla, Tom. i. Oper. p. m. 468. D. E. edit. Lutet. Paris. m. dc. xxiv. & ita habet: Σύλλας δὲ διὰ Θετταλίας καὶ Μακεδονίας καταβὰς

B. Hieronymus ** (nam aliorum οὐδείς λόγος)
me-

ἐπὶ θάλατταν, παρεσκευάζετο χιλίαις ναυσὶ καὶ διακοσίαις
ἐπὶ Δυρράχίου διαβάλλειν εἰς Βρεντέσιον ἢ δὲ Απολωνίαν
πλησίον ἐστὶ, καὶ πρὸς αὐτῇ τὸ Νύμφαιον, ἱερὸς τόπος,
ἐκ χλοερᾶς νάπης καὶ λειμώνων ἀναδιδούς πρὸς πηγὰς
σποράδας ἐνδελεχῶς ῥέοντος. ἐνταῦθα φασὶ κοιμώμενον ἀ-
λῶναι σάτυρον, οἷον οἱ πλάττει καὶ γραφεῖς εἰκάζουσιν.
ἀχθέντα δὲ ὡς Σύλλαν, ἐρωτᾶσθαι δι' ἐρμηνέων πολλῶν ὅστις
εἴη φθελγόμενον δὲ μόλις οὐδὲν συνετῶς, ἀλλὰ τραχεῖαν
καὶ μάλιστα μεμιγμένην ἵππου τε χρεμελισμῷ καὶ τρά-
γου μηχανισμῷ φωνὴν ἀφέντος, ἐκ πλαγέντα τὸν Σύλλαν ἀ-
ποδιοπομπήσασθαι. Sylla hinc, per Thessaliam & Ma-
cedoniam itinere ad mare factō, instituit mille ducentis navi-
bus traducere ex Dyrrachio exercitum Brundisium. Prope
Dyrrachium est Apollonia, & in vicino Nymphæum, sa-
cer locus, qui ex virenti valle & pratis ignis venas disper-
sas perpetuò manantis eruclat. Ibi stratum somnò Satyrum,
qualem plastæ & pictores adumbrant, ferunt captum. Ad-
ductum ad Syllam percunctatos multos interpretes, quoniam
esset: quum vocem tandem edidisset, non quidem humanam
vel claram, sed asperam & omnino ex hinnitu equi &
hirci balatu confusam, obstupuisse Syllam & monstrum a-
versatum. Pausanias in Atticis de Satyris sententiam,
scribit Joh. Baptista Pius, annot. poster. c. CLXXV. sic
concepit: Equidem de satyris cūm aliquid amplius scire cu-
perem, quàm alii tradiderunt, unius rei causā cum multis
loquutus sum. Euphemus tandem vir (a) nec ignobilis hæc
mihi recensuit. quòd (b) cūm in Italiam navigaret, vento-
rum impetu decursum (c) deiecit & in exteriorem Ocea-
num, quò nondum aliquis navigavit, delatum. ibi esse in-
sulas multas desertas, quæ ab hominibus agrestibus incolun-
tur. aliis, ut agebat, insulis nautæ appellere volebant; quo-
niam autem in eas appulsi, incolas experti essent. Sed tunc
etiam præter eorum (d) voluntatem ventis eò adacti sunt.
insulæ à nautis satyrorum (e) appellantur. Incolæ sunt cor-
pore caudas in imo dorso habentes, non multò equidem (f)

minores.

memoriæ prodiderunt: sed profectò etiam illorum

minores. Hi cùm primum eorum adventum sensissent, è vestigio nullâ editâ voce occurrerunt, ac mulieribus, quæ in navi erant, manus iniecêre. Demum nautæ trepidi mulierem barbaram in insulam dimiserunt; in quam Satyri non tantùm, quæ mos est, sed omni corporis parte libidinem exercuerunt. Hæc in Face artium liberalium alicubi corrupta sunt, quæ Matth. Martinus col. 3414. Etymolog. edit. Bremens. M. DC. XXIII. in fol. ita emendat. (a) in Pausania est *Euphemus* Car. (b) se pro quòd. (c) deorsum (d) suam (e) in Pausan. *Satyrides*. (f) lege *eqvinis*.

** Hieronymus in vita Paulli Eremitæ scribit: S. Antonium inter quandam saxosam convallem incidisse in quandam haud grandem homunculum, aduncis naribus, fronte (ita describit) cornibus asperatâ, cujus extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Interrogatum, quis esset, respondisse, Mortalem esse & unum ex accolis Eremiti, quos variò delusa errore gentilitas, Faunos Satyrosque & Incubos vocans, colat, legatione fungi gregis sui, precarique, ut pro eo communem Dominum deprecetur, quem pro salute mundi venisse cognoverint, &c. Finitâ narratione subjungit Hieronymus: Hoc ne cuiquam ob incredulitatem scrupulum moveat, sub Rege Constantino, universò mundò teste, defenditur. Nam Alexandriam istiusmodi homo vivus perductus, magnum populo spectaculum præbuit, & postea cadaver exsangve, ne calore æstatis dissiparetur, sale infusò, Antiochiam, ut ab Imperatore videretur, adlatum est. Hæc ille. Sed recte Casaubonus hîc statuit, quidquid de Satyris legimus, ex Poëtarum pictorumque fingendi licentia originem ducere: nihil hujus reverà in rerum natura existere: at si quid visum ejusmodi fuerit, vel illudentis Dæmonis phantasma, vel naturæ lusum fuisse. Nam, ut est procax natura, potest quandoque hominem cornutum, fortè & capripedem producere: sed totos greges, & genus hujusmodi legitimum

rum narrationes commodâ interpretatione, sicut ostendimus, sunt adjuvandæ. quamquàm ne sic quidem negari potest, veris falsa esse admixta & *τεγατῶδη*, quæ nullam fidem mereantur. illa verò palàm falsa & impudenter ficta, quæ pro veris asserit scriptor quovis poëta fabulosior Philostratus, in sexto De vita Apollonii. verum de his fatis: nunc eò referamus orationem unde est egressa. Quàm incertæ sunt auctorum sententiæ super origine Satyrorum & Silenorum, tam sunt Grammaticorum de ratione illorum nominum fluctuantes opiniones. ridiculum est quod multis veterum placuit, dictos esse *σατύρους παρὰ τὸ σεσηγέναι*, quod more iridentium detortò ac depravatò vultu essent: id enim est *σεσηγέναι*, ut explicat Galenus: vel ab irrifu & cachinnis. nam

mum creare, de quo ille Antonianus Satyrus referebat, verosimile non est. Atque si dentur maximè, non voce humanâ tamen, sed belluinâ, ut ille à Sylla captus Satyrus, loquerentur, nec nostrum sermonem intelligerent, degentes perpetuò inter feras. Jam remoti ab omni consortio penitus & literarum ac disciplinæ, quam Dei, quam humanarum rerum habere possint notitiam: ut sciant, quid Christiani credant ac sperent, quid erret colatque gentilitas; eaque quos Satyros Faunosque ac Incubos vocet. Profectò aut figmentò inani deceptus Hieronymus fuit, temerè credens; aut spectrò illus Antonius. Jam ille ad Constantinum adlatus Satyrus, procul omni dubio monstrum fuit, in quo lusit natura ac legem suam migravit. Plutarchus autem non adfirmat, sed refert famam. *Φασι* enim ait, id est, dicunt, ferunt. Quò ferè uti solent Historiarum conditores, cum de rebus exponunt, de quibus ipsi dubitant. Adde Thuan. lib. cxxiii. Elegantissimumque Dn. Gilbert. Cuperum, lib. i. Observat. c. xii. extr.

nam etsi ingenio & imaginibus plerisque Saty-
 rorum etymum convenit, quorum erat proprium
 τὸ σιμὰ σεσηρότας μυχθίζειν, ut loquuntur poë-
 tæ: non tamen admittendum, quia caret analo-
 giâ, cujus semper præcipua habenda ratio. pro-
 babilius alii, quia Satyros in Venerem pronos
 credebant, à voce σάθη, quæ eam partem signi-
 ficat quâ viri sumus, unde σάθωνες, *bene vasati*,
 σατύρους derivârunt: non quasi *sathunos*, quod
 ineptè scribitur apud Macrobium, lib. I. Satur-
 nal. c. VIII. extr. quum lingua Græca eam for-
 mam non agnoscat: sed quasi *satheros*. rara qui-
 dem formatio, sed quæ exemplò non careat:
 nam ut ab ἄλμη ἄλμυρός: sic à σάθη σαθύρος,
 & corruptione literæ unius σατύρος, *libidinosus*.
 Hesychius σατύραν, καταφερῆ: nempe πρὸς τὰ
 ἀφροδίσια. meliùs verò σατυράν, accentu in po-
 stremam retractò: ita enim exigit analogia, quan-
 do est nomen prædicationis: cùm autem transit
 in aliam formam, tum mutatur accentus. Σατύρα,
 nomen scorti apud Athenæum. sic etiam Σάτυρος,
 cùm pro Satyro accipitur. quamobrem non re-
 merè elevanda fides huic veriloquio. etsi non mi-
 nùs probabilia possunt afferri alia. imo fortasse
 veriùs est, sicut de vocibus κωμῳδία & δράμα
 docet philosophus, Dores illas sibi vindicasse:
 ita hoc quoque vocabulum proprium eorum Do-
 rum initiò fuisse. σάταρ enim aut σάταρ in illo-
 rum dialecto ludere * significabat: unde & δια-
 παί-

* *Ludere*] Egregiè hæc explicat Heinsius, lib. I. de
 Satyra Horat. p. 12. quare & verba ejus adpono. Sicut,
 inquit, Satyros, actores, & qui eò genere ludorum oble-
 ctabant,

διαπαίζειν, Lacedæmonii usurpârunt. Hesy-
chius διασάτης, διαπαίζειν, Λάκωνες. Juvat
conjecturam nostram. quod Attici & Iones
Satyros vocârunt Φῆρας five Φηρέας, ut apud
Hippocratem observat Galenus. Sic in Euripi-
dis Cyclope Ulysses satyros vocat Φῆρας illô ver-
fu:

Etabant, ita σατυρίδην, ἀντὶ τοῦ παίζειν, hoc est, ludere,
ii ipsi Lacones, quibus vocem Σατύρας adscribit Hesychius,
dixerunt. Unde Ὁ διασαυρίδην, διαπαίζειν, Λάκωνες,
apud eundem legitur. Quod Ὁ postea secuti sunt alii. Hinc
Σαυριστής. Glossæ veteres, Σατυριστής, ὁ σκηνικός, ludio.
Unde apparet, tam in scena, quam extra eam, σαυρίζειν,
pro ludere, usurpatum fuisse. quemadmodum Satyricum non-
nulli drama, τραγωδίαν παίζουσιν dixerunt. Demetrius,
cujus De interpretatione extat libellus: οὐδὲ ἐπενοήσκειν ἂν τις
τραγωδίαν παίζουσιν. ἐπεὶ Σάτυρον γράφει ἀντὶ τραγω-
δίας. Ubi nota Satyrum vocari drama. Sed quid dubita-
mus? cum poeta vetus Dioscorides, παίγνια ἀν' ὕλαν, id est,
ludos sylvestres, eos dixerit ad verbum.

Θέσπιδος εὖρεμα τοῦτο. τὰ δ' ἀγροῖωτιν ἀν' ὕλαν
Παίγνια, καὶ κώμους τοὺς δὲ γελοιοτέτους
Αἰσχύλος ἐξύψωσε.

Et Dionysius Halicarnassensis, ludiones, qui in triumphis Ro-
manorum dicaces jocos effundebant, Σατυριστὰς; ipsos au-
tem ludos, παιδίαν Σατυρικὴν ἢ. e. ludum Satyricum
vocavit, lib. vii. Rursus, ut Σατύρους, ludiones, Ὁ ad
oblectandum factos καὶ φιλοπαίγμονας, ita feminas, Σα-
τύρας dicebant. Unde meretriculæ apud Athenæum nomen,
non tam à lubricine, quam à morum lepore Ὁ venustate,
adhæsit. Et Σατυρά, tonô mutató, quæ huc inclinaret, Ὁ
hâc indole esset. A quo fortè Christianus poeta Elpidius,
σατυροῦν, pro σαυρίζειν, formare potuit, qui poeticos Sce-
nicosque lusus suos (puta Comædias) σατυρώματα vocavit.
Ita enim scribendum:

Hinc etiam nostro nugata est Scena dolori,

su : Σιγάτε πρὸς Θεῶν , Θῆρες , ἡσυχάζετε &c.
 etiam poëtarum principi Φῆρες sunt Centauri,
 quibus fuit cum Satyris commune genus, ut pro-
 bavimus. quàm bene Satyris hoc etymum con-
 veniat, sciunt qui meminere Φιλοπαίγμονας
 à poëtis eos vocari, & semper ludibundos indu-
 ci. Quoniam verò antiquissima quæque Græco-
 rum verba Hebraicæ sunt originis, sicut liquidò
 probamus alibi: non absurdè aliquis putet σα-
 τύρους

*Garrula mendosis fingens Satyromata musis,
 Falleret ut trepidos cantatrix pagina questus.*

Sicut Græcus γελοιοτέρους κώμους Satyros vocavit. Nisi
 planè aliud agimus, ludicrum poëma ac facetum describit.
 Hinc Latini, quod nemo observavit, Satyram, ludum con-
 vertunt. Et Persius, ingenuum ludum, interpretatus est,
 Sat. v. v. 15.

----- pallentes radere mores

Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.

Quæ ὀνομαστώδης Satyræ est definitio, Horatius, 1. Sermon.
 Sat. x. v. 37.

----- hæc ego ludo,

Quæ nec in æde sonent, certantia iudice Tarpa,

Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.

Ludere, est σατυρίζειν. Ideoque dixit, extra Scenam. Ne
 sit ambiguitas. Sanè Satyra, est ludus. Neque aliter Se-
 neca interpretatus est. Vera etenim libelli, quò Satyricè
 Claudius tangitur, inscriptio, Α' ΠΟΚΟΛΟΚΥ' ΝΘΩ-
 ΣΙΣ, Sive Ludus in Claudium Cæsarem. Ubi Ludus
 est Satyra. Et quid libellus iste, nisi Satyra? Hæc Hein-
 sius. Glossas, quas adducit, invenies in Cyrilli cal-
 ce. Elpidius verò prænomine Rusticus fuit Boëthii æ-
 qualis, adlatusque locus legitur in Carmine de Christi
 Jesu beneficiis. Vide quæ diximus in extr. præfat. Fascis
 nostri 11. p. 38.

† Sa-

τύγους quasi סַטוּרִים saturim † esse dictos, qui
in

† Saturim] Satyrorum vocabulum, auctore supra laudatō Dan. Heinsio, lib. 1. de Satyra Horat. p. m. 10. Vel Liberi ministros, vel personas quæ hos referebant, prius notat. Posteriori modo accipere, qui τὸ Σάτυρος, χορευτὴς interpretantur. Prioris originem, rectè, ut arbitror, à voce סַטַר satar, maximus vir Casaubonus deduxit. Non quòd lateant plerumque in rupibus, sylvis, aut antris modò, sed, quod verisimile sit, malos illos genios, lubricinis ac fœditatis suæ conscios, à Deo se abscondidisse. ut parentes nostros primos, fœdissimi peccati reos. Nam & ibi eā voce usus est Moses, Gen. III. 8. 10. Quamquàm tales genios aut Deos סַטַרִים seirim à villositate & pilis propriè Hebraei dicunt. Quod Hellenistæ δαίμονια reddunt. quasi Chaldaicum שַׁרִי vel שַׁרִי, quod est ipsum genus, expressissent. Ita apud Esaiam, c. XIII. 21. δαίμονια ὀρχήσονται ἐν αὐτῇ. Nam saltare, Satyrorum proprium. Lancem, quam saltantes uvis aliisque fructibus refertam ostendebant, voce Laconicā Latini Σάτυρον dixerunt. Hesychius, Σάτυρος, σάτυρος βοτάνη, πᾶσι δένδρῳ. Varro Quaestionibus Plautinis, Saturia est, ubi uva passa, & polenta, & nuclei pinei, ex mulso conspersi, &c. Unde a Romanis, tum ad leges tum ad alia miscella ea vox translata est. Querunt viri summi, quomodo vox Græca Romam pervenire tum potuerit: qui & Latinam esse, cum de Hesychio non cogitarent, mordacitè defendunt. Quibus veteres pro nobis hinc respondent: qui Sabinos, Lacedæmoniorum colonos faciunt. Quod nec auctor gravissimus Plutarchus negat; & poëtæ testantur: qui, nunc Oebalios, nunc Amyclæos, nunc Theramnæos, (quæ Lacedæmoniorum sunt nomina,) Sabinos vocant. Sabinos autem ab initio transisse Romam, nemo est qui nescit. Quid mirum ergo, si vox unica? Et in primis sacra, aut in sacris usurpata. quas constanter omnes gentes præ reliquis servare immutatas solent. Quò ipso Dionysius, Græcos, non Barbaras fuisse gentes docet (quod existimabant alii) quæ Romam primò convenerunt. Quid quod illi ipsi viri magni,
alibi

in speluncis atque montibus latere putabantur, unde in hominum conspectum raro venirent. sic hant dubiè ab eadem radice *μυστήριον* vox derivata Græcis: non ut nugacissimi eorum scribunt Grammatici, *μυστήριον* τῆς ἐστῆς. *מסתור* *mistor*, sive *mistur*, res aut locus absconditus. induc hoc verbum formatione Græcanicâ: fiet *μυστήριον*

alibi plerasque Sabinorum voces Doricas, hoc est Græcas, fuisse docent? cum ipsi è Peloponneso orti essent. Unde vox *Atta*, à quo *Atta Clausus*: unde *Nero*, quæ est *νεύρων*, & similes. Ut omittam jam Decemviros tot ante annos quàm ullius Satyræ sit mentio, Græcas Romam attulisse leges. Atque ita puram putam Græcam esse vocem obinemus. Hactenus Heinſius, cui, dum ait vocem *מסתור* in primorum nostrorum parentum Moſen usurpare historia, memoria imposuit, legitur enim ibi *מסתור*. Habetur autem Gen. iv. 14. de Caino *מסתור*. Confer Königii notas in Ælian. Var. Hist. lib. iii. c. xl. p. m. 239. ubi hanc Casauboni sententiam in epitomen misit: & Ger. Jo. Vossium, cujus è lib. ii. Institut. Poët. c. xix. §. 3. p. m. 93. f. hæc do verba: Fortasse Satyris nomen est à *מסתור*, i. e. abscondere, occultare. Quemadmodum & ab eadem origine est Saturnus: q. d. Latius, vel Latinus: unde & uxor ejus Ops Latia dicta est: & eadem est Latium, ac Saturnia tellus. Satyris verò hoc nomen ex eo fit, quia viverent in sylvis, ac locis solis, & desertis. Vel erit *Σατύρος* ab Hebræo *שעיר* *sahir*; quod idem ac Satyrus. Proprie quidem notat villosum, seu pilosum. Verùm Satyris accommodata ea vox, quia hircorum facie apparerent, hirsutique essent. Chaldaus interpres *שערין* ferim vertit daemones. Nempe quia pro diis colerentur à gentibus. Ita & *ישעירין ירקו-שם* *usehirim jerakku scham*; in LXX est, *καὶ δαίμονια ἐν αὐτοῖς ὀρχήσονται*. ac daemonia ibi saltabunt. Sed apud Aquilam *καὶ αὐτοὶ λείπονται* est *τετραχῶντες* pilosi, saltabunt.

στάριον five μυστήριον. sunt & aliæ Hebræorum
 dictiones, unde etymum Satyrorum peti bellissi-
 mē qveat: quæ ne agyrtarum more βεκκεσελη-
 νίζειν videamur, missa facimus. Silenorum no-
 men variè scribitur Græcis: Σειληνός, Σιληνός
 aut Σιλληνός & Σειλινός. varietati scriptionis oc-
 casionem præbuit, partim ratio nominis, quam
 aliter atqve aliter antiqui Grammatici explicant,
 ut videre est in Etymologico Magno: partim
 poëtæ ipsi, qui primam ejus nominis interdum
 corripuerunt, sæpius produxerunt. cum, in me-
 dio apud unum Suidam, & qui sunt ab eo mu-
 tuati, legere memini. verba Suidæ: Σειληνός,
 ὁ Διονύσιος, παρὰ τῷ σείεσθαι ἐν τῷ ληνῷ. Σεί-
 λινος δὲ ὁ γέρων διὰ τὸ σείεσθαι ἄλις. mirum
 Grammatici acumen in posteriore etymologia:
 in qua γέρων non quemvis senem significat: sed
 Satyrum senem, hoc est Silenum. ubi autem le-
 gerat σειλινός cum jota in medio? non enim ita
 scribi solet. Falsò verò existimavit hic criticus,
 Sileni nomen cum Libero patri attribuitur, ali-
 ter scribendum quàm cum ipsius ministris. atqvi
 diversæ dictiones non sunt, verum una atqve
 eadem. Græci enim poëtæ Libero patri appel-
 lationes communicârunt ministris ejus proprias,
 & vice versâ. σαβός propriè est Bacchus, deus
 vini & ebrietatis. ab Hebræo סבא saba, ἐμέ-
 θυν. סבא μέθυσος, ebrius, aut potator. σάβοι
 tamen etiam οἱ πρόσπολοι Dionysiaci dicuntur.
 Plutarchus Symposiacorum librô iv. probl. ulti-
 mō: σάβους καὶ νῦν ἔτι πολλοὶ τοὺς βάκχους κα-
 λοῦσι. contra, Satyrum appellavit ipsum deum
 in-

incertus poëta qvi acrostichide illum celebravit :
 σκιρτητήν , σάτυρον , σεμεληγενέτην , σεμελήα.
 Lenæum quoque Bacchum ιδίως vocârunt , &
 Bacchi item comites. Philostratus Imaginibus ,
 in Ἀνδριοι. σατύρους δὲ ἀναμίξ καὶ Ληναίους ἄγει
 Διόνυζος καὶ σειληνοὺς. ipsum quoque Bacchi no-
 men ab eadem consuetudine tribui illi cœpit :
 nam propriè βάκχοι sunt orgiastæ & ministri.
 Clemens Alexandrinus : Διόνυσον Μαινόλην ὀρ-
 γιάζουσι βάκχοι. Orpheus in hymno Sileni.
 Νᾶϊσι καὶ βάκχοις ἡγούμενε κιτλοφόροις. sic ac-
 cipiendum in proverbio , * πολλοὶ μὲν νερθηκο-
 φόροι , παῦροι δὲ τε βάκχοι. in Dionysiacis so-
 lennibus , puta in phallagogiis , sacris trietericis ,
 Jacchi exagoge , similibusve pompis , multi ar-
 reptô thyrsô aut ferulâ προσκαίρους se præbebant
 Liberi patris orgiastas : nec solùm viri , sed et-
 iam honestæ matronæ ac virgines. lege Diodo-
 rum Siculum , librô III. sed hi θυρσοφόροι aut
 νερθηκοφόροι solùm appellabantur ; at qvi orgia
 jugiter & legitimè curabant , neque à suscepto
 ministerio recedebant : hi non solùm nartheco-
 phori dicebantur , sed νερθηκοφόροι βάκχοι.
 Themistius oratione primâ : τῷ οὐ κατὰ νόμον
 μεμνημένῳ τὸν νερθηκοφόρον Βάκχον ἡγεῖσθαι οὐ
 συγ-

* I. e. plures thyrsiferos , paucos est cernere Bacchos.
 Cui respondet & illud ? Πολλοὶ θριοβόλοι , παῦροι δὲ τε ,
 μάντιες ἄνδρες. Plures thriobolos , paucos est cernere vates.
 Vide Erasmi in Adagiis , p. m. 652. (nam 658. est
 menda typographica) b. edit. Francof. M. DC. XLVI.
 in fol.

συλχωρεῖ τὰ μυστήρια. In Orphei hymnis et-
 iam Mercurius Chthonius appellatur, Βάκχος.
 Ἑρμῇ Βάκχε χοροῖο Διωνύσοιο γένεθλον. sanè Bac-
 chi infantis educatorem quidam prodiderunt fu-
 isse Mercurium. Plinius, librò xxxiv. c. viii.
 de nobilibus statuariis artificibus: *Cephisodori duo*
fuere: prioris est Mercurius, Liberum patrem in in-
fantia nutriens. sed hoc menti versus istius non
 convenit: pugnat enim manifestò cum ea sen-
 tentia vox γένεθλον. vult enim poëta Bacchum
 Mercuriò priorem, & generis illi fuisse aucto-
 rem. quare non potest huc pertinere quod ex
 Plinio dicebamus: sed & locutio insulsa: nam
 quid est, χοροῦ Διωνύσου γένεθλον? Lego verò
 Ἑρμῇ Βακχεχοροῖο Διων. γέν. peculiaris est Or-
 phei huius vox Βακχέχορος, quasi dicas Βάκχε
 χορευτά. idem poëta alibi: τιμὰς ἐν μακάρεσσιν
 ἔχεις Διόνυσσε χορευτά. sed nomen Βακχέχορος,
 ut alia item quàm plurima, alibi quàm apud
 Orpheum non legas. imitatus est eleganter in
 novanda ea dictione vetustissimam Bacchi appel-
 lationem Βακχέβακχος, quam heroici metri
 lex non admittebat. ita Liberum patrem in ipsis
 orgiis & mysteriis vocabant. Hesychius: Βακ-
 χέβακχος, ὁ Διόνυσος οὕτως ἐκαλεῖτο ἐν ταῖς
 θυσίαις. extat & apud comicum. certum verò ex
 multis veterum testimoniis plerasque res in sa-
 cris, aliis nominibus quàm vulgo dicerentur,
 fuisse appellatas. ejusmodi vox fuit Βακχέβακχος:
 quam ut diximus, venustè Orpheus est imitatus,
 cum Liberum patrem Βακχέχορον nominavit.
 idem in hymno Palæmonis,

Σύντροφε Βάκχε χοροῖο Διωνύσου πολυγυθοῦς.
 heic quoque idem mendum : nam scribendum
 βακχεχοροῖο Δ. Ac de Dionysiaco quidem choro
 haftenus. Quod autem dicebamus persuasum ve-
 teribus fuisse reconditam nescio quam sapientiam
 Satyrico generi inesse : ejus rei multa sunt argu-
 menta. Notissima est apud Græcos historia de Si-
 leno à Mida satyro quondam capto : qui miran-
 da quædam & omnibus † ignota illum docuerit.
 ostendebatur in Phrygia non procul Celænis fons
 quidam, Xenophonti visus & narratus in primo
 Ἀναξασ. ubi captum dolō Silenum, quum locō
 aquæ vinum esset infusum, fama publica tene-
 bat. plurima autem apud Midæ aures, ut ait do-
 ctor Afer, philosophatum esse hunc Silenum, pro
 certo habitum. quale illud apud M. Tullium in
 primo Tusculanarum, c. XLVIII. *Fertur de Sileno
 fabella quædam : qui cum à Mida captus esset, hoc ei
 muneris pro sua missione dedisse scribitur : docuisse re-
 gem, Non nasci homini longè optimum esse : proximum*

D 2

autem

† Nimirum, quod & suprâ p. 33. monuimus, Si-
 lenus veteribus ubique introducitur divinæ & humanæ
 sapientiæ rerumque gravissimarum doctrinâ præditus ;
 quod vel ex isto Bacchylidis patet : ὡς ἀπὸ Σειληνοῦ εἰρη-
 μένον, quasi à Sileno pronunciatum, eâdem significatione,
 quâ tritō proverbio ajunt : è tripode dictum. Hanc ῥῆσιν
 laudati Auctoris, neglectâ interpunctione, cum sequen-
 tibus malè conjungere Scaligerum in Aufon. Lection.
 lib. II. c. XVIII. dudum observavit doctiss. Joach.
 Kühnius, not. in Ælian. Var. Hist. lib. III. c. XVIII.
 p. m. 202. ubi de Sileno adducit agentes Synesitima
 in Calvitii encōmio, p. 68. Xenophont. lib. I. de Ex-
 pedit. Cyri, & Etymologic. in Σειληνός. Euseb. III.
 Præparat. Evang. p. III. & de varia scriptione vocis
 Σειληνός nostrum Casaubon.

autem quàm primum mori. sed & de rebus physicis arcana quædam à Sileno Midam κατηχηθῆναι, auctor Theopompus Chius, & ex eo alii multi. in his Strabo, Tertullianus, Ælianus, lib. III. Var. Hist. c. XVII. & Philostratus. itaque doctissimus omnium poëtarum Virgilius, carmen de principiis & conditu rerum & vetustissimis rebus aliis scripturus, Sileno potius quam aliî ulli de tantis rebus differendi parteis attribuit: quod qui temere à prudentissimo vate putant factum, imperiti sunt, atque inepti. Midam verò etiam ipsum de Satyrorum genere fuisse, Philostrato, aliisque placet. plures virum faciunt, Phrygiæ regem, ex Herodoto & poëtis notissimum. Silenorum igitur jocos & dicta in speciem ludicra, abditum intus sapientiæ nucleum continere existimabant: unde manavit proverbium σιληνικὸν ἢ σατυρικὸν δρᾶμα, quod apud Platonem legi antea ostendimus, exposuimusque. ab eadem pervasione etiam mos ortus artificum Atheniensium: qui pulcherrimis deorum figillis, Veneris, Cupidinis, Gratiarum ac similium, simulacra turpissima deformium Silenorum circumdabant, eâ arte elaborata, ut claudi recludique possent: clarissimè hōc modò quid de Silenis esset judicandum significantes: quantumvis & forma ipsorum pareret ridicula, & mores quoque petulantes ac procaces. Synesius, epistolâ CLIV. de scripto quodam suo loquens gravissimi argumenti, sed Socraticæ dissimulationis pleno: ὅστις οὐκ ἀγύμναστος, inquit, ἐπιφωράσαι τι καὶ πρὸς ὄψιν θεῖον ὑπὸ φαυλοτέρῳ κρυπτόμενον σχήματι, ὥσπερ ἐποιοῦν Ἀθηναῖοι οἱ δημιουργοί, Ἀφροδίτην καὶ χάριτας καὶ τοιαῦτα κάλλη θεῶν ἀγάλ-

ἀγάλμασι Σειληνῶν καὶ Σατύρων ἀμπίσχοντες, τοῦτον οὐ λήσεται τὸ γράμμα. suum verò Platonem in his est imitatus Synesius: nam in Convivio illius comparatur Socrates, τοῖς ἐν τοῖς ἐρμολυφείοις Σειληνοῖς καθημένοις, οὓς τινὰς ἐργάζονται οἱ δημιουργοί, σύριγγας ἢ αὐλοὺς ἔχοντας· οἱ δὲ διχάδε διοιχθέντες, φαίνονται ἐνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες Θεῶν. ibidem & Marſyæ Satyro quàm simillimus esse Socrates longâ oratione probatur. Marſyam autem Satyrum sive Silenum ingenio atque temperantiâ excelluisse, narrat & argumentis firmat Diodorus in tertia. Superest jam ut de Satyrorum forma & eorum ingenio aliquid dicamus: quando in his vel præcipua est ratio posita, cur sint initiô in hanc poësim induciti Satyri. Occurrit verò hōc locō dubitatio non dissimulanda: sintne iidem Sileni ac Satyri an non? & siquid differunt cuiusmodi sit ea discrepantia? Fuere quī nullum omnino inter hos discrimen ponerent, nisi quòd satyrorum appellatio sit recentior, Silenorum antiquior. Nican-dri scholiastes ad Alexipharmaca: οὓς ἡμεῖς Σατύρους λέγομεν, οἱ ἀρχαῖοι Σιληνοὺς ἐκάλουν, ἀπὸ τοῦ σιλλαίνειν ὃ ἐστὶ λοιδορεῖν. extat sane apud Homerum vox Σιληνός, ut antè p. 35. observabamus: Σάτυρος verò dictio nusquam apud illum invenitur. an hoc spectarit criticus iste, nescio. sed quam hīc in vocibus differentiam statuit, alii omnes in ipsis personis: ut Sileni sint, satyri senes: satyri, juvenes Sileni. Auctor Etymologici: Σειληνοὶ λέγονται οἱ γέροντες τῶν Σατύρων. Servius in illud Ecl. vi. Virgil. v. 14. Chromis & Mnasyllus in antro Silenum pueri, notat:

nonnulli, PUEI, non absurdè putant dictum, quia Sileni priusquam senescant Satyri sunt. utrisque ergo pro ætate attributa ministeria: Silenis, ut essent τροφῆς & paedagogi Bacchi, quò nomine eos vocant Diodorus Siculus, Synesius, Julianus in Cæsaribus, alii: satyris, ut puero essent συμπαιστρος, & facetiis illum demulcerent: Plato in epigrammate de Satyro.

Θέλγω δ' ἡμερόεντα νέον περὶ κώματι παῖδα.
 sed quia non genere, verùm ætate solùm eos distinguebant, nullò discrimine per sæpe has voces usurpârunt, eundemque satyrum & Silenum promiscuè dixerunt. Marfyas † Herodoto *, Straboni ††, & plerisque omnibus, Silenus est: alii Satyrum nominant. Ovidius in ejus fabula, lib. vi. Metam. v. 383.

---- exitium Satyri reminiscitur alter.

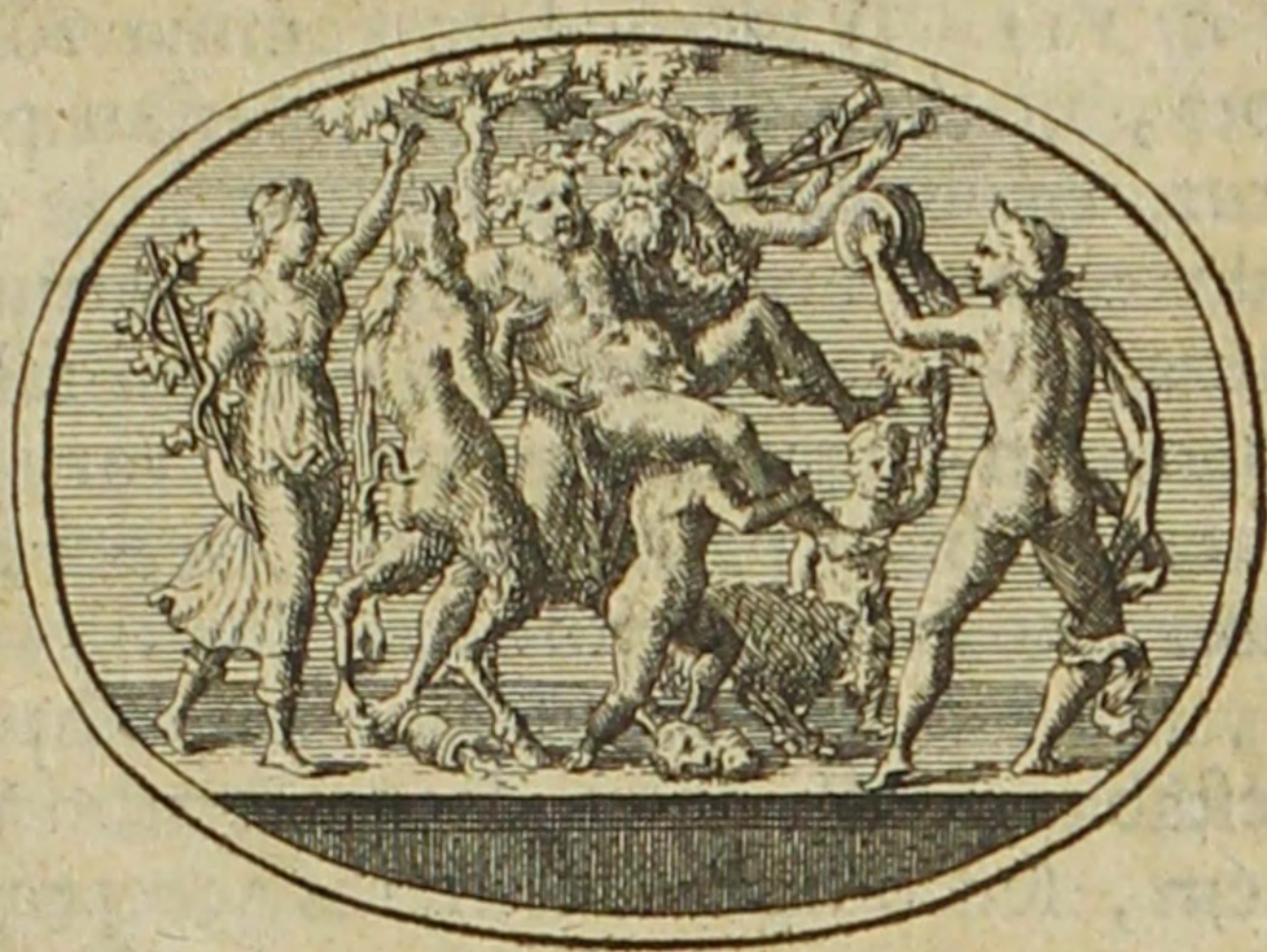
extat Alcæi epigramma εἰς στήλην σατύρου, & in eo hic versus: Ως πρὶν ἀπανθήσεις νυμφογενὲς σάτυρε. Satyrus hic est Marfyas. contra, is qui ad Midam est adductus, omnium consensu Silenus fuit: reperias tamen qui Satyrum appellat. Maximus Tyrius sermone xxx. Ἀνὴρ Φρυγῆς, ἀργὸς τὸν

† Marfyas] De hoc multis agit Cl. Salmas. Exercitation, in Solin. p. m. 584. b. f.

* Lib. vii. de Celænatum urbe: ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκήσας ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται.

†† Σειληνὸν καὶ Μαρσύαν, καὶ Ὀλύμπου συνάγοντες εἰς ἐν καὶ εὐρετὰς αὐλῶν ἱστοροῦντες. Sic & Euphorion apud Athenæum, lib. iv. Τὴν δὲ πολυκάλαμον, Σιληνὸν Μαρσύαν, τὴν κηρόδετον, ut legendum putat, quod hætenus, ipsò laudante Salmasiò, nemo vidit, Salmasius dictus, dictò locò.

τὸν βίον, ἐραστῆς χρημάτων, λαμβάνει τὸν σά-
τυρον, ὡς φησὶν ὁ μῦθος. omitto similia exempla.
Sed non defuere qui de satyris ac Silenis aliter
longè sentirent, quique præter ætatem, formam
quoque diversam illis darent: quod non solum
scriptorum testimoniis probare possumus: verum
gemmæ sculptura τῆς παλαιᾶς χειρὸς, quam osten-
dit nobis vir harum rerum callentissimus, & in-
dagator felicissimus, Petrus Rascasius Bagarrius,
Aquilexensis advocatus, & gazæ regiæ cimelio-
rum antiquitatis præfectus. ejus gemmæ exem-
plum, quia facit apprime ad institutum sermo-
nem, infra subjecimus,

En vetustatis monumentum egregium, & admi-
ratione omnium, quos res antiquæ capiunt, di-
gnissimum. nam præter solertiam subtilissimi ar-
tificis, cujus hoc elaboratissimum opus est: pla-
ne stupenda in tantulo spatio rerum, personarum,
actionum varietas. quid multa? παπλαίνων ἐμό-
γησα, κόρον δ' οὐχ εὖρον ὁπωπῆς. ipsa gemma
jaspis est, viriditatis nigricantis, non planè pel-
lucida, punctis rubris stellata: grammaticam sive
polygrammon veterum esse censeam, addubito.

Argumentum prorsus huic nostræ diatribæ convenientissimum. chorum enim Bacchi continet, scenæque descriptionem : & quidem Satyricæ potius quàm tragicæ aut comicæ : hoc enim arbor adjecta promittit : de quo plura inferius erunt dicenda, cùm de apparatu satyricæ agemus. Notus mos veterum, vel ex Julio Polluce, ludos suos, tabulis ornandi, quæ fabulas ab histrionibus docendas, aut gladiatorum pugnas & ornamenta, totam denique ludorum magnificentiam, ob oculos ponerent. possemus de hoc more adferre multa, nisi consideremus etiam tiro-nibus rem esse hodie notam. affines his fuerunt illæ tabulæ de quibus agebamus apud Athenæum, librô v. c. vii. Videtur hæc gemma eô consiliô scalpita, ut thymelicarum tabularum picturas imitaretur. quoniam tamen nullum heic docendæ fabulæ certum argumentum exprimitur, malo ad sacra Dionysiaca referre. ac nisi fallor addendrophoriam pertinet hæc imago. variis enim modis sacra Libero patri fecerunt Græci ac Latini. inter alios autem ritus diversos illorum sacrorum, hic fuit, cùm arbores in pompa Bacchica gestabant. illi enim deo non arborem solum vitem, sed omnes fructiferas acceptas ferebant. ideo & κάρπιμον etiam vocabant : & proventum ὀπώρας ab eo postulabant. Orpheus in hymno Bacchi ἀμφιετοῦς.

Ἀλλὰ μάκαρ χλοόκαρπε, κερασφόρε, κάρπιμε,
Βάκχε

Βαῖν' ἐπὶ πάνθειον τελετὴν γανόωντι προσώπῳ,
Εὐιέροις καρποῖσι τελεσσιγόνοισι βρυάζων.

ad hujus beneficii recordationem dendrophoriæ solennitas videtur instituta : nisi tamen est Judai-

ci festi τῆς βαΐοφόρου, sive octavæ festi Tabernaculorum, ridicula imitatio. Artemidorus, librô II. c. xxxv. χορεύειν τῷ Θεῷ Baccho, ἢ θυροφορεῖν, ἢ δενδροφορεῖν, ἢ ἄλλο τι τῶν κεχαρισμένων τῷ Θεῷ πράττειν, πᾶσι πονηρὸν, πλὴν δούλων. Athenæus, librô v. in pompa Bacchica: ἐξῆς ἄνδρες ἑκατὸν πεντήκοντα, φέροντες δένδρα, ἐξ ὧν ἀνήρτητο θηρία παντοδαπὰ καὶ ἱερεῖα. sed & Matrem deûm dendrophoriis colebant. multa enim in sacris Dionysiacis & Metroacis Cybeles aut Cereris quàm simillima. Strabo: δενδροφορία τε καὶ χορεῖται καὶ τελεταὶ κοινὰ τῶν Θεῶν εἰσι τούτων. itaque tam Liberi patris, quàm Matris deûm Cererisque sacerdotes dendrophoros legimus. quodnam verò hoc sit arboris genus difficile divinati. vitem quidem aut hederam non esse, quæ duæ species Baccho gratissimæ, & folia ostendunt, & fructus, quem ex ea videtur Baccha legere. malus quoque non est, repugnante foliô: nec ficus propter eandem causam, & propter fructus magnitudinem, si quidem is fructus est. in Dionysiaca pompa apud Athenæum inter diversi generis coronas, præferuntur & ex arbore perseæ confectæ: ut videatur vetustas & hanc & alias plureis, τῶν καρπίμων Libero patri consecrâsse. ceterum nihil perseæ cum hac imagine commune esse, folia arguunt. etiam illud obscurum, gestetur ne hæc arbor, ut erat moris in dendrophoriis, an vivis radicibus sit defixa. Personæ in argumento hujus gemmæ contentæ omnino sunt octo. Bacchus, qui tenerorum more puerorum gestatur: Silenus, qui illum in ulnis gestat, alterô brachiô corpus pueri

amplectens : alterô , crus sinistrum ei sustinens. Satyrus & puer orgiasta , qui à dextris onus Sileno sublevant. Bacchæ treis : una quæ ferulam in dextra habet : altera est tympanistria , τὴν ἑαυτῆς ἀσκοῦσα τέχνην : tertia tibicina : hujus solum caput apparet , cum geminis tibiis , quas ore inflat. postremò puerulus cernitur cornu copiae sinistrâ attollens. vides heic præterea hircum , aptam ad Liberi sacra victimam ; vel histrionibus tragicis paratum præmium. hœc amplius humi jacent , hinc Sileni cantharus , effusô vinô : illinc persona histrionis capiti detracta , cum appensis offendicibus , sive vinculis. hæc sunt , quæ spectantium oculis gemmæ hujus sculptura exhibet. de quibus breviter quædam adnotabimus. Jam diximus , sacra Liberalia apud veteres multiplicia fuisse , & varios ejus colendi ritus. pro horum diversitate effigies quoque illius dei diversæ non solum habitu & τῇ σκευῇ , sed cum primis ætate , dedicari solitæ. Macrobius librô primô , c. xviii. *Liberi patris simulacra partim puerili ætate , partim juvenili fingunt : præterea barbata specie , senili * quoque.* Liberum enim eundem habebant atque Solem : ad quem hæc diversitates ætatum referuntur , ut pluribus expli-

* Malim cum Isacio Pontano pro *quoque* legere *ore* ; quemadmodum scribendum non dubitabat Janus Rutgers. vi. Var. Lection. c. vii. p. m. 567. adprobante Janô Gruterô ad marginem sui olim Macrobiï , nunc mei , quem carum habeo ob manum & notas multas additas magni illius viri. Admodum vitiosè verò legitur in edit. Lugdun. 1560. in 8t. quam ex variis ac vetustissimis codicibus recognitam & auctam laudant , *barbara* pro *barbata specie*.

explicatur ibidem. Ulpianus in Demosthene, τὸν αὐτὸν Ἡλίου καὶ Απόλλωνα καὶ Διόνυσον ἡγοῦντο. Diodorus Siculus non quadruplicem, sed duplicem solum simulacrorum Bacchi effigiem in usu fuisse scribit: formosuli juvenis † & delicati, aut senis & bene barbati: cujus rei causas ita explicat, librō IV. δίμορφος ὁ Διόνυσος δοκεῖ ὑπάρχειν, διὰ τὸ τοὺς ἀρχαίους πάντας πωγωνοτροφεῖν· τὸν δὲ νεώτερον ὠραῖον καὶ τρυφερόν, καὶ νέον. ἔνιοι δὲ λέγουσιν, ὅτι τῶν μεθύόντων διττὰς διαθέσεις ἔχόντων, καὶ τῶν μὲν ὀργίλων, τῶν δὲ ἱλαρῶν γινομένων, δίμορφον ὠνομάσθαι τὸν θεόν. hinc illa chororum distinctio ratione ætatis: nam erant chori puerorum, chori virorum, chori senum. Ulpianus in Midiam Demosthenis: ἐκ πάσης ἡλικίας ἡγωνίζοντο χοροὶ τῷ Διονύσῳ· διότι καὶ παιδὸς σχῆμα αὐτῷ περιτιθέασιν· καὶ γὰρ παῖδα καὶ πρεσβύτην, καὶ ἄνδρα γράφουσιν αὐτόν. passim itaque leges apud Græcos de choragis, ἡγωνίσατο χορῶν παίδων, aut χορῶν ἀνδρῶν. & apud Demosthenem, χορηγεῖν παισὶ Διονύσια, hoc est, instruere puerorum chorum ad celebranda

† Albricus Philosophus, c. XIX. libelli de deorum Imaginib. Erat, inquit, Bacchi imago facie muliebri, pectore nudō, capite cornutō, vitibusque coronatō, qui super tigride equitabat. Juxta ipsum autem erant imagines trium animalium, scilicet simiæ, porci, & leonis, quæ pedem unius vitis circumire videbantur. Ob cujus umbram Bacchus equitabat, vitisque racemis erat plena. Ipse vero una manu tenebat poculum, scilicet sinistra: altera vero, scilicet dextra, in eo uvæ racemum extricabat. Vide ibi notas Cl. viri Thomæ Munckeri. p. m. 321.

* Ho-

da Dionysia. Qvem igitur heic vides ferri Dionysum, altero brachio Sileni, altero Satyri colla amplectentem; is est, quem facie juvenis & adolescentuli colebant. est enim prorsus, quod ait Diodorus, formâ venustateqve pollens, juvenis ac delicatus, pampineam coronam habens in capite: τροφῆτης denique luxu & ἀβρότητι diffluens. Silenus contra, senex, rugarum plenus, exsuccus, calvus, vestem indutus, & ut videtur, caput petasatus, barbâ densâ ac promissâ: simâ denique nare: quam notam Silenis disertè tribuit Lucianus. Silenorum duo præcipua munera: prius, ut sint altores Bacchi. Orpheus hymnô in Silenum:

Κλῦθί μου ὦ πολύσεμνε τροφὲ Βάκχοιο τιθηνέ.
Horatius, de Arte Poët. v. 239.

Aut custos famulusqve dei Silenus alumni.

olim pueri nobiles à lacte depulsi, statim viris tradebantur educandi: quos posteriores Græci Latinâ voce βαϊούλους dixerunt, quia suos alumnos in ulnis plurimum bajulabant nutritii, ut heic Silenus Bacchum. aliorum ministeria venustè describit Phoenix apud poëtam*, alumnum suum Achillem compellans:

Καί σε τοιοῦτον ἔθηκα, θεοῖς ἐπιέικελ' Ἀχιλλεῦ,
Εκ θυμοῦ Φιλέων. ἐπεὶ οὐκ ἐλέεσκες ἄμ' ἄλλω
οὔτ' ἐς δαῖτ' ἵεναι, οὔτ' ἐν μεγάροισι πάσασθαι,
Πρὶν γ' ὅτε εἴ σ' ἐπ' ἐμοῖσιν ἐγὼ γούνασσι κα-
θίσας

οὔσου τ' ἄσαιμι προταμῶν, καὶ οἶνον ἐπισχών.

Πολ-

* Homer. Il. i. v. 481.

Πολλάκι μοι κατέδευσας ἐπὶ στήθεσσι χιτῶνα
οἴνου ἀποβλύζων ἐν ἡπιέῃ ἀλεγεινῇ.

Alterum Silenorum munus, ut Satyris præfint, & sint eorum epistatae. itaque gregi Satyrorum in pompa Dionysiaca unus semper Silenus præficiebatur. in ea, quæ describitur apud Athenæum, bini Sileni non semel commemorantur, qui totidem plurium Satyrorum gregibus præfint, ad dextram & sinistram pompæ incedentibus. sed numerus alicubi est omissus: ut statim in exordio narrationis: προήεσαν οἱ τὸν ὄχλον ἀνείργοντες Σειληνοί. scribe Σειληνοὶ β. ut in sequentibus. Orpheus totius Bacchici chori præfulem & coryphæum facit Silenum: Ἀγνοτελής, γερανός, Διάσου νομίου τελετάρχᾱ. ita editur hic versus etiam in elegantissima viri clarissimi longéque doctissimi editione. sed prima dictio palàm corrupta: pro ἀγνοτελής, vel ἀγνοθελής, ut videtur, vel ἀγνομελής: ut alibi apud eundem poëtam αἰγομελής: hymnô in Panem: Αἰγομελές, βακχευτὰ, Φιλένθεε. sequens quoque dictio γερανός nihili est: neque hilum juvat hanc lectionem, quòd γερανός saltationis cuiusdam est nomen: de quo adi Hesychium. scribe γεραρός, aut γεράος: semper enim Silenī senes. subjicit Orpheus.

Ευαγής Φιλάγρυπνε νεάζων οἷσι Σιληνοῖς
Ναῖσι καὶ Βάκχαις ἡγούμενε κιτλοφόροις.

Videtur Silenos juvenes facere: sed locus interpretationis indiget simul & correctionis: nemo enim rectè potest illa intelligere, νεάζων οἷσι Σιληνοῖς.

ληνοῖς. lego νέεζουσ' οἷσι Σ. & de Satyris capio, qui ad differentiam epistatæ Sileni dicuntur νεάζοντες Σιληνοί, juvenes Sileni: sic initiô hymni capiendum, ubi Silenus dicitur, Σειληνῶν ὄχ' ἀριστος. Heic verò observandum quod antè dicebamus, formam eam Sileno in ista gemma tribui, ut Satyrico generi penitus eximatur. Satyrorum notæ sunt propriæ, cornicula in capite, & dimidium corpus caprinum: erant enim ibridæ ac διφυεῖς, è duplici forma concreti, humana & caprina: supra umbilicum, hominem referebant: nisi quòd cornua habebant: infra umbilicum, capris simillimi fingeantur. quæ omnia in Satyro heic picto licet animadvertere: cornicula in capite, cauda extrema spina dependens, pilis hirta femora, crura ac pedes planè instar caprorum. in Sileno nihil penitus istorum, abesse fronte cornua clarissimum: pedum alter later: alter inter pedes Satyri exit: in quo digiti quinque manifestò parent. plerisque veterum, ut supra diximus, aliter persuasum: Satyros nempe esse, præter grandævitatē cetera aliis similes. cornua igitur attributa: ideo κερρόεντες passim dicti poëtis: Et disertè Nonnus, extremô lib. XIX.

— οὐ νέμεσις δὲ

Σειληνὸν κομόωντα βοοκράϊσι μετώποις
Ταυρεῖην κερρόεσσαν ἔχειν ποταμήϊδα Φωνήν.

attributa & infra umbilicum figura caprina: quam ob causam δασύκνημοι poëtis nominantur, & λάσιοι ac λαχνήεντες, & δασύτριχες. At non omnes ita sensisse de Silenis testis locuple-

plerissima est hæc gemma : testeis sunt & aliæ gemmæ , & diversi generis monumenta vetustatis quotquot hætenus visa nobis : in quibus Silenum partim stantem , partim asinò vehentem , non alià quàm heic effictum formâ constanter observavimus. apud Athenæum quoque prodeunt Sileni chlamydati & crepidati. Σειληνοὶ δύο ἐν πορφυραῖς χλαμύσι καὶ κρηπίσι λευκαῖς. non igitur erant αἰγίποδες , ut appellantur à poëtis. Lucianus in deorum concione Silenum tribus solum hisce notis describit : quòd sit senex † , calvus , & σιμὸς τὴν εἶνα. Sed jure suò poëtæ ac pictores utuntur , quum sua figmenta modò hòc , modò illò pactò concinnant. quid ? nonne etiam Bacchum veteres cornutum sæpe faciunt & Bacchas quoque illius similiter cornibus insignes ? hujusmodi diversitates sive in scriptis antiquorum , sive in aliis operibus antiquis , non mirabitur , qui vel mediocriter in studio antiquitatis fuerit versatus. De calvitie Sileni , quæ & Satyris communis auctore Luciano , quæque in gemma luculenter expressa , multa Synesius in Calvitiei encomio. Porphyrius apud Eusebium De præparatione , libro III. ὁ Σειληνὸς σύμβολον τῆς πνευματικῆς κινήσεως , οὐκ ὀλίγα συμβαλλομένης τῷ παντί. σύμβολα δὲ ἐστὶ τὸ μὲν Φίλανθρον καὶ στιλπνὸν κατὰ τὴν κεφαλὴν , τῆς οὐρανίου περιφορᾶς. ἡ δὲ περικειμένη κόμη τοῖς κάτω μέρεσιν αὐτοῦ , ὑπόδειγμα τῆς προσγείου περὶ τὸν ἀέρα παχύτητος. Legendum τοῖς κάτω μέρεσιν αὐτῆς. nempe κεφαλῆς. Eusebius mox explicat , ἐπι-
δει-

† Vide suprâ , p. 33.

δεικνύμενος τὴν περὶ τὸν αἶρα παχύτητα διὰ τῆς
 λασίας κόμης τοῦ γενείου. hoc vult Porphyrius :
 Silenum, motus à spiritu proficiscentis, qui ad
 rerum universitatem plurimum conferat, de quo
 ait poëta, *Spiritus intus alit*, esse symbolum:
 quod flores amare dicatur, caput splendidum,
 hoc est calvum, habere, cœlorum conversionem
 ita denotari: quòd inferiores capitis partes ha-
 beat comatas, barbam densam & promissam,
 eò crassitiem aëris terræ propinquioris innui.
 Silenorum τὸ Φίλανθον, ut ait Porphyrius, ar-
 guit è floribus contexta vestis, quam in theatris
 gestabant: de qua inferius: & Virgilii versus in
 Sileno; Ecl. vi. v. 16.

Serta procul tantum capiti delapsa jacebant.
 Et statim, v. 18.

Adgressi injiciunt ipsis ex vincula sertis.

Cernitur & in hac gemma corona volubilis (Græci
 κυλιστὸν στέφανον vocant:) sinistro brachio Sileni
 imposita. hanc nos initiò putabamus, propter
 remulentiam Sileni negligentius & alienò locò
 positam: & ad earum coronarum genus refere-
 bamus, quas moris fuit comissantibus collò ap-
 pendere, ut infra ostendetur: aut quas convi-
 vantium pectoribus imponebant, de quibus ha-
 bes in Cœnis Athenæi: sed diligentius inspectâ
 imagine, animadvertimus, non ad Silenum vo-
 lubilem hanc coronam pertinere: verùm ad
 Bacchum, qui dextrâ manu, quam Sileni hu-
 mero habet impositam, eam tenet. ita mos fuit
 delicatiorum, ut manibus flores tenerent, vel
 solutos, vel sertos. quod ait Apulejus: aut re-
 ticulo minuto inclusos. Cicero in Verrem, lib.
 v. c. xi. *ipse coronam habebat unam in capite, al-*
te-

teram in collo: reticulumque ad nareis sibi* apponebat, tenuissimo lino, minutis maculis, plenum rosæ. Tegmen capitis in Sileni imagine, petasus est nisi fallor: nam & in pompa Ptolemaici Sileni petasum gestant: sed petasi vera forma parum heic apparet: nam artifex qui maximè propriam Silenorum notam sciebat esse, calvitiam: id studiosè fecit, ut quantum occupabat calvities, tantum ferè capitis nudaret: petasô in occipitium & posticam partem capitis rejectô. Venio ad Satyrum de cuius cornibus & caprina specie jam diximus. Isidorus: *Satyri homunciones sunt aduncis naribus, cornua in frontibus habent, & caprarum pedibus similes.* vultus illi in gemma truculentus, ingratus & turpis, & quod Philostratus ait, ἀνυχμῆρος τὸ εἶδος. ita scilicet fingi soliti, humanâ quidem facie, sed admodum deformi. itaque si cui influxu humorum facies deturpata esset & vehementiùs corrupta, Satyri, non hominis, faciem eum habere dicebant: isque morbus σατυρία ex eo nominatus. auctor philosophus, quem vide librô De generatione animalium IV. c. III. pro σατυρία, legendum non dubito in verbis Aristotelis σατυρίασι: quô etiam modô scriptum invenimus in regio codice veteris interpretis Græci illorum librorum. nam σατυρίαν morbum nusquàm reperiens nominatum: & est etiam alias suspecta nobis illa morbi appellatio: Satyriaseos sive satyriasmî Hippocrates meminit: quamquàm ejus interpretes quidam antiqui de tumoribus accipiunt, qui non in facie, ut ait philosophus, sed pone aureis nasci solent. Galenus quoque in Hippocrateo Lexico ita exponit: verùm

E idem

* In meis codd. est *admovebat.*

idem in libro De tumoribus præter naturam, σατυριασμόν accipit, ut hic philosophi locus postulat accipí. loquens enim de elephantiasi morbo (quem satyriaseos appellatione philosophum designasse, auctor est ille quem dixi Græcus scholiastes:) hunc morbum, inquit, dum adhuc incipit, hoc est priusquam in veram & ἀκραιφνή elephantiasim degeneraverit, appellant σατυριασμόν. ἐπειδὴ τοῖς Σατύροις ὅμοιοι γίνονται τὸ πρόσωπον: deinde respiciens ad alteram hujus vocis interpretationem apud Hippocratem, subjicit, ἐνιοὶ δὲ τὰς κατὰ τοὺς κροτάφους ἐξοχὰς ὀστώδεις οὕτω καλοῦσι. postea addit de tertio morbi genere, quod eadem voce veteres denotârunt: τὰς κατὰ φύσιν ἐντάσεις τῶν αἰδοίων μὴ καθισταμένας τινὲς ὀνομάζουσι σατυριασμόν. τινὲς δὲ πριαπισμόν. ecce tria morborum genera, quæ à Satyrorum foeditate nomen sunt fortita: primus à struma aut alia turpitudine vultus: alter à tumoribus pone aures Satyrorum: tertius ab obscena causa & libidine: de vultu jam dictum: tumores pone aurem Satyri aut sub aure in gemma satis ἐπισημως esse notatum, affirmare non aûsim: etsi videtur certè aliquam circa aurem eminentiam ingeniosus artifex designare voluisse. Indubitata quidem res est, vetustissimos artifices, cùm Satyrorum effigies facerent, tumorem foedum ad eorum aureis expressisse, ei similem qui in Sabaudia & aliis regionibus in alpinis sub gutture solet plerisque oboriri: βραγχοκήλην vulgò medici, Hippocrates, γόγλωνα nominat. otoceles hujus Satyrorum quibus aureis acutas tribuit Lucianus, Philo-

Philostratus περιτλά ὦτα , mēminit idem senex ,
 Επιδημίων librô VI. ἐπεδήμησαν , inquit παρὰ
 τὰ ὦτα πολλοῖσιν οἷα τοῖς Σατύροισι. *enati sunt*
multis tumores circa aures , quales sunt Satyris.
 alibi vocat Φήρεα , vel Φηρεῖα : quia Φήρας , et-
 iam Satyros nominabant , quod antea dictum , p.
 45. non prætermittenda Galenī verba ē Commen-
 tario tertio in VI. Epidemiorum , tinemate XIV.
 Φήρεα εἶπεν τὰ τὴν ἐμφέρειαν ἔχοντα Φηρέων· οὐ-
 τῷ γὰρ ὠνομάκασιν ἐνιοι τῶν Ἰώνων Σατύρους , οὓς
 γραφουσί τε καὶ πλάτλουσι προμήκεις ἐξοχὰς ἔχον-
 τας παρὰ τοῖς ὠσίν. Ad tertium quod attinet ,
 vulgatissimum est , ita solitos effingi Satyros. A-
 retæus De acutis morbis , c. XII. οἱ Σάτυροι τοῦ
 Διονύσου ἱεροί , ἐν τῇσι γραφῇσι καὶ τοῖσι ἀγάλμα-
 σι ὀρθία ἴσχουσι τὰ αἰδοῖα , ξύμβολον τοῦ θείου
 πρήγματος. similia his alii medici quicunque de
 satyriaseos appellatione scripserunt. sed gemmæ
 hujus scalptor de industria pudori inspicientium
 opus tam eximium videtur consuluisse : poterat e-
 nim profectò per situm , quem Satyrus heic obti-
 net , castos oculos violare. addebat Galenus in
 superiore loco hunc morbum ab aliis dici πρια-
 πισμόν , quâ voce alibi utitur. medici posteriores
 inter has voces discrimen statuerunt : & priapif-
 mum graviolem ac periculo propiorem mor-
 bum voluerunt esse quam satyriasin. causa , opi-
 nor , est , quòd Priapus nunquam sine protenso
 ingvine videtur : satyri δὲνευ στύματος sæpe , ut et-
 iam in hac gemma. Avisenæ librô Canonis III.
 phen. xx. sermone primô , σατυρίασις dicitur

كثيرة قوثر القصب πολλή τάσις (ad verbum
 χόρδωσις) τοῦ καυλοῦ, ἤγουν τοῦ αἰδοίου pri-
 risini vero appellationem Græcam retinuit, de-
 pravatam in editione Romana : malè enim
 فر يافيسوس, scriptum pro فر يسيسوس
 Cauda verò sic objecta oculis, ut nihil qveat ex-
 pressius. hujus meminit, & Lucianus, Diodorus
 Siculus, librò III. ἔχοντας τοῦ Σιληνοῦ κατὰ τὴν
 ὁσφὺν οὐρὰν, διατελέσαι καὶ τοὺς ἐλγόνους τὸ πα-
 ράσημον τοῦτο φοροῦντας, διὰ τὴν τῆς φύσεως
 κοινωνίαν. Cornicula Satyrorum ita describit
 Lucianus : οἱ Σάτυροι ὅξεῖς τὰ ὦτα καὶ αὐτοὶ φα-
 λακροὶ, κεράσται, οἷα τοῖς ἐτι γεννηθεῖσιν ἐρί-
 φοις τὰ κέρατα ὑποφύεται. Satyrorum ingenium
 verbò expressit Horatius cùm *risores* vocavit &
dicaces, in Arte, v. 225. item Græci poëtæ, cùm
 φιλοκερτόμους : quâ appellatione illos non tan-
 tùm Nonnus afficit, sed etiam alii poëtæ : ut
 Nilus scholasticus in Satyri effigiem opere mu-
 sivò è lapillis factam,

Πάντες μὲν Σάτυροι φιλοκέρτεμοι· εἰπὲ δὲ καὶ
 σύ,

Τί πρὸς ἕκαστον ὀρῶν τόνδε γέλωτα χέεις.

nec solùm dicaces, sed & proni in Venerem : &
 saltatores assidui & credebantur, & finge-
 bantur : unde Satyrica saltatio, de qua libri hujus quar-
 tò capite. Qui proximus Satyro assistit femur
 Bacchi succollans, Satyrus non est, quod multis
 visum scimus. ego nihil deprehendo quod Saty-
 rum ulla ex parte χαρακτηρίζῃ : omitto cornua,
 quæ cum toto capite propter amplitudinem fe-
 mo-

moris Bacchici latere abdita inter pueri femina dici queant: sed in corporis parte inferiore, quid omnino est caprino generi simile? ubi cauda? ubi pilorum hirsutiae? ubi denique pedes capri ni? aut quis dubitet sinistram pedem, qui larvæ insistit, humanum esse, & quidem positum, κατὰ φύσιν δέσιν? dextrum verò pedem peritus glypta quàm maximè fieri poterat, extendit: ita enim necesse fuit incedenti: cuius rei certissimam causam ex philosopho afferrem, si demonstrationum philosophicarum esset hic locus. qui igitur Satyrus esse dici non potest, nec Satyriscus, alius quidam sit oportet è Dionysiacis ministris, quorum antea multos ordines & nomina recensuimus. Tityros à Satyris clarè separat Strabo non semel: Grammaticis tamen placet, Diores Tityros † appellare quos alii Græci Satyros: ut de simiis Satyris & Tityris ad Theophrastum * adnotabamus. quare nec Tityrus esse hic potest. idem sentiendum de eo, qui Bacchum præcedit, cornu copiae ostentans, manu in altum sublatâ. est autem adolescentulus quem formæ bonitas ac venustas commendat. & fortasse neque huic neque illi, de quo modò diximus, aliud nomen quære-re debemus, quàm quod humana forma suggerit: nam etiam in Dionysiaca Ptolemæi pompa, is qui simile ministerium obit, ἀνὴρ simpliciter dicitur. quin Silenum ipsum cum Satyris Lucianus

E 3

σκιρτή.

† Ælian. lib. III. Var. Hist. c. XL. οἱ συγχορευταὶ Διονύσου Σάτυροι ἦσαν, οἱ ὑπ' ἐνίων Τίτυροι ὀνομαζόμενοι. i. e. Comites Bacchi fuerunt Satyri, quos nonnulli Tityros adpellant.

* in Characterib. scil. p. m. 166. f. edit. Lugdun. M. DC. XXXVIII. in 8t.

σκιρτητικούς ἀνθρώπους nominat. ex Athenæi loco, ut & gemma ista, constare potest nobis de more hoc Amalthææ cornu traducendi, inter cetera quibus pompæ Dionysiææ choragium solebat instrui. verba Athenæi. μέσος δὲ τούτων ἐβάδιζεν ἀνὴρ μείζων τετράπηχυσ ἐν τραγικῇ διαθέσει καὶ προσώπῳ, φέρων χρυσοῦν Ἀμαλθείας κέρας. quare aureā ad Διονυσιακὰ πομπεῖα Amalthea pertineat, è tertia Diodori Bibliotheca discimus. videtur autem hic juvenculus dextra hircum trahere. in quo vetus mos expressus est, quem notat in libello, Περὶ Φιλοπλουτίας Plutarch. ἡ πάτριος τῶν Διονυσίων ἐορτὴ τὸ παλαιὸν ἐπέμπετο δημοτικῶς καὶ ἱλαρῶς. ἀμφορεὺς οἴνου καὶ κληματὶς, εἴτα τράγοντις εἵλκεν, ἄλλος ἰσχυάδων ἄρριχον ἠκολούθει κομίζων. Cantharus, quem heic cernis humi jacentem vinò effusò, & Baccho & Sileno optimè convenit. de hoc in Sileno Virgilius, Eccl. vi. v. 17.

Et gravis attritâ pendebat cantharus ansâ.

Bacchum quoque cantharis potasse, quem post Cimbricam victoriam Marius, ille arator Arpinas, & manipularis imperator, est imitatus, etiam Plinius testatur, librò xxxiii. c. xi. extr. ut cum Martis effigiem pingebant, clypeum semper illi soliti appingere: sic Bacchi symbolum inter cetera fuit vas aliquod vinarium. Aristoteles De poëtica: ὁμοίως ἔχει Φιάλη πρὸς Διόνυσον, καὶ ἄσπίς πρὸς Ἀθην. huc spectat amphora illa vini in superiore Plutarchi loco. Sed & in satyris pingendis idem servatum. Plinius, librò xxxv. c. x. circa finem: *Aristidis Thebani discipuli fuerunt*

fuerunt & filii Nicerus & Aristippus, cujus est Satyrus cum scypho coronatus. in Ptolemaica pompa apud Dipnosophistam, non prætermissa est pars ista instrumenti Bacchici. ibidem etiam traducuntur cum thyrsis, tympanis, mitris, etiam πρόσωπα (intellige προσωπεῖα :) Σατυρικά καὶ κωμικά καὶ τραγικά. ex quo intelligi potest, quò spectet persona illa quam gemma hæc conspiciendam exhibet. Plutarchus De avaritia Dionysiacam transvectionem veterum comparans cum recentiorum luxu: vetera, inquit, contemtu sunt, & obsoleverunt χρυσωμάτων περιφερομένων, καὶ ἱματίων πολυτελῶν καὶ ζευγῶν ἐλαυνομένων, καὶ προσωπείων. cui loco erit pro luculento commentario quintus liber Athenæi. Bacchas variò ornatu concinnari solitas & scriptorum testimoniis, & auctoritate peritissimi hujusce artificis liquidò constat. quæ pone Satyrum incedit, militari more amicta, crocotum infra genua non demittit, sagum non manuleatum cingulò astringit. in manu tamen ferulam hederâ involutam non thyrsum habere videtur. nam thyrsus eo etiam distat ἀπὸ νάρθηκος, quod acie lanceæ munitus esset thyrsus: ideò λογχωτὸς θύρσος, & θυρσόλογχον vocabatur. hujus verò gestamen omni ferrò caret. auctor est Diodorus Siculus in quarto, ad vitandas verberationes ac cædes in vino prius frequentes institutum fuisse, ut Bacchi πρόσπολοι, uterentur νάρθηξι, καὶ μὴ ξυλίναις βακτηρίαις, ferulis, non autem baculis ligneis. thyrsi ab utroque extremo ferrati & aculeati, vocabantur δίθυρσα λογχωτά, ut in epigrammate Agathiae

scholaſtici, librô ſextô, titulô ἀπὸ βακχευομένων.
 Jam diximus videri Baccham ναρθηκοφόρον fini-
 ſtrâ fructum è propinqua arbore decerpere. cogi-
 temus tamen num ſit potiùs Baccha eadem cro-
 taliftria, manu ſublata crotalum quatens ad ob-
 lectandum puerum. manus agitationem aliter,
 quamvis doctus artifex, exprimere non potuit.
 idem dicendum, & de Baccha tympaniftria, in
 qua artem ſuam conſummavit nobiliſſimus glypta.
 ea Bacchum præcedit, cui ludos facit, incedens
 retrorſum more boum ὀπιſθονόμων, & inter gra-
 diendum ad numeros pedes ſimul movens, & ma-
 nibus tympanum quatens: quod Agathias dixit
 in epigrammate quodam, librô IV. κύμβαλα
 χειρὶ τινάξαι apud poëtas & Clementem in Pro-
 treptico habes multa de Bacchantium ludicris,
 quæ Orpheus appellat, παίγνια καμπεσίγηα:
 vulgò poëtæ κρόταλα, κύμβαλα, τύπανα, &
 ῥόπτρα. hæc Baccha nuda eſt, ſed jaçantur illi
 à tergo vittæ aut lemnifci è corona pendentes:
 niſi tamen eſt pannus humero dextro impoſitus:
 cui non diſſimiles erant panni qui factiones Circi
 diſtinguebant. Agathias in epigrammate quò Bac-
 cha vitæ genus mutatura artis inſtrumenta Bac-
 cho dedicat, περιſφύριον inter cetera recenſet.
 licet eam vocem interpretari de fascia, quâ imus
 pes implicatur: quod non malè aptari poſſit huic
 figuræ, ubi circa tibiam dextram pannus iſte vol-
 vitur. fortasſe tamen fasciarum pedulium Mæna-
 dibus propriarum genus aliquod, aut neſcio quæ
 talaria intellexit Agathias: ejus verba ſunt:

Πορφυρεὶς ἡ Κνιδίη τὰ στέμματα, καὶ τὸ δίθυρον

τοῦτο τὸ λογχωτὸν, καὶ τὸ περισφύεον,
 Ἀβροκόμη Διόνυσε πρὸ παστάδος ἠώρησεν.

Baccha αὐλητεὶς duas unô flatu tibiae inflat: in nuptiis, & plerisque solennitatibus læti argumenti binis tibiis utebantur: ad monodias & planctus singulas adhibebant. hæ tibiæ longæ admodum & impareis in hac figura cernuntur: quod aliter habet in gemmæ sculptura, ubi pares sunt tibiæ: sed à prototypo discessit aliquantulum qui in ære scalpsit: vidimus & alias gemmas ubi Satyri & Bacchæ tibiae geminas inflabant; sed semper pareis: nisi quod propter rationes opticas tibiam quæ longiùs ab insipientis oculis abest, minimò minùs breviorē ab artificibus factam aliquando observavimus. ceterum de tibiis longis brevibus, paribus imparibus, dextris sinistris, multa, eaqve persæpe inter se pignantia Græci Latinique Grammatici: quorum sententias ventilare, non est hujus propositi. tandem enim manum de tabula.

C A P U T. III.

DE perfecta ab arte SATYRICA. Genus illius investigatur à partitione poëseos quæ apud Platonem & Aristotelem. locus Aristotelis illustratus & emendatus. ὅτι μὲν, non sequente ὅτι δέ. differentia inter μιμεῖσθαι δεῶντας & μιμεῖσθαι δεῶντα. Δραματικὴ & δεῶντα, unde sint dicta? locus insignis Aristotelis illustratur & ter quater emendatur.

πρῶτον pro tragœdiam componere. Fabula unde
 dicta. Diomedis locus animadversus. Dramaticæ
 poëseos species variè recensitæ veteribus. nova ea-
 rumdem divisio. Finis dramaticæ. οἱ διδάσκοντες.
 οἱ τοῦ γέλωτος ποιηταί. μίμοι γελοίων: *mimorum spe-*
cies, παίγνια, & ὑποθέσεις. Satyrice media inter
 tragœdiam & comœdiam. τραγωδία pro Satyrice:
 Horatii locus illustratur. Affinitas Satyrice cum
 tragœdia: item differentia. Affinitas Satyrice
 cum comœdia. L. Sullæ σατυρικαὶ κωμῳδίαι. σατυρίζειν,
 & κωμωδεῖν σατυρικός φίλος, κωμικός, τραγικός. Pro-
 pria Satyrice, chorus è Satyris; item personæ ri-
 diculæ. Burris. brevis fabulæ & simplicitas:
 dicacitas hilaris potius quàm palàm obscena: cha-
 racter versuum Satyricorum: Satyrice tragicis dra-
 matis interjecta aut subiecta. Mos tragicorum
 poëtarum, quaternis fabulis certandi. τετραλογία
 τραγικῶν & τελογίας. Colligitur definitio Satyrice.
 variæ tragœdiæ παραστάσεις.

EXPOSITIS Satyrice nascentis adhuc &
 vix dum fatis inchoatæ principiis, super-
 est, ut de arte, quæ τὰ αὐτοσχεδιάσματα &
 excepit, & demum perfecit, hōc locō disse-
 ramus: totamque ejus poëseos naturam ac-
 curatiùs paullò explicemus. Poëticen vete-
 res in tria genera sunt partiti: τὸ διηγηματι-
 κόν, τὸ δραματικόν, Latinis, narrativum & a-
 ctivum: quodque ex utroque genere est mix-
 tum. hujus partitionis auctor primus Plato:
 qui in III. De republica *, postquàm dixit
 περι

* p. 394. edit. Henr. Stephani.

περὶ τῶν λόγων τῶν ποιητικῶν, id est, de sub-
 jecto poëtices, quod non minùs latè quàm
 res ipsæ patet: differentias poëtarum explicat
 ἀπὸ τῆς λέξεως, hoc est, ab ipso tractationis
 modo. ponit autem species has: ἀπλὴν διήγη-
 σιν, sive διήγησιν δι' ἀπαγγελίας †: qualis fuit
 poësis physicorum Empedoclis, Parmenidis,
 & apud Latinos Lucretii: item dithyram-
 bicornum ut plurimùm: nam hos solos in ex-
 emplum adducit Plato. deinde διήγησιν διὰ
 μιμήσεως *, qualis est in tragœdia & comœ-
 dia:

† Hæc Platonis verba non intellexit doctissimus vir,
 Joan. Serranus. Interpretatur enim, *res magnificentius, &*
ampullatius prolata: cùm significetur simplex narratio,
 ubi poëta ipse rem suò nomine refert. Decepit interpre-
 tem, quòd Plato subjungat, hujusmodi poësin esse di-
 thyrambicam: quam sciebat Serranus ampullis gaudere.
 Sed aliò hìc respicit Plato; nempe quòd in poësi dithy-
 rambica poëta ipse loquatur, non personæ aliæ. Ita-
 que hujus etiam generis est Lycophronis Cassandra. Ve-
 lut & qui de rerum natura scripserunt: ut apud Græcos
 Empedocles, & Parmenides: apud Latinos Lucretius:
 vel qui egère de agricultura, ut Maro in Georgicis: item
 γνωμολόγοι, i. e. dictorum insignium, sive sententiarum
 scriptores, ut Theognis. Sunt & fere hujus generis
 omnia, quæ à Lyricis canuntur. Hos universos ampul-
 lis uti, nemo sanus dixerit. Vide Voss. II. Instit. Poët.
 c. I. §. 6, p. 3.

* i. e. narrationem quæ fit imitando, idcirco μιμητικὴν
 vel δραματικὴν, i. e. activam vocatam. Nempe imitatio-
 nis vox, quæ totius est Poëticæ, hìc pressius sumitur pro
 ea, quâ Poëta non ipse loquitur, sed solùm personas
 repræsentat, quibus omnem tribuat sermonem. Talis
 est in Comœdiis & Trgœdiis.

dia : postremò τὴν δι' ἀμφοτέρων περαίνουσαν * : cujusmodi est heroica , & similes aliæ.

* I. e. *utrôqve modô perficientem*. Atqve hujus tertiæ formæ exemplum ipse Plato locô dictô sumit ex Homero, qvi principiô Iliadis ipsemet narrat, qvô pactô Chryses Apollinis sacerdos cum muneribus ad Græcorum naves accesserit, filiam apud Agamemnonem liberaturus. Tum subitò incipit narratio, ipsum qvippe Chrysen loquentem & Attridas simulqve Græcos obtestantem facit: v. 17. 18. f.

Α'τρεΐδαί τε καὶ ἄλλοι ἑὺκνήμιδες Ἀχαιοί.

Υ'μῖν μὲν θεοὶ δῶκεν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.

Ε'κπέρσαι Πριάμοιο πόλιν ----

Et hæc ratio, ut nunc Poëta, nunc loquantur alii totâ Iliade & Odyssæâ, totâqve custoditur Æneide ac Pharsaliâ, uti & in similibus de Heroum ac præstantium virorum gestis; qvin &, ut ait Plato, in omni Epica Poësi custodiri servariqve debet; quare & Epopœia vulgo mixtam ad Poësin refertur, eò qvòd Poëta Epicus personas etiam directâ oratione loquentes inducat. Sed cogitari oportuit, sic quoqve solum esse poëtam, qvi narret. Nimirum similis est ratio, atqve in historia; ubi orationes etiam exponi debent, quia illæ sæpe præcipua fuere eventûs causa. Nec propter orationes eas historia ad dialogorum pertinet naturam: quia orationes sunt pars narrationis historicæ. Similiter nec sermones alieni, qvos poëta imitatur, induunt naturam dramatis: cum pars sint narrationis à poëta in propositione operis promissa. Par igitur ratio est, siue poëta res gestas exponat, siue orationes referat: siue item oratione utatur obliqva, siue directâ: cum ea res non variet οὐσίαν, siue naturam, quia utraqve suô nomine poëta referat; contrâ quàm fit in dramate, ubi nihil suô nomine loquitur. Illius secundi generis exemplum eodem à Platone ponitur Tragœdia & Comœdia. Ibi enim ipse nihil Poëta loquitur. In primo genere conlocat Ditbyrambicos, nam-

aliæ. Aristoteles verò, quum familiari sibi subtilitate universæ poëseos species omnes ad tria imitationis capita esse referenda docuisset, c. i.

τὸ μιμεῖσθαι ἕτερα, ἢ ἑτέροις, ἢ ἑτέρως *: postremum membrum declarat his verbis: c. iiii.

Ετι δὲ τούτων τρίτη διαφορά, τὸ, ὡς ἕκαστος τούτων μιμήσαιο ἂν τις· καὶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὰ αὐτὰ μιμεῖσθαι ἐστίν, ὅτε μὲν ἀπαλγέλλοντα, ἢ ἑτερόν τι γιγνόμενον, ὥσπερ Ομηρος ποιεῖ· ἢ ὡς τὸν αὐτὸν, καὶ μὴ μεταβάλλοντα. ἢ πάντας ὡς πράττοντας καὶ ἐνεργοῦντας τοὺς μιμουμένους. habes

namque illi poëma, quod in honorem Liberi Patris celebrabant, tumidum & sonorum faciebant, alienam personam non induebant, sed ipsi tanquam ex ore suo omnia pronunciabant.

* Verba Philosophi hæc sunt: Διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων τρισὶν. ἢ γὰρ τῷ γένει ἑτέροις μιμεῖσθαι, ἢ τῷ ἑτέρως, καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον. Differunt autem inter se tribus. aut quod rebus genere diversis imitantur, aut quod alia, aut quod aliter, & non eodem modo. Genera diversa sunt ea, quæ adhibent ad imitandum artifices; pictor enim coloribus, marmore statuarius, voce, ac verbis poëta utuntur. Quibus instrumentis genere diversis diversa imitatio subest. Tria verò sunt poëtica instrumenta: Oratio, Harmonia, Rhythmus. Res diversæ sunt, quæ vel naturâ, vel ex accidente differentes adsumuntur ad imitandum; quia enim inter se differunt, etiam illarum imagines differre patet; ut leo, canis, homo. Poësis quidem pro rebus diversis personas habet, quæ vel meliores, vel deteriores, vel inter has mediæ sunt. At modus diversus est triplex, Exegematicus, sive narrativus: Dramaticus: & ex utroque Mixtus. Et de modo qui-

bes in his verbis tres illas species expressas,
 quas

quidem constat; de instrumentis, & de rebus non item. Igitur Oratio quæ prima in genere diversis numeratur, carmen est, ac metricus sermo. Harmonia est musicus concentus; mos enim erat, ut quæ recitaverant actores in profœnio, melici deinde ad tibias, & modos, etiam cum choreis imitarentur è pulpito. Sic, narrante Svetoniô, c. xxi. Nero Tragœdias cantavit personatus. quamquàm tum fortasse auleticorum cantus sine recitatione fuit. Rhythmus est mimorum saltatio. Nam similiter veteres, quæ dicebantur in scena, repræsentare saltando solebant in orchestra. quæ infima pars pulpiti erat, & à saltatione, quæ ὀρχησθῆναι dicitur dicta. Hi verò mimi, qui & planipedes, hoc est nudis pedibus agentes, argutâ totius corporis gesticulatione, motu, saltuque quod alii recitarent, referebant: iisque agentibus cessabat recitatio, sicut canentibus phonaëis. *Lucian. lib. de salt. & Anton. Riccobon. in c. 1. Arist.*

Jam quæ personæ dicuntur meliores? quæ deteriores? quæ mediæ? Varia hîc interpretum factio. Alii pejorum nomine infimos, ac plebejos, meliorum verò dynastas, ac reges: alii contrà hos virtute præstantes, illos vitiô affectos intelligunt: alii utramque sententiam probant. Ego in priorem inclino, ratione compulsus, quam potissimum Tragœdia suppeditat: quæ genere præstantes, non tamen virtute adumbrat. Nam tradente Aristotele, C. 11. *Poët. extr.* Tragœdia differt à Comœdia. ἡ μὲν γὰρ χείρους, ἡ δὲ βελτίους μιμεῖσθαι βούλεται τῶν νῦν. Hæc enim humiliores, illa verò præstantiores vult imitari, quam qui modò sunt. Et eidem Tragœdiæ, ut idem tradit, C. v. similis est Epopœia, μέτερον μετὰ λόγου μίμησις εἶναι σπουδαίων, quòd metricò sermone præstantium imitatio est. Atqui in Tragœdia præstantes quidem genere, sed virtute non sunt. Talis enim potissimum

quas antè attulimus ex Platone : cujus ubere-
 rem & fusam disputationem cùm in paucissi-
 ma verba contraxit Aristoteles, & brevitate
 orationis, & locutione ipsâ leâtoris attentio-
 nem excitavit : nam ἢ ἑτερόν τι γιγνόμενον di-
 xit, pro eo quod erat usitatius, ὅτε δὲ ἑτερόν
 τι γιγνόμενον : præcessit enim, ὅτε μὲν ἀπαγ-
 γέλλοντα. hoc autem vult : sic posse imitatio-
 nem institui, ut in aliis poëta ipse narret, in
 aliis personam suam mutet, & aliud quid fiat.
 sic Homerus modò suam ipsius personam su-
 stinet, modò Chryseæ aut Achillis : quod di-
 xit Plato ὁμοιοῦν ἑαυτὸν ἄλλῳ : & λέγειν ῥῆσιν τιν',
 ὡς τιν' ἄλλον ὄντα. sed non solum homines in
 poësi loquentes introducunt poëtæ : verùm
 & deos, & bruta quoque interdum animalia
 ut Achillis equos Homerus, & flumina alias-
 que res inanimatas : ideo consultius Aristote-
 les, ἑτερόν τι γιγνόμενον : quàm Plato, ὡς τιν'
 ἄλλον ὄντα : mutatio enim genere omnia est com-
 plexus

potissimum is deberet esse, qui occiditur à pravis Tyran-
 nis, & primas agit partes in Tragœdia. Verùm eodẽ
 docente, Poët. c. xiv. ἔστι δὲ τοιοῦτος ὁ μήτε ἀρετῇ δια-
 φέρον, καὶ δικαιοσύνη. Est is, qui nec virtute, nec justi-
 tiâ antecellat. Quos igitur præstantes, eos non subli-
 mitate virtutis, sed generis, & familiæ voluit esse.
 Quod si hos nuncupat πάνλους, σπουδαίους, χείρους,
 βελτίους, quæ nomina videntur significare mores, vir-
 tutes, ac vitia ; iidem dicuntur ἐπιφανεῖς, illustres, ὄντες
 ἐν μεγάλῃ δόξῃ, καὶ εὐτυχεῖα, Constituti in magna gloria,
 & bona fortuna. quæ præstantiam generis declarant.

plexus accuratissimus Stagirita. hætenus prima species, quæ melius Platoni tertia est: sequitur secunda, ἢ ὡς τὸν αὐτὸν καὶ μὴ μεταβάλλοντα, quando idem semper est poëta, neque alienam ullam suscipit personam: & ut eleganter ait Plato, μηδαμοῦ ἑαυτοῦ ἀποκρύπτεται. in philosophi verbis repetendum ex præcedentibus, ἔστιν μιμεῖσθαι. de tertia specie sic: ἢ πάντας ὡς πράττοντας, καὶ ἐνεργοῦντας τοὺς μιμουμένους: hæc quoque repetenda illa, ἔστιν μιμεῖσθαι. omnino autem legendum πάντα, non πάντας †. ita penitus profligata erit difficultas hujus loci, quæ magnos viros torfit. licet, inquit philosophus, etiam hōc modō imitari, ut sic omnia imitatione suâ exprimant poëtæ, quasi ipsi agerent, & in rerum ipsarum actu versarentur, non otiosi in cellula scriberent. doctè & acutè distinxit Aristoteles inter ista duo: μιμεῖσθαι δρῶντας, *imitari eos, qui agunt*, quod pertinet ad caput, ἀ μιμοῦνται: & μιμεῖσθαι δρῶντα, *imitari agendo*, quod est proprium capitis πῶς μιμοῦνται. illud poëtis omnibus est commune: nam omnes imitatores sunt, non sanè feriantium ho-

† At πάντας habet & Dan. Heinsius in c. i i i. p. m. 238. Aristotelis de Poëtica libelli, ipso ab Heinsio, suis cum notis & interpretatione editi ac doctissimo de Tragædiæ constitutione libro subjuncti; Lugdun. Batav. c i o. i o c. x l i i i. in 12. qui tamen nullius difficultatis in notis meminit, quin nec locum tangit.

hominum, sed qui aliquid agunt, & quatenus illud agunt. μιμοῦνται γὰρ οἱ μιμούμενοι πράττοντας, inquit philosophus initiō capitis secundi. ideo dicebat idem in ipso libri hujus principio, omneis in univēsum poëseos species, τυγχάνειν οὐσας μιμήσεις τὸ σύνολον: quæ sententia quū à Platone variis locis sit tractata: idem tamen generalem appellationem aptavit speciei, cū dramaticam poësim nominavit, sicut antè retulimus, διήγησιν διὰ μιμήσεως. nam etsi imitantur omnes poëtæ, expressior tamen est eorum imitatio, qui non rem gestam referunt: verūm quodammodò gerunt: dum dissimulatâ personâ suâ alios introducunt, qui coram spectatoribus res ipsas agant. hinc ortæ hujus poëseos duæ appellationes: μιμητικὴ enim dicta est, propter imitationis præstantiam: & δραματικὴ, propter actionem. Diomedes, librō III. † *Poëmatis genera sunt tria: aut enim activum, vel imitativum, quod Græci δραματικόν, vel μιμητικόν: aut enarrativum vel enunciativum, quod Græci ἐξηγητικόν, vel ἀπασφελτικόν †† dicunt: aut commune vel mixtum, quod Græci κοινόν, vel μικτόν appellant **.
CUR

† col. m. 479. edit. Hanoviens. M. DC. V.

†† Malè est in meo, ἀπασφελτικόν.

* Reliqua Diomedis verba, cū non parum præsens inlustrent negotium, operæ addere duco pretium: Δραματικόν, vel activum est; in quo personæ agunt solæ, sine ul-

cur autem δραματικὴ ποῆσις hæc sit dicta,
 & ποῆματα hujus generis δράματα sint ap-
 pellata, luculentô locô docuit philosophus:
 qvum in ore sit omnibus, nemo tamen
 adhuc, qvod sciam, gravissimarum mendarum
 lectores admonuit, qvibus maculata sunt
 ipsius verba. qvare non prætermittenda no-
 bis occasio de tanto auctore bene merendi.
 sic ille capite tertiô: ἐν τρισὶ δὴ ταύταις δια-
 φοραῖς ἢ μίμησις ἐστίν, ὡς εἵπομεν κατ' ἀρχάς,
 ἐν οἷς τε, καὶ ἂ, καὶ ὡς· ὡς, τῇ μὲν ὁ αὐτὸς
 ἂν εἴη μιμητὴς Ομήρῳ Σοφοκλῆς· μιμοῦνται,
 γὰρ ἄμφω σπουδαίους· τῇ δὲ Ἀριστοφάνει. πρῶτον-
 τας γὰρ μιμοῦνται, καὶ δεῶντας ἄμφω· ὅθεν καὶ
 δράματα καλεῖσθαι τινες αὐτὰ φασιν, ὅτι μιμοῦν-
 ται δεῶντας. qvum in tribus posita sit imi-
 tatio, rebus, qvæ subjecti locum obtinent:
 (philosophus vocat ἂ:) instrumentis, ἐν
 οἷς, id est, per qvæ fit imitatio: & ὡς, si-
 ve modô: rectè colligit Aristoteles, posse
 eum-

lius poëta interlocutione. Ut se habent Tragica, & Comica
 fabula. Qvô genere scripta est prima βουκολικῶν, &
 ea, cujus initium est, Qvô te Μῆρι pedes? Εξηγητικὸν est,
 vel enarrativum, in qvo poëta ipse loqvitur, sine personæ ul-
 lius interlocutione. Ut se habent tres Georgica, & prima pars
 qvarti. Item Lucretiana carmina, & cetera his similia. Κοινὸν
 commune, vel μικτὸν mixtum est, in qvo poëta ipse loqvitur,
 & personæ loquentes introducuntur. Ut est scripta Ilias, &
 Odyssea tota Homeri, & Aeneis Virgilii, & cetera his si-
 milia.

eundem poëtam pluribus diverſi generis poë-
tis ratione aliquâ ſimilem eſſe. affert exem-
plum Sophoclis: qui ſubjecti ratione habitâ,
Homero ſimilis: bonos enim ambo imitan-
tur: at modum ſi ſpectes imitationis, cum
Ariſtophane illi convenit: *ambo enim*, in-
quit, *eos imitantur qui agunt geruntque ali-*
quid. ita quidem vulgata lectio: quam eſſe
ineptiſſimam, clarum ex iis quæ ante dixi-
mus. philoſophus heic certam notam indi-
care voluit, quâ poëſis dramatica à ceteris
distingveretur: quæ profectò ea eſſe nequit,
quam iſta ſcriptura exhibet: quandoquidem
omnis poëſeos commune eſt, τὸ μιμεῖσθαι
θεῶντας, ut jam probavimus, quæ igitur
illa nota? certò certius ſcripſiſſe philoſo-
phum, μιμούμενοι γὰρ θεῶντας καὶ ἀνθρώπους
ἀνθρώπων*. rationem ſuperiùs attulimus: quæ
quùm maniſeſtiſſima ſit, mirari ſubit tantæ ἀ-
τοπίας, non veniſſe in mentem viris doctiſſimis
& acutiſſimis, qui elaboratiſſimos in eum libel-
lum commentarios ediderunt. vertendum au-
tem,

* Heinf. hunc locum ſua in edit. p. m. 238. ita exhibet:
μιμούμενοι γὰρ θεῶντας καὶ ἀνθρώπους ἀνθρώπων. Ut ita, quod
ad ἀνθρώπους attinet, fortè habuerit codicem, qui ita le-
gerit, & ſic Caſaubonus non primus hoc σφάλμα ob-
ſervârit. Quia enim Caſauboni Heinfius non meminit
magni aliàs amici ſui, nec in notis aliquid ad h. l. me-
morat, dubium non eſt, quin ſe res ita habeat, ut ſcripſi.

tem, ut philosophi ratio exprimatur, *αὐτοὶ* enim agendo faciendoque imitantur†: non agentes facientesque, quod propter τὸ ὁμόπλωτον, quarti casus cum primo, Græcè imperitum fallet. similiter corrupta sunt, & quæ sequuntur: nam & ibi proculdubio legendum, ὅτι μιμοῦνται δρῶντες††, non δρῶντας: quod falsum esse & ineptum, similes loci evincunt, quos prætermitto. sic accipiendum in definitione tragœdiæ vocem δρῶντων. & inde πράττειν pro τραγωδοποιεῖν, tragœdiam componere, idem usurpat: ut in illo ipso capite sexto: οὐκ οὖν ὅπως τὰ ἡθὴ μιμήσονται πράττουσιν, ἀλλὰ τὰ ἡθὴ συμπεριλαμβάνουσι διὰ τὰς πράξεις*. quid ineptius verò lectione vulgatâ, quæ δράματα vult dici ab imitatione δρῶντων? imò verò, ut ποιήματα appellantur, ἃ ποιεῖται, διδάγματα ἃ διδάσκεται, κόμματα ἃ κόπλεται: sic omnino δράματα dicta sunt, ἃ δρᾶται, vel quod idem est, ἃ δρῶντες μιμοῦνται: non ἃ μιμοῦνται δρῶντας. in hanc sententiam scribunt γραμματικῶν παῖδες, appellata esse δράματα διὰ τὸ μιμηλῶς ἐν τῇ θυμέλῃ

† Heinſius vertit: *Agendo enim ac agentes imitantur.*

†† Et ita habet Heinſius.

* Eandem lectionem reperio in Dan. Heinſii libro, p. m. 248. niſi quod pro οὐκ οὖν ſit οὐκ οὖν, poſt μιμήσονται comma, & pro περιλαμβάνουσι, περιλαμβάνουσιν, nullâ ſcè differentiâ.

μέλη δρᾶσθαι. ita Græci: Diomedes quoque: δράματα dicuntur tragica aut comica, παρὰ τὸ δρᾶν, id est agere. Latini δράματα vocârunt fabulas: quæ de voce ibidem subjicit Diomedes: *Latinè fabulæ appellantur, sive factibulæ* †: in Latinis enim fabulis plura sunt cantica quæ canuntur. vel à faciendo: nam & agi fabula non referri ab actoribus dicitur. duo affert veriloquia istius vocis: prius, quò fabulam vult dici à fabulando, quasi *fabubulam*. ita enim corrigendum: & statim pro *plura*, scribendum *pauca*. falsissimum enim est, in Latina fabula plura esse, aut multa cantica: quum ferè in totum dramatica Latinorum choris caruerit & canticis. adde quod repugnat manifestò ea lectio auctoris menti: qui *fabulari* & *canere*, quasi verba res contrarias significantia separat. à

ver-

† At in mea Hanoviensi, quam Helias Putschius annò M. DC. V. in 4to. curavit, col. 488. est *fatibula*. Voss. lib. II. Instit. Poët. c. II. §. I. p. 6. videtur habuisse exemplum Diomedis quod legerit *factibula*: Non desunt, inquit, qui, ut Græcis est δράμα ἀπὸ τοῦ δρᾶν, quod est agere; sic Latinis à faciendo fabulam dici putârunt. Nempe ut à Supino factum sit *factibula*; inde fabula, quod apud Diomedem legas. Inde & corrigendum, istud *fatibula* in meo codice puto, qui aliàs quoque non ubivis satis castigatus & correctus est; sic in hoc ipso loco sub alpha in δρᾶν, jota subscriptum non est.

verbo autem facio *, ita formari vox *fabula* potuit, quasi *factibula*, ut à *verto vertibula*, à *flecto flectibula*, à *mando mandibula*, & à *peste pestibula*, quod verbi extat in antiquis libris Codicis Justiniani. Species dramaticæ poëseos, nobilissimæ sunt *Tragœdia* & *Comœdia*: itaque apud Platonem, Aristotelem, aliosque auctores, locis quàm plurimis omneis τῆς δραματικῆς species, quæ multæ sunt, duobus hisce nominibus comprehenduntur. pelerique Satyricam dramaticæ tertiam speciem numerant, ut Isacius Tzetzes, aliique. sunt qui species illius in utraque lingua quatuor faciant. Diomedes, lib. III. (col. 480. edit. Putsch.) *Poëmatis dramatici vel activi genera sunt quatuor; apud Græcos, tragica, comica, Satyrica, mimica: apud Romanos pretextata, tabernaria, Attellana, planipes.* ceterum partitionem hanc meliùs instituas, à contemplatione finis. Quod enim scribit Aristoteles in octa-

VO

* At omnino *fabula* est à verbo *fari*, ut in V. de LL. ait Varro, p. m. 55. princip. edit. Durdrechtan. 1619. Nempe ut ab *exoratum*, *exorabulum*; à *mendicatum*, *mendicabulum*; sic à *fatum*, *fabula* defluxit. Vel à *φάω*, ut *pabulum* à *πάω*, unde *pasco*. A qua sententia non longè recedunt, qui à *pasco* dicunt esse *pascibulum*, inde *pabulum*: & à *fabulor* esse *fabulula*, inde *fabula*. Sed Vossio in Etymolog. p. m. 202. a. & lib. II. Instit. Poët. c. II. p. m. 6. *fabulor* est à *fabula*, hoc à *fando*, ut dixi.

xο De republica, universam musicen ad-
 tria esse utilem, παιδείαν, κάθαρσιν, διαγωγὴν,
 ad docendum, ad liberandum ab affectibus,
 ad oblectandum: id in dramatica poësi, quam
 ipse nominat θεατρικὴν μουσικὴν præcipuè lo-
 cum habet. παιδείαν quidem adeò sibi vindi-
 cant hujus musices poëtæ, ut διδασκάλων ap-
 pellationem & docendi verbum propria sibi fe-
 cerint apud Græcos pariter & Romanos: de
 quo multa observabamus cognitu digna ad A-
 thenæum, lib. VI. c. VII. & sæpe in Græco-
 rum libris, οἱ διδάσκοντες sunt comici aut tra-
 gici. Liberandi verò ab affectibus partim eam-
 dem, partim diversam viam hi poëtæ sunt in-
 gressi. in eo conveniunt, quòd τῇ καθάρσει
 τὴν διαγωγὴν, oblectationem cum medicina
 miscuerunt: diversitas in eo longè maxima,
 quòd ad conciliandam in auditorum animis
 voluptatem, alii cum admiratione rei inex-
 spectatæ commiserationem, & lacrymarum
 irritationem adhibuerunt: est enim etiam la-
 crymarum naturalis quædam homini voluptas:
 alii, cum eventuum novitate risum & jocum
 miscuerunt: quos propterea τοὺς τοῦ γέλωτος
 ποιητὰς Græci dixêre. prioris generis est Tra-
 gœdia: quæ, ut in ejus definitione ponit
 philosophus *, δι' ἐλέου, καὶ φόβου περαίνει
 τὴν

* lib. de Poëtica, c. VI.

* τὴν τῶν παθημάτων κάθαρσιν. posterioris, Co-
mœdia: quam philosophus, c. v. de Poëti-
ca, docet esse imitationem pravarum actio-
num; non quidem promiscuè, κατὰ πᾶσαν
κακίαν, inquit: sed earum solum quæ ad-
mixtum habent τὸ γελοῖον. risum enim co-
mici sectantur: verum moderatè & certâ
lege. distat enim longè comœdia ab obscœ-
nitate & lasciva procacique imitatione mi-
morum: quorum comparatione imitatio
comica jure σπουδαία μίμησις dici mereatur:
comici poëtæ, μιμηταὶ σπουδαῖοι. Ulpianus
ad Philippicæ secundæ illa, μίμοι γελοίων·
ἀναγκαῖον, ait, τὸ τῆς προσθήκης: οὐχ ἅπασα
γὰρ μίμησις γελοία τυγχάνει, ἀλλ' ἐστὶ καὶ σπου-
δαία. ἡ γὰρ τραγωδία, μίμησις ἐστὶν ἡθῶν, καὶ
παθῶν· καὶ ἡ κωμῳδία μίμησις, καὶ οἱ μίμοι
Σώφρονος. Mimorum autem apud veteres
plures idææ fuere in usu: breviores quidam,
licentiâ dictorum, sive dicteriorum, & scur-
rilitatis impudentiâ bonis omnibus odiosi:
alii prolixiores, & ad naturam comœdiæ
propiùs accedentes. illos vocabant παίγνια:
hos, ὑποθέσεις & dramata. Plutarchus, Sym-
posiacorum librô vii. probl. viii. μίμοι
τινὲς εἰσιν, ὧν τοὺς μὲν ὑποθέσεις, τοὺς δὲ παί-
γνια καλοῦσιν· ἀρμόζειν † δ' οὐδέτερον οἶμαι
συμ-

† Mea Parisina m. dc. xxiv. p. m. 712. E. habet
ἀρμό-

συμποσίῳ γένος· τὰς μὲν ὑποθέσεις διὰ τὰ μήκη τῶν δραμάτων, καὶ τὸ δυσχορήγητον. τὰ δὲ παίγνια, ὅτι πολλῆς γέμει βωμολοχίας καὶ σπερμολογίας. idem eruditissimus scriptor in libro, quò terrestria & aquatilia animalia comparantur, mimo tribuit πλοκὴν δραματικὴν, καὶ πολυπρόσωπον. quo ex loco apparet, mimorum tantam fuisse vilitatem, ut ad agendum mimum canes histrionicam doctos interdum adhibere non erubuerint planipedes. Inter duo hæc dramaticæ poëseos genera, tragœdiam & comœdiam, SATYRICA fuit, neque huic, neque illi per omnia similis: sed utriusque naturam propriò modò quòdam participans. Postea enim quàm perfecta fuit tandem tragœdia, convenientem illam sibi maiestatem consecuta, cuius gratiâ dicitur philosopho ἀποσεμνωθῆναι, Satyris exclusis, & lasciviâ priore mutatâ: cœpère tragicæ asperitatis & mœsti supercilii diverticula quæri à spectatoribus: quorum desideriiis ut satisfacerent tragœdiarum poëtæ, revocatis Satyris, quos tragœdia exclu-

αἰσχρολόγει & οἶμαι in parenthesi; non verò post γένος punctum. Versio Latina talis adposita est: *Mimorum alii argumenta, alii ludicra adpellantur. Neutrum, ut ego arbitror, genus convivio conveniens: argumenta ob longitudinem actionum, & sumptuum difficultatem; Ludicra, quòd scatent scurrilitate & inanitate verborum.*

excluserat, vetustissimum inventum Satyrici chori in scena lascivientis, novâ facie induerunt, & ad similitudinem tragicæ fabulæ, Satyricam concinnare instituerunt. Diomedes, (lib. III. col. 488. edit. Hanov.) *Satyrica est apud Græcos fabula, in qua item tragici poëta, non reges aut heroas, sed Satyros induxerunt, ludendi causâ jocandique *, ut simul spectator inter res tragicas seriasque Satyrorum quoque jocis & lusibus delectaretur, ut & Horatius † sentit his versibus: Carmine qui tragicô vilem certavit ob hircum, Mox etiam agrestis Satyros nudavit, & asper Incolumi gravitate jocum tentavit: eò quòd Illebris erat & gratâ novitate morandus Spectator.* eadem pene verba apud Marium Victorinum, De metris, librô II ††. nihil mirum igitur, appellatione tragædiæ Satyricam non rarò intelligi: quippe quæ non solum inventa fuerat à tragicis poëtis: sed etiam tragicarum fabularum comes semper & quasi ἐφόλκιον fuit, atque adeo quasi species quædam tragædiæ: Diodorus Siculus, librô IV. καὶ Σατύρους δὲ φασιν αὐτὸν Bacchum, περιάγεσθαι καὶ τούτους ἐν ταῖς ὁρχή-

* In cit. mea edit. Putschiana est: *jocandique simul ut spectator &c.*

† in Arte, v. 220. f.

†† col. m. 2527. edit. Hanov. M. DC. V. in 4to, quam Helias Putschius curavit.

ὀρεχθήσεσι, καὶ ταῖς τραγωδίαις τέρψιν, καὶ πολ-
 λὴν ἡδονὴν παρέχεσθαι τῷ θεῷ. nisi τραγωδίας
 dictionem heic accipias veteri illâ notione,
 de qua primô capite diximus, necessariò de
 Satyrica intelligere debes: nam vera tragœ-
 dia Satyrorum genus omne aspernatur. ita
 omnino accipi debet vox *tragœdia* in illo
 Horatii versu 231. ex Arte: *Effutire leveis,*
indigna tragœdia versus. ἀναξία ἡ τραγωδία
 φλυαρεῖν. hoc est: οὐκ ἄξιον ἐν τραγωδίᾳ καὶ
 σατυρικῇ φλυαρογραφεῖν. nam & quæ præce-
 dunt, & quæ sequuntur ad Satyrica drama-
 ta pertinent. Græcorum imitatione ita lo-
 cutus: qui ut antea diximus, tragœdiæ ap-
 pellatione passim etiam Satyricam intelligunt.
 & poëtas Satyrorum dramatum rarò aliter
 quàm τραγικούς ποιητὰς nominant. Affinita-
 tem fanè quam habet Satyrica cum tragico
 cothurno, arguit etiam personarum, quas
 introducit, qualitas: quæ vel planè eadem
 sunt (chorum semper excipimus:) ex qui-
 bus componi solitæ tragœdiæ, ut capite se-
 quente sumus dicturi: vel etiam majoris di-
 gnationis, admirationis & τερατείας: ut Cen-
 tauri, Cyclopes, & è diis etiam aliqui non
 nunquàm, hoc autem à comœdiæ focco alie-
 nissimum: quæ definita est à sapientibus,
 ἰδιωτικῶν καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἀκίνδυνος
 περιοχή. *privatæ civilisque fortune sine pericu-*
lo

lo comprehensio. migrant enim communem legem sui carminis & Aristophanes & Plautus, cùm deos, heroas, reges in dramata sua admittunt, etsi factitâsse idem alios è Græcis comicis ad Athenæum observabamus. Sunt & plura alia Satyricæ communia cum tragœdia : de cujus proprietatibus, & partibus cùm qualitatis, tùm quantitatibus, quæ scribuntur à subtilissimo philosopho, pleraque omnia exceptis nonnullis, etiam in hac locum habere, palàm facient quæ de Euripidis Cyclope, fabula Satyrica, capite libri hujus sextô dicturi sumus. Græci critici hoc differre Satyricam à Tragœdia scribunt, quòd hæc tristitia solùm & planctus contineat : illa planctus hilaritate quâdam temperet : ac ferè quum sit initiô tristis & impedita, in gaudium tandem definit. Isaacius Tzetzes : διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλους ἡ τραγωδία, καὶ οἱ Σάτυροι, ὅτι ἡ μὲν τραγωδία θρήνους μόνον ἔχει, καὶ οἰμωγὰς· ἡ δὲ Σατυρική συγκιρνεῖ ταῖς ὀλοφύσεσιν ἰλαρότητα, καὶ ἀπὸ δακρύων εἰς χαρὰν καταντᾶν εἴωθε. Demetrius Phalereus Satyricam appellat παίζουσαν τραγωδίαν : tragœdiam quidem, sed ludentem : quum à vera tragœdia sales & risus penitus exulent. Origenes contra Celsum, tomo VII. de tragœdiarum, & Satyricarum poëtis vel histrionibus : οἱ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ τῆς

τῆς ὀρχήστρας τοῦ τυχόντος ἄθλου ἕνεκεν ἀγωνι-
ζόμενοι· καὶ ὅπου μὲν λύπας καὶ οἴκτους τοῖς θεα-
ταῖς ἐμποιοῦντες· ὅπου δὲ ἄσέμνους γέλωτας·
τοιοῦτον γὰρ τι βούλεται τὰ σατυρικά δράματα.
Propter risum igitur ac jocos & lasciviam
merito satyrica comœdiæ propior quàm tra-
gœdiæ vulgo habitâ. quamobrem Latini
cum Græcorum satyricis non alias compo-
nunt fabulas, quàm Attellanas, ut librô se-
quente dicetur. & doctissimus vir Athenæus
fabulas à Sulla compositas, quæ vel Attel-
lanæ fuerunt, vel tabernariæ, aut certè mi-
mi quidam, appellat σατυρικάς κωμωδίας,
librô sextô. inde etiam est, quod σατυρίζειν
& κωμωδεῖν, ut cognatæ notionis voces ab
optimis scriptoribus pro eodem usurpantur.
Clemens Alexandrinus in Protreptico: σκη-
νὴν πεποιήκατε τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ θεῖον ἡμῶν δρά-
μα γεγένηται· καὶ τὸ ἅγιον προσωπείοις δαιμό-
νων κεκωμωδήκατε, τὴν ἀληθῆ θεοσέβειαν δεισι-
δαιμονία σατυρίσαντες. pro traducere & in ar-
gumentum contumeliosi risus vertere, u-
trumque verbum posuit. sic etiam pro inho-
nesto ac turpi σατυρικός, aut κωμικός dicunt
Græci; quum contra iisdem τραγικός, idem
fit atque honestus & gravis. Plutarchus de
discrimine adulatoris & amici: καὶ ὅλως, in-
quit, de vero amico, τραγικός ἐστίν, οὐ σα-
τυρικός φιλίας ὑποκριτῆς, οὐδὲ κωμικός. idem
in

in vita Galbæ: τὰς δὲ δωρεὰς ἃς Νέρων ἔδωκεν, ἀνηλώκεσαν οἱ πλεῖστοι τῶν λαβόντων, ἐφ' ἡμέραι, καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι. at in Catone Censorio ejusdem, quô locô dicitur Socrates σατυρικὸς καὶ ὑβριστὴς, longè aliter ea vox intelligenda. respicit enim ibi ad Platonis locum, quem superius, p. 74. attigimus, cùm de Satyrorum ingenio loqueremur. Proprium carminis hujus ante omnia fuit, quòd semper è Satyris chorus constabat, qui in tragœdiis pro argumenti diversitate variabatur. personæ etiam pleræque ut plurimum ridiculæ, etsi non omnes: velut in Euripidea Cyclope Ulysses. Diomedes (col. 488. edit. Hanovienf.) *In Satyrica ferè Satyrorum personæ inducuntur, aut si quæ sunt ridicula similes Satyris, Antolycus, Burris.* fortasse scribendum, *Basiris.* nam Burris iste ex Græcorum poëtis mihi non est notus †. Lectionem, verò, quam restituimus, etiam in optimo Codice Puteano postea invenimus. Propria etiam Satyricæ videtur fuisse fabulæ simplicitas, & brevitās: quum contra

in

† Si sequentia, quæ primus ex addendis Textui infero, legisset Vossius, fortè lib. 11. Institut. Poëticar. c. XIX. §. 10. p. m. 97. non scripsisset: Pro Burris Casaubonus malit Basiris: Sed non fuerit ea persona ridicula; Quare censeo, fuisse id Burri nomen in Dramate aliquo deperdito. Burrus à περρὸς, unde & Terentii Byrrhia. Quæ Vossius.

in tragœdiis necessariam esse magnitudinem, tot locis repetat Aristoteles. id nempe fuit tragicorum poëtarum ἔργον: at satyrica dramata velut pictorum parerga. Tragœdiam philosophus laudat, c. xiv. de Poëtica, quæ argumentô constat non simplici, sed implicitô: vult enim esse τὴν τοῦ μύθου σύστασιν οὐχ ἀπλὴν, ἀλλὰ πεπλεγμένην: quæ locum facile præbet περιπετείας τε καὶ ἀναγνωρισμῶ. magnæ nimirum laudi poëtæ adscriptum, si fabulam, quæ tragœdiæ anima, sic contexeret, ut longè quæsitis episodiis opus non esset. quando enim ex ipsa fabulæ constitutione casus insignes prodibant, & agnitiones insperatæ, crescente episodiorum numero simul tragœdia crescebat, quæ populo Atheniensium, otio & ignaviæ assveto, eò gratior eret, quô longior. at in Satyricis πλοκὴ tanta non fuit: sed ἄνευ περιπετείας*, καὶ ἀναγνωρισμοῦ ἀπλῇ μετὰ βασίς. certum ejus rei indicium facit nobis Euripidis Cyclops: qui eam ob causam vix septingentorum est versuum, quùm pleræque veterum tragœdiæ alterô tantô sint longiores: quædam etiam à versuum numero cix cccc non procul absint. Propria quoque Satyricæ fuit sua quædam dictio ac dicacitas: qua de re quùm nulla existent apud Aristotelem præ-

* vide Aristotel. c. xi. Poëtic.

præcepta : Horatius contra in Arte , hanc partem diligentissimè est exsecutus : elocutionis puræ sed negligentius cultæ ita meminit , v. 234.

Non ego inornata & dominantia nomina solum

Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo.

de charactere inter tragicum & comicum medio, sic, v. 236.

Nec sic enitar tragico differre colori,

Ut nihil intersit Davusne loquatur, & audax

Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,

An custos famulusque dei Silenus alumni.

etiam de genere dicacitatis & modo in hac parte servando, ne ad vilitatem comœdiæ tabernariæ accedatur, aut obscœnitatem mimicam multa prudenter ibidem præcipiuntur : quæ inde petantur. Hôc amplius habuit Satyrice & genera quædam versuum sibi priorum, non secus ac tragœdia & comœdia. Satyricorum autem metrorum hic fuit character, ut tragicis remissiora, comicis astrictiora, inter horum solutam licentiam & illorum observationem exactam, medium servarent. Sic differt jambicus qui dici-

dicitur satyricus, à tragico & comico. Græci
 metrici: ἴδιον σατυρικοῦ ἰαμβικοῦ τὸ μέσον εἶναι
 τραγικοῦ καὶ κωμικοῦ. ἤγουν δέχασθαι καὶ τοὺς
 τρισυλλάβους, (plures intellige in uno versu:
 quod ægrè in tragico jambico licitum in una
 sede:) μὴ κατακόρως δέ· οἶον, Ἡδ' ἄγχιος ὑψίκερ-
 μνον ὄρεσι περὶ δρομον. at in comico jambico
 vel sæpissimè pedes trisyllabi admissi: co-
 mici enim, ut ait Hephæstion, οὐ λίαν ἀν-
 τιποιοῦνται τῆς συμμετρίας: cujus rei causam
 affert certissimam. eadem ratio est aliorum
 versuum, qui ab auctoribus τῆς μετρικῆς Sa-
 tyrici nominantur: ut est trochaicus tetra-
 meter satyricus: de quo Marius Victorinus,
 librô II. in cuius libri fine notanda hæc
 verba: *Exemplum proceleusmatici dimetri ca-
 talectici, ut Agite juvenes. hoc metrô veteres
 Satyricos choros modulabantur: quod Græcè
 εἰσόδιον, ab ingressu chori Satyrici appellabant:
 metrumque ipsum εἰσόδιον dixerunt.* Est &
 aliud metrum satyricum, aliô nomine Pria-
 pejum dictum: de quo etiam Victorinus
 multa, librô IV. Postremò illud satyricæ
 proprium, quod non per se docebatur, sed
 vel interjiciebatur tragicis fabulis, vel eas-
 dem sequebatur. fuisse aliquando interje-
 ctam, svadet locus Diomedis antè allatus.
 Marius Victorinus, librô II. de jambico
 metro, col. 2527. edit. Hanoviens. *Hæc a-*

pud Græcos metri species frequens est, sub hac conditionis lege, ut non heroas aut reges, sed Satyros inducat ludendi jocandique causâ, quò spectatoris animus inter tristes res tragicas Satyrorum jocis & lusibus relaxetur. Notabis eadem verba tam apud Diomedem quàm apud hunc, inter res tragicas: unde colligimus fuisse aliquando pluribus tragicis dramatis interjectas Satyricas fabulas. quod autem mos obtinuerit, ut iisdem subjicerentur, certa res est. idque videtur non obscure Horatius significare cùm de Satyricis salibus præcipiens, his verbis utitur, v. 227.

*Ne quicumque Deus, quicumque adhibe-
bitur heros,*

*Regali conspectus in auro nuper & ostro,
Migret in obscenas humili sermone taber-
nas.*

Græcorum morem tangit heic poëta, Neoptolemum Parianum, ut puto secutus, ex quo multa in Artem suam transtulit. mos autem tragicorum Græcorum fuit Athenis, ut modò singulas committerent fabulas, modò plures. unde *τριλογία* & *τετραλογία* *τραγικῶν δραμάτων* sunt appellatæ: semper autem postrema fabula Satyrica fuit. qua de re plura inferiùs erunt dicenda. Ostendimus Satyricæ poëseos quodnam genus esset, ejusdemque præcipuas differentias *εἰδοποιούς*,

ac proprietates, saltem ὡς τύπω, recensuimus. quare ex iis quæ dicta † sunt definitionem hujusmodi colligimus: Satyrica est poëma dramaticum, tragœdiæ adnexum, chorum è Satyris habens, personarum illustrium actionem notabilem, partim seriam, partim jocofam exprimens, stilô hilari; exitu plerumque lætô. brevius ita non malè definias: μίμησις διὰ σατύρων πρᾶξεως σπουδογελοίας, ἐν μέτρῳ καὶ λόγῳ ἱλαρωδεστέρῳ. diximus *tragœdiæ adnexum*: quia de veteri Attica Satyrica heic loquimur: neque posteriorum moramur inventa, si qui Satyricas à tragicis fabulis separârunt: quæ de re suô locô inferiùs. *actio* verò non *actiones*: quoniam una fabula

† *Quæ dicta sunt*] Rectè! Est enim hæc definitio Satyricæ veteris, ut bene postea addit Noster, non illius recentioris, quæ adnexa non erat Tragœdiæ, sed per se docebatur. Cum verò displiceret hæc convitiandi libido: desit per se doceri, Tragœdiæque vel inseri, vel subjici cœpit; ut ejus severitatem salibus suis temperaret; atque ita spectatores, atrocitate rerum tristes, jocis satyricis exhilararet. Nempe uti olim Itali Histriones ad recreandos spectantium animos, tragœdiæ cujusque actibus singulis subjecerunt bucolica quædam, quæ *Pastoricias* ipsi adpellârunt: sic antiqui eandem ob causam Tragœdiarum actibus singulis Satyricam Poësin subdebant. Tandem placuit, ut, quò lascivia omnis ac sales, & joci, ab Orchestra: satyricum drama planè è Tragœdia omittere. Confer Voss. II. Institut. Poët. c. XIX. §. 4. m. 94.

la unam actionem continet τελείαν καὶ ὅλην, ait philosophus: pessimæ enim sunt αἱ ἐπεισοδιώδεις: quod multis rationibus idem demonstrat. διὰ σατύρων est, Satyris intervenientibus: neque enim soli illi Satyricum drama constituunt. est verò eorum mentio in hac definitione necessaria: ut à tragico-comœdia, & Rinthonis phlyacographia, quæ fuit alia tragœdiæ παρεκβασις, & εἰς τὸ γελοῖον μεταρῦθμισις, hæc poësis separetur. Vide ampliùs quæ ad Cyclopem Euripidis observamus.

CAPUT IV.

DE nonnullis, quæ SATYRICÆ extrinsecus accidunt. artes subsidariæ poëseos dramaticæ. partes dramaticæ ὤψευς κόσμος, ὁ μελοποιία. De personis Satyricis ὁ earum ornamentis. locus Pollucis illustratus. πάππος, παππίδιον, παπποσείληνος. ἰζάνη, ἰσάλη, ἰξάλη. locus Hippocratis jam olim διτλογραφούμενος. φόβαι ὀρθότριχες, in capitibus Satyrorum. παρδαλὴ ὑφασμένη. θύραϊον Διονυσιακόν. χλανὶς ἀνδρὶνὴ Satyrorum. χορταῖοι χιτῶνες Silenorum. Apparatus scenæ Satyricæ. De saltatione Satyrica. σόβοι. σόβαι in manibus Satyrorum. σοβαίς. κονίσταλος. σίκιννις. σικιννισταί. Athenæi ὁ Plutarchi loci emendati. Pyladis ὁ Bathylli Saltatio. ὑπόρχημα διατίθεσθαι. Κῶμος, ὁ de eo obiter nonnulla.

POËSEOS illius quæ vulgò dramatica dicitur, philosopho μιμητικὴ ἐν τῷ πράττειν, pro-

propriūm est, ut præter poëtæ industriam, aliorum artificum operam desideret. Ut enim medici artem quondam simplicem atque unicam, postea in plures diviserunt, manuum ministeriō aliis mandatō: sic poëtæ hujus generis, quum initiō instruerent agerentque ipsi suas fabulas, postea aliorum operā uti cœperunt, cū in instruendis personis ac spectaculis, tū in fabulis ipsis agendis. quare etsi verè scribit philosophus, constare dramati tragico rationem, nec minùs drama esse cum legitur *ἀνευ ἁγῶνος καὶ ὑποκριτῶν*: quia tamen ideò componuntur fabulæ ut agantur; non dubitavit idem inter tragœdiarum partes qualitatē etiam illas recensere, quæ propriè ad poëtam non pertinent: sed ad artes alias ipsius ministras. ejusmodi partes sunt, *ὄψεως κόσμος*, apparatus & ornamenta: quod ad artem τοῦ σκευοποιοῦ spectat: & *μελοποιία*, quæ ad τὴν ὑποκριτικὴν: illa personas concinnat & locum parat: altera, quæ histrionica est, paratis à poëta & mechanicō utitur, fabulam docens: in quo præter sermonem, cantus, harmonia & saltatio versantur: quæ omnia *μελοποιίας* appellatione eō loci complecti placuit philosopho. Quum igitur naturam Satyricæ priore capite per illa ostenderimus, quæ propiùs ipsam contingunt, & ad poëtæ par-

tes propriè pertinent : nunc de istis, quæ extrinsecus, ut sic dicam, illi accidunt, quædam restant dicenda. Quoniam verò satyrica tragœdia quædam est, ut probavimus, iis omnibus omissis, quæ sunt ipsi cum tragœdia communia sola illa commemorabimus, quæ fuisse ei propria ex veterum lectione cognovimus. Porro omnis hæc quam diximus diversitas, in his ferè tribus posita, personarum ornatu, scenæ apparatu, & saltationis modo : de quibus ordine pauca. Personæ satyricæ diversorum generum erant : sæpe heroës, ut in Euripidea quæ extat, Ulysses, in alia Eurystheus : apud Sophoclem Achilles, apud Aëtydantem Hercules, apud Achæum Omphala : interdum sive majorum, sive minorum gentium dii nam & Irim Satyricam, & Vulcanum Satyricum Achæi infra recensēbimus. aliquando semidei, ut Cyclops, Proteus & similes. hæ omnes personæ quia etiam in tragœdiis locum habere poterant, ad tragicum potiùs quàm Satyricum apparatusum pertinent : non enim aliter heic quàm ibi ornabantur. proprii Satyricæ sunt Satyri & Sileni : de quibus propterea Julius Pollux in ea parte capitis XIX. lib. IV. quam de Satyricis personis inscripsit : Σατυρικὰ πρόσωπα, inquit, Σάτυρος πολιός, Σάτυρος γενειῶν, Σάτυρος

τυρος ἀγένης. Σειληνὸς πάππος τὰ δὲ ἄλλα ὁ-
 μοια τὰ πρόσωπα. πλὴν ὅσοις ἐκ τῶν ὀνομάτων
 αἱ παρακλαγαὶ δηλοῦνται· ὥσπερ καὶ ὁ παππο-
 σείληνος τὴν ιδέαν ἐστὶ θηριωδέστερος. *proprie*
Satyricas personas agnoscit Satyros & Sile-
nos: quorum appellationes pro ratione æ-
tatis diversæ ab eo enumerantur. Satyrus
canus, Satyrus barbatus, Satyrus imberbis.
de Silenis ante p. 33. 53. f. dictum, eos senes esse
satyros, Satyrorum epistatas. itaque uni Saty-
rorum gregi præest Silenus, ut apud Euri-
pidem. Sed fuere poëtæ qui plureis Silenos
inducerent. ergo etiam inter hos quæsitæ ab
ætate differentia. inde illa nomina apud Pol-
*lucem Silenus * πάππος, hoc est avus. ad*
longam senectutem denotandam ita voca-
bant. sic inter comicas personas ætate pro-
vectissimi πάπποι dicebantur: eratque πάπ-
πος πρῶτος, & πάππος ἕτερος, quorum σκευὴν
describit Pollux. Silenus omnium vetustis-
simus, quando plures erant, Παπποσείληνος,
quasi dicas ipsius Sileni πάππος, fuit dictus.
quemvis senem honoris, causσὰ vocabant
πάππον †: & quum illi blandiebantur παπ-
πίδιον,

* Repetit hæc è Nostro Vossius II. Institut. Poët.
 c. XIX. §. 9. p. 96. f.

† Inde etiam vox Papa. Confer Jo. Henr. Höttin-
 ger. in Analect. Historico-Theologic. Dissert. VII.
 Cap. I. §. 4. p. m. 318. f. Joan. Corasium, v. Mi-

πίδιον, ut apud comicum non semel. sic apud Julianum in Cæsaribus Bacchus Silenum compellat: καὶ ὁ Διόνυσος, Παύσαι εἶπεν, ὦ παππίδιον, τοιαῦτα λέγων. Papposileno vultum concinnabant à longævitate horribiliorem & prope ferinum. De ornamentis †† Satyrorum & Silenorum idem Pollux, lib. iv. cap. xviii. v. 39. ἡ Σατυρικὴ ἐσθῆς νεβρίς, αἰγῇ, ἣν καὶ ἰζάνην ἐκάλουν, ἡ τραγῇ. καὶ πον καὶ παρδαλὴν ὑφασμένην. καὶ τὸ θύραϊον τὸ Διονυσιακόν. καὶ χλανὶς ἀνδρινὴ καὶ φοινικοῦν ἱμάτιον, καὶ χορταῖος χιτῶν δασύς, ὃν οἱ Σειληνοὶ φοροῦσι. *Satyrica, inquit, vestis est hinnuli pellis, vel caprina quæ vestis dicta αἰγῇ & ἰζάνη, & τραγῇ. interdum & pardalinam textilem gerunt. item Liberi patris scutum, quod θύραϊος Διονυσιακὸς dicitur. chlanis è floribus, pallium puniceum, tunica densa, gestamen Silenorum, quæ χορταῖος appellatur.* Hæc Pollux: in cuius verbis quædam sunt nobis animadvertenda. nam pro ἰζάνη *, quæ vox

alibi,

scellan. Juris, c. xv. p. m. 441. f. edit. Lugdun. m. d. lxi. in St. Joan. Hoornbeeck. i. Miscellan. Sacror. c. i. Sect. i. §. i. p. m. 23.

†† Vide Ger. Jo. Voss. ii. Instit. Poët. c. xix. §. 74. p. 102. qui ferè omnia è Nostro, quo ad istud argumentum. Item elegantiss. Dn. Gisb. Cuperum, ii. Observat. c. xii. p. m. 227. ubi hunc Casauboni ac Pollucis quoque citat locum.

* Cl. Bochartus in i. Geograph. sacr. c. xviii. p. m. 483.

alibi, quod sciam, non exstat, scribendum suspicor ἰζάλη, vel ἰσάλη, quæ vetustissima depravatio est vocis ἰζαλή. ἰζαλος est hircus ἰζαλή, ut αἰγῇ, pellis hircina, sive τελείας αἰγός, ajunt Grammatici. sed vulgò ἰσάλην dicebant, ut testatur Aristophanis scholiastes. estque hæc nominis istius depravatio adeò antiqua, ut apud Hippocratem in libro Περὶ αἰγμῶν, utramque scripturam agnoscat Galenus. si cui vulgata lectio Pollucis placet, auctoritate illustrissimi atque in omni genere eruditionis eminentissimi viri, Julii Cæsaris Scaligeri eam tueri poterit: qui

ἰζάνην

m. 483. E. edit. Francof. M. DCLXXXI. in 4to iisdem verbis hunc Pollucis locum adlegat, (quem Gualtherus vertit: *sed vestis Satyrica est pellis hinnuli caprini, quam & ἰζάνην nominant, ἢ pellem hircinam*) adjicitque ἰζάνην Syriaco vocabulo αἰγ ἰζα, capra suam debere originem. Placet quidem ista vocis originatione doctiss. Dn. Joach. Kühnio Gryphiswaldensi recentiores inter Philologos tum meritò suò, tum modestiâ, celeberrimi nominis, in p. m. 29. Animadversion. in Julii Pollucis Onomasticon, verùm quid sibi velit pellis hinnuli caprini, se non videre scribit. Græcus Pollucis textus, inquit, si rectè accipiatur, aliud dicit, nempe interpungendum est post νεβρίς, alia pellis est, νεβρίς, nempe ἐλάφου δέρμα, cervina: alia αἰγῇ, quod notat caprinam; eandem ἢ ἰζάνην dictam, Galenus quoque in Glossis Hippocratis confirmat. ἰζάλη (ita enim habet) τελείου αἰγός δέρμα, perfectæ capræ pellis. Extat apud Hippocratem in Περὶ αἰγμῶν. Hæc Dn. Kühnius. Mirum neutri emendationis Nostri Casauboni h. l. venisse in mentem.

ἰζάνην putat dictam παρὰ τὸ ἰζάνειν, subsidere: quia sine rugis tota affidebat corpori, atque adhærescebat. de Satyrorum ornatu Dionysius Halicarnasseus, lib. VII. σκευαὶ τοῖς εἰς Σατύρους εἰκασθεῖσιν ἦσαν περιζώματα, καὶ δοραὶ τράγων, καὶ ὀρθότριχες ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φόβαι, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. ubi notabis galericulos † pilis fetisve horrentes Satyrorum capitibus aptari solitas quorum Pollux non meminit, neque in ea quam exhibuimus gemma ullum vestigium. περιζώματα vocat Dionysius hircinas pelles, quibus partes infra umbilicum tegebantur. Satyrus apud Euripidem amictum se ait τράγου χλαίνα μελέα deest aliquid in istis Pollucis, καὶ πού καὶ παρδαλὴν ὑφασμένην. nos vertimus quasi desideraretur verbum ἐφόρων. & pan-

† *Galericulos*,] quia statim jungitur *solitas*, puto fortè scripsisse Nostrium *galericulas*, aut si *galericulos* rectum est; quod magis verisimile est, cum auctor in corrigendis substitui velit *quorum* pro *quarum*, *solitos* debemus legere. Ego neque *galericulus*, neque *galericula*, neque *galericulum* in recto me legisse memini. In sexto casu usurpat Sveton. extr. Oth. *Galericulô* capiti propter raritatem capillorum adaptatô & adnexô; ex quo de primo secunda in declinatione casu iudicium ferri nequit. In plurali *Galericulis* utitur Frontinus, IV. Stratagem. c. ult. ex. 29: sed ibi mirè variant codices. Ipso de galericulo legendus Anselmus Solerius Cemeniensis de Pileo, Sect. III. p. m. 49. f. edit. Amstelod. CIDIOC. LXXI. in 12.

& pantheræ pellem ὑφασμένην accepimus de pelle liciorum varietate distincta ad instar pantherinæ, operâ textoris polymitarii. quia enim veram non habebant, quod in Græcia illis temporibus difficile erat, arte pictam ejus locô substituebant. fortassè tamen scribendum, καὶ πού καὶ παρδαλὴν ἡμφιασμένοι. nempe εἰσάγονται. Bacchi scutum θύραιον nominant veteres, non θυρεόν. à similitudine θύρας appellatio indita: neque corrigenda scriptura, quam tot locis invenimus. Chlanis ἀνθινή, non est vestis florida à varietate solùm colorum sic dicta: sed est vestis è floribus contexta: qui erat proprius Silenorum amictus: hos enim vetustas florum amantissimos finxit, ut suô locô dictum est: ideoque tribuere illis περιβόλαια ἐκ παντὸς ἀνθους, inquit Dionysius. χορταῖοι χιτῶνες quos Silenorum proprios scriptores omnes faciunt, videntur primitus è fœno contexti soliti: id enim est χόρτος: postea facti è villosis pellibus. idcirco μαλλωτοὺς χιτῶνας Dionysius appellat: Ælianus ἀμφιμάλλους *utrimque villosas*. & ait Ælianus eô genere vestis hirsutiem ænigmaticè designari foliorum vitigineorum in memoriam plantatæ à Baccho vitis. locus est Ποικιλ. lib. III. c. XL. hæc de personis. Loci apparatus in ornatu scenæ positus, nam aliter scenam ornabant cùm

tra-

tragediam erant docturi, & aliter cū pro-
dituri erant comici: & item aliter cum Sa-
tyrica fabula erat. Vitruvius, librō v. c.
viii. princip. Genera sunt scenarum tria,
unum quod dicitur Tragicum, alterum Comi-
cum, tertium Satyricum. Horum autem or-
natus sunt inter se dissimiles, disparique ratio-
ne: quod tragica deformantur, columnis, fa-
stigiis & signis, reliquisque regalibus rebus.
Comice autem adificiorum privatorum, & me-
nianorum habent speciem, perspectusque fene-
stris dispositos (imitatione *) communium æ-
dificiorum rationibus: Satyrica verò ornantur
arboribus, speluncis, montibus, reliquisque
agrestibus rebus, in topiarii operis speciem de-
formatis. Superest actio: quæ ut diximus
continet sermonem, cantum, harmoniam,
& saltationem. Plato & Aristoteles dicere
solent λόγον, μελωδίαν, ἁρμονίαν, & ῥυθμὸν
sive ὄρχησιν: etsi propter rerum affinitatem
varia est apud veteres, Aristotelem maxi-
mè, illarum vocum acceptio. in Satyrica
actione omnia ad hilaritatem comparata. di-
scrimen præcipuum in numeris saltationis,
olim quot erant genera poëseos quæ publi-
cabatur in sacrorum solennitatibus, aut thea-
tris, tot erant saltationum species diversæ:
Athenæus, librō xiv. τρεῖς εἰσι τῆς σκηνικῆς
ποιήσεως ὀρχήσεις, τραγικὴ, κωμικὴ, σατυρικὴ.
ὁμοίως

ὁμοίως δὲ καὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως τρεῖς, πυρρίχη, γυμνοπαιδική, ὑπορχηματική. ubi chorus, ibi semper saltatio: Satyrica verò saltatio antiquissima est: nam primæ tragœdiæ chorus ἐ Satyris constabat: ideò σατυρικὴν καὶ ὀρχηστικωτέραν appellat Aristoteles, ut primò capite diximus. Athenæus quoque: συνέστηκεν ἡ Σατυρικὴ πᾶσα ποίησις τὸ παλαιὸν ἐν χορῶν, ὡς καὶ ἡ τότε τραγωδία· διόπερ οὐδὲ ὑποκριτὰς εἶχον. Satyrici generis nihil magis proprium quam saltatio: propterea Virgilius, Ecl. v. v. 73.

Saltantes Satyros imitabitur Alphesibæus.
& apud Euripidem, cū dixisset Silenus Cyclopi, ederet quidquid vellet, modò à sedentes abstineret: facetè Cyclops alludens ad Satyrorum τὸ ὀρχηστικόν,

Ηκιστα· inquit: ἐπεὶ γ' ἂν ἐν μέσῃ τῇ γαστέρῃ

Πηδῶντες ἀπολέσαιντ' ἂν ὑπὸ τῶν σχημάτων.
nam σχήματα sunt saltationes. propterea Satyros nonnulli sunt interpretati qui in sacris literis אֲרָגָשׁ nominantur: de quibus dixit propheta Isaia, c. xiii. extr. אֲרָגָשׁ אֲשֶׁר יִרְקֹרְקוּ hoc est, Aquilâ interprete, οἱ τειχιῶντες ὀρχήσονται ἐκεῖ: cui vulgata consentit: *pilosi saltabunt ibi.* ex hoc Græcis Satyri dicti etiam σόβοι: quia saltabundi semper incedebant. quin & ipsis datæ ut plurimum

mum σόβαι in manibus , quod flagelli genus
 quoddam fuit. atque ita plerumque pingi soli-
 ti. Ulpianus in Midianam : τὸ σοβεῖν συνεχοῦς
 κινήσεως τεκμήριον· ἐνθεν καὶ σόβους τοὺς Σατύρους,
 παρὰ τὸ σοβεῖν. κινητικώτατον γὰρ ἐστὶν ἐν τοῖς
 ζώοις, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς σατύρους αὐτοὺς σόβας
 ἔχοντας γράφουσι. Videtur Ulpianus σόβας ap-
 pellare id quod diximus. Demosthenes in
 eadem σκύτος hoc est scuticam nominat : de
 quodam loquens, qui scuticam manu tenens
 in pompa Dionysiaca inimicum cæciderat.
 Fuit & σοβάς saltationis species, ut puto sa-
 tyricæ : ut & κονίσσαλος, σκίρτησις erat σατυ-
 ρική, ait Hesychius. sed illa saltatio quæ sa-
 tyricis fabulis fuit propria, σίκιννις diceba-
 tur : vel quasi κίνησις, transpositis mutatis-
 que literis nonnullis, ut scribit Athenæus :
 vel à Sicino inventore, ut idem in primo
 & xiv. atque alii. hinc Satyri ipsi dicti σικιν-
 νισταί, auctore eodem. prætermittimus hunc lo-
 cū referre quæ de hac saltatione Plato in Legi-
 bus, Lucianus & alii veteres scripserunt. Athe-
 næus : εἰσι δὲ τινες οἱ καὶ φασὶ τὴν σίκιννιν ποιη-
 τικῶς ὠνομάσθαι ἀπὸ τῆς κινήσεως, ἣν οἱ Σάτυροι
 ὀρχοῦνται ταχυτάτην οὔσαν· οὐ γὰρ ἔχει πάθος
 αὕτη ἢ ὀρχησις, διὸ οὐδὲ ἀναδύνει. hæc lectio
 mendosa est : ac nescio, quomodo fugit nos
 hic locus, ut alii non pauci, quos aliàs, si
 Deus volet, recensēbimus : Legendum ve-
 rò,

rò, vel ut ex conjectura pridem emendaveram, διὸ οὐδὲ ἐναβρύνει. *ab infractis deliciis est aliena*: utitur eò verbò Lucianus in libro De saltatione: vel potius, διὸ οὐδὲ βραδύνει. nam profectò verbum ἀναδύνει non magis habere heic locum potest, quàm interpretis versio. ita autem emendamus ex Epitoma doctissimi atque amicissimi Hœschelii. *Sunt, ait, qui dicant sicinnin appellatam esse, ἀπὸ τῆς κινήσεως, id est à motu saltationis Satyrorum, qui est concitatissimus: hac enim saltatio caret affectu: idcirco etiam lentitudinem nullam admittit.* βράδυνσις Athenæo heic est, quæ in arte illa dicebatur μονή, contraria τῇ φορᾷ. quod negat Athenæus saltationem satyricam habuisse πάθος, confirmat Plutarchus, librò vii. problem. viii. ubi Pyladæ saltationi παθητικῇ οὐσίᾳ, & affectuum plenæ, Bathylleam opponit: de qua scribit: δέχομαι τὴν Βαθύλλειον αὐτόθεν πέζαν τοῦ κόρδακος ἀπτομένην, ἡχοῦς, ἢ τινος Πανός, ἢ Σατύρου σὺν Ερωτὶ κωμάζοντος ὑπ' ὀρχήματος ἀντιθεμένην. depravatissimus est hic quoque locus: ex quo nullam bonam sententiam expressisse eruditissimos interpretes non sit mirum. quid enim heic facit vox πέζαν? aut quis in postremis verbis Hellenismum agnoscat? & tamen non aliter in
regiis

regiis codicibus † scripta hæc invenimus. nisi quod ab ultima voce litera secunda abest. cenſeo corrigendum : αὐτόθεν παίζουσιν, τοῦ κόρδακος ἀπτομένην, Ηχοῦς ἤτινος Π. ἢ Σ. σὺν Ε. κωμάζοντος ὑπόρχημα διατιθεμένην. hoc est, *probo Bathylleam saltationem, quæ simpliciter ludit, cordaci affinis, hyporchema edens Echus aut Panis aut Satyri cum Cupidine commissantis.* hoc vult Plutarchus : saltationem Bathylleam hilarem & lascivæ similem fuisse potius, quàm obscenam. cum ait, αὐτόθεν παίζουσιν simplicitatem denotat, & opponit Pyladeæ, quam modò vocabat, ὀγκώδη καὶ πολυπρόσωπον : plenam fastus & plurium personarum argumenta continentem. Satyrica è contrario simplex, minùs operosa, facilis & paucarum personarum, & quidem rusticarum ut plurimùm : quales illæ sunt quæ heic nominantur. Athenæus, librò 1. ἦν ἡ Πυλάδου ὀρχησις ὀγκώδης, παθητικὴ καὶ πολύκοπος. ἡ δὲ Βαθύλλειος ἱλαρωτέρα. καὶ γὰρ ὑπόρχημα τί τοῦτον διατίθεσθαι. ex hoc Athenæi loco certissimum est, postrema verba Plutarchi ita legi debere, ut sunt à nobis correctà. voces propriæ sunt ejus artis διατίθεσθαι & διάθεσις, de quibus Plutarchum

† Nec aliter in nostra Patissina M. DC. XXIV. splendidiore profectò quàm accuratiore, quod talibus in operibus solet fieri.

* Vide

chum ipsum adi, librô ix. probl. viii. illa, τοῦ κόρδακος ἀπτομένην, poterant etiam ita verti, *cordacem instituens*: id enim persæpe est ἀπτεσθαι τινός: alterum maluimus: quia cordax non est satyrica, verum comica saltatio. cui quidem satyrica ita est affinis, ut poësis satyrica comicæ: de quo satis superius. Mirum verò dicere Plutarchum & Athenæum carere affectu Satyricam saltationem, quæ quidem concitatissima est, & plurimâ utitur φορᾷ. nam φορὰ indicium facit affectus teste eodem Plutarchô: ἡ φορὰ, inquit, πάθους τινὸς ἐμφαντικόν, ἢ πρᾶξεως ἢ δυνάμεως. eoque saltationis modô plurimum esse usos veteres in Liberalibus & Veneralibus auctor est Lucianus in commentario de saltatione. σχήματα παντοῖα ἐπιδείκνυνται, πρὸς ῥυθμὸν ἐμβαίνοντες, ἄρτι μὲν πολεμικά, καὶ μετ' ὀλίγον δὲ φορευτικά, ἃ Διονύσω καὶ Ἀφροδίτῃ φίλα. à φορὰ fit φορεύω verbum, unde φορευτικά σχήματα, concitatae & multæ φορᾶς saltationes. σχήματα Græcis saltatio: quia, ut docet Plato in vii. Legum, ἡ ἐρχηστικὴ ἐστὶ μίμησις τῶν λεγομένων σχήμασι γενομένη, *imitatio eorum quæ dicuntur per gestus*. Addamus & hoc obiter: videri Plutarchum saltationem Satyricam cum alia confundere, quæ dicebatur κῶμος vel ἡδύκωμος. ambæ sanæ temulentorum & lasci-

vorum propriæ, sed diversæ tamen species illius saltationis, quam Plato appellat ὄρχησιν βαρυχείαν. nam κῶμος *, nihil aliud nisi convivantium foras è triclinio prodeuntium lascivia. ideò Lucianus, Bis accusatò, ait, Lunæ officium esse, ut comissantibus præluceat: prodibant autem in conviviali veste, corollas capiti impositas, colloque appensas habentes, pueris præcedentibus, qui funalia gestabant, fidicinâ denique præcinente. cujus moris passim obvia sunt apud veteres testimonia. apud Aristotelem verò in Περὶ ἀκουστικῶν libello, comissationis ad tubam habetur mentio. scribit Athenæus filiorum Pisistrati fuisse inventum hujusmodi κῶμους. sed multò ante eam ætatem notam fuisse hanc lasciviam, vel nomen arguit, dubio procul cum nascente Græcia natum: est enim purum putum † Ebraicum,

* Vide Jul. Cæsar. Scaligerum in 1. Poëtic. c. v. p. m. 24. 25. hæc latius deducentem.

† Ridet hanc Etymologiam Heribertus Ros-weyds Jesuita in Anti-Capelli præfat. apud Maximilian. Sandæum, Vol. 1. Gramm. Profan. Commentat. xiv. §. 32. p. 567. a. b. f. his verbis: *Ubi tu Varro, ubi tu Feste, ubi tu Eustathi, qui alias originationes datis? Utinam Casauboni, hesterni Hebræi, auditores fuissetis? Omnino melius de Critica meriti essetis. Non memini me ineptius unquam etymon legisse. Quia קם Hebræis est surgere: Et subinde helluones post cœnam surgebant, Et ibant rusp-*

Ebraicum, non ut placet Grammaticis Græ-
cum

spatum, ideo comessatio eâ notione dicta. Poterat hanc subtilitatem etiam Sacris Litteris firmare, vel hęc Græcicō, Hebraicōqve embammate ipsas condire. Nonne quod Exodi xxxii. 6. dicitur: sedit populus manducare, & bibere, & surrexerunt ludere, valde huic etymo quadrat? Ecce post mensam surgunt. Ergo κῶμος & comessatio ab Hebraico קום Kom, quod est, surgere. Quid si ego pari felicitate à Teutonismo, qui omnium linguarum Joanni Goropio Becano antiquissimus dicitur, originationem τοῦ κῶμος accersam? Nam venire quoque dicebantur ad comessationes: ad compotationes, non minùs, quàm ab iis surgere. Apud Salomonem comessantium vox est: Venite ergo, & fruamur bonis, quæ sunt, & utamur creaturâ tanquàm in juventute celeriter. Vinô pretiosô, & unguentis nos impleamus, Sap. ii. 6. Nōne hęc comessatio describitur, & per, Venite, ad eam invitantur? Quid vetat, quin & ego non impari Casaubono acumine dicam κῶμος à Teutonica lingua desumptum, quibus Kom, est Veni. Et Plautus quoque mihi suffragabitur, Ruden-
re, Act. V. Sc. iii. 66. Comessatum omnes venitote ad me. Qvis has non rideret ineptias? Et quis Casaubonum docuit, κῶμον seu Comessionem propriè esse ἀναστῆσαι ἀπὸ δείπνου, consurrectionem post cœnam. Imò veteribus comessatio ipsum potius epulum, ipsa cœna lautissima & petulantissima. Martialis, lib. xii. Epig. xlvii. v. ii. de epulo à Domitiano instituto in monte Albano: Non Albana nihi sit comessatio tanti. Svetonius de Vitellii luxuria, c. xiii. Epulas trifariàm semper, interdum quadrifariàm dispertiebat, in jentacula, & prandia, cœnas, & comessiones, facilè omnibus sufficiens, vomitandi consuetudine. Dio in eadem re μετὰ δέπνια, id est, postcœnia vocat ipsas comessiones. Rursus, Svetonius Domitianô, c. xxi. Convivabatur frequenter ac largè, sed pænè raptim; certè non ultra solis occasum, nec ut postea comessaretur. Nec impari felicitate Græ-

cum primâ origine. **ΚΟΜ** *Kom*, est surgere: inde *κῶμος*, ut à **ΚΟΜ** *κῶμος*. & est *κῶμος*, propriè ἀνάστασις ἀπὸ δείπνου, eruptio à mensa in publicum. Tertullianus eleganter vertit, *eruptiones lasciviarum*. Adversus gentes: *Æquè oratio convivium dirimit: inde disceditur non in catervas casionum, neque in classeis discursationum, neque in eruptiones lasciviarum*. sic maluit, quùm posset unô verbô, neque comissatum; πρὸς τὸ κωμάζειν. In Erotibus Luciani, *κωμαστῆς* exponitur δῆλος ἐραστῆς: quia in publico semper ὁ κῶμος:

cas quoque litteras, ad Sacrarum Litterarum explicationem adducit (Exercitat. xv. ad Baron. n. xii. p. m. 373. edit. opt. Londin. m. dc xiiii. in fol.) Grammaticus. Quis enim hæc loca intellexisset, Marci i. 36. & prosequutus est cum Simon, & qui cum eo erant. Lucæ viii. 45. Dixit Petrus, & qui cum eo erant. Actor. ii. 14. Σταθεὶς Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκά; & v. 37. Dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos, nisi Casaubonus monuisset apud Aristophanem esse ὦ Ζεῦ δὲ θεοί, Quare aliqua inter Apostolos honoris diversitas est, cùm Petrus seorsim à reliquis nominatur, quia etiam apud Aristophanem Jupiter nominatim, reliquis Diis non expressis, elucet. Mirum profectò, non veritum Profanum Grammaticum, ne Pontificii ex Aristophanico hoc exemplo Petro imperium arrogarent, cùm Jovi in reliquos Deos potestas & dominatus Poëtis omnibus sit decantatus. Hactenus iste Jesuita, sive Rosweydeus, sive Sandæus, nec enim hic ultimus satis benè distinxit verba; id est, maledicus conviciator, fluctus in simpulo excitans & undiquaque nominis gloriolam captans, nec tamen sine errore ubique comessatio scribens pro comissatio, vel comassatio; cùm sit à Græco κωμάζειν.

μος: ideò passim leges κωμάζειν ἐπὶ τὴν ἀγο-
 ρὰν, vel ἐπὶ θύρας τῆς δεῖνος: sæpe κωμάζειν
 idem ac saltare, moveri ad numeros: ut in
 veteri cantico Laconicæ disciplinæ: πόρρω ὧ
 παῖδες πόδα μετάβατε, καὶ κωμάσατε βέλτιον.
 sæpe idem ac crapulari, & ebrietati indul-
 gere: quia semper è compotatione prodi-
 bant comissatores, & sæpe eandem repetebant.
 apud *Svetonium *comissari* est bibere
 à cœna: Græcis quoque κωμάζειν, vel ἐσπε-
 ρίζειν. omnia hæc lasciviæ genera denotat
 vox κῶμος: & ita accipiendum in Apostolo-
 rum Petri & Pauli epistolis. sed hæc ὁδοῦ
 παρέργον.

* Quem bis usurpare hoc verbum, nimirum in
 Domit. c. xxi. & in Calig. c. xxxii. observavi.

C A P U T V.

DE poëtis SATYRICARUM fabularum. Σατυρογραφί-
 Φοι. Quando cœperint Satyricæ componi. primus auctor
 Thespis, aut Pratinas. eorum dramata. Cratinus malè
 pro Pratina. *Aeschylus & Chæcillus antagonistæ Pra-
 tinæ. agonum scenicorum institutio. Mos certandi pluri-
 bus dramatis. τριλογία & τετραλογία tragicorum.
 Liberalia trina Athenis. Panathenæa ibidem, & Chy-
 tri. Mos poëtarum in tetralogiis componendis. Ore-
 stia Aeschyli, & Philoclis Pandionis. Catalogus poë-
 tarum hujus generis, & Satyricarum quæ apud veteres
 nominatæ reperiuntur, post Thespidem & Pratenam,
 Aeschylus: quot Satyricas scripserit: quæ illæ: loca

animadversa in vita Aeschyli & veteri catalogo fabularum ipsius. Cercyon. Obiter quæsitum de olympiade, quâ natus & denatus Aeschylus. ejus Σατυρικόν. Ionis μέγα δράμα. Phrynichus tragicus. Sophoclis Satyrice fabula: item Achæi: Euripidis: Xenoclis: Philoclis: Astydamantis: Iophontis: Platonis. item Lycophronis, Bionis, Demetrii. Comici, qui Σατύρους scripserunt. enigma de loro quô appensa ampulla. O pro ΟΥ. οὐ γὰρ; ἐκπίπτειν. non stare. πῶλος & παρθένος pecunie nomina. poëta οἱ Ταρσικοὶ λεγόμενοι. Tarsensium extemporalitas. Loca multa apud Athenæum, Aelianum, Diogenem Laërtium, Pollucem, Hesychium & Græcos scholiastas corriguntur atque explicantur.

HA CTENUS de origine, materia, forma, fine SATYRICÆ: nunc de efficiente causa, hoc est poëtis Satyricarum fabularum quædam attingemus. Hos Græci scriptores non aliter ferè quàm τραγικούς ποιητάς, nominant; vel τραγωδίας ποιητάς τῶν λεγομένων Σατυρικῶν δραμάτων: neque enim ab aliis, quàm à tragœdiarum poëtis fabulæ Satyricæ hujus generis aut componebantur aut docebantur. de comicis, qui Satyros docuerunt, quid sentiendum sit, extremô hâc capite dicturi sumus. interdum & σατυρογράφοι poëtæ hi dicuntur: Horatius ad verbum, in Arte, v. 235. *Satyrorum scriptor*, ut suprâ c. III. exponebamus. vox σατυρογράφος apud unum Diogenem Laërtium, quod meminerim, mihi lecta, librô v. in Demetrio. ult. Etsi autem

tem vetustissima apud Græcos memoria invenitur & chori Satyrici, & tragœdiæ quoque sive τραγωδίας cujusdam: ferò tamen & legitima tragœdia & hæc Satyrica auctores nactæ, per quos suam formam ac τελειότητα adipiscerentur.

Constat sanè, vel primum vel inter primos fabulas tragicas composuisse egisseque in plaustris Thespin † Atticum, τῶν δῆμων Icarium, Soloni

† Hoc de Thespide sequentia Nostrum sequens Casaubonum, tradit Ger. Jo. Vossius, 11. Instit. Poëtic. c. XII. §. 3. p. 48. f. *Diu Tragœdia, solò constitit chorò: huic Thespis unum addidit histrionem; post Thespidem eam excoluit Phrynichus. Uterque Atheniensis fuit. Sed Dorienses ajebant, multis ante utrumque annis tragœdiam apud se viguisse. Athenienses hîc dixêre, Thespidi tribui vulgò tragœdiæ inventionem; quòd choro addidisset histrionem unum, & tragœdiæ majorem addidisset ornatum: at longè ante eam apud se tragœdiam viguisse, etsi rudiorẽ. Ajunt quidam, Thesei ad sepulcrum certasse tragicos: atque eam fuisse tragœdiarum vetustissimam. Sed primà tragœdia solò constabat chorò; ut auctor est Laërtius in Platone, c. LVI. Chori autem tragici initium est tam antiquum, ut planè illud nesciatur. Unde inventrix ejus dicitur Euterpe, Musarum una. Incertus poëta in Ανθολογίας primo; Tit. in poëtas: εὐρεν inquit,*

Εὐτέρπη τραγικοῖο χορὸν παλυνχέα Φωνήν.

I. e. *Invenit Euterpe tragici chori multifonam vocem. Choro postea histrionem unum addidit Thespis. Causam exponit idem Laërtius ibid. Ὅσπερ δὲ τὸ παλαιὸν ἐν τῇ τραγωδίᾳ πρότερον μὲν μόνος ὁ χορὸς διεδραμάτιζεν, ὕστερον δὲ Θέσπης ἑνα ὑποκριτὴν ἐξεύρεν ὑπὲρ τοῦ διαπανέσθαι τὸν χορὸν. Ut olim tragœdiam prius quidem*

loni qui Atheniensibus leges scripsit, æqualem.

Flore-

chorus solus agebat; postmodum verò Thespis unum invenit histrionem, ut chorus interdum requiesceret. De Thespide exstabat olim liber Chamæleontis. Inventionem tragædiæ tribuit ei Donatus, sive Euanthius, lib. de Tragæd. & Com. Item Dioscurides, in epigrammate, quod incipit:

Θέσπιδος εὐρημα τοῦτο -----

Adhæc Clemens Alexandrinus, lib. 1. Στρωματ. & Horatius in Arte: cui plaustris dicitur trogædias vexisse; quia fabulæ olim è plaustris agerentur. Ex quibus & convicia jactabantur: unde proverbium, ἐξ ἀμάξης λέγειν è plastro loqui, & ἐξ ἀμαξίξειν de plastro convitia jacere. Fuit autem Thespis Atheniensis, ac temporibus vixit Solonis; discipulum habuit Phrynichum tragicum, itidem Atheniensem. Propter ista Athenienses sibi tragædiæ inventionem vindicabant. Sed antiquiorem his esse contendere Dorienteses, qui Peloponnesum incolebant. Hos ejus inventionem sibi tribuisse, auctor est Aristoteles in Poëtica, c. 111. Atque hi primum fuisse tragicum agebant Epigenem illum Sicyonium, cujus Bacchas, atque alia, Athenæus citat; ac cui, cum tragædiam de Baccho fecisset, acclamatum fuit, οὐδὲν πρὸς Διόνυσον nihil ad Bacchum: quod postea in proverbium abiit; ut auctor est Suidas. Agebant igitur Dorienteses, Thespidem, vel secundum, vel, ut alii dicunt, decimum sextum ab hoc Epigene fuisse. Sed oggerebant Athenienses, etiam multò ante Thespide fabulas Athenis agi solitas. Qua de re sic Plato in dialogo illo, qui Minos, vel de Lege inscribitur, p. 321. ed. H. St. Ἡ δὲ τραγωδία ἐστὶ παλαιὸν ἐνθάδε, οὐχ, ὥς περ οἴονται, ἀπὸ Θεσπίδος ἀρξαμένη, οὐδ' ἀπὸ Φρυνίχου, ἀλλ', εἰ θέλεις ἐννοῆσαι, πάνυ παλαιὸν αὐτὸ εὐρήτεις ὅν τῆς δὲ τῆς πόλεως εὐρημα. Tragædia enim antiquum est istius civitatis institutum: non verò, sicuti arbitrantur, à Thespide, vel à Phrynichō

Florebant ambo Athenis circa olympiadem
 LX. quæ in tempora incidit Babylonicae Ju-
 dæorum captivitatis, & regni apud Roma-
 nos Tarquiniolorum. de hoc igitur Thespide
 triplex prodita est à Grammaticis veterum
 sententia. quidam decimumsextum eum re-
 censebant à primo tragici carminis auctore:
 alii secundum: multi omnium primum. qui
 decimumsextum numerabant, ii proculdu-
 bio τῶν αὐτοσχεδιασμάτων, quæ artem præ-
 cesserunt, ut antè dicebamus, c. i. p. 18. & c.
 III. princ. rationem habuerunt: at nos hōc
 locō de arte loquimur, quæ rudia illa δραματι-
 κῆς μουσικῆς cunabula excepit. sequens sententia
 eorum fuit, qui Epigenem Sicyonium ante
 omneis

cho, originem habuit: sed priscum esse comperies hujus ci-
 vitatis inventum, si rem attentius volueris considerare.
 Hasce sententias conciliare ita possumus, quòd The-
 spis ex arte primus tragœdiam docuerit; cū anteā
 tantū, tam apud Athenienses, quā Dorienſes, αὐ-
 τοσχεδιάσματα subita, & extemporalia. obtinerent. Hæc
 Vossius. Et in libr. de Poëtis Græcis, c. III. p. m. 18.
 Thespis etiam Tragicus Solonis fuit temporibus; ut ex Laërtio
 satis constat. Suidas tamen ait Tragœdias egisse Olymp.
 LXI. Ut idem Suidas ait, primus fucō facie illitā fabulas
 egit; inde portulacā textit: hinc larvarum velis. Vide &
 Horatium in Arte, & quæ ad eum interpretes adnotârunt.
 Sunt, qui hunc primum faciant Tragicorum: alii primum
 ajunt Epigenem Sicyonium: ab eo autem Thespidem fuisse
 secundum, imò aliis est sextus decimus, eōdem Suidâ au-
 ctore.

omneis alios tragica dramata componendi exemplum posteris dedisse autumabant. tertiam sententiam pars magna scriptorum & melior sequitur. clarissimè Horatius è Græcorum scriniis; de Arte, v. 275.

*Ignotum tragica genus invenisse Camenæ,
Dicitur, & plaustris vexisse poemata The-
spis.*

nec minùs clarè Plutarchus in Solone; ἀρχομένων τῶν περὶ Θέσπιν ἤδη τὴν τραγωδίαν κινεῖν. Horatius verò etiam Satyricæ primum inventorem Thespin eundem videtur pro-
dintiare: ait enim, ibid. v. 220.

*Carminè qui tragicò vilem certavit ob hir-
cum,*

Mox etiam agresteis Satyros nudavit.

inter fabulas tamen, quas illi vetustas attri-
buit, nulla ponitur, quam jure contendas
fuisse Satyricam.

Suidas: μνημονεύεται τῶν δραμάτων αὐτοῦ
Ἀθλα Πελίου, ἡ Φορβὰς, Ἰερεῖς, Ἡΐθεοι, Πεν-
θεύς. postremus titulus non alienum à
fabula Satyrica argumentum promittere vi-
deri poterat: nisi illud obstaret, quod in
superioribus, lib. i. c. 11. p. 31. observaba-
mus: antiquos poëtas Græcos in Penthei
historia nullum locum Satyris dedisse. &
verò memoriæ proditum est ab aliis, non
Thespin, sed Pratinam Phliasium fabulas
Sa-

Satyricas primum composuisse : easque ita multas, ut è dramatis illius numero quinquaginta, Satyricæ fuerint duæ & xxx. Suidas : Πρατίνας Πυρρωνίδου ἢ Εγκωμίου, Φλιασίος, ποιητὴς τραγωδίας, ὃς πρῶτος ἔγραψε Σατύρους καὶ δράματα μὲν ἐπεδείξατο ν'. ὧν Σατυρικά λβ'.

** Cratinum † in hac re pro Pratina non solum manifestò, verùm etiam absurdò errore corrupta lectio nominat apud veteres Horatii interpretes : quam mendam viris doctissimis fuisse fraudi animadvertimus. Addit Suidas, certasse Pratinam fabulis à se compositis cum Æschylo & Chœrillo Atheniensi vetustissimo tragico. Vixere hi tres poëtæ paucis admodum olympiadibus post Thespin : quem & fortasse senem ipsi juvenes, aut quidam saltem eorum, videre potuerunt. nam Chœrillum olympiade LXIV. vel natum esse, vel dramata sua cœpisse publicare, ex Suidæ verbis licet conjicere. Pratinam verò atque Æschylum circa olympiadem LXX. floruisse Eusebius * aliique tradidit.

** i. e. Pratinas Pyrrhonidæ, vel Encomii filius, Phliasius, Poëta Tragicus, qui primus scripsit Satyros : & fabulas quidem docuit quinquaginta ; è quibus Satyricæ fuerunt triginta duæ.

† Cratinum] Hic Æschylum sequutus, veteris Comœdiæ auctôr, illius Satyros expressit, ut Grammatici notârunt. Vide Dan. Heins. not. in Horat. p. m. 106. f.

* In Chronicis.

diderunt. hi sunt, cum Phrynicho tragico, qui inchoatam à Thespide scriptionem tragœdiæ omnibus pene numeris perfecerunt: de quo multa veteres scriptores Græci ac Latini; qui diversa horum omnium in ea arte inventa, maximè autem Æschyli, commemorant. Tunc igitur etiam instituta sunt musica, sive scenica tragicorum poëtarum certamina, quæ adhuc Thespidis ætas ignorabat: οὐπω γὰρ, inquit Plutarchus in Solone, εἰς ἀμιλλαν ἐναγώνιον ἣν ἐξηγμένον τὸ πρᾶγμα. Quùm autem initiò singulis dramatis certare, ut perquam verisimile est, coepissent hi poëtæ: non multò post mos est introductus plura dramata committendi. Quot igitur Athenis Liberalia agitabantur, tot fabulas diversas à tragicis poëtis doceri solitas legimus: quarum postrema semper Satyrica erat: reliquæ tragœdiæ veræ. atque hoc Græci dicunt, πλείοσι δράμασιν ἀγωνίζεσθαι. Liberalia Athenis fuere trina: Διονύσια τὰ ἐν Λίμναις, sive τὰ ἀρχαῖα, aliò nomine Ανθεστήρια dicta, quia mense Anthesterione qui Martio congruit celebrabantur. Διονύσια τὰ κατ' ἄστν, mense Elaphebolione, qui respondet Aprili. Διονύσια τὰ κατ' ἀγροῦς, sive Λήναια, mense Posideone, qui est Ianuarius. multa de his trinis Liberalibus in primo De emendatione temporum di-

disputat Josephus Scaliger, litterarum τὸ μέ-
γα αὐχμημα, & quod omnes unô ore faten-
tur boni, virtute atqve eruditione juxta ad-
mirandus: inde petant studiosi quæ ad rem
faciunt. Sed præter trina hæc Liberalia fue-
runt & aliæ solennitates Baccho simul cum
aliis diis ac deabus sacræ velut Panathenæa,
five Quinquatrus: quarum honos non soli
Minervæ proprius, verum & aliis diis: in
quibus fuit Liber pater: quod vel ex eo pot-
est constare, quia etiam fabulæ tragicæ
Panathenæis docebantur: nemo autem du-
bitat, earum solennitatum proprios fuisse
ludos scenicos, quæ vel προηγούμενως, vel
κατ' ἐπακολούθημα ad Bacchi honorem refer-
rentur. Diogenes Laërtius in Platone, lib.
III. c. LVI. Θρασύλος δέ φησι κατὰ τὴν
τραγικὴν τετραλογίαν ἐκδοῦναι αὐτὸν τοὺς δια-
λόγους· οἷον ἐκεῖνοι τέτρασι δράμασιν ἡγωνίζον-
το, Διονυσίοις, Ληναίοις, Παναθηναίοις, Χύτροις·
ὧν τὸ τέταρτον ἦν Σατυρικόν· τὰ δὲ τέτταρα δρά-
ματα ἐκαλεῖτο τετραλογία. trina quæ diximus
Liberalia habes heic expressa: nam quæ ἀ-
πλῶς vocantur à Diogene Dionysia, ea sunt,
quæ in urbe celebrabantur mense Elaphebo-
lione. per Chytros intellige, τὰ ἀρχαῖα
Dionysia, five Anthesteria. quanqvàm Dio-
nyfia, quæ propriè Anthesteria dicebantur,
die unô Chytros præcedebant: die enim duo-

duodecimâ mensis Anthesterionis celebrari solita ea Dionysia. Chytri verò die decimatertiâ. de illis disertè Thucydides, librò 11. & Demosthenes adversus Neæram. de Chytris scholiastes Aristophanis ad Acharnenses: ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἄγονται οἱ τε Χύτριοι, καὶ οἱ Χόες ἐν Ἀθήναις, τῷ Διονύσῳ, καὶ Ἑρμῇ. οὕτω Δίδυμος. ἤγετο δὲ ἡ ἐορτὴ Ἀνθεστηριῶνος τρίτῃ ἐπὶ δέκα, ὡς Φιλόχορος. Panathenæa Hecatombeionis qvi Augusto congruit celebrabantur. multa etiam de his observat in eodem opere Scaliger: quæ melius est apud ipsum legi. Porro in tetralogiis suis videntur poëtæ id studuisse, ut tragediæ omneis cujusque tetralogicæ affinis essent argumenti. sic ex Æschyleis hypotheses cognatas habent treis istæ fabulæ, Agamemnon, Choëphori, & Eumenides: quæ cum Proteo Satyrico, alia ejusdem fabula, tetralogiam unam conficiebant. atque ita digesta erant omnia Æschyli, & aliorum tragicorum dramata in veterum criticorum didascaliiis: de quibus multa disseruimus ad librum vi. Athenæi. singulis autem tetralogiis nomina indebantur ab argumento: ut Pandionidi Philoclis, de qua paullò post: sic & illa Æschyli de qua modò dicebamus, Orestia nomen habuit: videlicet τετραλογία. Aristophanes in Ranis:

Πρῶτον δέ μοι τοῦ ἐξ Οἰσεύειας λέγε.

scholia ibi: τετραλογία φέρουσι τὴν Οἰσεύειαν αἰ
 διδασκαλίας, Αγαμέμνονα, Χρηφίλους, Εὐμένι-
 δας, Πρωτέα σατυρικόν. addit verò eruditus ille
 Grammaticus, Αρίσταρχος δὲ καὶ Απολλώνιος
 τριλογία λέγουσι χωρὶς τῶν Σατυρικῶν. cur Ari-
 starchus & Apollonius nobilissimi critici in
 tragicorum dramatis recensendis, tantum tra-
 gœdiarum, non etiam satyricarum rationem
 habuerint, quod hic scholiastes ait, ex iis,
 quæ antè docuimus, non est obscurum: o-
 stendimus enim, lib. I. c. III. p. 98. Satyrice,
 non inter feria opera esse habitas, sed tan-
 quàm parerga pictorum & ἐπιφυλλίδας. ad-
 de quòd Satyrice fabulæ argumentum nihil
 commune habuit cum hypothefibus trium
 tragœdiarum, quæ ut plurimum circa eam-
 dem aut affinem versabantur materiam. ergo
 ob hasce causas pars criticorum didascalias
 dramatum tragicorum in trilogias digessit.
 pars in tetralogias. quod quidem magis fuisse
 probatum, eâ mihi persvadetur ratione,
 quia τριλογιῶν tragicarum nulla apud veteres
 mentio occurrit: tetralogiarum verò plura
 exempla in sequentibus sumus allaturi. His
 expositis ὡς ἐν προθεωρίας μέρει, accedamus
 jam ad poëtarum σατυρογράφων recensum:
 & fabularum ejus generis nomina, quæ sola
 hodie supersunt, dramatis omnibus, unicò
 Eurip.

Euripidis exceptô, amissis, colligamus. Vetus-
tissimi omnium poëtæ, qui in hoc albo
nomen profitentur suum, duo illi sunt,
Thespis & Pratinas, quibus inventionem
hujus poëseos tributam esse initiô datribæ
istius, c. v. diximus. nos tamen neutrius
istorum fabulam ullam Satyricam à veteribus
invenimus laudatam. ad alios itaque perga-
mus. Pratinas habuit antagonistas vel potius
ἀντιδιδασκάλους, Æschylum & Chœrillum
poëtas tragicos. posteriorem horum fabulas
docuisse CL. auctor est Suidas: è quarum
numero saltem aliquas fuisse satyricas, non
dubito: etsi nemo, quod sciam, veterum
id scribit. de Æschylo in vita ipsius legi-
mus: *ἐβίωσεν ἐξήκοντα καὶ τρία ἔτη. ἐν οἷς ἐποί-
ησε δράματα ἑβδομήκοντα, καὶ ἐπὶ τούτοις Σα-
τυρικά ἀμφὶ τὰ πέντε. νίκας δὲ τὰς πάσας εἴλη-
ψε τρισκαίδεκα.* si verum est quod hec dici-
tur, quinque tantum Satyricas fabulas ab
Æschylo fuisse compositas, tragœdias verò
LXX. quum toties in certamen tragici carmi-
nis descenderit, terdecies etiam victor è
theatro redierit: fatendum necessariò, non
semper *τετραλογία* eum *ἀγωνίσασθαι*. an igi-
tur in numero error commissus, & scriben-
dum *ἀμφὶ τὰ ἰε.* sive *πεντεκαίδεκα*? ita fue-
rint omnino Æschyli dramata LXXXV. quod
eò minus ausim affirmare, quia index fabu-
larum

larum ejus poëtæ, qvi hodie superest, cum vulgata lectione quæ LXXV. dramata ei tribuit, ferè consentit. Suidas contra, emendationem nostram confirmat: qvi fabulas scripsisse ait Æschylum xc. vicisse autem vicies octies. ἔγραψε τραγωδίας 5'. νίκας δὲ εἵλεν κή· οἱ δὲ τρισκαίδεκά φασι. juvat etiam quod ex eodem auctore supra referebamus de Pratina, quicum Æschylo fuit certamen: quinquaginta eum fabulas composuisse: è quibus duæ supra triginta essent satyricæ. ubi tamen ne in posteriore numero peccatum sit contrariò errore atqve in Æschyli vita, vehementer dubito. Hic poëta cùm in cetera poësi excelluit, tùm in Satyricis scribendis præcipuam gloriam sibi peperit. ceteris enim omnibus tragicis præstare hâc laude eruditus est visus. Diogenes Laërtius, lib. 11. in Menedemo, c. CXXXIII. καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῶν προσεῖχεν ὥπερ καὶ δευτερεῖον ἐν τοῖς Σατύροις, Αἰσχύλῳ δὲ τὸ πρωτεῖον ἀπεδίδου. Æschyli satyricum drama extat hodie nullum. in catalogo, qvi adhuc superest, satyricæ aliis fabulis sunt permixtæ, omisâ voce quæ illas à ceteris separabat. neqve verò per τετραλογίας more veterum criticorum fabulæ sunt ibi digestæ: sed tantùm κατὰ στοιχεῖον enumeratæ. unicam ex omnibus, quæ ibi nominantur, fuisse satyricam auctor admonet:

ita ibi scribitur. ΚΙΡΚΟΙ Σατυρικοί. nos legendum esse non dubitamus: ΚΙΡΚΗ Σατυρική. Hesychius. Ζυγώσω· δαμάσω, κλείσω, καθεύξω. Αἰσχύλος, Κίρκη Σατυρική. alibi sine διακριτικῷ epitheto. ut, Αὐτόφορβος, αὐτοφάγος. Αἰσχύλος, Κίρκη. Satyrica etiam fuit, quæ ante hanc ibidem recensetur. quæm obrem ita scribi debuit: ΚΗΡΥΚΕΣ Σατυρικοί. Julius Pollux, librô x. capite xix. εἴρηται τοῦνομα ἐπὶ ἀμφοτέρων (malim ἀμφορέων) ἐν Σατυρικῷ δράματι Κήρυξι τοῖς Αἰσχύλου· στενόστομον τὸ τεῦχος. idem, capite xlix. φαίης δ' ἂν καὶ σισύραν, Αἰσχύλου ἐν Κήρυξι Σατυρικοῖς λέγοντος, καὶ τῆς σισύρης τῆς λεοντίας. alibi simpliciter Κήρυκας nominat: quod sæpe faciunt & Grammatici & scriptores alii omnes. librô nonô: φαυλὸν τὸ λογιάζειν, ἐν τοῖς Κήρυξι τοῦ Αἰσχύλου. Tres fabulas sub Promethei nomine, sed cognominibus diversas scripserat Æschylus: harum fuisse unam satyricam, & in eadem cum Phineo, Persis ac Glaucō Potniensi tetralogia collocatam, testatur vetus auctor hypotheseos in Persas. Ait enim: ἐπὶ Μένωνος τραγωδῶν Αἰσχύλος ἐνίκηα Φινεῖ, Πέρσαις, Γλαυκῷ Ποτνιεῖ, Προμηθεῖ. ecquæm verò Prometheus è tribus ejusdem nominis fabulis, intelligeret, divinandum nobis hic Grammaticus reliquit. nos Prometheus πυρφόρον sive πυρκαῖα, significari

hîc

hîc putemus. nam τὸν δεσμώτην non posse intelligi, fabula ipsa arguit, quæ hodie extat: ne λυόμενος quidem est, opinor: aliud enim svadent fragmenta ejus dramatis quæ supersunt non pauca. ὁ πρεφόςος igitur erit. quare ita scribendum in indice, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΠΥΡΦΟΡΟΣ (sive πυρκαεύς, auctore Pol-
luce, sub finem libri noni) Σατυρικός. Sed videamus ne mutatio verborum ordine, ita potius scribendum sit apud hunc scholiasten: ἐνίκη Φινεΐ, Πέρσαις, Προμηθεΐ, Γλαύκῳ Ποτνιεΐ. nam quum moris sit criticis in recensendis tetralogiæ cujusque fabulis, postremo loco Satyricam nominare: si quidem vulgatam lectionem sequimur, nullum dubium, quin Prometheus heic positus fuerit drama Satyricum. at ex scholiasta Theocriti colligi potest, Glaucum Potniensem ejus generis fuisse: quare non Prometheus, sed hic; ultimo loco erat ponendus. verba illius scholiastæ sunt hæc: τοὺς Σατύρους ἀκρατεῖς οἱ πλείονες φασιν, ὡς καὶ τοὺς Σείληνοὺς καὶ Πᾶνας, ὡς Αἰσχύλος μὲν ἐν ΓΛΑΥΚΩ, Σοφοκλῆς δ' ἐν Ἀνδρομέδῃ. In eodem indice recensetur & Cercyon: quæ fabula nomen habuit à Cercyone, patre Alopes: de qua poëtæ interpretes ad Catalogum. hanc quoque Æschyli fabulam caractere Satyricò scriptam observabamus. Hesychius: Εὐληματεΐ, λήματος

καὶ ἀνδρείας ἔν ἔχει. Αἰσχύλος Κερκυόνη Σατυ-
 ρικῶ meliùs Κερκύωνι. Κερκύων, ἢ Ἀμφι-
 τρύων. apud Eustathium tamen Κερκύονι. Scri-
 bendum in Æschyleo catalogo, ΚΕΡΚΥΩΝ
 Σατυρικός. Pollux, librô x. c. XLV. εἶεν δὲ
 ἂν καὶ ἀμφοτίδες τοῖς ἐνωτίοις πέλας ἐν Κερ-
 κίωνι Αἰσχύλου. Hefychius: ἀπεψύχη, ἀπε-
 πνευματίσθη. Αἰσχύλος Κερκύωνι Σατυρικῶ. ita
 enim scribendum. alibi: Ἀμβωνες, αἱ προσ-
 αναβάσεις τῶν ὀρῶν. Αἰσχύλος Κερκύωνι, καὶ
 Σισύφῳ. utrumque drama videtur fuisse Saty-
 ricum: etsi neque ex Hefychio, neque ex
 Polluce, qvī sæpiùs citat, licet id cogno-
 scere, in indice plenior inscriptio, Σίσυφος
 δραπέτης. Satyricum item drama fuit Pro-
 teus. propterea scribendum in indice, ΠΡΩ-
 ΤΕΥΣ Σατυρικός. Hefychius, Ἀμαλα τὴν ναῦν,
 ἀπὸ τοῦ ἀμᾶν τὴν ἄλλα. Αἰσχύλος Πρωτεῖ Σα-
 τυρικῶ: idem ἐπάσω ἐκθήσω. Αἰσχύλος Πρωτεῖ
 Σατυρικῶ. ad tetralogiam Orestiam hoc dra-
 ma pertinuit. præter comici interpretem,
 cujus testimoniô antè sumus usi, idem testa-
 tur & Grammaticus ille, qvī Hypothesi A-
 gamemnonis hæc subjecit. ἐδιδάχθη τὸ δρά-
 μα ἐπὶ ἄρχοντος Φιλοκλέους, ὀλυμπιάδι εἰκοστῇ
 ὀγδόῃ: ἔτει δευτέρῳ. πρῶτος Αἰσχύλος Ἀγαμέ-
 μνονι, Χοηφόροις, Εὐμενίσι, Πρωτεῖ σατυρικῶ.
 in numero olympiadis largiter peccat hic
 Grammaticus, vel qvī eum descripsit. nam
 legen-

legendum ἐβδομηκοστῇ ὀγδόῃ pro εἰκοστῇ ὀγδ.
aut quod verum esse non dubito, (nisi in
nomine archontis latet error:) τῇ ὀγδοηκοστῇ
Ὀλυμπ. nam olympiade LXXVI I I. nullus fuit
archon Athenis eō nomine: at annō alterō
olympiadis LXXX. Philocles ἦν ἄρχων, in-
quit Diodorus Siculus, librō XI. nemo i-
gnorat, librorum descriptores nusquam ma-
jore socordiā & perfidiā usos quam in nu-
meris. cujus rei exempla insignia, vel in iis,
quæ de Aeschylō scribunt veteres. nam in
antiqua illius vita ita legimus in postre-
mis doctissimorum hominum editionibus:
συνεχρόνισε Πινδάρῳ, γεγονώς κατὰ τὴν τεσσαρα-
κοστὴν Ὀλυμπιάδα: hæc lectio falsissima. sed
alii libri habent ἐξηκοστῇ. de hac quoque
scriptura dubito: constat enim Aeschylum
in pugna Marathonia cum fortissimo viro
Cynægiro fratre suo strenuè pugnâsse, ad-
huc juvenem: atqui si vel ultimō annō o-
lympiadis LX. ponimus esse natum: tempo-
re pugnae illius annorum invenietur mini-
mum XLII. tot enim numerantur ad secun-
dum olympiadis LXXII. quō annō in Ma-
rathoniis campis commissâ illa pugna: rur-
sus apud Suidam leguntur hæc verba: ἡγωνί-
ζετο αὐτὸς (ὁ Αἰσχύλος) ἐν τῇ θ'. Ὀλυμπιάδι
ἑτῶν ὧν κέ. certavit ipse, inquit, cum esset an-
norum xxv. olympiade nonâ. & pueri intelli-
gunt

gunt deesse heic majorem numerum, qui minorem præcedebat. omnino igitur scribendum: ἐν τῇ ξθ'. ὀλυμπιάδι. quod si verè proditum est, Aeschylum olympiade LXIX. fuisse natum annos xxv. aliò jam argumentò probatum habemus, quod modò dicebamus: videri natalem illius malè collocari in LX. olympiade. Lego igitur in superiore loco ex ejus vita: γεγονὼς κατὰ τὴν τρίτην καὶ ἐξηκοστὴν ὀλυμπιάδα. quare tempora vitæ tragici illius nobilissimi ita digereamus. natus circa annum tertium olympiadis LXIII. exeunte olympiade LXIX. quum esset annorum xxv. dramata sua cœpit publicare. Annò secundò olympiadis LXXI. Marathone contra Persas pugnavit, annò ætatis xxxv. Olympiadis LXXVI. annò IV. Menone prætore Athenis victoriam è scena reportavit, edità tetralogià istà, Phineò, Persis, Glaucò Potniensi & Prometheò. agebat tum Aeschylus annum ætatis LIII. Olympiadis verò LXXX. annò alterò cùm esset Athenis prætor Philocles, publicata est ab ipso Orestia tetralogia, annò vitæ LXVII. post hæc contulit se, coactus solum vertere, in Siciliam ad regem Hieronem, quem post olympiadem LXXVI. regnare cepisse, Pindari vetus interpres affirmat. ibique Aeschylus, alterò aut tertio post annò, in exiliò diem supremum obiit. Rectè hæc ita digeri à nobis, etiam

etiam illud argumento est, quod in vita Æschyli scribitur: exilio ipsius occasionem præbuisse Eumenidum fabulam: quum poëta Furias in scenam adeò horribili ornatu induxisset, ut populum universum terror invaderet, pueri è pavore exanimarentur, gravidæ mulieres abortum facerent. Eumenides enim in Orestia fuerant tetralogia. itaque falsum erit aut mendosum, quod scribitur in vita: obiisse ipsum annò ætatis LXV. paullo enim plures vixisse modò dicta arguunt. sed jam ad institutum redeamus. Invenimus aliquando laudari hunc poëtam ἐν σατυρικῷ, nullò præcedente aliò nomine. Hesychius: Αποφύλιοι, ξένοι, οἱ μὴ ἔχοντες φυλήν. Αἰσχύλος σατυρικῷ. hoc est, ut nos interpretamur, in aliquo dramate Æschyli è Satyricis. vix enim credam ita generale nomen alicui fabulæ inditum. etsi factum scimus aliquando, probavimusque ad Athenæum. ejusmodi titulus fuit fabulæ Ionis tragici, μέγα δράμα, apud Pollucem & Hesychium. Non est dubium præter has fuisse etiam alias ex Æschyleis fabulis satyricas: quia tamen, ipsis fabulis amissis, nullum apud veteres ejus rei argumentum invenimus, conjecturis nostris non indulgebimus. idem dicimus de Phrynichi tragici fabulis: qui paullo ante Æschylum vixit; & docendis tragœdiis celebre nomen est adeptus. multa de hoc veteres.

teres. Glaucus verò, qui de Æschyli fabulis scripserat, asserere non est veritus, Æschyli Persas è Phrynichi Phœnissis παραπεποιῆσθαι. fabulas hujus recenset Suidas, è quibus aliquot Satyricæ proculdubio; sed quas à ceteris distingvere, è solis, quæ restant nominibus, periculosa res sit aleæ. Nobilissimus tragicorum secundum Æschylum, Sophocles: cujus fabulæ satyricæ hæ pauculae, haut dubiè è pluribus, sunt nobis observatae. ΑΜΥΚΟΣ σατυρικός. Athenæus, librò nonò: τῇ τὸν λαγὸν αἰτιατικῇ, ἀκόλουθός ἐστιν ἡ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ἀμύκῳ σατυρικῶ πληθυντικὴ ὀνομαστική. Γέρανοι, κορῶναι, γλαῦκες, ἰκτινοί, λαγοί. alibi simpliciter Ἀμυκος. ut librò tertio ejusdem. ΑΜΦΙΑΡΑΟΣ σατυρικός. hujus multi meminerunt: sed fabulam fuisse Satyricam pauci admonent. vide quæ scripsimus Animadversionum in Athenæum, librò vi i. capite iv. ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΕΡΑΣΤΑΙ σατυρικοί. & hujus fabulæ apud multos habetur mentio: quod autem Satyrica fuerit fabula, dudumprehendimus ex verbis scholiastæ Aristophanis: quæ chorum è Satyris constituisse non obscure significant. Satyros autem tragœdiam non posse ingredi, negat disertè Demetrius rhetor, quod non semel † diximus. Lege, quæ ad Athenæum observamus. ΕΠΙΤΑΙΝΑΡΩ σατυρικῶ. ita citatum invenimus non

† (Vide lib. i, c. ii, p. 31.)

non semel, ut ibidem adnotavimus. ΗΡΑΚΛΗΣ σατυρικός. de hac fabula multa ibidem notamus: quod autem Satyrica fuerit, probamus duplici Pollucis testimoniō. sic ille, librō vii. cap. xxv. instrumenta coquinæ recensens: Καὶ Φιτρώς δὲ τούτους λέγει ἡ ποιητικὴ φωνὴ ἐκλυμάδας, Σοφοκλῆς ἐν Ηρακλεΐ σατυρικῶ, συνέλεγον τὰ ξύλα ὡς ἐκλυμάδων. idem, librō x. cap. xxiv. hunc ipsum Sophoclis locum aliter legit. ita enim scribit: προσθετέον δὲ τῷ μαγείρῳ καὶ ξύλα καύσιμα, καὶ κληματίδας, καὶ ἐκκαύματα, εἰπόντος Σοφοκλέους ἐν Ηρακλεΐ σατυρικῶ, συνέλεγον τὰ ξύλα ὡς ἐκκαυμάτων. adde his si lubet & tertium testimonium ex primo libro Athenæi. ΙΧΝΕΥΤΑΙ ΣΑΤΥΡΩΝ. non potest esse dubium quin Satyricum fuerit drama. nominantur Polluci & Athenæo, ut ibidem ostendimus. ΚΩΜΟΣ etiam sine dubio generis ejusdem fuit. proprius enim Satyrorum ὁ κῶμος, ut antè c. iv. extr. probavimus. sed pro ΚΩΜΟΣ fortasse legendum ΜΩΜΟΣ, in Hesychio, quod olim monebamus. hæc quoque, nisi fallor, in Satyricis censenda. ΚΩΦΟΙ ΣΑΤΥΡΟΙ. Non repetemus, quæ de hac fabula pridem observavimus. illud potiùs addemus: videri eandem esse, quæ simpliciter ΣΑΤΥΡΟΙ nominatur ab aliis. Aristides in Apologia communi, αὐτὴν εἰάν ἴδωσι τὴν Ελένην, Ελένην λέγω

θεράπειαν ὁποίαν ἐποίησε Μένανδρος τὴν Φρυ-
 γίαν τῷ ὄντι. παιδίαν ἀποφαίνουσι τοὺς ΣΑΤΥ-
 ΡΟΥΣ τοῦ Σοφοκλέους. Laudatur & ΣΑΤΥ-
 ΡΙΣΚΟΣ Sophoclis. Hesychius: Ἀρράγες ὄμ-
 μα, οὐ δακρύον ὥς τρόπον φημέν, κατερράγη μου
 δάκρυον. σοφοκλῆς σατυρίσκῳ. non videtur esse
 illa fabula, quam κωφούς σατύρους inscripse-
 rat. & fortasse σατυρικῷ legendum: quasi di-
 ceret, in aliquo ἐ dramatis suis Satyricis. vi-
 de paullò antè in Aeschilo, p. 135. ita sunt ac-
 cipienda etiam Athenæi verba ἐ libro x. Ὁ
 Σοφοκλῆς ἐν δράματι σατυρικῷ φησιν, ὡς ἄρα
 ——— τὸ πρὸς βίαν πίνειν

Ἴσον κακὸν πέφυκε τῷ διψῆν βία.

ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ. Satyricen fuisse hanc fabulam
 ex unico interprete Græco Theocriti cogno-
 scimus. ejus verba in Aeschilo antè p. 131.
 produximus. ΤΒΡΙΣ Σατυρική. vide, si lubet,
 quæ de hac fabula pridem observavimus ad
 vii. Athenæi. Sophocli ætate proximus
 fuit Achæus, Euripide aliquantò natu ma-
 jor. nam hunc ex illo quædam esse mutua-
 tum, observant veteres; in his Athenæus,
 librò vi. de hoc Suidas: ἐπεδείκνυτο δὲ κοινῇ
 τὴν Εὐριπίδῃ ἀπὸ τῆς πύ. Ὀλυμπιάδος. videtur
 hoc dicere: Achæum & Euripidem celebres
 fuisse antagonistas in Attico pulpito. ἐπιδεί-
 κνυσθαι pro fabulam docere translatitium est.
 de præstantia Achæi in Satyricis fabulis, ex-
 stat

stat apud Laërtium † Menedemi iudicium, quod supra, p. 129. cum de Æschylo sermonem haberemus attulimus. Nota sunt nobis illius dramata Satyrica ista. ΑΙΘΩΝ σατυρικός. Athenæus, librô x. Αχαιὸς ἐν Αἴθωνι σατυρικῷ, τοὺς σατύρους ποιεῖ δυσχεραίνοντας ἐπὶ τῷ ὕδαρῃ πίνειν, καὶ λέγοντας·

Μῶν Αχελῷος ἦν κεκραμένος πολὺς;
 Ἀλλ' οὐδὲ λῆξαι τοῦδε τῷ γένει θέμις.

Καλῶς μὲν οὖν ἄγειν σκυθιστὶ καὶ πιεῖν.

similis sententiæ duo alii loci sunt apud eundem, librô nonô. ΑΛΚΜΑΙΩΝ σατυρικός. Athenæus, lib. 1v. Αχαιὸς ὁ Ερετριεὺς ἐν Αλκμαίῳ τῷ σατυρικῷ καρυκκοποιούς καλεῖ τοὺς Δελφοὺς διὰ τούτων, Καρυκκοποιούς προσβλέπων βδελύττομαι. alibi sine distinctionis nota, ut librô xi. Αχαιὸς ὁ Ερετριεὺς ἐν Αλκμωαίῳ, ἀντὶ τοῦ κύλικας παραγωγῆς κυλιχνίδας εἶρηκε διὰ τούτων,

Ἀλλ' ὡς τάχιστα δεῦρο δὴ μόνον φέρειν,
 Κοινόν τε χρῆ κρητῆρα, καὶ κυλιχνίδας.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ σατυρικός. Athenæus, librô xiv. οἱ παλαιότεροι ἀπλῶς τραπέζας ἔλεγον, ὡς Αχαιὸς ἐν Ηφαίστῳ σατυρικῷ:

Θοῖνῃ σε πρῶτον τέρψομεν· πάρεστι δέ.

Τὸ δεύτερον δὲ τῷ με κηλήσεις τρόπῳ;

Μύρω σε χρίσω πάμπαν εὐόδμῳ δέμας.

Ἰδὼς δὲ νίψαι χεῖρας οὐ πρόσθεν δίδως;

Ναί

† Vide quæ diximus supra p. 21. f.

Ναὶ καὶ τράπεζά γ' ἐκποδὼν ἐπαίρεται.

IPIC σατυρική. Athenæus in tractatu de griphis: Αχαιοὺς ὁ Ερετρίεὺς γλαφυρὸς ὢν ποιητὴς περὶ τὴν σύνθεσιν, ἔσθ' ὅταν καὶ μελαίνει τὴν φράσιν, καὶ πολλὰ ἀινιγματωδῶς ἐκφέρει ὥσπερ ἐν Ἰριδι σατυρικῇ· λέγει γάρ· Λιθάργυρος δ' ὀλπη παρηωρεῖτο χρίσματος πλεκτὸν σπαρτιάτην γραπτὸν ἔφη κύρβιν· ἀντὶ τοῦ σπαρτιάτην σκυτάλην, hæc sunt corrupta & quidem eō genere, de quo sæpe diximus: cū aliquid propterea est omissum à librariis, quia ab auctore fuerat repetitum. heic igitur cum poëtæ verba repetantur ab Athenæo, illa interpretante: Achæi testimonium dimidiâ sui parte truncatum est. meliùs in Epitoma ut olim adnotavimus. Scribe igitur: Λέγει γάρ, Λιθάργυρος δ' ὀλπη παρηωρεῖτο χρίσματος πλεκτὸν σπαρτιάτην γραπτὸν κύρβιν. πλεκτὸν σπαρτιάτην ἔφη κύρβιν ἀντὶ τ. Σ. loquitur poëta de ampulla olei cui appensum lorum. locus ita vertendus. *Achæus Eretriensis etsi poëta est nitidus in compositione dictionis, aliquando tamen orationem obscurat, multaque effert per ænigmata: ut in Iride Satyrica: Ait enim: lapidi argentoque similis (candida) ampulla unguinis (olei) appensum habebat plicatilem Spartiatam cyrbim in quo scribi potest. πλεκτὸν σπαρτιάτην γραπτὸν κύρβιν dixit pro scytala Laconica. hæc ferri possunt. nos tamen aliud heic latere*
ulcus

ulcus suspicamur : neque de ampulla loqui poetam, verum de quodam qui lorô appensam ad cingulum, (ut moris erat, cum adibant gymnasium aut balneas,) ampullam oleo plenam gestabat. hoc enim est ὅλη παρηωρεῖτο. ita igitur Achæi verba in pristinum nitorem censemus esse restituenda:

Λιθάργυρος δ' ὅλη παρηωρεῖτο χρίσματος, ἀπὸ πλεκτοῦ σπαρτιάτου κύρβεως Γραπτοῦ.

Iridis Achæi meminit etiam Pollux, librô x. cap. xxxiv. locum adscribam, ut legi debet: quia corruptam esse vulgatam lectionem doctissimi viri non animadverterunt. ἀκτήρια τὴν βακτηρίαν Αχαιοὺς ἐν Ἰριδι ὠνόμασε. καλεῖ δὲ οὕτω καὶ τὸ τὸν ῥυμὸν τοῦ ἄρματος, ἢ τῆς ἀμάξης ἀνέχον ξύλον, ὅταν ἄζευκτος ᾖ· ὁ στήριγμα καλεῖ Λυσίας. Hesychius, ἐκολλόπωσε, συνήρμωσε κόλλη. Αχαιοὶ ἱριον. corrige Αχαιοὺς Ἰριδι. ΟΜΦΑΛΗ σατυρική. Athenæus, librô xi. Αχαιοὺς ὁ τραγικὸς ἐν Ὀμφάλῃ, καὶ αὐτὸς περὶ γραμματικοῦ ποτηρίου ποιεῖ τοὺς σατύρους τάδε λέγοντας.

Ο δὲ σκύφος με τοῦ Θεοῦ καλεῖ πάλαι,
Τὸ γράμμα Φαῖνον, Δέλτ', Ἰῶτα, καὶ τρίτον
Ο Ν τοτ' Υ πάρεισι. κούκ ἀπουσίαν
Ἐκ τοῦ πέκεινα Σάν, τὸ τ' Ο κηρύσσετον.

erat sculptum in poculo nomen ΔΙΟΝΥΣΟ:
hoc est Διονύσου. cur sit omissum Υ causam
pete

pete ab ipso Athenæo. Hesychius : Φανᾶιος
 Απόλων. Αχαιοὺς, Ὀμφάλη. παρὰ χίοις οὕτω λέ-
 γεται. Scripserat & Ion Chius poëta † tra-
 gicus Omphalam : sed id drama fuisse saty-
 ricum nusquam lego. Achæi verò pleraſque
 fabulas, quarum mentio apud veteres, fuisse
 Satyricas ſuſpicamur. ejuſmodi erat quam ſi-
 ne nomine laudat Hesychius in iſtis : Νυμ-
 φόβας, Αχαιοὺς, ὃς ἦν δεινὸς ἐπιβαίων ταῖς Νύμ-
 φαις· καὶ ἐν Μύροις. Βαβαὶ βαβαὶ βήσομαι γυ-
 ναῖκες. duæ heic χρεῖται ex Achæo. prior eſt,
 vox Νυμφόβας : quam explicat Hesychius.
 lego autem, ὁ σειληνὸς ἐπιβαίων ταῖς Ν. alte-
 rius fabulæ, quæ heic laudatur, nomen cor-
 reximus ad ſeptimum Athenæi. Euripidis
 eſt, quæ ſola hodie ſupereſt in exemplum
 fabularum hoc genus, ΚΥΚΛΩΨ σατυρικός :
 de quo ſequenti capite. laudatur & ΕΥΡΥ-
 ΣΘΕΥΣ σατυρικός : Stephanus De urbibus
 in Τάρταρος, ὁ οἰκῆτωρ τερτάριος· καὶ διὰ τῆς
 εἰ διφθόγλου παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Εὐρυσθεῖ σατυρι-
 κῶ. plura de hac fabula Animadverſionum in
 Athe-

† Bato Sinopenſis de Ione hoc Chio Poëta ſcripſit,
 eumque bibacem & in amorem maximè proclivem
 fuiſſe affirmat. Fuit autem Ion ille poëta Tragicus,
 cujus libr. de Chio citat Athenæus in x. Ejus non pau-
 ca citant Pausanias in Ach. Eliac. i. Epitome Stra-
 bonis. Athenæus, lib. i. ii. iii. vi. x. Sextus Em-
 piricus contra Math. fol. lxi. Floruit Olymp.
 lxxii.

Athenæum, librô xi. c. xiv. laudatur &
 ΑΥΤΟΛΥΚΟΣ σατυρικός. Joannes Tzetzes,
 Chiliade viii. historiâ ccii.

Εν αὐτολύκῳ δράματι σατυρικῷ τὰ πάντα

Εὐριπίδης ἀκριβῶς τὰ περὶ τούτου γράφει.

argumentum fabulæ utcumqve odorari est
 ex præcedentibus ejus Grammatici verbis.

Pollux, librô x. c. xxiv. Εὐριπίδης εἶρηκεν

ἐν αὐτολύκῳ σατυρικῷ τοὺς ὄνους τοὺς λαρκαγω-
 γούς. idem, c. xlvi. μάλιστα καὶ Εὐριπίδου ἐν

αὐτολύκῳ σατυρικῷ εἰπόντος, σχοινίας γὰρ ἵπ-
 ποισι, φλοῖνας δ' ἡνίας πλέκει. Duos autem

Autolycos ediderat Euripides: nam in x.
 laudatur Athenæo αὐτόλυκος ὁ πρῶτος. an igi-
 tur ambo Satyrici? ita putem. ΣΙΣΥΦΟΣ σα-
 τυρικός. annô primô olympiadis xci. produ-
 xit Euripides in theatrum tetralogiam, cu-
 jus dramata: Alexander, Palamedes, Tro-
 jani, & Sisyphus Satyricus. certavit cum
 Xenocle poëta obscuro: à quo tamen victus
 est. adeo τὸ θέατρον, qvôd olim Cratinus
 dixit, ἐνόσησε τὰς φρένας. auctor Ælianus:
 cujus locum vide mox in Xenocle. ΣΚΙΡΩΝ
 σατυρικός. hujus nomen eruimus è depravata
 apud Pollucem scriptura, librô x. c. vii.
 τῶν ἀδοξοτέρων ἢ χαμευνὴ καὶ τὸ χαμεύνιον·
 ἐν γοῦν τῷ σατυρικῷ Κίῳνι Εὐριπίδης φησι;
 Σχεδὸν χαμευνὴ σύμμετρος Κορινθίας
 Παιδὸς· κνεφάλου οὐχ ὑπερτείνεις πόδα.

omnino scribendum τῷ σατυρικῷ σκίρῳ. nam in Scirone multa dicebantur de puellis Corinthiis, auctore eodem Polluce, librō nonō. τάχα δ' ἂν, ait, εἴη κόρη, ὡς Εὐριπίδης ὠνόμασε παρθένον ἐν σκίρῳ· λέγων περὶ τῶν ἐν Κορίνθῳ ἐταιρίδων.

Καὶ τὰς μὲν ἄξει πῶλον * ἀνενδεῶς.

* ἐννάτας δὲ καὶ πεῖτα ἐπὶ τετράρων

Φοιτῶσιν ἵππων ἀργυρῶν· φιλοῦσι δὲ

Τὰς ἐξ Αἰθηνῶν, παρθέτους ἅς ἂν φέροι

Παλλάς.

obscurus est hic locus, quia verborum mendis sententia obruitur. quam ob causam in elegantissimo Pollucis codice, quem servat regia bibliotheca, totius Euripideæ χρείας, nec vola nec pes apparet. ita sæpe observavimus in libris antiquis, ea omitti solita à librariis, quæ propter mendas non intelligebant. Videtur hoc voluisse qui hæc loquebatur: puellas Corinthias in urbe ipsarum Corintho facilè parabiles esse parvâ pecuniâ: cuiusmodi cudebatur Corinthi qui πῶλος dicebatur, quòd equi Pegasi formam impressam haberet. easdem verò postquam Athenas venerint, delicatulas evadere, & amatores suos sumptibus exhaurire. hoc venustâ allegoriâ exprimit poëta, factâ allusione ad primam notionem vocis πῶλος, quæ pulum equinum significat. in patria, inquit,

con-

conduci possunt mercede πώλου unius : Athenis verò non venient, nisi quatuor eqvis argenteis : hoc est tantam argenti summam pactæ, quæ parandis quatuor eqvis sufficiat. adamant enim, ait, παρθένους (id genus nummi Athenis, facie Palladis significati.) Atticas, quas attulerit Minerva. hypallage, pro, quæ Minervam exhibent in figura spectandam. in primo versu scribi potest : καὶ τὰς μὲν ἄξει πῶλος εἰς ἀνενδεῶς. in sequenti opem desidero meliorum codicum. Scironem Euripideam laudat etiam Athenæus, librò III. Stobæus quoque, sermone XLIV. Æqualis vixit Euripidi Xenocles : cujus apud Aristophanem mentio in Ranis † : nisi hic alter potius est tragicus poëta : à quo fuit editus ΑΘΑΜΑC σατυρικίς. Jam diximus ex Aeliano contra Euripidem coronatum istum fuisse in certamine tragico : id judicium imperitiâ † † aut

† Η'ε. ὁ δὲ Ξενοκλῆς ; Δι. ἐξόλοιτο νῆ Δία ;

Ubi verò Xenocles ? pereat ille per Jovem.

Ubi Scholiastes : Filius Carcini Xenocles traducitur ὡς ἄξιτος, ut rudis & impolitus in Poësi, & allegoriis plus justô indulgens.

† † *Imperitiâ*] Benè Anacharsis, θαυμάζειν ἔφη, πῶς παρὰ τοῖς Ἕλλησι ἀγωνίζονται μὲν οἱ τεχνῖται, κρείσσουσι δὲ οἱ μὴ τεχνῖται mirari se, inquit, quâ ratione apud Græcos artifices quidem cerient, sed judicium ferant artis imperiti. Aristophanes in Vespis se victum ait,

aut corruptelâ accidisse scribit Ælianus. sic sæpe legimus præstantissimos poëtas à deterioribus victos, suffragiis Atheniensium: quos Græci dicunt eleganter, ὑπὸ Ἀθηναίων κατασπουδασθῆναι. Locus Aeliani est librō II. C. VIII. Κατὰ τὴν πρώτην, καὶ ἑκτὴν Ὀλυμπιάδα, κατ' ἣν ἐνίκη Εξαίνετος ὁ Ἀκραγαντίνος σπάρδιον, ἀντήγωνίσαντο ἀλλήλοις Ξενοκλῆς καὶ Εὐριπίδης· καὶ πρῶτός γε ἦν Ξενοκλῆς, ὅστις ποτε οὗτός ἐστιν, Οἰδίποδι, καὶ Λυκάονι, καὶ Βάκχαις, καὶ Ἀθάμαντι σατυρικῶ· τούτου δεύτερος Εὐριπίδης ἦν· Ἀλεξάνδρῳ; καὶ Παλαμήδῃ, καὶ Τρῳσί, καὶ Σισύφῳ σατυρικῶ. Γελοῖον δὲ οὐ γὰρ Ξενοκλέα μὲν ἡττᾶσθαι, Εὐριπίδην δὲ νικᾶν, καὶ ταῦτα τοιούτοις δράμασι. Adduximus pluscula

ὑπὸ τοῦ μὴ γινῶναι καθαγῶς, quòd spectatores non satis laborem suum intellexissent. Lucian. in Harmonide, ὁ πολὺς οὗτος λεῶς, αὐτοὶ μὲν ἀγνοοῦσι τὰ βελτίω &c. populus iste meliora nescit, cùm plurimi eorum fellulariam exerceant artem. quem verò principes viri laudaverint, eum non de nihilo dilaudatum credunt; adeoque laudandum sibi existimant. Quapropter in certaminibus plures quidem sunt, qui spectent, plaudant, explodant. κρίνουσι δὲ ἐπὶ τῇ, ἢ πέντε, ἢ ὅσοι δὴ, judicant verò septem aut quinque aut quotcunque tandem. Felices, inquit Fabius, apud Hieronymum Epist. ad Pammachium, essent artes, si de illis soli artifices judicarent. Poëtam non potest nôsse, nisi qui scit dogmatum varietates. Manu facta & oculis patentie magis probant artifices. Nostra quàm dura sit necessitas hinc potes animadvertere, quòd vulgi standum est judiciò, & ille in turba metuendus, quem, cùm videris solum, despicias.

la Æliani verba, ut graves mendas tollere-
 mus, quæ primam & postremam periodos
 foedant. tempus hujus agonis falsissimè heic
 designatur, annò primò olympiadis sextæ.
 Pro ἑκτῆς legendum ἐννενηκοστῆς. olympiadi
 xci. congruit nota heic apposita. Diodo-
 rus †, librò xiii. p. 204. παρὰ Ηλείοις ἤχθη
 ὀλυμπιάς πρώτη πρὸς ταῖς ἐνενήκοντα, καὶ ἦν
 ἐνίκᾳ στάδιον Εξαίνετος ὁ Ακρᾶγαντῖνος. consen-
 tit his etiam vetus Olympionicarum catalo-
 gus regiæ bibliothecæ, de quo plura disces
 ex Eusebianis commentariis Josephi Sca-
 ligeri. Postremam periodum miserè pertur-
 batam ita restitue: Γελοῖον δὲ (οὐ γὰρ;) Εὐ-
 ριπίδην μὲν ἡττᾶσθαι Ξενοκλέα δὲ νικᾶν. cor-
 rumpendo huic loco fuit ignoratio elegan-
 tissimæ locutionis, οὐ γὰρ; quando cum in-
 terrogatione in mediam orationem inseritur
 sanè quàm venustissimè, & ὡς Αττικώτατα.
 habet ea phrasis affirmandi vim: ut si Lati-
 nè dicas, quis neget? quis de eo ambigat?
 idem auctor (Ælian.) librò viii. c. xii.
 Παράδοξόν γε, οὐ γὰρ; ἀληθὲς δὲ, ἐκπεσόντος
 Δημοσθένους ἐν Μακεδονίᾳ, Αἰσχίνης δὲ ὁ Ατρά-
 μήτου ὁ Κοθωκίδης ἐνευδοκίμει τοῖς Μακεδόσι.
 ita

† E quo loco Siculi redarguitur Samuel Petitus, lib.
 I. Miscellan. c. xiii. Κατὰ τὴν δευτέραν scribendum
 contendens.

ita * scribendus hic locus: quem viri eruditissimi non intellexerunt. frustra que emendare conabantur. vertendum autem: *Mira sane res: quis dubitet? at vera tamen: quum non stetisset Demosthenes in Macedonia, Aeschines ille Atrometis filius, ille inquam Cothocides, apud Macedones famam ingenii est assecutus. ἐκπίπτειν & heic & paullò post pro obmutescere, non placere, translatum ab histrionibus, qui etiam Latinis stare, aut non stare dicuntur. Aequalis item fuit Euripidi & Philocles tragicorum Satyricorum poëta, auctor tetralogiæ Pandionidis, de qua locuti sumus, p. 134. quamque Aristoteles in suis didascaliiis recensuerat. meminit ejus Aristophanes in Avibus.*

—— αὐτός ἐστι μὲν Φιλοκλέους
Εξ ἐποπος.

vetus

* Hæc emendatio, auctore Cl. Joach. Kuhnio, p. m. 417. not. in Ælian. loc. hunc, meritò suò omne tulit punctum. Virgil. v. Æn. v. 850.

----- Quid enim? fallacibus austris,
Et celi toties deceptus fraude sereni?
ubi Servius quid enim? interpretatur quid ni? cur non?
Græcè dicerem τί γάρ; vel, πῶς γάρ οὐ; Etymolog.
Magnum. τί γάρ· τί οὐν, καὶ φατὶν δηλοῖ ἀντὶ τοῦ, πῶς
γάρ οὐ; διατί γάρ οὐ; Dio Chrysost. orat. x. de Servio,
p. m. 147. D. οὐδεὶς τῶν βλαπτομένων ἀπὸ τινος χεῖται
ἐκείνῳ ὑφ' οὗ βλάπτεται. οὐ γάρ; nemo læsus à re qua-
dam, utitur eò, quò læditur, quid ni?

† Hunc

vetus interpres † : οὗτος ὁ Φιλοκλῆς. Εποπα ἐσκέυασεν ἐν τῇ Πανδιονίδι τετραλογία, οὐ ἡ ἀρχή. Σὲ τῶν ἀπάντων δεσπότην λέγω. τὴν δὲ Πανδιονίδα τετραλογίαν Αριστοτέλης ἐν ταῖς διδασκαλίαις ἀναγράφει. Philoclem hunc Aeschyli ἀδελφιδοῦν vocat Suidas: hoc est sorore ejus natum non autem fratre. sic enim ancipitem vocem debere accipi, docet interpres Aristophanis. ἦν, ait, Φιλοπείθους υἱὸς ἐξ Αἰσχύλου ἀδελφῆς. Philocli fuit filius Morsimus, & ex eo nepos Astydamas: ut præter Suidam testatur comici enarrator, cū ad Aveis, tūm ad Ranas: ubi perperam editum υἱὸν ἔσχεν (Morsimus) ἀμφιδάμαντα. lege ἀστυδάμαντα. hic Astydamas filium habuit sibi & ὁμώνυμον & ὁμότεχνον: ambo enim eodem dicti nomine: ambo tragœdiarum poëtæ. Scripserunt multa, vel potius quamplurima: nam patris fabulas numerant veteres CCXL. neque dubium, extitisse in his satyricas non paucas. fabularum Astydaman-tis junioris extant inscriptiones aliquot. in his est ΗΡΑΚΛΗΣ σατυρικός. cujus fabulæ mentio luculenta apud Athenæum, initiô deci-

† Hunc Philoclem μελοποιὸν vocat Scholiastes Aristophanis ad Vespas, f. 461. & κωμωδοποιὸν idem The-smoph. f. 776. ubi eundem Aristophanes Philoclem ob capitis deformitatem deridet. Confer eundem Scholiasten & ad Aristophanis Aves, fol. 554.

decimi: ubi plura scripsimus de verbis poëtæ. eodem titulô Sophoclis aliam antè, p. 137. recensuimus. Sophoclis filius, & in tragœdiarum Satyricorumque scriptione successor, fuit Iophon. Videtur hic esse, cujus laudantur Clementi Alexandrino ΑΥΛΩΔΟΙ ΣΑΤΥΡΟΙ. ipse tamen comicum poëtam appellat, non tragicum. locus est in primo Stromateo: Ιοφῶν ὁ κωμικὸς ἐν Αὐλωδοῖς σατύροις ἐπὶ ῥαψωδῶν καὶ ἄλλων πινῶν λέγει. — καὶ γὰρ εἰσελήλυθεν Πολλῶν σοφιστῶν ὄχλος ἐξηρητημένος. an scripserat Clemens ὁ τραγικὸς? an aliud agens hallucinatur? nam eqvidem præter Sophoclis filium, quem paternæ scriptionis æmulum fuisse constat, alium eodem nomine dramaticum poëtam novî nullum. Suidas: Ιοφῶν, Ἀθηναῖος τραγικὸς, υἱὸς Σοφοκλέους τοῦ τραγωδιοποιοῦ. Superioribus poëtis adnumerandus est & Homerus ille philosophorum, Plato: quem tetralogiam scripsisse, at non docuisse, narrat Ælianus *, Ποικ. librô 11. c. xxx. ἐπέθετο, inquit, τραγωδία. καὶ δὴ καὶ τετραλογία ἐργάσατο. καὶ ἐμελλεν ἀγωνιεῖσθαι δούς ἤδη τοῖς ὑποκριταῖς τὰ ποιήματα. Haftenus poë-

* Vide ominò Schefferum & Königium adductum in Æliani locum, p. m. 122. edit Argentorat. m. dc. lxxxv. in 8t. ut & Thom. Aldobrandn. ac Ægid. Menag. Observat. in Diogen. Laërt. lib. 111. c. lvi. Item Joh. Jonsium Holsatum in 1. de Scriptorib. Historiæ Philosoph. c. xvi. p. m. 87.

poëtas eos recensuimus, qui per Thespidis & Pratinæ vestigia ingredientibus, tragicam & Satyricam poësim excoluerunt, & fabulas composuerunt Athenis docendas, quæ propria sedes ejus poëseos. solos autem illos enumeravimus quos indubitatis veterum testimoniis probare poteramus satyricas fabulas scripsisse. alioquin quot extitêre temporibus illis tragœdiarum poëtæ, tot & Satyricorum dramatum auctores fuisse, ex iis, quæ superius, p. 118. f. diximus, rectè colligas. Ipsi sunt poëtæ, quorum successiones & dramata omnia in suis Didascalis veteres critici singulari diligentia digesserant. præter hos verò & alii extiterunt tragici poëtæ cùm Athenis, tum alibi, qui Satyricas scripserunt. exemplò sint, Python, Lycophron, Bion, Demetrius. Pythones ætate Alexandri duo fuerunt: unus Catanæus, alter Byzantius. horum unus, sed incertum uter, creditus est ab ejus ætatis hominibus, auctor fuisse dramatis Satyrici A G E N inscripti, quod actum constat in castris Alexandri, cùm Liberalia exercitus agitare, secundum Hydaspem fluvium. Traducebantur eò dramatici, (sic enim vocatur Athenæo:) Harpalus, & Athenienses: qui, quum Glyceram scortum ad illum misissent, donati ab eo fuerant nescio quot modiorum tritici millibus.

bus. nec multò post fugientem cum regia gaza regis ingratiis exceperunt. quidam neutrum Pythonem, sed ipsum Alexandrum eam fabulam composuisse memoriæ proderunt. Excerpta ex primo Athenæi: *Ὅτι Ἀγῆνα Σατυρικόν τι δράμα ἀμφιβάλλεται, εἴτε Πύθων ἐποίησεν ὁ Καταναῖος, ἢ Βυζάντιος, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος.* plura cognosces ex ejusdem libro xiiii. c. vi. ubi & de appellatione dramatis aliquid. non autem dubitamus hanc fabulam per se actam, nec tragœdiæ fuisse adnexam, sicut fieri solitum Athenis. De Menedemo Lycophronis, qui inter illos Pleiadis septem poëtas nobiles censerim meruit, capite primò, p. 22. aliquid attigimus. Satyricum fuisse drama, nequit ambigi. Athenæus, librò x. μαρτυρεῖ περὶ τούτων Λυκόφρων ὁ χαλκιδεὺς, γράψας σατύρους Μενέδημον, ἐν οἷς φησὶν ὁ Σειληνὸς πρὸς τοὺς Σατύρους. deinde subjicit plufculos ejus versus, Satyrici planè characteris. in ea fabula sub Sileni habitu Menedemus philosophus tra-
ducebatur: per Satyros verò, discipuli illius intelligebantur. vixit Lycophron Ptolemæi Philadelphi temporibus. Bion & Deme-
trius ætate longè inferiores: quos non multò ante Strabonis tempora floruisse, aut etiam ævò illius, ex verbis Diogenis Laërtii, qui solus è veteribus illorum meminit, faci-
mus

mus conjecturam. is librô IV. c. LVIII. quum decem Biones ingenio quondam claros enumeraret, nonum ponit in eo albo istum, de quo loquimur. ἑνατος, inquit ποιητῆς τραγωδίας, τῶν Ταρσικῶν λεγομένων. recentem fuisse poetam duplici ratione ostendit eruditissimus scriptor: & quod penè ultimum inter tam multos enumerat: & quod Tarsicorum poetarum unum ait fuisse. Sicut inter oratores extitere olim, qui à genere dicendi multis in Asia familiari, dicebantur † Asiatici:

† Asiatici Oratores sunt, genere qui utuntur dicendi Asiaticô, quod erat copiosum tumidum ac redundans, unde Petronius *ventosam ac enormem loquacitatem* adpellavit in Satyrico, p. m. 2. De eo Cicero in Bruto, c. XIII. *Asiatici Oratores*, inquit, *non contemnendi quidem nec celeritate, nec copiâ, sed parum pressi, & nimis redundantes. Rhodii saniores, & Atticorum similiores.* In c. xcv. ejusdem libri retur, genus hoc adolescentiæ magis concessum, quàm senectuti. Causa tumoris Asiatici in sermone petenda videtur ab ingenio & natura Gentis, quæ ex opibus superba ac vana. Legatus Rhodiorum apud Livium; lib. XLV. c. XXIII. *Non negaverim & totam Asiæ regionem inaniora parere ingenia & nostrorum tumidiorem sermonem esse, quod excellere inter finitimas civitates videamur.* Octav. Cæsar Augustus in quadam ad M. Antonium epistola, apud Sveton. c. LXXXVI. ludens malum & inconstans in eligendo genere dicendi ingenium ejus: *Tuque dubitas*, inquit, *Cimberne, Annius an Veranius Flaccus imitandi sint tibi? ita ut verbis, quæ C. Sallustius excerpserit ex Originibus Catonis utaris? an potius Asiaticorum Oratorum inanibus sententiis, verborum volubilitas in nostrum sermonem*

tici: item, qui similem ob causam, Rhodiaci, de quibus Græci Latinique rhetores multa: sic poëtarum genus fuit, qui propter certum poëseos characterem quò plurimum usi Tarsenses, dicti sunt Tarsici. ideam ejus poëseos ex solo nomine velle divinare, fanatici sit hominis, aut oppidò confidentis. hoc tamen scimus, quod ad rem maximè facit, ætate Strabonis, quò tempore studia literarum mirum in modum Tarsi florebant, extemporale genus dicendi Tarsensibus proprium fuisse, tam in soluta quàm in astricta numeris oratione. Strabo, librò XIV. de Athenodoro oratore Tarsensi: ἐπῆγεν αὐτὸν, καὶ Ἀντώνιος, καὶ ἔτι μᾶλλον ἢ εὐχερίᾳ, ἢ ἐπιπολάζουσα παρὰ τοῖς Ταρσεῦσιν, ὥστ' ἀπαύστως (vel ἀπταίστως) σχεδιάζειν πρὸς τὴν δεδομένην ὑπόθεσιν. & paullo post de poësi Tarsensium extemporalis, & quidem tragica: ὁ δὲ Διο-
γένους

nem transferenda? Hieronymus ad Rusticum: Qui Asiaticum tumorem Atticò siccabant sale. Julius Severianus: in p. m. 8. Syntomat. Rhetoric. princ. edit. Antverpiens. M. D. LXXXIV. in 8t. quæ Lucas Fruterius Brugensis primus in lucem edidit. Quærendum est, inquit, quò genere orationis uti debeat Orator, Atticorumne nobis sequenda sit actio, (fortè dictio) qui breves adstrictique sunt & acres, purè inter res ipsas, aculeosque versantes, quique adfectum ex occulto petunt. An imitanda nobis sit Asianorum licentia, qui vagi, ac fusi, rapere potius adfectibus, quàm disputationibus persuadere didicerunt. Sit tamen Romanus Orator Asiaticò pressior, Atticò copiosior. Vide Voss. Instit. Orator. lib. & c. vi. p. 466. f.

γένης καὶ ποιήματα ὥσπερ ἀπεφοίβαζε τεθείσης
 ὑποθέσεως, τραγικὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. sed præ-
 ter extemporalitatem, quæ & aliis in locis
 ἐπεπόλασεν, potuerunt aliæ quoque esse no-
 tæ hujus ideæ. Qui igitur Tarsensium cha-
 racterem imitabantur, sive oratores, sive
 poëtæ, Tarsici sunt appellati. Ταρσεὺς &
 Τάρσιος, qui Tarfi natus est, aut Tarfi ci-
 vis. at Ταρσικὸς, qui Tarsenses æmulatur,
 ut Ασιατικὸς & Ροδιακός. Ita interpretamur
 Diogenis verba, τῶν Ταρσικῶν λεγομένων: in
 quibus exponendis clarissimi viri nihil quàm
 luserunt hætenus operam. Lilius Gyr-
 aldus, & Hadrianus Turnebus pro Ταρσικῶν
 emendabant Θαρσικῶν: ac quoniam *Bioneos*
sermones apud Horatium * legerant, Θαρσι-
 κούς poëtas tragoædiarum ab audacia & info-
 lentia sic denominatos putârunt. in quo viros
 summos vehementer ratio fugit. repugnat
 enim hellenismo atque analogiæ, ut à Θάρ-
 σος derivetur Θαρσικός. quum Θαρσεὺς aut Θαρ-
 σαλέος dicant Græci. At qui pro Ταρσικῶν
 scribi imperant σατυρικῶν, ab ipso Diogene
 satis refelluntur: cujus verba librô v. de De-
 metrio, c. LXXXV. extr. τρίτος, Ταρσικὸς, σα-
 τυρογράφος. Sed dubitari non debet, ve-
 rum esse quod diximus: extitisse olim genus
 & oratorum & poëtarum qui Tarsici dice-
 ren-

* lib. II. Ep. II. v. 60.

rentur: inter quos hi duo numerandi Bion & Demetrius, tragicorum & satyricorum dramatum poëtae non ignobiles. Bionem hunc Æschyli filium Gyraldus appellat: ego non ambigo multis post seculis natum: quod Tarsici appellatio manifestò arguit. serò enim, nec multo ante Geographum, cœpère literarum studia apud Tarsenses florere: à quibus postea οἱ λεγόμενοι Ταρσικοὶ nomen invenerunt. Postremò sciendum, quò tempore vigeant Athenis tragici illi poëtae de quorum Satyricis diximus: nonnullos etiam extitisse comicos, qui fabulas à se scriptas Satyros nominarent. Anaxandridam ἐν σατύρῳ laudat philologus Naucratis, librò III. & statim Ecphantidem ἐν σατύροις: paullo prius Phrynichum similiter ἐν σατύροις: estque in scholiis comici fabulæ illius aliquot locis mentio. Timoclis fabulam Δημοσατύρους, quasi dicas Satyrorum populum, nominat idem Athenæus, librò IV. & lib. IX. Ἰκαρίους σατύρους poëtae ejusdem. Omnia hæc dramata istorum comicorum, & si quæ alia his similia, totò genere fuerunt diversa à superioribus Satyricis tragicorum poëtarum. Verùm ita soliti ejus ætatis comici tragicis personis & argumentis comicos soccos interdum aptare: ut dicebamus ad Athenæum, librò VII.

c. XXI. ubi plura ejus rei exempla à nobis allata. Quare, non magis existimare debemus σατύρους inscriptas horum comicorum fabulas, similes fuisse tragicorum Satyricis: quàm alias eorundem quæ tragica argumenta titulò præferebant, tragoedias fuisse.

CAPUT VI.

Corollarium hujus libri, sive in Cyclopem fabulam Satyricam notæ. Euripidis esse ostenditur. κώπης ὄναξ. ἀναπίπτειν. Athenæi locus animadversus. Satyricam esse probatur, ex choro, scena, ornatu, tempore, quò docta fuit. veris principium in Anthesterione alia argumenta ex natura ipsius fabulæ. exitus illius, tristis an lætus sit censendus? observatio super inscriptionibus dramatum. hanc fabulam esse ἡθικὴν. joci in ea multi illustrantur. βλέψ' ὦδε. ἀνὴρ κρόταλον. διακροτεῖν, ἐκπατάσσειν. διακανάσσειν. Metra satyrica. loca aliquot hujus fabulæ emendantur. συνασπίζειν εἰς δόμους. ἀποθλίβειν. ἀποδρύπτειν. αὐτὸς ἔχε. ἀποχναύειν. βρύκειν. Δανυίδες νόμφαι. λελημμένος πτέρυγος. ῥυσμός. δεδορκότως.

QVÆ de natura Satyricæ in superioribus disputata sunt, admonent nos, ut prius, quàm huic libro finem imponimus, aliquid de ea fabula dicamus, quæ sola è tot veterum tragicorum Satyricis ad nos pervenit: illustrari enim & confirmari quæ docuimus non possunt meliùs, quàm adlatò in medium hòc exemplò & pensius paullò exami-

minatô. Ea fabula CYCLOPS est: cu-
jus patrem esse Euripidem præter consensum
codicum, manifestò arguit vel sententiarum
crebritas, è media interdum philosophia pe-
titarum: qvî proprius semper habitus poë-
tæ hujus character. dictio quoque planè Eu-
ripidea, & qvalis in aliis ejus fabulis: nisi
qvòd propter genus poëseos majoris licentiæ
solutior est, interdum & ad plebis sermo-
nem propiùs accedit. notat in Rhetoricis
Aristoteles, ut durius dictum ab Euripide
in Telepho, κώπης ἀνάσσειν. qvòd genus
loqvendi etiam heic invenies: nam ait Si-
lenus:

Ορῶ πρὸς ἀκταῖς ναὸς Ἑλλάδος σκάφος,
Κώπης τ' ἀνακτας σὺν στρατηλάτῃ τινί.

veteres etiam non alii qvàm Euripidi attri-
buisse, facilè probatur. Athenæus, librô. i.
de voce ἀναπίπτειν loqvens: Εὐριπίδης Κύκλω-
πι, Ἀνέπεσε, Φάρυγγος αἰθέρ' ἐξαντεῖς βαρύν.
hodie in libris editis ἐξτεῖς: cetera eadem.
verùm Athenæus, qvî ἀνέπεσεν heic accepit
pro *ad mensam accubuit*, parum videtur ca-
visse. neque enim ad cibum sumendum ac-
cumbit mensæ eò loci truculentus Cyclops:
sed post voratos duos ex Ulyssis fociis, epu-
lis vinôque obrutus, gravia membra humi
deponit, ut qviescat. præcedit hic versus:
Ἐπεὶ δ' ἐταίρων τῶν ἐμῶν πλησθεὶς βορᾶς Ἀνέπ.
&

& statim: Ο δ' ἐκπλεῶς ὦν τῆς ἀναίσχυντου βο-
 ρᾶς. melius igitur accipias pro supinus ceci-
 dit, jacuit. vel pro verbo ἐκλίθη: quô infra
 utitur in eadem sententia: Κλίθητι νῦν μοι
 πλευρὰ θείῃ ἐπὶ χθονός. idem Athenæus, li-
 brô XIV. Ευριπίδης ἐν Κύκλωπί φησι παλιούρου
 κλάδον. respicit istum fabulæ illius versum:
 Ξεστρὺς δρεπάνῳ γε οὐκ, ἀλλὰ παλιούρου κλάδῳ.
 meminit & alibi. Hoc drama Satyricum
 esse, quamvis de eo nos Athenæus non ad-
 monet, rectè eruditissimi homines pridem
 observârunt: quorum sententiæ qui non ac-
 cedunt, verbô refelli abundè possunt: quum
 ut sæpe diximus, Satyros, è quibus constat
 chorus, tragædia in totum non admittat. Vi-
 de p. 136. quid scena? an negari potest Satyri-
 cam esse, & agrestem? erat ab una parte Poly-
 phemi antrum, ab altera colles & pascua cum
 pascente grege. solum totum glebis herbæ vi-
 rentis constratum: quod ille versus ostendit:
 Καὶ μὴν λαχνῶδες τοῦδας ἀνθηρᾶς χλόης. Sal-
 tatio Satyrorum, qualem antè descripsimus:
 sicinnis nempe: ita Silenus ipse nominat:
 τί ταῦτα; μῶν κρότος σικιννίδων; ornatus item
 Satyrorum, qui nobis dictus, pellis caprina
 humeris circumposita.

Εγὼ δ' ὁ σὸς πρόσπολος

Θητεύω Κύκλωπι

Τῷ μονοδέρκτῃ,

Δοῦλος ἀλαίνων σὺν τᾷδε

Τράγου χλαίνα μελέα.

tempus præterea congruit antè dictis. principio enim veris docebatur hæc fabula : quod manifestò probat Cyclops, cùm invitari se ait, ut ad fratres Cyclopes comissatum eat, ab ipso anni tempore : quoniam veris adventu novò gramine terra vestiatur. sic ille :

Ὑπάγει μ' ὁ χόρτος εὐφρων

Ἐπὶ κῶμον ἦρος ὥραις,

Ἐπὶ Κύκλωπας ἀδελφούς.

Horatius eandem sententiam pluribus persecutus est in oda vii. ad Torquatum, librò iv. v. i. f.

Diffugère nives : redeunt jam gramina campis,

Arboribusque comæ.

Mutat terra vices, & decrescientia ripas
Flumina prætereunt.

Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet

Ducere nuda choros.

Satyrica autem dramata mense Anthestione solita doceri ex Diogene Laërtio docebamur superiore capite, p. 124. in quem mensem veris principium incidere, quando virefcere agri incipiunt, ipsum nomen Ἀνθεστηριῶνος satis superque arguit. Sed & cetera, quæ natu-

naturam Satyricæ explicantes quartô capite docebamur, omnia fabulæ huic optimè congruunt. Actio ipsa quæ heic imitatione exprimitur, five ut loquitur philosophus, ἡ τοῦ μύθου σύνθεσις, partim seria, partim ludicra & jocosa. seriò Ulysses agit: qui tempestate delatus ad Siculum littus & Polyphemi antrum, inops initiô rerum omnium, & prætereà in præsentissimum adductus periculum, salutis suæ prudenter simul & dolosè consulit: tandemque ubi inimicum grandi infortuniô mactavit, victo victor insultans, gaudiô cumulatus, naves conscendit cum sociis, patriam repertens. hic fabulæ exitus, satyrico dramati convenientissimus: quod, sicut demonstratum est ex antiquis Grammaticis, ut plurimum ἀπὸ δακρύων εἰς χαρὰν καταντᾷ. eadem tamen ratione Cyclopi habitâ, in ejulatum & ὀλόφυσιν definit. Videtur poëta præcipuam dramatis personam facere Cyclopem: cum de ejus nomine fabulæ appellationem indidit. quâ ratione dicendum fuerit, hanc quoque fabulam, ut ferè omnes tragœdias, tristi fine claudi. sed non ita est: nam ut bellis populus devictus solet nomen dare, quod & Strabo alicubi admonet: sic sæpe tragi-ci dramatis suis appellationes imposuerunt, non ab iis, qui primas obtinebant in argumento fabulæ: sed ab iis quos aliqua insi-

gnis calamitas nobilitâſſet. ita plerumque tituli ejusmodi exponendi : Pentheus , Sciron , Buphris , Cyclops , Antæus , & ſimiles his : de quo meliùs conſtaret nobis , ſi dramata ipſa exſtarent , quæ à plurimis olim poëtis fuerant edita ſub iis titulis. Hypotheſim Euripides mutuatus eſt ab Homero : quem ſcribit Ariſtoteles hâc etiam laude ceteris præſtitiffe , quòd primus μιμήσεις δραματικὰς ἐποίησε. Satyricæ cum tragœdia commune , genus argumentorum. nam comœdia ipſa hypotheſim fingit , concinnatque perſonas , ut lubet. tragœdia & Satyrica fabulas notas neceſſariò recoqvunt : & ut ait philoſophus , τῶν γενομένων ὀνομάτων ἀντέχονται· τοὺς γὰρ παρειλημμένους μύθους λύειν οὐκ ἔſτι. eamque ob cauſſam ait idem , paucas domos eſſe , circa quas pulcherrimæ tragœdiæ verſentur. περὶ ὀλίγας , inquit , οἰκίας αἱ κάλλισται τραγωδίαὶ συντίθενται. quod etiam de Satyrica verè dixeris. Porro Ulyſſis actio , integra eſt , ſed unica & ſimplex. proinde fabula non eſt ἐπεισοδιώδης , quod vehementer damnat Ariſtoteles. implicita quoque non eſt : πλοκὴν inquam non habet , neque περιπέτειαν aliquam memorabilem , aut agnitionem : quæ ſunt abſolutæ omnibus numeris tragœdiæ , propriæ laudes. at in Satyrica non omnes illæ præceptiones locum habent , qui-

quibus tragœdiæ legitimæ perfectæ partes
 κατὰ τὸ ποιοῦν philosophus χαρακτηρίζει: etsi in
 plerisque nulla est omnino differentia. Hoc
 amplius fabula hæc, ut multæ etiam tragœ-
 diæ, auctore Aristotele, ἡθικὴ est, potius
 quàm παιδαγωγική. Scopus poëtæ, docere ipsò
 fabulæ exitu, suis quemque moribus for-
 tunam † sibi fingere. itaque Ulyssem indu-
 cit non solum prudentem ac probum: sed
 interdum etiam de virtute & pietate φιλο-
 σοφικώτερον præcipientem. ut in illa pulcher-
 rima

† Hoc est Ciceronis dictum Paradoxo v. c. 1. Sal-
 lust. in Orat. ad Cæsarem de Rep. ordinanda: in prin-
 cip. Res, inquit, docuit id verum esse, quod in Carmini-
 bus Appius ait, Fabrum esse suæ quemque fortunæ. Idem
 Sallustius initiò Belli Jugurth. Suam quippe culpam au-
 ctiores ad negotia transferunt. Quòd si hominibus bonarum
 rerum tanta cura esset, quantò studiò aliena, ac nihil profu-
 tura, multumque etiam periculosa petunt; neque regerentur
 magis, quàm regerent casus; Et eò magnitudinis procede-
 rent, ubi pro mortalibus, gloriâ æterni fierent. Virgil. lib.
 x. Æn. v. 111.

----- Sua cuique exorsa laborem
 Fortunamque ferent -----

Corn. Nepos, xxv. xi. 6. Sui cuique mores fingunt fortu-
 nam. Et xxv. xix. 1. Supra significavimus suos cuique
 mores plerumque conciliare fortunam. Columell. lib. 1.
 c. 111. Quemadmodum sapientis est, fortuitos casus magnò
 animò sustinere: ita dementis est, ipsum sibi malam facere
 fortunam. Sed hoc argumentum accuratè & ex professo
 tractavit Franciscus Baco de Verulamio Vice Comes
 S. Albani in suo discursu: Faber Fortuna.

rima ad Polyphemum oratione, quam ita claudit:

—— τὸ δ' εὐσεβὲς

Τῆς δυσσεβείας ἀνθελοῦ. πολλοῖσι γὰρ

Κέρδη πονηρὰ ζημίαν ἡμείψατο.

at Polyphemus contrarium ἦθος summamque immanitatem pari impietate junctam, non magis declarat factis, quam oratione: ut in istis:

Ο πλοῦτος ἀνθρωπίσκει τοῖς σοφοῖς θεός.

Τὰ δ' ἄλλα, κόμπαι καὶ λόγων εὐμορφίαι.

Et mox idem:

Ὡς τόγε πιεῖν τε καὶ φαγεῖν τ' οὐφ' ἡμέραν,

Ζεὺς οὗτος ἀνθρώποισι τοῖσι σώφροσι.

Λυπεῖν δὲ μηδὲν αὐτόν.

Satyri verò in hac fabula medium ἦθος obtinent: quantumque ab Ulyssis virtute, tantum à Cyclopiis feritate crudeli absunt. itaque liberantur quidem: verum alienâ virtute non suâ: nec certò ipsorum consiliò, sed casu fortuitò, qui Ulyssē in illam partem Siculi littoris compulit. Quoniam autem eâ fine Satyri adhibentur, ut risum excitent, fiatque hilaris fabula: ubique Silenum & Satyros videas heic ludere & joculari. quare hoc dramate nihil ἱλαρωδέστερον. quid suavius quam τὸ παρωδικὸν μέλος, sive primum canticum, chori scenam ingredientis, & pecus cogentis, ipsasque oves & hircos ἀγροικικῶς com-

compellantis? Sileni φιλοινία, quot locis, quàm lepidè traducitur, & quàm facetè? idem jussus à Cyclope suo hero animum advertere, ejus imperium in risum vertit ac jocum. dixerat ille: βλέπετ' ἄνω καὶ μὴ κάτω. quæ formula est attendere jubentis. sic in Trachiniis Sophoclis ait Deianira ad Licham:

Οὗτος, βλέφ' ὦδε. πρὸς τίν' ἐννέπειν δοκεῖς;
& in Oedipode tyranno,

Οὗτος σὺ πρέσβυ, δεῦρό μοι φώνει βλέπων
ὅς' ἂν σ' ἐρωτῶ.

sic apud Plautum Amphitruo: 1. 11. 118.
Sofia, age! me huc aspice. Specto. at Silenus capite refupinatô, verba Cyclopis hōc facetô responsō excipit:

Ἰδοὺ πρὸς αὐτὸν τὸν Δί' ἀνακεκύφαμεν.

Καὶ τ' ἄστρα καὶ τὸν Ωρίωνα δέχομαι.

Rogatus idem, ecquid paratum esset prandium, Πάρεστιν· inquit: ὁ Φάρυγξ εὐτρεπὴς ἔστω μόνον. lepidissimus etiam ille locus, ubi Cyclopis metu non magis Ulyssēm, quàm salutem suam prodit Silenus: qui etiam paulo post cum Satyris, pater cum filiis, facetè committitur. ibi ait ille inter cetera:

—— ἢ κακῶς οὔτοι κακοί.

Οἱ παῖδες ἀπόλοινθ' οὓς μάλιστ' ἐγὼ φιλῶ.
quibus similia sunt ista è Menedemo Lycophronis, fabula item Satyrica:

Παῖδες κρατίστου πατρὸς ἐξωλέστατοι.

jam quum Satyri operam suam in excæcando Cyclope promississent: ubi ad rem ventum γνωσιμαχοῦντες ignaviam suam produnt: prorsus enim tales ab Euripide finguntur, quales descripserat Hesiodus † illô versu:

Καὶ γένος οὐτιδανῶν Σατύρων καὶ ἀμνηχανόεργων.

quid magis ridiculum eâ excusatione, quam Satyrorum pars affert, quòd repentè facti sint claudi, aut cæci? nec minùs ridiculi alii, qui paratos se dicunt Ulysssem adjuvare, & trabem in oculum Cyclopi impellere: verùm eâ conditione ac lege, ne antrum ingrediantur: sed in vestibulo stare sinantur: ubi præclaram operam se navare posse confirmant, quia sint staturæ grandioris. in rebus positum heic τὸ γελοῖον: in verbis verò quantum facetiarum? ut cùm interroganti Ulyssi an essent φιλόξενοι regionis incolæ, respondet Silenus:

Γλυκύτατα φασὶ τὰ κρέα τοὺς ξένους φορεῖν.

cùm Ulysssem vocat ἄνδρα κρόταλον: *virum crepitaculum*: id est verborum multorum, & multæ experientiæ ac fraudis, nam κροτεῖν & κρότημα, ἐπὶ τῶν δολίων τάσσεται, inquit Hesychius. ineptè veteres Grammatici, quos recen-

† Hunc locum in Hesiodo reperiri valde dubito; ego sanè istum adhuc quaero.

recentiores sunt secuti, κρόταλον heic genere masculinô esse positum putârunt. nam ita accipiendum, ut apud comicum in Nebulis:

Λέγειν γενήσει τρίμμα, κρόταλον, παιπάλη.
non diffimili jocô, etsi diversâ sententiâ, famosus Grammaticus Augusto est dictus, *cymbalum juventutis*. aliô locô Silenus διακροτεῖν, verbum pullatæ plebis, obscœnâ notione usurpat: Ἀπαντες αὐτὴν Helenam διεκροτήσατ' ἐν μέρει. Jocosum est & ἐκπατάσσειν, pro vinum ex utre effundere. φέρ' ἐκπάταξον, ὡς ἀναμνησθῶ πιών. alludit autem ad sonum liquoris inclusi & in utre bilbientis, ut dixit Nævius: vel ad strepitum vini per angustum amici vicini canalem effluentis. propriè est cum strepitu percutere, & foràs ejicere. aliô verbô idem expressit Ulysses, cùm ait:

Μῶν τὸν λάρυγγα διεκάνναξέ σου καλῶς;
hoc est, cum sonitu pertransiit. monile Silenus vocat κλοιὸν, id est boiam.

— καὶ τὸν χρύσειον

Κλοιὸν φοροῦντα περὶ μέσον τὸν αὐχένα.
de Paride, qui Helenam rapuit. jocosum &, πυκτεύειν εἰς κρᾶτα, pro tundere. item σίφων pro poculo. cùm ajunt Satyri: Ὡς διὰ μακροῦ γε τὸν σίφωνα τὸν φίλον Χηρεύομεν. perperam de fistula accipiunt. cantharos aut scyphos grandes, quales vulgò Satyris & Silenis tri-

buebantur, intelligit. sed mirè exprimitur eâ voce vini aviditas. nam σίφων est infundibulum. omitto similia his alia: & præsertim quæ comicam sapiunt impuritatem. Atque hujusmodi ferè est, hilaritas illa, quam Satyricæ convenire suprâ, p. 164. docebamus. Non prætermittam genus metrorum: diximus enim suum quoddam genus versuum habere hæc dramata, qui Satyrici nominantur metricis. tales jambici in hac fabula multi, ubi duò aut tres pedes trium syllabarum. in ipso initio:

Ω Βρόμιε, διά σε μυρίους ἔχω πόνους.

Et statim:

Εγκέλαδον ἰτέαν εἰς μέσσην θένων δορί.

Et similes his multi: at longè σατυρικώτεροι isti:

Τί χρεῖμα; Βρομίου πόλιν εοίκαμεν εἰσβαλεῖν.

Et:

Ανεχε, πάρεχε. τί τάδε; τίς ἡ ῥαθυμία;

Mox:

Τί φάτε; τί λέγετε; τάχα τίς ὑμῶν τῷ ξύλῳ.
item ille:

Ωινοχόος ἄδικος. Σ. ναί μὰ Δι' ἀλλ' ὦνος γλυκύς.

Hæc ferè sunt, quæ illam fabulam arguunt esse Satyricam non legitimam tragœdiam. Nunc, quoniam se occasio obtulit, locorum aliquot emendationes subjiciemus, quæ
Ste

Stephani nostri & Canteri virorum eruditissimorum diligentiam fugerunt. Versus XL. ita scribitur. Κῶμοι συνασπίζοντες Αλθαίας δόμους Προσῆτε. placet Stephanica emendatio κώμοις. quia tamen membranæ habent κώμους, fortasse ita veriùs.

—— χ' ὥτε Βακχίῳ

Κώμους συνασπίζοντ' ἐς Αλθαίας δόμους
Προσῆτε.

ut sit pro συνασπίζοντι. quid hoc? ait Silenus, an vos ficinnin saltatis, ut olim estis soliti, quando accedebatis ad Bacchum, id est, comitabamini Bacchum, qui magnò fodaliū numerò stipatus, comissatum itabat ad Althææ domum? συνασπίζειν cum præpositione notum peritis hujus lingvæ loqvendi genus. heic verò κώμους συνασπίζειν poëtica periphrasis ἀντὶ τοῦ κωμάζειν. XLVII.

Εν πίστραις κεῖται πέλας ἄν —
τρων· οὐ σοι βλαχαὶ τεκέων.

Lege,

Εν πίστραις κεῖται· πέλας δ' ἄν —
τρων· οὐ σοι βλαχαὶ τεκέων.

non in illis locis, quò tendis, parati sunt alvei, unde potemini: sed propè antrum Polyphemi, ubi agniculi tui balantes te exspectant. CCXVIII. Οὐκ ἂν θέλῃς σύ. μή με κατ' μ. scribe, ὅγ' ἂν θέλῃς σύ. nempe γάλα. CCXXXIV. Κλωῶ τριπήχει. melius κλοιῶ τρ. &

κατὰ cum Cantero non κατὰ. affirmant se
 validissima vincula colle tibi circumdaturus,
 & per medium oculum viscera tibi extractu-
 ros. ridicula sunt quæ deinde subjiciuntur à
 Sileno : neque aliter accipienda. nam qui
 per oculum fuerit exenteratus, huic nihil
 metuendum amplius. CCXXXVI. Μάστιξι τ' εὖ
 τὸ νῶτον ἀποθλίψειν σέθεν. ineptum hōc locō
 verbum ἀποθλίψειν. Lego, ἀποδρύψειν. la-
 ceraturos. quō nihil aptius ad hanc senten-
 tiam. & est dictio poëtica, pro eo quod
 vulgo ξαίνειν dicitur. mox scribe Φάκελον
 unicō λ. metri causā. αὐτὸς ἔχε paullo pōst,
 formula deprecandi mali : quæ aliter ita con-
 cipi solet, εἰς κεφαλὴν σοι. quō nihil apud
 poëtas occurrit frequentius. vulgò malè ca-
 piunt : neque assentiendum viro docto qui
 corrigit, αὕτως. qui etiam in illo versu,
 ΕΦΘΑ, καὶ ὀπτά, καὶ ἀνδρακιάς ἀποχναύειν,
 postremam vocem sine causā mutat. χναύειν
 & ἀποχναύειν pro avidè vorare, dictiones sunt
 Græcis poëtis familiareis, ut dicebamus ad
 Athenæum. proximō versu, qui est CCCLVII. I.
 pessimè scriptum βρύχειν. quum scripserit
 poëta, Βρύκειν, κρεωκοπέων μέλη ξένων. He-
 sychius : βρύκειν, λαύρως ἐσθίειν. sæpe apud
 Athenæum. at βρύχειν, frendere, nihil ad
 Bacchum. quare iterum corrige paullo pōst,
 & scribe Κόπτων, βρύκων, ἐφθα τε δαινύμε-
 νες.

vos. CCCXXVI I I. — τὰ Βακχίου Ναίειν μέ-
λαθρα Δαναίδων νυμφῶν μέτα. Lege, Ναί-
δων. Nymphas Bacchi comites passim poë-
tæ Naidas appellant, numquàm Danaides,
nec Græcas. ibi Ulysses Satyros hortans, ut
se in patrando facinore, quod parabat, irent
adjutum: cur in Sileno eorum patre nullam
spem ponat, causam affert: non quia nolit:
sed quia vinô ebrius, & poculô captus, si-
cut capitur viscô avis, sanæ jam mentis non
sit. Poëtæ verba:

Ο μὲν γὰρ ἔνδον σὸς πατήρ, τάδ' ἤνεσε·
Ἀλλ' ἀσθενὴς γὰρ, κ' ἀποκερδαίνων ποτοῦ,
Ὡσπερ πρὸς ἴξω τῇ κύλικι λελημμένος,
Πτέρυγας ἀλύει.

Lege & distingue, ὥσπερ πρὸς ἴξω τῇ κύλικι,
λελημμένος Πτέρυγος, ἀλύει. locus est elegan-
tissimus. neque mutanda vox λελημμένος, ut
docto viro placebat λεληφθαι πτέρυγος, &
pueris nota phrasis. CCCXLV.

— ῥυθμοῖσί νιν

Σφάζαι μενοινᾶς, ἢ πετρῶν ὥσαι κάτω.
omnino aut ῥυτῆρσι cum aliis libris legen-
dum: aut, quod puto verius, ῥυσμοῖσι. ῥυσμός,
tractio. cogitas securum in commiffatione
clam pede trahere, & jacentem perdere.

CCCL. Κώμου μὲν αὐτὸν τοῦδ' ἀπαλλάξαι λέ-
γων. Scribe: τοῦδ' ἀπαλλάξω: & λέγων
junge cum sequentibus. DXLIV. — κάθες αὐ-
τὸν

τὸν εἰς μέσον. scribendum κατάθες, & metri
causâ & sententiæ. DLXI. Ὡςπερ ὁρᾷς πί-
νοντα, χ' ὥςπερ οὐκ ἐμέ. Simul hæc profert
verba Silenus, & utrem ori admovet, bi-
bitque. quare scribendum: χ' ὥςπερ νῦν ἐμέ.
alioquin nulla sententia: quæ jam elegantif-
sima est. DLXVIII. Συνεκθανεῖν δε σιγῶντα
χρὴ τῷ πώματι. in σιγῶντα prima corripitur:
quod numquam apud veteres invenies. sed
aliter dubio procul scripserat poëta. Lege:
Συνεκθανεῖν δὲ σπῶντα χρὴ τῷ πώματι. bibe,
inquit, ac perbibe. decet enim potatorem
strenuum, non antè bibendo defatigari,
quam bibentem simul vita & vinum defi-
ciant. DLXXXIV. Μέμφη τὸν ἐραστήν. καὶ
τρυφαῖς πεπωκότα. Scribe, κ' ἐντρυφᾷς πεπω-
κότι. DXXXI. Ἡμεῖς μὲν ἐσμέν μακρότεροι,
πρὸ τῶν θυρῶν. Εστῶτες, ὠθεῖν πρὸς τὸν ὀφθαλ-
μὸν τὸ πῦρ· rectè μακρότεροι: nam μικρότεροι
quod doctis placet, pugnat ἐκ διαμέτρου cum
poëtæ mente, quam antè exposuimus. DCXLIII.
Πάλαι μὲν ἤδει σ' ὄντα τοιοῦτον φύσει. Scrib.
ἤδειν. DCXCVI. Κλαίειν σ' ἄνωγα· καὶ δέδορξ'
ὅπως λέγω. Legendum suspicor: καὶ δεδορ-
κότως λέγω. acutissima sententia. quum Ulyssî
Cyclops venturas ei calamitates prædiceret:
ipse respondens, jubeo, inquit, te flere: at-
que hoc salvis oculis dico. non poterat amario-
re jocô hosti victo atque excæcato insultare.

δεδοκότως , à δεδοκώς , ut δεδοικότως , me-
 tuendo , à δεδοικώς. sic ; λεληθότως , πεποιθό-
 τως , & similia apud poëtas. Sed & vulga-
 ta ferri potest , si ita exponas : opto tibi in-
 fortunium : nec solùm verbis , ut tu facis :
 sed hâc simul voluptate fruens , qvòd mala ,
 qvæ tibi opto , evenisse jam tibi video.

ISAACI CASAUBONI
 DE
 SATYRICA
 GRÆCORUM POESI,
 ET
 ROMANORUM SATIRA
 LIBER SECUNDUS.

C A P. I.

SATIRÆ Romanæ forma pro temporibus diversa: parum hætenus cognita. præcipua capita hōc librō tractanda. Antiquissima poësis Latina, Saturnii versus, Fescennini, & Satira. quæ illa. initia rei scenicæ apud Romanos. item incrementa per Livium Andronicum. Satira spreta postquàm fabulæ doceri cœptæ. eadem redit in scenam: sed aliter atque olim. exodiarus. Atellanarum exodia. εἰς-ὁδίων. ἐξὁδίων. Atellanium canticum.

V O D de Græcorum tragœdia scribit Aristoteles, multas illam mutationes passam, ferò perfectam, in ea forma quam postremò nacta fuerat, tandem conquiēsse: idem & de Satira Romana jure aliquis dixerit. nam & hæc poësis ποικίλη, ut ait philosophus, μεταβολὰς μεταβαλοῦσα, varièqve tractata à Latinis poëtis, ubi tandem ad duas illas species fuit perducta, quas
 so-

folas Fabius Quintilianus, lib. x. c. i. agnoscit, finem mutandi fecit. prior species est ejus Satiræ, quam Lucilius invenit, excoluere autem Horatius, Persius, Juvenalis & multi item alii: posteriorem eximiè nobilitavit M. Terentius Varro, scriptor inter togatos, sine controversia, longè doctissimus. Omnes Satiræ mutationes & diversas formas explicare, illorum intererat, qui Latinæ poëseos historiam memoriâ patrum ex professio tractandam susceperunt. Sed accidit fatô, nescio quô, ut viri eruditissimi qui de eo argumento libros hætenus ediderunt, susceptæ provinciæ partem hanc adeò perfunctoriè curarent, ut & multa necessario dicenda prætermitterent: & secus ac res habebat, non pauca traderent. Caput verò & fons erroris ille est: quod dum neglectâ auctoritate Horatii & Fabii, Satiram Lucilianam in poësi Græcorum invenire fatagunt, omnia susque deque miscent, ἀσύγκλωστα πάντα πάντως, quod ait Plato, κλώθοντες πράγματα. Equidem sine indignatione legere non possum, quod ipsi passim affirmant: Æschylum, Sophoclem, Euripidem & similes alios Græcorum poëtas Satiras, vel ut vulgò scribunt, Satyras, composuisse. quod neque veterum cuiquam venit in mentem dicere: & ita falsum est, ut

ut nihil queat magis: quum Græci homines, illi utique antiqui, non minùs Satiras Romanorum, quàm Græcas Kalendas semper ignoraverint. Ut igitur tantus hic & propè jam ἐσκιρρωμένος in studiosorum animis error, funditus evellatur: universam ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς Romanæ Satiræ historiam, quoad quidem ejus fieri poterit, ut in re propter monumentorum inopiam obscurissima, breviter afferemus: tum de differentia Satyricæ Latinorum poëseos ab eorumdem Satira, deque origine, causâ, & recta nominis hujus scriptione disputabimus: ac postremò circa naturam illius poëseos, quæ Satiræ appellationem quasi propriam sibi vindicavit, nonnulla haut præter rem considerabimus. jam ergo ad primum disputationis hujus caput accedamus. SATIRÆ apud Romanos mentio exstat fanè quàm antiquissima. nam si Saturnios Faunorum vatumque versus, & Fescenninos excipias, nullius temerè Latinæ poëseos antiquius nomen invenies quàm istius. Saturniorum originem primam nemo veterum tradidit, neque legem certam. Saturnium enim metrum de quo loqvuntur metrici, non est illud omnium vetustissimum: cujus lex adeò soluta fuit, ut non metrum, sed simplicem cum rhythmo cantum fuisse quidam scribant. Servius in illud Virgil. 11. Georg. v. 385.

Nec

*Nec non Ausonii Troia gens missa coloni
Versibus incompertis ludunt, risuque soluto.*

id est, inquit, carminibus Saturniô metrô compositis: quos ad rhythmum solum vulgares componere consueverunt. ut videantur hujusmodi versus à prosa abfuisse propius, quàm à vera poësi. nam πύθμος, etiam in soluta oratione habet locum: quæ nihilô minus si numeris careat ἐνερθμος fiet, at non ἐμμετρος: proinde ne poësis quidem. Non multo plus artis habuerunt Fescennini, ipsi quoque temerè compositi ac rudeis. hæc nempe erant adhuc nascentis Romanæ poëseos primordia: & quæ vocari ab Aristotele αὐτοσχεδιασματα, librô superiore, c. 1. p. 2. 10. 17. observabamus: ubi etiam de Fescenninorum origine, Horatii verba proferebamus è libr. 11. Epist. 1. v. 145.

*Fescennina per hunc inventa licentia morem,
Versibus alternis opprobria rustica fudit.*

Fescenninos excepit Satira: ut tempore posterior, ita elaborata magis, & quod ad metrorum leges attinet, perfectum jam poëma. Livius, lib. VII. c. 11. 4. de ludorum scenicorum institutione agens: Ceterum, ait, parva hæc quoque, (ut ferme principia omnia,) & ea ipsa peregrina res fuit. sine carmine ullo, sine imitandorum carminum actu, ludiones ex

Ætruria acciti, ad tibicinis modos saltantes, haud indecoros motus more Tusco dabant. imitari deinde eos juvenus simul, inconditis inter se jocularia fundentes versibus, cæpere: nec absoni à voce motus erant. Accepta itaque res, sæpiusque usurpando excitata. vernaculis artificibus, quia Hister Tuscò verbò ludio vocabatur, nomen histrionibus inditum: qui non sicut ante Fescennina versui similem, compositum temerè ac rudem alternis jaciebant: sed impletas modis SATIRAS, descriptò jam ad tibicinem cantu, motuque congruenti, peragebant: hæc Livius in anno U. C. cccxc. coss. C. Sulpitiò Peticò, C. Liciniò Stolone: quando gravi pestilentia urbs laboravit. conferenda autem historia hæc est de origine & progressu poëtices, καὶ τῆς θεατρικῆς μουσικῆς apud Romanos, cum iis quæ de Græcorum poësi disputata sunt initio libri superioris. videbis propemodum omnia heic atque ibi similia. quod non ideo sic accidit, quia Græcos Romani adhuc imitentur. nam imitatio Græcorum tunc cæpit, cum ingenio ars accessit: at rudimenta hæc poëticæ ab auctore atque impellente natura proficiscebantur, sicut demonstratum est, & probat elegantissimâ disputatione Marius Victorinus, librò quartò. ut igitur teste philosophò, c. iv. de Poëtica. ἐκ τῶν αὐτοσχεδισμάτων nata sunt τὰ λαμβεῖα, ὅτι

ἐν τῷ μέτρῳ τούτῳ ἰάμβιζον ἀπῆλous: sic ex illis jocularibus dictis quæ fundi prius temerè solebant in Romanorum solennibus, Satira primum est orta. Satira hæc carmen fuit, ridicula versibus intexta continens, quæ inter se more antiquo jactitabant, ut mox loquitur ipse Livius. quàm fuerit hujusmodi Satira diversa à Luciliana, dicere nihil attinet. res enim manifesta: & clarissimè arguent quæ deinceps dicentur. à Satyrica verò Græcorum tantum differebat, quantum à cetera poësi distat dramatica: cujus ne nomen quidam nōrant tum Romani. Quemadmodum autem apud Græcos usurpationem τῆς ἰαμβικῆς ἰδέας, ut cum philosopho loquamur, excepit in scena dramatice, post inventam à Thespide tragœdiam, ab Epicharmo & Cratete comœdiam: sic Satiram veterem secuta est fabularum compositio: quarum auctor primus apud Romanos Andronicus, homo & Græcus, & Græcis literis excultus: qui postea ab hero M. Livio Salinatore, cujus liberos erudiebat, manumissus, Livius Andronicus est dictus. de hoc idem ibid. princeps historiæ Romanæ: *Livius post aliquot annos ab Satiris ausus est primus argumentò fabulam serere.* Valerius Maximus, II. IV. 4. à Satiris primus omnium poëta *Livius ad fabularum argumenta spectantium*

animos transtulit. atque ita nullum dubium, quin universam dramaticen Græcis acceptam ferre debuerint Romani. quod enim in Sicilia Epicharmus, Athenis Thespis & Crates, id Romæ fuit unus Andronicus: qui primus Latinis & tragoediæ & comœdiæ componendæ præbuit exemplum. Satis constat, primam Livium docuisse fabulam C. Clodiô Cæci F. & M. Tuditanô Coss. annô post Romam conditam, ut ex Attico suo scribit M. Tullius, quartôdecimô & quingentesimô. unde potest intelligi quàm lentè Romanorum studia ad poëticen excolendam sint traducta. Porro fabularum compositione inventâ, refrixit initiô Satira: verùm hoc tantisper, dum mos obtinuit, ut ipsi poëtæ suas in scena fabulas agerent: ubi verò agendi parteis ad histriones sunt translatae, retulit in scenam ipsa juvenus Romana risus jocisque priorum Satirarum: non quidem ut fabulas excluderent: sed ut fabulis ipsis, præsertim autem Atellanis, adjungerentur, sive infererentur. quam mutationem etiam alia deinde est secuta, cum Exodia dici cœpêre, quæ prius erant Satiræ. Livius docet clarè ibidem: ubi, postquàm de fabulis Andronici dixisset, & partitô officiô inter puerum ac tibicinem cantantes, & histrionem, (qui poëtæ successit) canticum agentem,

tem, hoc est, ut exponit Valerius Maximus, gesticulationem peragentem, subjicit hæc: *Postquam lege hæc fabularum ab risu ac soluto joco res avocabatur, & ludus paulatim in artem verterat, juvenus histrionibus fabellarum actu relictô, ipsa inter se more antiquô ridicula intexta versibus jactitare cœpit: quæ inde Exodia postea appellata, consertaque fabellis potissimum Atellanis sunt.* appellatione versuum Satiram, cujus paullo ante meminerat, intellexisse heic Livium, nequit ambigi. quamobrem ad honestatem veteris Satiræ referri debet, quod de privilegio actoribus Atellanarum concessio subjicit. Valerius Maximus, loc. cit. ita narrat ex Livio: *Atellani ludi ab Oscis acciti sunt: quod genus delectationis Italicâ severitate temperatum, ideoque vacuum notâ est: nam neque tribu movetur, neque à militaribus stipendiis repellitur.* Satiram quæ Atellanis conjuncta nuncupat Valerius *Italicam severitatem.* ex quo apparet, totum istud poëmatis genus jocis & ridiculis dictis abundasse potiùs, quàm impuris atque obscenis. idem supra de Satyrica Græcorum observabamus. ac videtur ea non postrema fuisse causâ, cur nonnulli è veteribus criticis cum Atellanis † fabulis Satyri-

† Latina Atellana, auctore Salmasiô in Sveton. Tiber. c. XLV. à Græca Satyrica eô tantùm differebat, quòd in Satyrica Satyrorum ferè personæ induceban-

tyricas comparârint : de quo plura inferiùs. Fuit & alia caussa, quam potissimum dubio procul iidem spectârunt : nam ut Satyricæ tragicis dramatis adjectæ sunt à Græcis ad temperandam tragœdiæ mœstitiam : sic Satiras, sive exodia, simillimam ob caussam post tragœdias produci solitas, memoriæ quidam prodiderunt. Scholiastes antiquus Juvenalis †: *Exodiarius apud veteres in fine ludorum intrabat, quod ridiculus foret : ut quicquid lacrymarum atque tristitiæ coëgissent ex tragicis affectibus, hujus spectaculi risus detergeret.* Exodiarium * vocat poëtam Atellanarum : nam etsi Atella-

nas

tur, aut aliæ æqvè ridiculæ; in Atellanis Oscæ, ut Maccus. Rhintonica autem est ἰλαροτραγωδία vel ἰλαγωδία. & quid aliud est Σατυρικὸν δράμα, quam ἰλαροτραγωδία? hujus auctor Rhinton Tarentinus. unde apparet genus hoc in majore Græcia viguisse: atque inde Oscorum Atellanæ similes Rhintonicis.

† In Satyr. III. v. 175. p. m. 40: edit. Heidelb. CIOIO XC. in 8t.

* Exodiarium] Latini, inquit Cl. Salmas. in notis ad c. XLII. Vopisci in Aurelian. p. m. 529. a. part. II. Historiæ Augustæ Scriptor. edit. Lugdun. Batav. 1671. in 8t. Urbicos & Urbicarios etiam adpellant Mimicos scurras, & Exodiatios & Attellanos. Etsi enim non ignorem, quid distent Atellanæ & mimi, recentiores tamen confudisse videntur. Unde Exodiarius pro mimo vel mimico scurra apud Ammianum, lib. XXVIII. c. IV. extr. Id enim nunc repertum est pro sonitu laudum impensio-re, per adplicatos homines ad loquendum, ut in omni spectaculo exodiaro, venatori, aurigæ, & histrio-num

nas hic Grammaticus non nominat : de illis

num generi omni, & iudicibus celsis, itidemque minoribus, nec non etiam matronis clametur assidue, per te ille discat. Postquam laudatus Salmasius verba Veteris Scholiastæ, quæ & noster Casaubonus habet, adduxit, loc. cit. subjicit: Idem scil. Scholiastes addit *versum Lucillii*, qui sic legendus est: --- Principiò dignum exodiumque sequetur. (In meis libris lego: *Huius & Lucillius meminit*: Principio exitus dignus, exodiumque sequetur.) Nam exitus dignus in *versum* illum irrepsit ex Glossa. Exodium enim exitum significat. Unde ad exodium vitam perducere Varroni. (cujus loca & verba habes apud Nonium, p. m. 13. b.) Festus, ad exodium, ad exitum, & male ibidem doctissimi viri, qui Græcos ἐξόδον dixisse, non ἐξόδιον autumant. Latinis autem exodium dictum, ut prologium, quum idem Græci non προλόγιον sed πρόλογον dicerent. falsum hoc inquam. nam Græcis etiam ἐξόδιον dicitur, pro fine alicujus rei vel exitu. Plutarch. in Crasso: εἰς τοιοῦτο φασὶν ἐξόδιον τὴν τοῦ Κράσσου στρατηγίαν τελευτῆσαι. sic & μεθόδιον & μέθοδον dixerent. Sed ad rem. exodiarum olim propriè Atellani. postea verò, ut dixi pro mimis vel mimicis scurris. vir incomparabilis in notis ad Manilium exodia dici putat diæteria, quæ in fine fabulæ dicerentur, ut εἰσόδιον, quæ in principio, & ἐμβολα, quæ in media fabula interponerentur. horum nihil verum esse potest. nam exodia Atellanarum aliâ ratione dicta, nec in fine fabularum introducebantur, & res erat prorsus à fabula separata. & fallitur ille vetus Scholiastes, qui exodiarum in fine ludorum intrasse scripsit. cum illa scriberet, respiciebat ad nominis rationem. nam exodium est finis vel exitus. non minus errat vir ille, quem dixi, doctissimus, dum apud Firmicum exitum fabularum, pro exodiis, quæ in fine fabularum ponerentur, accipit. verba Firmici. cum effeminati corporis mollitie cinædos efficient, & qui veterum fabularum exitus in scenis sæpe saltantes imitentur. quis non videt Firmicum de Pantomimis loqui,

lis tamen potissimum, quæ scribit, debent
 acci-

qui veteres historias saltando exprimebant? nam exitus fabularum pro fabulis posuit Firmicus. at de mimis qui pote accipi? prorsus dicas Scaligerum Scaligerum ibi non esse: ita oblitus sui est. rectè autem Firmicus pantomimos, & histriones, fabularumque veterum saltatores, cum cinædis effeminati corporis iunxit. nam illi ipsi saltatores effeminatû fluxûque erant corpore, & magnam partem cinædi. Tertullianus de pantomimis: quid quod imago Dei vestri ignominiosissimum caput, & famosum vestit? quod corpus impurum, & ad istam artem effeminatione productum Minervam aliquam vel Herculem repræsentat? Idem in libro de spectaculis: quid de Pantomimò qui etiam muliebribus curatur? hinc spectari licet, quàm bene cinædos & pantomimos simul posuerit Firmicus, & eandem illis constellationem assignaverit. de mimis res alia est. Hæc Salmasius. Qui & ibi in eo à Scaligero abit, quòd putat, ἐπεισόδιον, & ἐμβόλιον, fuisse diversa in re scenica; indeque emboliarum mulierem Plinio, lib. VII. c. XLVIII. quod est de spatiis vitæ longissimis, dictam: quia embolia saltaret in scena. Stephanus Pighius in Annalibus Romanis ad an. DCCLXXI, ait emboliarum esse mimam primum ingredientem, quæ scenæ representandæ argumentum populo demonstrat, quemadmodum prologus apud Terentium. Embolii voce usus etiam Tullius. Ut lib. III ad Quinctum Fratrem, epist. I: extr. Mirificum ἐμβόλιον cogito in secundum meorum librorum includere, dicentem Apollinem in concilio Deorum, qualis reditus duorum imperatorum futurus esset. Pisonem, & Gabinium signat. Ludit etiam ambiguû hûc vocabulû orat. pro Sextio, c. LIV. Ipse ille maximè ludius, non solum spectator; sed actor, & acroama, qui omnia sororis embolia novit. Loquitur de P. Clodio; qui cum sorore Clodia rem habuisse ferebatur. Hæc fini pergit interjectis aliquot ibi Salmasius. Exodiarii igitur Urbicarii, mimici, scuræ & urbici idem. Glossæ: Atellani Σκηνικοὶ, ἀρχαίο-
 λόγ.

accipi : quum non aliis ferè fabulis quàm Atellanis , adjungi solita fuisse Exodia , & superiora verba Livii doceant , & testimonia veterum : qui Exodia propria faciunt id genus fabularum. Svetonius, librò III. c. XLV. *Unde mora* (ita scribendum esse non *nota*, alibi docemus :) *in Atellanico exodio proximis ludis*

λόγοι, βιολόγοι* (quæ verba cum multis aliis in Lugdun. Batav. ann. CIΘIC. edit. in fol. omiſſa, in Lutet. Paris: M. DC. LXXIX. invenio.) *Donatus* : Atellanæ salibus, & jocis compositæ, quæ in se non habent, nisi vetustam elegantiam. *Hinc ἀρχαιολόγοι* Attellani. βιολόγοι etiam dicti, quod sententias ad vitam utiles jactarent isti mimici scurræ, ut videre est in iis sententiis quæ supersunt ex mimis Publii Syri, & Laberii. hinc dicebantur etiam ἡθολόγοι. *Hesych.* ἡθολόγος, διατριστής. ubi ἡθολόγον vir magnus perperam accipit pro philosopho ad ravam usque in mores vel de moribus declamante in theatris. *Hactenus Salmasius.* Ceterum, quod Mimi hujusmodi exodia usurpaverint postea *Valesio* in cit. *Ammiani* locum sub *Julio Cæsare* cœpisse videtur, qui *Laberii* & *Publii Syri* Mimos introduxerit. Quorsum adducit quod *Cicero* in lib. IX. Ep. XVI. ad *Pætum*, postquam de *Cæsaris* dominatione multa dixit: *nunc venio*, ait, *ad jocationes tuas quando* (quum) *tu secundum Oenomaum Accii*, non (ut olim solebat) *Atellanam sed* (ut nunc fit) *mimum dedisti.* Ibi adducit & *Juvenalis* locum, nostro *Casaubono* quoque citatum, malè è *Sat. 4.* putavitque *Veteris Scholiastæ* verba eandem *Satyram* & locum respexisse, quare & illa in notis ad eandem *Satyram 4.* haberi dixit. *Claro* documento ipsum *Scholiasten Valesium* non inspexisse, sed ex alio *Juvenalem* cum *Scholiaste* falsò citante exscripsisse.

dis assensu maximò excepta, percrebruit: Hircum vetulum capris naturam ligurrare. Juvenalis in sexta, v. 71.

*Urbicus exodio risum movet Atellanæ
Gestibus Autonoes.*

apud Grammaticos quando Q. Novius, aut Afranius aut L. Pomponius aut alii in Exodio laudantur, de fabulis Atellanis, ut arbitrator, semper accipiendum. Apud Svetonium in Galba, c. XIII. *Atellanium canticum* de Exodio interpretor. non enim aliud in Atellana canticum, nisi Exodium. quod ita dictum, vel quia singulorum diverbio-
rum fini subiciebatur: vel quia extremæ fabulæ semel. sic inter chorica mele Græcorum dramatum, quod ab introeuntibus in scenam cantabatur, εἰσόδιον dicebant: quod ab exeuntibus ἐξόδιον. auctores Pollux & comici interpretes. Etsi autem dubitari non potest ex Livii verbis, Exodia Atellanarum ex antiqua Sarira fuisse primùm nata, utut postea nomen fuerit mutatum: servatum tamen etiam à posteris eandem poëseos formam ac modum, neque exemplis ullis potest probari, neque ullius antiquorum testimoniis evinci.

CAPUT II.

DE Satira Ennii & Pacuvii: ea cujusmodi fuerit. varietas metrorum in illis: item argumentorum. quadrati versus, non soli jambici. L. Pomponii Satira. Græci qui poemata ex diversis metris composuerunt. Homeri Margites: Chæremonis Centaurus. Satira Enniana Græcis incognita. Locus Horatii in eam rem correctus. De Varroniana Satira. quomodo prior Lucilianâ: qualis illa, & quàm multiplex in ea varietas. locus Ciceronis animadversus. Menippus & Meleager duo scriptores πρὸς δόγματοι. Strabo ex conjectura correctus. Varro Menippum imitatus. ejus Satiræ Menippeæ dictæ & cynicæ. ipse quoque Menippeus cognominatus. Probi error super Satiris Menippi. character dicendi Menippeus. παρῳδίας in legitima scriptione vitiosæ: παρῳδεῖν pro convitiari. differentia inter Menippi scripta & Varronis Satiras. Juliani Cæsares. Luciani stilus. Senecæ Apocolocyntosis. Petronii Satiricum: item Martiani. Boetii liber De consolatione Satiræ similis.

AUCTOR est M. Tullius, natum poetam Ennium annô proximô postquàm inceperat Livius Andronicus fabulas Romæ docere. quum igitur superiore capite de ea Satira egerimus, quæ ante Livianas fabulas in Romana scena florebat: postulat instituti ratio, ut de Satira Enniana hîc locô dicamus, & aliis, quæ ab illa ceu capite vel prototypo exemplo, videntur manasse. Hanc ita describit Diomedes, librô III. col. 483.

Olim

*Olim carmen quod ex variis poematibus constabat Satira vocabatur, quale scripserunt Pacuvius & Ennius. sine causa † Ennio anteponit Pacuvium: antiquiori posterius natum: qui nepos Ennii ex filia appellatur Hieronymo **
apud

† Repetivit hæc è nostro Ger. Jo. Vossius, 111. Institut. Poëtic. c. x. p. 47. Natus est Q. Ennius Calaber ex Centurione (is enim fuit Bellô Punicô 11. si Silio in XII. v. 395. credimus) Poëta A. U. C. DXIV. secundum Tullium in Bruto, c. xviii. Livius, inquit, qui primus Fabulam, C. Clodiô Cæci filiô & M. Tuditanô Consulib. docuit, annô ipsô, anteqvàm natus est Ennius; post Romam conditam autem qvartodecimô & qvinqvagesimô, ut hic ait, qvem nos sequimur. Est enim inter Scriptores de numero annorum controversia. At ipsô eodem Cicerone auctore natus est Ennius annô cccc xi. post Romam conditam. Serius Poëticam nos accepimus, inquit in 1 Tuscul. c. 1. extr. annis enim ferè ccccx. post Romam conditam Livius Fabulam dedit, C. Claudiô Cæci filiô, M. Tuditanô, Coss. annô ante natum Ennium: qui fuit major natu, qvàm Plautus & Nævius. Gerard. Jo. Vossius, c. 1. de Poëtis Latin. p. 4. Mortuô jam Nævio, inquit, clarescere Romæ cæpit Qvinctus Ennius. Eum ex Cicerone & Agellio diximus natum annô Urb. 10XIV. C. Mamiliô Turrinô & Q. Valeriô Faltone Coss. At ille ipse Vossius, 1. de Historicis Latin. c. 11. p. m. 7. scribit. Sanè Nævius stipendia fecit bellô Punicô primô: quod desuit annô Urbis 10XIV. Annô 10XV. primam Fabulam dedit Livius. Annô 10XVI. Ennius nascitur. Quæ profectò non conveniunt. Et tamen hic est ille locus ad qvem nos in de Poëtis ablegat, adducens ibi Ciceronem & Agellium. Nisi Typographo hoc imputare velis, quod malim, notas numerorum VI. & IV. confundenti.

* in Chronico

apud Eusebium in olympiade CLVI. Plinius in xxxv. historiæ † forore Ennii scribit genitum. Hujus Satiræ cujusmodi fuerint penitus hodie ignoramus: quum præter Diomedis unicum hoc testimonium, nihil, opinor, exstet apud veteres, unde vel scriptas à Pacuvio Satiras possit cognosci. qui ad nos pervenerunt laudati in scriptis antiquorum, fabularum ejus tituli, paucis exceptis, puris tragœdiis potiùs quàm * ullo alii generis poëmatis videntur convenire. Ennii Satiras non rarò est invenire laudatas. Quatuor earum libros reliquissè legitur apud veteres Horatii interpretes. sextum Satirarum Ennii citat Donatus ad Phormionem Terentianam: nisi error commissus in numerorum notis: & iv. pro vi. apud hunc restituendum: aut contra in iis quæ Porphyrii tribuuntur. Ex ipsis fragmentis, quæ tamen supersunt non adeò multa, apparet, quod ait Diomedes: miscellam diversi generis carminum fuisse Ennii Satiras. non solum enim in diversis libris aliud atque aliud metrum usurpaverat: sed etiam in eodem libro, hoc est, ut existimo, Satira eadem: nam singulis libris singulas Satiras fuisse contentas,

† c. iv.

* Forrè *ullis aliis*. Istam sanè Latinitatem, pro ut in Textu jacet, non capio.

tas, adducunt me, ut credam veteres, qui earum meminerunt. Servius ad XII. Virgilii v. 121. profert è secundo Satirarum Ennii ista:

— *contemplor*

Inde loci liquidas pilatasque ætheris oras.
 putes ex istis totum illud carmen eodem genere metri scriptum atque Annaleis ejusdem poetæ. sed aliter rem habuisse Nonius arguit, cujus sunt ista: **OBSTRINGILLARE**, *obstare*. Ennius, *Satirarum librô II*. *Resistant, occurrunt, obstant, obstringillant, obagitant.* perperam editum est in Junii editione, *librô III*. nam in aliis libris, quibus consentiunt membranæ nostræ; scriptum aliter. Eamdem metri varietatem & librô III. observabamus. heroicus est, quem inde affert Nonius in voce *politiones*.

— *testeis sunt*

Lati campi, quos gerit Africa terra politos.
 at jambicos hosce trimetros, sanè quàm venustissimos, ex eodem libro III. idem Grammaticus non semel descripsit:

Enni poeta salve, qui mortalibus

Versus propinas flammeos medullitus.

idem alibi: **CRIMINAT**. Ennius, *Satirarum librô III*,

Nam is non bene volt tibi, qui falso criminat

Apud

Apud te. & hic versus non obscure est jambicus trimeter. Alibi versu quadrato usum in Satiris Ennium disertè scribit A. Gellius. exstant apud eundem, capite 11. libri duodevicesimi, aliquot trochaïci ex illis ipsis Satirarum libris. tanta in opere non nimis longo, metrorum diversitas. nec tantum metrorum, sed etiam argumentorum: de quo amissis Satiris ipsis, constare utcumque potest tam ex lectione reliquiarum: quàm ex testimonio aliquot scriptorum. A. Gellius, librò 11. cap. XXIX. *Hunc Aesopi apologum Q. Ennius in Satiris scitè admodum & venustè versibus quadratis composuit: quorum duo postremi isti sunt: quos habere cordi & memoriae operapretium esse Hercle puto:*

Hoc erit tibi argumentum semper in promptu situm:

Nequid expectes amicos, quod tute agere possies.

in prioris versus fine scribendum metri lex admonet positum. sunt enim octonarii sive tetrametri trochaïci perfecti: ut valde mirer summos viros aliter pronuntiâsse: & A. Gellium reprehendisse, quòd quadratos versus esse dixerit. at quantò faciliùs nobis imponi potest in tam paucis verbis, quàm illi qui ex integro carmine hæc delibabat? Sed pauci observârunt, quadratos versus appel-

latos

latos fuisse veteribus criticis, non solos Iambicos octonarios: verum & trochaicos ejusdem mensuræ: quæ de re plura alibi. redeundum enim ad argumenta Satirarum Ennii. Fabius Quintilianus, librò nonò, capite 11. *Formas quoque fingimus sæpe: ut Famam Virgilius: ut Voluptatem ac Virtutem, quemadmodum à Xenophonte traditur, Prodicus: ut Mortem ac Vitam, quas contendentes in Satira tradit Ennius.* Etsi non possumus omnium Satirarum Ennii hypotheseis ex istis divinare: illud tamen non difficile solers lector cognoscet: totò genere diversam fuisse Satiram Ennianam ab illa, quam superiore capite describebamus. de communi appellatione rerum non congruentium, satis capite quartò. An alius præter Ennium & Pacuvium tales Satiras scripserit, non temerè dixerim. L. Pomponium in Satira meminimus Prisciano laudari sextò librò: sed hujus Atellanarum scriptoris, quemadmodum A. Gellio vocatur, Satiram referimus ad genus antè expositum. Porro autem Ennio, cum varia genera metrorum in idem poëma confunderet, contra legitimæ poëseos legem, exemplum Græcorum non defuit, quò se tueretur. Observant enim Græcorum critici Homerum ipsum, qui omnis eruditionis fons & norma semper est habitus,

tus, in Margite suo heroicis versibus Jambicos inferuisse : non quomodo lyrici sæpe faciunt, quum singula cola aut systemata certò ordine sibi invicem respondent : sed temere & inordinatè, sine ulla observatione. Hephæstion : μετεμικτὰ ἄτακτα, ὅσα ἐκ μέτρων μὲν ὁμολογουμένων συνέστηκε, τάξιν δὲ καὶ ἀνακύκλησιν οὐκ ἔχει, οὔτε κατὰ κύκλον, οὔτε κατὰ συστήματα. οἷός ἐστιν ὁ Μαργίτης ὁ εἰς Ὅμηρον ἀναφερόμενος· ἐν ᾧ παρέσπαραται τοῖς ἔπεσιν ἱαμβικά, καὶ ταῦτα οὐ κατ' ἴσον σύστημα. Marius Victorinus, librò 1. in extremo : *Homerus fons atque origo metricæ disciplinae, non tantum in duobus corpusculis Iliados & Odysseæ his versibus Teliambis frequenter est usus : sed & in eo carmine, cui Margites †† nomen est, idem herois hexametris trimetros jambicos tanquam pares numero miscuit. idem, librò tertiò * de jambico loquens qui septemdecim syllabis constat : Hòc genere versuum, ait, primus usus est Homerus in Margite suo : nec tamen totum carmen ita digestum perfecit : nam duobus pluribusve hexametris antepositis, istum subjiciens copulavit : quos † postea Archilochus interpolando composuit. apud Græcos tamen non multos invenio, qui parem*

†† In meæ Hanoviensis, anni M. DC. V. quam Helias Putschius curavit, columna 2512. est Margite.

* col. m. 2572.

† In adducta mea editione habeo quod.

rem licentiam in pangendis versibus usurpâr-
 rint. quosdam nominant Græci metrici. de
 Chæremone narrat Aristoteles, ipsum com-
 posuisse ex omni metrorum genere carmen
 quoddam, cui nomen indiderat Hippocen-
 tauro: quem negat poëtæ loco censendum.
 Χαίρημων, inquit, ἐποίησεν Ἱπποκένταυρον, μι-
 κτὴν ῥαψωδίαν ἐξ ἀπάντων τῶν μέτρων, ὃν ποιη-
 τὴν οὐ προσαγορευτέον. ceterum neque Chære-
 monis hujus, neque ullius omnino è Græcis
 exemplum secutus est Ennius, cum Satiras
 composuit diversitate istâ metrorum simul &
 argumenti: nam hujusmodi scriptionis mi-
 scellæ neque exemplum neque nomen Græ-
 cis hominibus fuit notum: quod & Horatius
 disertè affirmat, Satirâ ultimâ libri Sermo-
 num prioris: v. 64. f. quô locô de Lucilio
 disputans ait:

— fuerit Lucilius, inquam,
 Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
 Quàm rudis & Græcis intacti carminis au-
 ctor,

Quamque poëtarum seniorum turba.

manifestò Horatius his verbis comparat Lu-
 cilium cum primis poëtis Latinis: quorum
 de numero unum separat, tanquàm pri-
 mum * auctorem carminis Græcis intacti, hoc
 est,

* Vetus Commentator editus Antverpiæ, M. D.
 LXXIX.

est, Satiræ, τὸ *rudis* † in secundo accipi casu debet, non in primo: nisi volumus purissimum Romanæ lingvæ poëtam ὑπό τι βαρβαρίζειν. poëta, quem designat, non nominat, Ennius est, ut apparet ex iis, quæ modo sunt dicta. ac fortasse scripserat poëta:

Quàm Rudius, Græcis intacti carminis auctor.

de qua emendatione tantum non necessaria,
nemi-

LXXIX. in 4to, operâ Jacobi Cruqvii Messenii, apud Bruganos politioris litteraturæ Professoris publici, p. m. 400: a. Limatior, inquit, politior, emendatior. Sensus est: sit Lucilius limatior, quàm rudis auctor carminis & intacti Græcis, id est, non usitati & usurpati à Græcis scriptoribus. Nam Lucilius primus invenit Satyram. Græcis intacti: nulli enim Græcorum hexametris versibus hoc genus operis scripserunt. Acro idem cum dicat, admiscet tamen alia propemodum ab his dissona. Limatior, inquit, politior, emendatior, id est, quamvis Græca carmina Lucilius Latinis primus admiscuerit, quod superius reprehendit. Græcis intacti carminis. Quia primus Satyram Græcis intactam versibus hexametris scripsit, etiam Græcis autor hujus operis est. Antea enim soli Comici mores suorum carpebant apud Græcos. Quia dicuntur Græci Satyram non puram scripsisse. Auctor. Satyræ. Græci non scripserunt Satyram integram, hoc est, heroicò carmine sed miscuerunt cum Comædiis.

† Rudis] Rudis cum carminis rectè conjungitur, inquit Gvil. Xylandër Augustanus in h. l. p. m. 146. edit. Neostad. m. d. xc. in 8t. habeatur inquit, Lucilius, id quod non est, politior & tersior, quàm ab autore novi carminis, & in quo præeuntem Græcum nullum habuit, quem sequeretur, fuerit expectandum aut requirendum.

nemini adhuc oboluisse mirum est. *Rudius* * pro Ennio etiam apud Ciceronem pro Archia poeta : c. x. *Rudium hominem majores nostri in civitatem receperunt.* Quod autem alibi dicitur Flacco Lucilius non Ennius scripsisse primus Satiras : id superiori interpretationi atque emendationi, ne minimum quidem repugnare, capite sequente demonstrabimus. Apud Latinos verò videtur Ennii exemplum posterioribus ingeniis fiduciam attulisse, ut non solum diversorum generum metra eodem congererent : sed etiam ut ibridas prorsus scriptiones ederent, è soluta oratione & numeris adstricta conflatas. Ejusmodi lasciviæ Satira fuit, quam nos Varronianam nuncupamus : quia antiquiorem auctorem similis scriptionis ciere alium non possumus. Quintil. lib. x. c. i. *Alterum illud est, & prius Satiræ genus quod non solâ carminum varietate mistum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditissimus.* palàm est ex his tanti magistri verbis, Lucilianam Satiram de qua paullo antè dixerat, posteriorem esse Satirâ Varronianâ : cùm tamen

Concessio est, quam mox corrigit. Est autem, inquam, insertum hyperbati emolliendi causâ, quod parenthesis efficiebat.

* *Rudius pro Ennio*] Rudia, Calabriae oppidum ad Tarentinum sinum, patria Ennii. Mela II. IV. 61. *Enniô cive nobiles Rudia.*

† Var-

tamen annis minimum unô & triginta post magnum Auruncæ alumnum in lucem editum, natus sit Varro. nimirum hoc voluit Fabius: Satiram in qua Varro claruit, eam ipsam esse quam vetusti scriptores, quorum facile princeps Ennius, illustraverant: hoc interesset tantum; quod illi solâ metrorum varietate poemata sua Satirica condierant: Terentius verò etiam prosam † Satiræ suæ miscuerat. Enimverò mirificum prorsus & multiplici varietate notabile, ne dicam monstruosum, opus edidit Varro, cum in illo opere prosam miscens cum carmine, seria cum jocis, Græca cum Latinis, (id enim & fragmenta arguunt) novæ scriptionis exemplum Latinis suis primus dedit. nec verò subjecti minor ibidem varietas. docent hodieque tituli,

† Varronem non tantum variô & metrô & argumentô Satiram condidisse. sed etiam prosam carmini miscuisse clarè Quinctiliani verba Casaubono citata docent. Nam si non solum carmine constiterit, prosâ etiam scriptum fuisse, consequitur. Et sanè id etiam cognoscimus è Fragmentis, quæ supersunt. De prosa tamen tacet, ac solum omnigeni carminis meminit Valerius Probus in Ecl. vi in verbis mox à Casaubono adducendis. Quamquam enim falli videtur, cum ait, Menippi satyras omnigenô carmine compositas fuisse: tamen de Varronis Saturis, quas optimè nōrat, sine dubio verum dixit. Quare hoc extra controversiam esto, Satyras olim argumento pro diverso, & prosâ, & carmine, eoque varii generis fuisse conscriptas.

li, quos auctor ut plurimum binos singulis Satiris indiderat, ut nōrunt eruditi. Scopum suum in scribendis Satiris, aperit ipse apud M. Tullium in Academicis: ubi postquā rationem attulit, cur philosophiam lucubrationibus suis illustrandam ex professō non suscepit: *Et tamen, inquit ††, in illis veteribus nostris, quæ, Menippum imitati, non interpretati, quādam hilaritate conspersimus, multa admista ex intima philosophia, multa dialecticè dicta: quæ quō facilius minùs docti intelligerent, jucunditate quādam ad legendum invitati, ** in laudationibus, in ipsis antiquitatum procæmiis philosophiæ scribere volumus, si modò consecuti sumus. vitii notam inuissimus postremo colo: est enim non solū depravatum: sed etiam ut videtur † mutilum. hoc autem sine dubio voluit Varro: ita se, cū Satiras componeret, philologiam philosophiā temperasse, ut mixta ex utroque genere scriptio dici potuerit. hoc & Cicero confirmat, quando paullo pōst c. IIII. his illum verbis compellat: *atque ipse varium & elegans omni fere numero pœma fecisti: philosophiamque multis locis in-*

†† lib. I. Academ. QQ. c. II. extr.

† Primus, quod ego sciam, Casaubonus hoc in Ciceronis loco lacunam advertit, Turnebus sanè & alii etiam novissimi editores altum silent, nec ipsius hujus Casauboni loci meminerunt.

* Ste=

inchoasti: ad impellendum satis, ad docendum parum. idcirco Fabius Varronem inter eos numerat, qui praecepta sapientiae versibus tradiderunt: componitque cum Empedocle ac Lucretio. Quod autem suprâ p. 196. dicebamus, non posse nos alium nominare, qui ante Varronem Satiram huiusmodi ediderit: hoc verum est: neque obstat, quod Menippum dicatur Varro esse imitatus, ut modò ipse de se testabatur. hic est Menippus Gadareus *, qui cynicam impudentiam & ἀδιατρεψίαν, vitâ simul ac scriptis expressit: de quibus non omnibus eruditi idem iudicârunt. Strabo utcumque videtur laudare, cùm librô xvi. viros illustres Gadarenos recensens, ita scribit: ἐκ τῶν Γαδάρων ἦν Μελέαγρος καὶ Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος. Diogenes Laërtius & Menippum & scripta illius penitus damnat: idque iis verbis, ut jure existimes Strabonem, & alios, qui σπουδογελοῖον vocabant, voluisse confutare: Φέρει μὲν οὖν, ait, † σπουδαῖον οὐδέν. τὰ

* Stephan. in Γάδαρᾶ Strabonem sequutus; Γάδαρᾶ, inquit, πόλις κοίλης Συρίας, ἣ τις καὶ Ἀντιόχεια καὶ Σελεύκεια ἐκλήθη· τὸ ἐθνικὸν Γαδαρεύς· Καὶ Γαδαρίς, καὶ ἡ γυνή, καὶ ἡ χώρα. ἐντεῦθεν ἦν Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος· id est. Gadara, urbs cavæ Syriae, quæ etiam Antiochia & Seleucia dicta est. Gentile Gadarensis: & Gadaris de muliere & regione usurpatur. Inde originem habuit Menippus, seria jocosè solitus exprimere.

† lib. vi. c. xcix.

τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ πολλοῦ καταγέλωτος γέμει καὶ τι ἴσον τοῖς Μελεάγρου, τοῦ κατ' αὐτὸν γινόμενου. Meleager cui Menippum comparat Laërtius, & ipse professione cynicus fuit, tam moribus quàm genere scribendi illi compar. ac fortassè apud Strabonem eò, quem modò attulimus locò, numerò multitudinis scribendum, αἱ σπουδογελοῖαι. nihil enim similis duobus hisce Gadarenis. utrumque non semel Athenæus citat: ex quo etiam cognoscimus, inter alia scripta Symposium ab utroque * horum fuisse editum. Menippum

* Menippi Cynici Συμπόσιον citat Athenæus, lib. xiv. c. vii. Meleagri Cynici Συμπόσιον adducit idem, lib. xi. c. xiv. p. 247. his verbis: Καὶ Μελεάγρος δὲ ὁ Κυνικός ἐν τῷ Συμποσίῳ οὕτως γράφει· Ægid. Menagius, Observ. in adductum Laërtii locum, p. m. 266. b. edit. opt. Amstelæd. cl. loc. viiic. Vossius, inquit, in libr. iiii. de Historic. Græc. p. m. 388. Menippum Cynicum diversum facit à Gadarensi qui σπουδογελοῖος dicitur Straboni & Stephano, nos eundem esse existimamus. Idem & Casaubono & Jonfio videbatur. At Jonfius non de Menippo, sed de Meleagro loquitur. Gesnerus, inquit, lib. iv. de Scriptorib. Historiæ Philosophicæ p. m. 339. Biblioth. Meleagrum Cynicum & Meleagrum Gadarensem distingvit. Verùm Meleagrum Gadarenum Cynicum fuisse docet Nicius Scortum istud quod Cynicum illum Carneum Megarensem & reliquos Cynicos Deipnosophistas apud Athenæum iv, 14. ita alloquitur: ὁ πρόγονος ὑμῶν Μελεάγρος ὁ Γαδαρεύς ἐν ταῖς χάρισιν ἐπιγεγραμμέναις ἔφη τὸν Ὀμηρον Σύρον ὄντα τὸ γένος κατὰ τὰ πάτρια ἰχθύων ἀπεχομένους ποιῆσαι τοὺς ἀρχαίους δαψιλείας πολλῆς οὔσης κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον. ἢ μόνον ἀνέγνωτε

pum quanti Varro fecerit re non verbis ostendit :

γνωτε σύγγραμμα αὐτοῦ τὸ περιέχον λεκίδου καὶ φακῆς σύγκρισιν. i. e. Avus vester Meleager Gadarens in opere quod Gratias vocavit, antiquos heroas piscibus abstinuisset more patrio finxisse, cum eorum magna copia in Hellesponto sit : an verò ejus opus, tantum legistis, quod lentis & leguminum comparisonem continet. *Meleager itaque hic Gadarensis Cynicus fuit : quem propter verba citata interpretibus Homeri annumerare nolim cum Gesnero Bibl. Meleagrum Græcum authorem volumen singulare scripsisse lecithi & phaces comparisonem continens ex Hermolao refert idem Gesnerus ibidem. verum Hermolaus Meleagri non meminit, & pro Hermolao rectius Athenæus substituitur, ut vidimus. Hæc Jonsius. Ceterum Meleager nobilis Poëta, cujus Στέφανος, (auctore Lucæ Holsteniō in p. 77. b. edit. Lugdun. Batav. M. DC. xcii. in fol. Notar. & Castigation. in Stephanum de Urbib.) sive Antiqua Epigrammatum Collectio in Bibliotheca Eminentissimi Cardinalis Barberini exstat, in principio istius operis describitur :*

Ὁ Μελέαγρος Γαδαρηνὸς ἦν τὸ γένος

Σύρος, ἐτελεύτησεν ἐν Κῷ τῇ νήσῳ.

Idemque duo pulcherrima Epigrammata testantur, quæ in eodem opere exstant : quæ quoniam adhuc ανέκδοτα sunt, quantum quidem nobis innotuit, publicare hîc non gravabimur. Sunt autem hîc titulô :

Εἰς τὸν σοφὸν Μελέαγρον τὸν τοὺς στεφάνους τῶν ἐπιγραμμάτων πλήξαντα, τὸν υἱὸν Εὐκράτεος τοῦ Γαδαρηνοῦ.

Εὐκράτεω Μελέαγρον ἔχω, ξένε, τὸν σὺν ἔρωτι

Καὶ Μούσαις κεράσαντι ἠδυλόγους χάριτας.

Πρῶτα μοι Γαδάρων κλεινὰ πόλις ἔπλετο πάτρη,

Ἡ νῦν ὤρωσεν δ' ἱερὰ δεξαμένη με Τύρος.

Εἰς γῆρας δ' ὅτ' ἔσθην καὶ διὰ θρέψαμένη Κῷ

Κ' ἀμεθεῖον Μερόπων ἀπτόν ἐγροτράφει.

Μοῦσαι δ' εἰν ὀλίγοις με τὸν Εὐκράτεω Μελέαγρον

Παῖδα μεληλειοῖς ἠγλαΐσαν χάρισιν.

dit : cū imitationem illius suam, titulō i-
psō professus est : nam Satiras suas appellavit
Menippeas. A. Gellius, lib. II. c. XVIII.
*Servus Menippus fuit, cujus libros M. Varro in
Satiris emulatus est : quas alii cynicas, ipse ap-
pellat Menippeas, posterior appellatio fre-
quens apud Grammaticos : cynicas verò nun-
cupat Probus, in iis, quæ scripsit in Virgi-
lium. Sed & ipse Varro ab imitatione Me-
nippi, vel accivit sibi, vel ab aliis delatum
tulit Menippeï cognomen. in quarto Athe-
næi Larenfis, qui ad Varronem genus suum
aliqñō modō referebat, sunt verba : μέμνη-
ται τῆς παροιμίας καὶ ὁ ἐμὸς προπάτωρ Οὐάρρων
ὁ Μενίππειος ἐπικαλούμενος. dedit olim istud
cognomen min⁹ peritis historiæ occasionem
existimandi, Varronem Menippi fuisse γνώ-
ριμον*

Hisce jungatur alterum Epigramma editum è lib.
III. Anthol. c. VI. p. 302. in quo Meleager totam
vitam suam explicat & in juvenia se Menippum imi-
tatum profitetur :

Πρῶτα Μενίππειαις συντροχάσας χάρισιν.

& fortè sic etiam in altero illo, pro Μελητείοις legen-
dum :

--- Μενίππειαις ἠγλάϊσαν χάρισιν.

Ostendit quoque patriam suam Græcæ originis civita-
tem fuisse primō distichō :

*Νᾶσος ἐμὰ θρέπτειρα Τύρος, Πάτρα δέ με τεχνῶι
Ἀτθίς ἐν Ἀσσυρίοις ναιομένα Γαδάροις.*

Vide reliqua.

& familiarem, sive discipulum: quos
 refellit jure Probus in sextam Virgilii eclo-
 gam: *Varro Menippeus non à magistro, cujus*
etas longè præcesserat, nominatus: sed à societate
ingenii, quòd is quoque omnigenò carmine Sati-
ras suas expoliverat. eruditus hic Grammati-
 cus, qui sciebat Varronem in Satiris scriben-
 dis Menippum esse imitatum: persuasit sibi,
 & Menippum igitur Satiras scripsisse: eas-
 que pari varietate carminis condiisse, atque
 Varronem nôrat fecisse. sed erravit Probus
 mirum in modum. nam Menippi libros quis
 unqvàm Satiras vocavit? exstant apud Athe-
 næum & Diogenem multi libellorum Me-
 nippeorum tituli: in quæis nulla profectò Sa-
 tira nominatur. eqvidem facilè concedam pa-
 ri licentiâ Menippum Satirarum scriptorem
 posse dici, atque Xenophani Satiræ tribuun-
 tur ab Apuleio: de quo plura capite sequen-
 te: sed penitus ignorâsse Probum genus scri-
 bendi, quò usus fuerat Menippus, etiam se-
 quentia probant. non enim composita à se
 carmina scriptis suis Menippus intexuerat,
 quod putavit iste criticus: sed aliena è notis-
 simis poëtis: potissimùm autem Homero at-
 que Euripide, & ceteris tragicis. planè ex-
 pressit Menippi characterem Lucianus, ini-
 tiò dialogi illius inter Mortuales, qui Νεκρο-
 μαντία inscribitur, est autem, ut puto, ad
 imi-

imitationem factus ejus dialogi, quem Menippus ipse Νεκυΐαν, Diogene teste, inscripserat. ibi Menippus inducitur ab ingeniosissimo scriptore animi sensa non aliter quam versibus tragicorum, aut interdum Homeri exprimens. non dubitabunt autem acuti lectores, id propterea factum à Luciano, ut stilum Menippi exprimeret simul ac traduceret. est enim hæc alienorum versuum usurpatio, cum caret modò, & non ad probationem rei alicujus afferuntur: sed ad mentem animi exprimendam: non tam jocosa quam ridicula. turpe enim est centonibus loqui, nec sine curione, quæ velis, posse dicere. denique ut in operibus sapientissima Natura, omnia ἀλόκοτα & mixta ex diversis generibus averfatur atque abominatur: sic & ὁ κατὰ φύσιν λόγος simplex est & μονοειδής: à qua naturæ lege in totum recedere numquam sibi permittet sapiens. ridentibus aut irridentibus potius convenit hæc lascivia. quare etiam Græci παρωδεῖν, pro irridere & convitiari posuerunt. Julianus in Saturnali-
bus aut Symposio: sic enim in veteribus codicibus is liber inscribitur, non Cæsares: πέφυκα γὰρ οὔτε σκώπτειν, οὔτε παρωδεῖν, οὔτε γελοιάζειν. Græcis παρωδεῖν dicitur quicumque in alienam sententiam detorquet poetæ alicujus verba. hoc verò quia plurimum

mum fieri solitum ab eo genere scriptorum quibus & homines & res humanas irridere fuit propositum, ut Mimis, & ei, de quo loquimur, Menippo: propterea angustius ea vox coepit usurpari, eam quam indicavimus notione. Diogenes in Bione: c. LII. εὐ-

φυής ἦν καὶ παρωδῆσαι. οἷά ἐστιν αὐτοῦ καὶ ταῦτα. Ω πέπον Ἀρχύτα, ψαλληγενὲς, ὀλβιότυφε. Τῆς ὑπάτης ἐριδος πάντων ἐμπειρότατ' ἀνδρῶν. & ita παρωδὸς sæpe & παρωδία pro irrisore & irrisu. Longè igitur diversa fuit ratio poëseos in Satiris Varronis, & Menippi dialogis vel epistolis. quum Græcus hic meras parodias ex alienis versibus contexuerit: quam ob causam nemo unquam veterum inter poëtas eum numeravit. Varro contra pulcherrimis carminibus, quæ ipse composuerat, Satiras suas consperferit: quas propterea M. Tullius loc. cit. *poëma* nominat, & quidem *varium atque elegans*. Ex his sequitur, Menippeas à Varrone fuisse dictas Satiras suas, non quia prosam cum versu eodem modò miscuerint: sed propter simile quoddam iucunditatis temperamentum, in materia non dissimili: ut non abs re utrumque hunc auctorem σπουδογελοῖον, & scripta amborum, philosophiam ludentem, sit aliquis nuncupaturus. hoc amplius etiam illud sequitur: Satiræ Varronianæ auctorem facere Menippum:

pum: hoc verò esse, certò delirare, & in antiquitatis Græcæ Latinæque cognitione puerum se ostendere. E Græcis scriptoribus qui Menippum sunt secuti nullus hodie superest, qui ad characterem dicendi illi usurpatum satis ἐπισήμως accedat nisi quòd videntur Juliani Κρόνια sive Symposium, quò priores omneis Cæsares irrisit, Menippeum aliquid sapere. orationis corpus prosaicum: sed cui multi sint versus inserti, plerumque alieni: interdum tamen & proprii. Lucianum à Menippo non pauca esse mutuatum, & in multis æmulatum fuisse non dubito: sed facies orationis tota diversa. quoniam ipse gloriatur, novum scribendi genus se invenisse: ac sub comica jocositate gravitatem philosophicam occuluisse: καὶ τὸ θῆλυ τῷ ἀρρενὶ ἐγκαταμίξαι. Inter Romanos verò scriptores multi fuerunt, qui Varronis exemplò utramque facundiam in eodem argumento ac scripto exercerent. Liber Senecæ, quò in mortuum Claudium venustissimè invehitur, quid aliud est, nisi Satira partim Menippi, partim Varronis stilò scripta? inest pedestris oratio: inest & metrò vehens: eaque interdum ritu παρωδίας aliunde accepta: interdum nata ibidem, atque eâ fine scripta, ut eò inferciretur. Satiram tamen librum illum non appellavit Seneca: titulum jam vul-

vulgatum, ut puto, aspernatus, utique præ illo altero, qui novitate suâ vel solâ poterat lectorem allicere. & est ferè mos hic scriptorum, titulum γένιον aliô mutare, qui susceptæ materiæ sit proprius. Petronius Arbiter cur opusculum suum, quô Neronis & aliorum procerum flagitia horrenda, non minore flagitiô publicavit, Satiricæ potiùs, quàm Satiram inscribere maluerit, frustra fortasse quæsierimus: neque est tanti: de quo tamen aliquid capite quartô erit nobis dicendum. Martianus Capella libros suos eruditionis multijugæ, quibus orbem disciplinam liberalium est complexus, Satiram semper nominat: non ut vulgo inscribuntur Satiricum. de hoc etiam inferiùs nonnihil necessario attingemus. poterat in hoc album ascribi & Boëtius: qui libris illis, quibus suos gravissimos atque æquissimos dolores ipse sibi divinitus levavit: sanctioris philosophiæ gravitatem asperiores elegantiorum Musarum amœnitate foelicissimè temperavit. in quo Varronem esse illum æmulatum, paret ex ante dictis: sed judiciô fecit vir sapientissimus, cum festiviorem titulum impuritate priorum scriptorum, qui illum, usurpant, contaminatum, à libellis suis rejecit.

CAPUT III.

DE SATIRA LUCILIANA : quomodo Lucilius ejus inventor. quid differat ab Enniana. varia metra apud Lucilium. materia hujus Satiræ : imitatio priscae comœdiæ in libertate maledicendi. Stilus populo accommodatus pedestre eloquium. Sermo & Sermocinari de comicis. Græca mixta Latinis à Lucilio. Error Isidori, qui Satiram facit speciem comœdiæ. quomodo tota Romana. Error eorum, qui Satiram cum Satyricâ confundunt. quid differant? Similitudo Satiræ cum Sillis. Timonis Silli. Et Xenophanis. locus Apulei correctus. Recensus poëtarum qui post Lucilium Satiras scripserunt : & de titulis Satirarum Horatianarum nonnulla. item aliquot locorum emendationes.

PERGAMUS in historia Satiræ Romanæ explicanda : cujus nobilissima species restat adhuc nobis indicta. Naturam hujus & quid ab Enniana differat, ita declarat Diomedes, col. 482. *Satira est carmen apud Romanos **, non quidem apud Græcos, maledicum, & ad carpenda hominum vitia archææ comœdiæ charactere compositum : quale scripserunt Lucilius & Horatius & Persius. Sed olim carmen*

** Hæc verba : non quidem apud Græcos in mea Hænoviensi Putschiana non habeo ; sed pro iis nunc quidem maledicum, & ad carpenda &c. Et statim pro Sed olim : lego Et olim ; pro dicebatur, habeo vocabatur, quemadmodum ipse Casaubonus superiore citavit capite.

† Sim-

men quod ex variis poematibus constabat, Satira dicebatur: quale scripserunt Pacuvius & Ennius. manifestò separantur his verbis diversæ duæ species Satiræ: quarum nos alteram Ennianam, alteram Lucilianam indigetavimus. nam ut Ennius, quum differentem non parum ab antiquissima & omnium prima Satiram scribere instituisset, Satiræ primus auctor est habitus: ita Lucilius, quum ad carpenda hominum vitia stilum convertisset, cœpissetque veteris comœdiæ Atheniensium licentiam in suis poematis usurpare: non ille quidem ἀπλῶς † Satiræ: sed talis Satiræ inventor est celebratus. Horatius *:

—— est Lucilius ausus

Primus in hunc operis componere carmina morem:

Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora

Cederet, introrsum turpis? ——

alibi †† de se & Lucilio:

Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino

Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,

Inventore minor. —— ——

Alii

† Simpliciter.

* II. Sermon. Sat. I. v. 62.

†† I. Sermon. Sat. ult. v. 46.

Alii non invenisse, sed primum in Satira excelluisse Lucilium scripserunt. Quintilianus, lib. x. c. i. *Satira tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius.* ex iis quæ modò dicebamus facilis conciliatio. Differentia præcipua Lucilianæ Satiræ ab Enniana, non fuit in genere carminis. etsi enim miscere varia metra in eodem poemate non videtur sic fuisse solitus Lucilius, ut de Ennio antè probavimus: variò tamen metrò usum in Satiris, reliquiae arguunt: ex quibus clarè liquet, non omnes libros Satirarum Lucilii heroicò metrò (quò solò usi Horatius, Persius & Juvenalis,) fuisse compositos: verùm & jambicò, ac fortassè etiam aliò, nonnullos. fuit verò potissimum discrimen in materia & illius tractandæ modo. nam spectavit quidem ad doctrinam morum utraqve hæc Satira: sed Lucilius multò magis quàm Ennius personis adhæsit: & quia plures semper mali quàm boni, in notandis objurgandisque vitiosis plurimus fuit. quia in re quoniam summâ libertate erat usus, nominibus etiam adjectis magnatum & in Rep. potentium: visus dictusque fuit, mutatò genere metri & facie poetæ, priscam Atheniensium comœdiam retulisse. Horatius, lib. i. Sat. iv. v. i. f.

Eupolis atque Cratinus, Aristophanesque poetæ,
At-

*Atque alii, quorum comœdia prisca virorum
est:*

*Si quis erat dignus describi, quod malus aut
fur,*

*Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus. multa cum libertate notabant.*

*Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus numerisque facetus,
Emunctæ naris. — — —*

alibi, lib. I. Sermon. Sat. x. v. 14. eosdem
poëtas Satirarum scriptoribus proponit stu-
diosè imitandos.

— ridiculum acri

*Fortius & melius magnas plerumque secat res:
Illi scripta quibus comœdia prisca viris est,
Hôc stabant, hôc sunt imitandi.*

idem sibi volunt & hæc Persii, Sat. I. v.
123.

*— audaci quicumque afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Aspice & hæc. — — —*

nec temerè Diomedes in rudi definitione Sa-
tiræ hujus verba illa posuit, col 482 edit.
Hanoviens. M. DC. v. *archææ comœdiæ caracte-
re compositum.* Græci critici veterem comœ-
diam Atticam multis notis distinguunt à me-
dia & nova: sed omnium certissima & mo-
menti maximi est ἡ ἀγαν καὶ ἀκρατος παρ-
ρησία: nimia & immoderata libertas maledi-

cendi quibusvis, five privatis five magistratibus. Lucilium non multo remissiore priscis illis comicis fuisse cachinnonem: præter fragmenta, quæ id luculentè docent, locuples testis est Persius, Sat. i. v. 114 f.

— *securit Lucilius urbem,*

Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis

idem & Juvenalis, Sat. i. v. 165. Plinius quoque hoc significat, cum Præfat. Hist. Nat: scribit, *primum Lucilium condidisse stili-
nasum*. Stilus autem Lucilii à comœdiæ foc-
co non alienus; humilis inquam, inaccu-
tus & populo accommodatus, quam ob cau-
sam Horatius, qui Lucilium imitatus, Sa-
tiras suas *pedestrem Musam* vocavit, lib. ii.
Sat. vi. v. 17. *Quid prius illustrem Satiris Mu-
sæque pedestri?* aliò locò (lib. i. Epist. iv. v. i.)
sermone appellat: *Albi, nostrorum Sermonum
candide iudex*. ratio utriusque appellationis
eadem: nam ut alibi adnotabamus, in quo-
cumque scribendi genere sponte fusam sine
cura orationem, qualis usurpari solet in quo-
tidianis colloquiis, *πεζὸν λόγον*, & *pedestre
eloquium* vocabant: cui opponit alicubi Gre-
gorius Nazianzenus, τὸν ὑπεραίροντα λόγον.
hic est, qui propriè *sermo* dicitur. Plinius
epistolâ v. ad Maximum, librò v. *Jam tres
libros absolverat subtileis & diligentes, atque
inter*

inter sermonem historiamque medios. † ejusmodi est apud comicos dictio: de qua Flaccus, lib. I. Sat. IV. v. 47. -- *nisi quod pede certò Differt sermoni, sermo merus.* inde *sermocinari* propriè tributum comœdis. Apuleius in *Floridis*, (p. m. 359. edit. Francof. M. DC. XXI. in 8t.) *mimus hallucinatur, comœdus sermocinatur, tragœdus vociferatur.* * ut comœdia sermone constat: ita comœdi actio sermocinatio-

† Idem Plinius, ejusd. libri Ep. VIII. *Habet quidem, inquit, oratio & Historia multa communia, sed plura diversa in his ipsis, quæ communia videntur.* Ubi vide quæ Catanæus notat. *Sermones verò Satyræ dicuntur, quia oratio earum quotidiano sermoni similis.* Hinc Horatius, lib. I. Sat. IV: v. 39. f.

*Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
Excerpam numerò. neque enim concludere versum
Dixeris esse satis: neque si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.*

*Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.*

Et profectò, quotusquisque, si in epistola aliqua, vel oratione, hæc legat, ea aliud, quàm prorsam existimet? Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras surgendum sit mane, obeundus Marsia. At Horatii sunt eodem verborum ordine, lib. I Sat. VI. v. 118.

Hoc præceptum non satis observat Juvenalis: cujus dictio epica: multòque minùs hâc sibi parte cavit Persius; qui grandi scribit stylò. Atqui nihil æquè ornat satyram, quàm idea veritatis, & simplicitatis. Cui translationes audaces adversantur.

* Hinc Horatius in Arte, v. 234.

Non ego inornata, & dominantia nomina solùm,

natione: quam Euclides in Harmonicis vocari ait, συνεχὴ καὶ λογικὴν τῆς φωνῆς ποιότητα. Ad imitationem quotidiani sermonis ac vitæ communis, pertinuit & illud in Lucilii Satiris: quòd Græca non rarò Latinis miscuerat. Horatius, lib. 1. Serm. Sat. x. v. 20.

*At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit: ô seri studiorum. — —*

ex his quæ hætenus commemoravimus de natura hujus Satiræ, est intelligere magnâ affinitate jungi poëseos istud genus cum comœdia. quare etiam existitêre, qui Satiram speciem comœdiæ facerent. Isidorus, librô VIII. Duo sunt genera comicorum, id est, veteres & novi. Veteres qui & jocò ridiculares exstiterunt, ut Plautus, Actius, Terentius. Novi qui & Satirici, à quibus generaliter vitia carpuntur, ut Flaccus, Persius, Juvenalis & alii: Hi enim delicta corripunt: nec vetabatur eis pessimum quemque describere: nec cujuslibet peccata moresque reprehendere. Unde & nudi pinguntur, eò quòd per eos vitia singula denudentur. hæc ille: sed è fæce ** haurit bonus Isi-

Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo.

Ubi clarè ait, Satyræ scriptorem non ornatum sectari, sed verba propria & dominantia.

** Refutat Isidorum quoque Dan. Heinsius de Satyra Horat. lib. 1. p. m. 45. f.

Isidorus, ut sæpe. neque enim verum est, Satiram comœdiæ speciem posse dici: quum genere differant. neque invenias, opinor, aliquem è veteribus criticis, qui Satiram inter species scenicæ aut dramaticæ poëseos retulerit. & omnino aliud est comicos imitari, aliud comœdiam scribere: quod non intellexit, quisquis fuit hujus sententiæ auctor Isidoro. Hæc igitur est idea, hic character Lucilianæ Satiræ: quæ non minùs quàm Enniana Græcorum ingeniis fuit intacta. ideo jure Fabius Quintilianus: *Satira*, inquit, lib. x. c. i. *tota nostra est*. & Diomedes conceptis verbis, locò sub initium hujus capitis adductò: *Satira est carmen apud Romanos, non quidem apud Græcos, maledicum*. Sine causa viri doctissimi, qui vel in universum de poëtica libros ediderunt, vel peculiareis de Satira commentationes, cum Satyrica Græcorum Romanam Satiram, solâ nominis affinitate inducti, comparârunt: de utraque enim poësi simul operâque unâ tractant omneis: hanc ab illa ortam docent: atque ut verbò dicam quod res est, Satyricæ Græcæ naturam parum se habuisse notam, hoc pactò ostendunt. cedo enim quæ tanta affinitas inter res genere dissidentes? quippe Satyrica, ut satis superque demonstravimus, tota dramatica: Satira, ut plurimum,

mum, διηγηματική. interdum ex utroque mixta. jam vero quum Satyricæ, τὸ τί ἦν εἶναι & differentia, ut loquuntur, specifica, fit chorus Satyrorum saltantium, & jocos ferentium: quid hujus simile in Satira? Sed nihil verbis opus: nemo enim trium Satiricorum Latinorum Satiras cum Euripidis Cyclope comparabit, quin absurditatem ejus sententiæ statim agnoscat. Non igitur cum illa Græcorum poësi Satira Latina componi debuit: sed cum eorumdem † Sillis: quod genus

† Sillis] Illud advertendum est, inquit Ludov. Cœl. Rhodiginus, lib. xv. Lection. Antiquar. c. xxv. p. m. 578. extr. maledicta cum risu, rectè sillos dici. Erat autem poematis species comici. Qui id persequerentur, sillographi nuncupati. Initium ex Homericæ videtur doctrina propagatum, ubi subsannatur Thersites, convelliturque, qui in principes dicacitatis plurimum exserebat. Sillos optimè fertur scripsisse Xenophanes. Est inde conformatum verbum, σιλλαίνεω, eò modò dicaciter ludere. Sed & Silenos hinc corrivari; scribunt Græci: Apud Aelium Dionysium est aliud item verbum σιλοῦν, quod est in contemptu & oratione diasyrtica leniter oculos aliò conferre. Timon apud Athenæum dicitur Sillographus, qui museum appellavit etiam Talarum, philosophos qui inibi connutrentur incessens. Est autem talarus ex viminibus, qui contextitur calathus, & in quo coagulatur caseus. veluti alerentur, ut in panagro pretiosæ aves. Proprium nomen Sylli, Pythagoræi, ut vult Jonsius de Scriptorib. Histor. Philos. lib. i. c. xiv. p. 75. Epicuræi, contendente Thomâ Reinesio, suspectum in Ciceron. lib. i. de Nat. Deor. c. xxxiv. princip. Petro Victorio, lib. xxiv. Var. Lection. c. xix. extr. p. m. 295. dictus vindicat à correctorum mani-

genus carminis ex omni Græcorum poësi plurima cum ista Romana Satira communia habere, affirmamus nos. narrativum utrumque, vel certè mixtum: utrumque vehemens in objurgatione: διασυρτικὸν denique utrumque, & plenum cachinnorum: quod & nomen ipsum Sillorum indicat: σιλλοὶ enim παρὰ τὸ σιλλαίνειν dicti, *irridere, subsannare*. Ac meliùs quidem de natura ejus carminis constaret nobis, si exstarent Xenophanis, Timonis †, & aliorum poëtarum Græcorum

manibus Reinesius in III. Var. Lection. lib. c. 11. p. 324. f. Quem hìc non memorâssem, nisi vidissem in notis Ciceronis editioni hìc Lugd. Batav. M. DC. XCII. curatæ, subjectis & hoc de Syllo agentibus, Reinesii nullam mentionem fieri.

† *Timonis*] De Apollonide Nicæo hypomnematum aliquot libros in Sillos Timonis scribente, quos Tiberio Cæsari dedicavit, ut ita cognitâ hinc ejus ætate, eum inter incertæ ætatis scriptores cum Vossio non ampliùs referamus, agit eruditè B. Joan. Jonsius, lib. III. de Scriptorib. Historiæ Philos. c. III. p. m. 222. f. Ipso de Timone Ludov. Cælius Rhodiginus, lib. XXIX. c. VIII. extr. p. m. 1117. *Taceo, inquit Sillorum opus absinthiò conspersum quod Timoni Philosophorum expressit irrisio.* Vossius, II. Institut. Poët. c. XX. §. 6. p. m. 104. f. Sillorum Timonis Phliasii libri, inquit, erant tres, in quibus, ut scepticus, dogmaticos omnes ridet: ut pluribus narrat Diogenes Laërtius in ejus vita, c. CIX. Ubi & tale Sillorum illius initium fuisse ait:

Εἴσπετε νῦν μοι ὅσοι πολυπράγμονες ἐστέ σοφισταί.

Nunc huc ferte pedem, quæis curæ aliena, sophistæ.

Vixit Timo temporibus regum, Antigoni, & Ptolemæi

rum Silli, quos longa dies abolevit: verum-
ta-

Philadelphi: ut ex Laërtio, lib. ix. c. cix. in vita Timonis, cognoscimus. Qui tamen eum Latine initiò vitæ legat, existimare possit claruisse temporibus Tiberii Cæsaris, suâque ei dicâsse. Sed illud Timon delendum, quia est lemma capitis. Sic igitur caput incipit, Apollonides Nicæus, qui non multò ante nos fuit, in primo de Sillis commentario, quem misit ad Tiberium Cæsarem, Timonem ait patre Timarchò, genere Phliasium fuisse. Prorsus mentem Laërtii non cepere interpretes. Error ex eo, quia in Græco codice foret, Τιμων Απολλωνίδης: cum scribi debuerit, ΤΙΜΩΝ. Απολλωνίδης. Nam ΤΙΜΩΝ, ut dictum, est lemma capitis. Caputque incipit ab Απολλωνίδης. Hæc Vossius, quæ laudat & adprobat in Observationib. suis in Laërtii locum Ægid. Menagius. ubi & sequentem Vossii locum è ii. de Historic. Græc. c. xiii. p. m. 224. adducit; Si Laërtii interpreti Ambrosio credimus, etiam reliquit εἰς τοὺς Σίλλους ὑπομνήματα, i. e. Commentaria in Sillos; quorum primum librum citet ipse in vita Timonis. Sed omnino interpretes mentem Laërtii assecutus non est. Nam non se, sed Timonem Apollonidem, ait commentarios eos scripsisse: dicassèque Tiberio Cæsari. At inter Tiberium, & Antoninum Pium, sub quo Laërtius vixit, integrum seculum est. Atque ideo addit de Timone, seu Simone hoc, ὁ παρ' ἡμῶν, ubi malim, ὁ πρὸ ἡμῶν, hoc est, qui antecessit seculum nostrum. Nempe propius, quàm alter Timo Philosophus: qui cognitus fuit Antigono regi, & Philadelpho, æqualis Arati poëtæ; à quo rogatus, quæ Homeri exemplaria optima forent, respondit, ea esse emendatissima, quæ minimè essent emendata. In de Poëtis Græcis c. viii. p. 62. idem Vossius: Philadelphi, inquit, temporibus erat Timon Phliasius, Poëta Physicus secta Pyrrhoni, diversus omnino ab illo μισανθρόπῳ, qui Peloponnesiaci belli temporibus vixit. At hic Phliasius carus fuit Antigono Gonatæ: qui quartò Philadelphi annò regnare cœpit, atque annis xxxv. Imperium tenuit. Scripsit
hexa-

tamen etiam è pauculis versibus, qui ad nos pervenerunt è Timonis præsertim Sillis, facile id quod diximus potest probari. annon enim Lucilianæ Satiræ aliquam auram afflare videntur ista, in genus universum philosophorum dicta?

Σχέτλιοι ἄνθρωποι, καὶ ἐλέγχεα, γαστέρες
οἶον,

Ποίων ἐκ τ' ἐρίδων καὶ λεσχομάχων πεπλάνη-
σθε,

Ἄνθρωποι, κενεῆς οἰήσιος ἔμπλεοι ἄσκοί;
quid illa, de philosophis qui in Museo Ale-
xandriæ alebantur?

Πολλοὶ μὲν βόσκοντας ἐν Αἰγύπτῳ πολυφύλῳ
Βιβλιακοὶ χαρὰ κῆται, ἀπείριτα δηριόωντες
Μουσέων ἐν ταλάρῳ.

Satirica etiam hæc de Platone:

Τῶν πάντων δ' ἡγεῖτο πλατύστατος, ἄλλ'
ἀγορητῆς

Ἡδυεπὴς, τέττιξιν ἰσογράφος· οἷγ' Ἐκαδήμου
Δένδρει ἐφεζόμενοι ὅπα λειριόεσσαν ἰᾶσι.

ista verò etiam ad comicam lasciviam acce-
dunt:

Ως
hexametra, Tragædias LX, Comædias XXX, Satyras, Sillorum
libros III, ὅς Cinædos. Περὶ τῶν Τίμωνος Σίλλων, de Timonis
Sillis scripsit Sotion: ut videre est ex Athenæi XII. Cre-
do, opere eò occurrere voluisse convitiis, quibus Philosophos
impetierat. Satis hoc inde verisimile est, quod idem Sotion
etiam scripserat τὰς διαδοχὰς: sive de Philosophorum suc-
cessionibus: ut ostensum operis de Historicis Græcis lib. II.
c. VII. Fragmenta quædam ejus in Poësi Philosophi-
ca exhibet Henr. Stephanus.

Ὡς ἀνέπλασσε Πλάτων, πεπλασμένα θαύματα εἰδώς.

quibus simile est alibi de Cleanthe Affio:

— ἐπέων φίλος Ασσιος, ὅλμος ἄτολμος.

ne hæc quidem à comœdia longè absunt de Zenone Stoicæ sectæ conditore.

Καὶ Φοίνισσαν ἴδον λιχνόγραυν σκιερῶ ἐνὶ τύφῳ
Πάντων ἰμείρουσαν· ὁ δὲ ἔρρει γύργαθος αὐ-
τῆς.

Μικρὸς ἐὼν, νοῦν δὲ εἶχεν ἐλάσσονα σκινδα-
ψοῖο.

de Zenonis autem discipulis sic idem, fordes illis objiciens, ut Socrati comicus:

Οφρα πενεστάων σύναγεν νέφος, οἱ περὶ πάν-
των

Πτωχότατοί τ' ἦσαν, καὶ κουφότατοι βροτοῖ
ἀστῶν.

testatur Diogenes, lib. ix. c. cxii. Sillos auspicatum esse Timonem ab hoc versu:

Εσπέτε νῦν μοι ὅσοι πολυπράγμονές εστε σοφισ-
ταί.

in quo etsi Homericæ imitationis, quæ passim expressissimè apparet, vestigia agnosco: numquàm tamen eum versum lego, quin hujus veniat in mentem à quo Satiram iv. or-
ditur Juvenalis: *Ecce iterum Crispinus adest mihi sæpe vocandus Ad parteis.* Xenophanis Sil-
li adversus Homerum & Hesiodum maximè fuere compositi: quos graviter hic sapiens ac-
cusa-

cusabat, quod stultis de deorum natura persuasionibus hominum mentes vulgò implēscent. Diogenes Laërtius, lib. IX. c. XVIII. extr. γέγραφε καὶ ἐν ἔπεσι καὶ ἐλεγείας καὶ ἰάμβους κατὰ Ἡσιόδου καὶ Ομήρου, ἐπικόπτων αὐτῶν τὰ περὶ Θεῶν εἰρημένα. ex hoc Laërtii testimonio cognoscimus, Xenophanem ad Sillos accommodasse non solum heroicos versus & jambicos, quibus usus & Lucilius: sed etiam elegiacos. nam quæ ipse vocat ἔπη, ἐλεγείας & ἰάμβους à metri genere: alii melius ab eorum argumento Sillos nominant. Strabo, librò XIV. Ξενοφάνης ὁ Φυσικὸς ὁ τοὺς Σίλλους ποιήσας διὰ ποιημάτων. Eustathius in secundam rhapsodiam **: οἱ παλαιοὶ παρασημειοῦνται ἐνταῦθα †, ὅτι οὐ μόνον Ξενοφάνης πεποίηκε Σίλλους, ἐν οἷς εὐδοκίμησεν *. ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ εἶδους πρῶτος κατήρξεν Ὀμηρος ††. meminere Sillorum Xenophanis peræpe Græci patres in iis quæ adversus gentium errores disputarunt: multa & Sextus Empiricus ex iisdem contra philosophos affert: quæ

** p. 204. edit. Roman.

† leg. ἐνταῦθα

* Perperam in Romana, editione est εὐδοκίμηκεν

†† i. e. Veteres inde adnotarunt non Xenophanem solum fecisse Sillos, quibus aliorum censuram exercet: sed primum hoc Poësis genus cepisse Homerum. Puta cum Thersitem describit, vel is Reges rider.

* Xe-

quæ pridem excerptis ac publicâ luce donavit Henricus Stephanus. Apulejus in Floridis, (p. m. 363.) *Canit, Empedocles carmina, Plato dialogos, Socrates hymnos, Epicharmus modos, Xenophon historias, Xenocrates Satiras. Lego, Xenophanes * Satiras.* nam etsi non ignoramus Xenocratem poësim moralem edidisse, de qua intellexit Laërtius, cum dixit reliquisse eum ἔπη καὶ παραινέσεις: Sillos tamen ab eo fuisse compositos nusquam legere memini: atqui nullum dubium Satiras ab eruditissimo scriptore ἀναλόγως vocari τοὺς σιλλοὺς: non quia Græci unquam Xenophanis illa poëmata Σατυρικά vocaverint: quod nec factum est à quoquam, nec fieri potuit: sed propter illam, quam in utroque genere observabamus, similitudinem: Porro Lucilii Satiras multi deinceps sunt æmulati,

* *Xenophanes*] Ita legit etiam Wowerus è Laërtio, ut in emendationib. ad istum Appuleji locum, p. m. 389. observat Geverh. Elmenhorstius. Ægid. Menagius in Observat. ad Diogen. Laërtii lib. ix. c. xx. extr. p. m. 401. a. edit. Amstelæd. c1010cvi11ic. in 4to. Fuit, inquit, ὁ ἄλλος *Xenophanes*: *Heracleopolites* scil. de quo *Fulgentius*, lib. i. *Mythologicon*. At doctiss. Thomas Munckerus in edit. Amstelod. c1010c lxxx1. in 8to. c. xiv. p. m. 47. *Fulgentii* habet *Zenophanes*, notatque ita esse in MS. Leid. sed sex edd. habere *Leophantes*. Fortè verius est, addit, *Xenophanes*, vel *Xenophantus*; quod ultimum, utut sit de ceteris, mihi planè non est verisimile.

lati, non sine aliqua ejus carminis immutatione: quod ut paucis indicemus, breviter heic, servatô quantum poterit ordine temporum, poetarum plerorumque nomina recenserebimus, qui post Lucilium Satiras scripsisse comperiuntur. Primus à morte Lucilii insignem in Satira laudem est adeptus Horatius: non quia defuerunt, qui mediô tempore, quod est annorum circiter LXXXII. Satiras scriberent: sed quia voluntas illorum potiùs est laudata, quàm facultas. in his numerandus VARRO ATACINUS, cum aliis nonnullis, quorum nomina fama obscura recondit. horum conatus in Satira scribenda sine effectû, testis ipse Flaccus, iis versibus quos suprâ hîc ipsô capite retulimus. distat natalis hujus à natali Lucilii, si Hieronymi sive Eusebii Chtonicon sequimur, annis plus minus LXIV. quô temporis intervallô fermè dimidiatô, natum Varronem alterum, de quo superiore capite, in eodem Chronico legimus. circa eadem fermè tempora floruit Romæ ille Grammaticus, SÆVIUS NICANOR, de quo scribit Svetonius, de Illustrib. Grammat. c. v. *Fecit præter commentarios, quorum tamen pars maxima intercepta dicitur; & Satiram quoque: in qua libertinum se, ac duplici cognomine, per hoc indicat:*

Savin' Nicanor Marci libertu' negabit :

Savin' Postumianus idem sed Marcu' docebit.

hic subjiciendus ex ejusdem testimonio LENÆUS † ille est Pompeji Magni libertus, & pene omnium expeditionum comes: de quo sic Tranquillus, de Illustr. Grammat. c. xv. *Ac tantô amore erga memoriam patroni existit, ut Sallustium historicum, quod cum oris improbi, animô inverecundô scripsisset, acerbissimâ Satirâ laceraverit: lastaurum & lurconem, & nebulonem popinonemque appellans: & vitâ scriptisque monstrosam: præterea priscorum Catonisque verborum ineruditissimum furem. Hos secutus est HORATIUS FLACCUS, unicô inventionis laude Luciliô minor in Satira: cete-*

† *Lenæus*] Hunc inter primos fuisse, qui apud Romanos de Re Medica quædam scriptis mandaverint, auctor est Plinius, lib. xxv. c. ii. *Antea, inquit, condiderat solus apud nos, quod equeidem inveni, Pompejus Lenæus, Magni Libertus; quô primûm hanc scientiam ad nostros pervenisse, animadverto. Et post paullô; Pompejus autem omni regiâ prædâ potitus, transferre ea sermone nostrô Libertum suum Lenæum, Grammaticæ artis doctissimum, jussit: vitæque ita profuit non minùs, quam reipubl. victoria illa. Idem Plinius, lib. xv. c. xxx. de laurô agens: Pompejus Lenæus, inquit, adjecit quam mustaceam adpellavit, quoniam mustaceis subjiceretur. Meminit & Gellius in xvii. c. xvi. princip. Anates Ponticas dicitur edundis vulgò venenis victitare. scriptum etiam à Lenæo Cn. Pompeji liberto, Mithridatem illum Ponti regem medicinæ rei & remedium id genus sollertem fuisse.*

teris rebus omnibus ipſo melior & potior.
 nam & ſeculo politiore natus, & ad id ge-
 nus carminis ingenio naturaque fuit aptiffi-
 mus. dicacem enim & urbanum hominem
 atque εὐθιχτον * Satira defiderat: qualem
 fuiſſe Horatium & vita & ſcripta maniſeſtiſ-
 ſime arguunt. Hic acceptam à Lucilio Sa-
 tiram, partim ſeculi vitiò, partim incuriâ
 poëtæ horridiufculam, politiore fecit: con-
 vitia illius aſperiora in ſales & jocos γλυκυπί-
 κρους †† mutavit: Græca verba ab hoc car-
 nine excluſit: Satiramque heroico verſui
 propriam aſſeruit, ſpretis metris aliis. in
 quo iudicium illius alii poëtæ confirmârunt
 qui ad Satiras ſcribendas animum poſtea ap-
 pulerunt. Heic verò obſervandum, quod
 tot immanium in Horatium Commentatio-
 num ſcriptores video fugiſſe: Flacci Satiras
 duorum generum eſſe inter ſe diverſorum.
 nam aliæ ſunt ἐλεγκτικαί, & ad notandos,
 ri-

* i. e. *Tractabilem*, ut exponit Lexicon Græco-La-
 tin. vetus in calce quorundam Cyrilli ſcriptorum in-
 ventum. In Cornel. Schrevelii Lexic. ſexta & opt.
 editione, vocabulorum octo quaſi millibus locupletata
 à Joſepho Hill & Cantabrigiæ M. DC. LXXXV. in 8t.
 curata, quod addere neceſſarium, cum in Hackianis
 editionib. non reperiatur, vox εὐθιχτος, ου, ο, η, tactu
 facilis, redditur; item facetus, dicax; à δίγω, tango.
 Notent iſtam editionem Scholaſtici & Studioſi, ut
 miris modis Hackianis editionibus præſtantem.

†† *ſvavamaros*.

ridendos, interdum & acriùs increpandos † vitiosos compositæ: aliæ ad præcipiendum de virtute, & ejus amorem insinuandum, διδακτικά, non autem ἐλεγκτικά. Libri duo, quos vulgò hodie Satirarum, veteres Semonum titulò semper inscribunt, prioris generis sunt: in quibus nullam temere eclogam (cum antiquis loquimur: quos reprehendunt perperam hodierni critici.) invenias, Satirici aceti ab omni parte expertem. Epistolæ, ad posteriorem quam diximus speciem pertinent. ibi præcepta virtutis plerumque nuda congeruntur: interdum amicis sermonibus inferuntur. multa etiam in illis de poëtices studiis eruditè Flaccus disputat, magis docendi, quàm reprehendendi cujusquam gratiâ. sic & Lucilius in Satiris suis non solum ἠθικά tractaverat: solennem & vulgatissimam hujus poëseos materiam: quam quidem ob causam poëtas Satirarum ætas seqvior ethicos * vocavit: ut passim Jo-

† Isidorus in VIII. Origin. c. VII. eò Satyros pingi nudos, censere videtur, quia à Satyris vitia hominum denudentur. Quare & non satis magnificè Satyrica de Poësi sensisse videtur Joannes de Pineda Hispalensis Jesuita, cum in III. Regum c. XII. ubi de Salomonis sapientia agit, Poësin ait Satyricam non valde vitæ necessariam aut utilem esse.

* Confer Dan. Heinsum, de Satyra Horat. lib. I. p. 48.

Joannes Saresberienſis: ſed etiam de Poëtica, de Rhetorica, & de Grammatica ac vi literarum adfatim diſſeruerat: quod hodieque fragmenta oftendunt. Eſt invenire & συſτατικὰς, aut aliò communi argumentò ſcriptas, Horatii epistoſularum aliquas: cujus rei exemplum à poëſeos illius patre poſteris fuiſſe relictum non dubito. Ferendi non ſunt, qui Epistoſularum libros Satirarum appellatione ac numero cenſent excludendas. quid? nonne & Lucilius epistoſularum formâ Satiras quafdam ſcripſerat? epistoſola certè fuit, unde hæc profert Nonius:

— ſalutem fictis verſibus Lucilius,
 Quibus poteſt impertit, totumque hoc ſtudioſè
 & ſedulò.

epistoſolæ etiam ſunt, quas maximus ille Horatii imitator Perſius ad Plotium Macrinum, Annæum Cornutum, & Cæſium Baſſum miſit. at laudat Auguſtum & alios amicos in Epistoſolis Horatius: quod argumentum Satiræ non convenit. imo verò quàm optimè convenit, & appellationi Satiræ: ut poſteà evincemus: & formæ ejus carminis, quam illi primus auctor & inventor dederat. Lucilium enim in ſuis Satiris non ſemper malos lacerâſſe, verùm & bonos interdum laudâſſe, credamus Trebatio apud Horatium, lib. II. Sat. I. v. 16. ſic dicenti:

Attamen & justum poteras & scribere fortem

Scipiadam ut sapiens Lucilius. —

ubi Horatius se quoque Augusti laudes Sermonibus suis intexturum recipit. atque ita fecit, maximè epistolâ primâ libri secundi. quæ si propterea definit Satira esse: age, de numero Persianarum quinta tollatur: cujus parte maximâ Cornuti præceptoris encomium pius discipulus est persecutus. De Satiris igitur Horatii ita statuendum cum veteribus criticis. utrumque opusculum & Satiras & Sermones continet. priorem: titulum ut ex æquo communem utrique rarò critici usurpant: distinguere enim diversitate appellationum duo illa *σωμάτια* voluere: quum ab ipso poëta constaret separatim fuisse edita. SERMONUM *ἐπιγραφήν* etiam epistolis Horatius ipse tribuit: *Albi nostrorum Sermonum candide judex*: quia tamen sermones illi ad amicos absentes missi, proprium à re nomen, Epistolarum nempe, habebant: impositò his Epistolarum titulò, altera inscriptio quasi propria libro priori facta est. ita semper laudat Priscianus, & antiqui alii critici: ita & vetustissimi quique manuscripti, quales ipsi multos partim è regia bibliotheca, partim aliunde, vidimus consulimusque. Æqualis vixit Horatio JULIUS
FLO-

FLORUS †. de hoc Porphyrio ad eclogam
III. primi Epistolarum: *Hic Florus fuit Sa-
tirarum scriptor: cujus sunt electæ, (fortè, sub-
lectæ) ex Ennio, Lucilio, Varrone.* ἐρωτικά po-
tiùs scripsisse conjicias ex verbis Flacci; loc.
cit. v. 24.

— seu condis amabile carmen,

Prima feres edera victricis præmia. —

Nobilissimi omnium qui post Flaccum in eo
genere scribendi se exercuerunt, existère
PERSIUS & JUVENALIS. de quibus plu-
ra heic erant dicenda, & treis isti præstan-
tissimi poëtæ inter se comparandi: nisi jam
antè in editione Persii * nostrum ea de re
judicium abundè exposuissemus. Illâ ætate
& alii existiterunt quam plurimi Satirarum
poëtæ. JULIUS RUFUS ††. Martialis li-
brô decimô distichon habet, figuræ Socra-
tis subjectum, quô gravitatem hujus in Sa-
tiris vehementer laudat. ait enim, Epigr.
XCIX.

Si Romana forent hæc Socratis ora, fuissent

Ju-

† Scripsit ad hunc Horatius Epistolam III. libr. I.
& Epistol. II. libr. II.

* Optima Londini prodiit annô clc lxxvii. in
St. vide quæ dico in parte Animadversionum III. c.
I. §. VI. p. 15. f.

†† Rufus] Virum hunc inlustrem fuisse & doctum,
intelligimus è Plinio, qui ipsi Epistolam XXI. lib. v.
& Epist. xxv. lib. vii. inscripsit.

Fulius in Satiris qualia Rufus habet.

Celebris tum fuit pari laude & TURNUS: Juvenalis, Sat. 1. 20. *Per quem magnus equos Aurunca flexit alumnus.* hunc versum de Lucilio accipi debere, nemo jam ignorat. scholiastes tamen aliorum referens, ita notat: *Turnum dicit Scæva Memoris tragici poetæ fratrem. Turnus hic libertini generis ad honores ambitione proventus est. potens in aula Vespasianorum Titi & Domitiani. idem paullo post, ad v. 71. Locustam ex Gallis matronam veneficam Nero exhibuit † ad se, propter venena conficienda: quoniam magnæ famæ erat: & in familiaritate habuit: ut etiam eum doceret venena miscere. Inde ait Turnus in Satira:*

* *Ex qua Cesareas soboles horrida Locusta*

* *Occidit curâ sui verna nota Neronis.*

Lego:

Ex quo Cesareas soboles homicida Locusta

Occidit: curæque veneni admota Neroni est.

prior versus est de cæde Britannici notissima: posteriore hoc significat: sicut alii principes in ministerio suo habuerunt quos

VO-

† *Exhibuit ad se*] Ita Pithæus quoque edidit: At Leid. ed. apud Cl. Thom. Munckerum in not. ad lib. 1. Fulgentii Mythologic. p. m. 6. a. habet: *excivit μεταπέμψασθαι ad se.* Dele το μεταπέμψασθαι, & scribe *excivit ad se.* Voluit Glossator aliquis indicare, quid hîc esset *excire*, videlicet *μεταπέμψασθαι*.

† *Eum*

vocabant, verbi gratiâ, à *cura amicorum*: aut, à *cura auri escarii*: sic Locustam fuisse à cura venenorum Neroni. sic in inscriptionibus: à *cura catellæ Livie Aug.* emendationem confirmant verba interpretis. Martialis, lib. XI. Epigr. XI.

Contulit ad Satiras ingentia pectora Turnus.

Cur non ad Memoris carmina? frater erat †. meminit & Rutilius in Itinerario: cujus verba mox adferemus. LENIUS nescio quis, ibidem à Juvenalis interprete nominatur. subdit enim modò positis, Sat. I. v. 20. *vel Lenium dicit, qui & ipse Satiras scripsit.* an scribendum *Lenæus*? estque hic ille Satirarum poëta quem antea, p. 224. commemoravimus? nominatur ibidem & SILIUS quidam: qui non est Silius Italicus: Auruncanum enim vult fuisse, & hunc & duos priores. Ait: *vel Silium, & ipsum sui temporis Satiricum.* qui omnes ex *Aurunca* fuerunt. TUCCAM ridet Martialis, velut ineptum Satirarum scriptorem, librô XII. Epigr. xcvi. v. 7. *Tentamus Satiras: Lucilius esse laboras.* qui versus si serio scriptus à Martiali, ne ipse quidem ab hoc

† Eundem memorat idem Martialis, in VII. Epigr. xcvi. 7.

Nam me diligit ille, proximumque.

Turni nobilibus leget libellis.

Confer Vossium, de Poëtis Latinis, c. III. p. 48.

hoc choro excludendus. M. CORNUTUS *.

Ful-

* Hic est *Annaeus Cornutus*, inquit noster *Casaubonus* in *Commentar. in v. Persii Satyr. p. m. 356. f.* *Stoicus Philosophus*, quem à *Nerone* propter liberiores de ejus carminibus vocem multatum exiliò referunt *Dio*, & *Eusebius* in *Chronico*. multa de hoc falsa & inepta *Suidas*, cui fidem habere caveant tirones. ex *Persio* discimus professum esse *Romæ philosophiam Stoicam*: & juventuti ad sapientiæ studium magisteriò suò prævisse. Multa eum in philosophicis scripsisse, conjicimus ex *Hieronimi* ad *Magnum* oratorem epistola: putamus enim hunc esse *Cornutum* illum, ex quo multa *Origenes* in *Stromateas* suos transtulisse dicitur. Fuisse verò non solum philosophiæ cognitione clarum, sed & aliis studiis, historia arguit quam *Dio* narrat, de adhibito illo à *Nerone* in consilium super instituto carmine de rebus gestis *Rom.* nam *Neronem* ab omni philosophia fuisse alienum constat: neque verò causæ quicquam erat, cur de pangendis versibus *Stoicus* consuleretur: nisi etiam eruditionis laude & disciplinis humanioribus excultus fuisset *Cornutus*. quare *Dio* illum ait ἐπὶ παιδείᾳ εὐδοκίμησαι τότε: (eruditionis opinione claruisse) non autem ἐπὶ φιλοσοφίᾳ. cum igitur in utroque genere excelluerit *Cornutus*: quæstionis est, idemne hic an alius ab hoc diversus fuerit *Annaeus* ille *Cornutus grammaticus*, quem in *Virgilium* & alios poëtas commentarios edidisse constat, & paullo ante *Gellii* memoriam *Romæ grammaticam* esse professum. de hoc igitur studiosi quærant amplius: nobis quidem non videtur. Multa quoque *Porphyrius* in *Εἰσαγωγῇ* in *Categorias* de *Cornuto* quodam: ubi inter alia *Cornutum* scripsisse τὰς ῥητορικὰς τέχνας & γραφὴν πρὸς Ἀθηνόδωρον *Stoicum*, auctor est. De hoc quoque quis ille fuerit cogitemus. Hæc *Casaubonus*. *Ger. Jo. Vossius* de *Poëtis Latin.* c. III. p. m. 43. In deperditis, inquit, est *Poëtis Annaeus Cornutus*, *Persii Præceptor*, qui *Claudii* & *Neronis* tempore fuit. *Vetus vita Persii*: quæ ex *Svetonio* de *Claris Poëtis* desumpta: *Cornutus* illò tempore *Tragicus* fuit, sectæ *Poëticæ*.

ubi

Fulgentius † Planciades De prisco sermone.

Ubi sine dubio Stoicæ scribendum. At in omnibus meis reperio Stoicæ, in nullo verò, quem quidem ego habeo, codice Poëtica. Imò ipse Vossius, adductis his Suidæ verbis ὁ Κορνοῦτος Λεπτίτης φιλόσοφος. Ἡ δὲ Λεπτις, πόλις Λιβύης, γενομένη ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Νέρωνος, καὶ πρὸ αὐτοῦ, ἀναιρεθεὶς σὺν τῷ Μουσωνίῳ. Cornutus Leptites, philosophus. Leptis autem Africae est civitas. Ac fuit Romæ sub Nerone, & ante eum. Interfectus vero cum Musonio; sequentia subjicit in 1. de Historicis Lat. c. xxvi. p. m. 136. Quòd Philosophum adpellat, convenit cum Tranquillo, sive alio, qui Persii vitam scripsit. is philosophum Stoicum vocat. Etiam philosophum nominat Eusebius: sed non morte, verùm exiliò multatum scribit. Sic enim ille in Chronicis ad annum MMLXXXIII: Nero, cùm cæteris viris insignibus, & Octaviam uxorem interfecit, Cornutumque philosophum, præceptorem Persii, in exilium fugat. Sed fortasse hæc conciliari possunt, quia prius in exilium egisse, posteaque interemisse potest. Ex Persianæ eo vitæ auctore, quem diximus, illud etiam cognoscimus, inter auditores ejus fuisse & Lucanum poetam, & Aulum Persium: atque hunc, aulescentulum adhuc, tanti fecisse præceptorem suum, à quo in philosophia instituebatur, ut nunquam ab illius latere recederet: atque ut moriturus, annò nempe ætatis undetrigesimò, legârit Cornuto, cùm septingentorum librorum bibliothecam, tum etiam argenti facti pondo viginti: sed Cornutum ait, libris contentum, pecuniam sororibus Persii reliquisse. Post ea, quæ antea adduximus, subjicit continuò Suidas: Ἐγγράψεν δὲ πολλὰ φιλοσοφὰ τε καὶ ῥητορικά. Scripsit multa & philosophica, & rhetorica. Sed videtur etiam fuisse nobilis Grammaticus, & veterum poetarum interpres. Nihil enim causæ video, cur hunc alium putem ab illo Cornuto, quem Gellius, lib. II. c. vi. refert inter Grammaticos ævi superioris, haut sanè indoctos, neque ignobiles, commentariaque in Virgilium com-

ne. TITIVILLITIUM: M. Cornutus in
Sa-

posuisse dicit. Præsertim cum idem, lib. ix. c. x. testetur, fecisse libros de figuris sententiarum: quod bene convenit cum eo, quod Suidas *πρωτογινὰ* scripsisse ait. Commentariorum in Virgilium meminit & Macrobius, lib. v. c. xix. ubi eum vocat virum magnum, & Græcarum literarum doctissimum. Chanſius citat hac decimò Cornuti librò ad Silium Italicum cum de Virgilio: Jamque exemplò tuò etiam principes civitatum & poëtae incipient similia fingere. Hunc autem philosophum, rhetorem, grammaticum, etiam historicum fuisse, testis est Suidas, qui disertim *ιστορικόν* appellat: atque addit, emulationem fuisse inter eum, & Livium Patavinum; longèque plures audisse Cornutum, sed Livio fuisse auditores, & ingenio, & eruditione, præstantiores. Tamen, ut verè dicam, quod sentio, videre non possum, ut hoc temporum ratio patiat. Nam Livius Patavinus uti & Messalla Corvinus orator, nati sunt Olympiadis clxxx. annò secundò, quartò annò à consulatu Ciceronis; teste Hieronymò in Chronico Eusebiano. Est is annus Urbis lccxcv. Idem Hieronymus decessisse ait Olympiadis cxcix. annò i. Tiberii annò iv. qui sit Urbis annus lccclxx. Livii autem annus lxxv. Cornutus verò in exilium à Nerone ejectus est Olympiadis ccxi. annò iiii, ut idem Hieronymus ait. Est is annus Urbis lccccxx. à decessu Livii annus quingagesimus. Minus autem verisimile fit, Livium, jam decrepitâ ætate docendis aliis vacasse: sed, siquid tale factum, potius evenerit illud Livio quingagenario, vel antè. At tum fortasse necdum natus erat Cornutus. Utcumque hoc est, planè alius ille historicus Cornutus fuisse videtur, qui Augustæo ævò cum Livio Patavino docuit: fortasse est pater ejus, qui Persii præceptor fuit. Saltem hoc temporibus magis congruit. Sed quia eundem facit Suidas, nos, sub ambiguo nomine, de utroque hîc dicere voluimus. Hactenus Vossius. Ad Philosophica, de quibus hîc Suidas, pertinet, quod Hieronymus epist. ad Magnum tradit, Origenem in libris decem Stroma-

Satira ait : Titivillitii sat cedo tibi. fortasse : titivillitio istas cedo tibi. videtur hic esse Annæus Cornutus Persii magister, philosophus simul & poëta eximius. quæmobrem verba hæc quæ sub persona Cornuti pronuntiantur in quinta, v. 15.

—— *pallentes radere mores*

Doctus, & ingenno culpam defigere ludo :
ita puto accipienda, ut dicat Cornutus, se Persium discipulum suum in scribendis Sati-
ris exercuisse : quâ occasione fuerit factum,
ut

mateon, christianorum & philosophorum inter se sententias comparasse, & omnia christianæ religionis dogmata ex Platone & Aristotele, Numenio, Cornutoque confirmasse. Unde verisimile Christophoro Sandio in notis & Animadversionib. in Vossii libr. de Historicis Latin. p. m. 2. edit. Amstelodam. clc lxxvii. in 12. Cornutum Græcè scripsisse. Nam, pergit, sicut tunc lingua Græca erat eruditorum, imprimis philosophorum lingua, ut filii studiorum gratiâ à parentibus Athenas mitterentur, ita & Cornutum Græcarum literarum doctissimum vocat Macrobius, lib. v. c. ix. (malè, est enim xix.) Neque verò hoc mirum videatur considerantibus, Cornutum fuisse Afrum, quandoquidem Julius Capitolinus in vita Clodii Albini nos docet, in Africa quoque morem illum olim obtinuisse, ut pueri Græcis literis imbuerentur, quando de eo scribit : (c. v.) omnem pueritiam in Africa transegit, eruditus literis Græcis & Latinis mediocriter.

† Miror Cl. Münckeri diligentiam, potuisse effugere hanc Casauboni emendationem, Inde & nihil adnotat in cit. Fulgentii locum è M. Cornuto, quem ita exhibet, p. m. 175. *Titivilles Flacce do tibi.*

ut & ipse interdum, velut exempli causſa, Satiras ſcriberet : itaque *δοκτος* erit *διδαχθεὶς ὑπ' ἐμοῦ* : non autem *δεινός*. SULPITIA * poëtria illorum temporum præſtantiffima, vel ex Martialis epigrammate xxxv. libr. x. nota eſt. hujus exiſtat carmen quô in Domitianum tunc eſt inveſta, cùm philoſophos urbe expulit edictô. non erraverit judiciô meô, qui Satiram id poëma nominaverit. eruditionem tamen & probitatem nobiliſſimæ feminæ ex eo carmine potiùs laudes: quàm acrimoniam & ad Satiricos morſus *εὐφράων*. lacertis enim caret oratio & *ἀγωνιστικῷ* ſpiritu. ibi eſt jocus iſte non inficetus:

*Nunc igitur qui res Romanas imperat inter
Non trabe, ſed tergô prolapsus, & ingluvie
albus.*

imitata eſt Sulpitia Græcorum proverbialem jo-

* Sulpitiæ, inquit Voſſius, de Poëtis Latin. c. III. p. m. 47. Satyra exiſtat unica. Sed caſtos prætereà amores ſcripſit marito Calæno. Meminit eorum præter Martialem, (qui libr. x. epigr. xxxv, impenſè laudat) Sidorius Apollinaris, carm. ix. Credo ex iis eſſe illud apud Juvenalis interpretem in ſat. vi. v. 535. al. 537.

*Ne me cadurcus deſtitutam faſciis
Nudam Calæno concubantem proferat.*

Caleni mariti ipſa meminit in ſatyra; ac Martialis quoque epigr. xxxviii. libri memorati, v. 2. Eſt ejus de ſeſe in eadem ſatyra:

Primaque Romanas docui contendere Grajis.

Confer Liliū Gyraldum, Dialog. iv. de Poëtar. Hiſtor. col. 248.

† Si

jocum: οὐκ ἀπὸ δοκοῦ ἐπείσεν, ἀλλ' ἀπὸ νοῦ,
 vel ἀπ' οὐνοῦ: nam utrôque modô homines
 urbani efferebant. exposuimus fusè hunc lo-
 cum in commentariolo nostro de proverbiiis
 à nobis observatis. GALBIUS BASSUS.
 Fulgentius †, VERVINA: jaculi genus lon-

gum,

† Si Cl. Münckero incidisset hic locus, fortè non
aliqvanti, pro *aliqui* admisisset. Sic enim in illo legi-
 tur hic locus, p. m. 179. VERVINA, jaculi genus
 longum, quod aliqvanti verutum nominant. Gavius Bassus
 in Satyrus. Vervina confodiende, non te nauci facio.
 Et in notis addit: Leid. Cod. Gavius Vassus Gell. lib.
 III. c. IX. Gabius Bassus. Malè Galbius vett. edd.
 Pro Leidenſi codice facit Macrobius. I. Saturn. c. IX. lib.
 II. c. XIV. lib. III. c. VI. extr. in quibus omnibus
 tamen locis Gabius pro Gavius legendum censet Meur-
 sius; quod Scriverio non videtur, quòd id nominis
 (Gabius) nuspiam in veterum Inscriptionum monu-
 mentis, at sæpius imò sæpiſſimè Gavius & Gavia oc-
 currat. Quorum auctoritate idem existimat apud
 Gellium, lib. III. c. IX. legendum non Gabius sed
 Gavius quemadmodum integrum permansit nomen
 idem lib. XI. c. XVII. Mihi videtur leviculum esse,
 cùm B. sæpe in V, & V. in B. tranſeant, ut docet
 Ger. Jo. Vossius in de Litterarum permutatione, ubi
 & Gaviam à γάβη deducit. In de Poëtis, ut plures
 alios, omisit ipsum Vossius, sicuti & Borrichius, quem
 miror illius librum non supplevisse: memorat tamen
 in I. de Historic. Latin. c. XXII. extr. p. m. 116. his
 verbis. Fuit & Gabius Bassus è cujus commentarius Histo-
 riam de eqvo Sejano refert Gellius, lib. III. c. IX. Li-
 bros is de origine verborum & vocabulorum edidit: è qui-
 bus idem Gellius quædam adfert, lib. II. c. IV. lib. V. c.
 VII. & lib. XI. c. XVII. quo uno in loco Gavius dicitur,
 qui

gum, quod aliqui verutum nominant. Galbius
Bas-

qui alibi ei Gabius. Sed Gavius est & apud Macrobius. Ex quo discimus, etiam librum scripsisse de Diis. Locus est lib. I. Saturn. c. IX: Gavius Bassus in eo libro, quem de Diis composuit, Janum bifrontem fingi ait, quasi superum atque inferum janitorem: eundem quadriformem, quasi universa climata maiestate complexum. Idem, lib. III. Sat. c. VI. quò loco exponit, cur Herculi apertò capite sacra fiant: inter alia inquit: Hoc amplius addit Gavius Bassus. idcirco enim hoc fieri dicit; quia ara maxima ante adventum Æneæ in Italia constituta est, quæ hunc ritum velandi capitis invenit. Nec dubito, quin & eundem Bassum, & idem de Diis opus, signet Lactantius, lib. I. de fals. relig. c. XXII: C. Bassus Fatuam nominatam tradit, quòd mulieribus fata canere consuevisset, ut Faunus viris. Nec movet, quòd hic, uti & apud Macrobius, lib. III. c. XVIII. (al. lib. II. c. XIV.) C. Bassus dicatur. Nam utrobique prius fuit Gavius; unde librarius, qui Gavii nomen ignoraret, Cajus effecit: eaque occasio fuit, cur deinceps nota C. præfigeretur. Fulgentius Planciades in explicatione sermonis antiqui citat Gavius seu Gabius Bassum in satiris, indeque hæc verba depromit: Vervinâ confodiende, non te nauci facio. In ea editione, quam cum Nonio Hadr. Junius exhibuit, item illâ, quam antè cum Higyno, & aliis, Hervagius excudit, pro Gabius legas Galbius: sed perperam, cum nulla gens Galbia fuerit apud Romanos. At Gavius fuisse, cognoscimus ex P. Gavio, munice Cosano, cive Romano, quem Verres Messanæ in crucem egit. Qua de re multa Cicero, librò V. in Verrem. Gavius verò Bassus, Gellio, aliisque memoratus, vixerit Trajani temporibus, si (ut etiam Carrio existimat, lib. I. Emendat. c. VII.) fuerit is Gabius Bassus, qui Ponticæ oræ præfectus fuit: de quo Plinius, lib. X. epist. XVIII. & XXXII. & Trajanus epist. amœbaa. Hæc Vossius; cuius memorato à Müncero in ad Planciadem notis non mentionem injici, mirari subit.

*Bassus, Satirâ. Vervina confodiende: non te nauci facio. Lego Gabius: nam Galbia gens, ignota. Gabii Bassi Commentarios de origine vocabulorum sæpe laudat A. Gellius. sed dubito, sit ne hic ille scriptor: & an hujus generis Satira illa fuerit. RUBRIUS. Fulgentius: ABSTEMIUS, observans, Rubrius in Satira: Abstemium * merulenta fugit Metenia nomen. in aliis Fulgentii exemplaribus Rabirius † scriptum est, non Rubrius. fuerit for-*

* *Abstemium*] Ubi Gyrardo, Dialog. iv. de Poëtar. Historia, col. m. 229. huncque pro more sequuto Vossio, loc. proximè citatô mirum, secundam in *Abstemius* corripit, nisi placet *συνέχου* esse. Sed, credo, inquit Vossius, lib. i. c. xxi. extr. p. iiii. de Histor. Latin. diversus ille Rabirius. Imò fortasse ne Rabirius quidem. Nam in libris aliis pro Rabirius legitur Rubrius. Sed quis iste Rubrius, æqvè incertum. Unde aliqui Rutilius emendant. Quibus quo minùs subscribam, in caussa illud est, quòd Rutilii satirographi veterum meminerit nemo.

† Ita habet sæpiùs laudatus Münckerus in p. m. 183 & pro *Metenia, Methenia*. Casaubonum verò hæc hìc tractare, aut nescivit, aut oblitus est. Erat iste Rabirius nobilis Poëta, quem Fabius locô mox citandô in eorum Poëtarum numero ponit, qui Epici appellantur: & quia ejus in Carmine multum animi ac virium inerat: ideò Ovidius Magni illum oris fuisse canit. Unde grandeloqvum fuisse Poëtam cognoscimus, scribit in i. de Historic. Latin. c. xxi. extr. p. m. iiii. Ger. Jo. Vassius; usque adeò, ut hâc parte proximus à Virgilio crederetur, auctore eòdem Vossio, c. ii. de Poëtis Latin. p. m. 24. Cujus de sententia ibidem Triumvirorum temporibus ac deinceps fuit. Descripsit enim

fortasse is de quo Naso in iv. De ponto, Epist. xvi. v. 5. *Cum foret & Marsus, magnique Rabirius oris*: L. APULEJUS. Hec ipsum Apulejum adducemus, qui de seipso testimonium dicat, οἰκοθεν, quod ajunt, μαγνός. in Floridis, (p. m. 346. v. extr.) *Pro his præoptare me fateor, unò chartariò calamò conficere poemata omne genus: apta virgæ, lyre, socco, cothurno: item Satiras, ac griphos.* alibi in iisdem statim * post illa verba quæ antea descripsimus:

enim bellum Actiacum inter Octavianum Augustum & M. Antonium Triumvirum. Meminit ejus L. Seneca, lib. vi. de Benefic. c. iiii. *Egregie mihi videtur M. Antonius apud Rabirium Poëtam, cum fortunam suam transeuntem aliò videbat, & sibi nihil relictum, præter jus mortis, id quoque, si cuiò occupaverit, exclamare:*

Hoc habeo, quodcumque dedi --- ---

Permirus verò est, Vellejum, ii. xxxvi. 3. Rabirium adjungere Virgilio, adpellareque ambos principes carminum, quomodo veteri ex editione Justus adducit Lipsius in notis h. l. p. m. 70. b. extr. edit. Paris. M. DC. viii. in fol. & agnoscit Jo. Albertus Burerius Variantib. in ad Vellej. Læctionib. p. m. 46. dictæ edition. Aut enim hoc amicitiae dedit, aut alia de causa nimis magnificè de illo prædicare voluit. In plurimis verò Velleji libris est: *Inter quæ maxime nostri ævi eminent, princeps Carminum Virgilius Rabiriusque.* Quinctilianus in x. c. i. auctore Vossio, in i. de Histor. Latin. c. xxi. jejunè satis laudat: *Rabirius ac Peto non indigni cognitione, si vacat.* Confer Crinitum, lib. iiii. de Poëtis Latin. c. liii. f. m. 91.

* statim } At in meo exemplari interjacent octo folia integra in &c. his & istis verbis. Istis adscripti pa-
gi-

mus : *Apulejus vester hæc omnia : novemque
Musas pari studio colit.* dixerat autem de Sa-
tiris Xenophanis. DECIVS. Rutilius Nu-
mantianus Gallus in Itinerario, quod A. U.
C. c̄l̄c̄l̄x̄ix scribebat, sub imperio trium
Augg. Honorii, Arcadii, & Valentiniani:
de Tusciæ præfecto quodam; lib. i. v. 599.

Qualis nunc Decius Lucilli nobile pignus

Per Corythi populos arva beata regit.

Nec mirum, magni si redditus indole nati

Felix tam simili posteritate pater.

Hujus vulnificis Satira ludente Camenis

Nec Turnus potior, nec Juvenalis erit,

Videtur etiam RUSTICUS ELPIDIUS †
qui Boëtio ac Symmacho æqualis. Theo-
dorici Romanorum regis medicus fuisse di-
citur, Satiras scripsisse. In carmine enim
De Christi Jesu beneficiis, sic ipse de se:

Hinc etiam nostro nugata est schema dolori:

Garrula mendosis fingens Satyromata Musis,

Falleret ut trepidos cantatrix pagina questus.

Apparet Elpidium post acceptam à quibus-
dam

ginam, hæc habes in p. m. 363. v. 13. edit. Francof.
M. DC. XXI.

† *Elpidius*] Hic Helpidius editus primùm est à Georg.
Fabricio, deinde Bibliothecæ Patrum insertus. Ab
Andr. Rivino cum Lactantii Merobaudis & aliorum
Carminib. notis illustratus, Lipsiæ M. DCLII. in 8t.
Tristicha ejus Goldastus in Manuali Bibl. Francof.
c̄l̄c̄l̄cx. in 8t. habet.

dam injuriam, Satiras composuisse: in quibus inducebantur Musæ partim ipsum consolantes, partim in auctores injuriæ invehentes. quod figmentum ipse jam, ut alia poëtarum somnia quæ paullo antè perstrinxit, condemnat. de voce *satyroma* capite proximo, p. 249.

C A P U T IV.

DE SATYRICA poësi Romanorum. *Atellanae cum Satyrica Græcorum comparata: non tamen propriè erant Satyricæ. Sullæ Σατυρικαὶ κωμῳδίαι, quæ? verè Satyricæ carmina apud Rom. obscura. Montanus poëta. De nomine SATIRA disputatio. opinio eorum qui à Satyrica Græca deduxerunt, & per y scribere instituerunt. σατυρεῖν, σατυροῦν, σατύρωμα. Satyroma. confutatur posita sententia variis argumentis. religio Romanorum in derivatione vocum Græcarum. antiquitas vocis hujus apud Rom. Ostenditur error ex sola dictionum similitudine ortus. cautio necessaria in rimandis vocabulorum originibus. varia scriptio hujus dictionis. u & i promiscuè poni in multis. Satura & Satira idem. quid propriè Satura. variæ illius vocis translationes: lex Satura per saturam exquisitæ sententiæ. ejusdem vocis usus in librorum inscriptionibus. Historia per saturam. Πίναξ. quomodo variis poëseos generibus antè expositis, idem nomen conveniat, singillatim declaratur. farrago. Satiricum. Satyricon.*

ABSOLVIMUS Romanæ Satiræ universam historiam: omneisque illius mutation-

tiones & formas diversas, quæ quidem hætenus è lectione veterum nobis observatæ, commemoravimus: errorem denique magnorum virorum aperuimus, qui Lucilianæ Satiræ originem à Græcorum Satyrica repetebant. Nunc verò de nominis Latini ratione ac causâ dicturi, illud prius admonebimus: non negare nos genus aliquod poëseos apud Romanos fuisse, cui Satyricæ appellatio non malè potuerit convenire. Jam primum Atellanas cum Satyrica Græcorum nequaquam aspernandi scriptores componunt. Diomedes *. *Tertia species est fabularum Latinarum, quæ à civitate Osciæ Atella, in qua primum cœptæ, Atellanae dictæ sunt: argumentis dictisque jocularibus similes Satyricis fabulis Græcis.* Marius quoque Victorinus, librò II. † quum de Græcorum Satyricis metris dixisset, verba hæc adjicit: *quod genus nostri in Atellanis habent.* Et librò tertio ** : *hoc metrum Atellanarum scriptores appetiverunt: est enim jocosis motibus emollitum, gestibusque agentium satis accommodatum.* & rectè quidem poëma hoc dramaticum, jocos salibusque conditum, cum Satyricis, jocularibus Græcorum fabulis, eruditi homines comparârunt. ceterum, ne

* lib. III. col. m. 487.

† c. de Jambico metro, col. m. 2527. extr.

** c. de Trimetro versu Jambico, col. 2574.

ne hoc quidem, servatâ proprietate nominis, Satyricum fuit. lex enim perpetua est ejus carminis, quod quidem propriè ita dicatur, ut infint Satyri: quos in Atellanarum argumentis fuisse nullos, accepimus. scribit enim Diomedes aliô † locô: *Latinis Atellana à Græca Satyrica differt: quòd in Satyrica ferè, (hanc exceptionem ignorant Græci:) Satyrorum personæ inducuntur, aut si quæ sunt ridicula, similes Satyris, Autolycus, Busiris *: in Atellana obscenæ personæ, ut Maccus. quamobrem non aliter σατυρικὰ δρᾶματα Atellanas jure appellaveris: nisi quomodo vitam*
in-

† lib. III. col. m. 488. ubi pro *Latinis*, quod hîc in Casaubono habes, *Latina* lego.

* Ego habeo *Burris* & pro *obscenæ*, *osca*. Priori verò modò videtur & legere fortè Gyraldus, Dial. VI. de Poëtis, col. m. 329. C. Ac sic edidit quoque Joan. Cæsarius. Sed auctore quoque Vossio, lib. II. Institution. Poët. c. xxxv. §. 6. p. m. 169. legendum *Osca*. Cùm Atella Oſcorum civitas, quorum personas inducebant. Obscenæ verò personæ mimis potius conveniebant, quàm Atellanis; quæ Atellanæ differebant à mimis, quòd joci exodii Atellanici gravitate condiebantur Italicâ. Quippe plurimùm erant ingenui non turpes & obsceni. Hinc Cicero ad Papirium, lib. IX. Famil. Ep. XVI. *Non Atellanum, sed Mimum introduxisti.* Nimirum conqueritur Tullius, quòd à Papirio non modestè, & more Atellanarum, risus sit; sed mimicè & parum verecundè. Ac neutiquàm hujus loci sententiam adsequutus est Nicol. Loënsis, Epiphyllidum libr. II. c. XII. ubi è Tullio colligit mimorum fabulas

inhonestam σατυρικὸν βίον à Plutarcho dictam, librô superiore, c. III. p. 94. observabamus. ita fortasse accipiendum apud Athenæum, quod scribit librô VI. de L. Sulla, Σύλλαν Φησὶ Νικόλαος τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν οὕτω χαίρειν μίμοις καὶ γελωτοποιοῖς Φιλόγελων γενόμενον, ὡς καὶ πολλὰ γῆς μέτρα αὐτοῖς χαρίζεσθαι τῆς δημοσίας. ἐμφανίζουσιν δ' αὐτοῦ τὸ περὶ ταῦτα ἰλαρὸν αἰ ὑπ' αὐτοῦ γραφεῖσαι Σατυρικὰ καὶ κωμωδία τῇ πατρῷᾳ φωνῇ. satis constat inter species Romanæ poëseos nullam omnino fuisse, quam vocarent Satyricam comœdiam, ut sonare videntur hæc Athenæi verba, si κατὰ τὸ ῥητὸν accipiantur. sed ex modò dictis paret, κωμωδίας † σατυρικὰς secundâ notione dici potuisse rectè, plenas hilaritatis minùs honestæ fabulas: quales quum fuerint Atellanæ, nihil suspicari * vetat, de his sensisse Athenæum: & proinde Sullæ nomen inter poëtas Atellanarum esse referendum. Verum enim verò ne propriè quidem dictam Satyricam Romani penitus igno-

las easdem fuisse posteris, quæ priscis erant Atellanæ. At tu vide rectiora docentem Paullum Manutium in h. l. p. m. 23. b. 24. a. ubi vitiosè adductum cap. I. Valer. Max libr. II. cùm sit, libr. II. IV. ex. 4. De Burris vide supra, lib. I. c. III. p. 94.

† i. e. Comœdias Satyricas.

* Repetit hæc verba & consentit Ger. Jo. Vossius, II. Institut. Poëtic. c. xxxv. p. m. 168. §. 3.

ignorârunt : nam ad fabularum argumenta Satyros aliquando solitos esse adhiberi, vel ille versus testis erit ἀξιόχρεως, apud Marium Victorinum, planè Satyricus:

Agite, fugite quatite Satyri.

quin etiam, sicut apud Græcos vetustissimis temporibus ad τωθαστικὴν poësim Satyri sunt admoti: qui petulantiâ dicteriorum solennia festorum exhilararent: sic etiam apud veteres Romanos in apparatu triumphorum & similibus pomparum, videntur fuisse, qui ornatu Satyricô prodirent, jocis ac ridiculis dictis quos vellent cumque lacefferent. Dionysius Halicarnassæus, librô VII. διλοῦσι δὲ αἱ τῶν θριάμβων εἰσοδοὶ παλαιὰν καὶ ἐπ' αὐτῶν οὐσαν Ῥωμαίοις τὴν κέρτομον καὶ Σατυρικὴν παιδίαν: & paullo antè scripserat disertè hæc: μετὰ τοὺς ἐνοπλίους χοροὺς οἱ τῶν Σατυριστῶν ἐπὶ ὁμπευον χοροὶ, τὴν ἐλληνικὴν εἰδοφοροῦντες σικίννην. ista dicteria versus fuere, sed rudes, & inconditi, ac Fescenninis similes: ideo subjicit: νῦν δὲ ποιήματα ἄδουσιν αὐτοσχέδια. de quo genere versuum satis antè lib. I. c. I. deservimus atque hæc exstiterunt Satyricæ Romanorum primordia: quibus planè sunt gemina, quæ de ejusdem poëseos initiis apud Græcos librô primô c. I. retulimus. sed Græcæ quidem progressus, & consummationem tenemus: de Romana verò Satyrica
altum

altum apud illorum scriptores silentium: ut affirmare non vereamur, longè studiosius Græcos hanc poësim excoluisse, quàm ipsi fecerint: apud quos sub alterius poëseos nomine ista latuit comprehensa. Non ausim ad Satyricam poësim istam, referre Versum Ovidii de scriptis Fontani, in quarto De ponto, Epist. xvi. v. 35.

Naiadas à Satyris caneret Fontanus amatas: nam, ut non omnis lateris dolor est pleuritis: sic nec quodlibet carmen de Satyris ad Satyricam, de qua loquimur, pertinet: sed tantum dramata. potiùs existimem, vel Bucolica, vel aliud quoddam rusticæ Camenæ genus composuisse hunc † Fontanum. Ac de Satyrica quidem Romanorum quæ hòc locò dicemus, hæc impræsentiarum suppetebant: quid autem commune cum hac poësi habuerit, quid item diversum, vetustissima Satira cujus meminit Livius, suprà lib. 11. c. 1. disputatum est. Nunc ad propositam περί τῆς ἑδότητος τοῦ ὀνόματος quæstionem accedamus: de qua eò accuratius videndum, quò difficilius est τὸ μεταδιδάσκειν, & à vulgo hominum impetrare, ut semel receptas opiniones quantumvis falsas & absurdas, patiantur ex animis

† *Fontanum*] Meminit & Gyraldus, Dialog. 1v. de Poëtar. Histor. col. m. 231. E. & ex eo, quod solet, Ger. Jo. Voss. de Poëtis Latin. c. 11. p. 35.

mis sibi revelli. Quum ergo clarissimè probaverimus, non simplicem & uniformem poësin: sed plureis formâ diversas unô Satiræ vocabulô Romanos, appellâsse: omnino colligere vel ex eo debemus, πολύσημον aliquod nomen primâ suâ notione hoc esse: quod rebus etiam specie differentibus fuerit accommodatum. Jam olim Grammatici nonnulli, quum τῆς σατυρικῆς Græcorum nomen saltem haberent notum: occasionem è similitudine illa nominum arripuerunt, ut Satiram † à Satyris pariter esse dictam pronun-

† Non satis convenit inter doctos & principes quidem, utrum, quando de Lucilii, Horatii, Persii, Juvenalis, &c. carminibus sermo est, *Satyra*, an verò *Satura*, sive *Satira* scribendum sit. Isaacus noster Casaubonus, qui unus omnium de Poësi Satyrica quàm accuratissimè his duobus libris scripsit, omnibus modis pertendit *Satura* sive *Satira*; non autem *Satyra* scribendum esse hîc & l. i. c. iv. Hoc enim totum scriptionis genus merè Latinum esse, nec quidquam habere commercii cum Poësi Satyrica Græcorum: atque adeò non à *Satyris*, sed à *Satura lance*, quæ, quòd variis frugibus fructibusque referta esset, ita dicebatur, nomen accepisse: quod & illud quoque variis rebus, uti lanx illa fructibus, refertum esset. Cum Casaubono etiam facit Scalliger ad lib. v. Manilii. Ubi monet, cavendum esse, ne quis Lucilii & Horatii Satyras per y scribendas putet. At verò Danieli Heinsio lib. i. de *Satyra Horatiâ*, p. m. 22. 26. s. edit. Lugdun. Batav. cl. loc xxix. in 12. nihil sollicitanda communis ac recepta hujus vocabuli scriptio, quæ per y fit, videtur: quippe quòd satis commodâ ratione à *Satyris* possit deduci. Nam quum *Satyrorum*

nuntiarent. Diomedes *: *Satira dicta, sive à Satyris, quòd similiter in hoc carmine ridiculae res pudendaeque dicantur, quæ velut à Satyris proferuntur.* hoc etymum secutus est Elpidius poëta Christianus, de quo superiore capite diximus: extr. p. 241. cum in allatis ibi versibus, *Satiras* vocavit † *satyromata*. quia enim Græci, quod librò priore observabamus, σατυρίζειν pro Satyricas fabulas scribere usurpârunt: tanquàm dici posset σατυροῦν pro Satiras facere, non dubitavit Elpidius, σατύρωμα vocem cudere, & jure Latii donatam, pro Satira ponere. in quo vereor ut peritos Græcæ lingvæ καινοτομίας approbatores sit habiturus: multa enim posse opponi video. ceterùm ab hoc etymo consuetudo manavit, quæ per aliquot retrò secula obtinuit, & nunc quoque obtinet, non aliter hoc nomen scribendi, nisi cum Græca litera SATYRA.

tyrorum proprium sit ludere & lascivire, unde & σατυριστής, *Ludio* exponitur in Vet. Glossis: Satyræ verò ludicræ scriptionis genus sit, unde & Senecæ Satyra *Ludus* dicitur: & ludere pro Satyras scribere Horatius & Persius posuere: quidni à Satyris nomen habeat, & Græcò elementò Satyra scribatur? Præcipuè quum & illæ ipsæ Saturæ sive miscellæ lances à Satyris nomen acceperint, &c. Vide ipsos dictis locis.

* lib. III. col. m. 483. edit. Hanov. M. DC. V. in qua constanter per γ scribitur Satyra

† Vide quæ suprâ habuimus, p. 45.

TYRA. Atqui si à Satyris derivatum est Satyræ nomen, ut placet sententiæ hujus auctoribus: quid causæ esse dicent, cur Græca formatio non sit retenta? cur inquam SATYRA dictum pro SATYRICA? quænam hæc analogia est? aut quò exemplò illam tuebuntur? nam ut à voce rhetor, *rhetoricam* cum Græcis dixerunt: sic à dictione Satyrus, *Satyricam* cum iisdem formare debuerant. Auctor est Varro à cithara *citharicen* non potuisse dici: quoniam videlicet, nec Græci ἀπὸ τῆς κιθάρας κιθαρινὴν dixerant: sed ἀπὸ τοῦ κιθαρίζειν, κιθαριστικὴν. cur igitur in hac voce ab hac observatione discesserunt? quum autem Romanæ Satiræ plures sint idæ: cui potissimum ex omnibus convenire appellationem hanc existimare debemus? hoc erat docendum iis, qui ἔτυμον istud in medium attulerunt. nos enim negamus ἀποτόμως è variis formis Satiræ, quas antè recensuimus, ullam reperiri posse, cui nomen Satyricæ propriè conveniat. negamus insuper absurdæ hujus etymologiæ venisse in mentem primis Latinorum criticis: quibus nullum fuit dubium priscos Romanos poësi huic vetustissimæ Romanum imposuisse nomen, non autem transmarinum & Barbarum. vetustatem Satiræ apud Romanos initio

tiô hujus libri demonstravimus. multò enim priùs quàm Græcanicæ poëticæ studium ac æmulationem Livius Andronicus in Urbem inferret, carminis genus sibi familiare, SATIRAM Romani appellaverant. Romana igitur vox Satira & quidem antiquissima apud illos: ac proinde ante illa tempora iis nota, quibus Græcas disciplinas cum illarum nominibus simul acceperunt. tunc & Satyrorum & Satyricæ Græcorum vocabula primum illis innotuerunt: nam antè non Satyri, sed Fauni numina illa agrestia Romanis hominibus dicebantur. Enimverò est invenire in omnibus lingvis similes voces, quarum alteram ab altera originem habuisse facilè sibi persvadeant qui levioribus conjecturis duci amant: at qui maturius judicium adhibent, & harum rerum majorem usum, aliter sentiant. סוֹתֵר *soter* Ebræis est, qui tegit: Græcis σωτήρ totidem literis qui protegit, & servat. & tamen nullâ originis communione jungi has voces ratio utriusque lingvæ ostendit. רָצוֹן *ratzon* est voluntas, quæ multis pro ratione est. *ratio* tamen Latinorum, & nostrorum *raison*, nihil ad Ebræum vocabulum spectant. אֶצְטִילָה *atztila* est μασχάλη, *axilla*. vox tamen Latina certam originem habet, ab ala: ut à palo *paxillus*: à mala *maxilla*: à talo *taxillus*: quod

&

& Cicero indicat. *μεσura*, *mensura* est. sed ab alia origine vox Latina deducenda, & quæ ab illa ortæ, ut Gallica & Italica. *Θράττειν* pro *ταράττειν* purum putum Græcorum verbum, quô perturbatio & pavor denotatur. Thracum populus inqvies & quem perturbandis vicinis natum, Græci crederent. quare de iis venuste Imperat. Justinianus initiô Novellæ xxvi. *ἐνεῖνο*, inquit, *τῶν ἀνωμολογημένων ἐστίν, ὅτι περ εἴ τις τὴν Θρακῶν ὀνομάσειε χώραν, εὐθὺς συνεισέρχεται τῷ λόγῳ καὶ τις ἀνδρεία, καὶ στρατιωτικοῦ πλήθους, καὶ πολέμων, καὶ μάχης ἐννοία.* non dubium allusionem fieri ad illud etymum quô docti Græci ἀπὸ τοῦ *Θράξαι*, ἡγουν *ταράξαι* vocem *Θράξ* deducebant: cui etymo non magis fidendum, quàm illi Hellanici five Ephori, qui *Ιεροσόλυμα* παρὰ τὸ τὰ ἱερὰ συλᾶν voluit dicta.

Sexcenta sunt hoc genus: quorum observatio nisi analogiæ legibus, & historiæ cognitione fulciatur, atque adeo coërceatur, nihil nisi monstruosas in literis hæreseis potest parere. Evenit hoc in hac voce de qua sermonem instituimus. οὐ γὰρ εἰς τὸν νοῦν ἐβαψαν, sed solam literarum similitudinem spectârunt, qui Satiram à Satyrica primi derivârunt. Qui antiquas membranas inspexerunt, non ignorant, scribi in illis hoc
no-

nomen variè: SATYRA, SATIRA, & SATURA. quomodo semper scribitur in per-
 vetusto Budensi codice, unde Petrus Pi-
 thœus suam Persii & Juvenalis editionem
 emendavit. non solum autem in hoc libro,
 sed etiam in aliis multis trium Satiricorum
 & Prisciani ceterorumque Grammaticorum,
 SATURA semper invenimus exaratum, aut
 certè SATIRA: quod idem est, ut antè nos
 admonuit Sol ille unicus doctrinarum & eru-
 ditionis, Josephus Scaliger. sicut nihil dif-
 ferunt *maxumus* & *maximus*, *optumus* & *opti-
 mus*, *citumus* & *citimus*, *supare* & *sipare*, *ge-
 nuclare* & *geniculare*, & similia multa: nisi
 quòd prolatio per *u* vetustioris est Latinita-
 tis: ita inter *satura* & *satira*, non aliud di-
 scrimen statuendum, quàm ætatum. *Satu-
 ram* * veteres Romani dixerunt compendiò
 sermonis usi, quùm saturam lancem intelli-
 gerent: quomodo multa dicuntur præsertim
 Græcis. Erat mos antiquorum quando Ce-
 reri, Baccho aut aliis diis agri annua vota
 solverent, pro læto frugum fructuumque
 proventu: ut primitias rerum collectarum
 in

* Hæc & sequentia verba laudat Cl. Rupertus in no-
 tis ad Sallust. p. m. 368. f. Item Frider. Taubmannus
 in p. 71. a. Commentar. in Culicem Virgil. v. 128.
 Adde Joseph. Anton. Gonsalium de Salas in Præludiis
 ad Petronii Arbitri Satiricon, p. m. 22.

in lancem congestas cuique deo pro ratione
 ejus cultus offerrent. in ritibus Græcorum
 hujusmodi sacra miscella vocantur *πάγκαρπος*
θύσια, & *πανσπερμία*, aut *πυανία* vel *πυανε-*
ψία, cùm leguminibus fiebat sacrum: item
εἰρεσιώνη. Latini verò lances ita refertas va-
 riarum rerum copiâ, *lances saturas* vel simpli-
 citer *saturas* appellârunt. *satur* enim pro ple-
 no & cui nihil deesset, usurpabant: sic *co-*
lor satur, cui ad perfectionem nihil deest,
 quando lana colorem *δευροποιδόν* imbibit. Por-
 phyrio † in Horatium, lib. i. Sat. i. prin-
 cip. *Lanx plena diversis frugibus in templo Ce-*
*reris infertur, quæ saturæ * nomine appellatur.*
 plenius Diomedes, loc. cit. *Lanx referta va-*
riis multisque primitiis sacris Cereris inferebatur,
et à copia et saturitate rei saturæ vocabatur:
*cujus generis lancium et Virgilius in Georgicis ***

me-

† In edit. Basileensi mea de anno clō 10 LXXX. in
 fol. col. m. 1627. Acroni tribuuntur hæc verba.

* At in tribus meis, quæ habeo, non contemnendis
 exemplis, invenio non *saturæ*, sed *satyræ* per y; & ita
 etiam in Diomede, col. m. 483. ubi ego ita in mea
 Putschiana lego: *Satyræ autem dicta; sive à Satyris,*
quod similiter in hoc Carmine ridiculæ res pudendæque di-
cuntur, quæ velut à Satyris proferuntur et fiunt: sive à
Satyræ lance, quæ referta variis multisque primitiis, in sa-
cro apud priscos diis inferebat, vel à copia et saturitate
rei Satyræ vocabatur. Et.

** lib. II. v. 194.

* y. 394.

meninit, cum hoc modo dicit: *Lancibus & pan-*
*dis fumantia reddimus exta. & *, lancesque &*
liba feremus. à similitudine hujus lancis etiam
 aliarum rerum mixturas appellârunt *saturas*.
 Verrius Flaccus: *Satura cibi genus, ex variis*
rebus conditum. hoc quoque uberius Diome-
 des: *quoddam, inquit, genus farciminis multis*
rebus refertum saturam dicit Varro † vocitatum.
Est autem hoc positum in II. libro Plautinarum
*questionum. Satura est ubi ** uva passa & polen-*
ta, & nuclei pinei ex mulso conspersi: ad hæc
alii addunt & de malo Punico grana. atque ita
 paullatim eò ventum, ut quomodo apud Græ-
 cos, voces πανσπερμία & πάγναρος quam-
 libet mixtionem è multis diversisque rebus
 ac κυκεῶνα denotant, per translationem à re-
 bus sacris, ubi propriè locum habent eæ di-
 ctiones: sic apud Latinos quælibet mixtu-
 ra specierum diversarum *satura* fit dicta, in-
 didem traductâ voce. quinetiam ad res inge-
 niô factas postea eadem vox est translata.
 nam cum in foro leges unicâ rogatione fe-
 rebantur multorum capitum, aut veteres le-
 ges interpolabantur adjectione novorum ca-
 pitum, *saturas* vocabant: hoc est miscellas,
 quomodo à Jurisconsultis lex Julia Papia
 Pop-

* v. 394.

† in mea Putschiana est vocitatum.

* * Ubi deest in mea.

† i.e.

Poppæa nominatur *miscella*: quia & multa & diversa capita continebat. Festus Pompejus: *Satura est lex multis aliis legibus conferta.* capita legum Romani leges vocant: & ita heic Festus. Glossarium: *satura νόμος ποικίλῃ περιέχων.* † hinc natum proverbium, *per saturam legem ferre*: cum raptim neque viritum dictis sententiis aliquid senatores decernebant. & ut apud Festum loquitur Lælius, *quasi per saturam sententiis exquisitis* *. omitto exempla, quæ apud veteres, præsertim in libris

† i. e. *Lex varia capita comprehendens.* Nempe cum unô rogatu varia congesta ferrentur. Ut vultis-ne jubetis-ne, cum Jugurtha bellum componatur, & fedus ferriatur? elephantes tradat, item omnes transfugas? &c.

* T. Annius Luscus in Oratione adversus T. Gracchum Festô teste in *Satura* dixit: *Imperium, quod plebes per saturam dederat, id abrogatum est.* Ubi potestatem à plebe conlatam Tribunis falsè vocat *imperium*; idque imperium ait conlatum per *saturam*, quia unâ rogatione multa confusè erant proposita. Ac similiter non C. Lælius, ut Festus ibidem indicat, & hîc ex eo repetit Casaubonus, è quo, pro more Ger. Jo. Vossius, lib. III. Institution. Poëticar. c. x. p. m. 47. sed Sallustius, c. xxix. Belli Jugurth. 7. Dein posterô die, *quasi per saturam sententiis exquisitis, in deditionem accipitur.* Inde & Diomedes, lib. III. col. 483. rectè Sallustio tribuit in Jugurtha non verò Lælio in Oratione, quam pro se dixit. Per *saturam* verò itidem ibi valet, conlectim ac raptim. Neque videmus, ut hîc colligi possit, fuisse Romanis ullam Legem, quæ *Satura* diceretur, lege Cæciliâ & Didiâ abrogata. Scio quidem Ciceronem in Orat. pro Domo sua, c. xvi. dicere.

libris Juris civilis, non pauca. hæc autem
ideò attulimus, ut nemo miretur, vocem
ita

cere: *Decrevit Senatus, M. Drusi legibus, quæ contra legem Cæciliam, & Didiam latæ essent, populum non teneri; & infra, c. xx. extr. Quæ est quasi alia vis, quæ sententia Cæciliæ legis, & Didia, nisi hæc: ne Populo necesse sit in conjunctis rebus compluribus, aut id, quod nolit, accipere; aut id, quod velit, repudiare. Sed quid hæc ad legem Saturnam faciant, non intelligo. Sanè Lusci illud imperium per Saturnam dare non possis exponere per legem Saturnam dare: nec Sallustii hoc sententiam per Saturnam exquirere rectè interpreteris, per Saturnam legem, quæ multas ipsa res complectatur, quemadmodum Jugurtha sit in deditionem acceptus, sed multis præscriptis conditionibus, ut xxx. daret Elephantos, pecus, atque multos equos cum argenti pondere magno, quomodò ferè Roterodamus Erasmus & Franciscus Philadelphus exponunt; quid enim utròque absurdius. Sed utrobique valet promiscuè, variè, sine ordine & distinctione; ut per Saturnam sententiis exquisitis sit, nullò ordine in sententiis exquirendis servatò, nec ut seniores prius sententiam rogarentur, sed ut Consuli ipsi libuisset, ut videlicet per Saturnam ad participium exquisitis, non ad verbum accipitur pertinere, rectè judicet Joh. Rivius in Sallustium. Quem præ oculis habuisse videtur Ger. Jo. Vossius, loc. cit. Sic & Justinianus Imperat. in præfatione in Pandectas: *Hoc opus, inquit, tradebatur, non secundum edicti perpetui ordinationem: sed passim, & quasi per Saturnam collectum, & utile cum inutilibus mistum.* Atque hanc varietatem & misturam etiam Sospater Charisius respexit, cum ait in II. col. 175. *Adverbium Stoici πανδεκτην vocant, nam omnia in se capit, quasi collecta (ut Rivius legit, non collectam, in mea Putschiana est, collata) per Saturnam, concessâ sibi rerum variâ potestate.* Etiam Pescennius Festus, ut è Lactantio, lib. I. c. XXI. Casaubonus adducit, scripsit li-
R
bro*

ita familiarem Romanis, in appellando carmine joculari, cujus erat diffusum per omnes humanæ vitæ species ac partes argumentum, fuisse usurpatam. quid? nonne etiam vetustissimus historiarum scriptor, sive collector Pescennius Festus opus suum ita inscripsit? laudatur enim Lactantio, librô primô, c. XXI. *Pescennius Festus in libris*

HI-
bro *Historiarum per saturam*, h. e. in quibus nec Gentes distingverentur, nec ordo temporis observaretur. Nec aliter capio illud Lucillii, quod in III. col. m. 483. his verbis adducit Diomedes: *Alii dictam putant à Lege Satyra*, Satyram quæ unô rogatu multa simul comprehendat; quod scil. & Satyrâ carmina multa simul & poemata comprehenduntur, cujus legis Lucillius meminit in primo:

Per Satyram *Ædilem factum*, qui legibus solvat
Ibi enim per saturam fieri dicitur quidquid raptim & confuse nullôque fit ordine. *Romani*, inquit *Andr. Schottus* in 1. *Observat. Philolog.* c. II. p. m. 4. *quas Le-*
ges perpetuò valere & æternas esse volebant, in earum sanctionibus, id est, extrema parte, quâ iis, qui in eas committerent, multa irrogabatur & sanciebatur pœna, adjicere solebant: *NEVE PER SATURAM ABROGATO AUT DEROGATO*. Hoc est, ne simul quis cum aliis alicujus legis capitibus de iis abrogandis ad populum ferret, sed separatim de ea re tantum ageret. Cum enim turbulenti aut factiosi magistratus legem aliquam abrogatam vellent, legum quædam capita æquissima, & multitudini valdè grata proponere, interque ea de alia lege abroganda inferere solebant. Quâ fraude circumventus populus, utiles sæpè leges imprudens abrogabat. *Hactenus Schottus*. Adde *Scaliger*. 1. *Poëtic.* c. XII. p. 47. *Scriptis Historias per Saturam è novi Orbis Scriptoribus Johannes Blo-*
cius editas Rostochi M. DC. XXVII. in 12.

Simillimè igitur & poëmata, qvô * brevi-
ter

nant, ita ut Lectores ea omnia in Indicibus, tanquàm in Tabulis, unô quasi obtutu possint conspicere. Potest etiam sumi è πίναξι, sive Tabulis & asseribus, ut arbitratur Eustathius II. ζ: ἀλλὰ καὶ ἡ σανὶς, πίναξ λέγεται, ὡς δῆλον καὶ ἐκ τοῦ, νεῶν εἰρησθαι πίνακας· καὶ ἐκ τοῦ, πινακῆδὸν ἀποσπῶν, ἡγοῦν δίκην σανίδων· ὅθεν καὶ πινακίδια γραμμάτων· καὶ βιβλίου δὲ πίναξ &c. ita Index Libri πίναξ diceretur, qvòd sit qvasi tabula, vel asser, ubi descripta sint Libri argumenta. Eustathii qvidem auctoris levis esse non videtur: verumtamen opinionem nostram verisimiliorem, & ad rei ipsius naturam propiùs accedere contendimus. Et πίναξ, non solùm locum, in qvo descriptus est Index, verùm etiam ipsum significat Indicem. Chæroboscus πίνακας vocat, in qvibus descriptæ erant Comædiarum inscriptiones, sive Indices, ut refert Auctoꝝ Etymologici magni: ὁ δὲ Χοιρόεσκος εἰς τὸ ἀνεκφώνηθαι λέγει πίνακας, ἐν οἷς αἱ ἀναγραφὰ ἦσαν τῶν δραμάτων. Callimachus Grammaticus, ut legimus apud Suidam, scripsit Libros cxx. qvos inscripsit Πίνακας eorum, qvi omnium disciplinarum genere fuerunt illustres, & Librorum, qvos ediderunt. Scripsit qvoqve πίνακα Doctozum, qvi ad initio fuerunt, secundum temporum, qvibus vixerunt, seriem, & πίνακα Glossarum atqve Operum Democriti. Πίνακες τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμψάντων καὶ ὧν συνέγραψαν, ἐν βιβλίοις κ'. καὶ ε'. πίναξ καὶ ἀναγραφὴ τῶν κατὰ χρόνους καὶ ἀπ' ἀρχῆς γενομένων διδασκάλων. πίναξ τῶν Δημοκρίτου. γλωσσῶν καὶ συναγμάτων. Habemus Ptolemæi Libros tres Αἰμωνικῶν Mss. Singulis libris præfigitur πίναξ eorum, de qvibus in illis agitur. In principio prioris Libri hæc leguntur: Πίναξ τῶν Αἰμωνικῶν τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Μουσικῆς. Eusebius, Histor. lib. VI. c. xxxii. scripsit Πίνακας Librorum Origenis, & aliorum Ecclesiasticorum Scriptorum, qvos Pamphilus collegarat, & qvibus Bibliothecam suam instruxerat, atqve ornârat, ut ipse testatur: ἐν ᾗ τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν τοῦ Παμφίλου, ὅποση τις ἐγγεγόνει, παριστῶντες, τῆς συνα-
χθε-

ter multi perstringebantur, SATURÆ,
vel, ut posterius coeptum pronuntiari, SA-
TIRÆ dictæ sunt. Porphyrio post illa de
Cereris lance quæ modò attulimus: *Ergo &
hoc carmen propterea Saturam appellaverunt, quia
multis & variis rebus refertum est.* præter alla-
tas jam rationes, possumus hoc probare te-
stimoniò viri sine controversia exceptione
majoris: Juvenalis, Sat. i. v. 85.

*Quidquid agunt homines, votum, timor, ira,
voluptas,*

Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.

ut satira sive fatura plurium rerum mixtio
est;

χρείσης αὐτῶ τῶ τε Ωριγένους βιβλίων, καὶ τῶν ἄλλων
ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων βιβλιοθήκης τοὺς πίνακας πα-
ρεθέμην. In quod etiam, ut ingentem Pamphili erga
sacras Literas amorem ac studium quasi antè oculos
cujusque poneremus, Indices Bibliothecæ, Origenis,
& aliorum Ecclesiasticorum Scriptorum Libros conti-
nentis, ab eodem constructæ & coagmentatæ, conjeci-
mus. Lamprias Plutarchi Filius composuit πίνακα eorum
omnium, quæ Pater ipsius de Græca & Romana scripsit
Historia. Suidas: Λαμπρίας, Πλουτάρχου τοῦ Χασρωνέως
υἱός, ἔγραψε πίνακα ὧν ὁ πατὴρ ἔγραψε περὶ πάσης
Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαικῆς ἱστορίας. Ipse verò Lamprias
hunc Indicem vocat ἀναγραφὴν in Epistola ad Amicum: καὶ
τὴν ἀναγραφὴν ὧν ἠδέλφησας, ἐπεμψα σοι τῶν τοῦ πατρὸς
βιβλίων. Et quem Patris mei optâsti Librorum indi-
cem, ad te mitto. Πίνακα & ἀναγραφὴν conjunxit Cal-
limachus, & jam vidimus ἐ Σuida.

* fortè quibus.

est; similiter & farrago †: ita enim appellatur, ait Festus, id quod ex pluribus satis pabul-

† *Farrago*] *Farrago*, inquit idem Casaubon. ad Pers. Sat. v. v. 78. p. 409. propriè est non hominum sed quadrupedum pabulum, è genere tritici, ut in leguminibus vitia. in Glossis exponitur γράστις. sanè γράστις, sive ut alii scribebant γραστις, non solum gramen significat, verum alia quoque pabula jumentorum, maximè farraginem, quæ inter species tritici numeratur. Græca vox Syriaca est putissima *ורא* sive *שרא* contundere *ורא* triticum contusum. *χίδρα* Græcis ut dicebamus, ad XIV. Athenæi. inde γράστις, etsi paullum diversâ notatione. inde etiam est γέρας, prorsus ratione eadem ac τέμενος fit à τέμνειν. Onomasticon Vocum Latino-Græcar. olim quidem Argentorati, annò M. D. XXXVI. editum & Calepino præfixum, à Bonaventuro Vulcanio verò ab innumeris iisque fædissimis mendis, quibus scatebat, repurgatum, Philoxenique & aliorum veterum Glossariis ab illo ipso Vulcanio Lugdun. Batavor. annò MDLXX in fol. editis subjunctum: & C. Labbæi Glossariis Lutetiæ Paris. vulgatis annò M. DC. LXXIX. in fol. insertum: *Farrago*, χιλος γράστις. At in Gloss. Labbæi cit. vitium mihi videtur esse typographicum, unumque & idem bis positum: *Farrago*, γράστις γράστις C. γράστις c. χιλος, γράστις. o. unum illud enim γράστις sine causa repetitum est è Glossis Cyrilli; ultima verò verba χιλος γράστις. o. ex Onomastico sunt recta. Matthias Martinus col. 780. Etymolog. adducit Glossas, in quibus vertatur *Farrago* γράστις item χιλος id, inquit, alioquin est gramen viride, quod pecudibus edendum obfertur, à γράω comedo. Varro, lib. I. RR. c. XXXI. extr. Contra, ex segete, ubi sata admixta ordeum & vicia, & legumina, pabuli causâ viridia. Quod far ferrò cæsa, farrago dicta, aut nisi quod primum in farracia segete seri cœptum. Eâ equi & jumenta cetera veruò tempore purgantur ac saginantur. Aliqui à

buli caussa datur jumentis. quid igitur est Satira Romana? auctore Juvenale ita definias rectè: est carmen pro argumento habens farraginem five mixturam diverforum vitiorum in quæ invehitur. Heic verò meminisse oportet ejus quod antè diximus p. 311. Saturæ nomine diversæ formæ carmina Romanos appellasse. quare non potest omnibus eadem definitio convenire. quam modò attulimus, propria est Lucilianæ Satiræ. non minùs fatura fuit dicique potuit & Varro-niana: quin & major ibi mixtura, ut antè, lib. II. c. II. p. 257. probavimus. verissima itaque fatura. sed quæ paullo aliter hòc modò sit definienda: scriptio prosa versuque mixta, quò varia argumenta tractantur. similiter etiam Ennianæ & antiquissimæ omnium, cujus meminit Livius, ex iis quæ sunt superiùs c. II. disputata, definitiones utcumque possunt construi. Apparet fuisse omnibus illud commune, quod multa miscent ac diversa: quæ vera caussa est cur idem saturæ nomen omnibus quadret. Qui solius maledicentiæ Satirarum rationem habuerunt, causam hujus appellationis, non à lance fatura, sed à nomine satur facete petiêrunt. Isidorus: *aut à saturis nomen Sa-*
tu-

à *farciendo* potiùs, hoc est, saturando, dictam farraginem volunt. Perottus.

*tura dictum, qui multa habent: vel ob ea quæ per vinolentiam dicunt ut ebrii. ita scribendus hic locus. quò dupliciter exponitur hoc etymon. Porphyrius posteriorem rationem clariùs explicat: quem vide: nam quum certa sint quæ de satura diximus, omnino in eo veriloquio acquiescendum. Petronii libellus mera est Satura Varroniana ut suò locò, lib. II. c. II. p. 269. dictum. ipse tamen *Saturicum* si ve *Satiricum* maluit inscribere: quomodo Commentarium dicitur pro commentario libro: Apologeticus, pro Apologetico libro. at qui *Satyricon* titulum Petronii reliquiis imposuerunt: ii sine dubio Græcam vocis Satiræ originem spectabant. cuius rei nunquam auctori venisse in mentem pro certo habeo. de Martiano Capella minus ausim affirmare: propter antiquitatem hujus erroris, sicut ostendimus. & tamen in causâ explicanda cur opus suum Satiram inscripserit, nobiscum facit. sic enim ait:*

*Tandem senilem Martiane fabulam
Miscillo lusit quam lucernis flamine
Satira.*

& post:

*Hæc quippe loquax, docta indoctis aggerans
Fandis tacenda farcinans, immiscuit
Musas, deasque disciplinas cyclicas.*

CAPUT V.

COROLLARIUM hujus libri: quò discutiuntur duæ ab Horatio propositæ quæstiones: AN SATIRA SIT POEMA? Et, AN SIT JUSTUM POEMA? Platonis item Et Aristotelis placita super natura poëseos expenduntur.

ERAT fortasse digna hæc quæstio, quam relinqueremus iis tractandam, qui magnum ducunt, de omni re quamvis certissima posse dubitare: paratique sunt ex instituto disciplinæ suæ, vel manifestissimæ veritati quoties lubet cornua obvertere. qui hodie lusus est sophistarum, & hominum τὸ μὲν σχῆμα σεμνοπροσωπούντων, τὸ δ' ἀληθὲς φανητιώων. nos melius horas nostras collocare solemus: optamus quidem certè. quoniam tamen antiqua hæc quæstio est, habebimus vetustati hunc honorem, ut indiscussam eam non finamus, absurdæque in speciem dubitationis, causam aperiamus. Horatii verba sunt, eclogâ quartâ, libri primi Sermonum, v. 39.

*Primum ego me illorum, dederim quibus esse
poëtas*

Excerptam numero.

si scriptor Satirarum Horatius, poëta non est: profectò nec Satira poema est: quod enim non de se tantum modestiæ causâ, sed

de omnibus in genere Satirarum scriptoribus hoc pronuntiet, ex sequentibus apparet, ubi etiam de Lucilio idem dicitur. paullo tamen aliter aliquanto post hæc quæstio concipitur, cum lectorum animos expectatione accuratioris disquisitionis suspendens, sic ait de Satira: v. 63.

— *aliàs justum sit necne poëma*

Quæram.

qui hoc quærit, sit ne satira justum poëma? is tacite consentit, poëma esse. quare duæ hæc sunt quæstiones: de quibus dicturi, quædam prius necessariè monebimus. Si quantum veteres sapientes diligentia posuerunt in præceptorum, quæ artes & disciplinas constituebant, observatione: tantum in natura cujusque illarum limitibus suis circumscribenda laborassent: neque huic quæstioni locus foret relictus, neque item aliis id genus quàm plurimis. Verum quidem est, certam hujus rei notitiam ad primum philosophum spectare, non ad singularum artium aut disciplinarum magistros: sed poterant tamen, relictâ illi causarum contemplatione, definitiones quædam tradi, quæ vicem interdicti Prætoris obtinerent, si quando finium regundorum actio inter confines artes oriretur. Sunt autem ejusmodi artes, cum aliæ multæ, tum vel maximè il-

illæ, quæ ad facultatem exprimendi sensa animi, & τὸν προφορικὸν λόγον spectant. nam cum esset homo ab OPT. MAX. Deo in hanc rerum universitatem introductus, non solum ut omne hoc mente caperet: sed etiam ut ad multiplicem usum interiores animi conceptiones foras proferret: eluxit etiam in eo humanæ mentis præstantia, quod circa rem eandem varias diversasque artes excogitavit. quippe homini non solum loquendi, sed rectè & emendatè loquendi studium à natura erat inditum: neque hoc tantum, sed & ornatè: atque hoc amplius, ἐμμέτρως τε καὶ ἐμμελῶς ac modulatè. hinc illæ tres artes sunt natæ, Grammatica, Rhetorica, Poëtica: quæ omneis, unâ cum disserendi facultate, circa τὸν λόγον versantur: ac proinde λογικαὶ rectè omnes dicentur. Quemadmodum autem si plures circuli describantur circa idem centrum: major minorem ambitu suô semper complectetur: ita cum in aliis animæ facultatibus usuvenit, tum in tribus, quas diximus, artibus: nam Rhetorica Grammaticen, Poëtica utramque intra se includit. Poëtica enim non est ἀπόβασις, ut in alia re Synesius ait, Grammaticæ vel oratoriæ facultatis, sed utriusque ἐπανάβασις: neque potest ad poëticas τὰ σεμνὰ μυστήρια quisquam aspirare, quin illarum artium sacris prius

prius fuerit operatus. hæc sunt illius τὰ μικρὰ
 μυστήρια. Tribus hisce facultatibus commu-
 ne est, quod instrumenta sunt, τοῦ ἔξω προελ-
 θόντος νοῦ, ut loquitur Simplicius: quæ enim
 mens animò concepit, ea ut expromat, ora-
 tione utitur. nemo autem oratione uti po-
 test, quin earum, quas diximus, artium
 ministerio adjuvetur. omnes igitur τοῦ προ-
 φορικοῦ λόγου sunt ministræ ac comites: sed
 non omnes pari conditione usurpantur. Gram-
 matica non minùs quàm illa quæ verum à
 falso docet discernere, necessariò omnibus
 adhibenda, qui quacumque de re verba fa-
 ciunt: verè enim & emendatè loqui, omni-
 bus ex æquo & semper necessarium. orato-
 ria elocutio ubique necessaria non est: &
 sunt subjecta, quæ naturâ suâ ornatum re-
 spuant, doceri contenta. Poëticæ minus
 quàm Rhetoricæ latè patet usus. sic enim
 naturæ legibus videas comparatum, ut no-
 bilioribus quibusque rebus consultum sit, ne
 quotidianò usu sordescere opus habeant. est
 autem trium harum facultatum ut vulgatif-
 sima Grammatica, ita Poëtica nobilissima:
 Rhetorica inter utramque media dignatione
 pariter & usu. Hæc quum non fugerent
 vetustissimos sapientes, dignitati poëseos
 optimè consuluerunt, cùm ad gravissima †
 ar-

† Lege Georg. Rithteri Orat. xxxii. de Poëtarum
 ra-

argumenta illam adhibuerunt. nihil dicam de Hebræorum antiquissima omnium poësi, quæ in unius Dei laudibus canendis fuit occupata. quid Græci? nonne & apud hos antiquissimi vates fuerunt, quos θεολόγους vocabant? in his Orpheus, Musæus, Linus, alii. secuti hos sunt Empedocles, Parmenides & ceteri, quos φυσικούς appellârunt, quia Naturæ arcana versibus suis cecinerunt. fuere & qui παραινετικήν aut νουθετικήν poësim ederent: illam ut præcepta virtutis darent: hanc ut à vitiis averterent. ejusmodi sunt Theognidis, Phocylidis ac similium carmina. Quærereres à magnis hisce viris, cur iis de rebus versu potius quàm solutâ oratione scriberent: proculdubio responsum in hanc sententiam ferres: non posse nobilissimum hoc Mentis instrumentum alibi melius quàm in his similibusve argumentis occupari: porro argumenta ejuscemodi, quibus res omnium maximæ explicarentur, præstantiâ ac nobilitate poëticæ esse dignissima: quum alioquin poëtices, sicut & ceterarum instrumentalium τοῦ νοῦ facultatum, nullum sit certum subiectum: sed pro subiecto illis sit quidquid est. σύνναον denique dicerent τῆς φιλοσοφίας εἶναι τὴν ποιητικήν; quod multò potest, sed ab ea-

raritate, præmissam ejus Epistolis. p. m. 73. f.

eadem mente dixit Synesius. Quum hæc ita sint, quis non miretur, jam olim naturam poeticæ & legitimum ejus usum ita non solum vulgo, sed summis etiam viris fuisse incognitum, ut planè in aliis Lyncei in hoc videantur cæcutiisse? Græcorum ista vulgò erat sententia jam tum Socratis ævô: nihil aliud poësim esse, nisi fabulas versu contextas, aut etiam sine versu nudas: nam & Sophronem ac Xenarchum, mimos profâ constat scripsisse: quos tamen poëtas vocant Græci. qui sic sentiebant poësin ita definiebant: ἡ ποίησις λόγος ἐστὶν ἑμμετρος, μύθους περιέχων: aut sine voce ἑμμετρος. secutus est istorum sententiam & Socrates ille θνητῶν ἀπάντων σοφώτατος, cùm jussus μουσικὴν ποιεῖν, hoc est, ut ipse tandem exposuit, poëma scribere: omnia expertus per quæ oraculo se obtemperaturum crederet, hymnô etiam in Apollinis & Dianæ laudem compositô: nihil tamen egisse sibi visus est, nisi fabulas ab Æsopo mutuatus, quia ipse componere aut nesciebat aut nolebat, versibus intexeret. locus est insignis in Phædone Platonis ad communem hanc persuasionem hominum declarandam: ἀσφαλέστερον, inquit, ἔδοξεν εἶναι, μὴ ἀπιέναι πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα, πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ· οὕτω δὲ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὗ ἦν ἡ παρούσα θύ-

Θυσία· μετὰ δὲ τὸν Θεόν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιη-
 τὴν θεοί, εἶπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύ-
 θους, ἀλλ' οὐ λόγους· καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν μυθολο-
 γικός. διὰ ταῦτα οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἡπι-
 στάμην μύθους, τοὺς Αἰσώπου, τούτων ἐποίησας
 οἷς πρώτοις ἐνέτυχον. ex his suavissimi philoso-
 phorum verbis, non illud solùm quod dice-
 bamus potest cognosci: verùm etiam quæ
 causa fuerit pervasionis illius. nam ista,
 ὅτι τὸν ποιητὴν θεοί, εἶπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι,
 hoc planè significant: nemini posse appella-
 tionem ποιητοῦ attribui, qui non ποιῇ, id est
 fabulas fingat. ita enim hoc locò exponen-
 dum: ubi à conjugatis argumentatur Socra-
 tes, ποιητικὴν Plato in Sophista definit, εἶναι
 δύναμιν, ἥτις αἰτία γίγνεται τοῖς μὴ πρότερον οὖ-
 σιν ὕστερον γίγνεσθαι. at qui commune hoc
 nomen huic facultati proprium fecêre, id
 spectâsse sunt visi, quòd poëtæ res non nar-
 rarent factas, sed fingerent, & quodammo-
 do ipsi facerent. ergo ποιεῖν poëtis ex horum
 quidem mente, non est versus facere: sed
 fingere & fabulas componere. hæc vulgi,
 hæc Socratis fuit opinio. Erat illis tem-
 poribus plurimus poëticæ usus in theatris &
 agonibus: quod genus poëseos fabularum fe-
 rè compositione constabat, tragicarum,
 fatyricarum, comicarum. inde paullatim ir-
 repfit in animos hominum hic error, ut de
 poë-

poëtica sic loquerentur, sic sentirent, quasi aliam nullam agnoscerent, nisi theatralem & agonisticam. erat quidem ingens hic error, & dignus, quem in aliis docti potius corrigerent, quam auctoritate nominis sui firmarent. sed quid non designat consuetudo? hæc juxta doctis indoctisque perperam loquendi, sentiendique etiam heic, ut sæpè in aliis, auctor fuit. itaque sic Plato ubique in poëtas invehitur, quasi in theatris, & tantum ad theatrorum voluptatem esset poësis inventa. in x. Legum sunt hæc illius verba:

φαντάσματα ἀλλ' οὐκ ὄντα ποιοῦσιν οἱ ποιηταί: sæpeque apud eundem & scriptores alios, μῦθοι, μυθεύματα, μυθολογίαι, & φαντάσματα pro eo usurpantur, ac si poëmata dixeris: non quia putarit Plato φιλήν μυθολογίαν, hoc est fabulas quascumque etiam sine metro contextas, poëma justum conficere: verum ideo, quia poëma non constare sine fabula, cum Attica sua plebecula habuit persuasum. poëticam igitur iis artibus docet adnumerandam, quæ περὶ τὰ οὐκ ὄντως ὄντα, ἀλλὰ τῶν ὄντων εἰδῶλα versantur, quæque dicuntur ipsi modò μιμητικά, modò εἰκαστικά: alibi εἰκονοποιοί, vel εἰδωλοποιητικά. sæpeque in ejus scriptis posita est hæc sententia, omnem poësim εἶναι μίμησιν. quod ne nos quidem negamus: verum eò sensu & imita-

tationis modô, quem in Epinomide sua Julius Cæsar Scaliger doctè exponit: non quomodo veteres illi existimabant. cognosci enim potest ex Aristotelis De poëtica libello, & ipsum, & Platonem, cùm universæ poëseos genus constituerent imitationem, nihil aliud eô nomine plerumque intellexisse, nisi fabulæ compositionem, atque ut ipsi loquuntur, *μύθου καὶ πραγμάτων σύστασιν*. itaque poëtæ hæc descriptio exstat apud eundem: poëtam esse non eum, qui res dicat factas, sed qui cujusmodi fieri potuerint. *ποιητής ἐστὶν οὐχ ὁ λέγων τὰ γινόμενα, ἀλλὰ τὰ οἷα ἂν γένοιτο*: denique ex Platonis atque Aristotelis mente, poëseos τὸ τί ἦν εἶναι est, figmentum, fabulæ, mendacium. ideô etiam Homerum laudat philosophus, quòd dicere mendacia rectè, primus ceteros omnes docuerit: *δεδίδαχεν, ἰνquit, μάλιστα Ὀμηρος καὶ τοὺς ἄλλους ψευδῆ λέγειν ὥς δεῖ*. Hæc autem quàm sint absurda ex illis paret, quæ de prisca poësi etiam Græcorum antè dicebamus. quò verò jure nomen generis ei speciei proprium fecerunt, quæ & posterius prodiêrat, & mera legitimæ poëseos erat, non dicam *παράφωδός*, sed *παρέκβασις*? fictione enim fabularum, & universâ dramaticâ antiquior est, vel ipsorum testimoniô, poësis illa, quâ vetustissimi homines ad su-

perûm aras utebantur, cùm pro acceptis beneficiis gratias agentes, laudes eorum canerent.

Omnino dubitari non debet, quin & antiquissima & nobilissima omnium sit hæc poësis : cujus proculdubio exemplum ceteris mortalibus dederunt, qui & vetustate & pietate omnes populos vincebant, Hebræi. concedemus igitur Platoni & Aristoteli, divinam Hebræorum poësim, & si qua fuit illi similis, quia nullæ in ea fabulæ, nulla φαντάσματα, nec μυθεύματα, poëseos nomine censerì non debere? apage tam iniquam, tam absurdam sententiam. quinimò meliore jure contendat aliquis, solam hanc esse veram & legitimam poësim, quæ vel Deum canit, vel ad Deum homines ducit, quod & Plato tandem videtur intellexisse, cùm pulsis de Republica sua poëtis, solos ὕμνογράφους retinuit, prudenter verèqve discrimen faciens inter τὴν ἀγαθὴν ποίησιν & τὴν ἡδυσμένην μοῦσαν. At quorsum ista longè adeo repetita? aliquis dicet. nempe, ut ostendere-mus, non esse adeo mirandum, existisse olim viros eruditos, quibus Romana Satira poëma nequaquam videretur posse dici. nam cur ridiculam aut frivolam dubitationem ejusmodi existimabimus? quum, si Platonis & Aristotelis stamus sententiâ, fatendum sit,

fit, Satiræ scriptores non magis haberi posse pro poëtis, quàm Empedoclem, & similes alios, quos φυσιολόγους, non ποιητάς jubet Aristoteles appellari. pari namque ratione etiam hi ἡθολόγοι non poëtæ fuerint dicendi. In Satira fabulæ nullæ sunt: nisi quòd æni interdum & apologi breves inseruntur: sed σύστησις πραγμάτων μυθική prorsus nulla. imitatio prætereà heic nulla: nam poëta ipse loquitur αὐτοπροσώπως τὴν ἀπαγγελίαν περαινών. disertè autem ait Plato, scriptiōnem ejusmodi imitationem nullam continere: & tamen ποίησιν, ceu oblitus sententiæ suæ, nominat. ejus verba sunt in tertio De republica: εἰ μηδαμοῦ ἑαυτὸν ἀποκρύπτοιτο ὁ ποιητής, πᾶσα ἂν αὐτῷ ἄνευ μιμήσεως ἢ ποίησός τε καὶ ἡ διήγησις γεγονυῖα εἴη. cautiùs Aristoteles, qui etsi imitationis speciem hanc non prætermittit, ab ea tamen, quam poësin dici voluit, tacitè excludit, cùm exemplum nullum ponit ubi sit locum habitura. si igitur fabulas respuit, & imitatione caret Satira, poësis esse ex horum sententia non potest. Quod autem metrò utitur Satira: non proptereà poëma erit Aristoteli: qui adeò nullam metri rationem ducit, ut mimos solutâ oratione scriptos, habeat pro poëmatis: at contra, Herodoti historiam, si pedum legibus astringatur, poëma futuram neget.

Prætereà, res gestas ut plurimum narrat Satira: non ut comœdia, fictas ad arbitrium poëtæ: est igitur quodammodo poësis hæc historica: quod cum Aristotelis placitis pugnat prorsus. quod enim ait, καὶν ἄρα συμβῆ γενόμενα ποιεῖν, οὐδὲν ἥττον ποιητής ἐστίν: quibus concedere videtur, etiam eum posse dici poëtam, qui veras historias versu descripserit: aliter longè intelligendum: & ad ea solum dramata referendum, quorum hypothesis ab historia est: ut Persarum Æschyli: fabulæ verò totius σύνθεσις ab ingenio poëtæ. Frustra verò obijciat aliquis, inter species poëseos unam poni ab Aristotele, quam vocat φιλοῦς λόγους ἢ μέτρα. nihil enim hoc ad Satiræ Sermones, de quibus capite tertio dicebamus: nam eò locò philosophus epopoëiam intellexit, qualis est Homeri poësis, quæ & φιλομετρία eidem dicitur. hanc alibi appellat μιμητικὴν ἐν μέτρῳ, tribuitque etiam illi δραματικούς μύθους, & δραματικὰς μιμήσεις. itaque φιλοὶ λόγοι ibi sunt, οἱ ἄνευ ῥυθμοῦ καὶ ἁρμονίας vel μέλους: non ut in tertio libro Rhetoricorum & sæpe apud Græcos rhetores φιλὸς λόγος vel φιλή λέξις opponitur τῇ ἐμμέτρῳ καὶ ἐμμελεῖ: at in libello De poëtica, & apud Platonem in secundo de legibus, λόγους φιλοῦς εἰς μέτρα τιθέναι, aliter accipiendum, quomodo jam diximus. Constat

stat igitur non posse Satiram ex doctrina Aristotelis, & definitione poëseos quam ipse est secutus, poëma dici. Etiam Horatius, ut initio retulimus, eandem tuetur sententiam: sed aliis argumentis: ita enim disputat. Poësis non est tantum λόγος ἑμμετρος neque à soluta oratione solò metrò distat: verum etiam elocutione ac sententiis: omnia enim sectatur exquisita, magna, sublimia: quare Satira, quæ detractò metrò nihil ab eloquio pedestri distat, poësis non est. profert deinde comœdiæ exemplum: quam propter rationem eandem à poësi quidam abjudicarent. Quàm variæ super natura ac definitione poëseos jactatæ sunt apud veteres sententiæ, Horatii locus iste clarè ostendit. nam tota hæc illius argumentatio, definitioni innititur longè ab illa diversæ, quam ex Platonis atque Aristotelis doctrinâ posse colligi superior disputatio evincit. Refellit philosophus in commentariolo De poëtica receptam à multitudine vulgi opinionem illorum, qui poësin non aliud esse crederent, quàm λόγον ἑμμετρον: & omnes qui orationem suam metrò vincirent, quacumque tandem de re scriberent, poëtas nominarent. ad hanc ergo inchoatam definitionem perficiendam, multa alii adjecerant, quibus conditiones exponebant orationi numeris jam

adstrictæ insuper necessarias, ut justum poëma posset censerī. non memini usquam apud Græcos invenire definitionem hanc conceptis verbis expressam: sed in Judæorum commentationibus de re metrica eam definitionem offendimus, quam cū ipsi fateantur à Græcis se accepisse, pro Græca huc afferre non verebimur: est enim appositissima ad Horatii mentem. Poësin Hebræi שִׁיר vocant, αἰδὴν: vel Græcâ voce leviter corruptâ, פִּיט. poëtam משורר αἰδὸν, aut פִּיט. poëticam, מלאכת השִׁיר. poësim verò ita definiunt: הַשִּׁיר הוּא מֵאֵמֶר מִתִּיחָם נִקְשֵׁר קִצּוֹ בִקְצֵי מוֹדִיעַ כּוֹנֵת הַמִּדְבָּר בַּמְּלוֹת קִצְרוֹת עֲרֻבֹת שְׁקוּלוֹת. Græcè videtur fuisse: ἔστιν ἡ ποιήσις λόγος ἐπίσημος (proprie εὐγενής, vel γενναῖος) οὗ τὰ μέρη πρὸς ἀλλήλας σχέσιν ἔχει, (δέδεται) τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος δηλῶν διὰ λέξεως βραχείας, ἡδυσμένης, ἐμμέτρου. poësis est oratio nobilis (vel illustris) cuius partes invicem vincula sunt, mentem loquentis declarans verbis brevibus, suavis, libratis: sive, appensis. Vides in hac pulcherrima definitione multas desiderari conditiones ad justum poëma, quarum ultima est lex metri: siquidem שִׁקֵּל quæ vox pondus & librationem significat, heic interpretemur de lege metrica: non de concinnitate orationis, & ea, quam ipsi מְלִיצָה vel חֲלָצָה nominant.

prima conditio de connexionione five relatione partium inter ipsas, videtur adjecta propter genus poëseos, quô utuntur, quæ similitudine definitiæ versus invicem alligat. in Græca & Latina poësi quid sit τὸ κατὰ σχέσιν & κατὰ σύστημα, explicant metrici. in poësi quidem κατὰ στίχον & monometro, hæc conditio locum nullum habet. cetera sunt communia. proxima conditio במלות קצרות *brevibus verbis*, eò spectat, quod ut docet Plato in Alcibiade β. plerumque obscura est poëtarum oratio: neque est cujusvis eorum scripta interpretari: αἰνίττεσθαι, inquit Socrates apud Platonem de Homero, καὶ οὗτος καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ποιηταὶ σχεδόντι πάντες. ἔστι τε φύσει ποιητικὴ ἢ σύμψαστα αἰνιγματώδης, καὶ οὐ τοῦ προστυχόντος ἀνδρὸς γινώσκειν at במלות ערבות planè est quod in definitione tragœdiæ posuit Aristoteles, ἡδυσμένω λόγῳ: cujus interpretatio exstat luculenta in aureolo ejus libello, & apud Platonem. Huic definitioni par & gemina fuit, quam animò conceperat Horatius, cùm illa faciebat, in 1. Sermon. Sat. IV. v. 40.

— neque enim concludere versum

Dixeris esse satis: neque, si quis scribat, uti
nos

Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.

Ingenium cui sit, cui mens diviniior, atque os

Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.

etiam illi, qui negabant comœdiam poëma esse, quod subjicit Flaccus, eodem spectabant: ut vel inde appareat quàm sit hæc definitio ab Aristotelis mente aliena: comœdia enim sit poëma necne, non magis potest ambigi ex ejus doctrina, quàm sitne Homerus poëta annon? Quum ergo ad hanc obuslam pedestreis Sermones suos Flaccus exigeret, mirari nemo debet, pronuntiâsse illum ὁμολογουμένως τῷ ἐκτεθέντι ὄρω, Satiram poëma non videri: aut certè, non justum. Atenimverò, si non est Satira poëma, quid erit? aut quò tandem nomine illam appellabimus? πέζος enim certè λόγος, sive prosa non est, neque dici potest, saltam κυρίως. atqui duo hæc sola sunt à veteribus prodita orationis summa genera, solutæ & numeris astrictæ: tertium genus ne Aristoteles quidem auctor præcipuus hujus παραδόξου sententiæ valuit nominare. Sunt verò illius magni scriptoris ἐ 111. Rhetoricorum verba ista; quæ propositam quæstionem facilè decident. ὁ τοῦ σχήματος, inquit, τῆς λέξεως ἀριθμὸς, ῥυθμὸς ἐστίν, οὗ καὶ τὰ μέτρα τμητά. διὸ ῥυθμὸν δεῖ ἔχειν τὸν λόγον μέτρον δὲ μή. ποίημα γὰρ ἐσται. certum heic discrimen statuitur inter eam orationem quæ poëma dici pot-

potest, & quæ non potest. discrimen illud est METRUM: quod proprium facit poëmati, ut dictonis solutæ rhythmum. quare etsi verum est, quod Dionysius Hal. aliique rhetores docent, οὐ τὴν αὐτὴν εἶναι τὴν μεταχειρίσιν ποιήσεώς τε καὶ πεζοῦ λόγου, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς μέτροις οὕτω τοῖς ἐννοήμασι διενηνοχέναι: nihilominus tamen etiam illud verum certumque est: omnem metro astrictam orationem & posse & debere poëma dici. itaque licet ἄμετρον ποιητικὴν, qualis fuit mimorum Sophronis, apud Aristotelem & Dionysium Halicarnasæum legimus: πεζὸν tamen λόγον ἔμμετρον, neque legimus, neque dici posse arbitrari debemus. Sed ut rhetoricæ elocutionis varii gradus sunt, varii characteres, varia denique ac multiplex differentia: ita etiam in poetica eadem omnes diversitates possunt animadverti, suntque adeo à peritis dicendi magistris summâ curâ animadversæ. Horatiana definitio ei poësi convenit, quæ proportionem respondet orationi solutæ in sublimi genere versanti, verbis ac sententiis elaboratissimæ. ab hoc culmine potest poësis pro subjecti natura, vel scriptorum ingeniis ad infima per gradus eosdem deduci: ita ut poëma iis omnibus & verborum & sententiarum notis nudetur, quæ discrimen facere diximus inter utramque orationem, λόγον

καὶ ποιήσιν. quamdiu tamen versui consultum est, manetque oratio non solum ἐνθυθμος, sed etiam ἑμμετρος, poëmatis nomen amittere non potest: quoniam, sicut probavimus, in metro maximè positus est τῆς ποιήσεως ὁ τῆς οὐσίας ὅρος, de quo quærimus. docent itaque rhetores, nullâ adæqvè re solutæ orationi similem fieri poësim, quàm neglectu aut dissimulatione numerorum. ἐγίστα γὰρ, inquit Dionysius, φαίνεται λόγοις τὸ παρὰ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰ μέτρα παρεπλανημένον. dissimulant numeros lyrici interdum, ut multis probat magnus ille criticus: cùm dissimiles & inæquales versus continuant, οὐκ ἔωντες ἡμᾶς ὁμοειδῆ ἀντίληψιν λαβεῖν ῥυθμοῦ. parum enim intelligitur poëma esse illa oratio, in qua non satis animadvertitur ejusdem metri ἢ ἀνακύκλησις. contemnunt verò numeros comici Latini persæpe: ut meritò de eorum comoedia gravissimi viri olim dubitaverint, poëma esset necne: non quidem propter illam causam, quam affert Horatius: sed magis propter hanc, quam modò indicavimus. Satira verò Romana, quæ & monometros est epocœia, & legem metricam servat exactè: quominus poëma censerì debeat, & quidem justum, nihil causæ dici queat. poëma igitur sunt etiam Horatii Satiræ: quantumvis ser-

sermoni propinquæ, & sæpe, quod ipse fatetur, humi repentes: at Persii & Juvenalis Satiræ eô justius, melius, nobilius poema sunt, quô pluribus idæ poeticæ notis, tum quod ad τὰς ὀνομασίας, tum quod ad τὰς ἐννοίας spectat, sunt refertæ. longè siquidem ab Horatianorum Sermonum λογοειδείᾳ, aurea illorum carmina abesse, partim jam probavimus in editione Persii: partim DE ô volente facientéque apud Juvenalem manifestissimè probabimus †.

† Persium cum notis Casauboni legimus, at Juvenalem ab ipso explicatum vidimus nunquam.

F I N I S.

* * *

Cùm Ger. Jo. Vossius in c. 11. Libri de Artis Poeticæ natura & constitutione ultimum hoc Casauboni caput non parùm inlustrârit, juvat ejus verba hîc repetere. *In quæstione est, inquit p. 5. §. 1. s. utrùm Poætæ nomen sint consecuti à faciendis versibus, an à fingendis fabulis: quod nimirum Dei instar res velut condant. Posteriores sententiam sequuntur veterum præstantissimi.*

Uti Aristoteles in reliquiis librorum de re poetica: ubi cùm alia multa, præter opinio-

nionem vulgi, dicuntur; tum illud inter cetera, imitationem esse animam poëſios; atque Empedoclem, qui de rerum natura carmine ſcripſit, philoſophum magis eſſe, quàm poëtam: neque Herodoti hiftoriam poëma futurum, ſi poëticiſ fuerit numeris ligatum. Quomodo nempe Rufus Avienus, Serviô teſte, Livium carmine expreſſit Jambicô. Sed & ante Ariſtotelem hoc ipſum docuerat Plato, cujus illud in Phædone: Ποιητὴν δεῖ, εἶπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους, ἅλ' οὐ λόγους. Utrumque ſecutus Plutarchus; qui, librô de audiendis Poëtis, judicat, Empedoclem, & Parmenidem in Phyſicis, Nicandrum in Theriacis, Theognidem in ſententiis moralibus, carmen, non poëma condidiſſe; numeros autem pro vehiculo mutuatos eſſe à Poëta, quò pedestris effugerent ſtyli humilitatem. Nam, inquit, Θυſίας μὲν ἀχόρους, καὶ ἀναύλους, ἴσμεν· οὐκ ἴσμεν δὲ ἄμυθον, οὐδὲ ἀψευδῆ ποίησιν. *Sacrificia novimus choris & tibiis carentia; Poëſim verò fabularum, & ſigmentorum expertem, non novimus.* Itaque & Poëticen vocat τέχνην μιμητικὴν &, ex vulgato Simonidis dicto, ſcribit, ζωγραφίαν μὲν εἶναι φθεγγομένην τὴν ποίησιν, ποίησιν δὲ ſιγῶσαν τὴν ζωγραφίαν. *Picturam eſſe poëſim loquentem; poëſin autem tacitam picturam.*

2. §. *Solum profectò metrum poëtam non
facit*

Neque enim putandum, quisquis sciat
versum pedibus instruere, eum cum Ennio
obdormivisse in Parnasso, ac derepente scili-
cet poëtam prodiisse. Sanè Horatius, qui
planè ignorare non potuit, quid sit poëtam
esse, negat se in satyris, atque epistolis, no-
men mereri poëtæ. Ut in quibus nihil sit
præter metrum: cùm in poëta quiddam lon-
gè augustius requiratur. Sed audiamus va-
tem ipsum, *Lib. I. sat. IV.*

*Primum ego me illorum, dederim quibus esse
poëtas,*

*Excerptam numero: neque enim concludere ver-
sum*

*Dixeris esse satis, neque si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.*

*Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, do nominis hujus hono-
rem.*

Etiam Fabius, lib. x. cap. i. Cornelium
Severum meliorem ait versificatorem, quàm
poëtam. Quæ satis ostendunt, neutiquàm
sufficere, ut rem metro non ineleganti in-
clu-

cluseris. Quid igitur hac parte stultius dici possit Cæsare Michaële Parapinace? qui cum poëticam nec primoribus degustasset labris; simulac accepisset rationem faciendi versiculos, speravit, se jambos factorum æternum duraturos: si verè de eo scribit Glycas in iv. Annal. P. 466. edit. Basil. a. 1572. Elusum ait à Psello, quò magistrò utebatur. Eòque nomine ludibrium uterque debuerit.

3. §. *Nimirum, præter metrum, minimum requiritur dictio non vulgaris; talis videlicet, qualis esse poëtarum solet: & ea dictio debet animari spiritu poëtico.*

Hinc Eumolpus apud Arbitrum præclare inquit, *Sumenda voces à plebe summotæ, ut fiat, Odi profanum vulgus, & arceo*: imò in epico carmine, ut idem ait, *per ambages, deorumque ministeria, & fabulosum sententiarum tormentum, precipitandus est liber spiritus, ut potius animi vaticinatio appareat, quàm religiosa orationis sub testibus fides*. Quæ inprimis adversus Lucanum dicuntur. Sanè eum historicis potius, quàm poëtis, adnumerari à quibusdam doctis viris solere, Martialis quoque epigrammate cxciv. lib. xiv. satis constat. Servii etiam verba sunt in i. Æn.

Hec

Hoc locò per transitum tangit historiam, quam per legem artis poetica aperte non potest ponere. Lucanus namque ideo in numero poetarum esse non meruit quia videtur historiam composuisse, non poema. Posterioraque verba ex eo exscripsit Isidorus, Originum lib. viii. c. vii. Similiter de eo Jornandes in historia Getica: Lucano, plus historicò, quàm poëtâ, attestante. Et Joannes Saresburiensis, lib. ii. Policratici, c. xix. Innuit etiam poeta doctissimus: si tamen poeta dicendus est, qui verâ narratione rerum ad historicos magis accedit.

4. §. *Atque ut multi ex solo metro malè colligunt, aliquem esse poëtam: ita contrà aberrant alii, qui existimant, ne quidem requiri metrum, ut poëta aliquis dicatur. Hac tamen sententia à nonnullis ipsi tribuitur Aristoteli.*

Inter ceteros id facit eruditissimus vir, Franciscus Robortellus. Hujus igitur iudiciò, sine metro poema fuerit, si adsit imitatio. Ut videmus in Luciano, Heliodoro, Achille Statio. Item Appuleio, Martiano Capella; etiam Utopia Mori. Hoc quibus placet, primùm urgent, quòd Aristoteles ἐποποιῶν fieri scribat, ἢ μόνον τοῖς λόγοις ψιλοῖς, ἢ μέτραις: aut solutâ oratione, aut metrò. Neque, inquit Robortellus, est, quòd am-
bi-

bigat quis, num orationem profam per φι-
 λους λόγους significet, cum similiter locutus
 sit librō 111. Rhetoric. Hoc si placet, vo-
 cārit Aristoteles orationem pedestrem φιλους
 λόγους, q. d. nudos sermones, quia nudata
 ac destituta est illō adventitiō metri orna-
 mentō. Ac videtur hæc sententia & aliis
 posse adstrui argumentis. Nam Plato quo-
 que eōdem modō locutus est, cum alibi,
 tum in secundo de Legibus, cum ait: λό-
 γους φιλους εἰς μέτρα τιθέντες i. e. *Nudos sermones
 in metra redigentes.* Quare non mirum, si
 Aristoteles Socraticos sermones primò ab
 Alexamene, postilla à Platone scriptos, poë-
 matum nomine dignetur. Idem iudicium
 esto de multorum epistolis amatoriis, pror-
 sâ oratione scriptis. Nam ut ex Clearchi
 ἐρωτικῶν libro 11. Athenæus refert in decimo-
 quarto operis sui, Καὶ τὰ Ἀσωποδώρου περὶ
 τὸν ἔρωτα, καὶ πᾶν τὸ τῶν ἐρωτικῶν ἐπιστολῶν
 γένος, γένος ἐρωτικῆς τινος διὰ λόγου ποιήσεως
 ἐστίν. i. e. *Et ea, quæ scripserunt Asopodorus de Cu-
 pidine, & omnes in totum amatorias epistolas,
 genus quoddam esse amatoriae poësis in oratione
 soluta.* Ita enim eum locum εὐστόχως, seu feliciter
 conjecturâ, emendabat Casaubonus, Lib. XIV.
Animadvers. in Athenæum c. IX. Quantò au-
 tem magis poëtis accenferi debeant Lucia-
 nus, Heliodorus; & similes, quos antea di-

dicebamus! Quod planè asserit Delrio librò de tragoedia c. 11. Et hæc quidem pro Robortelli sententia adferri possunt.

5. §. *At alii censent, Aristotelem nunquam agnovisse ullum poemā ἀμετρον. Quicquid verò in contrarium adfertur, id subnixum ajunt unò alteròque locò malè intellectò.*

Ex horum sententia φιλὸς λόγος ab Aristotele aliter in Poëticis, aliter in Rhetoricis sumitur: in Rhetoricis φιλὸς λόγος opponitur τῷ ἐμμέτρῳ: at in Poëtica sic dicitur. oratio spoliata rhythmò, & harmoniâ: quæ sententia est Scipionis Gentilis, lib. 11. Παρέργων, c. xxix. & Casauboní, librò 11. de Satyra, c. ult. Nempe iis φιλὸς λόγος non ἀπλῶς, sive simpliciter, est oratio soluta; sed ea solùm, quæ vacua sit aliquâ re. Itaque nihil mirum, si λόγος lib. de Poëtica non de prorsâ oratione intelligi debeat, sed de Poëtica; utut hoc non exprimatur. Neque est, quòd, in verbis Aristotelis antea adductis, ἀντίθεσιν, seu oppositionem urgeat quisquam; cùm, si hos audimus, ea ibi loci nulla sit. Nam particula ἢ correctionis, seu explicationis causâ additur; quod & aliàs ab Aristotele crebrò fieri, P. Victorius ostendit. Itaque sententia fuerit, *Nudâ oratione; sive, ut rectius dicam, metrò*: vel in

T hunc

hunc modum, *Nudâ oratione, sive, ut clariùs dicam, metrô.* Differunt hi duo exponendi modi, quòd in priori sit ἐπανόρθωσις, seu, *correctio.* in posteriori ἐξήγησις, seu, *interpretatio.* Εξηγήσει verò usus sit Aristoteles, quia λόγου vox latè patet, cùm etiam de ἀμέτρῳ, i. e. *Metri exper-te* usurpetur. Quare, ut Aristoteles ostenderet, usurpari à se λόγου vocem, quomodo & Plato eâ usus erat, pro λόγῳ ἐμμέτρῳ, seu *sermone, qui metrô concludatur*: eò subjecerit, ἢ μέτρῳ, vel *metrô.* Certè eodem in libro, quod antè dixerat φιλοὺς λόγους, ἢ μέτρον, id unâ voce appellat φιλομετρίαν. Hæc sententia videtur ex serie etiam verborum Aristotelis posse comprobari. Nam primùm enumerat sex genera poëfios, ἐποποιίαν, τραγωδίαν, κωμωδίαν, διθυραμβοποιητικὴν, αὐλητικὴν, καὶ κιθαριστικὴν: h. e. *Carmen epicum, tragicum, comicum, dithyrambicum, eamque poësin, quæ tibiis utitur, ac citharâ; atque universas ait constare imitatione.* Hinc similitudinem adfert ab aliis artibus; ut sculptura, quæ solam figuram imitatur; picturâ, quæ & colorem, & figuram, exprimit. Subjicit, similiter poësin variare pro varietate eorum, quæ imitatur. Verba ejus sunt; Οὕτω καὶ ἐν ταῖς εἰρημέναις τέχναις, ἅπασαι μὲν ποιοῦνται τὴν μίμησιν ἐν ῥυθμῷ, καὶ λόγῳ, καὶ ἀρμονίᾳ· τούτοις δὲ χωρὶς, ἢ με-

μιγμένους; sic in iis, quas diximus, artibus, omnes aut rhythmô imitantur, aut oratione, aut harmoniâ. Et his quidem vel seorsum, vel commixtis. Hinc singula suo generi adaptat. Harmoniâ, inquit, & rhythmô imitantur αὐλητικὴ, καὶ κιθαριστικὴ: *Ars canendi tibiâ, vel citharâ.* solô autem rhythmô, ὀρχηστικὴ, seu, *Ars saltatoria.* Supererat, ut exponeret, quæ ars tertiô genere imitaretur, hoc est, λόγῳ, five, *oratione.* Subjicit, esse id ἐποποιεῖαν, quæ hoc faciat, non harmoniâ, vel rhythmô; sed λόγοις ψιλοῖς, i. e. *nudis sermonibus.* Unde consequi videtur, velle eum ψιλοῖς τῆς ἁρμονίας καὶ ῥυθμοῦ, i. e. *oratione harmoniæ ac rhythmî experte,* ac propterea addere, ἢ τοῖς μέτροις, seu, *aut metro.*

6. §. In hocce dissensu ita statuimus, nullam quidem poësin Aristoteli esse sine metro: sed epopœia tamen vocem apud eum complecti tum imitationem eam, quæ fit prosâ; tum quæ metrô.

Nempe assentire iis non possumus, qui λόγους aliud putant, quàm sermonem pedestrem. Siquidem clarè ait Aristoteles, se fingere nomen aliquod commune tum mimis Sophronis, & Xenarchi, tum Socratis sermonibus; ubi per Socratis sermones planè in-

telligit dialogos Platonis, in quibus Socratem loquentem inducit, variosque ei sermones affingit: ut eapropter rectè ad imitationem sermonis, quæ per epopœiam signatur, revocentur. At neutiquam intellexit carmen ullum, quod Socrates morti proximus cecinerit; siue id hymnus fuerit, siue (utrumque Plato in *Phædone*, p. 60. edit. Henric. Steph. refert) fabulas Æsopicas metrô tractârit. Non dubitandum enim, quin per Socraticos dialogos idem intellexerit, quod in Rhetoricis, lib. IIII; ubi ait, eos maximè fuisse ἠθικαὶς, siue *Morales*; quod hymno, aut breviculo carmini, non satis convenit. Atque addit, è contrario ἡθικαὶς non esse Mathematicos sermones; qui sanè pedestres; ut itidem Socratis dialogi fuerint pedestres. Saltem concinnior sic fuerit comparatio. Nec mirum, si non exprimat nomen Platonis. Mos enim is Aristotelis est, ut cùm Platonem latenter suggillat, non eum nominet; sed Socratem potius, quia soleat Socratem inducere loquentem, ac primas ei ubique penè deferat. Eò etiam hæc sententia firmatur, quòd Socrates ante extremum penè vitæ diem nihil scripsit; præter ea, quæ dicebamus: sermones verò reliquisse, nec Laërtius in ejus vita, nec alius veterum prodidit. Hanc mentem

tem esse verborum Aristotelis, etiam sententia est Vincentii Madii: cujus verba non dubitabo adferre. *Cum*, inquit, *epopæiam* tum solutâ oratione, tum etiam metris, imitationem facere dixerit; *epopæia* verò propriè dicta, & ut ejus est communis apud homines usus, heroico metro addicta sit: se nobis Aristoteles merito nunc excusat, & rationem adfert, cur imitationem, oratione solutâ factam, *epopæiam* appellaverit. Nam si non, inquit, ita *epopæia* nomine latius utamur; nulla communis erit vox, quâ factam sermone tantum imitationem omnem significare possimus: qualis erat nimirum imitatio in mimis Sophronis, atque Xenarchi, ac præterea dialogis; quorum sive quadam oratione solutâ, quadam verò carmine; sive oratione solutâ omnia essent conscripta; cum in hoc tamen convenirent, quòd sermone duntaxat imitarentur; unicò sanè nomine vocari jure debebant. Id genus erat *epopæia*, aliter ac vulgò capi soleat, accepta. Nam, ut Græca vox indicat, tantum *epopæia* significat, quantum per verba faciens, id est, verbis imitans. Quorum mentem postea etiam semel, iterumque, repetit. Nimirum hoc voluit, quomodo Aristoteli, & aliis, πολιτεία interdum strictè sumitur, interdum laxè; ut comprehendat μοναρχίαν, ἀριστοκρατίαν, δημοκρατίαν, quæ Isocrati, & aliis, pressè vocatur πολιτεία: quemadmo-

dùm quoque eidem Aristoteli in Rhetoricis τεκμήριον laxè acceptum comprehendit tum signa certa & indubitata, quæ propriè sunt τεκμήρια, tum signa non necessaria, quæ generali nomine σημεῖα ab eo vocantur: ita & vocem *epopæias* nunc pressè ab eo sumi, ut opus est poëtæ epici; nunc laxè, ut imitationem complectitur pedestrem; quomodo dialogis convenit. Nec vox ab ea significatione est aliena cum ἔπος generale sit nomen: ut cùm dico, ὡς ἔπος εἰπεῖν, hoc est, *ut ita dicam*, vel, *prope dixerim*. Sicuti autem in eo hi errârunt, quòd Socraticos dialogos ad metrum retulerunt, atque eò nullam agnovêre epopœiam prosaïcam: ita alucinantur alii, qui putârunt, Aristotelem, quando ad epopœiam, ut Socratis sermones, sic Sophronis mimos, refert, utrobique prosæ exemplum adferre. Est hæc sententia Robortelli. Sed ei imposuit Suidas, qui Sophronis mimos scribit prosâ fuisse compositos: cùm versibus scriptos fuisse, alibi Aristoteles disertè testetur; & clarè id ostendant, quæ ex iis Athenæus, & Demetrius, adducunt. At enim, inquiunt, nonne apertè apud Suidam de Sofitheo Syracusano, uno ex Pleiade Tragica, ac Homeri Tragici æmulo, legimus hæc verba, γράψας καὶ ποιήματα καταλογάδην. *scripsit & poemata oratione*

ne solutâ. Nimirum vulgati eos codices decepêre. Nam planè legendum est, γράψας καὶ ποιήματα, καὶ καταλογάδην. scripsit & poëmata, & orationem prorsam. Quare *epopœia* quidem Aristoteli tam latè patet, ut comprehendat imitationem sermonis, five prosâ fuerit, five metrô: at poësis nonnisi ea complectitur, quæ metrô constant. Cuiusmodi fuêre etiam Sophronis mimi.

6. §. *Et profectò quomodo absque metro poëma fuerit, cum eò aliquid modulis constringatur, ut cani possit?*

Unde Hebræis poëta dicitur מְשׁוֹרֵר, *meschorer*, id est *cantor*, ac poëma שִׁיר, *schir*, hoc est, *canticum*: nempe à שׁוּר, *schur*, quod est *canere*. Similiter Græcis ἀπὸ τοῦ αἰεῖδειν, *canere*, est αἰοιδὸς, *Poëta*; & αἰοιδή, *carmen*. Poëtæ etiam Latini *canere* se dicunt: Musæque iis *Camena*, quæ priùs *Casmena*, & *Carmena*; ut monitum Varroni, lib. VI. de L. L. nempe ab antiquo *casno*: pro *cano*: unde & *casmen*, quod postea *carmen*: quomodo *Papirii*, *Valesii*, *Fusii*, *Aufesii*; postea *Papirii*, *Aurelii*, *Furii*, *Aurelii*: ac ex *asa*, *Lases*, *fesa*; *ara*, *Lares*, *feria*; ut Fabio, Festo, Macrobio, & Velio Longo, ob-

296 Is. CASAUBONI DE ROM. SAT. &c.

servatum : eodemque redeat, si fortè simplicius videatur, ex *canimen* esse *carmen*, ut à *genimen* *germen*.

F I N I S.

CYCLOPS
EURIPIDÆ
LATINITATE
DONATA

A

2. SEPTIMO FLORENTE
CHRISTIANO.

CYCLOPS
AURIPIDE

LATINITATE

DONATA

A

B. SEIVINO FLORENSE

CHRISTIANO.

ISAACUS
CASAUBONUS
CLAUDIO CHRISTIANO
FLORENTIS F.

S. D.

URIPIDEAM Cyclopem Latinè
olim à clarissimo viro, parente tuo
versam, & nudius septimus mihi
à te communicatam, eruditissime
Christiane, magna cum voluptate, ut o-
mnia illius, legi. Quæ præcipua laus in hoc
genere scriptionis meritò censetur, ὁ χροῦς
καὶ πίνος τῆς ἀρχαιότητος, & antiquorum sine
affectatione aut damno sententiæ, æmula-
tio: eâ laude sic excellunt quæcumque vel
de Latinis Græca, vel Latina de Græcis
ὁ μακαρίτης pater tuus fecit: ut præcelsumne
& veteribus comparandum ejus ingenium,
an absolutam utriusque lingvæ notitiam priùs
admirer, haut facilè statuam. Etsi autem
non ignoro factum iri injuriam pietati tuæ
adversus optimum parentem, & amorì erga
Musas, quas studiosè colis: si quis te in pu-
blicandis illius scriptis fuisse hætenus cessa-
to-

torem dicat: non tamen dubitabo vel ἐκ πε-
ριουσίας te convenire, hortarique etiam &
etiam, ut communi huic studiosorum voto
relictis rebus quàmprimum satisfacias. In-
tereà verò fabulam hanc, quæ, ut liquidò
probavimus, Satyrica est, cum iis quæ de
genere illo Græcæ poëseos disputamus, in
lucem simul edere, quoniam fidei nostræ
eam permiseras, placuit: neque tu, opinor,
consilium improbabis. Vale.

Q. SEPT. FLOR.
CHRISTIANI
OPERA.

LIBRI EDITI.

PAX Aristophanis Latine versa.
 Philoctetes in Lemno Sophoclis.
 Septem thebana Æschyli.
 Andromacha Euripidis.
 Sphæra vetus Empedoclis.
 Tetrasticha Græcis & Latinis versib. Pibracii.

LIBRI EDENDI, QVOS HABET
 penes se Claudius Christianus
 Florentis F.

VESPAE & Lysistrata Aristophanis.
 Cyclops, Bacchæ, Iphigenia Taurica Euripidis.
 Trachiniæ, Sophoclis.
 Prometheus, Æschyli.
 Theocriti Idyllia, ejusdem vel Simmiæ Rhodii
 Ara, Securis, Ala, Ovum. Item Musæi
 Poëmatium. omnia Latine versa cum notis
 ad Græcæ.

Pars

Pars maxima epigrammatum Græcorum Anthologiae Latina facta.

Apollonii Rhodii Argonaut. versio Latina cum notis.

Iliados Homeri liber primus.

Euangelium Lucae & Acta Apostolorum Græcis versibus cum notis.

Liber Danielis, Græcis versibus.

Aliquot psalmorum Davidis Græca paraphrasis.

Eclogæ Virgilii in Græcum translatae.

Thebais Senecæ Græca.

Homiliæ x. Chrysostomi è Græco in Latinum sermonem translata. varia poëmata Græca & Latina.

EURIPIDIS CYCLOPS
 TRAGOEDIA.
 Q. SEPTIMO FLORENTE
 CHRISTIANO
 INTERPRETE.

SILENUS.

E Bromie propter quot labores hau-
 rio

Nunc, & juvenas nostra cum vire-
 fceret!

Junone primum quando agente tu
 furens

Nymphas alumnas deserebas montium,
 Dein cum Gigantum dura bella prælians
 Tuis & adstans armiger vestigiis
 Per scutum adaucta cuspide Enceladum dedi
 Leto. Quid? an me vana ludunt somnia?
 Haud certè, aperta spolia vidit Eujus.
 Nunc grandiores ancuro æumnas miser,
 Nam Juno postquàm iniqua prædones tibi
 Tyrrhenicos invexit ut longè viam
 Ires, ego istud rescians cum liberis
 Conscendo navem quæritans te, & dirigens
 Pro puppe summa cardinem servaculi.
 Pueri sedentes remigabant, & salis
 Spumas ruebant albicante palmulâ:
 Tu quæstio illis ô here, ac Maleam propè
 Enavigantes plena flans in carbasæ

Ape-

Apeliotes nos in hanc Aetnae specum
 Abjecit, in qua tescæ Coclites loca
 Hominum necatrix stirps colunt Neptunia
 Nunc unus ex his servitutis asperæ
 Nos compotivit, cujus in tectis sumus
 (Polyphemus illi nomen est) & impio
 Greges Cyclopi pascimus non Bacchicos
 Cantus foventes: Jam mei pueri foris
 Teneras in altis vallibus servant oves.
 Mihi verrere ipsa tecta & implere alveos
 Jussum est, Cyclopi qui dapes nefarias
 Spurco ministrem. Nunc necesse est exsequi
 Mandata domini, & hircine ædes ferreæ
 Everrere istas, antra ut intret tempori
 Purgata Cyclops, moxque venturi greges.
 Sed ecce pueri qui greges pastos agunt:
 Quid est quod adeo subsilitis? an & hic
 Sicinnis illa est qualis olim in gratiam
 Saltata vobis Liberi Althææ domum
 Cum ferta ducebatur armati chori
 Versus canente delicatos barbitō.

CHORUS SATYRORUM,
 Epodicæ, Stropha.

QUO patrum præstantum progenies
 Et foetorum soboles
 Quo te fers in scopulos?
 Non dulcis hinc strepit aura
 Non herbæ aut gramina sunt
 Nulli fluminum latices
 Hinc implent lintres propè spe-
 luncas, non foetus teneri
 Mugiant. abin' ocyus? jugum
 Hoc roscidum potin' ut
 Linqvas? ohe, vel lapidem

Iaciam tibi ni recedes
Cornipeta stabuli dux
Cyclopici agrivage.

ANTISTROPHA.

PRægnates laxa mammas ovis
Fœta & præbe teneris
Agni qui servant thalamos
Petuntque te timidi illi
Balantes lucicubæ:
Quando nota septa repetes
Linqvens herbida ista juga
Aetneos intra scopulos?
Non enim hic Bromius, aut tripudia
Bacchæve thyrsigeræ,
Aut tympanorum ululatus
Ad fontium aquæ tubulos,
Non vini guttæ virides
Nec Nyssa neque Nymphæ.

EPODUS.

IAcchicum Iacchicum ecce
Canto carmen Cythereæ
Quam dum venaturio
Albis cum Mænadibus
Incitus avolo: Qvò dulcis
Nunc Bacche vagans
Flavos quassas crines
Ego heu minister tuus
Addictus Cyclopi
Servio lusco
Tristis inerrans, pellemque hanc
Indutus, tui eheu
Mœrens diffidium.

SIL. Tacete pueri, scrupulosque in fornices
Famulos iubete inigere compastum pecus.

CH. Ite esgo: sed quid ista sic fatagis pater?

SIL. Scapham Pelasgam cerno ad oram littoris,
 Aptosque remis principes cum exerciti
 Ductore, ad istud curre antrum, inania
 Cervice vasa qui ferunt & urceos
 Laticis capaces victum egeni quaritant.
 Eheu misellos hospites qui nesciunt
 Inhospitale quale tectum escenderint,
 Polyphemus & quam sit ferus: mala alite
 Hominum voraces qui petunt Cyclopicas
 Malas: Silete, quò sciamus qui genus,
 Unde applicarunt rupis Aetnae iuga,

ULYSSES.

Monstrate, sultis, hospites, quâ flumi-
 nis
 Possimus undâ nunc sitim restringere,
 Aut unde navæ præstinemus indigi
 Cibos: Quid hoc rei? ecquid hoc Bacchi
 oppidum est?

Satyros ad antra saltitantes intueor.

Salvere primum ætate majorem volo.

SIL. Salve hospes & tu, effare patriam & ge-
 nus,

UL. Ithacus Ulyssæus Rex Cephallenii soli.

SIL. Novi virum argutum & acre Sisyphi genus.

UL. Ille ipse sum, sed abstine à convitiis.

SIL. Unde ergo tandem accessisti in oram Sicelin?

UL. Ex Ilio alta & Troicis laboribus,

SIL. Viam ad penates nesciebas patrios?

UL. Huc me procellæ perpulere ingratis.

SIL. Papæ! ergo sortem sustines parem meæ.

UL. An hucce nolens tu quoque asportatus es?

SIL. Sectans latrones avehentes Liberum.

UL. Quænam ista regio est, qui viri terram in-
 colunt?

SIL. Trinacriæ Aetna culmen excelsissimum.

UL. Ubi

UL. Ubi oppidum & turrata præsimuria?

SIL. Deserta tantum saxa tellus hæc habet.

UL. Hominésne tesqva inculta vel feræ tenent?

SIL. Colunt Cyclopes antra, non structas domos.

UL. Qvis jura dat, num populus imperii capax?

SIL. Gens barbara ista est neminique obnoxia.

UL. Serúntne dona Cereris, aut quis victus est?

SIL. Vivunt ovillâ carne, lacte, caseo.

UL. An & fruuntur flore Bacchi viteo?

SIL. Minimè, etenim sunt incolæ ingrati soli.

UL. Súnne isti amantes hospitum & sanctè pii?

SIL. Ut qui † fraves ferre carnes autument.

UL. Quid ais? an hi vescuntur humanâ dape?

SIL. Mactatur hospes quisqvis hucce venerit.

UL. Ubi ille Cyclops dirus est? an intus est?

SIL. Foris est ad Aetnam ubi catulis captat feras.

UL. Fugam ut paremus scin' quis expediat modus?

SIL. Clam me est Ulyssæu, dic modò adjurim libens.

UL. Far vende nobis, nostra quæ penuria est.

SIL. Nos tantum habemus carnem, ut antè diximus.

UL. Et dulce certè est hoc famis solatium.

SIL. Acremque caseum atque lacte bubulum.

UL. Proferte, nam lux æqua mercimoniis.

SIL. Quantum rependes auri in istam gratiam?

UL. Nullus fero aurum, sed liquorem Liberi.

SIL. Dulces amores, quis caremus tamdiu.

UL. Dei propago poculum hoc dedit Maron.

SIL. Quem nempe pusum quondam in ulnis sustuli.

UL. Bacchi ille natus, ut scias disertius.

SIL. Tenésne, quæso, an navis in foro latet?

† quos

V 2

UL.

UL. Hunc celat utris iste quem vides, fenex.

SIL. Non est ut istam implere maxillam queat.

UL. Bis tantidem auget quantum ab utre fluxerit.

SIL. Fons nempe pulcher & mihi gratissimus.

UL. Vin' experiri primulum gustum meri?

SIL. Jure istud inquis, gustus emptorem vocat.

UL. Jam poculum ecce profero, atque utrem simul.

SIL. Fac ut recorder, en recludens concute.

UL. Eccum. SIL. Papæ. venustus huic inest odor.

UL. Tibine visus? SIL. non, sed olfactus modò.

UL. Nunc gusta ut istud ne æstimes verbis tenuis:

SIL. Babæ Evius me saltitare volt: ha ha.

UL. Adeone fauces ille turbavit tuas?

SIL. Ut usque ad ungues ultimos defluerit.

UL. Præter merum istud, aureum nummum dabo.

SIL. Facebat aurum, tu modò utrem solvito.

UL. Et caseos efferte tum foetus novos.

SIL. Faciam, nec hilum heri minas curavero,
Paratus unò Liberi vel poculò

Mutare Cyclopum omnium armenta & greges

Et jacere ab alta Leucadis rupe in mare

Hilaris remissâ fronte, vinò faucius.

„ Qui potus haud lætatur infano assidet.

Quin tum libido tensa gaudet surgere

Mammâsqve tractat. atque lascivâ manu

Saltum paratum affectat & saltat lubens,

Oblivioni dans mala, hunc exosculans

Merum liquorem, jubeo flere barbarum

Cyclopa, & orbem fronte quem torvâ gerit.

Adesdum Ulyssæu, nempe paucis te volo.

UL. Fas

UL. Fas est amicis ut cum amicis colloqui.

SIL. Troiámne vos Helenámque cepistis manu?

UL. Et universam evertimus Priami domum.

SIL. Ergo hanc receptam vos puellam feminam

Omnes vicissim depulchistis: nam virum
Ambibat illa plurimorum nuptias.

Patriæ virique proditrix quæ cum Parin

Pictis videret crura amictum Persicis,

Monile collô qui gerebat aureum,

Amore perdita Menelaum deserit

„Homuncionem illum optimum: vellem omnibus

„Omnes periissent feminæ præter mihi.

En ista nutrimenta pastorum cape

O Rex Ulyssæ augmenta balantis gregis,

Lactisque pressi & caseorum copiam.

Aufferte numero & ocyus facefsite

Bacchique donis gratiam rependite.

UL. Hei mi ille Cyclops en adest, quid facto
opus?

Senex, periiimus, quæ fugam parabimus?

SIL. Intra petram istam vos latebitis facul.

UL. Malum grave inquis. * currere intra retia.

SIL. Nihil pericli: effugia multa habent petrae.

UL. Non sic abibit, hoc doleret Ilío

Si nos homo unus territet, qui sæpius

Umbone clypei mille repulimus Phrygas.

Aut vita nostra pristinum fervet decus,

Aut si occubandum est, occubemus fortiter.

SIL. Omitte, da, quid tergiversaris? quid est?

CYCLOPS.

Quid ista volt bacchatio? haud hic Evius

V 3

Haud

* in plagas evadere

Haud tympanorum plausus, aut filtra ærea.
 Novella in antris quid mihi foetura * nunc?
 Matrumne sugunt ubera, an premunt latus?
 Pressumne fiscos lac replevit junceos?
 Quid dicitis? quid autumatis? forsitan
 Plorabit aliquis. ora sursum tendite.

SIL. En nos ad ipsum extollimus oculos Jovem.
 Et astra video & Oriona fulgidum.

CY. Structum ne ritè est & paratum prandium?

SIL. Præstò est: vide ut sis apparatus gutture.

CY. Quid? suntne multò plena lacte cymbia?

SIL. Ut si volenti sit tibi, potes cadum.

CY. An est ovillum, an bubulum, an promiscuum?

SIL. Quod adlubescat, dum me ne bibas modò.

CY. Nunquàm hoc futurum est, namque ventre
 in intimo

Vestri enecarent me modi salisubfili.

Hem! quæ ista turba est ad stabula quam
 conspícor?

Abigei in hoc venêre vel fures solùm:

Videoque ab antris vimine intortò meis

Agnos, quibus sunt colligata corpora.

Et lacte plena vasa, tum calvum senem,

Contusa plagis ora cui protuberant

SIL. Proh vulneratus febrio infelix, eheu!

CY. Quis, vetule, pugnis contudit tuum caput?

SIL. En quos, quod ista auferre nullus siverim.

CY. An nesciebant me Deum, & Diis profatum?

SIL. Dixi quidem, sed obrulêre pecuniam

Ac me esitârunt non finente caseos,

Agnosque sustulêre: quin & triplici

Vincto numellâ interminabantur tibi

Per umbilicum expectorassere ilia

* agit?

Et

Et pressa flagris terga verberassere:
 Hinc te revinctum & navis injectum foris
 Ad onera quævis bajulanda vendere.

CY. Ita ergo verum est: numerò abi & fecespi-
 tas

Mihi redde acutas, ligneisque fascibus
 Suppone flammæ ut statim mactem hospi-
 tes,

Stomachum latrantem qui impleant vivo
 super

Carbone, calidam qui dapem facit popæ.
 Partem in lebete coctam & elixam volo,
 Nam me ferinæ jamdiu tædet dapis.

Nimis leoninæ atque cervinæ satur.

Humana pridem non cibant me funera.

SIL. Desveta semper fercula ô Cyclops here
 Sunt dulciora, nempe factum est jam diu
 Cùm nullus antris hospes accessit tuis.

UL. Cyclops, vicissim & hospites nunc audias.
 Victum studentes merce nobis quærere
 E nave nostra ad antra venimus tua.
 Hic illico agnos pro meri mercatus est
 Cratere, & haustô poculô nobis dedit
 Volens volentibus, nec ulla vis fuit.
 Nam quæ est locutus falsa sunt & perpera,
 Clâm deprehensus vendidisse res tuas.

SIL. Egône? Dii te perduint. UL. si mentior.

SIL. Testor parentis numen ô Cyclops tui
 Tritona testor maximum atque Nerea
 Testor Calypso Nereique filias.
 Sacrosque fluctus, tum omne piscium ge-
 nus.

O mi herule Cyclopisce mi formosule,
 Ne crede, nunquàm vendidi hospitibus tua.
 Si fallo, chara pereat hæc soboles mihi.

CH. In te expetunt hæc, vidi ego hospitibus pri-
us

Hæc te ipsa commutantem. ita est, pereat
pater

Si falsa dico, at hospites ne læseris.

CY. Mentimini omnia: hunc enim spero senem
Rhadamante multo justiora proloqui:

Lubet rogare, unde enatâstis, hospites?

Quæ patria, quæ vos educavit civitas?

UL. Genus Ithacense est, Ilióque diruta
Ventô marinis intonante fluctibus
Detrusi in oras adsumus tuas Cyclops.

CY. Helenésne raptus qui secuti adulteræ
Trojam petiistis, quæ Scamandro proxi-
ma?

UL. Ipsi, labores qui graves anclavimus.

CY. Proh quam pudenda militia! cùm feminæ
Unius ergo navigâstis ad Phrygas.

UL. Deus ista fecit, neminem inculaveris.

At te ô marini clara progenies dei

Oramus ore supplicantes liberô,

Nolis amicos antra qui tua applicant

Occidere, impiéque malis mandere.

Qui tot parenti templa posuimus tuo

O rex & aras in frequenti Græcia:

Sacer integérque Tæuari portus manet,

Maleæque summa columnina, atque Sunii

Divæ Minervæ petra stat subcandida

Geræstiúmque asylum: & ipsi barbari

Nullum imputabunt Græciæ probrum Phry-
ges.

Quam gloriam & tu fac tuam, nam Græ-
ciæ

Habitas recessus sub juga Aetnæ flam-
mea

Mor-

Mortalis utque lex jubet, feros loci
Mores relinque, animúmque mitem concipe

Ut supplicantes hospitalis naufragos
Sub tecta capias, vestibúsque indulgeas.
Non fixa magnis membra verubus instru-

ens,
Larrantem ut aluum & guttur expleas
tuum.

Sat regna Priami hausere Graji fangvinis,
Sat hosticus vastavit ensis, feminas
Orbans maritis, atque matres filiis:
Canósque patres sat dedit: nunc si cremas
Vorásque Martis quis pepercit alea,
Ubi tuta sedes? sed mihi crede ô Cyclops,
Infanientis aufer hunc gulæ impetum.

„ Pius esse malis quàm impius, nam plurimis

„ Inhonestæ magnum lucra conciliant malum.

SIL. Mihi es monendus, ne quid hujus carniū
Prorsus relinavas, quippe si momorderis
Lingvam, disertus & loqvax Cyclops eris.

CY. O homule Plutus est deus sapientibus.
Decora verba cetera & strepitus puta.
Arces marinas quas meus statuit parens
Nihil moror, quid ista verbis efferam?
Nec contremisco ô hospes ad fulmen Jovis,
Præstantiorem hunc nec puto præ me
deum.

Nihilque curo cetera. hoc cur autumem,
Audi: è supremo cùm æthere imbrem fundat

Tum rupi in ista densa habens tentoria
Assúmque vitulum epulatus aut aliquid ferum,

Jacens supinô ventre, lactis feria
 Pota, satur pertundo pallium, & sonis
 Certans meis contra Jovis tonitrua.
 Aquilo deinde cum spuit canas nives,
 Spoliis ferarum tum meum corpus regens,
 Focumque flammis exstruens, sic negligo.
 Terram, necesse est seu velit seu non velit,
 Herbas ferentem, impingvet ut meum pecus.

Mihi inde soli sacra patrans offero
 (Nulli deorum) istique ventri maximo.
 Totis diebus edere potare affatim,
 Hoc est Jovem esse, humana si quid mens sapit.

Nec se dolore macerare: vapulent
 Mortalium qui simplicem vitam prius
 Variare fixis institerunt legibus.
 Nec desinam usque facere meo animo volup

Et te vorare: munera hospitalia
 (Ne culper) hæc sunt, ignis & patrius lebes,

Qui bulliente membra vestra murmure
 Pulcrè tenebit: ite nunc intrò, & deo
 Stabuli jocos parate, dein epulas mihi.

UL. Heu heu labores Troicos evasimus
 Sævumque pelagus, nunc cor applicavimus
 Hominis nefandi importuosum inhospitum.
 O Pallas, ô Regina progenies Jovis
 Succurre quæso, Troicis angustiis
 Majora longè invenimus discrimina.
 Hæc tu micantum siderum sedes tenens
 Vide hospitalis Juppiter: nam ni vides
 Frustra arbitramur te deum qui nil fies.

MONOSTROPHICA.

CH. **L** Ati gutturis tui ô Cyclops
 Acuta labra sint, parata nam tibi
 Tosta caro assâque nunc satis * igne carbo-
 num :
 Scindas edâsqve membra age hospitum
 Tepida, in pelle sacrificata capræ.
 Vah ne scinde mihi :
 Feras, rogo, unus unico ratis scapham.
 O vale aula, vivite antra,
 Vos valete sacra quæ
 Patrat impius heu
 Vorans homines Cyclops
 Ex Aetna, hospitibus
 Tremendus, ille sangvinem
 Humanum adulans corde
 Ah ferô nimis, suæ
 Peregrinos mactat advenas domi :
 Scindit, mandit corpora cocta epulans
 Hominum horribili
 Rictu è carbonibus calentia.

JAMBI.

UL. **P** Rò Juppiter ! quam diritatem vidimus
 Patratam in antris, dicta vix facient fi-
 dem ,
 Hominum nec apta moribus, sed fabulis.
 CH. Quid est Ulyssæu ? num tibi charos Cyclops
 Comites nefandus devorator perdidit.
 UL. Duoprehendit corpora & manibus tulit,
 Quæ pingviora & habitiora viderat.
 CH. Miselle, quonam facinus hoc factum est
 modô ?

* *satim*

Ubi

Ubi hoc petrosæ ascendimus terræ solum
 Accendit ignem primitus, lato foco
 Truncata quercus robora altæ subjicit
 Quantum tria olim plaustra vix ferant
 onus.

Deinde frondes sternit abiegnas humi
 Statuitque pronus propter ardentem focum :

Cratera, lacte tum coronat candido
 Vitulâsqve mulget, is decem crater ferè
 Est amphorarum, ederæ propè apponit
 scyphum.

Tris latum ad ulnas & profundum ad quatuor,

Hinc æs lebetis subdit igni ut ferveat,
 Veriâque deinceps summa Volcano admo-
 vet,

Non falce sed polita Rhamni stipite,
 Aernea vasa deinde victimaria

Securibus dolata, ubi orcivus coqvus
 Cuncta apparavit hostis infestus Deum
 Duosprehendens ex meis sodalibus.

Maçtat quasi in numerum, hunc quidem
 intra aheneum

Jugulat leberem, illum è pede ad collum
 rapit,

Frangensque acutum ad rupis ungvem, li-
 mina

Spargit cerebro, & ense carnes distrahens
 Lucentem ad ignem torret, & partem ar-
 tuum

Coqvendam aheno tradit, interibi miser,
 Ego flens Cyclopi subministrabam popæ.

Trepidi latebant ceteri, ut pulli alites
 Spelunca in ima, exsangvis his erat color.

Ubi

Ubi se meorum explevit impiâ dape
Gravémqve ab ore eructat halitum cubans,
Virtute Divûm hæc machinor, scyphum merô
Maronis implens, præbeo illi ut hauriat,
Hæc verba fatus, Orte Neptunô Cyclops
Age experire qvale vites Græciæ
Nectar tulerunt dulce Bacchi gaudium.
At ille fatus impudente ferculo
Accepit, uno spiritu hausit impiger,
Laudâtqve & altè sustulit manum, inqvi-
ens.

Bonum dedisti post bonas potum dapes
Dulcissime hospes : atqve sic lætum vi-
dens

Calicem regessi denuò, hæc mecum pu-
tans,

Hunc fauciabit Bacchus ad pœnas vo-
cans.

Jam coeperat cantare, cùm super inge-
rens

Calicem superqve, ardere cogo viscera
Potu frequenti, at ille dum plorant
mei

Inconditum cantillat, huic reboant spe-
cus.

Tacitè hinc regressus méqve téqve si vo-
les

Salvom dare opto, dicite ecquid barba-
rum

Effugere monstrum voltis, & Bacchi sa-
cra

Celebrare rursus atqve Nympharum cho-
ros.

Jam vester intus ista laudavit pater,
Sed langvet ille debilis vinô madens

Vin-

Vinctusque visco Liberi, alis hæsitat :
 Tu quem juvena roborat, mecum incipe
 Nunc sospitari, recipe pristinum tuum
 Dionysum amicum isti Cyclopi disparem.

CH. O si viderem vir bone optatam diem
 Cyclope quæ nos liberet facerrumô !
 Dulci caremus jam diu siphunculô
 Iacchi : at istinc exitus nullus patet.

UL. Adverte jam nunc quo modo hoc hominis
 scelus

Ulciscar unde servituri te extrahas.

CH. Age fare, nam nec audiam libentiùs
 Citharam Asianam quàm Cyclopa mor-
 tuum.

UL. Fratrum Cyclopum iturus ad convivium est
 Gavisus istâ potione Bacchicâ.

CH. Teneo, cupis mactare concinnô impetu
 Solum repertum, aut præcipem è faxis da-
 re.

UL. Nil tale, sed dolosa machinatio est.

CH. Quænam illa? nam te cautum & astutum
 ferunt.

UL. Svasurus istud ne petat convivium
 Dicam expedire ut solus hóc potu fruens
 Vitam suavem degat, haud Cyclopibus
 Impertiatur; cùmque somnos duxerit
 Vinô sepultus, grandem olivæ stipitem
 Intus prehensum, hóc ense spicatum imi-
 tus

Demittam in ignem, & cùm præustum vi-
 dero

Trudam locatum fronte sub Cyclopica :
 Mediûmqve terebrans igne lumen eruam.
 Quod fabricator navis expertus solet
 Geminis habenis dum terebram dirigit :

Sic

Sic in Cyclopiis luminosis vultibus.

Torrem rotabo & excavabo pupulas.

CH. Io Io. Inventa laudo & lætor insanum in modum.

UL. Mox te & sodales & senem imponens rati
Properans gemella palmula hinc abduxero.

CH. Licebit ergo (quod deum lustralibus
Sacris solemus) oculicidam sumere
Torrem ? adjuvare prorsus hanc cædem vo-
lo.

UL. Hoc torris iste postulat * grandissimus.

CH. Centum effedorum ferre pondus nec graver,
Oculum ut Cyclopiis perditè execrabilis
Fartim obteramus, ceu crabronum examina.

UL. Vos nunc filere, cum doli estis conscii,
Quæ deinde jussu, tum Architectis sedulo
Parete, amicos quippe cum reliquerim
Sub antra, solum me piget servarier.
Egresso ab illis sit licet facilis fuga.
Sed non honestum est fas nec æquum, ut
deferens
Comites amicos, solus effugiam malum.

ANAPÆSTI.

CH. **A** Ge quis primus, quisve secundus
Ordine torris remigium ferens,
In Cyclopiis medios † adigens
Vultus penitum ruet orbem?

SEMICHORUS

intus canens.

Mussa, mussa, scilicet ebrius
Numeros modulans valde inamænos
Lævus siticen, flere paratus

Scru-

* gravissimus. † penetrans.

Scrupea gradiens recta relinquit.
 Age cantantes erudiamus
 Hoc rude pectus :
 Certum est illum fore cæcum.

ANACREONTICA.

ANimi beatus is qui
 Latice s'vavis uvæ
 Bibit, Evióqve patrat
 Vitulante sacra cantu
 Puerum fovens tenénsve
 Meretriculam capillis ;
 Bono odore ungvine nardi
 Nitidus : Sed, loquitur, Qvis recludet ?
Cy. Pa pa pæ satur Lyæô
 Hilaris cibô & liqvore,
 Oneraria ut carina
 Tabulata ad usque ventris
 Gemo summa : vere pulcrô
 Epulas Cyclopum adibo
 Bona nam cortis aget me.
 Agedum huc, hospes, siste mihi utrem.
Ch. Oculis s'vave cernens
 Viden' ut domum relinquit ?
 Aliquis deus colit nos.
 Decor at tuus nitentes
 Superat faces, & intra
 Thalami antra, bella Nympha es.
 Varii tamen colores
 Caput ex floribus ambient istud.

JAMBI.

Ul. **C**yclops age audi, quippe novi funditus
 Bonum hunc Iacchum quem propinavi
 tibi.

Cy. Qvis

CY. Qvis iste Divus quem vocatis Liberum * ?

UL. Magnus profecto ad læta vitæ commoda.

CY. Ego igitur istum lætus eructo deum.

UL. At neminem ille lædere ex animo solet.

CY. Cur utrem habere pro domo deum juvat ?

UL. Quà collocabis inde se facilem dabit.

CY. Sub pellibus cubare non decet deos.

UL. Modò hic voluptas, nil amari in pescia est.

CY. Odi quidem utrem, at poculum istud diligō.

UL. Ne desere ergo, quin bibe audacter Cyclops.

CY. Potum hunc fravem fratribus ne impertiar ?

UL. Solus potitus plus honoris auferes.

CY. Sed dans amicis audiam utilior meis.

UL. Bella atque rixas invehit convivium.

CY. Large bibamus, nemo me taxit tamen.

UL. Heus tu domi esse convenit potum probè.

CY. Qui potus epulum non adit, nullus sapit.

UL. Sapiens sed ille est, qui manet domi ebrius.

CY. Silene quid agam ? censens ut maneam domi ?

SIL. Censeo, nec alios quære convivas tibi.

CY. Nempe herba floret grandior humum vestiens

SIL. Quin urit affus æstus, & bibere expedit.

Accumbe nunc resupinus atque hic adside.

CY. Ecce, Quid istum pone me scyphum locas ?

SIL. Ne forsan illum vindicet quis. CY. Scilicet.

Potare furtim postulas, age effer huc :

Tu nomen hospes, fare quò te nuncupem.

UL. Nullus : sed ecquam gratiam à te inivero ?

CY. Epulabor omnes post sodales te ultimum.

UL. Bellum redhostis hospiti munus Cyclops.

CY. Heus tu quid audes ? clanculum vinum bibis.

X

SIL. Imo

* vel, Istum Lyæum dic mihi an ferunt deum.

SIL. Imo intuenti bellulum fert oscula.

CY. Plorabis ut qui non amans te vinum ames.

SIL. Quid ni autem amet, cum pulcrum amare me inqvias?

CY. Infunde, plenum da mihi solum scyphum

SIL. Qvî, qvæso, mixtum est? viderimus obsecro.

CY. Vah enicafsis, sic volo. SIL. Haud certè prius

Quam tibi coronam videro & gustavero.

CY. Injustus es pincerna. SIL. Sed dulce est merum.

Abstergere expedit, facilius ut bibas.

CY. En labra pura, en undique extersi pilos.

SIL. Cubitum decenter apta & ordine, ita bibe
Ut me bibentem nec bibentem conspicis

CY. Hem quid facis tu. SIL. Amystin, inquam, svaviter.

CY. Pateram cape hospes, & ministra nunc mihi.

UL. Ergo arguetur vitis ex mea manu.

CY. Age ingeras nunc. UL. Ingero, Sileas modò.

CY. Vix faciat istud qui adfatim potaverit.

UL. En fume & hauri, reliqvum nil feceris.

Tacentem oportet potione inemori.

CY. Papæ! svave vineæ lignum sapit.

UL. Sin potum adaxis plurimum ad multas dapes

Siccúmque ventrem maceres sic, dormias.

Sin quid relinqves, siccum Iacchus deferet.

CY. Io Io. Vix enatavi, purima ista gratia est:

Cælo videtur terra commiscerier,

Videre videor sidera & solium Jovis,

Cælestiumque numen omne dæmonum:

Si gratiæ me nunc rogent non osculer.

Ca-

Catamitus iste mi sat est, qui præferam
Pueros tenellos foëminarum amoribus.

SIL. Ego namque, Cyclops sum ille catamitus
Jovis.

CY. Quem certe ab Ida Dardani raptum fero.

SIL. Pueri, extimesco, dura ne forsan feram.

CH. Accusa amantis ebrii lascivias.

SIL. Heu heu sopori forsitan gravi dabor.

UL. Agite ô propages Liberi generosa gens
Homo iste somnô præpeditus, forsitan
Cruenta frustra è faucibus diris vomat.
Torris vapore fumat intus flammeô.
Ad hoc paratus ut Cyclopi perforet
Lumen sepultum: sed vide ut jam vir fies.

CH. Adamantis atque rupis obtinebimus
Robur, sed intro vade ne infirmus malum
Pater reperiat, cetera hæc curabimus.

UL. Volcanæ Rex Aetnæ vicini improbi,
Post lumen ustum & erutum, absistas rogo.
Tuque ô nigrantis Somne noctis vinnule
Mere & profunde visita immanem feram,
Nec Troicorum post malorum turbines,
Perdendum Ulysses cum suis nautis date
Monstro quod homines temnit, atque omnes
deos

Aut credere æquum est esse fortunam De-
am.

Vis cujus ipsis major antistat Deis.

SYSTEMA.

CH. Apprehendam valenter
Colla dura forcipe
Hospitum crudivori
Gumiæ, cadent
Igne pulsa lumina:

En jam stipes igneus calens
 Contegitur cinere
 Stolo roboris ingens.
 Sed suum Maron
 Nunc opus perficiat
 Atque oculum perimat.
 Cyclopis, ut bibat malè.
 Ast gaudentem ederâ Bromium
 Ego amabilem videre postulo,
 Et solum Cyclopa linquere:
 Tantône gaudiô fruar?

UL. Satyri filete, per deos quiescite,
 Componite oris nervias: Quin neminem
 Nustare, flare, consecrare hic siverim,
 Ut ne exciteretur hæc lues, donec feros
 Visus Cyclopis ignis * exturbaverit.

CH. Tacemus, aëra exedentes faucibus.

UL. Intro est eundum, brachiisque stipitem
 Ductare tempus sat calentem & igneum.

CH. Ergo imperabis, atque primos diliges,
 Qui vecte sumptô amburere orbem commo-
 dè

Possint Cyclopis, sitque communis labos.

SEM. Equidem minores stamus ante limina,
 Nec sat valentes vectem iniquum extrude-
 re.

CH. Et claudicantes jam modò heu facti sumus.

UL. Idem ergo mecum damnum habetis. CH.
 Stantibus

Spasmô impediti nescio unde sunt pedes.

UL. Stantes ne convulsi estis? CH. imo hæc lu-
 mina

Cinerem imbiberunt nescio unde aut pulve-
 rem

UL. Ignaviam isti inutiles produnt suam.

* expugnaverit?

C. Quod

CH. Quid misereat me vertebrarum & tergoris,
Pigeatque dentes verberatum perdere,
Hinc lacrymæ illæ, & quam vocas igna-
viam.

Verum efficaci naniâ qualem Orpheus
Cantavit, excantabo, ut ultro mobilis
Urat gigantem torris iste Coclitem:

UL. Tale esse dudum noveram ingenium tuum,
Nunc certius cognovi, amicos expedit
Adhibere certos: ergo si invalida est ma-
nus

Hortare saltem, fac tuis incentibus
Ne defetiscant isti, & animo ut sint bono.

CH. Faciemus ista, in Care sit periculum:
Cyclops cremetur ista per celeumata.

Io io, incumbite strenui viri

Exurite palpebram

Lurcosi hospiticidæ.

Ustus Aetnæ cadat

Ferus nunc Upilio

Versa illum trahe, ut ne dare forsan

Damnum tibi possit.

CY. Heu luminosum amburimur frontis decus.

CH. Quam bella, Cyclops, cantilena, age oc-
cine.

CY. Periimus eheu funditus, vis hæc quidem
est.

At non per istam habetis effugium petram

Nec auferetis hoc inultum homunculi,

Nam limen obsidebo & opponam manus.

CH. Quid clamor iste volt sibi ô Cyclops? CY.
Perii.

CH. Turpis videris. CY. quin & infelix magis.

CH. Mediósne in ignes ebrius dilapsus es?

CY. Nullus peremit me. CH. ergo nulla injuria
est.

CY. Nullus oculum aufert. CH. ergo tu non cæcus es.

CY. Ita sis tu. CH at ecqvo Nullus hoc fecit modo?

CY. Ludis me, ubi ille Nullus est nunc? CH. Nuspiam.

CY. Hospes scelestus perdidit me, intelligis?
Dum poculo me dapfili invitat nimis.
Nam Bacchus acer atqve luctator gravis:
Sed suntne in antris an foras eliminant?

CH. En illi opacam clanculum tenent specum

CY. Qua parte? CH. dextra. CY. ubi? CH. prope hanc ipsam petram,

Tenésne. CY. Proh malum malo additur!
mihi est

Offensione effracta calva. CH. pedem strunt.

CY. Qvod autumabas, non quidem hîc sunt.
CH nec reor.

CY. Qvânam ergo? CH. partes circitant finisterras.

CY. Ridemur eheu! Tu mala hæc ludos facis.

CH. Nihil minus nunc. Nullus en prurit tibi.

CY. O improbissime omnium ubi es? UL. à te procul

Hoc fervo Ulyssis corpus in custodiam.

CY. Quid ais? novô nunc nomine immutas tuum.

UL. Sic nominavit me parens Ulyssæa,
Sed te manebant poenæ ab impias dapes:
Frustra igne Trojæ diruissem Pergama
Nisi ultus essem sic sodalium necem

CY. Heu heu vetusti oraculi arguitur fides,
Qvod me * futurum dixit orbum lumine

Per

* ferè olim dixit

Per te reversum ab Illo, sed te quoque
Poenas daturum facinoris tanti vicem
Multum diuque undante jactatum salo.

UL. Tu flebis, inquam lucis orbus vapulans:
Ad littus interim ipse contendam, & ratem
Mittam in Sicanum pelagus & patriam
meam.

CY. Haud sic abibit: rupis hujus fragmine
Te remigesque facile * comminuam tuos:
Quamvisque cæcus, vado ut exsuperem hoc
jugum,
Biforem per aulam dirigens vestigia.

CH. Nos verò Ulyssis classivectores cati,
Posthac Iaccho liberè servibimus.

* *proteram.*

AD EURIPIDÆ
CYCLOPA NOTÆ
QV. SEPTIM. FLOR.
CHRISTIANI.

X Homeri Ulyssæa sumptum est hujas fabulæ argumentum totum, nisi quòd illic de Sileno, & Satyris nulla, ut hîc, injecta mentio. Nos hypothesein nostram dabimus qualem ferre potest necessitas numerorum, & brevitâs acrostichidis, ad exemplum Plautinarum.

Υπόθεσις τοῦ Κύκλωπος δράματος
Εὐριπιδείου ἐν ἀκροστίχιδι.

Κέλσας Οδυσσεὺς εἰς Κύκλωπος αἰζένου
Υψηλὸν ἄντρον θῆρας εὔρε βακχικοὺς,
Καὶ τοῖσιν οἶνον δῶκεν, ἄρνας καὶ γάλα
Λαβών· Κύκλωψ δὲ φωράσας τὴν ἀρπαγὴν
Ωμοῖς ὁδοῦσιν ἐξ ἐταίρους ἦσθιε·
Ψυχὴν δ' Οδυσσεὺς σῶσε τυφλώσας Φάγον.

Idem Latinè.

*Cogente ventô, saxa Cyclopum ardua,
Ut applicavit dux Ulyssès, repperit
Chorum Satyricum servientem Principi
Lusco: sed agnos lacque pro vino auferens
Offendit ipsum Coclitem, qui sex virum
Prehensa mandit corpora: Hic Ithacus cavens
Sibi ipse, monstrum occæcat, & struit pedem.*

Hanc

Hanc fabulam nescio an tragœdiam vocare debeam: neque enim ex illa vulgari (non tamen certa aut semper vera) definitione exitum habet tristem, imò lætum in rebus Ulysseis quæ principiò turbidæ; Subtristem quidem in casu Polyphemi, sed non tragicum. Deinde mixtæ personæ ex tragicis & comicis. Silenus enim & Satyri non sunt heroës. solus Ulysses & Polyphœmus nobiles personæ. Itaque quod præfatus est Plautus in Amphitruone, arbitrer posse hanc fabulam dici Tragico-comœdiam. Ceterum quod ajunt Sophoclem de Æschylo dixisse, vinum, non ipsum Æschylum auctorem esse ipsius tragœdiarum, ut hinc liquiddò constat, & de Euripide verum reperietur.

Γηγενῆ μάχην δοξός.) mirum mihi videtur Silenum contra Gigantas stetisse, cùm ipse sit γηγενής ut testantur Nonnus, librò nonò Dionysiacorum, habueritque tres filios Astræum, Maronem & Lenæum.

Τῇ δὲ μ' ἀρπαγῇ δόμους.) id est, *irpice* vel *hirpice*, vel ut Cato, c. x. *urpice*, vide Varronem, librò primò † De lingua Latina & Hesychium qui ὀξίνην *hirpicem* vocat.

Κρότος σικινίδων.] de Sicinide videnda Scholia Æschyli in Persas: sed præcipuè Julius Cæsar Scaliger antiquorum nemini cedens, in libris poëtices.

Κῶμοι) malim legere κ' αἶμοι.

X 5

Αλ-

† Primò] Malè; est enim iv. p. m. 33. *Irpices*, regula cum pluribus dentibus, quam item ut plaustrum boves trahunt, ut eruant, quæ in terra sunt. Ubi vide Scaligerum in Conjectan. p. 58. adducentem hunc locum Euripidis, è quo & Florens hanc notam descripsit. Hesychii adducti integer locus hic est: Ὀξίνα, ἐργαλείον ἢ γεωργικόν, σιδηροῦς γόμφους ἔχον, ἐλκόμενον ὑπὸ βοῶν. Festus: *Irpices* genus rastorum ferreorum, quod plures habent dentes ad exstirpandas herbas in agris. Confer Joh. Meurs. in notis ad Caton. loc. cit. p. m. 243. edit. Franckerens. 1620. in 8t.

Ἀλθαίας δόμον.) Althæa mater fuit Deianiræ Theſtii filia quæ Oeneo nupſit, & à Libero amata Deianiram peperit. Etiam Meleagri mater, ut ait Apollodorus.

Ρίψω πέτρων τάχα σου.) vel σοὶ legerem vel κατὰ σοῦ.

Τυρός ὀπίας.) Huiusmodi caseus est δειμύς, & sic dictus, quia coactus τῆς συκῆς ὀπῶ. Apud Athenæum legitur διὸς non βοὸς γάλα. Atque haud scio an melius: neque enim solò boum lacte abundabat Polyphemus.

Βούλει σε γεύσῃ) malim σὺ γεῦσθαι.

Διεκροτῇ(αὐτ' ἐν μέρει) id est, διεκρούσασθαι. videor mihi vocem rectè interpretatus cum verti deſuiſtis, nam διακροτεῖν hic verbum est obſcœnum, ut *batuere*. putaveram olim legendum διεκροτῆσθαι. frustra ut arbitror.

Θυλάκους τοὺς ποικίλους.) Puto θυλάκους esse cunium tegumina qualia Paris habebat: & erant δερμάτινα. Alius θυλάκος est ascopera quam Galli vocant *une escarcelle*: nam propriè est δερματος σακκίον. De thylacis, braccis vel feminalibus vide Aristophanem in *Vespis*.

Ὁν ἂν θέλῃς συ.) Si ad γάλα refertur σολοικίζει, & debuit esse ὁ, sed excusandus poëta & ad πίδακον respexit, Tamen qui nos audiet leget ὡς pro ὄν.

Ἐπεὶ γ' ἂν ἐν μέσῃ.) Non placet repetitio τοῦ ἂν, itaque legerem ἐπεὶ γέ μ' ἐν μέσῳ. Et hanc sanè puto veram lectionem.

Δήσαντες δέ σε.) Quia mox sequitur συνδήσαντες hic antea legebam δέσαντες: Sed nihil mutandum puto, tantùm ubi habes ὀρθαλμον malim ὀμφαλόν. nam quorum legetur oculus?

Ἐξαμῆσθαι βίη.) Id est effodere & efferre ut Suidas interpretatur. Simili genere loqvendi dicit Aristophanes, τοὺς πνεύμονας καὶ τ' ἄντερ' ἔξαμῆσθαι voluit enim τὰ ἔντερα ut hic σπλάγχνα. quâ ratione hic habes τὰ δώλια pro τὰ ἑδώλια. ne cum Cantero legas, εἰς θ' ἑδώλια. paullo post pro δερμὴν ἑδοίτος nescio an præster δίδόντος.

Εκτὸς ἔχ.) Hunc chorum putem esse ex Ithacensibus non Satyris. Sed pro τοῦ σε malim τὸν δὲ & λέγειν pro λέγω.

ὕμεῖς δὲ σ' ὦ.) Lego ἡμεῖς.

Ταινάρου μένει λιμὴν.) Mela lib. II. c. III. v. 128. ait in ipso Tænaro Neptuni templum †. Ceterum Aristophanes Eqvitibus Neptunium etiam vocat σουνιάρατον καὶ γεραίττιον.

Οὐκ ἀμφιβουπόροισι.) Lego duabus vocibus ἀμφιβουπόροισι. Dixit autem ὀβελούς βουπόρους interprete Hesychiō μεγάλους ὀβελίσκους.

Δαινύμενος ἐν στέγοντι.) Distingvo post δαινύμενος. deinde quæ sequuntur ἐν στέγοντι γαστέρ' ὑπτίαν non intelligo. Eâ re (quæ ignorantia mea est) ariolor legendum ἐνθ' ἔχωντε. Nam quid sit στέγον juxta scio cum imperitissimo. invenio apud Grammaticos στέγην etiam dici γαστέρα. Quod autem paullo post ait πέπλον κρούω simile est illi Catulliano, Epigr. xxxiii. extr.

*Nam pransus jaceo & satur supinus
Pertundo tunicamqve palliumqve.*

Ἄλλως νομίζη ζεῦ.) Elegans locutio, & Atticis familiaris ἄλλως, pro frustra, & sine ratione. sic Antipater in epigrammaton Florilegio : ἄλλως τ' οὐνομ' ἔχουσι. Aliquando idem valet ac forte fortuna, & τύχη non τέχνη. ut apud Lucianum in deorum judicio Venus ait ἄλλως ἡρώμην.

Ἀνδρακιᾶς ἀποχναύειν.) Fortasse legendum ἀπολαύειν, vel ut Canterus ἀποκναίειν. mox βρύκειν non βρύχειν.

Μόνος μόνω.) Versus hic olet mihi proverbium.

Αποβάμιος) Rectè Hesychius, ἀπόβαμος ἄθεος exponit, & θυσίας ἀποβάμους, quæ in aris non fiunt.

Δισ-

† De Tænaro oppido, Neptuniquæ illuc templo prolixè agit Jo. Meursius, lib. IV. Laconicor. Miscellaneor. c. XI. totò, p. m. 289. f.

Δισσοὺς γ' ἀδρήσας.] Canterus ἀδρῳίτας legit me non probante, nam de duobus non ἀδρῳοις sed συνδιασμός dici potest. Et sanè ἀδρήσας magis convenit eligenti pingves & habitiores.

Τένοντος ἀρπάτας.] Malè olim putabamus legendum ἀχρῖς ποδός, nam τένων πούς hīc dicitur ut in Bacchis pedis tendinem dixit. pro καθαρώτας autem neque malè legas καλατώτας.

Αἰθερ ἐξῖς βαρύν.) pro aëre & fumo dixit ætherem.

Τῇ κύλικι λελημμένος.) Mavult Canterus λελησμένος, quod est oblitus, hōc (ut mihi quidem videtur) locō ἀπροσδιόνυσον. Potius retinenda lectio λελημμένος vel λελειμμένος, id est captus, & victus. Paulò post pro οὐκ ἔχομεν, quis non videt legendum ἔχοιμεν.

Δ πλοῖν χαλινοῖν.) Sumpta translatio ex Homericæ Ulyssæ lib. x. Ait enim illic,

Δίνεον ὡς ὅτε τις τρυπῶ δόρυ νήϊον ἀνῆρ
Τρυπάνῳ, οἷδ' ἐτ' ἐνεσθεν ὑποσσεῖουσιν ἱμάντι
Αψαμενοὶ ἐκάτεσθην. ----

nam duplices habenas quas hīc vocat, lora utrinque apta Homerus dixit. De hac fabricæ specie meminit antiquarius scriptor Arnobius, lib. vi. cū ait, *terebra-
rum excavata vertigine.*

Ὡσπερ ἐκ σπονδαῖς.) Quia in σπονδαῖς & ἱεροποιῖαις solebant, ut ait Hesychius, titionem injicere in pelvim vel χέρνυβα, & aram circum aspergere, ut diximus in Irena Aristophanis.

Σφηκία ἐκτρίψομεν) Sanè enim δαλός etiam vocatur σφηκίσκος ab Aristophane in Pluto.

Γάνυμαι δὲ δαιτὸς ἥβης.) Interpretantur vulgò convivium juvenum: mihi hoc non placet, non qui habeam quid certius reponam: sed nostrò more malè sedentem locum agitabimus, & movebimus conjecturarum crebrò succussu: ita ut fortassis non molestè sedeat. Primum legi potest δαιτὸς ἴτης sensu & bonò & Homero aliis-

aliisqve auctoribus usitatô. Deinde distingvi potest, *δαιτός*, ἡβης ἀσυνδέτως, id est, convivio & juvenibus. postremò optimus etiam sensus eliciatur si legamus, γάνυμαι δὲ καὶ τὸς ἡβης. & sic ἡβη esset ἀμπελος, vel Hesychiô teste.

ὑπάγει μ' ὁ χόρτος εὐφρων.) Ambitum hilarem interpretantur isti qui non mentis sed verborum significationem tantum satagunt. Sed quid id est rogo? fortassis autem substituendum κορμός ut stipitem intelligamus & scipionem quò nitatur ille invidus, & nimis incedens trepidanter Iacchô.

Φιλεῖ τις ἡμᾶς.) Totus hic locus videtur mihi mancus & luxatus. Si sub persona Cyclopi, ausim dicere ex industria affectâsse Euripidem sermonem confusum & faucium flore Liberi, qui Polyphemo pedes tentaverit & linguam vinxerit. Putabam tamen aliquando hunc versum eundem esse debere cum duobus præcedentibus, & ut similis esset & Anacreonticis legebam sublatô asteriscô, θεὸς οὖν φιλεῖ τις ἡμᾶς vel καλός. μοχ pro χροῖα, χροῖα repono & ἐξομιλήσει exproνο ἀπαντήσῃ, ἐντεύξεται.

μένων οὖν αὐτοῦ.) Emendat Canterus μένων νῦν αὐτοῦ. Ego malo conjecturam meam, quæ me iudice, non fallit, μέν' οὖν σὺν αὐτῷ. facile fuit ex μέν' οὖν facere μένων, & ex σὺν οὖν factum mutatô αὐτοῦ in αὐτῷ.

Φῆς ἐρεῖν.) Puto φησ' pro φηί. Quia me tam formosum amare inquit: nisi hæc mavis referre ad sequentia, quibus se Silenus Ganymedem Jovis Cyclopi facit.

Ἰδού καθαρόν τὸ χεῖλος.) nondum vidi ex Græcis Tragicis qui in secunda sede Anapæstum locaret: itaque transpono ista, ἰδού τὸ χεῖλος καθαρόν. Quod autem ait ἡμῦν-τικά, hoc est ἀπνευστὶ πέπωκα. Sed & jure statim pro ἡ ἀμπελος legerem ἡ μπελος, & cū ait συνεκθανεῖν δὲ σιγῶντα tollerem δὲ, ut nocens mensuræ pedum.

ὃ τὴν τύχην μὲν δαίμονα.) Hinc Juvenalis in Satyra,

Te facimus fortuna Deam.

καρκίνος.) est hic cancer, forfex & πυράγρα. Corrigendus Hesychius super hac voce. Ait enim ἐστὶ δὲ καὶ δεσμὸς τὶς καὶ τῇ πάρυγρος. lego καὶ ἡ πυράγρα.

δρυὸς ἀσπετον ἔρνος.) Pro omni arbore δρυὸς. nam si speciem spectes, est hic ex olea stipes.

σιγαῖτε πρὸς θεῶν θῆρες.) vel Hesychiō teste θῆρες sunt Satyri.

ἡμεῖς δὲ χωλοὶ γ.) Alibi monuimus proverbiale esse χωλὸν γένεσθαι. Et sic usus Theocritus Adoniis, & Nicarchus in Epigrammate, ἔα χωλὸν με γένεσθαι.

ἐν τῷ κατὰ κινδυνεύομεν.) Non satis hæc capio. Etiam hæc sapiunt proverbium, & respexit fortassis Homericum illud ἐν κατὰς αἴσῃ, quia primi Cares servitutem serviētur bellō capti. unde servoli nomen Aristophanicum Carion. Fortassis etiam κατὰ dicit pro κρατὶ: nam κατὰ Homero κεφαλῇ: Ausus sum aliquando hæc interpolare, & hanc lectionem periclitari, δεύσω τὸ δὲ, ἐν τῷ γὰρ τί κινδυνεύομεν; hoc inquit faciam, quid enim in hoc periculi?

κατέκλυσε.) Non potest hoc verbi consistere in fine Iambici versus, propterea emendavit Canterus κατέκλυσε, quod si rectum est, idem erit ac implevit, & inebriavit madidumque fecit. Sed malim aliud quid comminisci.

πέτρην ἐπήλυγα.) Rupem nigram & obscuram, & velut caligine obductam, id est, ἐπιλυγαίην.

ἀλλὰ πρόσθεν οὗτος ἐστί.) Legendum οὗτις. paullò post verò non ἀμφοτέρωθεν, sed ἀμφοτέρωθεν (quæ est ἀνὰ λῆ) proculdubio legendum.

F I N I S.

IN-

INSCRIPTIO
VETUS GRÆCA,

NUPER AD

URBEM IN VIA APPIA
EFFOSSA:

DEDICATIONEM FUNDI
CONTINENS, AB HERODE
REGE FACTAM.

ISAACUS CASAUBONUS
RECENSUIT,

ET NOTIS ILLUSTRAVIT.

INSCRIPTIO HERODIS.

ΠΟΤΝΙΑΘΗΝΑΩΝ 1 ΕΠΙΕΙΡΑΝΕ 2 ΤΡΙΤΟ-
ΓΕΝΕΙΑ

ΗΤΕΠΙ ΕΡΓΑ ΒΡΟΤΩΝ : : ΛΑΙΣ 3 ΡΑΜΝΟΥ-
ΣΙΑΣ ΟΥΠΙ 4

ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΑΓΧΙΘΥΡΟΙ 5 ΡΩΜΗΣ ΕΚΑΤΟΝ-
ΤΟΠΥΛΟΙΟ 6

ΠΕΙΟΝΑ ΔΗ ΚΑΙ ΤΟΝΔΕ ΘΕΑ ΤΕΙΜΗ-
ΣΑΤΕ 7 ΧΩΡΟΝ

5 ΔΗΜΟΝ ΔΗΩΟΙΟ ΦΙΛΟΞΕΙΝΟΝ ΤΡΙΟ-
ΠΑΟ 8

ΤΟΦΡΑ ΚΕ ΚΑΙ ΤΡΙΟΠΕΙΑΙ 9 ΕΝ ΑΘΑΝΑ-
ΤΟΙΣ ΑΛΕΓΗΣΘΟ

ΩΣ ΟΤΕ ΚΑΙ ΡΑΜΝΟΥΝΤΑ ΚΑΙ ΕΥΡΥΧΟ-
ΡΟΥΣ ΕΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΗΛΘΕΤΕ ΔΩΜΑΤΑ ΠΑΤΡΟΣ ΕΡΙΓΔΟΥΠΟΙΟ
ΛΙΠΟΥΣΑΙ

ΩΣ ΤΗΝΔΕ ΡΩΕΣΘΕ ΠΟΛΥΣΤΑΦΙΛΟΝ ΚΑ-
ΤΑΛΩΗΝ

10 ΛΗΙΑΤΕ ΣΤΑΧΥΩΝ ΚΑΙ ΔΕΝΔΡΕΑ ΒΟ-
ΤΡΥΟΕΝΤΑ 10

ΛΕΙΜΩΝΩΝ ΤΕ ΚΟΜΑΣ ΑΠΑΛΟΤΡΕΦΕΩΝ
ΕΦΕΠΟΥΣΑΙ

ΥΜΜΙ ΓΑΡ ΗΡΩΔΗΣ ΙΕΡΗΝ ΑΝΑΓΑΙΑΝ
ΕΗΚΕ 11

ΑΝΔΡΑΣΙΝ ΟΨΥΓΟΝΟΙΣΙΝ ΑΚΙΝΗΤΗΝ ΚΑΙ
ΑΣΥΔΟΝ

ΕΜΜΕΝΑΙ ΗΔΕΠΙΟΙ 12 ΕΞ ΑΘΑΝΑΤΟΙΟ ΚΑ-
ΡΗΝΟΥ

15 ΣΜΕΡΔΑΛΕΟΝ ΣΙΣΑΣΑ ΛΟΦΟΝ ΚΑΤΕΝΕΥ-
ΣΕΝ ΑΘΗΝΗ

ΜΗ ΤΩΙ ΝΟΙΠΟΙΝΟΝ 13 ΒΩΛΟΝ ΜΙΑΝ Η
ΕΝΑ ΛΑΑΝ

ΟΧΛΙΣΣΑΙ ΕΠΕΙ ΟΥ ΜΟΙΡΕΩΝ ΑΤΡΕΙΣ
ΑΝΑΓΚΑΙ 14

ΟΣΚΕ ΘΕΩΝ ΕΔΕΕΣΣΙΝ ΑΛΙΤΡΟΣΥΝΝΗΝ
ΑΝΑΘΗΗ

ΚΛΥΤΕ ΠΕΡΙΚΤΙΟΝΕΣ ΚΑΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ
ΑΓΡΟΙΩΤΑΙ

20 ΙΕΡΟΣ ΟΥΤΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ 15 ΑΚΙΝΗΤΟΙ
ΔΕ ΘΕΑΙΝΑΙ

ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΙΜΗΤΟΙ ΚΑΙ ΥΠΟΣΧΕΙΝ ΟΥ
ΑΣ ΕΤΟΙΜΑΙ

ΜΗΔΕΤΙΣ ΗΜΕΡΙΔΩΝ ΟΡΧΟΥΣ Η ΕΝΑΛ-
ΣΕΑ 16 ΔΕΝΔΡΩΝ

Η ΠΟΙΗΝ ΧΙΛΩΙ ΕΥΑΛΔΕΙ ΧΛΩΡΑ ΘΕΟΥ-
ΣΑΝ 17

ΔΜΟΗΝ ΚΥΑΝΕΟΥ ΑΙΔΟΣ 18 ΡΗΞΙΕ ΜΑ-
ΚΕΛΛΑΝ 19

25 ΣΗΜΑ ΝΕΩΝ ΤΕΥΧΩΝ ΗΕ ΠΡΟΤΕΡΟΝ
ΚΕΡΑΙΣΩΝ 20

ΟΥ ΘΕΜΙΣ ΑΜΦΙ ΝΕΚΥΣΣΙ ΒΑΛΕΙΝ ΙΡΟ-
ΧΘΟΝΑ ΒΩΛΟΝ

ΠΑΛΗΝ ΟΚΕΝ ΑΙΜΑΤΟΣ ΗΙΣΙ ΚΑΙ ΕΓ-
ΓΕΝΟΣ ΕΣΣΑΜΕΝΟΙ ²¹

ΚΕΙΝΟΙΣ ΔΟΥΚ ΑΘΕΜΙΣΤΟΝ ΕΠΕΙ ΤΙ-
ΜΑΘΡΟΣ ΕΣΤΩΡ ²²

ΚΑΙ ΓΑΡ ΑΘΗΝΑΙΗ ΠΕΡΙΟΙ ΧΘΟΝΙΟΝ
ΒΑΣΙΛΗΑ

30 ΝΗΩΙ ΕΓΚΑΤΕΘΗΚΕ ΣΥΝΕΣΤΙΟΝ ΕΜ-
ΜΕΝΑΙ ΙΡΩΝ

ΕΙΔΕΤΩΙ ΑΚΛΥΤΑ ΤΑΥΤΑ ΚΑΙ ΟΥΚ Ε-
ΠΙΠΕΙΣΕΤΑΙ ΑΥΤΟΝ ²³

ΑΛΛΑ ΠΟΤΙΜΗΣΕΙ ΜΗ ΟΙ ΝΗΤΙΤΑ ΓΕ-
ΝΗΤΑΙ

ΑΛΛΑ ΜΙΝ ΑΠΡΟΦΑΤΟΣ ΝΕΜΕΣΙΣ ΚΑΙ
ΡΟΜΒΟΣ ΑΛΑΣΤΩ ²⁴

ΤΙΣΟΝΤΑΙ ΣΤΥΓΕΡΗΝ ΔΕ ΚΥΛΙΝΔΗΣΕΙ
ΚΑΚΟΤΗΤΑ

35 ΟΥΔΕ ΓΑΡ ΙΦΘΙΜΟΝ ΤΡΙΟΠΕΩ ΜΕΝΟΣ
ΑΛΙΟΛΙΔΕΩ ²⁵

ΩΝΑΘ ΟΤΕ ΝΕΙΟΝ ΔΗΜΗΤΕΡΟΣ ΕΞΑ-
ΑΠΑΞΕΝ ²⁶

ΤΩ ΗΤΟΙ ΠΟΙΝΗΝ ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΙΗΝ
ΑΑΣΑΣΘΑ

ΧΩΡΟΥ ²⁷ ΜΗΤΟΙ ΕΠΗΤΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΟΣ
ΕΡΙΝΥΣ ²⁸

IIDEM VERSUS COMMUNI
CHARACTERE, ET EMENDATI.

- Π**ΟΤΝΙ' Αθηνάων ἐπιήρανε Τριτογέ-
νεια,
 Ητ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ὄραεις, Ραμνουσιάς Οὐ-
 πι,
 Γείτονες ἀγχιθύροι Ρώμης ἑκατονταπύλοιο·
 Πίονα δὴ καὶ τόνδε θεὰ τιμήσατε χῶρον,
 5 Δῆμον Δηῳοιο Φιλόξεινον Τριόπαο.
 Τόφρ' αὖ κε καὶ Τριόπειαι ἐν ἀθανάτοισι λέγῃσθον·
 Ως ὅτε καὶ Ραμνοῦντα καὶ ἐυρυχόρους ἐς Αἰθῆνας
 ἤλθετε, δώματα πατρὸς ἐριγδούποιο λιποῦσαι.
 Ως τήνδε ῥώεσθε πολυστάφυλον κατ' ἁλῶν,
 10 Αἴϊά τε σταχύων καὶ δένδρεα βοτρύεντα,
 Λειμώνων τε κόμης ἀπαλοτρεφῶν ἐφέπουσαι.
 Ὑμμι γὰρ Ἡρώδης ἱερὴν ἀνὰ γαῖαν ἔηκε,
 Ἀνδράσιν ὀψιγόνοισιν ἀκινήτην καὶ ἄσυ-
 λον
 ἔμμεναι. ἤδ' ἐπὶ οἷ ἐξ ἀθανάτοιο καρή-
 νου
 15 Σμερδαλέον σείσασα λόφον κατένευσεν Αἰθῆ-
 νη·
 Μή τω νήποινον βῶλον μίαν, ἢ ἓνα λαῶ-
 αν
 Οχλίσσαι· ἐπεὶ οὐ Μοιρέων ἄτερ εἰσὶν ἀνάγκ-
 και·
 Οσκε θεῶν ἐδέεσσιν ἀλιτροσύνην ἀνα-
 θεΐη.
 Κλῦτε περικτίονες, καὶ γείτονες ἀγροῖῳται,
 20 1ε-

INTERPRETATIO AD VERBUM.

Veneranda Athenarum auxiliatrix Tri-
 tonia,
 Et tu quæ opera mortalium observas Rha-
 mnusias Upi,
 Vicinæ proximæ Romæ centum-portarum,
 Hunc quoque locum ô deæ uberem colite,
 5 Vicum hospitalem Triopæ Cereris filii:
 Ut inter immortales etiam Triopæ dicamini.
 Sicut cum Rhamnuntem & latas Athenas
 Venistis, ædibus patris Tonantis relictis:
 Itaper istud vinetum ferax potenter vos gerite,
 10 Segetes spiceas & arbores racemosas,
 Molliumque pratorum comas lustrantes.
 Vobis enim Herodes tellurem hanc consecravìt:
 Ut apud post-futuros homines immota & in-
 violabilis
 Maneret. ipsa autem (quùm ex immortalì
 vertice
 15 Horribiliter cristam concussisset) Minerva,
 annuit.
 Ne cui impune foret glebam unam aut unum
 lapidem
 Movisse: quoniam Parcarum pœnæ non lon-
 gè absunt,
 Si quis in decrum delubra flagitium admi-
 serit.
 Audite finitimi & vicini agricola:

20 Ἰερὸς οὗτος ὁ χῶρος ἀκίνητοι δὲ θέσταιναι,
καὶ πολυτίμητοι, καὶ ὑποσχεῖν οὕτως ἔτοί-
μαι.

Μηδὲ τις ἡμερίδων ὄρχους, ἢ ἐν ἄλσεα δέν-
δρων

Ἡ ποίην χιλῶ εὐαλδέϊ χλωρανθέουσιν
Δμωὴν κυανέου Ἀΐδος πήξειε μάκελλαν,

25 Σῆμα νέον τεύχων, ἢ πρότερον κεραί-
ζων.

Οὐ θέμις ἀμφὶ νέκυσι βαλεῖν ἰρόχθονα βῶ-
λον.

Πλὴν ὅ, κεν αἵματος ἦσι καὶ ἐγόνος ἐσσαμέ-
νοιο.

Κείνοισι δ' οὐκ ἀθέμιστον· ἐπεὶ τιμάορος ἔ-
στωρ.

Καὶ γὰρ Ἀθηναίῃ περὶ οἱ χθόνιον βασιλῆα
30 Νηῶ ἐγκατέθηκε, συνέστιον ἔμμεναι ἰ-
ρῶν.

Εἰ δέ τω ἀκλυτὰ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐπιπείσεται
αὐτῶν,

Ἀλλ' ἀποτιμήσει μή οἱ νήπιτα γένηται.

Ἀλλ' ἄμιν ἀπρόφατος Νέμεσις καὶ ῥόμβος Ἀλάστωρ
τίσσονται· στυγερὴν δὲ κυλινθήσει κακότη-
τα.

35 Οὐδὲ γὰρ Ἴφθιμον Τριόπεω μένος Αἰολί-
δαο

Ωναθ', ὅτε νειὸν Δημήτερος ἐξαλάπαξεν.

Τῷ ἦτοι ποινὴν καὶ ἐπωνυμίην ἀλέα-
σθαι

Χώρου· μή τοι ἐπῆται ἐπὶ Τριόπειος Εὐρινύς.

20 Sacer est hic locus: Dea autem immobiles
Et cum primis honoranda, ac præbere aurem
parata.

Ne quis igitur in vitium ordines, aut saltus
pomiferos,

Aut herbam pabulô latô florentem,

Ligonem infigat, nigro Orco ministrantem:

25 Ut monumentum novum faciat, vel anti-
quum diripiat.

Nefas est, mortuis apponere glebam sacra
terra:

Nisi quis de sanguine ejus & genere sit, qui
delubrum sacravit.

Illis non est nefas: quoniam vindex hujus
honoris adest columna.

Nam Minerva juxta se terrenum regem

30 In hac ade collocavit, ut sacra secum par-
ticiparet.

Si cui hæc fuerint inaudita, atque iis non
obtemperaverit,

Verum aspernetur, non impune tulerit:

Sed ipsum repentina Nemesis & vagus Alastor
Pœnâ afficient: atque ille tristem exantlabit
erumnam.

35 Nam neque Triopæ Æolidæ generosam men-
tem

Fuuit, quando Cereris novale vastavit.

Itaque quâ pœnam quâ cognomen vitare
oportet

Locis: ne insequatur Triopæa Erinnys.

NOTÆ.

XIMIVM vetustatis monumentum istud Româ nuper accepit Senator amplissimus ac præstantissimus, Jacobus Gyllotus, missu viri exquisitâ eruditione atque humanitate præditi, Christophori Puteani, Claudii F. Parisiensis. Fuerat autem, ut scribebat idem Puteanus, ante paucos dies ad Urbem in via Appia inventum, ac præsentem se terrâ erutum. Jam ante annos aliquot affinis ac prope ejusdem argumenti columna ibidem, ut apparet, fuit reperta, & inde postea ad Farnesianos hortos translata: quam Inscriptionum antiquarum Thesaurus V. Cl. Jani Gruteri, titulô primô exhibet. Sed Farnesiana quidem columna charactere vulgò Græcis ætatis illius minùs usitatô, & ut nuper ad Eusebium suum illustrissimus Scaliger fusè demonstravit, Ionicis literis est exarata: hoc verò recens Puteano descriptum monumentum, à communi Græcorum charactere nihil variat. Utraque inscriptio ab Herode olim in fundo posita, quem ad tertium ad Urbe lapidem, in via Appia possedit. clarè hoc docet Farnesiana columna: cujus verba sunt statim initiô; Οὐδενὶ δευτέρῳ μετακινήσαι ἐκ τοῦ Τριοπίου, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ τρίτου ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππίας; ἐν τῷ Ἡρώδου ἀγρῷ. Triopium κυρίας est ædes Triopæ heroi sacra, de quo postea dicetur. Herodis villa, sive suburbanum, ab hæc æde videtur cognomen invenisse: imò verò territorium universum quò prædium Herodis continebatur, Triopium appellari solitum non obscurè quintus versus & sextus significant. Potro Herodem istum privatæ fortis hominem nequaquàm † fuisse; verùm regiô ornatum titulô, ver-

† Quis iste Herodes, scribit Salmas. in p. 6. notar. hanc ipsam ad Inscriptionem, rex an privatus, liber an ser-

versus **xxix.** arguit, qui regem ipsum nominat. Quum
au-

servus, albus an ater fuerit, tam nesciri scio, quàm vix sciri posse arbitror. De privato regem facere voluere docti homines: quibus testibus aut argumentis, nondum assequi potui. Nihil enim tale ex tota inscriptione, legas ac perlegas licebit, elicere possis. Nam quod illum trigesimum inscriptionis versum adducunt, ad regnum regiumque genus isti Herodi asserendum, si sententiam ejus versiculi pensiculatiùs explorassent, aliud eos pronuntiaturus fuisse non dubito. Ut concedam, Herodem, qui heic nominatur, fuisse illum magnum Judaeorum regem, (quod minimè tamem concedo) illò tamen testimoniò, quò volunt, regnum ejus confirmari stabiliri-que, nihil invalidius esse, nihil incertius affirmare ausim, immo nihil falsius. Huc pertinent verba Josephi Scaligeri ex Ep. **ccxlvii.** p. m. 533. Quod Xylandro nocuit, idem & præstantissimo viro errorem in illa Inscriptione objecerit. Nam de Herode rege Judaeorum, ut antea nihil tale judicasssem, ita neque nunc ab ea sententia discedere possum. Et certè non minorem scrupulum iniecit mihi tum altera columna vetustis Ionicis literis incisa, quæ in eadem via Appia reperta est, tum Herodes iste; quisquis fuerit ille, cujus & nomen in illa legitur. Quare idem Herodes alteram priscis literis Ionum, quarum usus Romanis penitus ignotus fuit, hanc autem usitatus inscribere maluit? Hoc qui solvet, erit mihi magnus Apollo. Sed sine dubio (ut illuc revertar, unde discessi) graviores occupationes magni viri, ejus cogitationes sibi totas vindicaverant, quum ille ad ea commentanda animum appelleret. Si repetat, non opus monitore habebit; agnoscet eadem quæ scribis, & fortasse alia, quæ nos omnes fugerunt. Quid ab illo prodiit, quod non supra captum horum contumeliosorum hominum sit, quorum obtrectationem effugere non potuit, neque poterit propter singularem & incomparabilem editionem (fortè eruditionem) suam? Sed hominem majoribus curis occupatum non novum est in istis levioribus dormire. Vale. Lugduni Batavorum. **xii. Kalend. Decembr. Juliani clcxcvii.**

autem ex historia etiam sacra tres noti sint Judæorum principes hujus nominis: Magnus videlicet Herodes, & filius ipsius Antipas, cum ejusdem nepote Herode Agrippa: eum, cujus heic fit mentio, Herodem Magnum fuisse, arbitramur. Hic vir sceleratissimus & versutissimus precarium beneficiô Antonii atque Augusti regnum nactus, religionem pro ambitionis instrumento semper habuit: in urbe sancta & inter Judæos, Judaicarum legum atque institutorum observans: extra urbem & inter Græcos pro Græco ac gentili persæpe se gerens. cum alia igitur multa contra morem patrium Judæorum designavit Herodes: tum etiam diis Gentium templa variis extra urbem Ierosolyma locis, sumtu ingenti atque magnificentia singulari exstruxit. Josephus, librô xv. capite xii. ὑπὸ δὲ τῆς εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπέας, ἣν ἐθεράπευε Καίσαρ καὶ Ρωμαίων τοὺς πλείστον δυναμένους, ἐκβαίνειν τῶν ἡδῶν ἡναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῶν Ιουδαίων οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον. τὴν δὲ ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις οὕτως κατεσκευάζετο. * postea duas affert causas cur hoc fecerit Herodes: studium nempe gratificandi Augusto ceterisque Romanis proceribus: & profundam cupiditatem monumenta imperii sui ad posteros transmittendi. Ut non alia quærenda nobis sit ratio, cur ambitiosissimus Princeps in tantæ celebritatis loco, atque

* i. e. interprete Sigismundô Geleniô: Hæc tamen ambitio studiumque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, ut multum à patriis institutis decederet, & leges divinas violaret, dum in honorem eorum urbes condit, & templa exstruit, licet non in solo Judaico. Hoc enim illi nequaquam laturos erant, quod nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales urbes conlocabat.

que adeo in ipsa propemodum urbe Roma, hoc suæ impietatis & Εὐνησμοῦ luculentum testimonium existare voluerit.

Ι. ΠΟΤΝΙΑΘΗΝΑΩΝ) Minervam & Nemefim, quæ & Adraſtea, instituit συγχόρους: ut in eodem loco ex reditibus fundi hujus colantur. Apud veteres diversis modis plura numina simul colebantur. Ut plurimum tota ædes uni deo sacra erat: sed in templo separatæ erant † cellæ & sacella, atque in iis variorum deorum signa. sic in æde Jovis Capitolini cella fuit Minervæ & plurium aliorum. Aliquando pluribus in commune eandem ædem consecrabant: ut in plerisque Gymnasiis Græcorum Mercurius & Minerva, interdum & Cupido unâ colebantur. sic Mercurio Herculem adjungebant: aut Minervam aut Ammonem: unde appellationes illæ manarunt, Hermeracras, Hermathena, Hermeros, Hermammon. Sed & Jovi Neptunum adjectum socium legimus: eaque templa Ζηνοποσειδῶνος dicebantur: cujusmodi illud fuit, quod auctore Machone apud Athenæum, Dorioni symphoniaco materiam joci præbuit: cum diceret; commodam habitationem in ea urbe non esse sperandam, ubi etiam di habitent σύνδοο, bini bini. hi sunt quos Græci vocabant

† Separatæ erant cellæ] Valer. Max. I. I. 8. Cum Marcellus quintum consulatum gerens, templum Honori, & Virtuti, Clastidiô prius, deinde Syracusis potitus, nuncupatis votis debitum consecrare vellet; à collegio pontificum impeditus est, negante unam cellam duobus Diis rectè dicari. Futurum enim, si quid prodigii in ea accidisset, ne dignosceretur, utri rem divinam fieri oporteret: nec duobus nisi certis Diis unâ sacrificari solere. Eâ pontificum admonitione effectum est, ut Marcellus, separatis adibus, Honoris ac Virtutis simulacra statueret. Neque aut collegio pontificum auctoritas amplissimi viri, aut Marcello adjectio impense impedimento fuit, quo minus religionibus suis tenor, suaque observatio redderetur.

bant συνάους καὶ συμβώμους θεούς. Ita igitur heic Minerva & Nemesis in eodem τεμένει &, ut videtur, in eadem æde simul colendi dedicantur. Erant ibidem ab Herode posita & aliis diis varia donaria. nam Farnesiana inscriptio columnarum facit mentionem Cereris, Proserpinæ & deorum inferorum. meminit & Dianæ viocuræ. Μάρτυς δαίμων ἐνοδία καὶ οἱ κίονες τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης ἀνάθημα, καὶ χθονίων θεῶν. καὶ *

2. ΕΠΙΕΙΡΑΝΕ) Scribendum ἐπιήρανε. *compas aut domina.* Diana apud Nonnum ἐπιήρανος ἄγρης: quæ eidem alibi δεσπότης ἄγρης. *ei pro η* ut in aliis inscriptionibus ΑΣΚΛΕΙΠΙΑΔΗΣ & ΣΩΤΕΙΡΙ, pro Ασκληπιάδης & Σωτήρι. item locô η: ut in Farnesiana columna ΤΕΙ. ΟΔΟΙ. ΤΕΙ. ΑΠΠΙΑΙ. τῇ † ὁδῷ τῇ Αππία. alibi ΕΡΜΕΙ pro Ερμῇ.

3. ΗΤΕΠΙΕΡΓΑΒΡΟΤΩΝ :: ΛΑΙΣ) Lego, ὁράεις. ἐπὶ ἔργα βροτῶν ὁράεις: pro, ἐφορᾷς: ut, πάντ' ἐφορᾷ Διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντ' ἐπακούει. hoc verò cui potius quàm Nemesi * conveniat? quàm theologi veteres, Ammiani * * sunt verba, fingentes Justitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia despectare terrena. πάντ' ἐφορᾷ τὰ ἐπίγεια. alibi vocat, humanorum spectatricem, τῶν ἀνθρωπείων ἐπίσκοπον. 4. PA-

† At Salmas. in not. hanc ipsam ad Inscription. p. m. 16. putat τει Αππιαί scriptum esse pro τῇ; *e nempe pro η*, ut in eadem Columna Farnesiana Μετακινεσσαι pro Μετακινήσαι & Δέμετρος pro Δήμητρος Κινέσαντι pro Κινήσαντι. Licet non neget hic *ei pro η* positum; quomodo & in alia veteri Inscriptione Δειναρία pro δηνάρια se legisse testatur.

* Nemesi] Vide de hac Ezech. Spanhem. in Callimach. p. 112. Lindenbrog. & Vales. in jam adducendum Ammiani locum; & cum primis Baconum in Nemesi seu vicibus rerum. Adde tamen & Petr. Crinitum, lib. xix. de Honestâ Disciplina, c. vi. f. m. 55. b.

* * lib. xiv. c. xi.

4. ΠΑΜΝΟΥΣΙΑΣ ΟΥΠΙ) Rhamnusiam deam esse Nemefim, ex Græcis Latinisque poëtis & eorum interpretibus notissimum. Ovidius †: -- *memorémqve time Rhamnusidis iram*. Pausanias Atticis, Suidas, alii. at Nemefim dici ΟΥ ΠΙΝ * haut temerè alibi reperias. nam vulgò poëtis Οὐπίς sive Ωπίς est Dianæ sodalium una, vel Diana ipsa. Callimachus, hymnò in Dianam, v. 204.

Οὐπί ἀνάτο' εὐῶπι, φασφόρε, καὶ δέ σε κείνης
Κρηταέες καλέουσιν ἑπωνυμίην ἀπὸ νύμφης.

Alexander Ætolus: Ὑμνήσαι ταχέων Ωπιν βλήτειραν οἰσίων. lege Macrobius, librò quintò extremò. at in hoc carmine Οὐπίς non ponitur ἀντὶ τοῦ Ωπίς, neque est Diana: sed pro Οπίς, & Nemefim significat, uti diximus. Phurnutus De diis: Νέμεσις ἀπὸ τῆς Νεμέσεως προσηγορεύθη. Οπίς δὲ ἀπὸ τοῦ λανθάνειν ἐπισθεν καὶ παρατηρεῖν τὰ πραττόμενα ὑφ' ἡμῶν, καὶ κολάζειν τὰ κολάσεως ἄξια.

5. ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΑΓΧΙΟΥΡΟΙ) Admodum fanè Portæ Capenæ erant vicinæ. Jam enim diximus è Farnesiana columna, fundum Herodianum in Appia via fuisse, tertiò ab Urbe lapide disparatum. quæ notæ in eum locum planè quadrant, ubi effossum nuper pulcherrimum istud monumentum.

6. ΡΩΜΗΣ ΕΚΑΤΟΝΤΟΠΥΛΟΙΟ) Scribendum ἐκατοντάπύλοιο. ut ἐκαοντακεφάλαις apud Aristophanem: ἐκατοντάφυλλος, apud Theophrastum. sic ἐκατοντάζυγος, & similia. de portis Romæ veteris consule Plinium ††, Vi-

† lib. xiv. Metam. v. 694.

* Utroque de vocabulo Rhamnusias Upi tam curatè egit & prolixè ὁ πᾶν Ezech. Spanhem. in notis ad Callimach. p. m. 267. f. 286. f. ubi & hanc nostram Inscriptionem memorat, ut ne quidem ad Spicilegium quid reliquerit nobis.

†† Lib. iiii. c. v. Urbem tres portas habentem Romulus

Victorem & eruditissimum Onuphrium. non enim fuit Roma ἐκατόμυλος, ut quondam Thebæ in Ægypto, & in Parthyena ille locus, quem in decima historia describit Polybius.

7. ΠΕΙΟΝΑ ΤΕΙΜΗΣΑΤΕ) et pro, ut passim in antiquissimis etiam membranis multorum librorum offendimus. & sequutos parer eam γράφειν persæpe Græcos Lexicographos, & Glossarum collectores. quare non est erratum fabrilis: sed perversa veterum scribendi ratio, spretis analogiæ legibus. sic in volumine Inscriptionum leges ΕΤΕΙΜΗΣΑΝ. & ΤΕΙΜΗΘΕΝΤΑ. & ΤΕΙΜΗΤΗΣ. vide caput XIX. Indicis ei Thesaurο adjecti magno sanè literarum bono: & si pauci hodie utili-

mulus reliquit, aut (ut plurimas tradentibus credamus) quatuor. Mœnia ejus collegere ambitu Imperatoribus Censoribusque Vespasianis annò condite DCCCXXVIII. pass. XIII. M. CC. complexa montes septem ipsa dividitur in regiones quatuordecim, compita Larium CCLXV. Ejusdem spatii mensura currente à milliario in capite Romani fori statuto ad singulas portas, quæ sunt hodie numero triginta septem; ita ut duodecim portæ semel numerentur, prætercanturque ex veteribus septem, quæ esse desierunt, efficit passuum per directum XXX. M. DCCLXV. Harum portarum nec nomina nec locum ipse ponit. Communis tamen est opinio eorum, qui tres tantum à Romulo ferunt relictas, fuisse, Carmentalem, cujus & meminit Rosinus, II. Antiquit. Rom. c. XVII. p. m. 229. edit. Genev. clò loc XL. in 4to. Romanam & Pandanam, quas explicat Joann. Bartholomæus Marlianus, Patritius Mediolanensis, lib. I. Topographiæ Antiquæ Romæ, c. IV. p. m. 15. f. edit. Lugdun Gryphian. 1534. in 8to. Portarum Urbis 34. nomina, adpellationisque rationem vide apud Alexandr. ab Alexandro, lib. IV. c. XVI. adde Serranum. & Laurent. Schradert. lib. II. Monumentor. Italiæ in Andr. Schotti Itinerar. Italiæ, lib. II. p. 288. edit. Vesaliens. in 12.

utilitatem ejus Herculei laboris intelligunt. contra, versu xv. εἰσασα pro σεῖσασα. cujus item vulgatissimi erroris exempla ibidem plura.

8. ΔΗΜΟΝ ΔΗΩΙΟ Φ. ΤΡΙΟΠΑΟ) Attici vicus terræ suæ quamvis parvos vocabant δῆμους. Auctor hujus eruditi carminis Triopæ δῆμον videtur nominare, territorium illud agri Romani secundum viam Appiam, in quo fundus hic Herodis erat situs. & ratio hæc est dubio procul: quia ibi erat Triopium; hoc est, ut antea dicebamus, Triopæ dicata ædes. aliter hunc locum interpretari non possumus. Triopas sive Triops † in antiqua Græcorum historia non unus celebratur. in Eusebii Chronico Triopas septimus est rex Argivorum. hic Phorbanti in regno successit, cujus erat filius, ut & Pausanias in Corinthiacis & Messenicis memoria prodidit. alius fuit Triopas sive Triops Abantis filius Co insulæ rex antiquissimus, de quo Theocritus in xvii. idyllio & scholiastes illius ex Iasone vetustissimo rerum Cnidiarum scriptore: quam insulam à Triopa fuisse quondam incolis frequentatam, & Pausanias narrat in Phocicis. idem eruditus auctor & Triopam alium Pelasgi patrem in Corinthiacis commemorat. omitto Triopam Iphimediæ patrem, de quo Apollodorus in primo Bibliothecæ. An unus istorum aut alius ab istis diversus fuerit is, quo de agitur in hoc carmine, neque nos scimus, neque nos facile sciri posse

† De hoc pluribus agit Cl. Salmas. in notis ad hanc Inscript. p. m. 26. 57. & in Exercitation. ad Solin. p. 150. a. D. & ex eo Luc. Holstenius in Stephan. de Urbib. p. 329. b. Item Dn. Spanhem. in Callim. Hymn. in Delum, v. 160. p. m. (non 426. ut male numerus positus est sed) 429. 685. f. Apollodori verba è lib. i. adjicio: Κανόκη δὲ ἐποίησεν ἐκ Ποσειδῶνος Ὀπλέα καὶ Νηρέα, καὶ Ἐπωπέα, καὶ Ἀλωέα, καὶ Τρίοπα. Unde Triopeus Erysichthon dicitur Ovidio, viii. Metam. v. 751.

se existimamus: quum omnia ferè jam pridem veterum auctorum monumenta desiderentur, quibus priscorum heroum genealogiæ & res gestæ continebantur. Æolidam sive Æolium huuc fuisse, in fine carminis declaratur: ubi etiam calus ejus aliquis insignis attingitur, at non indicatur.

9. ΤΟΦΡΑ ΚΕ ΚΑΙ ΤΡΙΟΠΕΙΑΙ) hoc ideò, quia tantò honestiorem quemque deorum suorum stultè fatua vetustas putabat, quantò plura habebant * cognomina. ceterum ex his verbis liquet, non solum ædem Triopæ Triopium fuisse dictam: sed etiam territorium illud universum. neque enim poterant Minervæ & Nemesis Triopæ cognominari à Triopio templo: verum ab agri nomine ubi erat hic fundus Herodianus ipsarum honori sacer. hujus Triopii non magis meminerunt veteres scriptores, quàm ipsius agri Herodis: quod in tanta Urbis proximitate non sine ratione aliquis for-

* *Cognomina*) Scilicet in more positum erat Gentibus varia deorum nomina in invocando congerere, uti patet à Catull. Carm. xxxvii. ii. f.

*Nunc ô cœruleô creata Pontô,
 Quæ sanctum Idalium, Uriosque apertos;
 Quæque Ancona, Cnidumque arundinosam
 Colis; quæque Amathunta, quæque Celchos;
 Quæque Dyrrhachium, Adriæ tabernam;
 Acceptum face, redditumque votum.*

Cum primis id observabatur in Hymnis, qualis adhuc habetur de Apolline vetustissimus scholiò concinnò ab Alexandro Brassicano adornatus, in quo omnia ejus nomina atque epitheta Alphabeticâ serie contexta reperias, quem & habes in Cl. Sauberto de Sacrific. c. xiii. p. m. 256. edit. nostræ Lugdun. Batav. m. dc. xcix. in 8t. Similem de Baccho ex antiquitate depromit Joh. Soter, lib. i. Epigram. p. 96. Adde Nonnum, lib. xl. Dionys.

fortasse miretur. Sed qvota pars est id omne qvod sci-
mus, eorum, qvæ ignoramus?

10. ΔΕΝΔΡΕΑ ΒΟΤΡΥΟΕΝΤΑ] vel ipsas vites, qvæ
etiam arborum nomine † censentur: præsertim quando
non colitur vitis humilis & arbuscula brevi crure fun-
data: vel per cannas sarmentis ligatis: vel per terram
projecta: sed altiùs, ut in jugo, aut pergula, aut in
arbore collocata. vel arbores intellige vitiferas, quibus
maritantur vites, quando in agro frumentario vitis ar-
bustiva instituitur.

11. ΑΝΑ ΓΑΙΑΝ ΕΗΚΕ] Κυριολογία. nam terra deo
dicata, ἀνετος γῆ dicitur: animalia verò in honorem
deorum alicujus dimissa, qvi fuit mos veterum, ἀφεται
ζῶα nominantur.

12. ΗΔΕΠΙΟΙ) Scribo, ἡδ' ἐπὶ οἷ. ut jungatur cum
verbo σείσασα. qvatit autem heic Minerva galeam super
Herode, non ad terrorem incutiendum, ut apud poë-
tas sæpe: verum ut præsentia suæ ἐπιφανείας det si-
gnum. Prius scribebam, ἡ δὲ θεός sed illud verum
est.

13. ΝΟΙΠΟΙΝΟΝ) Scribe, νέποινον

14. ΕΠΕΙ ΟΥ ΜΟΙΡΕΩΝ ΑΤΡΕΙΕΣ ΑΝΑΓΚΑΙ)
Lege, οὐ Μ. ἄτερ εἶσιν ἀνάγκας. non absunt Parcarum
pœnæ. vult dicere: præsto pœna est. Græci poëtæ o-
mnia qvæ invito accidunt vocant ἀνάγκας: dulcissimus
Xenophon τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἀνάγκαι: sed præcipuè pœnas
inferorum, Pindarus, Olympionicarum 11. *. --- κα-
τα

† Sic Horat. I. Carmin. Od. XVIII. 1.

Nallam Vare sacrâ vite prius severis arborem
Alcæi carmen, unde Flaccus hæc sumsit, exstat apud
Athenæum, lib. X. & hoc est.

Μηδὲν ἄλλο φυτεύσης πρότερον δένδρον ἀμπέλῳ.
Vide Fr. Robortellium, lib. I. Adnotation. c. XXII.

* ἐπωδ. γ. κώ. η. v. 7. 8. i. e.

--- ea sub terra judi-

cet aliquis, invisâ sententiam pronuncians necessi-
tate.

τὰ γὰρ δικά-- ζει τις, ἐχθρῶ λόγον φράσας ἀνάγκη. propterea & Parcarum unam Anancen dixerunt. Quid si ita potius scribatur? ἐπεὶ οὐ Μοιρέων ἀτρεστοὶ ἀνάγκη. erit miōsis venusta. οὐκ ἀτρεστοί, pro, cum primis terribiles. παντὸς μᾶλλον φοβητέα.

15. Ο ΧΟΡΟΣ) Scribe, χῶρος. o loco τοῦ ω πα-
sim. ut in Farnesiana, ΔΑΙΜΟΝ, pro ΔΑΙΜΩΝ. sic
ΧΘΟΝΙΟΝ ΘΕΟΝ, ibidem. sic & versu xxxi. ΑΥ-
ΤΟΝ fortasse pro αὐτῶν. contra mox, ΝΕΩΝ, pro
νέον.

16. Η ΕΝΑΛΣΕΑ) Disting. ἐν ἀναλσεα. & haec scio
an non scriptum sit ἐν pro ἐς.

17. ΧΛΩΡΑ ΘΕΟΥΣΑΝ) hæc nihil significant. sed
extrita est litera una, vel licentiâ poëtæ, vel incuriâ
operarum fabrilium. Scrib. χλωρανθέουσαν. versus est
spondaicus. nisi, uti diximus, ipsius poëtæ licentia est,
χλωραθεῖν pro χλωρανθεῖν ita usurpantis, ut Sophocles
ὑπέρκοπον posuit ἀντὶ τῆς ὑπέρκομῶν, in Ajace Lorario.

18. ΔΜΩΗΝ ΚΥΑΝΕΟΥ ΑΙΔΟΣ) Scribendum
Δμωὴν κ. instrumentum quô terra effoditur ad inhu-
mandos mortuos, & quô demissi in foveam terrâ ob-
ruuntur, περιφραστικῶς appellat μάκελλαν δμωὴν ἄδου.
ministerium Orci ligonem, sive rutrum. videtur aliquem re-
spectum habuisse ad ista In Ery. v. 468. Ἀσκραὶ vatis in
diversissima sententia: Δμωὸς ἔχων μακέλην πόνον ὀρνίθεσσι
τίθειν Σπέουμαλα κακκρύτων.

19. ΡΗΞΙΕ ΜΑΚΕΛΛΑΝ) & heic i pro ει. ρήξειε.
sed scribendum censeo, πήξειε. poëtica locutio est,
πήξειε μάκελλαν ἐν (vel potius ἐς) ὄρχους, ἄλσεα, ποι-
ην i pro, ἐμπηγνύειν ὄρχοις, ἄλσεσι, ποιή. si quis malit
ρήξειε, erit pro impingere per vim. translatum à pa-
læstra: nam qui antagonistam in colluctatione humi
affligit vehementiore nisu, dicitur ρήξαι. B. Cyrillus
in homilia de exitu animæ: ὁ διάβολος ὁ τῆς θανάτου
παλῆς ἰσχυρὸς ὡς ἀντίπαλος ἰσχυρὸς, καθωπλιζόμενος, ἵνα
ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀγίαις ἡμέραις παλάσῃ καὶ ρήξῃ. sic D.
Marci ix. 18. καὶ ὅπου ἀν καλαλάβῃ αὐτὸν ρήσσει αὐτόν.
hoc est, solo illidit. & Lucæ ix. 42. ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ
δαυμόνιον.

20. ΚΕ-

20. ΚΕΡΑΙΩΝ) Scrib. κεραίων.

21. ΚΑΙ ΕΓΓΕΝΟΣ ΕΣΣΑΜΕΝΟ) Scribendum, καὶ ἑγγονος ἐσσεαμένοιο. hoc est, τοῦ ἀφ' ὧν συσταμένου. Voluit Herodes, ut sibi & liberis posterisque suis hoc τέμενος Mausolei usum præberet: si cui eorum diem obire supremum in Italia contingeret.

22. ΕΠΕΙ ΤΙΜΑΟΡΟΣ ΕΣΤΩΡ) Poëtica licentiâ ἐστὼς ponitur pro στήλη. intelligit columnam sive pilam, cui erat insculpta lex consecrationis hujus. nam & sacrorum & profanorum agrorum jura ab iis legibus pendent, quæ sunt initiô dictæ. quum igitur eô, quem modò dicebamus animô, hæc dedicatio facta sit ab Herode: idque scriptô consecrationis sit expressum: meritò saxum cui insculptum hoc monumentum, vocat vindicem juris sui & suorum. In Farnesiana columna non est dissimilis comminatio illa: οὐ γὰρ λῶον τῷ κινήσαντι. Μάρτυς δαίμων Ενοδία.

23. ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΠΙΠΕΙΣΕΤΑΙ ΑΥΤΟΝ) pro αὐτῶν, ut videtur: sed hoc quomodo per Hellenismum satis commodè ferri possit, non intelligo.

24. ΡΟΜΒΟΣ ΑΛΑΣΤΩ) Scribo, Ἀλάστωρ. Facit Alastorem peculiare numen, quod huc illuc circumcursans hominum peccata puniat. alii aliter: quibus Ἀλάστωρ Jovis est cognomen, ab eadem causa. Phur-nutus: λέγεσθαι δὲ ὑπὸ τινῶν καὶ Ἀλάστωρ καὶ Παλαμναῖος, τῷ τοὺς ἀλάστορας καὶ παλαμναίους κολάζειν. Sed cogitemus, num legi etiam possit, καὶ ῥόμβος Ἀληκτῶ. nam & Alectoni crimina noxia cordi, ut ait poëta. †

† Succedunt memoriæ quæ legi apud Barthium ad lib. VI. Thebaid. Stat. v. 693. Tom. III. p. m. 581. & sunt hæc: *Apud Herodem in fine Inscriptionis ῥόμβος Ἀλάστωρ nihil aliud est, quàm levis hic Deus, omnia incauta verba puniens; quod circumvolvatur nempe, & ubique incautis improvisus veniat, non aliter quàm Fortunam hic venire dicit Papinius. Cui jungitur Νέμεσις ἀπρόφατος, quàm eadem ratione præesse humanis actionibus pro lubitu convolvendis, eruditâ dissertatione memorat, pennæ eam*

25. ΤΡΙΟΠΕΩ ΜΕΝΟΣ ΑΙΟΛΙΔΕΩ) Scribe metri causâ, Αἰολίδαί.

26. ΩΝΑΘ ΟΤΕ ΝΕΙΟΝ ΔΗΜΗΤΕΡΟΣ ΕΞΑΛΑΠΑΞΕΝ) Non dicit quô genere pœnæ sit affectus à Cerere. at veteres crediderunt, eos, qui ejus deæ numen læsissent, capi * mente, & ut propriam vocem usurpem, fieri Cerritos καὶ νυμφολήπτους. Sed fortasse aliud Triopæ infortunium heic innuitur. quasi Triopas ob læsum Cereris numen, patriâ suâ, id est Æolide in Græcia excidisset, ac profugus & erro vagari huc illuc compulsus fuisset. quô casu tandem factum, ut in Italiam & vetus Latium devenerit. Tale quid videtur eruditus carminis auctor legisse in Ecœis (Θεοῖς fortè) Hesiodi, aut Cyclo Heroïco, vel aliis heroïcarum genealogicarum priscis scriptoribus.

27. ΚΑΙ ΕΠΩΝΥΜΙΗΝ ΑΑΣΑΣΘΑ ΧΩΡΟΥ) Legendum ἀλέασθε, vitate. vel ἀλέασθα. oportet vitare. quô ferè modô præcepta apud Græcos poëtas concipiuntur.

28. ΜΗ-

insuper instruens, ut adesse velocitate volucris cunctis æstimeretur, & prætereundum gubernaculum faciens, subdensque ei rotam, ut universitatem regere per elementa discurrens omnia non ignoretur, Ammianus Marcellinus, fine libri XIV. Servanda autem omnino hæc scriptura est in Inscriptione Herodis. Nam quod Is. Casauboni Θεείκελος animus de Alecto substituenda protulit, etiam syllaba vocis non admittit, nullò exemplo, nullâque ratione corripienda.

* Capi mente) Valer. Maxim. I. I. 20. Q. Fulvius Flaccus impune non tulit, quod in Censura tegulas marmoreas ex Junonis Laciniae templo in ædem Fortunæ Equestris, quam Romæ faciebat, transtulit. Negatur enim, post factum, mente constitisse: quin etiam per summam ægritudinem animi exspiravit, cum ex duobus filiis in Illyrico militantibus, alterum decessisse, alterum graviter audisset adfectum. Cujus casu motus Senatus, tegulas Locros reportandas curavit: decretique circumspectissimâ sanctione impium opus Censoris resecuit.

28. ΜΗΤΟΙ ΕΠΗΤΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΟΣ ΕΡΙΝ-
 ΝΥΣ) Scribendum, μήτοι ἔπηται ἐπὶ Τριόπειος Ερ-
 pro, ἐφέπηται. Si numen Minervæ & Nemeseos læse-
 ritis, discedent ipsæ, neque amplius Triopeæ dici cu-
 rabunt: atque earum locô succedent Furix, & inter
 vos sedes figent: ut meritò Triopeæ possint indigerari.
 Atque hæc hæctenus.

SECVUNTUR QVATUOR C A S A U B O N I

nunquàm antehàc (quod sciam) in publico
 visæ Epistolæ.

I.

ISAACUS CASAUBONUS

SCIPIONI GENTILI JCto S. D.

Mitto tibi, Vir clarissime, Syntagmatium
 super Satyrica Græcorum & Rom. Sa-
 tira simul & scriptum nobis & editum. nam
 ut Horatiano præcepto pareamus, per occu-
 pationes nostras non licet nobis. Et profectò
 res non erat tanti. Equidem soleo invitissi-
 mus ad scribendum trahi, qui probè conscius
 ingenii, doceri à mutis magistris, quàm a-
 lios ipse docere præoptem. Sed mihi per a-
 micorum celeusmata otioso esse non licet. I-
 taque excitati illorum prope convitio quoti-
 dianò aliquid scriptitamus, quod prelis sta-
 tim subjicitur. Hic genius meorum scripto-
 rum, doctissime Gentilis: quæ si postulem

tibi probari, jure exclames, frontem de rebus periisse. nos certe tironibus scribimus: neque vos spectamus doctos, cum commentamur. Velut nuper cum Persium ederemus: nam etiam tirunculorum rationem habui tunc. nunc quoque propositum argumentum ita ubertim tractavimus, ut non multa desiderari putem, quæ eo spectarent. Cur succenseatis vos docti? non enim parata vobis hæc mensa. exquisitiores epulas, scio, eruditum palatum vestrum requirit. nos has epulas iis instruximus, qui paupere cœna & simplici possunt esse contenti. Si tamen cum à gravioribus studiis vacabis, διαγωγῆς χάριν libellum hunc inspexeris, peto à te per nostram amicitiam, censorem induas, & judicium tuum de ea scripture, seposito affectu mihi aperias. Hoc ego à te sic contendo, ut nihil possim vehementius. Tuum enim est, mi Gentilis, de istiusmodi rebus judicium: qui ad exquisitam eruditionem & juris civilis scientiam, studium poëtices adjecisti. Poëtam autem de iis, quæ ad Poëticam spectant, judicem ferre, nulla est invidia. Da hoc igitur amicitiae nostræ, ut non quasi amicus, sed quasi judex severus, in libellum hunc animadvertas, & libere me de omnibus moneas, quæ improbaveris. De Judæo vestro gratissimum fuit quod scripsisti. Uti-
nam

nam una essemus : sic agerem ejus discipulum ; ut fortasse aliquid operâ meâ posset uti. non possum negare, amare me illas literas : etsi quantum adhuc profecerim, poenitet me. Gratissimum feceris, si de ejus inceptis feceris me certiores. Miratus sum in inchoato Dictionario cur tantum vacuæ chartæ interponeretur, inter auctorum τὰς χρείας nam si ad hoc exemplum opus procedit, quis par erit tantis sumptibus ? atque parci poterat dimidio hujus impensæ. Iterum te rogo significes mihi, quid paret, quid habeat præ manibus. Vale & me constanter ama. Lutetiæ Paris. a. d. III. Non. Sept. cio. 15 ci. *Inscriptio.* Cl. V. Scipioni Gentili, Jcto celeberrimo, amico plurimum colendo. Altorfium cum libro.

II.

ISAACUS CASAUBONUS

JANO RUTGERSIO S. D.

Binas, postquam in hanc insulam veni, literas à te accepi vir doctissime, quibus ipse binis meis respondi. Posteriores an acceperis, nescio. Nam menses jam aliquot præterierunt à mearum missione. Equidem graviores tuas curas infiticiò hoc labore scribendi ad me interpellari nolim : si tamen ha-

bes vacuas aliquot horas, aperio tibi ἀφελειν
 νόω desiderium meum subinde intelligendi,
 uti valeas, & quid in literis moliaris: Jam
 illa, quæ parata scio te habere, an lucem vi-
 derint, aveo scire, si quis alius mortalium.
 Mox etiam illa prodire cupio, quæ ad me-
 moriam ornandam maximi virorum τοῦ μα-
 καρίτου Scaligeri, scio te cogitasse. Nos hîc
 pingvi otio fruimur DEI Opt: Max: bene-
 ficio, & maximi regis liberalitate singulari.
 Sed libris adhuc caremus nostris quæ maxi-
 ma est studiorum nostrorum pestis. Causas
 exsequi nunc non possum, qui per occasio-
 nem hæc raptim scribo. Vale vir doctissime,
 & me ama. Londini XIII. Kal. Apr. stylo
 Liliano CIO. IDC. VI. *Inscr:* Ornatissimo vi-
 ro longèqve eruditissimo Jano Rutgersio
 JCTO, amico observando. Durdrechtum.

III.

ISAACUS CASAUBONUS

JOHANNI RUTGERSIO S. D.

Binas tuarum simul ante paucos dies acce-
 pi. Unis earum erat (*erant*) adjectæ
 notæ τοῦ μακαρίτου herois ex illius codicibus
 operâ tuâ descriptæ. Neqveo verbis tibi si-
 gnificare, quantum eò officii genere me tibi
 in ævum devinxeris. Gaudeo sanè hâc oc-
 casione amicitiam nostram coaluisse. Meæ
 jam

jam sunt partes, postquàm â te sum provocatus tantô beneficio, cavere, ne in dolium pertusum id videri qveas effudisse. Spero non defuturam occasionem testandæ rebus ipsis benevolentia & grati animi. nam equidem ingrati animi vitium φύσει καὶ πάνυ μισησας ἔχω. Illud certè, σὺν Θεοῦ παλάμα faciam, ut per quem profecerim, sciant posteri. Neque enim ignoras, quanti ipse vel levissima magni herois σχεδιάσματα semper fecerim. qui quidem etiam in iis, in quibus aliter sentio, magni æstimem scire, quid ille existimaverit, & causas ejus sententiæ expendere. Nos jam â Polybio planè discessimus, cùm aliis gravissimis curis mirificè occupatî, tum etiam recensione Animadversionum in Svetonium, & Commentarii in Theophrasti Characteres. Utramque hanc operam pænè convitiis extorserunt â me Typographi, prorsus alienô meô tempore, qui longè diversis studiis meas horas, quas habere hîc possum, succisivas, addixeram. Svetonium Parisienses edunt, aut potius inchoatam dudum editionem Genevæ perficiunt. Characteres Lugduni Seytesianorum brevi, ut spero, edentur, non negligenter recogniti. nam Fortlanus homo Græcus, atque is doctissimus, qui in eandem arenam post nos descendit, stomachum mihi movit:

qui mihi fermè persuasit; etiam Græcos homines in suâ lingua posse aliquid à nobis discere. *Φθόνος δ' ἀπέστω τοῦ λόγου καὶ Νέμεσις.* Sed ejus versionem & notas si vidisti & expendisti aliquando, non aliud, nisi fallor, senties. Ex tuis didici; Polybium, quemad Clariss. Heinsium misi ante sex menses, probè fuisse curatum. Ipsum ex illo tempore nihil ad me scripsisse, demiror, itaque de ejus valetudine incredibilem in modum sum sollicitus. Beaveris me, si hanc mihi curam exemeris. Sunt hîc Puteani fratres memoriæ τοῦ μακαρίτου cultores magni. Unus illorum variis Scaligeri scriptis collectis, dare illa in lucem constituit. jamque adeo editio est inchoata. Non est, quòd verearis proditutum aliquid, quod tanti viri famam aut existimationem lædat. Nihil enim publicabitur ὅπερ ἀρρητον ἀμεινον· nihil non ex ipsius autographo descriptum: nihil denique ipsò indignum. Adde, quòd præfatione munietur ea editio contra Theoninos dentes τῶν ἀλαστόρων. Scio esse isthic multa, quæ nos desideramus: ut de nummis † doctam diatribam; Leges Atticas, alia. Cur illa vos non editis? cur nobis eo-

† Expositio Numismatis argentei Constantini Imper. habetur in Opusculis Jos. Scaligeri, n. VIII. p. m. 139. f. edit. Francofurt. M. DC. LXIV.

eorum lectionem invidetis? Obsecro te, hanc partem epistolæ ostendito amicissimo Heinſio, & quid illius fit iudicii, fac me quam primum ut ſciam. Quæ ad Erpenium noſtrum miſiſti, ea ſcito ritè curata. Vale & reſcribe. Lutetiæ Pariſor. III. Non. Jan. MDCCX. *Inſcriptio.* Eruditiffimo & Ornatiffimo Viro Johanni Rutgerſio jurisprudentiæ candidato, amico intimo, Lugdunum Batavorum.

IV.

ISAACUS CASAUBONUS

SCIPIONI GENTILI V. Cl. S. D.

Neqve erat, quod ad te ſcriberem, neque otio ſane abundabam. non tamen potui Præſtantiffime Gentilis, pauca hæc ad te non exarare. Scito memorem amicitia noſtræ vivere me, & ſemper victurum, dum ſpiritus hos reget artus. Noſtra ſtudia ſuperiore hieme pene intermiſſa aut inſtaurabimus hoc vere, DEO propitio, aut amplius differemus, ſi iter ſuſceperimus, de quo pridem cogitamus. id quale ſit, ſcies, ſi futurum eſt aliquid. Recenſuimus tamen etiam inter curas maximas; Svetonianas Animadverſiones, ac multa adjecimus. per-
du-

ducta est ad umbilicum ferè editio. quia tamen & Indices & alia quædam deerant, non curavi ad te mittere, neque ad Cl. V. Rittershusium nostrum. quem ut meo nomine salvere jubeas, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale. Lutetiæ Parisior. x. Kal. April. c. 15. 1509. *Inscriptio.* Viro clarissimo, Scipioni Gentili, Jcto celeberrimi nominis, & amico plurimum colendo. Altoræphium.

בג"ה

ΟΛΥΜΠΙΚΟΣ
ΑΓΩΝ

descriptus

DISSERTATIONE HISTORICO-
CHRONOLOGICA,

Quam

Sub PRÆSIDIO
VIRI

Plurimum Reverendi, Amplissimi atque Excellentissimi

D N. ÆGIDII STRAUCHII,
S.S. THEOL. LIC. MATHEM. PROF.
PUBL. ET HISTOR. SUBSTITUTI

Dn. Præceptoris ac Patroni summè colendi,

publico συμφιλολογέντων examini exhibet

WOLFGANGUS JACOBUS FRÖLINGIUS,
HAMBURGENSIS.

A. D. 17. Apr. A. C. M DC LXI.

A. Ω.

Vod acturis de re quapiam solenne esse solet, commendare nempe materiam, quam præ manibus habent, si & nos pro rei dignitate observare in præsentivellemus, verendum esset, ut scopum assequeremur nobis præfixum, h. e. ut brevi quâdam & Academicô stylô conceptâ Dissertatione prolixam explanemus historiam. Tot enim & tanta de Instituto Olympiadicorum certaminum præfari possemus, quæ ad justum librum componendum viderentur sufficere. Hoc unum dixisse satis est, in profana historia, quatenus eadem è Græcis scriptoribus cognoscenda est, infeliciter versari eum, cui de celeberrima illa Olympiadum Panegyride nihil, vel parum constat; Ab eadem enim, tanquam certissima temporum Epocha, Græci Annales suos ordiuntur, & res gestas, ad Olympiadicos annos, à Ludis nomen natos, adpendunt, ut causam gravissimam *VARRO* olim habuerit, tria temporum discrimina adnotandi, cujus mentem *CENSORINUS* explicat de Die Natali, c. XXI. *Primum*, inquit, ab hominum principio, usque ad Cataclysmum priorem decurrit, quod pro-

propter ignorantiam vocatur ἄδηλον (Gentilibus puta, fidelibus enim ex Instrumentis Testamenti Veteris ἔυδηλον est.) *Secundum* à Cataclysmo priore usque ad Olympiadem primam, quod à fabulis, quibus operam dederunt horum temporum Scriptores, μυθικὸν seu fabulosum dicitur. *Tertium* demum à prima Olympiade, ad nostra usque, continuata tempora complectitur, quod ἱστορικὸν appellant, quia res in eo gestæ veris historiis continentur. Ad amussim hæc conveniunt cum *JUSTINI MARTYRIS* observatione, quæ in Ejusdem λόγῳ παραινετικῷ πρὸς Ἕλληνας exstat: Ἄλλως τε ἔδὲ τοῦτο ἀγνοεῖν ἡμᾶς πρὸς ἡκεῖ, ὅτι ἔδὲν Ἕλλησι πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων ἀκριβὲς ἱστόρηται, οὐδ' ἐστὶ τι σύγγραμμα παλαιὸν, Ἑλλήνων ἢ Βαρβάρων σημαῖνον πράξιν. *Nequaquam vos ignorare decet, nihil à Græcis ante Olympiades accurate scriptum esse, neque ullam Scripturam veterem haberi, quæ indicat Græcorum vel Barbarorum æta. Et iterum AFRICANUS* apud Eusebium de Præpar. Euangel. c. X. in eandem sententiam inquit: Μέχρι τῶν Ὀλυμπιάδων οὐδὲν ἀκριβὲς ἱστόρηται τοῖς Ἕλλησιν. *Ante Olympiades nulla est apud Græcos accurate scripta historia.* Ab Olympiadibus ergo cū Græca historia deducenda sit, tantō magis illæ considerationem merentur, quantō illud præstat, quod

ab iisdem Antiquitatum studiosus mutuatur. Agemus itaque in præsentī, rei utilitate & jucunditate illecti, de Olympiadicis Solemnitatibus; & de iisdem, è fide dignis Autoribus, pauca quædam commentabimur, quod ut feliciter fiat, *FAXIT TRINUNUS RECTOR OLYMPI!*

§. I. Ut à nomine, quod methodi leges jubent, ordiamur, ejusdem origo satis patet, Olympiades nempe à *JOVE* dici *OLYMPIO*, more gentico à Græcis Numinis instar habito; Freqventissimum enim Jovis cognomen erat, quô Olympius vocabatur, & tum alibi passim, tum imprimis in superstitionis precibus, quas ad eum fundebant, usitatissimum. Ita *SOLOON* in Elegiis.

Μνημοσύνης καὶ ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ
τέκνα

Μοῦσαι Πιερίδες κλυτὲ μοι εὐχομένω.

Et quamvis *LUDOV. CÆLIUS RHODIGINUS*, Antiq. Læction. lib. XX. c. XIII. referat, Diodorum asserere, quòd Jupiter ab Olympo quodam præfecto, abs quo ingenii cultum acceperit, nomen habeat, simplicior tamen eorum videtur opinio, qui concretum Ὀλύμπιος ab abstracto Ὀλυμπος derivant, uti à cælo cælestis descendit; Ὀλυμπος, ὁ οὐρανὸς, ὁ ἰονεῖ, ὁλόλαμπος. θεοῦ οἰκητήριον. Ὀλυμπος

αὐρεος *cælum* significat, quod totum sit lucidum, *DEI* nempe *domicilium*, inquit, *SUIDAS*. Itaque à Cælo tamqvàm habitaculo suo non tantùm Jupiter Olympius dictus est, sed nonnunqvàm vox ipsa ὀλύμπου pro Jove usurpari videtur, quando enim *VIRGILIUS* lib. X. auspicatur :

Panditur intereà domus omnipotentis Olympi:

ab interpretibus per Olympum Jupiter intelligitur. Neque verisimile videtur, adversus exemplarium fidem, pro voce *Omnipotentis* substituendum esse, *omnipotentis*, imprimis cum *NÆVIUS* quoque ante Virgilium idem carmen cecinerit, solò Epithetò immutatio :

Panditur intereà domus altitonantis Olympi.

Quòd si tamen aliquis per Olympum cælum intelligendum esse persuasus sit, eidem in re, quæ alias exigui ponderis est, morosè non refragabimur, cùm recordemur alterius Poëtæ carminis :

Junonem intereà Rex omnipotentis Olympi

Adloquitur &c.

Et sensus quidem manifestus est, si *ADRIA-*

NI TURNEBI attendamus Criticam : *ut reor*, Adversar. lib. XXIX. c. XXIV. inquit, *inde dicitur omnipotens, non tantum, quod omnia possit, sed etiam quod omnibus potitur, & Horat. lib. I. Od. V. extr.*

Suspendisse potenti Vestimenta maris Deo, *cum dixit, Neptunum intellexit, qui mari potitur, & cujus mare sors est.*

§. 2. Ad indaginem nominis non parum conducit, si perpendamus, locum, in quo celeberrimi Græcorum ludi instituti sunt, *OLYMPIAM* vocari consuevisse; Ita enim *STRABO*, lib. VIII. Geograph. οὐτ' ἐν Ἡλείᾳ συνετελέθη ὁ Ὀλυμπιακὸς ἄγων, ὅδ' ἅπαξ, ἀλλ' αἰεὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ. Nec semel quidem in Elea certamen Olympicum fuit celebratum : Olympia semper. Fuit autem Olympia locus quidam sacer, quem Strabo, locô citatô, & paullo ante dilucidè describit : In Pisæo agro, inquit, templum est, Stadiis non omnino CCC. ab Elide situm : ante id jacet lucus oleastris confitus, in quo est stadium. Præterfluit autem Alpheus ex Arcadia in mare Triphyliacum, inter occasum & meridiem se effundens. Illustris primùm facta est Olympia oraculis, quæ ibi Olympius edebat Jupiter : quæ postquàm desierunt, nihilominus tamen sua templo mansit gloria, & ad id, quod notum est, incrementi pervenit, pro-

propter solemnem conventum & Olympicum certamen, quô & coronantur victores, & sacrum habetur, omniumque est maximum. Ornatum autem est templum donariis ex universa Græcia ibidem dedicatis. Inter hæc est etiam Jupiter ex auro ductus, donum Cypseli Corinthiorum tyranni. Maximum in his fuit eburnum Jovis simulacrum, quod Pheidias Charmini F. Atheniensis fecit, tantæ magnitudinis, ut quamquam templum est maximum, tamen videatur malam proportionis rationem habuisse architectus. (ita enim in textu Strabonis legendum esse, monet *CASAVBONUS*: δοκεῖν ἀστοχῆσαι τῆς συμμετρίας τὸν τεχνήτην, non uti *XYLANDER* legit; εὐστοχῆσαι) Nam sedentem finxit, ita ut vertice culmen propemodum tangat, & ex ipsa specie appareat, eum si surgeret, seque erigeret, tectô templum nudaturum esse. Exemplar, quod artifex in hoc simulacro exprimere voluerit, dicitur illud fuisse, quod sequentibus versibus Homerus proposuit in Iliad. α. v. 529. f.

Ἡ καὶ κυανέησιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.
 Ἀμβρόσια δ' ἄρα χεῖται ἐπερρώσαντο ἄ-
 νακτος,
 Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν
 Ὀλυμπον.

XYLANDER versibus Latinis sequentibus

Græci Poëtæ sensum expressit :

*Dixit ; caruleisque superciliis Superum
Rex*

*Annuït, Ambrosiosque æterno in vertice
crines*

*Concussit, nutuque alnum tremefecit O-
lympum.*

Fieri etgo potuit, imò quòd factum illud sit plusquàm probabile est, ab Olympo Jovem Olympium, ab hoc templum, à templo locum, Olympiam, ab Olympia demum ludos Olympiadicos dictos esse, uti Ἰσθμια, νέμεα, καὶ πύθια, quæ festa cum nostro loc. cit. *SUIDAS* confert; Alibi enim fusiùs dicendi locus erit, uti Ἰσθμια vocârint ludos, qui in Isthmo Corinthiaco, ubi Neptuni templum, pinuum lucô opacum olim fuit, celebrabantur; & Νεμεακὸν ἀγῶνα, qui in Argiæ regiuncula, non procul ab oppido Νεμέα funebri ritu instituebantur, πυθικὸν autem, qui Delphis, Πυθῆς καὶ πυθῶνος appellationem sortitis, in honorem Apollinis, à Græcis agebantur, de quibus omnibus plura apud Lyricorum Principem, Pindarum legi possunt.

§. 3. Ita de Etymologia constare putamus; Ad Homonymiam spectat, quòd, uti Athenis quoque templum Jovis Olympii fuit, ita & Olympia Atheniensia dicantur, meminit

nit eorumdem *THUCYDIDES*, lib. I. Ἔστιν ὁ-
λύμπια καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ Ἀθήναις. *MEUR-*
SIVS verò in *Græcia Feriata*, lib. V. p. 216.
alia insuper loca citat, inter quæ notabilis
est commentatio, ad illa *PINDARI* verba
Pythonic. Od. IX. στρο. ε. κω. ιε. princip.

Εν Ολύμπιοις τε καὶ βαθυκόλπον

Γᾶς ἀέθλοις.

Ubi *SCHOLIASTES* habet: Ολύμπιοις,
οὐ τοῖς ἐν Πίσῃ νῦν. οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἔρριψεν ἀπλῶς
τὸν λόγον. ἄλλα τοῖς ἐν Ἀθήναις. Æquivocè
item eas Olympiades Elei dictas volebant,
quæ alibi, quàm in eorum agro peractæ es-
sent. Nam ideò, quòd octava, trigesima
quarta & centesima quarta ab iis indictæ fuif-
sent, quibus fas non erat Olympiades indi-
cere, Ἀνολυμπιάδας vocârunt; Qua de re po-
steà dicendum erit.

§. 4. Explicatō nomine de Auctore harum
solemnitatum suscipienda est cura, & cùm va-
rient de eodem antiqui Scriptores, recensē-
dæ prius sunt diversæ eorum opiniones, &
postea, de eo, qui restauravit hos ludos, a-
gendum. In antiquissimis monumentis, ut
primus autor Olympiadici certaminis, cele-
bratur *PISVS*, quem Celeberrimus Olym-
piadum Scriptor *PHLEGON*, cujus fra-
gmentum è Johannis Meursii editione habe-
mus, primò locò ponit. Præter nomen au-

tem de Pifo parum constat, nisi quòd unus fortè è Nestoris fuerit familia, à qua Pifa esse conditas *STRABO*, Geograph. lib. V. auctor est. Meminit autem Pifi cujusdam *PAUSANIAS*, Eliac. lib. I. p. 320. quando imagines impressas arcæ & in Junonis templo tunc conspiciendas explicat. Ἡνιοχόν τε δὲ συνωρίδα Πισός ἐστιν ὁ Περιήρους, καὶ Ἀστερίων Κομήτου. *Bigas agitani Pifus Perieris & Asterion Cometa filius &c.*

§. 5. Celebrior Pisò fuit *PELOPS* Tantali filius, cui alii Olympica certamina primum adscribunt, & de Pelope quidem illud constat, quòd Heroicis factis inter Græcos excelluerit, à cuius nomine nobilissimam Græciæ provinciam Peloponnesum dici, præter antiquiores, *GERARDUS MERCATOR* & *PHILIPPUS CLUVERIUS* in Geographi-
cis scriptis suis adnotant. De eodem Pelope *PAUSANIAS* refert Eliac. lib. I. p. 310. Ἡρώων δὲ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοσούτον προτετιμημένος ἐστὶν ὁ πέλοψ ὑπὸ ἡλείων, ὅσον Ζεὺς θεῶν τῶν ἄλλων. *Præ ceteris Heroibus in Olymp. tam colitur apud Eleos Pelops, quam Jupiter præ cunctis Diis. Et post pauca, quæ interjecta sunt, pergit Pausanias, p. 311. Memoriae proditum est, cum Trojanum bellum duceretur, monuisse vates, non ante expugnari Ilium posse, quam Græci Herculis sagittas & de Pelopis ossibus unum com-*

comportari curâssent. Quare & Philoctetentunc
 in castra accersitum, & Pisa scopisculum (al. sco-
 ptulum) opertum deportatum, (ἀχθῆναι δὲ καὶ τῶν
 ὀστέων ὠμοπλάτην σφίσιν ἐκ Πίσης τῶν Πέλοπος) Re-
 deuntibus verò Græcis ad Euboean, navim eam, in
 quam Pelopis illud os fuerat impositum, nau-
 fragiò perusse. Multis deinde annis post Ilium
 excisum, Eretriensem Piscatorem Demarme-
 num, jactò e verriculò, è mari os extraxisse :
 miratum magnitudinem, in arenis id, adnota-
 tò locò, abdidisse. Venisse eundem Delphos sci-
 tatum, cujusnam esset os, & ad quem usum
 illud à se conservari oporteret? Tunc etiam fa-
 tò quòdam aderant, quos Elei consultum mi-
 serant, quæ foret depellendæ pestilentiae ratio?
 Atque his quidem responsum est, ut Pelopis os-
 sa requirerent; Demarmeno verò, ut quæ re-
 perisset, Eleis restitueret. Hoc ille cùm fecisset,
 & alia accepit ab Eleis munera, & ei, ejus-
 que posteris custodia ossis demandata est. Atque
 ex hac recensione satis liquet, quantæ aucto-
 ritatis Pelopem fuisse oporteat, unde minus
 mirum, hujusmodi Solemnia ab eodem insti-
 tuti potuisse. Porro, quò tempore illud fa-
 ctum sit, ex EUSEBIO colligendum est,
 qui in Canone Chronico à Josepho Scalige-
 ro edito, non tantùm ad annum Abrahami
 DCXX. adnotat : πέλοψ ἐβασίλευσεν ἔτη νγ,
 ἀφ' ἧ καὶ ἡ χῶρα πελοπόννησος, (Pro quibus

in versione *HIERONYMI* hæc leguntur: *Pelops regnat in Gracia annis LIX. à quo Peloponnesus vocata.*) Sed ejusdem Pelopis tempora connectit Eusebius cum temporibus Ebræor. *AOD*, Assyriorum *BELLEPARÆ*, Sicyoniorum *EPOPEI*, Argivorum *LYNCEI*, Atheniensium *ERECHTEI* & Ægyptiorum *MENOPHIDIS*. E quibus adparet, & imprimis è Numero Annorum Abrahami, Eusebium persuasum fuisse, quòd Pelops regnârit, circa annum Per. Jul. 3317. M. 2553. Ante Christum 1397. Observatis nempe iis, quæ & alibi à nobis dicta sunt, inter Per. Jul. & Numerorum Eusebianorum initium, interceptos esse 2697. annos ferè, inter Epocham ejusdem Periodi Jul. & Mundi annos 764. fere, & denique Christum annò P. Jul. 4714. ex opinione Autoris æræ vulgaris natum esse, quas hypotheseshôc locô præsupponimus, miramur autem *SETHUM CALVISIUM* ad annum mundi 2634. demum instituti Pelopis meminisse.

§. 6. Post Pelopem, inter Autores Olympicorum certaminum, *HERCULEMPHLEGON* nominat, qui Pelopis institutum renovârit, unde nonnulli addunt, Pelopem quidem in honorem Jovis, Herculem verò in honorem Pelopis ævi sui gymnicos ludos adornâsse, quæ *SOLINI* in Polyhistore & alio-

liorum sententia est. Eô ipsô autem, qvô Herculis mentionem facimus, incertitudinem hujus rei indicatam volumus. Verè enim *REINERUS REINECCIUS* in Regno Mycenæo judicavit, intricatissimam omnium esse Herculis historiam: Nam *HERODOTUS* in Euterpe duos facit Hercules, Ægyptium & Græcum, *DIODORUS* tres, Ægyptium, Cretensem & Thebanum: *ARRIANUS*, *MACROBIUS* & *EUSEBIUS* totidem, Ægyptium, Tyrium & Græcum, additque Arrianus, quæ de Herculis in Indiam expeditione perhibeantur, commentitia esse. *CICERO*, lib. III. de Natura Deorum, c. XVI. sex, quorum *primus* fuerit, qui cum Apolline de Tripode certârît. *Secundus* Nilô natus Ægyptius, cui literarum Phrygiarum inventio adscribitur. *Tertius* sit ex Idæis digitis, cui inferias afferant. *Quartus* Jovis sit & Asteriæ Latonæ Sororis, quem Tyri maximè coluerint, & cujus Carthaginem filiam ferant. *Quintus* in India, qui Belus dicatur, & *Sextus* Thebanus, ex Alcumena & Jove tertio genitus. Sunt denique, qui unicum saltem Herculem fuisse dicunt, Thebanum nempe, seu Argivum, quòd autem plures crediderint, famam rerum gestarum ejus effecisse, & propagatam celeriter ad diversas gentes Numinis opinionem & cultum. Nam quicquid n-

*bique magnificum est, in claritatem Herculis referre consensimus, inquit TACITUS, Germ. XXXIV. 3. Herodoto certè PLUTARCHUS litem movit, quòd plures Hercules finxerit. Itae-
nim in libro, qui περι τοῦ Ἡροδότου κακοηθείας seu de Herodoti malignitate inscribitur: p. 857. F. Καίτοι τῶν παλαιῶν, καὶ λογίων ἀνδρῶν, οὐχ Ὅμηρος, οὐχ Ἡσίοδος, οὐκ Ἀρχίλοχος, οὐ Πείσανδρος, οὐ Στήσιχος, οὐκ Ἀλκμάν, οὐ Πίνδαρος, Αἰγυπλίου ἔσχον λόγον Ἡρακλέους, ἢ Φοίνικος, ἀλλ' ἓνα τοῦτον ἴσασι πάντες Ἡρακλέα τὸν Βοιωτίον ἡμῖν καὶ Ἀργεῖον. De priscis & doctis hominibus, neque Homerus, neque Hesiodus, neque Archilochus, neque Pisander, neque Stesichorus, neque Alcman, neque Pindarus ullam faciunt mentionem Ægyptii aut Phœnicis Herculis: Sed unum illum nōrunt Herculem nostrum Bœotum & Argivum.*

§. 7. Quidquid autem de Numero eorum sit, qui Herculis nomine olim audiverunt, is, cui Olympici certaminis restauratio adscribitur, e quinquaginta quatuor Argonautis, quos *APOLLONIUS RHODIUS* recenset, & qui in Colchidem, ad aureum velus auferendum, expeditionem suscepisse dicuntur, unus fuit, στρατηγός, hoc est, militiæ dux à reliquis Heroibus creatus, uti *DIODORUS* scribit. Quæ verò Argonautica expeditio illa fuerit, in qua *HERCULES* in-
cla-

claruit, ipsi Græci scriptores parum consen-
 tiunt. Antiquus Scriptor *CHARAX PER-*
GAMENUS, qui post Augusti ævum vi-
 xisse dicitur, citatus ab *EUSTATHIO*, Com-
 mentariis in Dionysii Περιήγησιν, dixit, τὸ
 χρυσοῦν δέρμα μέθοδον εἶναι χρυσογραφίας, μεμ-
 βράναις περιειλημμένην; δι' ἣν, ὡς λόγου ἀξίαν,
 τὸν τῆς Ἀργεῶς καταρτισθῆναι στόλον φησὶν, Au-
 ream pellem fuisse tractatum de artificiosa ra-
 tione conficiendi auri, membranis compre-
 hensum: propter quæ, ut magni rem pre-
 tii, Argonauticam expeditionem factam esse
 ait. Idem *SUIDAS* tradit, in voce Δέρμας.
 Τὸ χρυσόμαλλον δέρμας ἦν ἐν δέρμασι γεγραμμέ-
 νον, περιέχων ὅπως δεῖ γενέσθαι διὰ χειρᾶς
 χρυσόν. *Vellus aureum*, inquit, quod *Iason*
 & *Argonautæ Colchos per mare Ponticum*
profecti abstulerunt, liber fuit in pellibus scri-
 ptus, qui continebat artem auri per chimiam
 conficiendi. Rectius longè mihi sentire viden-
 tur, qui ad divitias Colchorum respexisse ve-
 teres tradunt. Succurrit mihi *STRABONIS*
 locus, lib. xi. Geographiæ exstantis, ubi de in-
 colis Caucaſi, quos *SOANES* vocat, in-
 quit: παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν κατα-
 φέρειν τοὺς χειμάρρους. ὑποδέχεσθαι δὲ αὐτὸν τοὺς
 βαρβάρους, φάτναις κατατετευμέναις, καὶ μαλ-
 λοταῖς δοραῖς. ἀφ' ἧ δὴ μεμνηθεῖσθαι καὶ τὸ χρυ-
 σύμαλλον δέρμας. *Ajunt apud hos etiam aurum*
 de-

deferri à torrentibus, idque barbaros excipere alveolis perforatis, & velleribus lanosis: unde etiam aurei velleris exstiterit fabula.

§. 8. Sed transigant inter se de Argonautica expeditione, & aurei velleris raptu, μυθολογῶν; Nos locum *DIODORI SICULI*, de Ludis Gymnicis, ab Hercule in Eleorum agro institutis, cujus occasione hâc digressionem usi sumus, è *RODOMANNI* versione recensemus: Cum argonautæ, inquit, in suam quisque Patriam reditum adornarent, Herculem hoc consilii subjecisse ferunt, ut ad mutuum ferenda auxilia juramentò se obstringerent, si quando, (ut inopinatae sunt fortune vices) aliquis ceterorum ope indigeret, nobilissimum etiam Græciæ locum ad solemniæ meditationem Ludorum, & communem omnium Græcorum conventum, deligerent, eumque Jovi Olympio Deorum maximo dedicarent. Cum igitur Optimates in societatem hanc bellicam conjurassent, & Ludorum institutionem permisissent Herculi; ipse præ aliis Eleorum campos ad Alpheum Panegyricis solemnitatibus destinavit; totamque regionem Jovi maximo consecratam, Olympiam ab eo nominavit. Tam equestri & gymnico certamine institutò, præmiisque ordinatis, Theoros, qui ludorum spectacula civitatibus indicerent, dimisit &c. De Herculeo hoc certamine non omnino *PLUTARCHUS*

tacuit in vita Thesei, dum enim hunc Isthmiorum autorem fuisse meminit, Herculis oblivisci noluit: τὸν ἀγῶνα πρῶτος ἔθηκε Θησεύς, κατὰ ζῆλον Ἡρακλέους, ὥς δὲ ἐκεῖνον Ολύμπια τῷ Διί. καὶ δὲ αὐτὸν Ἰσθμια τῷ Ποσειδῶνι φιλοτιμηθεὶς ἀγειν τοὺς ἔλληνας. *Ludos Herculis imitatione primus statuit, ambiens, ut sicut in illius memoriam Jovi Olympia, ita Isthmia Neptuno Græci in honorem suum agerent.* Parum cum his convenire *PAUSANIAS* videtur. Nam *Eliac. lib. 1. ait, p. m. 299.* Saturnum primum omnium cæli regnum obtinuisse, & ei in Olympia homines eos, quod aureum genus nuncupatum est, templum dedicasse. Post hæc recens natum Jovem, Rheam matrem Dactylis Idæis, qui Curetes aliō nomine appellati sunt, commendasse: venisse illos postea ab Ida Cretæ monte in Elidem: fratres hos fuisse: Herculem, Pæoneum, Epimedem, Iasium & Idam. *HERCULEM*, ut qui natus maximus erat, cursus certamen fratribus per lulum proposuisse, victoremque Oleastri coronâ donasse. Auctorem igitur istorum ludorum *HERCULEM IDÆUM* celebrari asserit, qui quinquenales instituerit, eò quòd fratres quinque numerō fuerint. Hæc & multa alia partim à propria, partim ab aliorum recensione multum differentia, allegat *PAUSANIAS*, è
 quæ

qua titubatione illud colligitur ipsis Græcis
 Scriptoribus de origine horum ludorum pa-
 rum constituisse, atque ideò Nobis *STRA-
 BONIS* ἐπίκρισις placet, quilib. VIII. Geo-
 graph. *Omittenda sunt*, inquit, *vetusta*, quæ
 & *de Auctore templi & institutione certaminis*
feruntur: *Aliis auctorem Herculem facientibus,*
unum de Idæis Dactylis, aliis Herculem Jovis
& Alcmenæ filium, qui & certaverit primus,
& vicerit. Τὰ γὰρ τοιαῦτα πολλαχῶς λέγεται,
 καὶ ὁ πᾶν πιστεύεται. Nam *TALIA SOLENT*
ET VARIE DICI ET NON ADMO-
DUM CREDI.

§. 9. De *IPHITO* breviter dicendum re-
 stat, quem ludos Olympicos non tantum
 restaurasse ferunt, sed ab ejus temporibus,
 nullâ priorum, quos hætenus recensuimus,
 ratione habitâ, quidam deducunt. *Certamen*
Olympicum, ait, *Cajus Julius Solinus* in *Po-*
lyhistore, c. 1. *quod Hercules in honorem*
atavi materni Pelopis ediderat, intermissum,
Iphitus (in nonnullis exemplaribus vitiosè le-
 gitur *Iphiclus*) *filius ejus instauravit, post ex-*
cidium Trojæ annò quadringentesimò octavò.
Ergo ab Iphito numeratur Olympias prima. De
 patre Iphiti agit *PAUSANIAS*, loc. cit. In-
 scriptio, inquit, quæ in Olympia est, Iphi-
 tum testatur Hæmonis filium fuisse, Græ-
 corum plerique non Hæmonis eum, sed
 Praxo:

Praxonidæ filium dixerunt. Prisca Eleorum monumenta ejus patrem eodem appellant nomine. Ut in Seculum Iphiti eò expeditius inquirere queamus, neque illud prætereundum est, quòd Pausanias addat, Iphitum hunc Lycurgi σύγχρονον fuisse, quod Aristotelem testatum esse *PLUTARCHUS* in vita Lycurgi refert: *Alii Iphiti temporibus claruisse Lycurgum, feriasque Olympiacas una secum confecisse tradunt, quorum est & Aristoteles Philosophus, conjecturam trahens ex eo disco, quò in Olympiacis ludis utebantur. In illo enim Lycurgi nomen incisum conservatur.* Et paullo post circa finem historiæ de vita Lycurgi: Dicunt quidam, (veluti Hermippus meminit) Lycurgum neque adfuisse ab initio, neque socium exstitisse in iis, quæ sunt ab Iphito constituta, sed interfuisse aliqua ex causa profectum atque spectantem. Audisse autem vocem, tanquam hominis alicujus à tergo illum increpantis, admirantisque quòd cives non exhortaretur simul cum aliis celebritatis participes fieri. Conversum autem Lycurgum, cum, qui locutus fuerat, nusquam appareret, Numen fuisse arbitratum, sic ad Iphitum concessisse, communique studiò festivitatem illustriorem & firmiorem constituisse.

§. 10. Inquiramus ex his datis & aliorum
te-

testimoniis in Iphiti ætatem, Annô quadrin-
 gentesimô octavô à Trojano excidio Iphi-
 tum claruisse scribit *SOLINUS*, quem alii,
 uti vidimus, Lycurgi σύγχρονον faciunt. At
 quomodo cohærent hæc? Excidium Troja-
 num incidit, uti alibi ostendimus, in an-
 num P. Jul. 2530. Si addantur quadringen-
 ti & octo anni, quot interceptos esse Poly-
 histor scribit, devenimus ad annum P. Jul.
 3938. quô eque Olympias prima acta est,
 sed non ab Iphito verum à successoribus e-
 jus, de quibus jamjam dicemus. Porro Ly-
 curgi ætatem cum ætate Regis Israëlitarum
 Jehu, & Assyriorum Orphratenes, ad an-
 num ætatis Abrahæ 1130. circiter, connectit
EUSEBIUS in Chron. Libr. poster. Ita flo-
 ruissent Lycurgus & Iphitus, quos σύγχρο-
 νους fuisse diximus, circa annum Per. Jul.
 3827. & subseq. annô ergo 3938. & ita cen-
 tum annis seriùs Olympicos ludos, à qui-
 bus Epocha Græcorum deducitur, institue-
 re non potuerunt. Itaque necesse est, ut
 dicamus, ne à temporibus Iphiti quidem
 Olympiada certamina statutis temporibus
 continuata, sed uti priùs factum erat, ob
 Reipublicæ calamitates vel alias causas, in-
 termissa esse, usque ad *ELEICOROEBI*
 tempora, quem cursus certamine primùm vi-
 cisse *PAUSANIAS* testatur. Suppeditat
 cla-

clavem in hac difficultate *PHLEGON*, de Olympiis sequentia annotans : Μετὰ Πείσον καὶ Πέλοπα, ἔτι δὲ Ἡρακλέα, τοὺς πρώτους τὴν Πανηγυρίαν καὶ τὸν ἀγῶνα τὴν Οὐλυμπίασιν ἐνστήσαντας, ἐκλείπόντων τῶν Πελοποννησίων τὴν θρησκείαν χρόνῳ τινί, εἰς ὃν ἀπὸ Ἰφίτου Οὐλυμπιάδες ὀκτὼ πρὸς ταῖς εἰκοσι καταριθμοῦνται εἰς κόροισιν τὸν Ἡεῖον, καὶ ἀμελησάντων τοῦ ἀγῶνος, στάσις ἐνέστη κατὰ τὴν Πελοπόννησον &c. *Post Pisum, Pelopem atque Herculem, qui primi solemnem conventum ac certamen Olympicum instituerant, cum Peloponnesii eam festivitatem aliquamdiu intermisissent, per id scilicet tempus, quod ab Iphito ad Coræbum usque Eleam duodeciginta Olympiadum numeratur, certamenque neglexissent, seditio in Peloponneso fuit coorta &c.* Ait Phlegon ab Iphito ad Coræbum viginti & octo Olympiades agi debuisse, oportet ergo 112. annos interceptos fuisse, quod etiam superius produximus, quando de loco Eusebii agebamus. Instituit ergo Iphitus ludos Olympiadicis annō Per. Jul. 3826. Sed cum negligenter eosdem agerent Græci, novâ calamitate pressi tandem ab anno Per. Jul. 3938. constantes esse in hisce certaminibus cœperunt, revera annō, ab excidio Trojano, quadringentesimō octavō, uti Solinus tradidit, à quo *EUSEBIUS* in Canone Chron. bienniō saltem differt,

quando à captivitate Trojæ usque ad primam Olympiadem annos CCCCVI. numerat; Primam intelligens, non tempore, sed dignitate, uti JOSEPHUS SCALIGER, Animadv. in Euseb. p. 356. commentatur, vel respectu usus Chronologici, qualem ante Corœbum celebratæ Olympiades nullum habuerunt, quod postea tamen factum est.

§. 12. Explicanda nunc sunt CERTAMINUM GENERA, quæ in Olympia Athletæ iniverunt. Agit de iisdem PAUSANIAS Eliacorum primò, p. 301. quando infit: Ἀθλον δὲ, ἐξ οὗ γὰρ τὸ συνεχὲς ταῖς Μνήμασι ἐπὶ ταῖς ολυμπιάσιν ἐστὶ, ΔΡΟΜΟῦ μὲν ἄθλα ἐτεθῆ πρῶτον, καὶ Ἡλεῖος κόροιβος ἐνίκη. Manifestum est, quod quantum continuatas Olympiades hominum memoria consequi potest, CURSUS primum certamen institutum est, in quo vicit Eleus Corœbus. De eodem certamine PINDARUS in Olymp. Od. 1. στρ. δ. κώ. 13. v. 10. f. canit:

Τὸ δὲ κλέος

Τηλόθεν δέδορκε τᾶν Ὀ-
λυμπιάδων, ἐν δρόμοις
Πέλοπος, ἵνα ταχυ-
τὰς ποδῶν ἐρίζεται,
ἀκμαίῳ ἰσχύος θροσύποναι.
Ὀνικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίον
ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν,
ἀεθλων γ' ἐνεκεν.

Glō-

*Gloria autem
 eminens conspicitur O-
 lympiadum, in cursibus
 Pelopis, ubi velocitas pedum certat,
 vigoresque roboris in laboribus audaces.
 Qui autem vincit, reliqua in vita
 habet mellitam serenitatem,
 præmiorum victoriæ gratiâ.*

Scilicet animadvertunt omnes cursû exerci-
 tatos ad militaria officia perqvàm aptos esse,
 unde non Græci tantùm sed Romani quo-
 que Juvenes ad cursum assvefacere soliti sunt,
 certè in Ludis Circensibus, qui apud Roma-
 nos, quædam veluti effigies ludorum Græ-
 corum, & præsertim Olympicorum erant,
 cursu certabant, quem currendo certa stadia
 in campo, ad metam destinatam usque, per-
 agebant. Quæ omnia ita ordinârunt Veteres,
 ut, quemadmodum *FLAVIUS VEGETIUS*,
 lib. i. de re militari c. ix. explicat, cum
 majori impetu in hostem procurrerent, ut
 loca opportuna celeriter, cùm usus advenerit,
 occupare, vel adversariis idem facere volen-
 tibus præoccupare discerent, ut ad exploran-
 dum alacriter pergerent, alacrius redirent,
 ut fugientium terga facilius comprehende-
 rent, & qui alii fuerunt, atque ad hunc
 diem usque, militaris cursus sunt usus. Ad
 saltum etiam, inquit Vegetius, quò vel fos-

ſæ transfiliuntur, vel impediens aliqua altitudo ſuperatur, exercendus eſt miles; ut cùm ejusmodi difficultates evenerint, poſſit ſine labore tranſire. Prætereà in ipſo conflictu & dimicatione telorum bellator cum curſu ſaltuqve veniens, adverſarii perſtringit oculos, mentemqve deterret, priuſqve plagam infligit, quàm ille ad cavendum vel ad reſiſtendum certè ſe præparet.

§. 12. Curſui ſimplici additus eſt Olympiade XIV. ΔΙΑΥΛΟΣ, Ita enim *PAUSANIAS* locò citatò, p. 301. Ο'λυμπιάδι δὲ ὕστερον τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ προσητέθη σφίσι δίαυλος. Ὑπηνος δὲ ἀνὴρ πισηῶος ἀνείλετο ἐπὶ τῷ διαύλῳ τὸν κότινον. *Olympiade verò quattadecimâ additus eſt duplicati Stadii curſus, è quo, acceptâ ex Oleaſtro coronâ, victor diſceſſit Hypenus Piſæus.* Δίαυλος vocabatur hoc certaminis genus à δις & αὐλίζεσθαι, quod ab αὐλὸς deſcendit, quâ voce fiſtula propriè notatur, & poſteà omnis meatus longus, & porrectus, ſeu figura quævis in rectitudinem producta, qualis etiam Stadium eſt. Duplicabatur ergo curſus, obeundo ſcilicet ſtadium, & mox regrediendo. Confert *Pauſanias*, *Eliac.* 1. p. 320. διαύλον cum ſcriptione, quæ βουστροφὴδὸν fit, ſeu converſis lineis, (à boum repetitis actibus in Sulco) deſcribens enim arcam quamdam, in Olympia literis ſignatam, inquit: τῶν δ' ἐ-

πὶ τῇ λάρνακι ἐπιγραμμάτων ἔπεστι τοῖς πλείοσι
 γράμμασι τοῖς ἀρχαίοις γεγραμμένα. Καὶ τὰ μὲν
 εἰς εὐθύ αὐτῶν ἔχει. σχήματα δὲ ἄλλα τῶν γραμ-
 μάτων, βουστροφηδὸν καλοῦσιν Ἕλληνες. Τὸ δὲ
 ἐστὶ τοιόνδε. Ἀπὸ τοῦ πέρας τοῦ ἔπους ἐπιστρέ-
 φει τῶν ἐπῶν τὸ δεύτερον, ὥσπερ ἐν διαύλου δρό-
 μῳ. ROMULUS AMASÆUS reddit: *In arca
 incisæ priscis literis inscriptiones, recto ordine &
 usitatō scribingentibus quædam, aliæ in gyros revolu-
 tæ.* βουστροφηδὸν Græci dicunt. *A superioris enim
 versus fine continenter sinuatur ad sequentis ini-
 tium verborum series, eā nempe formā, quæ est ite-
 ratī curriculi, quæm Diaulum appellant.* Meminit
 ejusdem certaminis PINDARUS in Pythion-
 eis; Nam εἶδος decimum inscriptum est Hip-
 pocleæ Thessalo, Pilinnæati Διαυλοδρόμῳ; & in
 hunc Pindari locum B. SCHMIDIUS p. 348. ex-
 plicat, quid sit βουστροφηδὸν scribere, per quam
 comparationem διαύλον Pausanias explicave-
 rat. Nempe verba ordinare hōc modō

ἀρχὴ σοφίας ὁ

Θ

νοῦς τοῦ Κρόνου

§. 13. Neque verò his exercitiis contenti
 fuerunt Græci, quin potiùs. in subsequenti-
 bus Olympicos novos ludos addiderunt vel
 obsoletos innovârunt & in XVII. quidem
 ΠΕΝΤΑΘΛΟΝ καὶ ΠΑΛΗΝ, de quibus ita Pau-

Ianius, p. 301. Ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδόης καὶ δεκάτης Ὀλυμ-
 πιάδος πεντάθλου καὶ πάλης ἀφίκοντο ἐς μνήμην.
 Καὶ τοῦ μὲν Λάμπιδι ὑπῆρξεν Εὐρυβάτῳ δὲ ἡ νί-
 κη τῆς πάλης, Λακεδαιμονίοις καὶ τούτοις. *At de-*
decimâ octavâ Olympiade, quæ jam exoleve-
rant certamina QVINQVERTII & LUCTÆ:
restituta sunt. Quinquertii Lampidi, luctæ præ-
mium Eurybato, utrique Lacedæmonio obtigit.
 De lucta prius dicemus, cùm sine hac quin-
 quertium intelligi nequeat. Πάλην ergo seu
 LUCTAM dicebant, quæ, ut ARISTOTE-
 LES annotat, lib. 1. Rhetor. c. v. τῷ θλί-
 βειν καὶ κατέχειν perficiebatur, & παλασταὶ seu
 Luctatores nudi congredebantur, & nonnun-
 quàm inuncti, tum quòd ungventis robur
 aliquod membris addi putarent, tùm quòd
 lævore obductum corpus difficilius ab ἀντι-
 πάλῳ prehendi possit. Meminit hujusmodi
 certatorum CICERO, lib. v. Tuscul. quæst. c.
 xxvii. *Adolescentium greges, inquit, Lacedæmone*
vidimus ipsi, incredibili intentione certantes
pugnis, calcibus, unguibus, morsu denique,
ut exanimarentur prius, quàm se victos fate-
rentur. Declarari Luctatorum vehementia
 potest ἐκ πλατάνιστων descriptione, quam
 URBO EMMIUS in Rep. Laconum ἐκ Pau-
 sania potissimùm exhibet. Scilicet πλατανί-
 στα, ex loco, densis & proceris platanis per
 ambitum obfeto, sic dicta, ludi erant ferii,

in lucta maximam partem consistentes. Certaturi nimirum bifariam se dividebant: utrique sub Duce suo ex ipsis delecto, noctu in Ephebeium suburbanum coibant, atque ibi cane, ab utrisque ad aram mactatō, & captandi ominis ergo duobus apris infestis inter se commissis, quorum is, qui alterum superabat, putabatur suis victoriam portendere, per id quod reliquum erat noctis, quiescebant. Postridie paullo ante meridiem in certaminis campum utrique procedebant, insulæ instar Euripæ circumfusus, nec nisi per pontes ingressui patentem. In quem cum devenissent per pontes diversos fortitō jam ante utrique designatos, pugnam ordiebantur acrem infestamque, in qua vir viro primum congredebatur, manibus, calcibus, dentibus, ungvibus, denique se mutuō impetentes, nec ab eruendis oculis, si possent, sibi temperantes. Mox densati quoque totis agminibus in se ferebantur, mutuōque in Euripum præcipites se agere summis viribus nitebantur; pugnabant pertinacissimè; cedere & victos se fateri habebatur turpissimum, potiùsque ad mortem decertantes perdurabant, quàm ut hoc dedecus in se recipèrent. Hæc veterum Græcorum erat πάλη seu Lucta, quam postea Romani imitati sunt, uti in simili themate ¶"N aliquando explicabimus.

§. 14. Quod πένταθλον concernit, quoniam in eadem Olympiade cum πάλη restitutam esse, *PAUSANIAS* scribit, è voce ipsa apparet, compositum fuisse hoc certaminum genus è quinque aliis certaminibus seu exercitiis, unde *POLLUX*, lib. III. c. XXX. πένταθλον describit, quòd sit ὁ πέντε ἀγωνιζόμενος, hoc est, qui quinque certaminum generibus decertabat. Erant autem quinque illa genera illa: πυγμὴ, πάλη, ἄλμα, δίσκος & δρόμος, *Cæstus*, *lucta*, *saltus*, *lapidis iactus*, & *cursus*. Confer *MARTINI ANTON. DEL- RIO* Syntagma Tragicum & imprimis commentarium in *Herculem Furentem*. Latini ad imitationem Græcorum huiusmodi Athletam *QUINQVERTIONEM* vocabant, ludum verò ipsum *Quinqvertium*. Ceterum paullò aliter vocem *SUIDAS* † explicat, non corporis sed animi exercitia respiciens, quando ad verbum: Πένταθλος: sequentia commentatur: ὁ δημόκριτος, ὁ αὐδηρίτης, ἤσκητο, γὰρ τὰ φυσικὰ, ἢ τὰ ἠθικὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ μαθηματικὰ, καὶ τοὺς ἐγκυκλίους λόγους, καὶ περὶ τεχνῶν πᾶσαν εἶχεν ἐμπειρίαν. Sic dictus est *Democritus Abderites*. Callebat enim *Physica*, *Ethica*, *Mathematica*, disciplinarum orbem (ἐγκυκλίους λόγους; ipse *Suidas* in *Democrito* explicat per μουσικὰ, eòque infert poësin, vocabulorum explicationem, & alia; quamvis alii voce

† Confer *Diogenem Laërtium*, lib. IX. c. XXXVII.

ἐγκυκλοπαιδείας latiùs usi sint, de quibus videatur *GERHARDUS JOHANNESVOS- SIUS* de Philolog. c. i. §. 2. 3.) artiumque omnium peritus erat. Similiter Latini quinqvertionis vocabulò nonnunquàm latiùs utuntur, imponentes illud cuivis, qui in rebus agendis expeditus est & promptus, quæ acceptiones hujus loci propriè non sunt, ubi speciatim de exercitiis corporis, quæ Veteres instituerunt, agemus.

§. 15. Pergit *PAUSANIAS* in nominandis Olympicis certaminibus: lib. i. Eliac. p. 301. Τρίτῃ δὲ Ολυμπιάδι καὶ εἰκοστῇ Πυγμῆς ἄθλα ἀπέδοσαν. *Tertia debinc & vicesima Olympiade CÆSTUUM ludicrum institutum est.* Quamvis enim πένταθλον comprehenderit hoc certaminis genus, seorsum tamen πυγμὴ demum in vigesima tertia Olympiade introducta est, sicuti & πάλῃ in Olymp. 18. Quale certamen illud fuerit, vocabulum indicat, quod è *POLLUCE*, lib. II. c. IV. explicabimus: ἂν δὲ συγκλείῃς τὴν χεῖρα τὸ μὲν ἔξωθεν καλεῖται πυγμὴ, ὅθεν καὶ ὁ πύκτης, καὶ τὸ πυνκτεύειν. Si verò manus clauseris, exterior pars *PUGNUS* vocatur, unde pugil, pugnare &c. E quibus verbis apparet luctæ speciem quandam πυγμὴν fuisse, quâ athletæ mutuis pugnis se mutuò acceperint, unde Suidas πυγμὴν per πάλῃν explicat. Meminit ejusdem certaminis *PINDARUS* in Olympic. 10. 590 φ. δ. κω. η. ν. 6.

Δόρυκλος δὲ τέλος
 πυγμαῖς φέρε - -

Doriclus verò finem pugilatus reportavit, quò vicisse eum indicat.

§. 16. Meminit quidem Pausanias aliorum & pene multorum certaminum quæ Olympicorum tempore instituta sint qualia fuerunt ἵππων τελείων δρόμος, ἵπποι κέλητες, ὀπλιτῶν δρόμος, ἀπῆνης, κάλπης & similia, ne tamen nimium excrescat pagellarum numerus, & quia de horum certaminum ratione pauca constant, eademque jam Pausaniæ tempore in perpetuo usu non fuerunt, de Disco saltem & Pancratio adhuc dicemus. ΔΙΣΚΟΣ generale vocabulum est, quò non tantum vas latum, ad portandas carnes aptum, ut *POLLUX* παραφράζει, nec στόλος *SUIDÆ*, sed rotundum corpus, vel quod aliquatenus saltem sphaericam figuram habet, significatur; Nam & hodie Discus Solis, Discus Lunæ notissimæ sunt voces. Enimverò Discus, qui certaminis Olympici speciem fecit, erat moles quædam σφαιροειδής, quam ii, quibus adhuc integrum erat naturæ robur, projiciebant, palmam ferente, qui aut altius in sublime, aut longius in tractu ultra designatum spatium projecisset. Adhibuisse autem videntur Græci in hoc certamine lapidem quemdam, ideo enim in Onomasticis Δίσκος

explicatur, quòd fuerit βαρύς λίθος, gravis lapis, & *PINDARUS* Isthmic. Od. 1. ἀντίστρε. κωλ. ζ. ν. ι. Saxeum discum dixit, quando cecinit:

Οἳ τὰ τε χερσὶν, ἀκοντίζοντες αἰχμαῖς,
καὶ λιθίνοις ὅποτε δίσκοις, ἰέν!

*Item! qualiter manibus jaculantes hastis,
& saxeis quandoque Discis, emiservunt!*

Istos saxeos discos ἀποτομάδες dici consuevisse, Scholiastes notat, additâ nominis ratione hâc; quia olim victori tantum ἀπετέμνετο telluris in patria, quantum spatium jaciendo emetiri poterat: Innotuit hoc ludorum genus etiam Latinis Scriptoribus; Ita enim de eodem *OVIDIUS*, lib. X. Metamorph. v. 176.

*Corpora veste levant, & succô pinguis aliis
Splendescunt, latiqve ineunt certamina disci.
Quem prius aëreas libratum Phoebus in
auras*

*Misit, & oppositas disjecit pondere nubes.
Recidit in solidam longô post tempore terram
Pondus: & exhibuit junctam cum viribus
artem.**

§. 17. Denique inter prima & decantatissima Olympica certamina numeratur merito ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ, quò qui certabat παγκρατιαστής item παγκρατιαστικός vocabatur: De ejus-

* Tu vide de Disco Hieron. Mercurial. lib. II. de Arte Gymnast. c. XII. p. m. 165. f. edit. opt. Amstelod. c. 12. 170. LXXII. in 4to.

eiusdem origine ita Pausanias, p. 301. οὐδὲν δὲ ἀ-
 πὸ ταύτης Ὀλυμπιάδι ἐδέξατο Παγκρατιαστὴν τε
 ἄνδρα, *Octava, post hanc, Olympiade introduce-*
runt Pancratiasten. Meminerat autem antea
 Olympiadis XXV. in qua introductus fuerit
 ἰστων τελείων δρόμος, ut Pancratiasten opor-
 teat prodiisse Olympiade XXXII. In quo
 autem constiterit Pancratiastarum certamen,
 succinetè *SUIDAS* explicat: *Pancratiaste,*
 inquit, *athleta pugiles, qui manibus pugnant*
& pedibus. Compositum ergò hoc certandi
 genus erat, non quidem è quinque, sed duo-
 bus exercitiis, πυγμῇ καὶ πάλῃ, vel uti alii
 addunt, δρόμῳ quoque. Quamvis enim sint
 οἱ παγκρατιασταὶ cum πεντάθλοις confun-
 dant, quod in Græca philologia versatissi-
 mum Virum *GUIL. BUDÆUM* fecisse,
 mirum, de differentia tamen non tantum
 Pausanias sed & alii luculenter testantur, &
 inter hos *ARISTOTELES* imprimis, qui lib.
 I. Rhetor. c. V. ait: Ἀγωνιστικὴ δὲ σώματος
 ἀρετὴ συγκεῖται ἐκ μεγέθους καὶ ἰσχύος καὶ τάχους.
 Καὶ γὰρ ὁ ταχύς ἰσχυρός ἐστιν· ὁ γὰρ δυνάμενος
 τὰ σκέλη ῥυπτεῖν πῶς καὶ κινεῖν ταχὺ, καὶ πόρρω
 δρομικός. ὁ δὲ θλίβειν καὶ κατέχειν παλαστικός.
 ὁ δὲ ὥσαι τῇ πληγῇ πυκτικός· ὁ δὲ ἀμφοτέροις τού-
 τοις Παγκρατιαστικός. ὁ δὲ πᾶσι τούτοις, Πένταθλος.
 Confer *RHODIGINI* Antiq. Lect. lib. XIII.
 c. XXX. Nos de certaminibus corporis com-
 men-

mentationem Pausaniæ de suis temporibus recensione finimus: *Maclatis DEO victimis, inquit, quingvertii primùm & cursus, deinde eorum certamina committuntur; atque ita est septimâ & Septuagesimâ Olympiade institutum: Nam antea eadem die & equi & homines inducebantur. Pancratiastæ tunc sub noctem prodibant, neque enim satis maturè poterant accersiri.*

§. 18. Præter corporis exercitia animum quoque videntur exercuisse Olympici certatores. Ita enim de Herodoto *SUIDAS* refert, quòd in Olympico conventu, Historiarum libros novem, totidem Musarum nominibus inscriptos, publicè recitârit: quæ res Thucydidi, puero adhuc, & auscultanti, tantum stimulum inflixit, ut Zelô quodam incitatus lacrymas effuderit, quod animadvertens Herodotus, Patri Oloro, de filii generositate gratulatus & insignem eum aliquando evasurum, non falsò ominatus est. Similiter *PAUSANIAS*, Eliacorum Libr. II. p. 376. hujusmodi in ludo literario celeberrimi Athletæ meminit, qui in Olympicis inclaruit: Οὗτος ὁ Γοργίας πατὴρ μὲν ἦν Καρμααντίδου, λέγεται δὲ ἀνασώσασθαι μελέτην λόγων πρῶτος ἡμελημένην τὲ ἐς ἅπαν, καὶ ἐς λήθην ὀλίγοις δὲ ἡκούσαν ἀνθρώποις. Εὐδοκιμήσαι δὲ Γοργίαν λόγων ἕνεκα ἐν τε πανηγύρει τῇ Ὀλυμπικῇ φασί, καὶ ἀφί-

ἀφικόμενον κατὰ πρεσβείαν ὁμοῦ Τισία παρ' Αθη-
ναίους. Natus est Gorgias Patre Carmantide,
& primus neglectam adhuc dicendi ex arte
rationem excitasse dicitur & ab hominum o-
blivione vindicasse. Dedit magnum elo-
quentiæ specimen Gorgias, & in quinquennali
Olympiæ celebritate, & in ea legatione, quā
functus est, Tisiæ collega apud Athenienses.
Huc pertinet, quod ÆLIANUS lib. II. c. viii.
Xenoclem & Euripidem Olympiade nonagesi-
mā primā † Dramatibus certasse annotat, &
CLEOMENES in Olympiis, Empedoclis
quædam ῥαψωδῆσαι scribitur ab Athenæo, lib.
xiv. Atque hac de Olympico agone in præsentis
adduxisse sufficiant; quæ in uberrima hac mate-
ria restare videntur, proximā quâvis occasione
subjungemus.

T. Θ. Δ.

QUOD quoque magnanimo velis insudare labo-
ri

Acer, FROLINGI, cupiens te credere fama:
Næ grator curaque tua, genioque. Trium-
phans

Sola solet sic fama peti, quæ durat in ævum.

Dum

† In Aliano est κατὰ τὴν πρώτην ἑκτὴν Ολυμπιάδα
i. e. Olympiade primā ὃ̃ sextā. Emendatur, primā supra
octogesimam. Neutrum verum. Quare corrigit Alianum
B. Scheffer. innotisibi, & scribit ἐννεηκοστήν, pro ἑκτὴν

*Dum stabit mundus stabunt monumenta Sopho-
rum,* (NIS

*Quique hæc ipsa piâ sectantur mente. PEREN-
IDCIRCO CAPIES PRÆCONIA MAXIMA
FAMÆ.*

Præstantissimo Dno. Resp. gratulab. hisce

ÆGIDIUS STRAUCH P.P.

Dic (age:) quæ replicas iteratas, Nym-
pha, loquelas:

Ecquid proficimus divitiis? vitiis.

Qui sibi opes cumulat miserè violando mi-
fello,

Quomodo privatus postmodò deget? eget.

Qui pascit gentes, urbes & regna; laborum
Præmia numne refert certa colonus? O-
nus.

An Frölinge capis studiorum digna brabea?

Laurus nonne aderit, quam sibi quærit?
erit.

Hermannus Cron Hamb.

Incluta sub Græcis juvenilis gloria quondam,
Nervorum vires exseruisse, fuit.

Æmula quò virtus fieret manifestior orbi
Solemnes ludos instituere Patres.

Hic

*Hic robur valuit : Sed tu , certamine palchrô,
Frölingi , pariter signa daturus eris ,
Incultum haudquaquam ingenium , mentemque
sagacem ,*

*Non magis obscuro posse latere locô.
Altior en ! animus promittit maxima quævis ,
Quæ cedrô digna , & Veris honore reor.
His multas per Olympiades Patriæque tuisque
Prosperior tandem commoda multa feras.*

Nicolaus Piningius Crempâ Holfatus.

I. N. C. F. M. N. M. A.
DISSERTATIO HISTORICA

De

SERAPIDE,
ÆGYPTIORUM DEO MAXIMO.

Contra Scriptores,

In Dæmonis illius Cultu,

ΑΠΟΘΕΩΣΙΝ JOSEPHI

propugnantes.

Quam

In Electorali Wittebergensi Academia

PRÆSIDE

M. JOHANNES LEHMANN,

Namslaviensi Silesiô.

Publicæ ventilationi submittit

RESPONDENS

PETRUS SCHRÖER,

Uratislaviensis Silesius.

Ad D. 26. Maji A. O. R. M. DC. LXVI.

Horis locoque consuetis.

Cc

P R O O E M I U M.

I ulla sub Sole Natio, certè Ægyptiorum Gens, Idololatriæ altissimè immersa fuit; adeò enim horum mentes Superstitio invasit, ut non modò animantia bruta, puta *ex terrestribus*, Canes, (a) feles, (b) Oves, (c) Lupos, (d) Leones, (e) Capras, (f) Hircos, (g) mures araneos, (h) Ichneumones, (i) Crocodilos (k) & Serpentes: (l) *ex volatilibus*, Aquilas, (m) Gryphos, (n) Ibides (o) & accipitres: (p) *ex aquatilibus*, Oxyrinchos, (q) Lepidotos, (r) Latos, (s) angvillas; (t) Sed & Plantas (u) Allium & Cepas, ut Deos coluerint, imò quod pudet referre Cloacis, (x) & quod magis, pudendis (y) ipsis, tanqvàm Causæ Crea-

(a) Cic. in V. Tuscul. Juvenal. Sat. XV. Clemens Alex. Adm. ad Gent. (b) Herod. in Eut. Cic. lib. I. de Legg. & lib. I. de Nat. Deor. Juven. c. loc. Plutarch. lib. V. Symp. qv. V. (c) Clemens Rom. lib. V. Recogn (d) Clemens Alex. c. l. Strab. lib. XVII. Geogr. (e) Strabo l. c. (f) Strab. l. c. (g) Strabo loc. cit. (h) Diod. Sic. c. l. (i) Ælian. l. X. de anim. c. XLVII. Clem. Alex. c. l. (k) Strab. c. l. Cic. de Nat. Deor. Tuscul. qv. V. (l) Clemens Rom. c. l. (m) Ælian. lib. X. Hist. Anim. c. XXIV. (n) Plut. lib. IV. Symp. qv. V. (o) Lucian. in Conc. D. Cic. lib. I. de Nat. D. Tusc. V. Juvenal. c. l. Plin. lib. X. c. XXVIII. Herod. in Euterp. (p) Diod. Sic. lib. XI. Euf. lib. XI. de prepar. Eu. (q) (r) (s) Strab. lib. XVII. Geogr. (t) Herod. l. cit. (v) Juv. Sat. XV. Plin. Nat. hist. lib. XIX. (x) Clem. Rom. lib. V. Avayv. seu Recogn. (y) Diod. Sic. lib. I. Ant. Ker. c. IV. p. 113.

Creationis animalium, sacra fecerint. Inter hæc & alia verò Ægyptiorum fictitia Numina, cum Bos ille Memphiticus in honorem Osiridis sub Apidis vel Serapidis nomine ab universa Ægypto divinò honore nullo non tempore cultus, pro Principe Deorum ceterorum habeatur; igitur de Sacris illis quid sentiendum sit, & num à Josepho Patriarcha, qui ex mente plerorumque Pontificiorum Scriptorum, inter Deos post mortem ab Ægyptiis relatus est, promanarint, auxiliante Sacro-Sancto Numine pro virili dispiciemus.

§. I.

SERAPIDIS, magni illius Ægyptiorum Dæmonis, originem & cultum investigaturi, ex antiquis historiæ monumentis, fundamenti loco annotasse expedit: superstitionissimam hanc gentem, duplices Deos cælestes & terrestres habuisse, & ab antiquissimis temporibus Solem & Lunam, tanquam DEOS OPT. MAXIMOS coluisse. Nam, horum influxu, (a) cum omnium animalium, & sic quoque hominum formas, è limo terræ prognatas esse crediderint, igitur & eosdem ut Creatores & Deos æternos adorârunt. Inter terrestres verò quàm maximè Osiris emi-

Cc 2

net,

(a) Diod. Sic. lib. I. Antiqu. Rer. c. II.

net, quem ob beneficia plurima, post mortem in Deorum numerum retulerunt, atque sub ejus Nomine Soli & Lunæ cultum penè attonitæ venerationis impenderunt. Fuisse autem Osiridem hunc, primum Ægyptiorum Regem, Solis Nepotem, Saturni atque Rheæ filium, fratrem & maritum Isis, qui propter virtutem universo orbi, quem ingenti cum exercitu peragrârit, & tanquàm inventor agriculturæ, vites plantare, hordei quæ ac tritici segetem docuerit; quique insidiis à Typhone fratre structis interemtus, pro magnitudine Beneficiorum immortalitate donatus, & honores Cælestium assecutus sit, omnes probatæ fidei historici, ex mente Ægyptiorum referunt.

§. II. Huic Diodorô Siculô (a) teste, Tauros sacros duos dicârunt, quorum alter Heliopoli servabatur, *Mnevis*; alter, qui Memphi alebatur, *Apis* diceretur. Memphitem bovem (prout Tibullus (b) eum vocat) Apim, animatam effigiem Osiridis credebant; & mediante Osiride Lunæ simul sacrabant; Heliopolitanum verò Mnevin bovem, Apidis Patrem dicebant, & cum Osiride simul Soli dicatum, proximos post Apim honores ei tribuebant. Hâcque ratione factum ut

(a) *Antiqv. Rer. lib. I. c. IV. p. 109. & 113.* (b) *lib. I. Eleg. VII. v. 28.*

superstitiosa Posteritas, Divos mirè cumulâ-
rit, cultusque primùm Soli & Lunæ desti-
natos Osiridi, hujus autem honores, mox
Bovi illi sub Apidis vel Serapidis Titulo præ-
stitit.

§. III. Dant verò honoris bovi huic im-
pensi causas, *tum* quòd animal hoc frugum
& fructuum repertorem multum adjuverit,
ad sementem faciendam communemque agro-
rum culturam; *tum* quòd interfecti à Ty-
phone Osiridis Corpus in bovem ligneum,
coriò bovis albò circumdatum, conjectum
fuerit; *tum* verò præcipuè quòd Ægyptii
μετεμψυχόσεως seduli cultores & propugna-
tores, defuncti Osiridis animam in bovem
transmigrâsse crediderint, uti cum Diodoro
Sic. (a) Plutarchus, (b) Herodotus (c) alii-
que testantur.

§. IV. Fuit autem Apis ille, Bos ex ar-
mento suffragiis designatus, utpote certis
genitalium notarum figuris expressus, mul-
tò formosior ac venerabilior reliquis privatis
& gregariis bubus, non tam pecoris (prout
nugabantur) quàm cælesti igne seu radiis
Solis & Lunæ conceptus. Herodotus (d)
eum sequenti modò depingit: *Est Apis è*
vac.

(a) lib. I. ant. Rer. c. IV. p. 110. (b) lib. de Isid. &
Osiride. (c) In Euterp. (d) in Thalia, lib. III. p. 193.

vacca genitus, quæ nullum jam alium potest concipere fœtum, quam Egyptii ajunt, fulgure idem concipere ex eo Apim. Habet hic vitulus, qui appellatur apis hæc signa. Totò corpore est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, Cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Addit Ammianus Marcellinus (a) eum in latere dextro, speciem habuisse corniculantis Lunæ serenam & præfulgidam. Nec ab hoc dissentit Plinius (b) quando inquit: Bos in Ægypto numinis vice colitur, Apim vocant: Insigne ei in dextro latere candicans macula, cornibus lunæ crescere incipientis. Nodus sub lingua, quem Cantharum appellant. Quid verò per nodum sub lingua, Autor hic intelligat, enodat Porphyrius apud Ludov. Cœl. Rhodiginum, (c) dum inquit: Scarabeum animal rerum divinarum indocti abominantur, quod Egyptii summo opere venerantur, animatam Solis effigiem putantes. Lunæ præterea Taurum dedicarunt, quem Apim nuncupant, nigrum præ ceteris, & signa Solis atque Lunæ habentem; mutuatur enim ex Sole Luna lumen, Solis Symbolum est coloris nigredo: nam & Solis ardor nigriora reddit humana corpora, & qui sub lingua est Scarabeus.

§. V.

(a) Lib. XXII. Rerum gest. (b) Lib. VIII. Nat. Hist. c. XLVI. p. 148. (c) Lætion. antiq. lib. VIII. c. V. p. 286. H.

§. V. Hunc veluti ipsum Osiridem, ut DEUM colebant, & quoad viveret delicatissimè alebant, potum ex puteo peculiari (à Nili aqua ob πολυσαρκίαν quam inducit abstinentes) suggeriebant, bovem feminam, suis itidem notatam insignibus, semel quovis annò ostendebant. Certum tamen vivendi tempus in secretis librorum mysticorum ei præstitutum erat, quod eum excedere, non licebat. Proinde si annos præscriptos explevisset, in Sacerdotum fonte mersum suffocabant, & justitiò indictò, ruptis vestibus, tonsò capillitiò, tussò pugnis pectore, corporibus foedè laceratis, ingentiqve planctu magnificè sepeliebant, ac publico cum luctu deinde ad id delecti Sacerdotes, vitulum priori persimilem quærebant, donec inveniretur. Neque tamen diu unqvàm quæsitus est, cùm Divò Augustinò (a) teste, nunqvàm defuerit in Ægypto ejusmodi bos, recensitis insignitis maculis, Dæmone id agente, & ejus coloris Imaginem Phantasiæ Bestiæ ipsò congressionis tempore objiciente, quò Ægyptios in sua impietate retineret. Inventò proinde bove, populus luctum finiebat, & sibi invicem gratulabantur, Sacerdotes verò quibus ea imminerebat sollicitudo,

(a) lib. XVIII. de C. D. c. V. p. 519.

do, primùm in Civitatem Nili eum perducebant, atque 40. dies nutriebant. Post in nave contactâ, habitaculum aureum habente Memphim ut DEUM deducebant, inque Vulcani fano locabant, ubi delubra gemina (Thalamos vocabant) ad auguria populorum præparata erant, alterum si intraret lætum erat, in altero dira portendebat. Privatis responsa dabat è manu consulentium cibò rapiendo, nam si avidè pabulum arripuisset, prospera quæque condicere: si fastidisset funestum omen prænunciare censebatur. Oracula verò sacrorum Ægyptiorum antistites reddebant sciscitantibus, cùm ex his idolorum commentitiis indicationibus, tum ex aliis vel superstitiosis observationibus, vel Diabolicis præstigiis.

§. VI. Eidem Numini fictitio Ægyptus Fana plurima dedicavit, quorum vetustissima fuerunt Memphitica, celeberrima Alexandrina. Quod ipsum & multæ aliæ nationes imitatae sunt, præprimis verò è Græcis Athenienses, Thebani, Spartani, Boeotii, alii-que qui assumtis ab Ægyptiis Sacrificiorum ritibus religionisque quâ coleretur legibus, quamplurimas Osiridi sub nomine Serapidis ædes & templa consecrârunt, singularesque cultus Ægyptiorum exemplò exhibuerunt. Imò in ipsam Romam SERAPIDIS

sa-

sacra translata, eidemque magnificum Serapium exstructum fuisse, ex M. Tullio (a) M. Aurelio Cassiodoro (b) nec non Eutropio (c) aliisque (d) manifestum est. Ut verò ad Serapium Alexandrinum, cum præ ceteris omnibus maximè celebre fuerit, redeamus, ex Clemente Alexandrino nec non Rufino aliisque tam Ecclesiasticæ quàm profanæ Historiæ Scriptoribus, hinc pauca de Serapidis templo, Idolo & præstigiis mirificis, quibus Sacerdotes Ægyptiorum, Diaboli artificia imitati, miseris hominibus imposuerunt, annotare lubet.

§. VII. Sesostris, uti ex Athenodoro Clemens Alexandrinus (e) refert, Rex quidam Ægypti, cum plurimas Græcorum nationes sibi subjugasset, reversus in Ægyptum, multos secum adduxit artifices & Osiridem, à quo Genus duxerat, magnificè, affabréque variatum iussit effingi. Cumque Cultus Apidis mutuam *σχεσις* ad Osiridem haberet, Apis & Osiris hinc in unum quid redacti sunt, & ex sepulturæ Osiridis & Apis permistione, factum ab illo tempore, ut
Ido-

(a) lib. III. de Nat. DD. (b) in Chronic. ad Flav. Dom.
(c) lib. VII. ad fin. Hist. Rom. (d) Conf. Dempsterum in
Antiqv. Rom. lib. I. p. 57. & lib. II. c. XXII. p. 419 (e) in
Orat. ad Gent. p. 20. & 21.

Idolum illud à Bryaxe fabricatum Osirapis seu Serapis, ex Osiri & Api, compositò nomine, dictum fuerit. Ipsum verò Templum Serapidis, erat locus non naturâ; sed manu & constructione, per centum aut eò amplius gradus, in sublime suspensus, quadratis & ingentibus spatiis omni ex parte distentus. In medio autem totius spatii, Serapium ipsum erat, pretiosis editum columnis & marmoris saxo extrinsecus tali magnificentiâ constructum: ut Ammianò Marcellinò (a) teste, post Capitolium Romanum nihil Orbis terrarum ambitiosius unquàm viderit. Interioris verò delubri parietes laminis primò aureis vestiti, super hos argenteis, ad postremum æreis habebantur, quæ munimento pretiosioribus metallis forent. In hoc Serapio demum erat Simulachrum ipsius Serapidis humanâ effigie, nigrioris coloris, quod ex omnibus metallorum generibus auro, argento, ære, ferro, plumbo pretiosisque Ægyptiorum lapidibus, Sapphiris, Hæmatitis, Smaragdis & Topaziis compositum ferebatur.

§. VIII. Præter hæc, quædam ad stuporem & admirationem viventium dolis & arte composita erant, quas Præstigias itidem (b) Rufi-

(a) lib. XXII. Rerum gest. (b) in Hist. Eccles. lib. II. c. XXIII. p. 255.

finus recensens, inquit : *Fenestra perexigua erat, & ab ortu Solis ita aptata, ut die, quâ fuerat institutum simulacrum Solis ad Serapim salutandum introferri, diligenter temporibus observatis, ingrediente Simulachrô radius Solis per eandem fenestram directus, Os & labra Serapidis illustraret, ita ut inspectante populo, Osculô salutatus Serapis videretur à Sole.* Prætereà Signum Solis ex ferro subtilissimè fabricatum Capiti Serapidis impositum, Magnes verò desuper in laquearibus fixus erat; quando igitur Simulachrum sub magnetis radio ad libram ponebatur, assurrexisse populo Serapis inque aëre pendere videbatur. Plures imposturas, & ludibria ab Ægyptiis decipiendo causâ constructa omniaque illa quæ tam ante quàm post destructionem illius templi contigerunt, cum chartæ præscriptæ angustia prohibeat, petantur ex Eusebio, (a) Sozomeno (b) Socrate Theodorito, Augustino (c) Rufino, (d) Coel. Rhodigino (e) Herodoto, (f) Plutarcho (g) Diod. Siculo (h) Plinio (i) Aurelio Macrobio (k) Apol.

(a) lib. de prepar. Euangel. (b) in Hist. Eccl. Trip. lib. IX. c. XXVII. XXVIII. & XXIX. (c) Lib. XVIII. de Civ. Dei. c. V. (d) cit. loc. (e) Lect. Ant. lib. I. II. V. VIII. X. XVI. XVII. & XXX. passim. (f) in Eut. & Thal. (g) Lib. de Isid. & Osir. (h) Lib. I. Antiq. Rer. (i) Hist. Nat. lib. VIII. c. XLVI. (k) Saturn. lib. I. c. XVII. & seqq.

Apollodoro (a) Justino, (b) Svetonio, (c) Luciano (d) Lylio Greg. Gyrardo (e) Michaële Glyca (f) Seldeno (g) aliisque.

§. IX. Ceterum quisnam ille fuerit, quem per excellentiam Cultu & Veneratione dignum non modò ab Ægyptiis sed & multis aliis gentibus fuisse habitum audivimus in Historia maximè controversum est. Osiridem quidem & Serapidem unum eundemque fuisse DEUM, non tantum omnes cordatiores historici cum Diod. Siculo (h) Plutarcho aliisque, consentiunt; sed & omnes circumstantiæ & Cultuum illorum eadem Ceremoniæ evincunt; cuiusnam verò propriè Osiris aut Serapis sit assimilandus æque dubium est. Nonnulli enim Serapidem Jovem fuisse, apud Rufinum, (i) statuunt; cuius capiti modius superimpositus, vel quia cum mensura modoque cuncta indicet moderari, vel vitam mortalibus frugum largitate præbere. Alii Plutonium apud Clementem Alex. (k) cuius effigies, tanquam munus, missum fuerit à Sinopensibus ad Ptolemæum Philadelphum, qui eos fame laborantes missò ex Ægypto

(a) lib. II. Bibl. (b) lib. I. c. IX. (c) in Tito.
 (d) Tom. III. op. p. 93. seqq. item 253. 460. 749. 751.
 (e) de Diis Gentium, Syntagm. VI. (f) in Annal. part. IV. p. 358. (g) de Diis Syris Syntagm. I. c. IV. (h) Lib. I. A. R. c. II. p. 32. (i) cit. locò. (k) Orat. adhort. advers. Gent. p. 20.

gypto frumentô recreârit. Alii cum Suida, (a) eum hominem locupletem fuisse perhibent, & Regem in Memphide Ægypti Urbe, qui in difficultate annonæ maxima Alexandrinorum, proventibus eos propriis aluerit. Alii cum Augustino (b) & Varrone Regem Argivorum Apim eum fuisse judicant, qui navibus transvectus in Ægyptum, cum ibi mortuus esset, factus sit Serapis maximus Ægyptiorum DEUS. Alii cum Macrobio (c) omnia illa Symbolicè explicant quæ de Osiride & Serapide proferuntur, & Osiridem vel Solem vel Nilum esse putant. Ex Recentioribus verò alii cum Maresio per Osiridem Adamum ipsum intelligunt alii cum Goropio Becano, (d) eum Noachum fuisse asserunt; Plurimi verò cum Reineccio, (e) Vossio, (f) aliisque viris eruditissimis, Osiridem aliquem ex Noachi Nepotibus fuisse rectius sentiunt; cumque Osiris hinc inde apud profanos Scriptores Autor gentis Ægyptiacæ audiat, quòd S. Scriptura Mizrajim filio Chami, à quo tota Ægyptus nomen habet, tribuit; omnium commodissimè hinc Osiridem ipsum Mizrajim esse statuunt.

§. X.

(a) apud Ludov. Viv. ad c. V. lib. XVIII. & Aug. de C. D.
 (b) Cit. loc. (c) in Saturn. lib. I. c. VII. XX. & XXI.
 (d) in Ind. Scyth. p. 526. (e) in Hist. p. 254. (f) in lib. I. de Idolol. c. XXVII. p. 198.

§. X. Præter recensitas verò opiniones, aliam adhuc cum Julio Firmico Materno, (a) Cornelius à Lapide, (b) quem Spondanus, (c) Nicolaus Abrahamus, (d) Kircherus, (e) Jesuitæ; aliiqve Scriptores Pontificii magnò numerò sequuntur, comminiscitur sententiam; quando Serapim profanæ Historiæ neminem alium, quàm Josephum Patriarcham Scripturæ, fuisse opinatur; cùmque collatione istà mirificè sibi placeat, ex professo hinc eam sententiam, tanquàm *raram & nemini hætenus pertractatam*, sibi explicandam sumit, & quinque potissimùm probare conatur argumentis, seu potius conjecturis; quarum prima desumta à convenientia beneficiorum Josephi & Apidis, secundà ab auctoritate quorundam Scriptorum, 3ª tertia à Symbolica bovis & juvenis Cophinum in Capite gestantis aptitudine, quarta ab Oraculo quodam Josephò dignissimo, 4ª quinta denique ab ipsis Serapidis vocabulis. Nos ordine quò procedamus, ὀνοματολογίαν & argumenta hinc petita primùm examinabimus.

§. XI. Uti autem benè ab illo annotatur:
No-

(a) Lib. de Err. Prof. Rel. c. XIV. p. 112. (b) Comment. in Genes. c. XLI. v. 56. p. 288. (c) in Epit. Annal. ad A. C. 389. n. 16. (d) in Pharo V. T. p. 216. (e) In Oedipo. Egypt.

Nomen SERAPIS nonnullos ab Ebræa Voce שר Principem, & Ægyptiaco, Apis, Bovem, significante derivare, ita prorsus inconvenienter asseritur, hanc Ebræo - Ægyptiacam derivationem valde probabilem esse & Josephum Principem bouum appellatum fuisse, propterea quod Pharaoni fertilitatem vaccæ seu boves portenderint. De ipso bove in honorem Serapidis culto, quia in totum differebat à gregariis bubus, quodammodo dici posset, illum κατ' ἐξοχήν ita appellatum fuisse; sed ipsum Josephum principem bovem dictum fuisse, nullatenus probabile, sed valdè ridiculum potius est.

§. XII. Deinde secundo Vocem Serapis, à Græco σόρος & ἀπὶς deducit, arcamque frumentariam Apidis seu Josephi, significare censet. Sed uti rursus ipsi monemus, communem hanc esse derivationem, & non modo Suidam (a) & Varronem; (b) sed & cum his ipsum Augustinum nec non Rufinum (c) aliosque, Serapidem, qui primùm Sorosapis vel Sorapis, deinde unâ literâ commutatâ Serapis appellatus fuerit à Soro atque Apide compositò nomine deducere; ita Nomine Σόρος arcam frumentariam & per Apidem Josephum illos intelligere, penitus inficiamur. Nam eò ipso, dum recensiti

Scri-

(a) cit. loc. (b) cit. l. (c) cit. loc. L. de C. O. (d) All. loc.

Scriptores, Regis Argivorum Apidis Corpus, post mortem in Σαγόρ, id est, Sandapilam, (tempore Augustini Σαγκροφάγρον appellari solitam) positum, Alexandriamque translatum fuisse asserunt; consequens est, eos nomine Serapidis non arcam frumentariam Josephi, sed sepulchralem cistam Regis illius Apidis intellexisse. Quemadmodum verò suprà aliqua ex parte ostensum, in Serapide non tam Apim Argivorum quàm Osiridem Ægyptiorum Regem cultum fuisse, ita quod concernit ipsam derivationem, fanè iudice Cl. Vossio (a) cùm in Vocibus Ægyptiacis velle ad Originem Græcanicam recurrere, non minùs putidum sit, quàm in Græcis ad Latinam; falsitatem hinc jam suò tempore Plutarchus (b) animadvertit, quando sententiam illam (quæ Serapim à Σαίρα derivatum, ordinatorem hujus universi significare censet,) aliæque Phylarchi absurda perstringens inquit: *Multa absurdiora sunt, quæ quidam dicunt, Serapim non esse DEUM, sed sepulchralem cistam, quæ Græcè est Soros, Apidis sic nominari.*

§. XIII. Dehinc tertio Julium Firmicum allegat, qui Serapim Græcò fermone Σαράς ἀπὸ dictum fuisse putat, quod Corneliò Interprete, Saræ Apim seu Apim principem pro-

(a) Lib. I. de Idol. p. 197. [b] lib. cit. p. 605. seqq.

prognatum ex Sara Uxore Abrahamæ denotat. Verum, ut taceam, nominatum Patrem erranter vocem Saræ pro Græca habere, quàm elumbis hæc sit derivatio, ex ipsis adversariis cum Baronio (a) Spondanus (b) nec non Nicolaus Abramus (c) animadvertunt, quando illi inquirunt: *hand facile mihi persuadeo, Egyptium populum DEOS patrios peregrinis vocibus nuncupasse, & non potius Egyptiacò Vocabulò, quem tanti facerent, DEUM appellare voluisse.* Erronea proinde cum hæc sit etymologia, quomodo Josephum Serapidem fuisse, evincet.

§. XIV. Pergit prætereà Jesuita nugari, quando quartò Ægyptios Josephum corruptè Aseph primùm & dein per metathesin Apes vel Apis sicut Hollandi pro Jacob Japic dicant, vocasse perhibet. Nec nugis his dissimile commentum putidum est, quod quintò locò profert, dum notum illud אַבְרָחַ Abrech, à præcone jussu Pharaonis eidem proclamatum, invertere jubet, ut proveniat nomen Cērap, quod idem sit ac Serapis. Sed risisse commenta hæc est refutasse; quàm contortæ enim & manifestò falsæ hæc etymologiæ sint, quivis, si cerebrum in calcaneo non gestet, animadvertit. Quidni hæc ratione ex quolibet quidlibet deduci, & cum Goropio

D d Be.

(a) (b) (c) alleg. loc.

Becano (a) Cymbricum Vocabulum illud i-
psum esse, statui potius posset, qui uti plera-
que ita & Serapidis Vocem ridiculè ex Ser
(quod ipsi Scabiem ac dolores quosque de-
notat) & Af-wis quod ex mente ejus idem
est ac abstergo, deducit, ut hinc Ser-af-wis
seu serapiseum, qui dolores nostros & scabiem
abstergat, significet.

§. XV. Ultimò & eam derivationem ad
Josephum applicat, quâ Serapis שֵׁרַפִּים
id est, bovis facies dicitur, eò quòd Bos
hieroglyphicum Serapidis bovis facie pictus,
& Serapis qui itidem Osiris à Schor appella-
tus sit. Sed, præterquam quòd Schorappajim à
Serapidis voce multum adhuc differat, veri-
simile non est, Ægyptios Principem Deorum
suorum non Ægyptiacò, sed Ebraicis Vo-
cabulis denominasse. Deinde Bovem in ho-
norem Osiridis cultum [quem hòc locò be-
ne cum Serapide eundem esse Cornelius as-
ferit] non tam hieroglyphicum, quàm ani-
matam imaginem ipsius Osiridis fuisse con-
stat, nec apud ullum probatæ fidei histori-
cum, Serapidem solâ bovis facie vel pictum
vel sculptum fuisse legimus. Præterea meræ
petitiones principiorum sunt, Osiridem à Shor
esse denominatum; Item ad Josephi nomen
alludere Serapidis Cognomina: tam Arsa-
phan

(a) lib. XVI. Hieroglyph.

phan à Plutarcho ei tributum; *quàm* Osiridis vocem (ab Ægyptiaco Os multum & Siris oculus derivatam) & ab Eusebio ad Solem relatam. Omnia enim hæc, eâ facilitate quâ sine ratione proferuntur, rejiciuntur, & eò ipso quò Cornel. à Lapide Serapidem cum Osiride fuisse eundem concedit, suâ sponte omnia illa argumenta Etymologica corruunt cum nullo modo ea, quæ proferuntur de Osiride, ad Josephum, qui aliquot seculis Osiride recentior est, quadrare possint, quod mox demonstratum dabimus.

§. XVI. Argumenta ab Etymis nominum profecta, nullius prorsus momenti esse cum viderimus, ad reliqua progredimur. Antagonista noster ex sententia Augustini (a) & Clementis Alexandrini (b) postquam traderat, (quòd tempore Jacobi & Josephi, Rex Argivorum quidam Apis in Ægyptum navigarit, ibique mortuus & in arca sepultus *σέρος ἀπὶς* seu Serapis dictus, & maximus Ægyptiorum Deus effectus fuerit, ob id quòd eos fame levasset maximasque artes docuisset) subjungit: *Tolle ex hac historia Apis & Serapis, quòd ipse fuerit Rex Argivorum, pro quo fortè substituendum Hebræorum, reliqua omnia Josepho conveniunt.* Sed assertio-

(a) lib. XVIII. d. C. D. c. IV. (b) Strom. lib. I. p. 28. seqq.

tioni huic ut obviam eamus, primò videntum erit, quid de traditione allata sit habendum; sanè Clemens Alexandrinus opinionem, quâ Serapis mortuus Rex Argivorum creditur, non ut propriam, sed ex mente aliorum recenset, imò eum diversum statuisse, vel ex eo patet, quando cum Athenodoro (a) ex *Osiri* & *Api*, (scil. bove in honorem *Osiridis* culto) nomen *Osirapis*, seu *Serapis* factum, existimat. Augustinus verò (deceptus à Scriptoribus Græcæ nationis, quæ, Cl. Vossio teste, nihil æquè studuit, quàm ut Ægypto etiam totique Orienti Deos suos dedisse videretur) quamquàm *Serapim*, Argivorum Regem *Apim* fuisse autumârit, nullatenus tamen eum pro *Josepho* habuit. Et ex historia profana satis constat, Argivos Regem quemdam *Apim* vocatum habuisse, quod nec nos negamus, sed hunc ipsum unum eundemque facere, & pro voce Argivorum, Hebræorum substituere velle, est insulsè principium petere, & manifestam ἀνιστορησίαν committere. Et quamvis non inficiemur, multa fabulis ethnicis fuisse involuta, quæ ex sacra Historia originem habent, interim ea, quæ de *Osiride* (quem ipse adversarius cum *Serapide* unum atque eundem fuisse rectè agnoscit) apud profanos Scriptores

(a) in *Orat. ad Gent.* p. 21.

res recensentur, nullo prorsus modò Josepho applicari possunt. Refertur enim, illum Sororem in matrimonium duxisse, eum Regem Ægypti fuisse, non tantùm vinearum & agrorum Culturæ, sed & Medicinæ repertorem exstitisse, ingenti exercitu universum Orbem peragrâsse, tandemque à Typhone fratre occisum & in frusta dissectum fuisse. Quæ, & infinita alia profectò nec ullâ specie saltem probabilitatis ad Josephum Patriarcham referri possunt. Præterea apud Chronologos ferè omnes, extra dubitationis aleam positum est, Osiridem profanorum Scriptorum, multis seculis ipsò Josephò antiquiorem fuisse; quomodo ergo Serapis, qui idem Deus cum Osiride, Josephus esse poterit, cum ne quidem ejus σύγχρονος fuerit, sed diversò tempore vixerit. Et quidquid etiam sit de hoc, certè ex ipsa sacra Historia Josephi idem haut obscurè colligi potest, nam quòd Ægyptii cum Ebræis non comederint, pecudumque pastores ferre nequiverint, sanè Eruditissimi Viri hujus odii & abhorritiois aliam rationem non dant, nisi quòd boves ab Ægyptiis Numinis vice cultos indiscriminatim comederint, & sacrificarint. Imò dum ossa Josephi ab Israëlitis asservata, & in Terram Israël deportata esse scimus, quis Ægyptios adeò vecordes fuisse

se evincer, ut illius corpus, quem tamquam Deorum principem maximum venerabantur, permiserint, ab alienigenis, quos averfabantur maximè, asservari & in alienam Terram etiam deferri.

§ XVII. Auctoritates (Julii Firmici (a) Rufini (b) Baronii (c) & Pierii (d) qui omnes divinis honoribus Josephum ab Ægyptiis cultum opinati fuerint) adductas quod attinet, veritati hac in parte nihil derogare possunt. Nam Julius ille Firmicus Maternus, cum teste Dempsterò (e) aliisque doctis viris foedissimè interpolatus & corruptus sit, hinc dubium non est, quin multis nugis scatet. Rufinus autem non ex propria, sed aliorum mente, potius id refert; Pierii Hieroglyphica videre quidem non licuit, interim eum diversam sententiam alibi fovisse Clar. Rivetus (f) docet. Baronius utut sententiam istam non prorsus spernendam judicet, pro certa tamen non habet; sed hypotheticè tantum eam proponit, dum totam vim ad dignoscendam originem Serapidis in eo positam putat, num Serapis idem ac Salvatorem

(a) lib. de Er. prof. Rel. qui exstat Tom. IV. Bibl. PP.
 (b) Hist. Eccl. lib. II. p. 256. (c) in Annal. Tom. IV. ad A. C. 389. num. marg. 91. 92. (d) lib. III. Hierogl.
 (e) lib. II. Antiqu. Rom. pag. 46. (f) Com. in Gen. c. XLII. v. 57.

rem Mundi significet. Hanc hypothefin falſiſſimam, Noſter pro certa aſſumens inquit: *Joſephus eadem de cauſſa* ſcil. ob ἀποθεώωιν à Pharaone dictus eſt Salvator Mundi, quod amplius eſt quàm Serapis. Sed ut taceam, erroneum eſſe, Joſephum à Pharaone (propterea quòd Ægyptii illum inter Deos retulerint) Salvatorem Mundi vocatum fuiſſe; ita falſiſſimum eſt, Nomen illud Zephenahpaneah ſignificare Salvatorem Mundi, & idem eſſe cum Serapidis voce. Prætereà Nomen hoc, ut & Abrech, quod per præconem ei acclamare juſſit, ceterique honores, puta, Oſculum Benevolentia, veſtes & annulus dignitatis &c. quibus Pharaò Joſephum proſeqvi juſſit, non poſſunt non ad alium, niſi civilem cultum referri, cùm Patriarcha Joſephus tanquàm verus Dei cultor, divinos honores paſſus haud fuerit. Neque eſt, ut quis objiciat cum Cl. Voſſio (a) honorem illum civilem forſan poſt mortem in divinum degeneraſſe, cùm ex hiſtoria ſacra ſat maniſeſtum ſit, Ægyptios poſt mortem Pharaonis & fratrum ejus de Joſepho nihil ſciviſſe, quomodo ergo alteri huic Generationi, ſub qua mirè afflicti fuerunt Iſraelitæ proriſus incognitus, iſ eſſe potuit, quem

(a) l. c. de Idol.

tamen à Morte in Deorum numerum retulerint, utque Deorum maximum adorârint.

§. XXVIII. Neque aliquid adversariorum sententiam juvare potest, quòd Serapis quasi Juvenis imberbis pingatur cophinum frumenti five panum capite gestans; quòdque, bos tanquàm symbolum fertilitatis illi sacratu sit, propterea quia septem vaccas pingves quas Pharaon viderit, fertilitatis signa esse, interpretatus fuerit. Nam effigies illæ & Numismata cum Inscriptione Dei Serapidis à Baronio (a) exhibita, quæ circumferuntur, non tam ipsius Serapidis, quàm Juliani, Adriani aliorumque Imperatorum Romanorum, (qui Serapidi ipsum imperium acceptum ferebant) vultus repræsentant. Nihil proinde alienis illis picturis evinci potest. Imò quamquàm etiam sese rectè haberent, quid obstaret, quò minus symbola illa ad Osiridem referri debeant? Sanè Serapidis statuam, Alexandriæ quæ erecta erat, gestasse in Capite signum aliquod instar Calathi ex ferro fabricatum, ex Rufino aliisque colligitur. Sed signum illud prorsus alium finem habuisse, ex suprâ annotatis etiam liquet. Bovem symbolum fertilitatis fuisse non imus inficias, sed causam, quòd Bos Serapidi sacer fuerit, omnes ferè Historici dant,

(a) *Annal. Et A. C.* 362. *num.* 169.

dant, quod Ægyptii μετεμψύχωσιν credentes, bovem illum animatam effigiem, (seu ut Plutarchus (a) loquitur) Simulachrum animæ Osiridis esse putârint. Cûmqve unicum symbolum apud has gentes multa sæpè significârit, hinc non dubitamus Osiridi, quem Inventorem frumenti fuisse opinati sunt, etiam ab Ægyptiis Bovem dicatum esse, quod reperiunt fructuum omnium maximè ad sementem faciendam commodârit.

§. XIX. Multominus adversæ sententiæ quid confert, quod Josephus Bovi seu Tauro, ut Jesuita vult, comparetur, nam illo ipso Posteriorum Josephi potentiam & robur indigitari potius summæ autoritatis Viri, censent & vel ex eo probant, quod mox ejus cornua velut cornua monæcerotis dicantur, quibus populos finium Terræ percussurus sit. Imò si sacer Historicus Moses ad Ægyptiaci Bovis cultum respexisset, vix dubium esse potest, quin Idololatriam potius damnârit, quàm ad laudes posteriorum Josephi retulerit. Arridet hæc in parte judicium doctissimi Riveti, (b) in hæc verba erumpentis : *Non dubitari debet, si tale quid accidisset, ut scil. Josephum mortuum inter Deos retulissent, quin aliquid in historia, sacra aut Prophetarum scriptis*

(a) lib. de Isid. & Osir. (b) cit. loc.

*scriptis ad superstitionem vel damnandam vel
præcavendam a Sp. S. indicatum fuisset, cum
præsertim Israëlita tam proni ad Idololatriam
& Ægyptiacam etiam imitati fuerint.*

§. XX. Nec majoris momenti sanè Argumentum ab Oraculo Serapidis, quod Josephô Patriarchâ dignissimum esse putat, peti-
tum. Scilicet ex Suidâ (a) Cæl. Rhodigino (b)
aliisque constat, Regem Ægypti Thulem,
secundioris fortunæ afflatu extumescentem
Serapidis oraculum consuluisse, num quis un-
quàm aut fuisset, aut esset aut futurus sit
beatior, hancque responsionem accepisse:
*πρῶτα Θεός, μετ' ἔπειτα λόγος καὶ πνεῦμα σὺν αὐ-
τοῖς. Σύμφυτα δὲ πάντα, καὶ εἰς ἓν ἰόντα. οὐ
κράτος αἰώνιον, ὥκεσι ποσὶ βάδιζε θνητὲ, ἀδηλον
διανύων βίον.* *Primum Deus, deinde Verbum,
& Spiritus cum eis, concreta autem sunt o-
mnia & in unum euntia. Hujus Potentia est
æterna. Tu verò citò te proripe hinc, mortalis,
incertam agens vitam.* Ex quo Oraculo,
cùm Trinitatem manifestè expresserit, &
potius Josephô, quàm malis geniis dignum sit,
colligere adversarius præsumit, Josephum
cum Serapide unum eundemque Deum fuís-
se. Sed infirmi roboris esse & hanc proba-
tionem & meram conjecturam quivis ad pri-
mum oculi nictum videt. Neque insolens
est,

(a) in Thule. (b) lib. II. L. A. c. XII. p. 48.

est, ut Dæmones interdum ad Gloriam DEI directa protulerint, cum similia responsa † passim in Historicis obvia sint, & dedisse aliquando Diabolum adversus seipsum responsa, vel ex eo patet, quod teste Nicephorô(a) Augustus Imp. accepit:

Εὐχαῖος κέλεταί με, Θεὸς μακάρεσσιν ἀνάστων,

Τὸν δὲ δόμον προλιπεῖν, καὶ ὁδὸν πάλιν αὐθις
ἰκέσθαι

Ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σιγῶν ἐκ βωμῶν ἡμετέρων σύ.

Me puer Ebraeus divos DEUS ipse gubernans

Cedere sede jubet, tristemque redire sub orcum:

Aris ergo dehinc tacitus discedito nostris.

Imò si ex folis responsionibus illis de Divinitate alicujus Deastri judicandum esset, quidni contra Cornel. à Lapide melius cum Macrobio colligere possemus, Serapidis non Josephi sed Solis fuisse unam & individuum naturam. Nam Serapis à Nicocreonte Cypriorum Rege oratus, quis Deorum haberetur, sequentibus sollicitam religionem Regis instruxit:

Εἰμι Θεὸς τοιόσδε μαθεῖν, οἷόν κ' ἐγὼ εἶπω
Οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ γαστήρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα,

(a) lib. I. c. XVII,

Γαῖα, δέ μοι πόδες εἰσι τα δ' ἔσ' αὖτ' ἐν αἴθερι κεῖται
 Ὅμματε τηλαυγές, λαμπρὸν Φάος ἡελίοιο.

Hæc igitur fuere illa argumenta à Cornelio
 à Lapide & ejus asseclis, qui eum fideliter
 non modò sequuntur, sed & verbotenus
 plerumque exscribunt, prolata. Quæ cum
 satis destructa sint, intrepidè hinc, Ægy-
 ptios in Serapide neutiquam Josephum; sed
 Osiridem antiquissimum illum Ægyptiorum
 Regem veneratos esse concludimus.

† Vide de his Isaac. Casaubon. Exercit. I. ad Adpara-
 tum Annalium Baronii, n. XXV. §. XII. p. m. 91. f. B.
 Dorscheum, in Admirandor. Jesu Septenario, Dissertat.
 III. p. m. 238. f.

SOLI DEO GLORIA.

I N-

INDEX.

A.

A chæus quando &
quid scripserit? 138. f.

Ægyptiorum Idololatria. 402. f.

Ælianus emendatur &
explicatur. 146. f.

Æschylus quid scripserit? 128. f.

ejus index Fabularum
expenditur. 129. f.

tempora vitæ. 134.

Agonum scenicorum insti-
tutio. 123.

Anachronismus Poëtis fre-
quens. 31. f.

Anthesteria apud Athe-
nienses quid? 124. 125

Apis Ægyptiorum quis? 405

Appulejus emendatur &
explicatur. 222

Satyras scripsit. 240. f.

Arbores cur in pompa
Bacchica gestatæ. 56. f.

Archilochus Parius Poëta,
quando vixerit. 15

Argonautica expeditio
qualis? 278. f.

Aristophanis Scholiastes
explicatur. 127

Aristoteles emendatur &

explicatur 65. 77. f.
82. 274. 276. f. 280.
291. f.

Asiaticum dicendi genus
explicatur. 153

Astydamas quis fuerit
quidque scripserit? 149

Atellanæ Fabulæ 182. f.
243. f.

Athenæus emendatur. 19.
20. 110. 140. 158.
245. f. 288.

B.

Bacchi chorus, comites.
27. 28. f. nomen
quibus impositum. 49

Baccho quare festa insti-
tuta. 6. 7
primum scenicos ludos
consecrârunt. 6.

Bagarrius (Petr. Rasca-
sius) laudatur. 55

Biones quot, eorumque
ætas. 152. 156

Boëtii stilus qualis. 207

Budæus notatur. 396

C.

Cantharus Baccho
semper adpingi-
tur.

I N D E X.

<i>tur.</i>	70	<i>Cursus usus apud tirones</i>	
<i>Capellæ (Martiani) Stilus</i>		<i>in ludis.</i>	387
<i>qualis?</i>	207		
<i>Carmen unde dictum?</i>		D.	
	295		
<i>Casauboni (Isaci) quatuor</i>		D <i>Ecius Satyrogra-</i>	
<i>epistolæ ineditæ 357. f.</i>		<i>phus</i>	241
<i>Chæremon qualis Poëta.</i>		<i>Deucalide qui?</i>	36
	194	<i>Diodorus Siculus notatur.</i>	
<i>Chœrillus quando & quid</i>			33
<i>scripserit. 122. 128.</i>		<i>Diogenes Laërtius expli-</i>	
<i>Christiani (2 Sept. Flo-</i>		<i>catur. 125 153. 155. f.</i>	
<i>rentis) laus.</i>	299		221
<i>libri.</i>	301	<i>Diomedes explicatur &</i>	
<i>Chytri quid fuerint apud</i>		<i>emendatur. 81. 85. f.</i>	
<i>Athenienses.</i>	125	<i>90. 94. 188. 211. f.</i>	
<i>Cicero emendatur & ex-</i>		<i>244. f.</i>	
<i>plicatur. 13. 14. 198.</i>		<i>Dionysius Halicarnass.</i>	
<i>Clemens Alexandrin. e-</i>		<i>inlustratur.</i>	106
<i>mendatur & explica-</i>		<i>Discus quid?</i>	394
<i>tur.</i>	150	<i>Dithyrambi & dithyram-</i>	
<i>Comicus idem ac inhone-</i>		<i>bici versus. 11. 12. f.</i>	
<i>stus & turpis.</i>	93	<i>Donatus explicatur ac e-</i>	
<i>Comissari, commissatio quid?</i>		<i>mendatur.</i>	25
	115	<i>Drama unde dictum?</i>	84.
<i>Comædiarum origo. 2. 7</i>		<i>ejus species.</i>	86
	8. 17		
<i>etymologia.</i>	9	E.	
<i>discrimen à Tragœdia.</i>			
	19	E <i>lpidii (Rustici) Sati-</i>	
<i>Κόμης ἑρμῶν.</i>	114 f.	<i>ræ & editiones.</i>	
<i>Cornutus homo.</i>	37 f.		241
<i>Bassus Satyrarum scri-</i>		<i>Emboliaria mulier quid?</i>	
<i>ptor.</i>	232 f.		184
<i>Cratinus quis, quid &</i>		<i>Ennii Satiræ quot &</i>	
<i>quando scripserit. 123.</i>		<i>quales? 187. 189. 194.</i>	
		<i>vita</i>	

I N D E X.

vita & ætas. 188. f.
Epici versus quando ad-
hibiti. II

Euripidis Satyrice Fabu-
la. 142

Cyclops explicatur.

157. f.

Exodiarius quid? 182

Exodium quid? 183

F.

F*abularum origo.* 18

etymon. 85. f.

Farrago quid? 262. f.

Fauni. 34

Festorum origo. 2. 3. 4.

Festus errat. 256

Firmicus (Ful) explica-
tur. 183. f.

Florus (Julius) quid scri-
pserit. 229

Fontanus. 247

Fortlanus censetur 358

Fortunam suis sibi quis-
que fingit moribus.
 163.

G.

G*albius Bassus Saty-*
rarum scriptor.

237. f.

Galericulus quid? 106

Gavius Bassus Satyrarum
scriptor. 237. f.

Gellius inlustratur. 202.

H.

H*einsius (Dan) nota-*
tur. 47.

Helpidius quære in Elpi-
dus.

Hercules quot & quanam
fuerint? 377. f.

Herodes Magnus hypo-
crita fuit. 346.

ejus Inscriptio. 335. f.

Heroici versus quando
usurpati. II

Hesychius, emendatur,
explicatur, refellitur.

48. 131. f. 142. 331.
 334.

Homerus Heroicis versi-
bus Jambicos inseruit.
 193.

Horatius explicatur. 10.

II 91. 98. 194. f.

210. f. 212. f. 265. f.

laudatur. 223 224. f.

ejus Satyræ quot gene-
rum. 225. f.

I.

J*ambi quando usurpa-*
ti. II. 15. f.

Ion Chius quis fue-
rit, quidque scri-
pserit. 142

Iophon

I N D E X.

Iophon quis? 150
Iphitus quis fuerit, quandoque vixerit. 382
Irpice quid? 329
Isidorus citatur & expl. 214. 263. f.
Juliani Kεόνια, sive Symposium, sive Saturnalia, qualis liber. 204. 206.
Julius Florus) *Satyri-*
Julius Rufus) *ci.* 229.
Juvenalis explicatur. 230

K.

Kipping notatur. 32.

L.

Lenæi Satiræ. 224
 231
Liberalia fuerunt Athenis tria. 124
Livius Andronicus primus Fabularum auctor apud Romanos. 179 f.
Livius (Titus) explicatur. 173 f.
Lucanus Historicis potius quam Poëtis adnumerandus. 286 f.

Luciani Dialogus Nεγομαχία qualis. 204
Stilus qualis. 206
Lucilii Satyræ quomodo comparatæ. 194. 208. f.
Lucta Lacedæmoniorum describitur. 391
Lycophronis Menæmus. 22. 152.

M.

Macrobiose emendatur. 58.
Maximus Tyrius explicatur. 10.
Meleager. 200 f.
Menagius (Ægid.) notatur. 200.
Menippus quid? ejusque scripta. 199.
Mimorum idæ quàm variæ. 88.

N.

Narthex quomodo differat à thyrsos? 71. f.
Nicanoris (Sævii) Satiræ. 223.
Nonius emendatur. 190.
Numeri in Scriptoribus admodum vitiati. 133.

O.

I N D E X.

O.

Olympi vox quid notet? 369
 Olympia qualis locus. 370
 Olympiadum Historia scitu quàm necessaria. 366
 Olympias & Olympius unde? 368
 Olympica Certamina explicantur. 368 f.
 eorum Causse & auctores. 573. f.
 Genera. 386. f.
 Orpheus explicatur & emendatur. 29 50. 61.
 Ovidius explicatur. 34. 247

P.

Pacuvii Satira qualis? 188 f.
 quando vixerit. ibid.
 Pægnion quid? 88. f.
 Panathenæa Atheniensium. 125
 Pancratiuum quid. 395. f.
 Papa unde? 103. f.
 Παππος quid? 103 f.
 Pelops quis? 374 f.
 Πενταθλος quid. 392. f.
 Persius adducitur & expl. 212

Petronius cur opusculum suum Satiricum inscripserit? 207. 264.
 Phallicum quodnam carminis genus. 17. f.
 Philocles quis fuerit quidque scripserit? 148
 Philostratus fabulosus scriptor. 42
 Philoxenus Cytherius quis & quid scripserit. 12
 Πίναξ quid? 259. f.
 Pifus quis fuerit? 373 f.
 Plato emendatur & explicatur. 75. f. 275.
 Plinius explicatur. 212. f.
 Plutarchus corrigitur & illustratur. III. f.
 Poëseos origo. 8
 species, divisio. 74. f.
 Pollux emendatur & illustratur. 104. 130. 137. f. 141 f. 143. 144.
 Portæ Romanæ quot & quæ? 349. f.
 Prætina Philiastus quid & quando scripserit? 122
 Priapismus quid? 67
 Priapus quis? 31. f.
 Primitiæ omnibus à Gentibus diis oblatae. 8. 9
 Probus (M. Valerius) refellitur. 197. 203.
 Proverbium, nihil hoc Ee ad

I N D E X.

ad Bacchum explica-
tur. 20
Pythones quot fuerint ,
quisque scripserit dra-
ma Agen? 151

Q.

Q*uadrati versus qui?*
191. f.
Quinctilianus explicatur.
210 f.
Quinqueversionis vocabu-
lò qui vocati? 393

R.

R*abirius Satyrarum*
scriptor. 239
Rubrius Vid. Rabirius.

S.

S*altatio Satyrica.* 108
Satura quid propriè.
253. f. 263. f.
Lex, an quædam.
256
Saturnii versus qui &
eorum origo 176. f.
Satyra an sit Pœma &
quidem iustum pœma.
265
Satyra Romanorum &
Græcorum differt 24. f.

215
ejus etymon. 42. f.
scriptio. 248. f.
ejus origo , mutationes
diversæque formæ.
175. f.
Satyri quid. 21. 27. f.
33. f. 53. f.
variorum recensentur.
21 f.
cur in scenam inducti?
27 f.
eorum genus , 35. f.
cauda , cornicula. 68
non sunt in rerum na-
tura. 37
eorum ornatus. 106. f.
Satyriasis & Satyria-
smus cujus generis mor-
bi. 65. f.
Satyrica quid? 90. f. 99.
quomodo à Tra-
gædia differat? 92.
quomodo conve-
niat. 162
Satyricæ Pœseos origo &
adpellatio. 2. 3. f. 7.
8. 9. 19.
Synonyma. 21
propria. 102
personæ *ibid.*
Locus. 107 f.
actio. 108
Scriptores. 118. f.
Satyrico generi sapientia
quædam infuisse cre-
de-

I N D E X.

debatur. 51
Satyrlicorum Poëmatum
character. 96
Satyrlicus pro inhonesto
ac turpi. 93
Satyroma. 249
Satyrorum forma & in-
genium. 53 62
Scaliger (Joseph) lau-
latur. 105. 125. 253.
refutatur. 183 f.
Scioppius notatur. 32
Senecæ Apocolocyntosis
qualis? 206. f.
Serapis deus Ægyptiorum
describitur. 404. f.
Sermo quid? 212
Serranus (Joan.) nota-
tur. 75
Sileni qui, & unde dicti?
 13
variè scribitur hæc
vox. 48
& Satyri sint ne iidem?
 53. f.
eorum munera. 60
Silenus à Mida captus. 51
Virgilii. ibid.
Silius satyrarum scriptor.
 231
Silli quid? 216. f.
Sophoclis fabulæ Satyri-
cæ. 136. f.
Sophronis mimi metrô
constabant. 294

Strabo explicatur. 3. 4
Svetonius emendatur &
explicatur. 185
Suidas explicatur. 122
 123. 128. 133. f.
 138. f. 295.
Sulpitia Satyras scripsit.
 236
Syllus quis? 216. f.

T.

T*artensium dicendi*
genus & poësis
 154
Tetralogiis in componen-
dis Poëtarum mos.
 126
Theocriti Scholiastes ex-
plicatur. 131
Thespis quando & quid
scripserit. 119
Thracum etymon. 252
Thyrus quid differat à
narthece. 71
Timonis Silli. 217. f.
Tityri qui? 69
Tragicus & honestus ac
gravis idem sunt. 93. f.
Tragædiarum origo &
cui primum consecra-
tæ. 2. 6. 7. 17. 18. 120.
discrimen à Comædia.
 19
Satyrice 92
Unde

I N D E X.

<i>Unde nomen acceperint.</i>	162	<i>semper adpingebatur.</i>	70
<i>commune quid cum Satyricis habent.</i>	162	<i>Vellus aureum in Argonautica expeditione quid fuerit?</i>	379
<i>Triopes aliquot hujus nominis enumerantur.</i>	351. f.	<i>Versus quadrati qui?</i>	191. f.
<i>Tucca Satyricus scriptor.</i>	231	<i>Victorinus (Marius) explicatur.</i>	97. f.
<i>Turnus Satyrarum scriptor.</i>	230. f.	<i>Virgilius explicatur.</i>	369
<i>Tzetzes explicatur.</i>	12	<i>Vossius (Ger. Joan) notatur.</i>	188. 256.

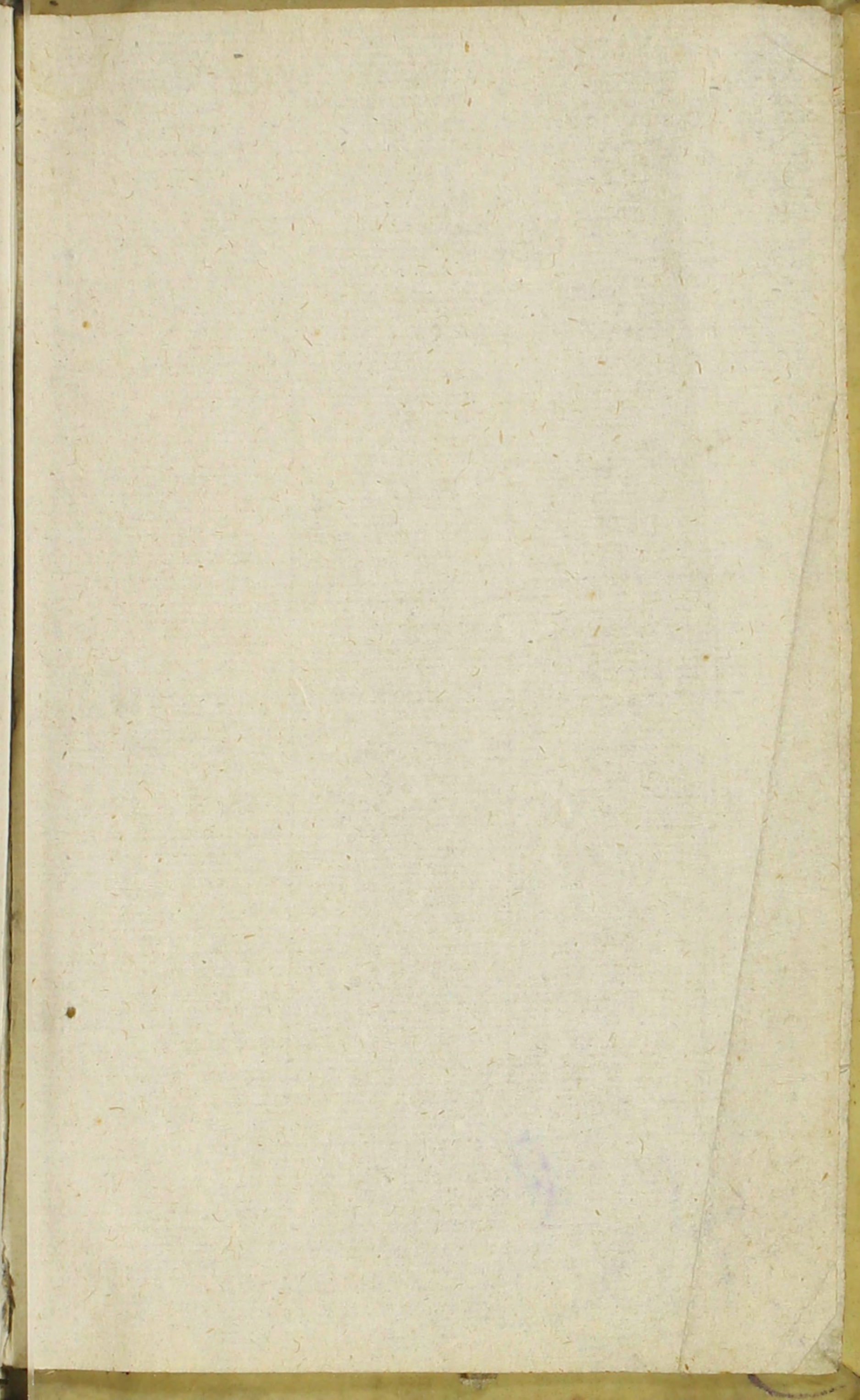
V.

X.

<i>Valer. Maximus explicatur.</i>	181	<i>Xenocles quis fuerit, quidque scripserit?</i>	143
<i>Valesius notatur.</i>	185	<i>Xenophanis Silli.</i>	220
<i>Varronis Satyræ quales.</i>	169. 223.	<i>Xenophon explicatur.</i>	23
<i>Vas vinarium Baccho</i>			

F I N I S.

2k